لا إله إلا الله محمد رسول الله

من تملكات الفقير مصطفى لبيب

ترجمة كلستان شيخ سعدي لمولانا الفاضل العلامة العالم النحرير
وصاحب التقرير والتحرير في عصره وحيد دهره شيخ الإسلام
والمسلمين المولى أسعد ابن الفاضل المرحوم علامة عصره
مفتي الأنام ومعلم السلطان سعد الملة والدين
المعروف بخواجه أفندي ابن المرحوم حسن جان
رحمهم الله تعالى عليهم
آمين

عاشقا المطلوب برگون بو عالمی خلقی ای جان

فرقنك يازارين اولدر صحيلور خامه‌لن
دوستلر اوده

گوكل سن کیدی اعدانك دوشوب فتنه‌یه وهم ایته
عنایت حضرت حقدر کرم فیاض مطلقدن

اولشمز حتی قواعد ابنم تیغ زبانمدن
صیقلی والله گسکندر دلم دشمن یراغندن
دیگر بالله گسکندر دلم دشمن یراغندن

[illegible]

برسوز ایتدم [illegible] اولدم عجب [illegible]
شیشه شکست اولنج طور مزا [illegible]
ورحمدن [illegible] یار زبیره [illegible] مجلس ده — چشم بادامی اولبسته دهنك [illegible]
[illegible] درك اغیدی روح مصور — اولسیدی [illegible]

فرقنك يازارين اولدر صحيلور خامه‌دن
دوستلر اوده بیلر [illegible]

جان آجیسی [illegible]

حمد و سپاس و شکر بی قیاس اول واهب عقول و حواس اولان رب الناس

ملک الناس اله الناس تعالی سرادقات عظمة جلاله عن احاطة العقول

والمشاعر جلالادراک والاحساس حضرتلرینکه درگاه جلال و عزت کبریا و

عظمتلرینه اولسونکه گلستان علم و عرفان گللرینی جنات عدن تجری من

تحتها الانهار کبی ترتیب نیسان احسان فیض رسانی ایله هردم تازه ایلدی

و بوستان حقایق و دقایقده غزلسرایان مجامع عشق و محبت و قافیه سنجان

صوامع ذوق و عبادات اولوب محرم سراپرده عزت اولان عشاقلرنک بزرک و

کوچکنی اوقات صلوات پنجگانه ده راه راست اوزره سیر مقامات توحید و تمجید

اتدرب احص خواص اولان اصحاب اصطفالی نوای جانفزای و ما ینطق عن الهوی

ایله نغمه بلبل کبی بلند آوازه ایلدی مناجات فارسی در نظیره خسرو

کاخ جلالت تراخیل خیال کی رسد • مرغ شکسته بال ز آفوت بال کی رسد •

زان حرمی که کبر را و روح قدس نمی برد • تیره دلان خاک را تاب جمال کی رسد •

اهل دلی که در دلش مهر تو پرتو افکند • از دل پر ز مهر را بیم زوال کی رسد •

لذت عشق پاک تو در دل تیره چون رود • شوره زمین تلخ را آب زلال کی رسد •

گشت ز صولجان تو حال جهان چو مضطرب • انکه بنا ختت با تو جان بر سر حال کی رسد •

مانده هزار حق طلب با غم تیغ روز و شب • جان خسته رسد بلب تا بوصال کی رسد •

در سر دشت جهل او مانده چو چاپک [illegible] • اشتغد بیمجال را الف مجال کی رسد •

مناجات دیگر فارسی

ای که سرکشته از تو نه طارم • وز تو بیدار دیدهٔ انجم •

داده طاوس چرخ را جولان • بسته از مهر و ماه زرین دم •

یافت چنگ فلک ز مهر تو زین • نعل از ماه و از ثریا سم •

مشکو • بالفتح بلجک بیر و مکان جمعی مشاغر کلور • صومعه عبادت خانه و زاهد لر اوی

سراپرده سرای پرده سی و اولو چادر و کولکلک • سرادقات جمع

هیکند از در تو در یوزه • روز و شب طارم چهارم •

نرسد در حریم ادراکت • نه ملایک نه جن و نه مردم •

از خرد صد هزار قافله کشت • در بیابان کبریای تو کم •

همچو آدم ز حرم من فضلت • هر دو عالم چو دانه ء گندم •

حاکم حق تویی و ما محکوم • رب بالفضل بیننا فاحکم •

کشت اسعد ز خیل خاصانت • رب فاجعل و خیلهم منهم •

و صلوات و اصلات حلوه و سلام بی نهایت اول سلطان سرابستان سیادت و

آفتاب عالمتاب آسمان سعادت گل صد برک گلزار نبوت و بلبل خوش ادای

باغ بلاغ و رسالت و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین آشیانینک شاهباز

بلند پروازی و کنت نبیا و آدم بین الماء والطین عنوانینک سرافراز غلغله

اندازی چشم خدابینی کحل جلالی ما زاغ البصر و ما طغی ایله مکحل و سر

سعادت افسری تاج وهاج با ابتهاج فکان قاب قوسین او ادنی ایله مکلل بیت

سلطان چار بالش اقلیم شش جهات • مقصود آفرینش و مجلای نور ذات •

مفخر موجودات و بهتر و مهتر مخلوقات سید الکل و اشرف الرسل و هادی خیر السبل

پیغمبر مزور همبر مز و پیشوا و سرور مز • فرمان فرمای کشور هدی محرم خاص حرم

محترم کبریا صدر عالی قدر صفهٔ اصطفا مهر سپهر سبحان الذی اسری حبیب خدا

محمد مصطفی علیه و علی سایر الانبیاء الصلوة والسلام الاصفی حضرتلرینک جناب

اعلای فلک همسر و مرقد منور معطرلرینه اولسونکه شعشعه جمال با کمالنه

نسبت آفتاب بر لمعه در و شعلهٔ گیسوی مشک بوی عنبر بوی قارشو سنده

ماه منیر بر شمعه در • گلستان دلکش فضای عالم گل خندان جمال تابناکی ایله

سرسبز و خرم اولمشدر و گل گلشن خاکی رایحهٔ فایحهٔ مسک و عنبر خاکی اولان

عرق طیب پاکی ایله رنک و بوی ور ونق بولمشدر

نعت فارسی

ای بر سرای دو عالم قدم زده • تا بر فراز عرش معظم علم زده •

آن دم کە روح در تن آدم دمیده شد   روح قدس ز نفخهٔ انس تو دم زده

از خط نسخ بر سر ادیان زده قلم   دین برات دبیر قضا تا رقم زده

صیت رسالت تو زمین و زمان گرفته   کلبانگ دعوتی کە ز سوی حرم زده

یک جنبشی کە سر زده ز انگشت معجزات   سنگین بتان دیر جهان را بهم زده

یک قطرهٔ ز جرعهٔ جام محبت بس است   در عمر دایی از همه دلهای غم زده

از نشاء محبت دل اسعد چو در صفات   صد سنگ طعنه بر جم و بر جام جم زده

نعت دیگر فارسی

فراز عرش رفته کنگر ایوان تمکینت   زمین و آسمان بگرفته است آوازهٔ دینت

به فتراکت بیک نظره دو عالم سر آویخت   بلندی این قدر باشد کە دارد قدر شاهینت

ملکحل نرگس از باغ مازاغ البصر خوانده   هر آن صاحب نظر کو دیده چشمان خدا بینت

خدایت داد تشریف رسالت حلهٔ حلت   بسر بنهاده از نور محبت تاج لعلینت

بود مهر فلک یک ذرە از رخسار زیبایت   بود مسک ختن یک شمه از گیسوی پر چینت

جمالت را چنان آراسته مشاطهٔ قدرت   کە روی دین گرفته از بلال حال تو زینت

بود تاب مه بدر از شعاع روی رخشانت   بود تار شب قدر از شمیم موی مشکینت

بزرگ و کوچک از عشاق راه راستی یافت   ز آهنگ نوای پنجگاه بانگ تا زینت

ز بند بندگی هرگز نجوئی اسعد آزادی   زهی دولت کە گر ش خوانند خدمتکار دیرینت

نعت دیگر ترکی

ای جمالک شمعنه پروانه کوکده آفتاب   آب رویک تابه خدک ویردی دهره آب و تاب

پردە آرا اولسه عجبی ابرای لطافت حسن   نور ذاتک تابشندن آفتابه اتدی حجاب

مهر انوار جمالک صالدی پرتو عالمه   ذرە وش سرگشته اولدی مهر کیله آفتاب

طرهٔ کاکللرکدر غرهٔ ماه منیر   سایهٔ گیسولرکدر نور بخش ماهتاب

تاب خدکله جمالکدن قرارادی روی گل   آب رویکله سیلدی بزم دنیایه گلاب

خستە دل تشنه هجران اولدی سائللر   حقهٔ لعل دهانکدن چقار شافی جواب

وصف

وصف لعل ناب وحسن خطکیله اسعدک   هر سوزی آب حیات ایله یازلمش برکتاب

و درحق کل آل روضهٔ رسالت و جواهر زواهر درج ولایت کنندکان سرگشتگان

تیه ضلالت یعنی نجوم ظاهرهٔ برج هدایت اولان اصحاب عظام فرخ فالنه خصوصا

کارسازان شرع مصطفوی و صاحب رازان طریق نبوی اولان چار رکن

خانهٔ دین مبینه یعنی اشراف اصحاب یقین و تلقین و افضل زمرهٔ متقین و

صدیقین اولان چار یار گزینه و تابعین باتمکین هدایت آیینه و صاحبان جاه

دین و راه ریاضته مجاهدین اولان ائمهٔ مجتهدینه اولسونکه هر بری حدایق دین

مبینی عین الحیات شریعت جاریه یه اجرا ایله سرسبز و سیراب اتمکده سعی بلیغ

اتمشلردر و مظهر کشجرة طیبة اصلها ثابت وفرعها فی السما اولان دوحهٔ ملت گزینی

اوراق طریقت و ازهار معرفت و اثمار حقیقت ایله آراسته ایدوب ارشاد ارباب

الباب اتمکده جهدی دریغ اتمشلردر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین و علی من تبعهم

باحسان الی یوم الدین اما بعد چون کلام حکمت انتظام ان من الشعر لحکمة کلمات

موزونهٔ حکمت آمیز و اشعار متبوعهٔ عبرت انگیزک فحاوی بدیعه سی نیجه فواید

جمیله یه حاوی و مطاوی وسیعه سی نیجه مناقب جلیله یه راوی بر مقال فرخنده

فال ایدوکنه دلیل ناطق در و پیام لطیف الانسجام و ان من البیان لسحرا

نصایح فاخرهٔ بلاغت عنوان و مواعظ زاجرهٔ فصاحت تبیانک عبارات و الفاظ

رایقه سی مجاری طبایع سلیمه ده مثال آب زلال جاری و اشارات معانی فایقه سی عروق

اذهان مستقیمه ده روح روان کبی ساری بر سحر حلال ایدوکنه شاهد صادقدر بناء

علی ذلک گلستان معرفت و حکمتک عندلیب خوش آواز نغمه سازی و بوستان پند و

نصیحتک طوطی شیرین زبان نکته پردازی و بهارستان فضل و بلاغتک بلبل گلشن رازی

شیخ سعدی شیرازی قدس الله سره اللطیفک افسر شوایه تارک و نفحات انسیهٔ انفاس

قدسیه سی وسیله سی ایله متیمن و مبارک اولان گلستانلرینک ریاض دلکش بهجت افزاسی

بو سیر گلشن معارف اسیری و حرص علم و هنرک خوشه چینی اولمغله روزگارک شهیر

اولان العبد الفقير اسعد بن المرحوم شيخ الاسلام فى زمانه معلم سلطان عصره واوانه المولى
سعد الدين اسعدهما ربهما يوم الدين وحشرهما مع عباده الصالحين صفاى خاطر
وجمعيت باطن وظاهر ايله كشت وكذار اولنزهتكاه غمكسارك باغ وراغنده شكل
بريده آشكار اولمش نيجه كبك درى شكار ايدوب لكن الفاظ رقيقه وزنكين معانى
دقيقه لطافت آيينى حيرت انداز عقول شعراى سخن آرا اوشرمنده ساز زبان آوران
نظم وانشا اولان مجموعهٔ مطبوعه دن پياده جابجا جواهر تابدار كيبى سلك بلاغته نظم اولنان
اشعار ابدارك خوش آينده وصفابخشا عبارتنك حقايقنى وادای غمزه ايله زيننده
دلكش اشاراتنك دقايقنى ميدان لغت فارسى فارسى وزبان دريده مدارسى اولميوب
اول وادى ده تركستان آيين سخنوران روم بهجت رسوم فهم وادراكدن محروم اولوب
انتفاع بولماغيچون اول نصايح جميله يى متضمن اشعار لطافت اشعارك ترجمه لطافت
شعارى بو ديار بهجت آثارده حتى اشتهار بولوب كلستان ادوار وبهارستان روزكارده
منور ابصار اهل اعتبار ومطيب مشام صغار وكبار اولور بريادكار اولماغيچون وميان
ازهار بهارده دانه دار مسك رومى كبى جوهر دانه سى رومى پسند ترانه بهار اولماغيچون
اول لباس فارسى وحلهٔ شيرازى ايله آراسته وزر وزيور عجمانه ايله پيراسته اولان عرايس
ابكار افكار نوخاسته يه كه هر برى نقش ونكارده رشك نكارخانهٔ چين اولور برنكار
نازنين لطافت آيين در وشكر خنده وسيله مذاق دل وجان شيرين اولور بر دوشيزهٔ پاكيزه
تمكين دردستيارى ترجمهٔ خامهٔ مسكى الختامه ايله تغير لباس وتبديل جامه اندريلوب سراسر
خلعت ديباى زيباى روميانه كيدرلدى واول جميل الصوره مستوره لرك طلعت خوب
وچهرهٔ محبوبلرندن نقاب حجاب وپردهٔ ارباب احتجاب بى تكلفانه كيدرلدى وماشطهٔ
ترجمان خوش رقم واسطه سيله چهره كشالق لوازمن وزينت وآرايش تركى مراسمن ظريفانه
وظريفانه بتورلدى وهشت بهشت كبى بو سكز باب اوزره ترتيب اولنان كتاب لطافت مشحون
صفاحتون ابوابنده مكتوبه ومكنونه وحور مقصورات فى الخيام جمالنه نمونه اولان ابيات
حسان كه هر برى سزاوار آفرين ولايق استحسانه در حور جنت حسن صورت ونمايش وزيب

زينت

زينت آرايش بولدقدن صكره نمودار كلستان جنان اولان سراى سرور بركم شهنشاهى
ورشك باغ ارم اولان حرم محترم پادشاهى دام محفوفا بصنوف اللطف الالهى خدمتى ايله
مفتخر ومباهى اولوب كاه وبيكاه پيشكاه تخت همايونلرنده وپيرامن پيشتختهٔ معارف
مشحونلرنده جلوه نما وحضور لامع النور جامع السرورلرنده نو عروس زيبالكى چهره
كشا اولماغيچون ونظر سعادت اثر داور ملك منظر عمر الله تعالى بعمر الابدى مظهر اولمغله
قدر وبها بولماغيچون سرير كردون نظير خلافت پناهى يه اتحاف واهدا وادب شناخوانى
ودعاكويى مراسمن حسب المقدور ادا اولندى

نظم

حبذا سلطان فرخ تاج وتخت ؛ كامران وكاميار نيكبخت ؛ رايت افراز سپهر سرورى ؛
غلغله انداز دور داورى ؛ شاه عالى قدر كردون مرتبه ؛ كوكب بخت همايون كوكبه ؛
پادشاه فلك بسطت ملك خصلت ثريا منزلت كيوان رفعت مشترى سعادت
بهرام صولت آفتاب طلعت ناهيد عشرت عطارد فطنت قمر بهجت

نظم

آفتاب آسمان سلطنت ؛ تاجدار خاندان سلطنت ؛ پرتو انوار مهر طلعتى ؛
عالم افروز جهان سلطنت ؛ راى وتدبير جهان آراسى در ؛ كوهر تابان كان سلطنت ؛
هر كلامى دانش اندوزى نكته ؛ حكمت آموزى زبان سلطنت ؛ شان عالى قدر نام فرخى ؛
نامور كردان شان سلطنت ؛ نثر سلطان البرين والبحرين خادم الحرمين الشريفين
المحترمين مقيم احكام السنة والفرض نافذ الاوامر فى بسيط الارض بالطول
والعرض مظهر عنوان السلطان ظل الله فى الارض

لمؤلفه

اكرچه لطفله نكاه اتمش ؛ سايه سين عالمه پناه اتمش ؛ سايه انداز فرق شاهاندر ؛
آفتاب سپهر احساندر ؛ نور حق چهره سنده تاباندر ؛ ظل حق ايدوكى نماياندر ؛
ناظم الملك خادم الحرمين ؛ ويردى ذات شريفى عالمه زين ؛ اهل دينه دعاسى ايكندى دين ؛
دام فى صدر دولة الدارين ؛ شرف افزاى تخت عثمانى ؛ حارس خطهٔ سليمانى ؛
مايهٔ امن دين ايمانى ؛ سايهٔ عرش ظل رحمانى ؛ شاه پاكيزه راى روشن دل ؛
حامى حق وماحى باطل ؛ حقه قائل عدالته مائل ؛ حق معز ايده انى بو زيبل ؛

داور اکرم فرشته خصال ۔ نیّر اعظم سمای کمال ۔ آفتاب سپهر جاه و جلال ۔
سایهٔ نور ایزد متعال ۔ رایت افروز دولت سرمد ۔ پیرو شرع حضرت احمد ۔
دیلرزکم جناب رب صمد ۔ ایده ایام عمرین ممتد ۔ مهر اوج سپهر رفعت و جاه ۔
سایهٔ لطفی خلقه اولدی پناه ۔ اولدی ذات شریفی ظل الله ۔ مالک الوش صانه و حماه ۔
بر ملک در که بزم خسرو ملکه ۔ ملک اخلاقن ایلمش ملکه ۔ طاق ایوانی دیک کلور فلکه ۔
اوله دشمنلری تحیته لکه ۔ سیم و زر سکه سیله بولدی رواج ۔ کلدی دنیایه اعتدال مزاج ۔
تاج و تخت اولوب اکا محتاج ۔ ایتدیلر در که سنه عرض خراج ۔ شمدی صاحب قران عصر اولوب
مالک عز و فتح و نصر اولوب ۔ صاحب بحر و حاکم بر در ۔ جمله عالم اکا مسخر در ۔
بر بدن کی جهان روح اولدر ۔ عالمه مایهٔ فتوح اولدر ۔ دولت ایله سوار اولسه او شاه ۔
اکا اولور رکاب مهر ایله ماه ۔ نوله اولسه اول شاه کردون رخش ۔ اوله ایدر بر نورینه نعمت بخش ۔
مه نو اولدی اکا غاشیه دار ۔ مشتری در اونیجه خاشیه دار ۔ کلمه تا که دولتنه زیان ۔
کیجه لر پاسبان اولو کیوان ۔ دشمنه تیغی ایلسه توبیخ ۔ شعله سندن طوغه نیجه مریخ ۔
چون تعلم بار معنیه دار اولور ۔ خصمی طارد کوزل عطارد اولور ۔ بزم لطفندن آلیجق بهره ۔
زهره بولور لطافت چهره ۔ ایلمش حق جمالنکی پرنور ۔ ذات نیک عجب جوانبین معمور ۔
وجه مرآت وجه احمد در ۔ انده انوار حق مشاهد در ۔ قلبی آیینهٔ سکندر در ۔
پرتو عقلی مهر انور در ۔ فهم عالی طبیعتی چالاک ۔ دیمدیم هر سوزین ایدر ادراک ۔
نکته پرداز اهل پرور در ۔ سایه انداز نصفت کستر در ۔ هنر اهلینه طبعی مایلدر ۔
بر هنرکانی شاه کاملدر ۔ عدلده اکا کم معادل اولور ۔ قابلیده کمه مقابل اولور ۔
بوی انفاس و طیب اخلاق ۔ ایلمشدر معطر آفاقی ۔ دم عیسی کبی ایدر کلمات ۔
هر سوزی عینی ایله آب حیات ۔ کلشن موقفته اشعاری ۔ اولوب آب روان کبی جاری ۔
جان فزا جانه تازه کفتاری ۔ بدنه جانکه روح اولو پیاری ۔ طبع پر فیض بحر عمان در ۔
دُر لو دُر لو دُر و کهر واندر ۔ غزلیاتی بر گلستاندر ۔ روح سعدی اکا ثنا خوان در ۔
شعری کلر کبی تبسم ایدر ۔ دل بلبل کبی ترنم ایدر ۔ بر سلیمانه ر اوله شه دوران ۔

بارنز

یار استرا اوله صاحب دیوان ۔ ذاتی اولمشدر ستوده صفات ۔ صانه ربّنا عن الآفات ۔
نظر التمشدر اکا الله ۔ که آنی ایتدی قولکرینه پناه ۔ سترقله غزمی تیغی فرق ایلر ۔
خلقه اظهار کار برق ایلر ۔ هیبتی کورلدکده رعد مثال ۔ دشمنی صُمّ بکم اولور فی الحال ۔
کف دستی عطا و احسانی ۔ کوستر خلقه ابر نیسانی ۔ لطفی ایلر جهانی مالا مال ۔
بر اولور حبیبهٔ دامن آمال ۔ عالمی ابر لطفی کلشن ایدر ۔ طلعتی نور چشمی روشن ایدر ۔
عدل و احسانی افسر ایدر ۔ امر معروف و نهی منکر ایدر ۔ مستقیم سعیدن آید ر ۔
دین و دولت لوازمن قایرر ۔ طوغری ایکربین ایدر تمییز ۔ آنوکیچون حق التمش آنی عزیز ۔
عسکر و ماله اعتماد اتمز ۔ قوت ملکه استناد اتمز ۔ حضرت خالقه توکل ایدر ۔
احمد مرسله توسل ایدر ۔ کاری هر کاسنه اطاعتدر ۔ عادتی صدقله عبادتدر ۔
کیجه لر صدقله ایدر زاری ۔ خوش ایدر حقله کز لو بازاری ۔ آنوکیچون حق اولدی اکا نصیر ۔
ایلدی هر عسیری اکا یسیر ۔ روح فخر الرسل معین اولدی ۔ همم اولیا قرین اولدی ۔

نثر الا و هو السلطان الاکرم الامجد والخاقان الاعظم الاسعد الذی نظیره فی الجد والجدّ لا یوجد ۔ ومحاسن اوصافه خارجة عن احاطة الحد واعداد الطافه تضیق عن احصائه نطاق العد ۔ سمی بنینا فخر الانبیاء سیدنا محمد علیه وعلیهم الصلوة والسلام السرمد من الله الاحد الصمد ۔ السلطان ابن سلطان مولانا السلطان احمد خان ابن السلطان الجالس سریر الغفران السلطان محمد خان خلد الله تعالی علی مفارق المسلمین ظل جلاله واقباله ۔ ونضّر بامطار البشر والنصر ریاحین آماله ۔ وعطّر مشام الدین والدنیا بفوایح ازهار بره ونواله ۔ وطیّب قلوب الاسلام باستنشاق نسایم محاسن خصاله ۔ وعمّره فی سریر السلطنة باطول الاعمار وصفاء البال ۔ ونصره نصرا عزیزا فی جمیع الاحوال ۔ وروّح ارواح اسلافه الاشراف بعواید المغفرة وفواید الالطاف آمین بجاه سیدنا محمد نبی الامین صلی علی رب العالمین وعلی آله واصحابه اجمعین

لمؤلفه

اول شهنشاه معدلت کستر ۔ داور دین پناه دین پرور ۔ ایده لی دولتیله تخته جلوس ۔
نیجه آثار اولماده محسوس ۔ کوستر دشمنانه غیرتنی ۔ سوردی میدانه اسب همتنی ۔

تیغ خونریزن ایدی سعی بلیغ دشمنه قهرین ایلدی تبلیغ دخی دولتله گچدی بن تخته
صالمدی سایه عزّله بخته جانفظان حدود غافل اولوب غفلت ایله غرور غالب اولوب
خیله اتمشدی کافر ملعون تا که آلمشدی اشترغون اهل اسلامه ضعف کلمشدی
چکرینی بورحنه دلمشدی دخی اتمشدی ارذل ارذل ارتکاب سلوک راه جدل
باشلامشدی خیانته تجدان اتمزیدی اطاعت فرمان نیجه لر دخی شدی افلاق
اوبد اخلاق کافر عاقی هر بری بشلامشدی عصیانه تابع اولمزدی امر سلطانه
اول شرف بخش تخت عثمانی زینت مسند سلیمانی گچدی چون تخت تخته دولتله
سایه صالدی جهانه هیبتله سلطنت ذاتی ایله بولدی شرف گتدی آوازه سی طرف بطرف
کلدی چون اول شه ستوده صفات بولدی عالم انکله تازه حیات صانکه قیشی گچدی بو نهار دکری
ظلمت شب گیدوب نهار اولدی عالمی گوردی گل کبی تازه اتدی چون بلبلی خوش آوازه
اول جدید بو جهان فرح زاد عالمی غمدن ایلدی آزاد اتدی شرع بهار حق عالی
اچدی خوش پر و بال اقبالی ایلدی حمله جنبش کار دشمنکش چو نیجه جان اتدی شکار
گوردی بویوق هیبتنه حد و قیاس دشدی چوق عدو به خوف و هراس کلدی چون خصم صرصر شدید کبی
دترادی خصم برگ بید کبی ایلدی تیغ قهرینی گسکین مشرکین کینن ایلدی تسکین
غیرت دینی ایلیوب اعمال اتدی فی الحال عسکرین ارسال همت شاه عبازن صالدی
دشمنی دینیدن انتقام الدی قهرمان کبی سل سیف اتدی جان اعدا به مرکه ضعیف اتدی
عون حق چونکه اولدی راهنمون ینه الندی حصن استرغون کافره اولدی چوق حزیمتلر
الدی عسکر نیجه غنیمتلر جالس تخت رحمت و غفران جد عالیسی شه سلیمان خان
حقه ربنا برحمته وسقاه رحیق نعمته اولمغیچون او حصنه دست ظفر
گندی بالذات اتمشدی سفر آنی المقده چکمشدی تعب فتح اولمشدی منتهای ارب
فتح ایدوب اتدی شکر حضرت رب کلمشیدی انکا سرور و طرب لله الحمد او شاه باتایید
ایلدی اول حصاری فتح جدید حیقدوب انکا اجنده اهل ثغور اهل اسلام اولدی پر سرور
جدینک روحنی ایلدی احیا اتدی انکا دعا بتون دنیا حشره دک ذکر خیر اوله انکت

نامن

رشحهٔ کلک ... معماسنه در

رحیق خالص ...

نامن اکذردی شه سلیمانک قدرت شاهی گوردی چون ارذل دامن عفو شاهه اوردی ال
اتدوکی جرمه ایلدی اقرار بیک نیاز ایله قلدی استغفار ینه درگاه شاهه باش قودی
الامان الامان سوزین اوقودی دخی نادانلک ایلین بو عدوان قهر سلطاندن اولوب ترسان
اتدی تغییر وضع مردودن ینه ویردی خراج معهودن اول شهنشهک قدرتین ایدی احساس
دشدی افلاقه دخی بیم و هراس هیبت پادشاهدن اتدی حذر ینه ناچار اولدی فرمان بر
عفو شاهنشهه اولوب محتاج اسکی اسلوب اوزره ویردی خراج جمله سی تابع اولدی فرمانه
اولدیلر رام امر سلطانه مرحمت کانی ایدی چونکه او شاه نظر مرحمتله اتدی نگاه
لطفیله گندو دستنه قول اتدی جمله نک توبه سین قبول اتدی پس قبول ایلدی خراجلرین
حق فزون ایلدی احتیاجلرین نیجه نک گوردی ناسزا عملن چکدی اندن نچار قومی الن
آل عثمانه التجا اتدی بکیشدن قوللغن رجا اتدی گوندرب الچیسنی درگاهه
جانن و دلدن قول اولدی اول شهه انکروس اهالی اولدی حسب اعتقاد ال عثماندن اتدی استمداد
گوردی نیجه نه حالت اولدی غنی سکه مصورقی بوزلدی دخی اکلادی تخته نک بیقلدوغنی
بلدی چاکینه اوت طقلدوغنی اتدی ناچار ترک جنگ سلاح ایلدی قرع باب صلح و صلاح
گوردیلر تیغنی اوشه بیلدیلر نیجه قوم جهان امان دیلدیلر باشلدیلر آه و واه جانکاهه
سر فرو اتدی درگه شاهه چون قرالک اولوکلادی حرجی گوندره اتدی اوگنزنام دی
نیجه دن حیله سیم و زر دردی ایکی یوز بیک غروش گوندردی ویردی درگاه پادشاهه خراج
درد نه قلدی آنوکیله علاج ایلچی گوندردی درگه شهنک دردی اولدی قرال خاک رهنک
چون زبون گوردی کلری اول سلطان ویردی مردانه لکله انکه امان قهر له اوردی کافرک گوزینی
اهل اسلامک الدی همه او چینی دین حقک گوزندی ناموسین کافرک یقدی تیر و ناقوسین
جمله دشمنلرا انکا باش اکسون تا که هپ باشلرین یره دکسون عالمی سایه صالسون افلاکه
سایه و شن دشمنی دوشه خاکه بو نیجه لطف اتدی اول شه والا بر نیسندن دخی ایده لم املا
باشن چکمشدی نیجه سرکشلر جا بجا یانمشیدی آتشلر ظاهر اولمشدی نیجه اهل خروج
نیجه عصیانه اتمشیدی عروج اول فریق ضلال بی توفیق ایلمشلردی نیجه قطع طریق

احساسی گوزکوردیلر

مملکت اولمشیدی فرسوده ، شکر مولایه اولدی آسوده ، قودی صعب اشقیایی تیغ ایله
همت سعی بی دریغ ایله ، جمله سنک کلدی حققندن ، اشقیا قطع اولندی عرقندن
کسلوب باشی نیجه اوباشک ، حقدن بوغیدی قطع اولان باشک ، نار قهر ایله تقدیری یاندردی
اشقیانک کلیسین یله ویردی ، عالمه کلدی انتظام تمام ، اهل اسلام اتدی خوش آرام
ایدب اول شاه معدلت آثار ، قطب عالم کبی یرنه قرار ، اتدی بر خاص بنده سین اجلال
تا ایده اشقیایی استیصال ، صاحب غیرت و علو همم ، مالک حسن رای و یمن قدم
صدر اعظم مراد پاشایی ، آصف رای اول صف آرایی ، مجتهد اسلام ایلدی سردار
ویردی آنکا خزاین بسیار ، اتدی اول داور ستاره سپاه ، عسکرینه دعاسنی همراه
واردی اول پیر صایب التدبیر ، دفع دشمنده اتمدی تقصیر ، ایلدی اشقیایی صعب کشته
یغدی اول کشته دن نیجه پشته ، نیجه سن چاهه سرنکون اتدی ، چاه لر طولدی آنجه خون ایتدی
پیرک اوستینی الدی تکبر ، طوله رب اتدی بر سر و افسر ، جانی یولدن اولدی دشمن
آتش قهرنه اولوب کلحن ، یاقدی یاندردی اول عنودلری ، بحرحی اتدی کبود دودلری
اشقیا جمله اولدی افسرده ، کیمسی کشته کیمسی مرده ، حمد لله اول شاه برتابید
سلطنت رسمن ایلدی تجدید ، عدل و احسانه میل ایله خوش ، جوردن ایلدی تهی دوری
عالمه منبع امان اتدی ، عدل ایله ملکی تو آمان اتدی ، حق تعالی آنی معمر ایده
کوکلی مقصودنی میسر ایده ، بحر و برده آنی مظفر ایده ، جمله دشمنلرین مدمر ایده
اشرف المرسلین حرمتنه ، چار یار کزین حرمتنه ، اوماز اول شرف فراز سریر
شاه کمراهی ایده در زنجیر ، که تیغ سر قزلباش ، هر بر نیکشا اوله قزلباشی
کسر ایده شاهی خوابه تاجن ، عجمی فتح ایدب آله باجن ، دخی اول پادشاه هفت اقلیم
که اکا بنده اولدی خان قدیم ، لطف باری ایدب اکا یاری ، ذکر اولدی امر ایله خان تاتاری
کوندرب آستانه دن برخان ، اتدی تاتاره صاحب فرمان ، خانی ارسال ایدب صلابتله
واصل اتدی آنی سلامتله ، اولدی تاتار جمله امرنه رام ، اتدیلر خانه عزت و اکرام
علم شاهی ایدب استقبال ، جمله سی خانه اتدیلر اقبال ، دایم اول شاهه شنه نثار اولسون
قوللری الکز ایله حمان اولسون ، محمدت خوانی کرچه جی جدر ، جمله دن اخلاص اولان اسعد در

اولوب

اولوب اول شاهه دعاغو مخصوص ، اتم اخلاص ایتی منصوص ، ذکر و فکرم دعاسی در آنک
کار و بارم ثنا سیدر آنک ، یوغیکن بنده سنده استحقاق ، نیجه لطف اتدی اول شه آفاق
چرخدن کرچه قدری برتردر ، یینه کوک کبی ذره پرور در ، دون ایکن قدرم ایلدی اعلا
دولت و عمرین آرتوره مولی ، نثر همیشه اول شهنشاه ممالک نیک نامی نیک نام نامی
و اسم سامی لرینه تار و پود جامه علیه لریله نیجه زیبا دیباجه لر دیباجی طوقنوب و آیات
مدایح ذات ستوده صفاتلری لب ارباب الباب الیا و قنوب متاع علم و هنرک رواجنه
رغبت و شوقلری و علما و اصحاب معارفی اصداف دهان حکمت فشاندن نثر لآلی
غوالی عبارات احسان و بنان حسن بیان ایله نظم جواهر زواهر معانی لطافت عنوان
اتمکه حسن شوقلری برکتی ایله نیجه کتاب بهجت نصاب تألیف و نیجه رسائل بلاغت انتساب
تصنیف اولنوب مناقب و سیرلری و محاسن اثرلری صحایف لیل و نهار و صفایح فلک
دوار اوزره مسطور اولدوغی کبی صفات و اخلاق حمیده لری و غزوات و اثار پسندیده لری
اوراق کتب و رسائلده نکاشته و ذکر جمیللری نزهت افزای خواص اعیان روزکار
و نشر طیب اخلاقلری عطرسای و انجمن آرای مجالس صغار و کبار اولوب الی انقراض
الدهور و الاعصار پایدار و برقرار اوله اول سلطان آفاق حضرتلرینک مکارم اخلاق
و ارباب استحقاق حقنده اولان لطف و اشفاقلرندن رجا و نیاز اولنور که آب روی
کلستان شیخ سعدی حرمتنه بو کلستان رومی اوراقی نسیم حسن قبول و شمال الطاف
عالم شموللری وزان اولماغله هر دم تازه و توجه نظر سعادت التماع و یمن التفات و
سماعلری نمایان اولمغله نوای بلبل کویا ابیاتنی بلند آواز اتمکله اسمی کبی حقی مسمی
کل خندان و ظروف حروف صفا موصوفده شکفته اولان شکوفه لرک فواتح و روایحی
صد چندان ایدوب قصور و عیوبی هر عیب که سلطان بپسندد هنرست مضمونی اوزره
عین هنر عد اولنماغه عنایت علیه بیوره لر که نقد سخن هزینه قدر زر خالص کبی کامل العیار
اولوب دخی بازار اعتبارده رواجی سکه قبول خاطر عاطر پادشاهی ایله مسکوک اولمغه
موقوف ایدوکی صرافان نقود حسن ادا و عرافان اوزان نظم و مقادیر انشا اولان اصحابه موقوف .

لمؤلفه

صورسه لر اسم ورسمنی انكڭ کل خندانیدر كلستانكڭ برچچك بويله اولمیه خوشبو

جان مشامن معطر ايلربو کرچه ترکیبی جمله ترکیدر بویی انفاسی پاکی مسکیدر

کل کبی باغ دلده بو یادر بلبل آساز بانی کویادر مسك رومی ولی کهبر دانه

نزله صونلمه شاه بردانه اتسه کلکشت کلشن رومی بولمیه کمسه بويله برزومی

دانه لو وارکه چیلی فایقدر جمله سی پادشاهه لایقدر یاز یلان آنده جمله لطایفدر

پر صفا کلشن معارفدر بو کلستانی کیمکه طعم ایدر دل وجان کلشنن خرم ایدر

بونده وار انشاء کل سعدی صانکه خوشبوی سنبل سعدی شعرا خیلنڭ سرافرازی

نظم ونثرڭ بلند پروازی بلبل شوخی کلشن رازڭ شیخ سعدی سباغ شیرازڭ

بلبل جنت اوله روحی انڭ اوله خنداں کل فتوحی انڭ نفسنده عجب حلاوتی وار

هر کلامنده اوزکه حالتی وار جانه تأثیر ایدن او حالتدر صانکه کم بر قوندی عبارتدر

اول عزیزڭ صفای انفاسین الکلابی قلبنڭ آچر یاسین نشر ایدیب خلقه طیب کفتارین

ترجمه ایتدم انڭ اشعارین قنده انڭ سوزی وبو قنده اول ایدر قنده طفله خنده

بو قدر کرچه اتحاد نفس انکا تقلید ایتدم که هله بس سعدی واسعدڭ تتابعی وار

ایکی اسمڭ هله تقاربی وار رب اسعد مجامع السعدا رب جنبنی لامر نار شدا

واعف عنا وعافنا ابدا حسبنا ربنا الناصر ذا والله سبحانه وتعالى

هو الموفق للاتمام ومنه المنة والانعام وعليه التكلان والاعتماد في البدء والاختتام

حمد ومنت بی منتها اول خدای یکتا ودانای نهان وآشکار اعز شانه وجل سلطانه

حضرتنڭ جناب کبریاسنه مخصوص در بو معنی دیباچهٔ کلستان کلام ربانی اولان سورهٔ

فاتحة الکتاب فاتحه سنده منصوص در بر معبود واجب الوجود در که انکا اطاعت و

عبادت واسجد واقترب کریمه سی مصداقنجه عباد وعبادته موجب کمال قربتدر و بر مسجود

فایض الجود در که شکر نعم بی غایتنه مداومت ولئن شکرتم لازیدنکم استدعاسنجه

سبب ازدیاد نعمتدر لمؤلفه او معبوده عبادت بندهٔ آزاده واجب در انڭ احسانه

اوکلی پیر وارثه اسم ور
وثنانیمی خوصیسن ایکی
پیر وارن بیشنده
تجنیس تام
وار تعدد

شکر ازدیاد لطفی موجبدر اول خالق نفوس انفاس اولان رب الناس فرمانیله هر نفس

تازه صفا اندوز که درون سینهٔ انسانه قطرات ابر نیسان کبی نزول وروح روان

مخلله حلول ایدر مایهٔ امداد مادهٔ حیاتدر وهر بر نفس کرم دلسوز که جوف مجمرهٔ بدندن

دود عود کبی بالایه صعود ایدر مروح روح ومفرح ذات وباعث حصول لذاتدر پس

هر نفسده معدوده هر نفسده اقل مرتبه ایکی نعمت موجوددر بلکه نیجه نعم الهیه مجتمعه اوزره در

زیرا هر نفسده جلب نفعه متعلق اولان نعم وجودیه اکرچه محدوده در اما دفع ضرره متعلق

اولان نعم سلبیه نامحدوددر هر بر نعمت ایسه مستقل بر شکر وسپاسی ایجاب ایدر پس

یالکز نصف نفس واحدڭ شکری جمله انفاس معدوده ناس حق شناسی استیعاب ایدر

بیت از دست وزبان که بر آید کز عهدهٔ شکرش بدر آید ترجمه جالشه

قول ایله یا دلیله چاره بولورمی خدا انڭ حق شکری عهده سندن کلمك اولورمی

اکرچه دام زبان وکام ودانهٔ حروف کلام ایله مرغ شکر شکار اولور اما شکر عملی ایله

شاکرلك کاری دخی زیاده آشکار اولور زیرا افعالڭ اقوالدن اقوی ایدوکی محقق در

دلالت فعلیه شهادت قولیه دن اصدق در جناب حق وفیاض مطلق بو علته بناءً

عبد شکورڭ قلتنی امضا وتسجیل واداء شکر عملی ایدن عبادی اسم شکور ایله تعظیم و

تبجیل ایدوب تنزیل جلیلده اعملوا آل داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور بیورمشدر شیخ سعدی

علیه الرحمه که دستیاری زبان فصاحتیله قلم بلاغته دست اورمشدر

سابق الذکرڭ مصراع اولنده دست عبارتی ایله بو معنایه اشارت بیورمشدر

قطعه بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر بدرگاه خدا آورد

ورنه سزاوار خداوندیش کس نتواند که بجای آورد ترجمه

همان اول یکدر که قول بیلوب اوز نفسی تقصیرن جناب حقه عذر ایدوب ایده اقرار تقصیره

کنور مزنوجه حقڭ شانه لایق اولان شکری بر نیجه که لر خلق جهان کلسیدی بر بیره

لمؤلفه خداوندا سنڭ نعمتلرڭ بی حد وغایتدر ادای شکر نعمتده زبان بی استطاعتدر

نیجه ممکندر استیفای شکر نعمت انڭ کم ادای شکر نعمت ایلمك بر باشقه نعمتدر

برفیاض علی الاطلاق ومنعم رزاق درکه سفرهٔ انعام عام بی دریغی بسیط روی زمینه چکلمشدر و باران سحاب رحمت بی حسابی جملهٔ سیراب قلمشدر بر ستار حلیم درکه ارتکاب معاصیدن عاصی قوللرک گناه فاحشن ایله پردهٔ عرض وناموسلرین چاک اتمز و وظیفه خورا اولمغه معتاد اولان عبادک بر خطادن منکر ایله ارزاقلرین قطع ایدوب نقود جود و عطاسنی امساک اتمز

قطعه ای کریمی که از خزانهٔ غیب ، گبر و ترسا وظیفه خور داری ،
دوستانرا کجا کنی محروم ، توکه با دشمنان نظر داری ،
ترجمه ای کرم اشتی غیب مالکدن ، کافرک رزقنی ایلدک مقسوم ،
سنکه دشمنلره نظر ایدرسن ، دوستلر قنده قالهلر محروم ،

فراش باد صبایه امر اتمشدر که بسیط زمینه سبزه نوددن قطیفهٔ لطیفهٔ زمردی بسط ایلیه و دایهٔ ابر بهاری یه فرمان اتمشدر که بنات نباتی شیر باران ایله پرورده ایدوب مهد زمینده ضبط و ربط ایلیه اشجار باغ عالمه قبای برک سبزدن هرسال خلعت نوروزیه ارسال ایدر و موسم کلدره اطفال شاخی کلاه شکوفه ایله سرفراز ایدوب کل کبی شکفته و خوش حال ایدر بر قادر حکیم در مقارنت قدرتی ایله بر قامشک عصارهسنی شکر اعلای اجلا اولور و بر علی عظیم درکه حسن تربیه و یمن تنمیه سیله تخم خرما نخل سربلند سرو بالا اولور

قطعه ابر و باد و مه و خورشید فلک در کارند ، تا تو نانی بکف آری و بغفلت نخوری ،
همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار ، شرط انصاف نبود که تو فرمان نبری ، ترجمه
بولت ای کون چرخ فلک جز معده در جمله ، که تا بر نانی سن تحصیل ایدوب اولمیاسن غافل ،
سنوکیچون هر بری بوبر قطر توب سرکشته اولشکن ، روا اولمز که سن اولمیاسن حق امرینه قابل ،

درمدح نبی علیه السلام سرور کائنات و مفخر موجودات و رحمت عالمیان و صفوت آدمیان و تتمهٔ دور زمان عالم وجودک نو بهار روشنی و مقام شهودک نو بهار گلشنی خیر البشر شفیع روز محشر صاحب المقام المحمود حبیب ملک ودود اشرف الانبیاء العظام محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام

شعر

شفیع مطاع نبی کریم ، قسیم جسیم بسیم وسیم ، ترجمه
سوزی مقبول ولطفی بول بر مرسل پیغمبردر ، کولری یوزلی شکر بسوزلی عظیم القدر سرور در ،
ابو القاسم که فیض حق حبه تقسیم ایدن اولدر ، نبوت مهرینه انک مبارک ظهری مظهر در ،
چه غم دیوار امت را که باشد چون تو پشتیبان ، چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان ،
نه غم اول امته کم سن اوله ایدن انکا پشتیبان ، نه قورقو وار طالازدن انکا کم نوح اوله کشتیبان ، ترجمه
بلغ العلی بکماله کشف الدجا بجماله ، حسنت جمیع خصاله صلوا علیه واله ،
ترجمه ایردی مواجینه کمالی ایله آچدی ظلمتکری جمالی ایله ، کوزل اولدی قمو خصالی ایله ویرک انکا صلوات آلی ایله ،

اللهم صل وسلم علی سیدنا ونبینا محمد وعلی آل سیدنا محمد حضرتندن شویله روایت اولنمشدر که هرگاه که پریشان روزگار اولان گنهکار قوللردن بریسی حق جل وعلا حضرتنک درگاهنه دست توبه و انابتی امید قبول و اجابت ایله رفع ایلیه حضرت رب العزة عز شانه انکا نظر اتمز اول بندهٔ گنهکار تکرار دعا و استغفار اتسه عزیز جبارینه تکرار اعراض اظهار ایدوب آنی مغفرت مظهر اتمز اوچنجیده درگاه باری یه تفرع زاری ایله دعا اتدکده حق جل وعلا ملائکهٔ کرامه خطاب ایدوب بیورر که یا ملائکتی قد استحییت من عبدی ولیس له رب غیری فقد غفرت له واستجبت دعاءه یعنی ای بنم ملکلرم دست توبه و انابتی بازو درگاه عزتمه زیاده تفرع و نیاز ایدن قولومدن استحیا اتدم انک بندن غیری پروردگاری یوقدر پس انک گناهلرین مغفرت ایدوب دعاسین مستجاب و حاجتن روا اتدم بیت کرم بین ولطف خداوندگار ، گنه بنده کردست او شرمسار ،
ترجمه کرم و لطفنی خدا انک گور ، که گناه قول ایدر اول اوتانور ، ترجمه
خدا انک لطف و احسانک صالح کورسنده ای بنده ، گناهی قول ایدکن اول اولورشن پیشرمنده ، اول ذو الجلالک کعبهٔ جلال عاکفلری دیو عبادتنده تقصیرینه اعتراف و اقرار ده در کر و حلیهٔ جمال پاکی الی و اصفلری دیو حق معرفت حقده حیرتلرینی اظهار ده در لر نظم
گر کسی وصف او زمن پرسد ، بی دل از بی نشان چه گوید باز ،
عاشقان کشتگان معشوقند ، بر نیاید ز کشتگان آواز ،

قطعه

ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز ٭ کان سوخته را جان شد و آواز نیامد
این مدعیان در طلبش بیخبر انند ٭ کان را که خبر شد خبری باز نیامد

ترجمه

ای مرغ سحر عشقی پروانه دن اوکرن کم ٭ جان ویردی و چقمادی اول یانمشک آوازی
دعوی ایدن بونک یو قدر خبرکز حق تک ٭ اکر کم خبر اولدی فاش اتمدی اول رازی

ای برتر از خیال و قیاس و گمان و وهم ٭ وز هر چه گفته‌اند شنیدیم و خوانده ایم
مجلس تمام گشت و باخر رسید عمر ٭ ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم

ترجمه

ای منزه پادشاه لایزال و ذو الجلال ٭ ساکه ایرمک یوق نه عقل و ظن و نه وهم و خیال
بوجه سوزلر کم دیشلر دیسنی وصف اتمکه ٭ اوقودق ایشتدک اما کنهکه ایرمک محال
مجلس آخر اولدی عمر ایسه ایرشدی غایته ٭ بز دخی تا ابتدا وصفکده قالدق بی مجال

حضرت شیخ سعدی علیه الرحمه قدس سره زمانسی پادشاهنی مدح ایدوب کندو شعر اولان نظر و التفاتنی بیان و هضم نفس طریقیله کندی تقصیرینه اعتراف و اقرار ایدوب عذرنی عیان اتدوکیدر سعدی شیرازی نیک ذکر جمیلی و حسان هواقی و عوام و دشوب ورد زبان صغیر و کبیر اولدوغی و صیت صدای کلامی روی زمینه منتشر اولوب شل همایه کبی عالمگیر اولدوغی و قصب الجیب کبی لطیف و شیرین اولان گفتار عنبر مکرری مانند شکر مکرر مذاق اهل دله حلاوت بخش اولدوغی و جانفزا و غمزدا الری مشتمل اولان رقعه منشاتی التون ورق کبی الدن اله و ایلدن ایله کتوریلوب شهرت و رغبت بولدوغی کندونک کمال و فضل و بلاغتنه بناء دکلدر بلکه خداوند جهان و قطب دائره زمان قائم مقام حضرت سلیمان ناصر اهل ایمان اتابک اعظم شهنشاه معظم مظفر الدین ابو بکر بن سعد بن زنکی ظل الله تعالی فی ارضه رب ارض عنه و ارضیه حضرتی سعدی یه عین عنایتله نظر و صدق اعتقاد و حسن ارادت کوستروب آنی تحسین بلیغ مظهر اتمکله الناس علی دین ملوکهم مصداقنجه لاجرم جمله خلق عالم و حضر جان و دلدن اکا مایل و لطافت گفتارینه و حلاوت اشعارینه قائل اولمشلردر

رباعی

زانکه که ترا بر من مسکین نظرست ٭ آثارم از آفتاب مشهورترست

کرجرد

علیهم اجمعین حرمتنه و دامن عصمتی سورهٔ نور صدرنده مسطور اولان آیات کریمه جواهری زواهری ایله محلّی و مُشنّف اولوب صدیقهٔ کبری رضی الله عنها و عن ابیها عزتنه یکیدن دار اسلام ایدوب مساجد و معابدلرین انوار سنت و جماعت ایله تنور اول نابکار بدکردارلری حسام انتقام ایله مدمّر و مقهور ایدوب دار و دیارلرین حیطهٔ دولت ایمانیه ده ابد الله تعالی بنیانها سلطنت عثمانیه ده خلد الله تعالی ارکانها داخل اولان ممالک محروسة المسالک سلکده معدود و شیخ سعدی قدس سره زماننده مشهور اولان زیاده امن و امان احسان اتمکله منتظم الحدود ایلیه آمین بجاه سیدنا محمد الامین صلی الله علیه رب العالمین و علی آله و صحبه اجمعین حضرت شیخ سعدی قدس سره ترکده یار ایدوب بنجه روزکار سیاحلق اتدوکنک وجهین بیان ایدوب بویله مسدر که

ندانی که من در اقالیم غربت ٭ چرا روزکاری بکردم درنگی
برون رفتم از تنگ ترکان که دیدم ٭ جهان درهم افتاده چون موی زنگی
همه آدمی زاده بودند لیکن ٭ چو گرگان بخون خواره گی تیز چنگی
چو باز آمدم کشور آسوده دیدم ٭ پلنگان رها کرده خوی پلنگی
درون مردمی چون ملک نیک محضر ٭ برون لشکری چون هزبران جنگی
بگفتم که این کشور آسوده کی شد ٭ یکی گفت سعدی چه شوریده رنگی
چنان بود در عهد اول که دیدی ٭ جهان پر ز غوغا و تشویش و تنگی
چنین شد در ایام سلطان عادل ٭ اتابک ابو بکر سعد بن زنگی

ترجمه

بلورمیسن دار غربتده نیچون اظهور ٭ ایلدم سیاحلق عالمده بونجه روزکار
ظلمه کندم عار ایدوب اول ترکلردن کیم جهانی ٭ موی زنگی کبی کوردم اولمشدی تار و مار
هر بریسی آدم اوغلانیدی صورتده ولی ٭ آدمک رحم ایتموب قانن ایچردی کرک وار
صکره دوندکده ولایت کوردم آسوده اولمش ٭ واز کلمش خلق ایچمکدن اول قوم شرار
شهرک ایچنده اولنلر صحب ملک سیرتلیلر ٭ طشره سندن شیره بکزر نیجه عسکر وار بیرار
بیره صوردم نیچون آسوده اولدی بو دیار ٭ دیدی ای سعدی عجب شوریده الک تاری وار

ابو بکر بن سعد دیمکه در زبان فارسی
ابن کلمهٔ بن حذف اولنور شاید در

بوندن اول کورەکمەدە مملکت ویران ایدی ، طولمشیدی فتنە وغوغا ایلە دار ودیار ،
دولتندە شاە ابوبکر بن سعدک شمدی بلک ، جملە عالم ایلدی امن وامان اوزرە قرار ،

نظم
اقلیم فارس راغم از آسیب دهر نیست ، تا بر سرش بود چو توئی سایهٔ خدا ،
امروز کس نشان ندهد در بسیط خاک ، مانند آستان درت مأمن رضا ،
بر تست پاس خاطر بیچارگان وشکر ، بر ما وبر خدای جهان آفرین جزا ،
یارب ز باد فتنە نگه دار خاک پارس ، چندانکه خاک را بود وباد را بقا ،

ترجمە
فارس اقلیمنە غم یوق محنت ایامدن ، تا کە سن صالدک اکا سایە ایا ظل خدا ،
بریوزندە شمدی برکمسنە نشان ویرمز نها ، آستانک کبی برکشور کە دار الامن اولا ،
لازم اولان کوزلمکدر سکا خلقک خاطرن ، بزە لازم شکر در حقکە سزا اولە جزا ،
یا الهی فارس خاکن صقلا باد فتنەدن ، اولقدر کم تا کە اولە خاکیلە باد ایچون بقا ،

سبب تالیف کتاب کلستان

حضرت شیخ سعدی علیە الرحمە ایدر کە تا ذلک
غرورسیلە مرور ایدن ایام وشهوری ملاحظە وتفکر ایدردم وبیهودە لهو ولعبلە تلف اولان
عمر عزیزمە تحسر چکردم ودرون خانهٔ سینەدە مخزون اولوب سنک خارا کبی سخت اولان دل
مخزونی الماس اشک چشمیلە دلردم وکندی حالمە ملائمە مناسب رقت وسوز دردلە
وآه وسردلە بو ابیاتی سوده ایدوب شویلە سویلردم کە

بیت
هردم از عمر میرود نفسی ، چون نگه میکنی نماند بسی ، ترجمە
عمردن طائب اکسلکدە درحد بر نفس ، چوق زمانک قالمدی آچ کوزک ای بو الهوس ،
بیت
ای کە پنجاه رفت در خوابی ، مگر این پنج روز دریابی ، ترجمە
اللی یاشین کچدکن خواب غفلتدە بابان ، بش کونک قالدی تدارک ایلە فرصتدر اویان ،
بیت
خجل آنکس کە رفت وکار نساخت ، کوس رحلت زدند وبار نساخت ، ترجمە
اول کشی شرمندە اولورکم کیدە ایش کورمیە ، کوس رحلت چالالر اول یوکنی قالدرمیە ،
بیت
خواب نوشین بامداد رحیل ، باز دارد پیادە را از سبیل ، ترجمە
کوچ صباحنک اگرچە اویقوسی طتلو کلور ، کتدوکی یولندن اکا کم پیادە کیچ قالور ،

هرکە

بیت
هرکە آمد عمارتی نو ساخت ، رفت ومنزل بدیگری پرداخت ، ترجمە
کمکە کلدی عالمە اتدی یکیدن بر بنا ، غیرە اصمرلایوب آخر کیتدی عقباده یکا ،
بیت
وان دگر پخت همچنان هوسی ، وین عمارت بسر نبرد کسی ،
ترجمە
اولدخی کو کلندە پاتدی سودا وهوس ، بو فنا کاشانەسین باشە چیقرمز هیچ کس ،
بیت
یار ناپایدار دوست مدار ، دوستی را نشاید این غدار ،
ترجمە
دوست طوتمە انی کم ساکە اول اولمز پایدار ، دوست طوتمغە یرامز بو پر امز روزگار ،
بیت
نیک وبد چون همی بباید مرد ، خنک آنکس کە گوی نیکی برد ،
ترجمە
نیک وبد چون کم قتوا اولسە کرکدر اجلم ، قوتلی اولدر کم جهاندە کوتورە کوی کرم ،
بیت
برگ عیشی بگور خویش فرست ، کس نیارد ز پس تو پیش فرست ،
ترجمە
مقبرکدە لازم اولان کوروب کندی کیدر ، کمسە اردکدن کتورمز سن مقدمجە قایر ،
بیت
عمر برفست وآفتاب تموز ، اندکی ماند وخواجە غره هنوز ،
ترجمە
عمر غایت اتدی کوندە قار یکبزر الحق ، عمردن از قالدی اما خواجە غافلدر دخی ،
بیت
ای تهی دست رفتە در بازار ، ترسمت پر نیاوری دستار ،
ترجمە
ای الی بوش آخرت بازارینە کیدن کیشی ، قورقرم بر نسنە المیوب بچرمزسین ایشی ،
بیت
هرکە مزروع خود بخورد بخوید ، وقت خرمنش خوشە باید چید ،
ترجمە
اگر اکینی خام ایکن هرکم بیوب اتدی هبا ، وقت خرمندە کور خوشە دوشورمک اکا ،
بیت
پند سعدی بگوش جان بشنو ، رە چنین است مرد باش وبرو ،
ترجمە
پند سعدیی جان قولاغیلە ایشت ، اشتە طوغری یول بودر ار اولدە اشبو یولە کت ،
شیخ سعدینک کلامی اسعد اتدی ترجمە ، ربنا اسعدها بالفضل یوم المرحمە ،
دار دنیانک فناسنە ورنج وعناسنە متعلق بو معنالری فکر وتأمل ایتدکدن صکره
آنی مصلحت کوردم کە دنیای دوندن ال چکوب نشیمن خلوتدە نشین وعزلت کزین
اولوب سوبسوتک ویرالتیم ویاران صفا ایلە صحبت واختلاطدن دامن کش اولوب
سرو آزاد کبی کیسە سرفرو التیم واشعار ایدن اشعاردن وسایر کفتار

ناهموار دن دفتری نشست وشو ایدوب من بعد بیهوده کفت وکو اتمیم **بیت**

زبان بریده بکنجی نشسته صم بکم ، به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم ،

ترجمه بز بو حقده اوتورب آغزن طوتوب دلمی کسن ، یکدر اندن کم دیلین طوتمایه اوله بو سخن ،

بن بو وجهله عزلته عازم وشب وروز طشره برو ز ایتمیوب ضمیر مستترکبی درون

حجره یه ملازم ایکن محبت وموتی منصوص وبنیان صداقتی مرصوص دوستلرمدن

بری که سوزلرده مخفه ده انیس غمخوارم وحضرده همنشین وفادارم ایدی معتاد

اولدوغی رسم قدیم اوزره حجره مه قپوسندن ایچرو کردی اولقدر که لطیفه

آمیز ونشاط انکیز سوزلر سویلدی وهر چند که کمال انبساطله لعب ومزاح بساطنی

بسط ایلدی انکا التفات ایدوب اصلا جواب ویرمدم وباشمی زانوی عبادت و

مراقبه دن یوقاری قالدرمدم اول ندیم قدیم آرمیده رمیده وبو وجهله عبوست و

یبوست صورتن کوستردوکم ایچون بکار بخیده اولوب دیدیکم **نظم**

کنونت که امکان کفتار هست ، بکو ای برادر بلطف وخوشی ،

که فردا چو پیک اجل در رسد ، بحکم ضرورت زبان در کشی **ترجمه**

شمدی که سوق کلامه حق سکا ویرمش مجال ، سویله لطفله برادر بو قیره اتمه سکوت ،

چونکه یارین ایرشوب کلسه کرک پیک اجل ، حلوته کیروب زبانک اول زمان ناچار طوت ،

بنم متعلقاتمدن بریسی اول ندیم قدیمه حسب حالی بیان وبنم سکوت وعزلتمک وجهنی

عیان ایدوب شیخ سعدی انکا عزم وبو نیته جزم المشدر که بقیهٔ عمر عزیزی عزلت

وانزوا ایله کچوروب من بعد بر فرد ایله دنیا کلامن سویلشمیه ومیدان سخن ده مال یعنی

وبایی معنی سویلینلر ایله بیله اشمیه سن دخی اکر قادر ایسک وتدارک آخرت ایدر اندن

بر یاد ایسک بوبی سر وسامانلقدن فراغت ایدوب عقلکی باشکه جمع ایله وشیخه

اقتدا ایله طریق عزلته اهتدا ایدوب بو سوداء بی سودی دماغکدن قلع وقمع ایله دیدکده

اول ندیم قدیم قسم عظیم یاد ایدوب دیدیکه رب العزتک عز شانه عظمتیچون

ومیانمزده اولان صحبت قدیمه حرمتیچون شیخ سعدی عادت مالوفه سی وطریقت معهودهسی

کنج کاف عربینک ضمی ایله ونونک سکونی ایله مطلقا بوجقه دیرلر یعنی طشره کی واچره کی بوجقه دیرلر اما بیغوله یای عجمینک ضمیله ایچ بوجقه دیرلر سودی

انیس فعیل بمعنی فاعلدر مونس معناسنه در مزاج وخوی الشدرق معناسنه در

نشاط نونک فتحیله سرور یعنی شنلک نونک کسریله ناشطک جمعیدر سودی

کفتار اصلنده وصف ترکیبیدر آرینده نکه مخففدر اوری ونزن کفت اسم مصدردر قول معناسنه قول کتوریجی دیمکدر صکره مجموع ترکیب کلامده استعمال ایلدیلر سودی

حسب حانک وسینک فتحیله اصل ومقدار معناسنه در

عزم قصد معناسنه در جزم قطع معناسنه در جزم شول نیتدر که انفساخ قبول ایلمیه سودی

اورزه بنم ایله تکلم وکل کیبی تبسم ایتمدین بن دخی بر کلمه تکلم اتمم وبو مجلسدن قیام

ایدوب بر قدم کتمم زیرا او دوستلرمی دل آزرده اتمک جاهل در کفارت یمین ایسه امر

سهلدر صاحب سیف وقلم اولمقده علم واشجع اصحاب کرام ایدوکی مسلم عالم

اولان حضرت علینک رضوان الله تعالی علیه وعلیهم اجمعین تسکین نایرهٔ خلاف

ایدن ذو الفقاری غلافنده طورمق سنجه روا دکل ایسه شیخ سعدینک

دخی زبان فصیح البیانی طما غنده طورمق سزا دکلدر **ترجمه**

یاقشمز ذو الفقار حضرت حیدر نیامه ایچره ، یارشمز شیخ سعدینک زبانی دخی کام ایچره ،

نظم زبان در دهان ای خردمند چیست ، کلید در کنج صاحب هنر ،

چو در بسته باشد چه داند کسی ، که جوهر فروش است یا پیلور **ترجمه**

آغزده دل ندر ای مرد صاحب عقل ایتسه بنا ، هر کنجینه سنک قپوسی مفتاحیدر آج کور ،

قپو باغلو اولنجه کم نه بلسون صاحبی کیمدر ، عجب جرچیمی یاکوهر صاتر بر جوهریمی در ،

مرد کامل اولدر که رعایت مقتضای مقام ایدوب تکلم لازم اولدوغی محلده سوق

کلام ایده وسکوت لازم اولدوغی محلده سکوت اتمکی التزام ایده **نظم**

اکرچه پیش خردمند خامشی ادبست ، بوقت مصلحت آن به که در سخن کوشی ،

دو چیز طیرهٔ عقلست دم فرو بستن ، بوقت کفتن وکفتن بوقت خاموشی **ترجمه**

سکوت اتمک ادبدر کرچه عاقللر قاتنده لیک ، تکلم لازم اولدقده حماقت یا تعظیمدر ،

ایکی نسنه ایدر اغضاب عقلا بر سکوت اتمک ، تکلم وقتی یچخاموشلق خاموشلق وقتی تکلمدر ،

وبالجمله اول یار قدیم ایله مکالمه دن کف لسان اتمکه لایق کورمدم وانکله محاوره

ومصاحبتدن روکردان اولماغی مردان میدان وفا اولان اهل مروت وفتوت

مسلکنه موافق کورمدم زیرا الطبعه ملایم بریار غمکسار خیر اندیش ایدی وصفای مشربه

مالک اولمغله کدورت ریادن بر دوست صداقت کیش ایدی **بیت**

چو جنک آوری باکسی بر ستیز ، که از وی کزیرت بود یا کریز **ترجمه** چنانکم

جنک ایدرسن اول کشیله جنک اتفک ابت ، که انکا احتیاج اولمیه یا اوله اعراضک ،

پیام قپین معناسنه در

پیلور جرچی معناسنه در

کلید کسر دره ودر که کنجه اضافتدر یای بطنیله در یای بطنی مضافک کسرهسنک اشباعندن متولد اولان یایه دیرلر

طیره معلومدر اولکه فارسیده سکز حرف اولمیه یکی خودک بر حرف موجود اولسه بو دلدر ویا تعربفات عوامدندر ویا عجمیه الفاظ تنقولدر پس طیره نکه اصلی تیرهدر لفظ مشترکدر غضبله بوراده معناسی بیننده کهدر التباس لازم کلمسون دیو غضب معناسنه اولنان طا ایله یازدیلر سودی

کزیر آیرلق معناسنه در آیرلسی قابل اولمیان دوسته یار ناکزیر درلر عربیده یابدر

آخر اول دوست بی آرامک ابرامنه رام اولوب ناچار مکالمه اتدک وبهار موسمی اولمغله
سیر وتفرج ایده رک طشره کتدک بر موسم خوب وزیبا وبر فصل مرغوب دلارا ایدی
که صحرای زمینک سبزه سی حضرت خضر نامک قدوم بهجت لزومندن نشان ویرر ایدی
ولطافت هوای نوبهار مشام دل وجانه حضرت عیسی نک انفاس جانفزاسن
اکرردی وفصل شتاونک شدت وصوغوقلغی آرمیده وسلطان ورد عزیز الوجودک
ایام دولتی نورسیده ایدی **بیت** پیراهن سبز بر درختان • چون جامهٔ عید نیکبختان •
ترجمه براشمش خوش شیل کوملک درختان خوش اندام • کوزلرصانکه کیمشدر یکی بیرام اوق جامه •
قطعه
اول اردی بهشت ماه جلالی • بلبل کوینده بر منابر قضبان •
بر کل سرخ از نم افتاده لالی • همچو عرق بر عذار شاهد غضبان •
ترجمه بهار ایامنک اورتاسنده فصل کول ایچره • آغاج منبرلر اوزره خطیبه اوقر بلبل کویا •
قزل کول اوزره شبنملر نیجه دردانه لر دوشمش • عذار دلبر بدخو ده کویا جیان عرق بیدا •
اتفاقا دوستلر ایله برکیجه بوستانده بیتوتت اتمک واقع اولدی بهشت آسار جای
خرم ودلکشا ایدی ومعانقهٔ احباب نیک بخت کبی بری بربنه صرمشان درختلری دلکش
وبهجت افزا ایدی اول چمن زار اوزرنده برق اوران لطیف وشفاف شکوفه لری
کوریدک فرش خاک اوزره خردهٔ میناد وکولمش صانوردک وبو قار وسنده شمع
شبستان کبی فروزان اولان ازهار بهاری تماشا ایدیدک اول درختلر
بلندلرک دیه سندن آیشاغی عقد ثریا آصلمش صانوردک **شعر**
روضة ماء نهرها سلسال • دوحة سجع طیرها موزون •
آن پر از لالهای رنگا رنک • وین پر از میوهای کونا کون •
باد در سایهٔ درختانش • کسترانیده فرش بوقلمون • **ترجمه**
بر کلستاندر آقار ماغی صاف وخوشکوار • قوشلری آوازی شو دلکش موزون کبی •
در لو در لو لالهسی وار کونه کون میوه سی • کیمی یاقوت وزمرد کیمیسی آلتون کبی •
هر درخت التنده یایمش باد رنکارنک فرش • کمسه لر کورمش دکل اول نقش کوناکون کبی •

اول جوی دلجوی خوشکوار کنارنده کیجه قرار وصباحه دک سیر کلزار وتماشای ازهار
بهاری ایدوب ارته سی شهره کلمک خاطره سی غالب وجچرده اولان سیر روحانی جاذبه
کلزار جسمانی دن سرسری طولنوق سوداسنی سالب اولدقده کوردم که اول مصاحبم اولان
دوست شهرده قالوب صفای کشت وکذارندن بهره دار اولمیان یاران صفایه ارمغان
اولمغیچون بر اتکی کل وریحان وسنبل وضیمران طولدروب جانب شهره عزیمت المش اکا
توجیه خطاب وارشاد طریق صواب ایدوب دیدم که کلستانک بقاسی وعهدینک
وفاسی یوقدر وکیمن بیلور سین حکما دیمشلردر که هرچه نپاید دلبستگی را نشاید
هرنه که عالمده اوله بی بقا • اکا کوکل بغلمق اولمز روا • یار کرکدر که اوله پایدار
باغ وفاسی اوله هردم بهار • بو کلی کم آدم الیله یولا • نیلیلم بر ایکی کونده صولار
برک خزانه دونر اوراق عجب • اکا کوکل باغلمه سن بی سبب •
اول دوست دخی یار ولوق وصفاسی پژمرده لکدن ورنک روی وفاسی افسرده لکدن
مقرا بر کل ثابت مطلق التحصیلنه چاره ندر دیو اظهار حیرت اتدکه بن دخی اعمال غیرت ایدوب
دیدم که اهل دانش وبینش اولان اخوانه نزهت افزا وکلستان خاطری خرم وخندان
اولان اصحاب عرفانه دلکشا دبهجت نما اولمغیچون بر کتاب کلستان تصنیف اتمکه قادرم
که باد خزان دست دراز اتمکه قادر اولمیه وکلکلری هردم تازه وتر اولوب صولمایه
وکردش روزکار وتعاقب لیل ونهار ایله تاب وطراوتی بوزلمایه **قطعه**
بچه کار آیدت زکل طبقی • از کلستان من ببر ورقی • کل همین پنج روز وشش باشد • وین کلستان همیشه
خوش باشد **ترجمه** طولدرب کلدن نیدر سین بر طبق • بو کلستاندن یتر آل بر ورق •
کل جهان بش التی کونده صاولور • بو کلستان دائما خنده اولور جهان بو کلامی سویلدوکم
وتالیف کلستان وعده سنی اشعار ایلدوکم کبی فی الحال دامننه طولدردوغی کلی دوکوب
روی زمینه نثار ایلدی وبنم دامنمه صاریلوب الکریم اذا وعد وفا واذا خلف جفا
دیو رجای بسیار ایلدی **ترجمه** وعده اتدکده کریم اتمک کرک اکا وفا • وعده سینه
خلف ایدرسه ایلمش اولور جفا • بن دخی اظهار قوت طبع نادره پرواز واتدوکم وعده لری

انجاز اتمکه آغاز ایدوب جهان برچه کوننک ایچنده حسن معامله و معاشره و آداب صحبت و محاوره بیاننده، کلستان معارفک مایهٔ آب رویی و بوستان لطائفک باعث رنکی روحی اولاجق ادالریله وطالبان فن نظم وانشا نه تعلیمی لازم و فارس میدان فارسی اولماغه تنک و بوایدنده تحصیلی مهم اولان حکمت نما و بلاغت افزا انشالریله برایکی فصل تحریر اتمک و صفحهٔ بیاضی چیقروب احسن وجوه ایله تصویر واقع اولدی و بالجمله اول بهار بو سمنده کل کلستانک بقیهٔ نقیه سی هنوز موجود ایدی و بلبل خوش نوای نغمه سرا سرای بوستان صنع خدا جل و علا ده ثناخوان و زمرهٔ اصحاب عرفانه دور آخر بزم کلده بادهٔ کلرنک معارف و لطایف ایله لبالب بر جام صفا فزا جام صونولدی اما حقیقتده اول زمانده تمام و عنبرین التعبیر و مسکی الختام اولور که شهریار جهان پناه و شاهزادهٔ دل آکاه سایهٔ یزدان پایهٔ کردکار بر تو لطف پروردکار ذخیرهٔ زاخرهٔ زمین و زمان کهف امان اهل ایمان ساعد و بازوی سعادت ساعد دولت قاهره چشم چراغ جهان افروز ملت باهره پیرایهٔ جمال انام سرمایهٔ افتخار اهل اسلام شهزادهٔ سعد بن اتابک اعظم شهنشاه معظم مظفر الدین ابوبکر بن سعدک اسعد همارتنا بدوام الاقبال وجعل مالهما الی خیر الاحوال درکاه سعادت دستکاهنده پسندیدهٔ حسن نظر فرخنده اثرلری ترازوسنده سنجیده اولمق میسر اوله و کوشهٔ چشم لطفله مطالعه بیورمق شرفیله مشرف بوله نظم کر التفات خداوندیش بیارآید • نکارخانهٔ چینی و نقش ارژنکیست •
امید هست که روی ملال در نکشد • ازین سخن که کلستان نه جای دلتنکیست •
علی الخصوص که دیباجهٔ همایونش • بنام سعد ابوبکر سعد بن زنکیست • ترجمه
بو کلستان بولسه زینت التفات شاهله • چین نکارستانینک بکزر همان تمثالنه •
او ماز کم حظ ایدوب ازین ملالت چکیه • کوکلی طارلمز آنکم کلستانه و صالنه •
باخصوص اولانک دیباجهٔ فرخنده سی • شاه ابوبکر اوغلی سعدک نام فرخ فالنه •
بزم عشق باقینک ساقی جام صفا انجامی یعنی حضرت مولانا عبد الرحمن جامی قدس سره السامی حضرت شیخ سعدینک کلستانه مقابل واول مجموعه نظیره نظیره اولمغه قابل

بهارستان

بهارستان کتابنی تصنیف و ترتیب و دیباجه سی بیاجن ناشر منشور نثر و شعر اولان تیمور نسلندن ظهور ایدن سلطان حسین بیقرا محاسنی توضیح ایله بوزینت و زیب ایدوب کندی ممدوح شیخ سعدی ممدوحندن ترجیح و نسب و حسب ایله رجحانه تلمیح ایدوب بو قطعه یی انشاد
کلستان کرچه سعدی کرد ازین پیش • بنام سعد بن زنکی تمامش •
بهارستان من نام ازکسی یافت • که باشد سعد بن زنکی غلامش •
شیخ سعدی سعد زنکی نامنه تالیف ایدب • ایلدی آنکا کلستانی ایچنده چوق ثنا •
حضرت جامی دخی سلطان حسینک نامنه • سویلیوب اندی بهارستانی بهجت فزا •
حضرت سلطان احمد نامنه اسعد دخی • ایلیوب انشا کل خندانی اندی دلکشا •
در کهنده بر قره قول اولسه ایدی یار شر • سعد بن زنکی لیله سلطان حسین بیقرا •
حضرت شیخ سعدی علیه الرحمه کندی زمانه سی پادشاهنک وزیری و مستشار معتبر و مشترس تدبیری اولان ابوبکر بن ابی نصرک مدحنده سویلدوکی کلماتدر بیت
هرکه در سایهٔ عنایت اوست • کنهش طاعتست و دشمن دوست •
ترجمه اول وزیرک سایهٔ لطفنده هرکم خوش کچر • دوست اولور دشمنی عیبی اولور عین هنر
سایر خدام و حواشی سلطنتک هر بر نیک بر خدمتی معینه سی و وظیفهٔ مقننه سی وار در که اکر ادا سنده ذره قدر تکاسل و بر لحظه تغافل ایدرلرسه البته خطاب آمیزه مظهر اولورلر اما صداقت کیش و خیر اندیش اولان درویشلر طائفه سی بو قیدایله مقید و مجبور و بو تکلیف ایله مکلف و مامور دکللر در بلکه آنلرک ذمت همتلرینه لازم اولان خدمت همان شکر نعمت و ذکر جمیل و دعای خیر و ثنای جزیل در و بو کونه خدمتی غایبانه ادا اتمک حضورده اتمکدن اولی ایدوکی مبرهن و بهر بصیرته بینا اولانده روشن در زیرا مواجهه ده اولان سپاس و ثنا تصنع و ریایه قریب اولمغله احثوا التراب فی وجوه المداحین حدیث شریفی مقتضاسنجه مذموم و مدحول در اما تنهاده صدق و صفا ایله اولان دعا داثرهٔ تکلفدن دور اولماغله اسرع الدعا اجابة دعاء المؤمن لاخیه عن ظهر الغیب حدیث لطیفی اسندعاسنجه ممدوح و مقبولدر نظم پشت دوتای فلک راست شد از خرمی

تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را ۔ حکمت محض است اگر لطف جهان آفرین
خاص کند بندهٔ مصلحت عام را ۔ دولت جاوید یافت هر که نکو نام زیست
کز عقبش ذکر خیر زنده کند نام را ۔ وصف ترا گر کنند ور نکنند اهل فضل
حاجت مشاطه نیست روی دلارام را ۔ ترجمه بیر فلکده شاد اولوب قامتی طوغدی کم
طوغدی سنک کبی ذات مادر ایام ایچون ۔ حکمتی چوقدر اگر لطف خدای جهان
بر قولنی ایلرسه خاص مصلحت عام ایچون ۔ دولت باقی بولور ایلکله دیریلن
دایم اولور زنده لک مرد نکو نام ایچون ۔ اهل خرد مدحکی اتمسون اگر اتمسون
حاجت مشاطه یوق روی دلارام ایچون ۔ شیخ سعدی علیه الرحمه گوشه نشین اولوب
خلوة خانه سنده عزلت و تقاعد و بارگاه پادشاهی یه خدمتده و وزیره ملازمتده
تقصیر اوزره اولوب زیارت جسمانی دن تباعد اتدوکنک عذرنی بیان ایدوب بو حکایه یی
ایراد ایتدی که حکمای هندستانده بر طائفه بر مجلسده جمع اولوب بزرجمهر حکیمک فضایل
مناقبنی گفت و شنید و اطوار حمیده و اخلاق پسندیده سنی تقدید ایدرلردی آخر بونلر
غیری عیبی بولمیوب دیدیلر که سخن پردازلق میدانینه گیرمکده و بر سؤاله جواب ویرمکده
قتی تانی ایدر سر عتله سویلمز و مستمع اولانلری الم انتظاردن خلاص ایلمز بزرجمهر
حکیم انلارک بو اعتراضلرنی اشتدکده جواب ویروب درکه بر سوزی عجله ایله سویلیوب
صکره نیچون بویله ناسزا سوز سویلدم دیو پشیمان اولمقدن ابتدا عجبا نه سویلیم دیو
فکر و اندیشه ایلمک اولادر بیت پیر دانای پرورده پیر کهن ۔ بیندیشد آنگه بگوید سخن
ترجمه پیر دانا کیم جهانده کهنه سال اولدی انک ۔ اول اندیشه ایلر صکره دن سویلر سوزین
بیت مزن بی تامل بگفتار دم ۔ نکو گوی گر دیر گویی چه غم ترجمه ابتدا ایمدی اول تامل ایلیکدن اوردقم
خوب فکر ایت طوغری سویله گیج سویلرسن چه غم بیت بیندیش و آنگه بیاور نفس
وزان پیش بس کن که گویند بس ترجمه اولا فکر ایله اندن صکره سویله بر کلام
بس دینلمزدن مقدم سوزکی ایله تمام بیت بنطق آدمی بهترست از دواب ۔
دواب از تو به گر نگویی صواب ۔ ترجمه غیر حیواندن اولور نطقیله ممتاز آدمی ۔

سوزلرکه

سوزلرکه طوغری سوزسندن یگ اولور اگر کیمی قطعه صراف سخن باش و سخن بیش مگو ۔
چیزی که نپرسند تو از پیش مگو ۔ گوش تو دو دادهاند و زبان تو یکی ۔
هر که دو بشنوی یکی بیش مگو ترجمه کیمسه سندن صورمینجه بر کلامی سویلمه ۔
هم سخن صرافی اول هم سوزی چوق سویلمه ۔ حق تعالی سکا ویردی بر دل و ایکی قولاق ۔
یعنی کم ایکی ایشت بر سویله ارتق سویلمه ۔ سوزک صرافی اول سندن صورلمادین سکوت ایله
قولاق ایکی و دل بر در ایکی ایشت ده بر سویله حکمت لقمان حکیم رضی الله عنه حکمتی کیمدن اوگرندک
دیو سؤال اتدکلرنده جواب ویروب دیدی که اعمیلردن اوگرندم که ایاق باصاجق یری مقدم
بلمینجه بر یره ایاق بصمزلر کلام عربده قدم الخروج قبل الولوج مقدمه سی مثل سایر کبی
مشهوردر و ظرفای عجم میاننده مصراع مرد دیت بیازمای و آنگه زن کن مصراعی مذکوردر
ترجمه گرمدین فکر ایله صکره چقمغه وارمی مجال ۔ امتحان ات ارلگک و ارمیدر اندن عورت آل ۔
شیخ سعدی علیه الرحمه علم و فضیلتده عالم و هنرمندده مسلم عالم ایکن حضرتم نفس
مسلکنه سالک اولوب شو وجهله اعتذار ایدر که من کثر لفظه کثر غلطه مصداقنجه خلقله
چوق اختلاط ایدوب چوق سویلیان چوق یاکیلور پس هر مقامده کلام اندیشه و اندازه ایله
سویلمک گرکدر خصوصا اعیان دولت و ارکان سلطنت حضورینده که مجمع زمرهٔ اهل
دل و مرکز علمای افاضلدر اگر بویله مجلس عالیده سمند طبعمه ارخای عنان ایدوب
بی پروا نسوق کلام جرأت و اظهار فضیلته اقدام و جسارت ایدرسم حد ادبدن
تعدی و گستاخلقه تصدی اتمش اولورم و عزیز مصر اولان یوسف صدیقک علی نبینا
و علیه السلام حضورینه وجئنا ببضاعة مزجاة دینلر بازار اعتبارده رواجی
یوق متاع حقیر التمش اولورم زیرا زرگر و جوهر فروشلر بازارنده برنج و بونجوق برآریه
آغزی قیمت بولماز و آفتاب عالمتاب اولکده چراغک ضیا و شعله سی املاز و ماه
تابان پیانده سُهانقاب احتجاب ایله بورینور و کوه الوند دامنده منارهٔ بلند خفیه
بست گورینور بیت هر که گردن بدعوی افرازد ۔ دشمن از هر طرف بدو تازد ۔
ترجمه کمکه دعوی ایله گردن کش اولور ۔ هر طرفدن دشمن انکا نزول بولور بیت سعدی افتاده ایست آزاده ۔

کس نیاید بجنگ افتاده، ترجمه سعدی بر افتاده در آزاده مرد، اتمز آزاده ایله کیمسه نبرد،
اوّل اندیشه وانکهی گفتار، پای بست آمدست پس دیوار، ترجمه اوّلا اندیشه صکره سوز کرکدر
کم تمل اوّل اولور صکره بدرکه، بیت نخل بندم ولی نه در بستان، شاهدم ولی نه در کنعان،
ترجمه نخل بندم لیک بستانده دکل، خوبرویم لیک کنعانده دکل، قنده کیم یوسف ایله عزمی ال
خوبرولق صاتمغه یوقدر مجال، سکرچه شاطر بود خروس بجنگ، چه زند پیش باز رویین چنگ،
بیت کربه شیرست در گرفتن موش، لیک موش است در مصاف پلنگ، ترجمه
خروس اولور اگرچه جنگ وغوغاده شاطر، ولی چنگالی کسکن بازه اوگنده اوله قادر،
اگر موش طوتمقده کوریلور گربه شیر نر، ولیکن موش اولور قپلان اولورسه قرشودن نظر،
آما پایۀ اقتدار پست وفرومایه وزیر دست اولان ضعفای قلیل البضاعه نک
عیوبندن اغماض عین ایدن وجرم وکناهلرین فاش ایتمیوب نشا خواه صفح جمیله کیدن
اعزّه وکبارک اخلاق کریمه وشیم مرضیۀ سلیملرینه اعتمادم وخطا پوشلقده ملکات
ملکیه یه مالک اولدقلرینه اعتقادم اولمغله نوادر روزگار عجیب الاطواردن واثار حکمت
مدار کبار نامداردن وحکایات بدیعه واشعار لطافت اشعاردن وضروب امثال ظرافت
شعاردن وسیر ملوک ماضیۀ اقالیم دیاردن علی سبیل الاختصار بر قچ کلمه بو کتابده
درج ایلدم وعمر گرانمایه دن بر مقدارینی تالیفنه خرج ایلدم انشته کتاب گلستان تصنیفنه
سبب بو ایدی که ذکر اولندی وبالله التوفیق وبیده زمام التحقیق حضرت شیخ سعدی علیه الرحمه
بو کتاب گلستانه نظر ودلگشا وبهجت افزا انشیمن ارینه کذ زایدن ارباب حقدن کندی

نظم

روح پر فتوحی ایچون دعاء خیر رجا التمدر

بماند سالها این نظم وترتیب، زما هر ذرّه خاک افتاده جایی،
غرض نقشیست کزما باز ماند، که هستی را نمی بینم بقایی،
مگر صاحب دلی روزی برحمت، کند در کار درویشان دعایی،
ترجمه نیجه یللر گلستانک قالور بو نظم وترتیبی، بزم هر ذرّه مز بر یرده خاک اولوب فنا بوله،
غرض بودر که بزدن یادگار اولوب کوره قاله، که کورمم وارلغیچون هیچ عالمده بقا اوله،

اوبارم

سنه اولسه ... (marginal note, illegible)

اوبارم اهل دلکردن کربر کونی ایلیوب شفقت، خدا سعدی یه رحمت ایلسون دیوب دعا اوله
رحمه الله تعالی من قراء الفاتحة الشريفة لروحه اللطيف ولمترجم كلام العبد العاصی اسعد الضعيف
گلشن جنتده ایرسون جاننه خوش رایحه، سعدی ایله اسعد ایچون کم اوقوریسه فاتحه،
شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر گلستان کتابنک ترتیبنده وابوابنک تنقیح تهذیبنده
امعان نظر ایجاز کلامی مصلحت کوردی وطناب اطناب طی ایدوب اوزاتمدن کتوردی
تاکه بو روضۀ رعنای پر معنا وحدیقۀ علیای زیبا هشت بهشت کبی سکز بابده واقع اوله
وحلیۀ تمه مؤدّی اولمغیچون مفید ومختصر کتاب کثیر المنافع اولدی باب اوّل[17]
پادشاهلرک سیرت وسلوکلرین بیان ایدنده در باب دوم[42] درویشلرک
اخلاقی ودرویشلری بیان ایدنده در باب سیوم[61] قناعتک فضیلتی بیان ایدنده در
باب چهارم[76] صمت وسکوتک فائده لرین بیان ایدنده در باب پنجم[80]
عاشقلق ومعشوقلق بیان ایدنده در باب ششم[98] پیرلک وضعیفلک بیان ایدنده در
باب هفتم[110] نصیحت وتربیتک تاثیرین بیان ایدنده در باب هشتم[121]
خلقله صحبتک آدابی بیان ایدنده در کتاب گلستانک تاریخی بیان ایدنده در

دران مدّت که ما را وقت خوش بود، ز هجرت ششصد وپنجاه وشش بود،
مراد ما نصیحت بود وگفتیم، حوالت با خدا کردیم ورفتیم،
ترجمه او مدّت ایچره کم اوقاتمز خجسته فال ایدی، که هجرتدن برو آلتی یوز اللی التی سال ایدی،
غرض بر نصح بیند ایدی مراد اوزره آنی ایتدک، خدایه جمله دین اهلنی اصمرلدق کیتدک،

بنام ایزد دانای اکبر، که او از فهم ووهم ماست برتر،
ترجمه اولی اللهک آدیله شروع ایتدم گلستانه، ایرشمز فهم ووهم اول بی نشان سلطان ذی شانه،

باب اوّل در سیرت پادشاهان بر پادشاه بر اسیری ده دست وگردن بسته حضورنه کتوروب قتل
اولنمق فرمان ایتدی اسیر بیچاره اول نا امیدلک حالنده تکلّم ایتدوکی لسانله پادشاهه
دشنام ویرمکه وجان آجیسله ناسزا سویلمکه باشلادی زیرا حکما دیمشلردر که بیت
هر که دست از جان بشوید، هر چه در دل دارد بگوید،

ترجمه کشی کم نا امید اولوب یوه ال کنده جاننده‌ن ، درونینده نه کم وار ایسه چقار لا بدر زباننده‌ن ،

إِذَا يَئِسَ الْإِنْسَانُ طَالَ لِسَانُهُ ، كَسِنَّوْرٍ مَغْلُوبٍ يَصُولُ عَلَى الْكَلْبِ ، ترجمه

دراز اولور زبانی نا امید اولدقده انسانک ، زبون اولدقده کربه نیته کم کلبه هجوم ایلر ،

بیت وقتِ ضرورت چو نماند گریز ، دست بگیرد سر شمشیر تیز ، ترجمه

آدم که قچین قاچمغه چون بولمیه حیله ، کسکن قلیچک اوجنی دوتر الی ایله ،

پادشاه اول بسته زنجیر اولان اسیرک تدبیر ایچون نه سویلدی دیو سؤال اتدکده وزرا‌دنک مجهز ول بر وزیر خیر اندیش صداقت کیش برای مصلحت دروغ سویلمکی اختیار ایدوب حق تعالی حضرتی قران عظیمده والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس بیورب خشم وغضبنی یوتقونان وجرملرک صوچینی عفو ایدن مؤمنلری جنت ایله تبشیر اتمشدر دیو اداء او بو آیت کریمه مقتضاسنجه پادشاهک عفو مرحمتی رجا ایلر دیو جواب ویردی وزیرک تعبیر دلپذیری پادشاهک قلبنه تأثیر اتمکله اول اسیره مرحمت ایدوب قانندن کچدی اول القای خیر ایدن وزیرنک ضدی مصلحت جوییک طرف خلافنده اولان وزیر آخر یدکی بو حضور پادشاهیده حصه ظفر بولمق آرزو وسیله تحریک سلسله شور وشر ایدوب پادشاهلر حضورنده وزرا طوغریدن غیری سوز سویلمک روا دکلدر بو حریف پادشاهه خود شتم ایلدی واده مخالف سوز سویلدی دیوب طوغریلق صادقده پادشاه بو حضر اولوب اظهار انقباض واول بیهوده اعتراض ایدن وزیر مفسدن اعراض ایدوب شویله خطاب بر عتاب اتدی که اوّلکی وزیرک سویلدوکی دروغ سنک سویلدوکک راستیدن فروغ دن بکا دخی زیاده خوش کلدی زیرا آنوک دروغنده عین منفعت وار ایدی اما سنک کلامکده محض جنایت وار در عقلا دیمشلردر که

دروغ مصلحت آمیز به ، از راست فتنه انگیز ترجمه شول یلان کم اوله ضمننده انک بر خیر اثر یکدرر اول طوغریدن کم قده آندن ضرر بیت دروغی که حالی دلت خوش کند ، به از راستی کت مشوش کند

ترجمه شول یلان کم کوکلکی مسرور ایدوب نی غم ایده ، یکدرر اول طوغریدن کم کوکلکی در غم ایده ،

پادشاهلره مقرب اولان کمسه لر ممکن اولدقجه ایلک سویلمک ودفع ضرر وشوق خیره

سعی ایلمک لازم ایدوکنه متعلق بیت در بیت حوکه شاه آن کند که او گوید ، حیف باشد که جز نکو گوید ، ترجمه کیمکه سوزی سویلدایسه شاه آنی ایلیه ، حیف در ایلکدن اوزکه شاهه بر سوز سویلیه

لطیفه عجم پادشاهلرندن فریدون پادشاهک دیوانخانه سنک طاق کردون نطاق اوزره بو مضمون حکمت نمون عبرت یازلمشیدی

مثنوی

جان ای برادر نماند بکس ، دل اندر جهان آفرین بند بس ، ترجمه

ای برادر کیمسه باقی دکلدر بو جهان ، عالمی وار ایلیان حقه کوکل بغله همان ،

مکن تکیه بر ملک دنیا و پشت ، که بسیار کس چون تو پرورد و کشت ، ترجمه

آیرقه ملک جهان بی وفا دنیایه اتمه اعتماد ، بسلیوب چوق کمسنه‌یی اندی هوکنده نامراد

... رفتن کند جان پاک ، چه بر تخت مردن چه بر روی خاک ، ترجمه

... جهاندن جان پاک ، طوتکه تخت اوستنده اولمش یا که خاک اوزره هلاک

حکایت خراسان پادشاهلرندن برسی سبکتکین اوغلی سلطان محمود غزنوی یی وفاتندن یوز ییل صکره واقعه سنده شویله کوردیکه کلی اعضای وجودی چوروب خاک اولمش آنجق دیده غم دیده سی عینیله طور در خانه چشمده طورمدین طولانوب هر جانبه نکاه ایدر بو واقعه نک تعبیرنده بجمع معبر تبیینا اولان حکما عاجز وفرومانده اولدیلر آخر بر درویش عارف بر معارف اعمال عقل وکیاست واجاله نظر فراست ایدوب تعبیر خواب ، عین صواب اولان جوابه واقف اولمغله شویله تعبیر دلپذیر ایدوب دیدی که هنوز نکرانست که ملکش بادیکرانست یعنی وجود نازنینی طرفة العین اجنده نابود وچشم بخت وسلطنتی چشم زخم روزکار بی رحم ایله خواب آلود اولان سلطان محمود شب وروز صحبتنه مانوس اولدوغی عروس بر نکار ملکک محروسنی کوز کورد غیریلر در کنار اتدوکنی کوروب هنوز دیده حسرت ایله نکاه اتمکده ومردم چشم سیاهنی دود آه وواه ایله خانه سیاه اتمکده در بو محلده شیخ سعدی علیه الرحمه پادشاهلر عدل وداد ایله ودفع ظلم بیداد ایله قیامته دک ذکر جمیل تحصیل اتدکلرنده وذکر الفتی عمره الثانی وفقنجه عمر جاودانی بولوب سعادت دارین تکمیل اتدکلرینه متعلق بو قطعه‌ی

عبرت اندوز نصیحت آموز ایشادو سلوک طریق عدل و احسانه ارشاد ایدوب بویله دیرکه

بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند • کز هستیش بروی زمین یک نشان نماند •
آن پیر لاشه را که سپردند زیر خاک • خاکش چنان بخورد کزو استخوان نماند •
زنده است نام فرخ نوشیروان بخیر • گرچه بسی گذشت که نوشیروان نماند •
خیری کن ای فلان وغنیمت شمار عمر • زان بیشتر که بانگ برآید فلان نماند •

ترجمه
دفن اولنمشدر نیچه نامدار • یریوزنده قالمامش هیچ انلاردن نشان •
نیچه پیرک لاشه سین اصحار لمشاد دیرده • آنی یر آیله یدی کیم قالمدی بر استخوان •
زنده در نوشیروانک نامی کرچه خیر ایله • کرچه کچدی چوق زمان قالمایه لی نوشیروان •
ای فلان برخیره قیل عمرک غنیمت عد ایدوب • آنزن اول کیم کله آواز قالمادی فلان •

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که شهزاده لردن برینی اشتدم که قدی کوتاه وشکل حقیر ایدی اما سایر برادرلرینک هر بری خوب رویلقده وبالا بلندلکده عالمگیر ایدی پادشاه کاه وبیکاه انکا چشم حقارتله نکاه ایلردی اول شهزاده آزاده فراست ایله بو معنادن آگاه اید وب اتاسی پادشاهه دیدی که ای پدر کوتاه خردمند ناداں بلندلکدن یکدر هر یرده قدر وقیمت قد وقامت ایله اولماز ورغبت وحرمت جهان لطافت وقیافت ایله اولماز حقیقتده منظور اولاجق باطنده اولان معرفت وکمال وحسن سیرت وخصالدر برخصه ظاهرده کورینن قد وقامت وجمال دکلدر عقلا دیمشلردرکه الشاة نظیفة والفیل جیفة قویون ایکن کوسفند اکنده نظافت واردر • فیل غایت ایریدر اما قیمتی مردار در •

شعر اقل جبال الارض طور وانّه • لاعظم عند الله قدرا ومنزلا

ترجمه
یریوزنده طاغلرک اک ازی کرچه طوردر • حق قتنده قدری عالیدر قیمتی بر نوردر •

آن شنیدی که لاغر دانا • گفت روزی بابله فربه • اسب تازی اگر ضعیف بود • همچنان از طویله خر به • **ترجمه** آنی اشتدکمی بر سمز کوله • دیدی اولکم ضعیف وزیرکدر • عربی آت اکر ضعیف ایسه ده • بر طویله اشکدن ایرکدر • شهزاده بو وجهله سخن لغزینی آتدکده پادشاه خنده فراوان اتدی وحاضر مجلس اولان ارکان دولت هزار

آفرین

آفرین ایدوب هر بری پسند واستحسان اتدی وسایر برادرلری غایتده شرمنده وجان ودلدن رنجیده اولوب جوابه قدرتلری اولمامغله سر افکنده اولدیلر **قطعه**

تا مرد سخن نگفته باشد • عیب وهنرش نهفته باشد •
هر بیشه گمان مبر که خالیست • شاید که پلنگ خفته باشد •

ترجمه
کشی نک چقمیجه ضروشر برسوزده هاننددن • هنردن عیبدن انده نه وار سه حجاب اولور پنهان
صقن هر کوردکک اورمانی سن خالی خیال اتمه • که شاید انده یاتمش قالمش اوله بر قپلان ارسلان

شیخ سعدی علیه الرحمه بویله استماع اتدم که اول ایامده پادشاهک اوزرینه بر عظیم دشمن عسکر چکوب آهنگ جنگ ومقاتله وایکی عسکر بر بریله مقابله اتدی ارلک ودلاورلک میداننده ابتدا آت قالغیدن ودشمن اوزرینه مردانه هجوم ایدن اول چشم حقارتله نکاه اولنان شهزاده ایدی پس اول سرور بهادرلکله سرور مکیچون باشین اورتایه قودی وبی باکانه بو قطعه یی اوقودی

نظم
آن نه من باشم که روز جنگ بینی پشت من • آن منم کاندر میان خاک وخون بینی سری •
کانکه جنگ آرد بخون خویش بازی میکند • روز میدان آنکه بگریزد بخون لشکری •

ترجمه
بن اول آدم دکلم جنگده ارقم کوره سن • بن اوم مردم که قیار کندی سر وجانینه •
کندی قانینه کیرر جنگ ایدن اما که قچن • عسکرک جمله سنک داخی کیرر قانینه •

شهزاده آزاده بو مضمونی ادا اتدوکی کبی کندینی دشمن عسکرینه اوردی وصواش میداننده نیچه ایش کورجک بهادرلری آتلردن یقوب نیچه تاب وتوانلردن بوردی ودلاورلک میداننده نیچه ارلک وهنر کوسترلک کوستردکدن صکره اتاسی پادشاه حضورینه کلوب زمین خدمتی بوس اتدی وبو قطعه ء تعریض آمیز ایله تکمیل نام وناموس اتدی **قطعه**

ای که شخص منت حقیر نمود • تا درشتی هنر نپنداری •
اسب لاغر میان بکار آید • روز میدان نه گاو پرواری •

ترجمه
سکا شکلم کورنوی کرچه حقیر • ایری اولماغی صانمه کاوله هنر •
جنگ ایچون انجه بلکی آت کرک • یاره مز جنکه یرجه بسلی بقر •

حکایت شویله روایت اتمشلردر که دشمن عسکری قتی چوغیدی و پادشاهك یاننده موجود اولان عسکر از اولمغله مدافعه یه قدرتلری یوغیدی پس ایچلرندن بر طائفه حائفه بی ننك باشلرینه فضای جنك تنك اولمغله فراره آهنك و سنك طعنله یای نام و ناموس لنك اتدکلرنده اول شهزاده هنرکستر شیر نرکبی برکره بغره اوروب ای دلاور نجبان ارلر میدانده مردانه چالشك و باشاوروب ایلشماغه آلشك تا که عورتلر لباسی کیوب لکلك و مخنثلك ایله کندوکزی بدنام و رسوای خاص و عام اتمیه سز دیو عسکری غیرته کتوروب قوت قلب ویرمکله و بنات النعش کبی پریشان اولنلری ثریا کبی بر یره دیرمکله جمله سی بر اوغوردن دشمن اوزرینه حمله اتدیلر همان اول کوندن نسیم فتح و ظفر مهبوب ایدوب دشمن ناکسی خار و خس کبی طاغتدیلر پادشاه ذوق و صفا سندن اول نور چشمی اولان شهزاده دلاورلك دیده لرین بوس و آنی درکنار ایدوب الطاف بی کران ایله مانوس اتدی و کوندن کونه حسن نظرن افزون اتمکله سرفراز و کندو یرینه ولی عهد اتمکله سایر شهزاده لردن ممتاز اتدی برادرلری بو حالی کوروب حسد و مو قندن جیزان بهره لری معارضه و مقابله ایده جك زهره لری اولمامغله اکا حسد اتدیلر آخر هضم ایده میوب طعامنه نهانی زهر قاتدیلر شهزاده آزاده نك همشیره سی یوقاری چارطاقدن بنکاه اتمکله ایدی بو حاله واقف اولدوغی کبی همان اضطرابدن پنجره قپاقلرین پیم بربینه اوردی و اخوانی اماننك بیان قصدن شهزاده ساده لوحه طویردی همان دم شهزاده فراستله آکاه اولوب طعامدن ال چکدی و آنلر زهر قهر بله تحکام ایدوب هدون بی راقشلرنده اولنجه احتیاریله یکیدن طوز اکدی و طعام اوزره اندکلری وضع خام مقابله سنده بر پخته کلام سویلیوب دیدیکه

محالست که خردمندان بمیرند ◦ و بی هنران جای ایشان کیرند

ترجمه

جهانده قلمز ارباب هنر رحلت ایدرلکین ◦ هنر سزلر کلوب آنلر یرین طوتمق محکمن دکل ◦

بیت

کس نیاید بزیر سایه بوم ◦ ور هما از جهان شود معدوم ◦

ترجمه

کمسه بومك سایه سی النه التجا ◦ روی عالمدن اکر اولورسه ناپیدا هما ◦

بن اولورسم اکر دکمز سزه بو تاج و تخت ◦ بی هنر اولان کشی عالمده اولمز نیك بخت ◦

پادشاه بو خصوصده آکاه اولدقده شهزاده نك سایر برادرلرینی دعوت ایدوب تمام کوشمال و تادیب اتدکدن صکره نائره فتنه منطفی و میانلرنده نزاع و جدال منتفی اولمیغیچون اول شهزاده یی آزاده یی کندی تختنده جانشین ایلدی و برادرلرنك هر برینه اطراف مملکتدن بر حصه و افیه تعیین ایلدی و بو طریقله توزیع اتمکله کینه سینه لری سکینه لرین تسکین ایلدی زیرا حکما دیمشلردر که ده درویش در کلیمی بخسبند و دو پادشاه در اقلیمی نکنجد یاتورلر بر کلیمه صاریلوب خوش اوزوبنا ◦ بر اقلیمك ایچنده صغمز اتاملرایکی سلطان ◦ نیم نانی کر خورد مرد خدای ◦ بذل درویشان کند نیم دکر ◦ ملك اقلیمی بکیرد پادشاه ◦ همچنان در بند اقلیم دکر ◦

ترجمه

اهل حق درویش کم یارم اتمك اکل ایدر ◦ غیری درویشانه داخی یارسین مبذول ایدر ◦

بر ولایت فتح ایدرسه قانع اولمز پادشاه ◦ نفسنی بر غیری اقلیم المغه مشغول ایدر ◦

حکایت عرب حرامیلرندن بر طائفه بر طاغ باشنده مکان طوتوب کلن کیدن کاروانك یولین بندو اول رهبندی خطرناك و برکزنو اتمشلردی اول اطرافك رعایاسی آنلرك مکرلرندن غایتده هراسان ایدیلر و پادشاهك عسکری آنلاری دفع اتمکده عاجز و ناتوان ایدیلر زیرا اول حرامیلر چقماسی دشوار بر یوکسك طاغده یسنه صغنمشلر ایدی شب و روز آنی کندیلره ملجا و ماوی اوتمشلردی غایتده ضرب بر اولمغله آنلر ایله حرب و ضرب قابل دکل ایدی اول دیارك اهل تدبیری شاوره ایدوب اکر بو حرامیلر بر مدت دخی بو اسلوب اوزره قرار ایدرلرسه من بعد آنلار ایله مقاومت اتمکه مجال قالمز همان شمدیدن تدارك کرك دیدیلر

مثنوی

درختی که اکنون کرفتست پای ◦ بنیروی مردی بر آید زجای ◦

وکر همچنان روز کاری هلی ◦ بکردونش از بیخ بر نکسلی ◦

سر چشمه شاید کرفتن به بیل ◦ چو پر شد نشاید کذشتن به پیل ◦

ترجمه

بر نهال تازه کیم شمدی طوتمه داخی کوکی ◦ بر کشی زور ایلمه آسان چقر چکلنز بوکی ◦

آنی بر مدت قوسك بولسه قوتله اول نهال ◦ بر عرب ایله چقرمق استسك اولور محال ◦

چشمه باشیمین آز ایکن طوتق اولور بر بیل ایله ؛ یوخسه صکره طاشدغنده کچلمك اولمز فیل ایله

آخر رای و تدبیرلری بونکه اوزره قرار اتدی که اول حرامیلرك احوالنی تجسس ایچون زمانی بر آدم تعیین اتدیلر و فرصت زمانن کوزتدیلر بر کون حرامیلر بر طائفه نك اوزرینه سورمك ایچون سلاحلرین قوشانوب طاغدن آشفته سیل روان کبی بوشالوب یرلری هالی قالدوغی کبی عسکر پادشاهیدن بر قچ نفر کار دیده و جنك آزموده دلاورلری کوندردیلر آنلر دخی واروب اول طاغه چیقمغه ظفر بولدیلر و طاغ بولندیلر بر کمینکاهده نهان اولدیلر اخشام وقتی حرامیلر دونوب کلدکده سفر یورغونلغی و یغمور طورغونلغی ایله بی تاب بی حضور و بیخواب اولمغین سلاحلرین چوزوب آلدقلری غنیمتلری اورتایه قودیلر و بخت سیاه خواب آلودلری کبی فی الحال اویودیلر اول تیره بخت سینه سنکلرك اوزرلرینه ابتدا الغار و هجوم ایدن دشمن کندی خوابلری ایدی بیت آشقیانك اویخوسی مظلومه بر

چشم فتنه خوابه وارمق خوبدر ؛ پس کمینکاهده اولان دلاورلر اول قدر صبر ایتدیلر که کیجه نك بر پاییکچوب اول فتنه نائمه نك عینی اولان حرامیلرك اویخوسی امتداد و کیجه نك ظلمتی اشتداد بولدی بیت قرص خرشید در سیاهی رفت ؛ یونس اندر دهان ماهی رفت ؛

ترجمه آفتابك قرصی اولدی ظلمت سنبد و نهان ؛ صانکه ماهی آغزینه یونس کیروب طوتدی مکان ؛

جهان اولدم اول دلاورلر جست و چالاك کمینکاهدن طشره چیقوب اول طاغلك طاغنده سیرکشلکا ایدن حرامیلرك بر بر اللرین اردینه بغلدیلر و جکرلرین تاب اضطراب ایله داغلدیلر صبحی جمله سین خنازیر سورسی کبی یدرك و درلو درلو عذاب ایدرك درگاه پادشاهی یه کتوردیلر و فرمان اولنان خدمتی بیتوردك دیو سماع عطایه یتوردیلر پادشاه امان و زمان ویرمیوب جهان جمله سنك قتلنه فرمان اتدی و اول اخلاط فاسده کبی افساد طبیعت مملکته قصد ایدن خبیثلرك قانن دوکوب مزاج عالمه فصد له درمان اتدی اتفاق اول حرامیلرك ارا سنده بر تازه جوان وار ایدی که میوه عنفوان شبابی نورسیده و سبزه کلستان عذاری نودمیده ایدی وزرادن بری رای عالم آرای پادشاهی یه مخالف یوله کیدن و پادشاهك پای تختنی بوس ایدوب روی شفاعتی زمین نیاز اوزره وضع اتدی و شویله

دیدیکه پادشاهم بو تازه پسر هنوز باغ زندکانیدن بر خوردار اولمامشدر و ریعان جوانیدن دخی بهره بولمامشدر ربیعی حتی یکتلکنه طویمامشدر و رفقیلری اولان جهالتی تو فیقاره کندی اختیاری ایله اویمامشدر مهمانخانه وجوده بریکن کلمش ضیفدر بو وجهله آنی ظلمه سیف ایلمك حیفدر مشهور اولان لطف و اشفاق و کرم اخلاق پادشاهیدن توقع و تضرع ایدرم که بو دلی قتلی حرامزاده نك قانی و جرم و عصیانی بو بنده یه افکنده باغشلامغله و ضع منت بیوره پادشاه قلب آکاهه مالك و تیقظ و انتباه مسلکنه سالك اولمغله وزیرك بو کلام ناتمامندن اعراض و رجای خامندن اظهار انقباض

بیت پرتو نیکان نکیرد هر که بنیادش بدست ؛ تربیت نا اهل را چون کردکان بر کنبدست ؛

ترجمه ایکه بد اصل اوله بولمز بیندله قلبی صفا ؛ قبه اوزره جوزه بکزر تربیت اتمك اکا ؛

بو مقوله حرامزاده لرك اصل و نسلنی قطع اتمك و قوم و قبیله سنك کوکنی قلع اتمك اولادر و عین منفعتی متضمن ایدوکی هویدادر زیرا آتشك علوین سوندروب قورین قومق و افعی یی اولدروب بچه سین التقدیق عاقللر اشی و عاقبت اندیشلر روشی کلدر

قطعه ابر اکر آب زندکی بارد ؛ هرکز از شاخ بید بر نخوری ؛

با فرومایه روزکاری مبره ؛ کز نی بوریا شکر نخوری ؛ ترجمه

بولت یغمور یرینه یاغدرسه آب حیوانی ؛ درخت بیدن الذ یمش المق نه ممکندر ؛

بجورمه مایه سی الچقلر اصلا چله عمرك ؛ حصیر اولدوغی قامشدن شکر بولمق نه ممکندر ؛

اول شفاعت ایدن وزیر پادشاهك کوش هوشنه منکوش اولاجق کلامن کوش اتدکده خواه و ناخواه تحسین ایدوب حسن تدبیر پادشاهی یه هزار آفرین دیدکدن صکره شویله دیدیکه پادشاه اسلامك بیوردوغی کلام محض حق و عین صواب ایدوکی محقق در فی الواقع بو حرامزاده اول بدسیرتلرك یاننده تربیت بولسیدی و نیجه مدت آنلر ایله هم صحبت اولسیدی آنلرك سیرت و راه فسادلرك سیرکیری اولوردی اما بنده فقیرك امیدی اولدر که صحبت صلحا برکتی ایله قابل تربیت و اصلاح اوله و تهذیب اخلاق ایدوب صلاح و فلاح بوله زیرا هنوز تازه در اول کروه مکر و هلاکك فساد و عنادی بونك طبیعت و نهادینه دخی قرار طوتمامشدر و اصل

خلقتنده اولان شرادی اوقوتماسندرنتکم حدیث شریفده کل مولود یولد علی فطرة الاسلام ثم ابواه یهودانه وینصرانه ویمجسانه وارد اولمشدر یعنی هر انسان که طوغار دین اسلام خلقتی اوزره متولد وقبول قول ایمانه مستعد اولور صکره باباسی وآناسی آنی اضلال وطریق حقدن ازلال ایدرلر اکر یهودیلر ایسه ولدی حتی یهودی ایدرلر اکر نصرانیلر ایسه نصرانی ایدرلر اکر مجوسیلر ایسه مجوسی ایدرلر قطعه

پسر نوح با بدان بنشست ، خاندان نبوتش کم شد ،

سگ اصحاب کهف روزی چند ، پی نیکان گرفت مردم شد ، ترجمه

کملر ایله یار اولوب لوط بنی نک عورتی ، خاندان یاوری قلدی حشدی قهر و شدته ،

کلبنی اصحاب کهفک کورکه اویوب ایلره ، اندی مرد ملک بنی آدمله کردی جنته ،

وزیر کلماتی تقریر ایدرکه پادشاهک مصاحبلرندن برقاچی داخی وزیره امداد و معاونت وشفاعتده مشارکت ایتدیلر آخر پادشاه اول حرامزاده نک کناهندن کچوب اکرچه مناسب و معقول کورمدم اما خاطرکز ایچون عفو ایتدم دیدی قطعه

دانی که چه گفت زال با رستم گرد ، دشمن نتوان حقیر و بیچاره شمرد ،

دیدیم بسی آب ز سرچشمهٔ خرد ، چون بیشتر آمد شتر و بار ببرد ، ترجمه

نه دیدی زال رستم پهلوانه هیچ بلورمیسن ، دکلدر هیچ جایز دشمنی حقیر و زبون کورمک ،

کوچک چشمه باشندن کورمشز چوق آب طاشدقده ، که اولمشدر نیجه اشترلری باریله کوتورمک ،

وبالجمله وزیر اول حرامی زاده یی کندی سراینه کتوروب ناز ونعمت ایله پرورده و خواجه یه ویروب حسن خطاب ورد جوابی وسایر اطوار وآدابی تعلیم ایتدروب زعمنجه تمام تربیت کرده ایتدی تا شو مرتبه یه واردی که جمله اعیان دولت نظرنده مقبول ومسلم کوروندی وظاهرده کورینن حیثیت ایله باطنده اولان خباثت بوروندی برکون پادشاهه وزیر تربیت ایدوب عقلانک تربیتی تمام اکا تاثیر ایتمکله نصیحت پذیر اولمشدر و جبلتنده مرکوز اولان جهل قدیمی کیدوب رعایت ادابه بی نظیر اولمشدر دیو جواب ویردی پادشاه عاقل وزیر غافلک بو کلامی ناتمامندن تبسم و بو مضمون ایله تکلم ایدوب دیدی که بیت

عاقبت

بیت عاقبت گرگ زاده گرگ شود ، گرچه با آدمی بزرگ شود

ترجمه بچهٔ گرگ اولور بینه گرگ ، گرچه اوله آدمی ایله بزرگ

برایکی ییل بو اسلوب اوزره مرور ایتدی عاقبت محله لوندلرندن بربولک اشقیا اول حرامزاده ایله آشنا اولوب قطع طریق یولنده اولاجی توفیق ایله رفیق اولماغه قول وقرار ایتدیلر برکون فرصت اولوب وزیر بیچاره نک ایکی اوغلی ایله بیله هلاک ایدوب بیحد وقیاس مال ومنال کوتوردی وقلعهٔ عصیان وخروجه عروج ایدوب طاغ باشنده اوقلکی حرامیلر اولدوغی مغاره ده باباسنک یرینه کچوب اوتوردی جمله سی بینه اوقلکی کبی حرامیلکه باشلدیلر ویولدن کچن کاربانی سنک غارت وخسارت ایله طاشلدیلر پادشاه بو حالی کوش ایتدکده دهشت ال ویردی و چیرسندن بارمغن ایصردی و دریای فکر واندیشه یه مستغرق اولوب دیدیکه

قطعه شمشیر نیک ز آهن بد چون کند کسی ، ناکس بتربیت نشود ای حکیم کس ،

باران که در لطافت طبعش خلاف نیست ، در باغ لاله روید و در شوره بوم خس ،

ترجمه کم دمور دن برکوزل نامل بیچه ایتسون کشی ، ناکس اولان تربیت ایتمکله اولمز هیچ کس ،

لطف طبعنده تردد یوغیکن یار ایله ، گلستانده لاله بیتر شوره یرده خار و خس ،

دیکر کم دموردن برکوزل نامل بیچه ایتسون کیشی ، ناکس اولان تربیتله قابلیت بولمیه ،

لاله وسنبل بتر کن باغده بار ایله ، شوره یرده خار وچبدن غیری نسنه بتمیه

قطعه زمین شوره سنبل برنیارد ، درو تخم عمل ضایع مگردان ،

نکویی با بدان کردن چنانست ، که بد کردن بجای نیک مردان ،

ایل ایلک کبیدر کمله ایلک دخی

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه

حکایت ایدرکه جنکیز خان نسلندن اغلمش نام پادشاهک سرایی قپوسنده برچاوش زاده یی کوردم که حددن زیاده عقل وکیاستی وفهم وفراستی واریدی وحتی کوچکلک عالمنده ایکن بزرکلک آثاری آنوک آلننده نمایان وآشکار ایدی

بیت

بالای سرش ز هوشمندی ، می تافت ستارهٔ بلندی ترجمه

برکوزل فرزند ایدی کم عاقلانه سوزی ، برق اوروردی باشی اوستنده سعادت یلدزی ،

صورتا حسن وجمالی معنی یوزندن کمالی اولدوغی جهتدن پادشاهک مقبول ومقربی
وموافق طبع ومشربی اولدی وزیاده حرمت وعزت بولدی زیرا حکما دیمشلردر
توانگری بهنرست نه بمال وبزرگی بعقل است نه بسال یعنی بایلق معرفت وکمال ایلهدر
مال ایله دکل واولولق عقل ودانش ایلهدرسن وسال ایله دکل پس ابنای جنسی اکا
حسد ایدوب بر عظیم خیانت نسبت اتدیلر وبو بهانه ایله آنی مظهر غضب پادشاهی
اتمکه سعی ودقت اتدیلر اما مکر وکیدلری مفید ورویی بختاری سفید اولدی **مصراع**
دشمن چه زند چو مهربان باشد دوست ، معشوق هر آنچه میکند جمله نیکوست ،
ترجمه دوست مشفق اولیجق دشمن نیه قادر اولور ، سودوکندن کشینک خوشدر نه کم صادر اولور ،
برکون پادشاه چاوش زادهیه سؤال ایدوب سنک حقکده بونلرک تا بو مرتبه خصومت و
عداوتلرینه سبب ندر دیدکده اول دخی جواب ویروب دیدیکه پادشاهک سایهٔ دولتنده
جمله خلقی راضی وخشنود ایدرم واما حسودی بی سودی بر وجهله ارضا ایدهمدم زیرا
حسود بنم زوال نعمتمدن غیری ایله متسلی اولماز مرادلری بنی باب سعادتکزدن دور
وخوان احسانکزدن مهجور اتمکدر **بیت** پادشاهم دولت واقبالک اولسون مستدام
حاسد وفاسد اولانه نعمتک اولسون حرام **قطعه** توانم انکه نیازارم اندرون کسی ،
حسود را چه کنم کو ز خود برنج درست ، بمیر تا برهی ای حسود کین رنجیست ،
که از مشقت آن جز بمرک نتوان رست ، **ترجمه** اکا وار قدرتم انجتمیم بر کمسنهنک کوکلنی ،
حسوده نیلیم اول کندی کندیدن صفا بولمز ، خلاص اولمق دلرسک دردله جان ویر کچ ،
حسد بر دردد رکم اولمینجه کمسه قورتلمز ، **قطعه** شور بختان بارزو خواهند ،
مقبلان را زوال نعمت وجاه ، کر نه بیند بروز شب پره چشم ،
چشمهٔ آفتاب را چه کناه ، راست خواهی هزار چشم چنان ،
کور بهتر که آفتاب سیاه **ترجمه** جان ودلدن آرزو ایلر شو کم بدبخت اوله ،
کم سعادت اهلی نکبت بولوب اوله جاهی جاه ، آفتابه باقمزسه شب پره کوزلی اولان ،
آفتابک پرتونده ذرهدکلو یوق کناه ، طوغروسی درسک اکر بیکلرانه اوله چشم بد ،

کور اولمق یکدر رخورشید اولمقدن سیاه . **حکایت** عجم شاهلرندن برینی حکایت ایدرلرکه
خلقک مالنه تعدی دستنی دراز وجور وجفایه آغاز اتمکله مملکتنک انتظامی بوزولدی
ورعایانک اکثری آنوک ظلمندن غربت اختیار ایدوب اطراف عالمه پریشان اولدی
وقلت رعیت علتی ایله محصول ولایت دخی نقصان بولدی وعسکره فایده چک
خزینه حاصل اولماغله هر طرفدن دشمن هجوم اتمکه باشلادی **قطعه**
هر که فریادرسی روز مصیبت خواهد ، کو در ایام سلامت بجوانمردی کوش ،
بندهٔ حلقه بکوش ار ننوازی برود ، لطف کن لطف که بیکانه شود حلقه بکوش ،
ترجمه کمکه بر محنت کوننده استیه فریادرس ، سویله اتسون خلقه ایام سلامتده سخا ،
عبد مملوکک کوزتمزسک سنی قویوب کیدر ، لطفات کم لطفله بیکانه قول اولور سکا ،
برکون اول پادشاه ستمکارک مجلسنده شهنامه اوقورلردی اوقنان محل ضحاکک
تخت وسلطنتی ومال ومملکتی الندن کیدوب برینه خصمی اولان فریدونک پادشاه اولدغی
حکایتی وزیر پادشاهه تجاهل طریقی ایله سؤال ایدوب فریدونک ضحاک ایله جنک اتزدن
اول خزینه ومملکت وعسکری یوغیدی پس ضحاک کبی عظیم الشان پادشاهه نه وجهله
غالب وعرصهٔ عالمدن وجودینی سالب اولوب پادشاهلق اکا قرار اتدی دیدکده
پادشاه دخی وجهنی بیان ایدوب اشته شهنامهده استماع اتدوکک منوال اوزره
ضحاکدن نیچه روکردان اولوب فریدونک یانه جمع اولماغله ضحاک پادشاهی بالکلیه
حالی تباه وفریدون دون ایکن آنوک تختنه کچوب پادشاه اولدی دیو جواب ویردی
وزیر داخی توقیب تمام دوشمکله نصیحته آغاز ایدوب دیدیکه پادشاهم چونکه خلقک جمعیتی
اتفاقی پادشاهلغه سبب اولورمش یا سز خلقی نیچون پریشان ایدرسز یوخسه پادشاهلغه
سورمکه مرادکزدکلمی **بیت** همان به که لشکر بجان پروری ، که سلطان بلشکر کند سروری ،
ترجمه رعایت ایله شاهم عسکره قلل اهل پرورلک ، که عسکرله ایدر سلطان اولان سرورلک ،
پادشاه وزیره سؤال ایدوب یا پریشان اولان سپاه ورعیتک کرو جمع اولماسنه طریق
ندر دیدکده وزیر خوش آمدکوی اولمایوب خیرخواه اولماغله جواب صواب ویروب دیدیکه

پادشاهلره ایکی صفت لازمدر بری عدل و داد بری مرحمت و شفقت عباده تا که خلق جهان آنک اوزرینه بی پروا جان اتوب پروانه اولهلر سایهٔ دولتنده فارغ خاطر ایله اوتوروب حضور و راحت اولهلر سزده ایسه بو ایکی صفتدن بری موجود دکلدر

مثنوی
نکند جور پیشه سلطانی ۔ که نیاید ز گرگ چوپانی ۔
پادشاهی که طرح ظلم افکند ۔ پای دیوار ملک خویش بکند ۔

ترجمه
پیشه سی جور اولمز اهل سلطانلغی ۔ چون بلورسن قورددن کلمز قیون چوبانلغی
پادشه چون حلقهٔ ظلم ایدرلر چین نیدر ۔ دولت دیوارینک بنیادنی ویران ایدر ۔

وزیر هوشمندک نصح و پندی اول پادشاه خودپسنده خوش کلمیوب دردمند وزیره غضب واندوکی نصح و پند مقابله سنده قید و بند و حبسله معذب ایلدی بو حال اوزره چوق زمان کچدی که اول پادشاه ظالمک عم زاده سی جمع حشم غفیر و سلطنت موروثه سنی دعوی ایچون عسکر چکوب نفیر ایلدی پادشاهک ظلم و آزارندن بیزار و پریشان خاطر و دلفکار اولوب ترک دیار ایدن عسکر و رعایاده کمال نفرت و کثرت و حیرت اولماغله جمله سی عم زاده سی اوزرینه جمع اولوب اکا معاونت اتمکله اول ظالمی تختندن آیردیلر و عمزاده سنی آنک یرینه کچوردیلر

قطعه
پادشاهی کو روا دارد ستم بر زیردست ۔ دوست دارش روز سختی دشمنی زورآورست ۔
با رعیت صلح کن وز جنگ خصم ایمن نشین ۔ زانکه شاهان عادل را رعیت لشکرست ۔

ترجمه
پادشه چونکه کوره ظلمی رعایایه روا ۔ دوست اولان بوک دمنده دشمن پرزور اولور ۔
جنگ دشمندن امین اولمق دلرسک عدل قل ۔ عدل ایدن شاهه رعیت عسکر منصور اولور ۔

بیت
غم زیردستان بخور زینهار ۔ بترس از زبردستی روزکار ۔

ترجمه
ظلمیله اتمه رعایای صقن زیر و زبر ۔ روزکارک انتقامندن شرها ایله حذر ۔
الکده اولان عاجز مسکینی کوزت ۔ روزکارک الی اوستونلکنی اکا حذر ایت ۔

حکایت
بر پادشاه بر عجمی غلام ایله کشتی یه سوار و سلیمان زمان کبی تخت باده آورده اوزره استوار اولمشدی غلام هرکز دریا یوزین کورمش ایدی و کشتی محنتن عمرنده

حکمت چکدی همان کریه و زاری اتمکه آغاز و فریاد و فغان دروازه سنی باز اتدی و کمال خوفندن اندامنه لرزه دوشدی و دریا اوزره سنده تاب تب اضطراب ایله طوتشدی اول قدر لطف و ملایمت اتدیلر بر نفس آرام اتمدی و متصل فریاد ایدوب کمسه نک سوزنی اشتمدی و پادشاهک ذوق و صفاسن اوجوروب عیشنی مکدر و خاطر عاطرنی متغیر ایلدی آنی تسکینه هیچ بر چاره بولمادیلر اول کشتی ده بر حکیم کامل و دریا دل وار ایدی اکر فرمان پادشاهی صادر اولورسه بن آنی تسکین ایدهیم دیدی پادشاه دخی غایتده احسان و باعث امتنان فراوان در دیدکده حکیم امر اتدی همان غلامی دریایه اتدیلر بر قاچ کره طالدی و چیقدی صکره بر چیقندن طوتوب دریادن طشره چکدیلر غلام همان حول جانله کمینک دومنه ایکی الیله صارلدی یکی ایچنه چکوب الدقلری کبی همان بر کوشه ده ادب و وقار ایله قرار دوتدی و اول کی جزع و فزعلری اوتوندی پادشاه تعجب ایدوب حکیمه اقبال و بونده حکمت نه ایدی دیو سؤال اتدی حکیم جواب ویروب دیدیکه دخی شمدی یه دک غرق اولمق محنتن کورمشدی و کشتی ده اولان سلامتک قدرنی بلمز ایدی عافیت قدرنی شول کمسنه بیلور که بر مصیبته کرفتار اولمش اوله

بیت
ای سیر ترا نان جوین خوش ننماید ۔ معشوق منست آنکه بنزدیک تو زشتست ۔
حور بهشتی را دوزخ بود اعراف ۔ از دوزخیان پرس که اعراف بهشتست ۔

ترجمه
سنک قارنک طوق اولوب اربه نانی خوش کورمزسه ۔ بکا خوشدر سنک یانکده مرغوب اولمین نعمت ۔
جهنم کوزینور اعراف جنت اهلنه اما ۔ جهنم اهلنه صورسک کورینور آنلره جنت ۔

بیت
فرقست میان آنک یارش دربر ۔ با آنکه دو چشم انتظارش بر در ۔

ترجمه
فرق وار آنک که یاننده بولنه دلبری ۔ آنوکیله کم طوروب یولکرده قاله کوزلری ۔

حکایت
نوشیروان پادشاهک یرینه اوغلی هرمز تاجدار پادشاه اولدقده باباسنک جمله وزیرلرین بند و حبس ایلدی مصاحبلری سؤال ایدوب نه خطالرین کوردوکز که قید و بند ایدوب محبوس و مأنوس اولدقلری عزت و حرمتدن مأیوس اتدکز دیدکلرنده جواب ویردیکه اکرچه معیّن خطالرینی معلوم ایدمدم و بر جهتلرندن اکنمدم اما کوردمکه بنم مهابت و

اعراف جنت ایله جهنم اراسنده بر یکسک برزخدر اسمیدر

قصع التسنن تاج ابقه اهرمز ایدی ایدوکیچون هرمز تاجدار دینلمکله شهور اولمشدر

صلابتم آنلرک دروننه تأثیر اتمش بندن خوف وخشیتلری جوق وعهد وپیمانمه جندان اعتماد واعتقادلری یوق کندی هلاکلرین قورقوسیله بکا بر زیان قصد ایده لر دیو خوف اندم پس حکمانک بر قولیله عمل اندم که دیمشلردر **قطعه**

ازان کس که تو ترسد بترس ای حکیم ❁ وگر با چو او صد بر آیی بجنک ❁
نبینی که چون گربه عاجز شود ❁ بر آرد بچنکال چشم پلنک ❁
ازان مار بر پای راعی زنند ❁ که ترسد سرش را بکوبد بسنک ❁

ترجمه صاقن خوف اوزره اول کمسه دن کم خوف ایده سندن ❁ باصار داخی یوق آنک کبی خصمی صواشن ایله
کوره کم گربه عاجز اولسه چنکال ایله قصد ایلر ❁ چقارماغه پلنکک کوزلرین جانیله باشیله

حکایت عجم پادشاهلرندن بری هم پیر وهم خسته ایدی وحیاتندن ناامید اولماغله خاطر شکسته ایدی اول حالده ناکاه بر اولاق کلوب سرای قپوسنده ایچرو کردی پادشاهک ایام دولتنده فلان قلعه یی فتح ایدوب ایچنده اولان دشمنلرک نیجه سینی اسیر ونیجه سینی طعمهٔ شمشیر اتدک واول اطرافده اولان سپاه ورعایانک جمله سی مطیع فرمان پذیر اتدک دیو بشارت ویردی پادشاه بو خبر جبردن آگاه اولدقده دردله ونفس سردله برکره آه جانکداز ایدوب دیدیکه بو مژده بکا دکل سلطنت ومملکته وارث اولاجق دشمنلرمه در

مثنوی درین امید بسر شد دریغ عمر عزیز ❁ کانچه در دلم است از درم فراز آید ❁
امید بسته بر آمد ولی چه فائده زانک ❁ امید نیست که عمر گذشته باز آید ❁

ترجمه دریغا ایردی عمرم غایته بو آرزو ایچره ❁ که کوکلمده اولان مقصودلر بر بر اوله حاصل ❁
اگرچه شمدی حاصل اولدی اول مقصودلر اما ❁ بگین عمرم دریغا کم کرو دونک دکل قابل ❁

مثنوی کوس رحلت بکوفت دست اجل ❁ ای دو چشمم وداع سر بکنید ❁ ای کف دست ساعد بازو ❁
همه ترودیع یکدکر بکنید ❁ بر من افتاده مرگ دشمن کام ❁ آخر ای دوستان گذر بکنید ❁
روز کارم بشد بناوانی ❁ من نکردم شما حذر بکنید ❁

ترجمه جلد چالدی رحلت کوسنی دست اجل ❁ ای ایکی کوز باشدن ایلک الفراق ❁
ساعد وبازو وکف ودست هب ❁ سویلکز بر بیریکزه الفراق ❁

کلدی تا که ایردی دشمن کام اولور ❁ اولمکز ای دوستلر بندن ایراق ❁
غفلت ایله کچدی عمرم حیف کم ❁ غافل اولمک قایرک سزلر براق ❁

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که شام شریفده جامع بنی امیه ده حضرت یحیی پیغامبرک علی نبینا وعلیه السلام تربهٔ شریفه لری اوزرنده بر سبیل اعتکاف اتمشیدم عرب ملوکلرندن بی انصافلغله معروف وظلم وتعدی ایله موصوف بر حاکم بد سلوک برکون زیارته کلوب ادای نماز ودرگاه خدای بی انبازه دعا ونیاز ایدوب عرض حاجت اتمکه

بیت درویش وغنی بندهٔ این خاک درند ❁ آنانکه غنی ترند محتاج ترند ❁ **ترجمه**
بو قپونک بندهٔ محتاجدر بای وگدا ❁ احتیاج افزون اولور هرچند آرتارسه غنا ❁

اول ظالم کثیر المظالم دعادن فارغ اولدقدن صکره بو فقیره توجه ایدوب دعاء خیر ایله بکا همراه وهمت عالی نهمتکزی پناه ایدکز بر قوی دشمندن قتی اندیشه الکم دیدی بن دخی جواب ویروب ضعیف رعایایه شفقت ورحمت ایله تا که قوی دشمندن زحمت کورمیه سن دیدم

منظوم ببازوان توانا وقوت سر دست ❁ خطاست پنجهٔ مسکین ناتوان شکست ❁
نترسد آنکه بر افتادگان نبخشاید ❁ که گر ز پای در آید کسش نگیرد دست ❁
هر آنکه تخم بدی کشت وچشم نیکی داشت ❁ دماغ بیهوده پخت وخیال باطل بست ❁
ز گوش پنبه برون آر وداد خلق بده ❁ وگر تو می ندهی داد روز دادی هست ❁

ترجمه خطادر قوت سرپنجه ایله کوسترب قدرت ❁ فقیر ناتوانک پنجهٔ بی طاقتن قرمق ❁
عجب دشمنلره رحم اتمین خوف ایلمز میکم ❁ میسر اولمیه دوشدکده آنی کمسه قالدرمق ❁
یمانلق تخمنی هر کم اکوب ایلک امید اندی ❁ دماغندن کرکدر بو خیال باطل ایرمق ❁
قولاغکدن بو غفلت پنبه سن اخراج ایدب داد ایت ❁ قیامت وار در بو حقه کرکدر آنی قایرمق ❁

منظوم بنی آدم اعضای یکدیکرند ❁ که در آفرینش ز یک گوهرند ❁ چو عضوی بدرد آورد روزکار ❁
دگر عضوها را نماند قرار ❁ تو کز محنت دیگران بی غمی ❁ نشاید که نامت نهند آدمی ❁

ترجمه آدم اوغلانلری بربرینک اعضاسیدر ❁ کم یراتلشده هب بر جوهرک اجزاسیدر ❁
چونکه درده اوغراده بر عضوی زخم روزکار ❁ سایر اعضاده دخی اول درد ایله قالمز قرار ❁

سایر اخوانک غمندن چونکه جکمزسین غمی، لایق اولمزکم سنک نامک قونیله آدمی،

حکایت بغداده بر دعاسی مستجاب ونفسی مستطاب عزیز ظاهر اولمشدی ظلم وستم؛

علم اولان حجاج ظالم اول عزیزی دعوت ایدوب بکا بر دعای خیر ایله دیو تکلیف اتدی

عزیز دخی بی توقف ال قلدروب یارب حجاجک جانن آل حجاج خونریز بو وضع استغرا؟

ایدوب الله ایچون سویله بونه مقوله دعادرکه اتدک دیو خطاب اتدکده عزیز بی هنر

جواب ویروب دیدکه بو بر دعادرکه هم سکا هم جمیع مسلمانلره خیر محض در

ستمکارک هلاکی خیر محض بر منافع در، فزون اولمز کناهی کندو سینه دخی نافع در،

بیت

ای زبردست زیردست آزار، کرم تاکی بماند این بازار،

بچه کار آیدت جهان داری، مردنت به که مردم آزاری، **ترجمه**

ای کدایه جور وظلم ایدن توانا پادشاه، نیجه یه دک کرم اوله بازار وجفا،

یا بو حالیله نکه یارار جهانده بشا خلق، یکدر اولمک آدمه ازاری کورمکدن روا،

حکایت عدل وانصاف ایله اتصاف اولیان پادشاهلردن بری بر زاهد

عابده سؤال ایدوب عبادتلرک افضل قنغی عبادتدر دیدکده عابد جواب ویروب

هر کون قوشلق زماننده یاتوب نصف النهاره دک خوابده اولمق سنک حقکده سایر

عبادتلردن افضلدر تاکه اول ساعتده خلق عالمی ازارکله زار وجانلرینی بیزار اتمیه سن دیدی

قطعه ظالمی را خفته دیدم نیم روز، کفتم این فتنه است خوابش برده به، **ترجمه**

کوردم بر ظالمی یاتمش ویور خوش اویلهوقتنده، دیدم بو فتنه در اویخوده اولدوغی مبارکدر،

اویانوق اولما دین انک که ایچو سی اوریکرک، انک کبی جنبشه خیر اولان در الکدن اولمکدر،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه نقل ایدرکه پادشاهلردن برین اشتدم که بر کیجه مجلس

قرب ذوق وعشرت ایله کیجه یی صباحه چیقردی کرمیت عیش نوش ایله غم عالمی

فراموش وحجم باده کبی جوش وخروش ایدوب مستانه لک عالمنده شویله دیر ایدی **بیت**

مارا بجهان خوشتر ازین یکدم نیست، کز نیک وبد اندیشه وازکس غم نیست **ترجمه**

بزه عالمده بو دمدن صفالی هیچ بر دم یوق، که ای کم فکری یوقدر انده هم برکمسه دن غم یوق

سر ایک طشره سنده برهنه وعریان وبرک خزان کبی لرزان بر درویش ناتوان یاتوب

قالمشدی وکرداب فقر وفلاکته دوشوب عمّان حیرته طالمشدی ایچرودن پادشاهک

بو سوبلدوکنی اشتدکده فی الحال مطلع خاطر کردن بر نظیره طلوع ایدوب دیدیکه **بیت**

ای آنکه باقبال تو در عالم نیست، کیرم که غمت نیست غم ماهم نیست، **ترجمه**

سنک کبی همایون بخت بر سلطان عالم یوق، غمین چکمزسین سکندرکی طوت سنده کم غم یوق،

پادشاهه اول درویشک بو بیله حاضر جوابلغی غایتده خوش کلوب برکیسه ایچنده

بیک فلوری احسان ایدوب پنجره دن طشره اوزاندی ویوقاروده ای درویش دامنک

طوت دیو ندا اتدی درویش دخی اکنده جامهم یوق دامنی قنده ن کتوره یم دیو شاعرانه وخوش

طبعانه جواب ویردکده پادشاه اکه مرحمت ایدوب سربسر بر خلعت دخی عنایت ایلدی درویش

بی انصاف اول بیک فلوری بی آز زمانده اتلاف وقدر کفاف ایله اکتفا ایتیوب بیهوده اسراف

اتدی وینه حضور پادشاهی یه اسکی فقر وفناسی وپلاس نکبت وافلاسی ایله کلوب دیدیکه **بیت**

قرار برکف آزادکان نکیرد مال، نه صبر در دل عاشق نه آب در غربال، **ترجمه**

الندده طوتمز آزاده قچن کم سیم وزر بولور، نه صو قالبور ده طورر نه دل عاشقده صبر اولور،

درویش بو بیله بی مزه اسراف ان صکره فرصت زمانن کوزتیوب مجلس پادشاهی یه برو قتده کلدیکه

پادشاهک اول کیجه کبی صفا یوغیدی وامور سلطنت ایله تقیدی چوغیدی درویشک حال پر ملالنی

وتکرار خبر وسؤالنی وزرا عرض اتدکده پادشاه قتی بیحضور اولوب اعراض واظهار آثار انقباض

ایلدی وبو سببدن اوتوری کار آزموده وپردان اولان ارباب فهم اذعان نصیحت ایدوب

شویله دیمشلردرکه پادشاهلرک حدت وشدت تندن حذر اوزره اولوب زیاده احتیاط وترقب

زمان نشاط وانبساط اتمک کرکدر زیرا انلرک اکثر اوقاتده حقلری امور سلطنت واحوال مملکت

تدارکنه مصروف در عوامک کثرت وازدحامنه وکدا ایچی نواللرک طمع خامنه تحمل اتمزلر **بیت**

حرامش بود نعمت پادشاه، که هنکام فرصت ندارد نکاه،

مجال سخن تا نبینی زپیش، به بیهوده کفتن مبر قدر خویش، **ترجمه**

اول شخصه پادشاهک نعمتی اولور حرام، کم فرصتی کوزتمیه ده ایده وضع خام،

تا اولا کوریه سن سوز محللنی ؛ قدرک کیدرمه سویلمه بیهوده بر کلام ؛

پادشاه اول درویش بی باک حقنده غضبناک اولوب بو قدر مال فراوانی بو ایله آز زمانک ایچنده اسراف واتلاف ایدن کدای کستاخی مجلسمدن سورک دیو فرمان ایلدی وخزینهٔ بیت المال فقرا ومساکین لقمه سی اولوب اخوان شیاطین طعمه سی اولمامق وغنی بونادان بلمزحی دیوب مضمون عبرت نمونتی بیان ایلدی

بیت

ابلهی کو روز روشن شمع کافوری نهد ؛ زود بینی کش بشب روغن نباشد در چراغ ؛

ترجمه روز روشنده بر ابلهکم یاقه کافوری شمع ؛ تیز کورورسنکیم چراغی کیجه روغنسز قاله ؛

وزرای خیر اندیشدن بریسی حضور پادشاهیده قیام وبو اسلوب ایله سوق کلام ایدوب دیدیکه پادشاهم رای معقول وتدبیر مقبول بودر که بو مقوله کدای بی نوالره هر کون کفایت مقداری وظیفه وکفاف تعیین بیوریله تا که صرفنده اسراف وایکیده بر کلوب تضییع اشراف اتمیه لر اما بالکلیه محروم وتهی دست کوندرمک همت وکرم اصحابنک شانینه لایق دکلدر بر فقیری بر دفعه لطف واحسانله امیدوار ایدوب دفعهٔ ثانیه ده حرمانله ناامید ودلفکار ایلمک عقلانک مختاری وسلاطینک شعاری دکلدر

بیت بروی خود در اطماع باز نتوان کرد ؛ چو باز شد بدرشتی فراز نتوان کرد ؛ ترجمه

طمع ویرمک قپوسین اچمه خلقه بانه اوشورمه ؛ اچنجه باری بر فردی قپولکدن قهر ایله سورمه ؛

قطعه کس نبیند که تشنکان حجاز ؛ بلب آب شور کرد آیند ؛

هر کجا چشمهٔ بود شیرین ؛ مردم ومرغ ومور کرد آیند ؛ ترجمه

راه حجده تشنه اولانلری کورمزکمسه هیچ ؛ کیم صو الماغه اوله لرجمع آب اولورسه شور ؛

قنده کم بر طتلو صو بیدا اوله آقر کلور ؛ هر طرفدن اوستینه هم آدمی هم مرغ ومور ؛

بیت مرغ جایی رود که چینه بود ؛ نه بجایی رود که چه نبود ؛ ترجمه

مرغ شول یره کدر کم دیره جک دانه اوله ؛ دانه سز یرلره کتمز دیمه آسده نه بوله ؛

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه نقل ایدر که بن ایشتدم کم اسکی پادشاهلر زمانندن بری رعایت احوال مملکتده غافل اولوب وعسکرینی تضییع ایدوب وظایف ولوازمنی تدارک ایده کانقل ایلمک اوزره ایدی بر کون انک اوزرینه بر قوی دشمن کلوب یوز کوستردی جمله عسکر جنکه آنفک اتمدین آرقه ویردی

ویروب فرار وبیعارلق شعارنی اختیار اتدیلر ومیدان کارزارده افندیلرنی تنها قویوب کتدیلر

بیت چو دارند کنج از سپاهی دریغ ؛ دریغ آیدش دست بردن بتیغ ؛ ترجمه

پادشه چونکیم سپاهیدن ایده مالن دریغ ؛ تیغه ال اورمقده اولدر ایلمز سعی بلیغ ؛

اول بوکرشمنده وفادارلق اتمیوب فرار ایله غدارلق ایدن عسکرک ایچنده بر سپاهینک بنم ایله دوستلغی واریدی انکا ملامت ایدوب دیدیکه قتی کوران نعمت وناسپاسلق وحق ناشناسلقدر که بر خدمتکار جزئی بحضور اولمغله اسکیدن ولی نعمتی اولان افندیسنه روکردان اوله وبو نجه ییلدن بر واولان حقوقنه عقوق ایدوب فرار اتمکله سردفتر نامردان اولوب رسوای جهان اوله

بیت ترجمه افندیسن قیوب قچمانی صحابه نیهچه سر او صوریلر سپاهی عسکر ایچره سپاهیدر

اول سپاهی دخی جواب ویروب دیدیکه اکر فرارک سببنی بیان وانته وکرم غدرک عذرنی اتمم بنی معذور طوتوب ملامت اتمز ایدیکز اما بیلمیدیر که فقر وفاقه دن بی طاقت اولمغله آتم اریه سز قالوب آج وزبون اوله ودیون مقابله سنده نمد زینم مرهون اوله پادشاه عسکرینک خرج بهالری اولان وظیفه لرین ویرمیوب ولوازمن تدارک ایتمیوب ماله بخیللک ایدیجک عسکر دخی جان بازارنده آنک یولنه باشلرین فدا ایدوب جان سخیلکن اتمک میسر دکلدر

بیت

زر بده مرد سپاهی را تا سر بنهد ؛ وکرش زر ندهی سر بنهد در عالم ؛

ترجمه آلتون اقچه ویر سپاهی یه که سکا باشن قویه ؛ یوخسه ویرمزسک باشین آلوب کیدر قور عالمه ؛

اذا اشبع الکمی یصول بطشا ؛ وخاوی البطن یبطش بالفرار ؛

ترجمه هجوم وحمله لر ایلر طوق اولدقده الاورلر ؛ قچون کم قرنی آج اولسه حعان محکم طوتر قاچر ؛

حکایت وزرادن بری معزول اولدقده اختیار کوشهٔ فراغت وخمول ایدوب درویشلر حلقه سنه کیردی وعزیزلرک صحبتی برکتی تاثیر اتمکله انکا جمعیت خاطر ال ویردی صکره پادشاهک انکا بحضورلغی بر طرف اولوب ینه منصب وزارت تکلیفی ایله مشرف اولدقده قبولدن امتناع ایدوب عقلا قاتنده معزوللق مشغوللقدن اولی در زیرا کشی منصبده ایکن آلایش قیود دنیا ایله آلوده اولور اما معزول اولدقده کوشهٔ عبادتده توشهٔ قناعت ایله آسوده اولور دیو

قطعه آنانکه بکنج عافیت بنشستند ؛ دندان سک ودهان مردم بستند ؛

کاغد بدریدند وقلم بشکستند ، ازدست وزبان حرف کیران رستند ،

ترجمه عافیت کنجنده شونلرکم فراغت بولدیلر ، خلقلک آغزندن سک دیشین طوتماغه مالک اولدیلر ،

برتوب اوفاتدیلر هم قلم هم کاغدی ، دللرندن حرف کیر اولانلرک غوّر تولدیلر ،

پادشاه البته بر عاقل ودانای مصلحت کذار ومسند وزارته سزاوار بر وزیر صائب التدبیره لازمدر دیدکده اول وزیر عزلت کزین جواب ویروب دیدیکه پادشاهم عاقللک نشانی وکاملک نشانی بودرکه کندی نفسنی منصب وجاه جاهنه اتمیه واختیاری ایله بویله خطرناک طریقه سلوک ایدوب آخرتی دنیای دنی یه صاتمیه **بیت**

همای برسر مرغان ازان شرف دارد ، که استخوان خورد وجانور نیازارد ،

ترجمه انکچون اولدی قوشلردن هما ممتاز شان ایله ، که بر حیوانی انجتمز یجینور استخوان ایله ،

مثل قاره قولاق دیدکلری جانوره سؤال ایدوب ارسلانک خدمتنده شب وروز ملازمت اتمکی نسبیدن اختیار اتدک دیدکلرنده لسان حال ایله جواب ویروب ارسلانک صید وتناول اتدوکی شکارک بقیه‌سندن کندومه حاضر لقمه بولماغیچون وآنک صولتی دولتنده دشمنلرم شرندن خلاص اولماغیچون اختیار اتدم دوی انکا تکرار سؤال ایدوب چونکه ارسلانک سایهٔ دولتنده خوش کچرسن ونعمتنه شکر ایدوب یانجه صفا ایله یبوب ایچرسن یانیچون اوزاقدن مرحبا ایدوب یاننه دخی تعیین جه وارمزسن تاکه سنی کندوسنه مخصوص بیلوب لطف بیحد ایلیه ومخلص قوللرندن عد ایلیه دیدکلرنده جواب ویروب بوحالیله بیله ینه ارسلانک حدّ وغضبندن امین دکلم جایزکه حاضر شکار در دیو بنی افنا ایده

بیت اگر صد سال گبر آتش فروزد ، اگر یکدم درو افتد بسوزد ، **ترجمه**

اگر آتش پرست ایلرسه یوز ییل آتشه خدمت ، دوشرسه اگر بردم یاقر آنی ایلمز حرمت ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه بو تمثیل ایله پادشاهلر دخی بی امان اولمقده همان جبیلّه آرسلان وآتش سوزان مثالی ایدوکینی بیان ایدوب شویله سویلرکه گاه اولورکه پادشاهلک ندیمی سیم وزر بولور گاه اولورکه زر دکل سردن جیقوب غضبه مظهر اولور حکما دیمشلردرکه پادشاهلرک تلوّن طبعندن حذر اوزره اولمق کرکدر زیرا حاللری برقرار دکلدر دخی حکما

دیمشلردرکه

دیمشلردرکه پادشاهلرک حضورنده حددن آشوری ظرافت ایدوب شوخلقلر اتمک ندیم مجلس اولانلره هنردر اما حکمت شناس اولان علمایه عین عیب وضرردر **بیت**

تو بر سر قدر خویشتن باش ووقار ، بازی وظرافت بندیمان بگذار ، **ترجمه**

حضور شاهده قدرک گوزت ووقارله اول ، ظرافت واویونی قو ندیمه انتسون اول ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدرکه رفیقلرمدن بری روزکار ناهموارک عدم مساعده‌سندن بکا شکایت ودردلن حکایت ایدوب دیدیکه جهت معیشتم غایتده قلیل در واهل وعیالم کثرت اوزره اولوب جمله‌سی آج وذلیل در فقر وفاقه بارینه طاقت کتورهمزم نیچه کره خاطره کلورکه باری ترک دیار اختیار ایدم وباشم آلوب بر غیری یره کیده‌م تاکه دیار غربتده هرنه حال ایسه کچینوب کمسه بنم حسب حالمه واقف اولمیه **بیت**

بس گرسنه خفت وکس ندانست که کیست ، بس جان بلب آمد که برو کس نگریست ،

ترجمه نیچه آج یاتدی شویله کسه بلمزکه در آنلر ، نیچه جان چقدی کم بولمدی بر اوستنه آغلر ،

اما ینه بو اندیشه‌ده چکرم که دشمنلر بکا آرده‌مده شماتت واهل عیالم حقنده مروّتسزلک نسبت ایدر **قطعه** ببین آن بی حمیت را که هرگز ، نخواهد دید روی نیک بختی ،

تن آسانی گزیند خویشتن را ، زن وفرزند بگذارد بسختی ، **ترجمه**

کور اول بی عار وبی ناموس کم عالمده اول هرگز ، ایو کون کورمیوب قالسه گرک بد بختلق اچره ،

حمان کندی حضورن اختیار ایدوب جیقوب کیده ، زن وفرزندنی قویه جفا وسختلق اچره ،

بو کلمات شکایت سمات ایله سوز وگدازدن صکره رجا ونیازه اغاز ایدوب بر مقدار علم حسابده وقوفم واردر اگر سزک اجازتکز ومقارنت شفاعتکز ایله جمعیت خاطر پریشانه سبب اولاجق دیوان خدمتنه متعلق بر منصب میسّر اولورسه قتی احسان عظیم در عمرم بو احسانکزک شکرینی اداتمکه قادر اولمازم دیدی بن دخی نصیحت ایدوب دیدمکه مال میری‌یه متعلق اولان خدمتلرک ایکی جانبی واردر بری امیدنان بری دخی بیم جان در ریاست امیدی ایله سیاست خوفنه دوشمک عاقللر ایشی دکلدر **بیت** کس نیاید بخانهٔ درویش ، که خراج زمین وباغ بده ،

یا بتشویش وغصه راضی شو ، یا جگر بند پیش زاغ بنه ،

ترجمه باغ ایله برک ویردیو عشر یله حراجن، درویش اوینه که کلوب ویرمدی قنیغو،
یافقوبی جکوب غصه وتشویشه رضاویر، یا منصب الوب بوبرکلکی زاغ اوکنه قنو،
اول رفیق بنم کلامم استماع اتدکده بیحضور اولوب دیدیکی بو جوابی بنم حالمه موافق
وسؤالمه مطابق سویلمدکز بن دعوای استقامت ایدرکن حاینلر حقنده اولان عقوبت ایله
بنی تخویف اتمک مناسب دکلدر استماع ایتمدکز می حکما دیمشلردرکه هرکه خیانت ورزد
دستش از حساب بلرزد البته جکرخاین اولان غصه وتشویش، دکترالی جوفرنن
آنک کاولنه تفتیش، بیت راستی موجب رضای خداست، کس ندیدم که کم شد از ره راست،
ترجمه اولور الله راضی طفر وقولدن، کم اولمش کورمدم طغری یولدن، وحتی
حکما دیمشلردرکه درت کمسه درت کمسه دن خوف ایلر اول کمسنه که حسابی پاک در محاسبه دن باک
بیت مکن فراخ روی در عمل اگر خواهی، که وقت رفت تو باشد مجال دشمن تنگ،
تو پاک باش مدار ای برادر از کس باک، زنند جامهٔ ناپاک گازران بر سنگ، ترجمه
صقن حددن تجاوز اتمه منصبده اگر بیک، که معزول اولدوغنک وقتده دشمن چقمیه بتنه،
هعان سن پاک اول اتمه ای برادر باک برکسدن، اوررلر چربیجیلر جامه یی پاک اولمسه طاشه،

کاغذ ان کاف عجمی ده الی مخصوص دیمه ... عجمیه تخصیص ... و حر جیه بر ...

حکایه شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر بن دخی دیدم که اول دلکی حکایتی سنک حالکه مناسبدر که برکون
دلکی بیچه کورمشلر که افتان وخیزان مهول جانله طوره مادین قاچار برسی انک سؤال ایدوب
تا بو مرتبه خوف وهراس مقتضی نه آفت اولدی دیدکده دلکی جواب ویروب اشتدم که
دوه یی سخره یه طوتارلر یعنی کراسز مفت چه استخدام ایدرلر ایتدی جایز که بنی طوتارلر دیو
قاچارم دیمش آنی تسفیه ایدوب ای سفیه دوه نک سنکله نه مناسبتی وار و سنک انکا
نه مشابهتک وار دوکلرنده دلکی جواب ویروب مدد خاموش اولوک که دروننده حسد مرضی
اولان حاسدلر اگر غرض فاسد ایله بودخی دوه در دیرلرسه اول زمان بنی خلاص اتمکه کیم
مقید اولور تاکیم بنم حالمی تفتیش ایدوب دوه اولمیوب دلکی اولدوغنی تحقیق ایده تا ولانیه
عراقدن تریاق کتورلنجه دک یلان صوقدوغی آدم هلاک اولور بنم دخی دلکی اولدوغم ثابت
اولنجه دک پوستم صویلوب وجودم خاک اولور دیمش ایدی ای رفیق سنک دخی فضل و

دیانتک

دیانتک وتقوی وامانتک واردر اما حساد دیر افساد هر طرفدن فرصت جولکده ودکوشه
بکوشه بدکوولکده در جمله سی سکا مضرت ایصالنه قاصدلردر وهر ذلة صادر اولمسنه
مترصدلردر اگر سنده اولان حسن حالک واعتدال افعالک عکسنی تقریر واستقامتک
سقامت ودیانتکی خیانت صورتنده تصویر ایدوب سنی خطاب آمیز پادشاهییه مظهر
ایدرلرسه اول حالده کیم قادر اولور که سنی خلاص ایلیه وحضور پادشاهیده چاره ساز لق
بولندن بر سوز سویلیه پس بنم معقول کوردکم بودرکه قناعت ملکنی حفظ وحراست
واندیشه سیاست ایله ترک آرزوی ریاست ایلیه سن زیرا عاقللر دیمشلردرکه
بیت بدریا در منافع بی شمارست، اگر خواهی سلامت بر کنارست، ترجمه
کرچه دریا ایچره وار در نیجه نفع بی شمار، عافیت استرسک آما قیل کناری اختیار،
اول رفیق بی توفیق بنم دوستانه کلامم استماع اتدکده قبولدن امتناع ایدوب اظهار
انقباض ایلدی ودرشت آمیز سوزلر سویلمکه آغاز ایدوب بو نه مقوله عقل حق ناشناس ونه کونه فهم
وبی وهم وسواس در دیو بکا اعتراض ایلدی ودخی دیدیکه حکمانک بو کلامی تمام صحیح حقدر که دیمشلردر
بیت دوستان در زندان بکار آیند، بر سفره همه دشمنان دوست نمایند، ترجمه
کرکدر دوستی انسانه زندانده جفاده یکین، که دشمن ده کورینور دوست دولتده صفاده یکین،
قطعه دوست مشمار آنکه در نعمت زند، لاف یاری وبرادر خواندگی،
دوست آن دانم که گیرد دست دوست، در پریشان حالی ودرماندگی، ترجمه
دوست صایمه آنی کیم دولتده سکا اولدقده یار، سکا قرداشم دیوب دلدارلق لافن اورر،
دوست اولدر کیم پریشان حاللقده درمانده لک، عارض اولسه دوستینه دستگیر اولوب طورر،
کوردم اول رفیق حددن زیاده بیحضور ونصیحتم غرضه حمل ایدوب قبول حق دانش بیندن دور
اولور آنی محروم وخایب اتمکی مناسب کورمیوب وزیر ایله میانمزده قدیمی آشنالق اولمغله
واروب اول رفیقمک ضیق معاشندن جکدوکی آلام وشدایدی عیان وخدمته اهلیتنه
استحقاقنی بیان ایلدم بنم رجا وشفاعتم وثنا وحسن شهادتم ایله اکا حالنه مناسب برجزئی
منصب توجیه ایلدیلر برمدت بو حال اوزره کچدی انوک لطف طبع حسن تدبیرنی وارای صائب

دلپذیری اعیان دیوان شاهنده انمکله کندیکه منصبی ترقی بولدی وکوکب سعادتی اوج ارادته
صعود ایدوب عزت وحرمتی روز افزون اولدی وپادشاهک مقرب ومقبولی اولمغله سرافراز
وارکان دولت اراسنده مشار الیه بالبنان اولمغله ممتاز اولدی بن دخی انک انتظام
حال وصفای بالنه وکمال عز واقبالنه شادمانلق ایدوب دیدمکه **بیت**

نه کاربسته میندیش ودل شکسته مدار ، که آب چشمه حیوان درون تاریکیست ،

ترجمه شکسته طوتمه کوکلک باغلو ایشدن چکمه اندیشه ، که آب چشمه حیوان اولور ظلماتک ایچنده ،

بیت الا لا تحزنن اخا البلیه ، فللرحمن الطاف خفیه ،

ترجمه بلایه مبتلا اولدقده محزون ایلمه جانی ، خدانک وار نهانی نیجه نیجه لطف واحسانی ،

بیت منشین ترش از کردش ایام که صبر ، تلخست ولیکن بر شیرین دارد ،

ترجمه اکشی صورتله اوتورمه دور الندن صبر قیل ، صبر اجیدر لیک وار غایتده طتلو میوه سی ،

اتفاقا اول ایامده بو فقیر دوستلردن بر جماعتله بیله سفر حجازه نصیب اولدی کعبه معظمه نک
طواف وزیارت وارکان حج شریفی صفا ایله اقامت ایدوب عودت اتدکده اول رفیق بنی
ایکی منزل استقبال اتدی ظاهر حالنی کوردم اکا پریشانلق ال ویرمش ودرویشلر هیئاتنه
کیرمش تغیر حالندن وحزن وملالندن سؤال اتدکمده درد درونن بیان ایدوب دیدیکه سیزک
صداقت کیشانه وعاقبت اندیشانه سویلدیککز کلمات عینی ایله ظهور اتدی حسادیدنهاد
اوزمانده نائره فسادی ایقاد اتدیلر وبکا افترا ایدوب خیانت اسناد اتدیلر پادشاه
دخی حقیقتنی کشف اتمکله مقید اولمادی اول اهل فسادک کلامنه اعتماد ودروغ
بی فروغلرینی کرچک اعتقاد ایلدی حمیم صمیمی کچینی یاران قدیمی ایسه کلام حقی سویلمیوب
بیوفالق بولنه کتدیلر وصحبت دیرینه حقوقنی فراموش اتدیلر

قطعه نبینی که پیش خداوند جاه ، ستایش کنان دست بر بر نهند ،

دکر روزکارش در آرد زپای ، همه عالمش پای بر سر نهند ، **ترجمه**

کورمیسین اهل منصب غرور سند جمله خلق ، کوکسی اوزره اللرینی قویوب ستایشلر ایدر ،

روزکار انی مسنددن دوشوررسه بر زمان ، هر بری ایاغی قویوب باشینه اشلر ایدر ،

وبالجمله انواع عقوبته کرفتار ومنصب دکل جان عزیزندن دخی بیزار اولمشیدم بو هفته
ایچره که حجاج با ابتهاجک صحت وسلامت ایله قدوملری مژده سی واصل اولدی بنی دخی
قیدبنددن خلاص اتدیلر اما ارث طریقی ایله انتقال ایدن ملک صرفیمی دخی میری یه الوب
خاص اتدیلر بن دخی اکا ملامت ایدوب دیدمکه اول زمان بنم نصح وپندم قبول اتمدک
واشارت اتدوکم معنایی سمع رضا ایله اشتمدک سکا حوددیمش ایدم که پادشاهلرک خدمتنده
اولمق سفر دریا کبی درکه هم منفعتی بی حد وقیاس هم غایتده جای بیم وهراس دریا
ساعد سعادت مساعد اولوب کنج ومال بولورسین یاخود طلسم خطرناکی بوزمغده هلاک
اولورسین **بیت** یا زر بهر دو دست کند خواجه در کنار ، یا موج روزی افکندش مرده بر کنار ،

ترجمه خواجه کم دریای عمانه جیقوب ایده سفر ، کاه اولور کیم در کنار ایلر الیله سیم وزر ،

دیکر کاه اولور بر باد بندِ دریای پر امواج ایدوب ، قاره یه اتارلرسین کشتی عمرین پاره لر ،

بو سویلدکم کلماتدن زیاده اولور اول خاطری مجروح ومسند عزتدن مطروح اولانک درد مندک
دروننده اولان جراحتنی ناخن ملامت ایله خراشیده اتمکی ودرونی تازه لیوب یاره سنی
اوزرینه طوز الکی مناسب کورمیوب بو بر قاج بیت ایله اکتفا وترک عتاب وجفا ایلدم

نظم ندانستی که بینی بند بر پای ، چو در کوشت نیاید پند مردم ،

دکر ره کر نداری طاقت نیش ، مکن انکشت در سوراخ کژدم ،

خرمده نخواهد خاست بر پای ، اکر کوشش بکیرد خواجه کردم ، **ترجمه**

بلمدکمی حبس اولوب بندا اولاجقن ایاغک ، نصح وپند خلقی هیچ اشتمدی چون قولاغک ،

زخم نیشه بر دخی طاقت کتورمزسنک اکر ، صوقمه عقرب کردیکی سوراخه بر ده بارمغک ،

لاشه خر بر دخی قالقمی یوقدر فائده ، قوپروغندن یا قولاغندن انی قالدرمغک ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدرکه بر قاج نفر درویشلر بنم ایله دائما همصحبت
ومعتکف کوشه عزلت ایدیلر ظاهر حاللری حلیه صلاح ایله آراسته وتاج وخرقه لری زیور
فلاح ایله پیراسته ایدی اصحاب دولتدن برسی انلره زیاده حسن ظن اوزره اولوب هر برینه
یومی بر مقدار وظیفه تعیین اتمش ایدی اتفاقا اول جماعتک برسندن زاهدلر حالنه

مخالف بر وضع ناهموار ظهوره کلدی شاهراه طریقنه مغایر برناشایسته حرکت صدور ایتدی اول دولتلونک حسن ظنی فاسد و اول ارک وظیفه‌لری قطع اولنوب بازار اعتبارلری کاسد اولدی اول فقرای بی نوانک جمله‌سی آج و محتاج و درد فقر و فاقه‌لری بی علاج اولدیغی ینه اول لکی اسلوب اوزره کفافلرین تکمیل ایتمکه سعی جمیل ایدوب اول دولتلوی زیارت ایتمکه عزیمت ایدوب و سرای قاپوسنه واردم دربان بنی ایچرو صالیویرمیوب جفا و آزار ایتدی و عرضمه تعرض ایدوب محکم انجتدی اما بن آنک عقوقلرینی معذور طوتدم زیرا اهل حکمت بو بابده یعنی بیان خباثت بوابده دیمشلردر

نظم در میر و وزیر و سلطان را · بی وسیلت مکرد پیرامن

سک و دربان چو یافتند غریب · این کریبان بکیرد آن دامن

ترجمه بک و پاشا و سلطانک طولاشمه قاپوسین تنها · کیشی‌نک آشناسی اولمینجه طشره‌ده قالور

غریبی قاپوده بولسه کلبیله قاپوجی ناکه · برینی دامنی طوتار برینی یاقه‌سین آلور

اول دولتلونک معتبرلری بنم حسب حالمه واقف اولوب هر چند که کمال اقبال ایله استقبال ایدوب عزت و حرمت ایله بنی ایچرو کتوردیلر و مجلسده بر عالی یر کوستروب تعظیم و اجلال ایله اسمی برینه کتوردیلر اما بن ترک تصدر و ترفع و اختیار مسکنت و تواضع ایدوب اشاغه اوتوروب دیدیکه

بیت بکذار که بنده کمینم · تا در صف بندکان نشینم

ترجمه قوک بنی بر کمین قولم طورایم · تا که قوللر صفنده اوتورایم

اول دولتلو بنم بو وجهله تذلل و تنزلمدن تعجب و استحیا و تأدب ایدوب دیدیکه **مصراع**

الله الله چه جای این سخن است · **ترجمه** الله الله بو سوزک نه یریدر

بیت کر بر سر و چشم من نشینی · نازت بکشم که نازنینی

ترجمه باشم کوزم اوزره اوتورسک · نازک چکه‌یم که نازنین سین

وبالجمله اول دولتلو ایله بیله اوتوروب هر وادیدن مصاحبت ایدوب دمسازلق و مجلس آرالق ایدوب سخن پردازلق ایلدم تا که تقریب و و شوروب الکلام یجر الکلام مصداقنجه اول درویشلردن صادر اولان ذکره و تقصیری حکایت و لطف و عفو ایله معامله التجا ایدوب

قطع وظیفه ایله جزا اولندوغندن شکایت ایدوب دیدیکه **قطعه**

چه جرم دید خداوند سابق الانعام · که بنده در نظر خویش خوار میدارد

خدای راست مسلم بزرکواری و حلم · که جرم بیند و نان بر قرار دارد

ترجمه نه جرم کوردی ولی النعم افندی عجب · که قارشوسنده قدیم قوللرینی خور طوتار

یراشلق اولولق الله ایچون مسلمدر · که جرم ایدن قولک رزقنی بر قرار طوتار

اول دولتمند بو کلامی غایت پسند ایتدی و بند سود مندم ایله عمل ایدوب قدر و اعتبارم سر بلند ایتدی همان خدامنه فرمان ایتدی که اول لکی اسلوب اوزره اول درویشلرک اسباب معاشلرین و طعام و آشلرین حاضر و مهیا و کذشته وظیفه‌لرین دخی بالتمام ادا ایده‌لر بن دخی مقلب القلوب و کاشف الکروب اولان حضرت مولانک عز و علا نعمت شکرین ادا و ظاهرده مقسم ارزاق اولان دولتمنده دعا و ثنا ایتدم و صدور ایدن کستاخلغک عذرین عفو اولنماسین رجا ایتدم و مجلسدن قیام ایدوب بو قطعه انشاد ایده‌رک چیقوب کتدم

قطعه

چو کعبه قبلهٔ حاجت شد از دیار بعید · روند خلق بدیدارش از بسی فرسنک

ترا تحمل امثال ما بباید کرد · که هیچکس نزند بر درخت بی بر سنک

ترجمه چو قبلهٔ حاجتدر ایراق اوزون اوزاق یردن · کیدر خلق جهان دیدارین شو قبله نیچه فرسنک

کرکدر که تحمل ایده سین ارباب حاجاته · درخته میوه‌دار اولمزسه آتمز کیمسه زیرا سنک

حکایت بر پادشاه اوغلنه آتاسندن میراث طریقیله مال فراوان انتقال ایتدکده سخا و عطانک حقنی ویروب کرم و بخشش الین اچدی و مال و منالن دریغ ایتمیوب سپاه و رعیتنه دوکوب

قطعه نیاساید مشام از طبلهٔ عود · بر آتش نه که چون عنبر ببوید

بزرکی بایدت بخشندکی کن · که دانه تا نیفشانی نروید

ترجمه

صفا ویرمز دماغه طبلهٔ عود · قو قو عنبر کبی کر اوده یانه

شرف بولمق دلرسک بخشش ایله · که بیتمز صاچمینجه یره دانه

صفا ویرمز دماغه طبلهٔ عود اولسه طوبطلو قو آتش اوزره آنی تا اوله عنبر کبی خوشبو

شرف بولمق دیلرسک سند خی بخشنده الک ایله که تیتمز صباحمینجه بیره دانه خوش مثلدر بو
اول شاهزاده نک اصحاب مجلسندن بر ندیم عدیم التدبیر کندی زعمنجه عاقبت اندیشلک
هواسنه پرواز و نصیحت پردازلغه آغاز ایدوب شویله دیدیکه پادشاهم سندن اول
کلن پادشاهلر بو قدر مال و منالی ینجه سعی و مشقتلیله کسب ایتمشلردر و مصالح و مهمّیه ایچون
قویوب کتمشلردر بذل دینار و درمده تا بو مرتبه کرمدن ال چکمک کرکدر زیرا ایللروده ینجه خطرناک
واقعه‌لر واردرکه کله جکدر کرم وده ایسه عدوی بد خو فرصت جو در مبادا اکه وقت حاجتده عاجز و
فرومانده اولمق لازم کلدی **قطعه** اکر کنجی کنی بر عامیان بخش ، رسد هر کدخدایی را برنجی ،
چرا نستانی از هر یک جوی سیم ، که کرد آید ترا هر روز کنجی **ترجمه**
اکو تقسیم ایدرسک خلقه بر کنج فراوانی ، دکر هر خانه نک ساکنینه بر دانه برنج آنجق ،
نیچون هر برسندن آریه دکلو سیم آلمزسین ، که هر کونه بهتر در سکا بر کنج جمع اولمق ،
بو طمع خامدن ناشی نابخته کلام شهزادهٔ آزاده نک طبعنه موافق و قبوله لایق اولمماغله اظهار
انقباض و اول مفسددن اعراض ایدوب شو وجهله اعتراض ایتدیکه حق تعالی حضرتی بنی بو مملکته
مالک ایتمشدر تا که هم کندم منتفع اولام هم ارباب استحقاقه بذل و انفاق ایتمکله خلقه دخی نفع
اولام یوخسه پاسبان دکلم که ماللری تحصیل ایدوب مجرد حفظ ایتمکله قانع اولام **بیت**
قارون هلاک شد که چهل خانه کنج داشت ، نوشروان نمرد که نام نکو گذاشت **ترجمه**
قرق کنجی وار ایکن قارون هلاک اولدی ولیک ، اولمدی نوشیروان عالمده قودی نام نیک
شویله روایت ایلمشلردر که عدل و داد ایله مشهور بلاد اولان نوشیروان پادشاه بر کون
شکارده ایکن حضورینده بر صید کباب ایدرلر ایدی حاضر طوز بولنمامغله کویدن طوز کتورمک ایچون
بر خدمتکار کوندردیلر نوشیروان بالذات اول خدمتکاره تنبیه شدید ایدوب زنهار طوزی
قیمتی ایله ال مُفت المه تاکه من بعد بو بدعت عادت و قانون قالمیه و کباب طوزینی تکلیفی ایله علیالکی
بوزی کباب اولوب کوی خرابات و یباب اولمیه دیدی مجلسده حاضر اولان ندیملر پادشاهم بو قدر
جزئی تکلیفدن نه زیان کلورده کلمزمی نوشیروان عتاب ایله خطاب ایدوب دیدیکه ابتدا عالم
کون و فساده ظلم و بیدادک بنیادی قتی آز ایدی صکره هر حاکم که بو جهانه کلدی بکیدن

مرتبه

بر بدعت دخی احداث ایدوب اسکیدن اولان ظلمی زیاده ایتمکله بنای جور و بیداد تا بو
مرتبه یه چقدی و آتش فساد و افساد عالمی یاقوب یقدی **قطعه**
اکر زباغ رعیت ملک خورد سیبی ، بر آورند غلامان او درخت از بیخ ،
به پنج بیضه که سلطان ستم روا دارد ، زنند لشکریانش هزار مرغ بسیخ ، **ترجمه**
اکر کم شاه بش یومرده آلسه جور ایله بر کز ، کباب ایچون اوروریکش مرغی شیشه عسکری انکّ ،
اکر باغ رعیتدن چکوب تیشه بر سبیه بر آلما ، کوکندن قالدررلر اول درختی قوللری انکّ ،
بیت نماند ستمکار بدروزکار ، بماند برو لعنت پایدار **ترجمه**
اوکم ظلم ایلیه قالمز جهانده ، اکا لعنت ایدرلر هر زمانده ،
اوکم ظلم ایلیه قالمز بو عالمدن ایدر رحلت ، ولیکن تا قیامت قالور انکّ اوستنه لعنت ،
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه نقل ایدر که بر عاملن ظالمی اشتدم که پادشاهک خزینه سینی
معمور ایتمک ایچون رعایانک خانمانلرین خراب و جانلرینه درلو درلو عذاب ایلر ایدی اما اول
عامل جاهل تیره دل حکمانک بو سوزلرندن غافل ایدی که دمشلردر هر که خدای تعالی را بیازارد
تا دل خلقی بدست آرد خدای تعالی همان خلق را بروی کمارد تا دمار از روزکارش برآرد
یعنی هر کیمکه بر مخلوقک کوکلنی اله آلماغیچون حضرت خالقک عزّ و جلّ امرینه مخالفت و عباده
ظلم و بیداد ایتمکله کندی نفسنی مستحق غضب و عقوبت ایلیه خالق بیچونک غیرتی حرکت
ایدوب ینه اول همان کوکلنی اله المق استدوکی مخلوقی انکا حواله ایلر تا که اول ظالم بی باک
هلاک و وجود مضرت الودندن روی زمینی پاک ایلیه
بیت آتش سوزان نکند با سپند ، آنچه کند دود دل مستمند **ترجمه**
یاقراوده ایتمز بو زرلکله آنی ، دردمندک دود آهی ایتدوکن ،
ظالمه مظلومک آهی ایتدوکی حالتلری ، آتش سوزان سپنده ایلیک ممکن دکل ،
حکایت حکما دیمشلردر که جمله حیواناتک سرداری و سروری شیردر و جانورلرک
ادنا و کمتری خردر مع هذا اینه عقلا اتفاق ایدوب دیمشلردر که خر باربر به ز شیر مردم در
بیت بر ایجی شیر زیان کم آدمه ایده زیان ، یکدرر آندن او خرکم کوتوره بارکران ،

قطعه

مسکین خر اگرچه بی تمیز است ، چون بار همی برد عزیز است ،
گاوان خران باربردار ، به از آدمیان مردم آزار

ترجمه

گرچه بی ادراکدر بیچاره خر ، یوک گتوردوکیچون اولور معتبر ،
یکدر یوک قالدرنکاوایله خر ، شول کشیدن کادمه ایدر ضرر ، عاقبت
اول ظالم بد اخلاق بی اشفاقک بعض مظالمنه پادشاه عالم اولدقده غیرت الهیه
اقتضاسیله عرق غضبی حرکته کلوب آنی شکنجه یه چکدی وانواع عقوبتله وجود
خبیثینی ازاله وقلوب رعایایی یکیدن کندویه اماله ایلدی

قطعه

حاصل نشود رضای سلطان ، تا خاطر بندگان نجویی ،
خواهی که خدای بر تو بخشد ، با خلق خدای کن نیکویی

ترجمه

حاصل اولمز رضای شه تا کم ، قوللرک خاطرنی صورمیه سین ،
دلرسک حق ایده سکا کرم ، ایلک اتمکده خلقه طورمیه سین ،

اول عامل ظالم سزای عملی اولان جزاسنی بولدقدن صکره انوک الندن ظلم وستم کورن
مظلوملردن بریسی اول ظالمک لاشه سی اوزرینه کلدی وتحصیل مالده اتدوکی سوء اعمالنه
ومال حال براحوالنه نظر ایدوب دیدیکه

قطعه

نه هرکه قوت بازو ومنصبی دارد ، بسلطنت بخورد مال مردمان بگزاف ،
توان بحلق فرو بردن استخوان درشت ، ولی شکم بدرد چون بگیرد اندر ناف ،
دکلدر اویله کرهرکمکه جاه وقوتی وار ، کوجیله مالنی خلقک ییوب قاله حیرتم ،
بوغازدن آشغی یوتسک اولور ایری کمکی ، ولیک قرنکی یرتر کوبکده طوردوغی دم ،

حکایت برظالم مردم آزاری حکایت ایدرلر که بر صالح درویشک باشنه طاش اوروب
مجروح وخاطرشکسته ایلدی درویش دلریشک مقاومته مجالی وانتقام آلاجق حالی ولمغله
ناچار صبر وتحمل ایدوب باشنه طوقنان طاشی باغری باشی کبی یانننده پنهان ایدوب حفظ
ایلمش ایدی شول وقته دکین که پادشاه اول ظالمه چشم خشمله نکاه ایدوب بوینینه زنجیر
طاقدی واوج عزوجاهدن قعر چاهه براقدی درویش دلریش فرصت بولوب اول ظالم

بدکیش مجوس اولدوغی چاهک اوزرینه کلوب طوردی ویانننده صقلایوب بیله
طاشیدوغی طاشی حاضر باشنه دیوب اول ریش اوباش اولان ظالم بد معاشک باشنه
اوردی ظالم آشاغیدن فریاد ایدوب وسن کمسین وقنغی ظالمسین بو طاشی بنم باشمه
نیچون اوردک دد کده درویش مظلومم و بو اوردوغم طاش عینیله فلان تاریخده
بنم باشمه اوردوغک طاشدر والجروح قصاص مقتضاسی اوزره باشنک قصاصی بنه
باشدر دیدی ظالم سؤال ایدوب بو قدر زماندن برو قنده ایدک که شمدی کلدک وباشمی
سنک طعن ایله وسرزنش ایله دلدک دد کده درویش جواب ویروب دیدیکه اول زمان
منصب وجاهکده ویانکده اعوانک اولان سپاهکدن اندیشه چکردم شمدی که چاه
یرینه سنی چاهده وسرور وغروره بدل آه وواهده بولدم فرصت غنیمت بلوب
حکمانک بو نصیحتلری ایله عامل اولدم که دیمشلردر

قطعه

ناسزایی را چو بینی بختیار ، عاقلان تسلیم کردند اختیار ،
چون نداری ناخن درنده تیز ، با بدان آن به که کم گیری ستیز ،
هرکه با پولاد بازو پنجه کرد ، ساعد مسکین خود را رنجه کرد ،
باش تا دستش بگیرد روزگار ، پس بکام دوستان مغزش برآر

ترجمه

چون کورسین بد عمل بر ناسزایی بختیار ، اکه تسلیم اتمکی عاقللر اتدی اختیار ،
چونکه یوقدر جنک ایچون پنجه ده کسکین طرنغک ، یکدر اولکم کملر ایله طوتمیاسن کارزار ،
کمکه بر بازوسی پولادیله طوتدی پنجه یی ، اول کشیدن ساعد موزونن اتدی رخنه دار ،
صبر قیل انوک الینی باغلینجه روزکار ، دوستلر دلخواهی اوزره صکره دن بینن چیقار ،

حکایت پادشاهلردن برینک العیاذ بالله تعالی ذکر ایلمسی مناسب دکل بر مرض هایلی
واریدی که غایتده خطرناک وجای بیم هلاک ایدی حکمای یونان جمع اولوب بو دردک
درمانی شکل وسیماده شو مقوله اوصاف ایله موصوف اولان آدمک زهره سنی استعمال
اتمکه منحصردر غیری طریقله علاج اتمک متعذردر دیو جملهسی اتفاق اتدیلر پادشاه طلب
درماننده اولمغله حکما دیدیکی اوصاف ایله موصوف بر آدم بولمغه فرمان اتدی طرف طرف

تنکه بو قریه قریه جست وجو اتدیلر آخر بر چفتچی اوغلنی بولدیلر که حکما دیدوکی صفتلر تمام انده موجود ایدی پادشاه اول اوغلانک پدر و مادرین دعوت ایدب نعمت بی قیاله و مال قسمندن نیجه اجناس ایله انلاری تسلی و خشنود اتمکله ایکیسی دخی اوغلانک هلاکنه رضا ویردی قاضی شهر دخی ضرر عامدن ضرر خاص اولی اولدغنه بناءً سبب نظام عالم اولان پادشاهک سلامت وجودی مصلحتیچون رعیتدن بر بیک قانن دوکمک و شیرازه عمرین سوکمک جائزدر دیو فتوا ویردی جلاد بی امان همان زمان ویرمیوب اول اوغلانی هلاک و زهره سیین چقارمغیچون سینه سیین چاک اتمکه قصد اتدکده اوغلان یوزین آسمانه طوتوب تبسم ایلدی پادشاه تعجب ایدوب بو محل اولمک یری ایکین نه کولمک یریدر دیدکده اوغلان پیرانه و دلیرانه جواب ویروب دیدیکه اوغلانلرک نازینی پدر و مادرلری چکر دعوی و خصومتی ایسه قاضی کسوب بیچر دفع ظلم و بیداد ده اینسه داد و فریاد دیو پادشاهلردن استمداد اولنور شمدیکی الده پدر و مادرم مال دنیایه طمع ایدوب بنی اختیارلریله ویردیلر و کوز کوره قانومه کیردیلر قاضی ایسه قتلمه فتوا ویردی پادشاه حود کندی صحتنی بنم هلاکمده اولمق اعتقاد ایدر پس پادشاهلر پادشاهی عزیز بکا عدل و داد ایدر بر فقیر بیچاره یم کناهم یوق ارحم الراحمیندن اوزکه پناهم یوق انوکیچون درگاه حقه التجا و بوکه دمنده فریاد در سلک رجا اتدم **بیت**

پیش که بر آورم ز دستت فریاد ٭ هم پیش تو از دست تو میخواهم داد ٭

ترجمه بن سنک جورک الندن کمه فریاد ایده یم ٭ ینه سن شاهک اوکنده طوریم داد ایده یم ٭

اوغلانک بو سوز و کدازی و درگاه بی نیازه اولان تفرع و نیازی پادشاهک قلبنه تاثیر ایدوب مرحمت و شفقتی غالب اولدی و رقتدن کوزلری یاشیله طولدی و بر بی کناهک قانن دوکمکدن ایسه بو مرضدن هلاک اولمق اولادر دیوب اوغلانک یوزین کوزین بوس اتدی و آنی درکنار ایدوب حیاتدن مأیوس اولمشیکن نعمت بی قیاس ایله مأنوس اتدی و قوشیجه جانن باشنه چویرب آزاد و تکمیل مراسم عدل و داد اتدی شویله روایت ایدرلرکه پادشاه لطف حقله همان اول هفته ده شفا و کمال عافیت و صفا بولدی **قطعه**

همچنان در فکر آن بیتم که گفت ٭ پیلبانی بر لب دریای نیل ٭

زیر پایت گر بدانی حال مور ٭ همچو حال تست زیر پای پیل ٭

ترجمه بن هنوز اول بیتی فکر اتمکده یم که سویلدی ٭ گزر در کن فیلبان نیلک کناری اوزره فیل ٭

بلمز سیسک آیغک التنده مورک حالنی ٭ فیلک التنده همان سن کندی حالک کیبی بیل ٭

حکایت عمرو بن لیث دکلری پادشاهک عبد مملوکلرندن بری فرار اتمشیدی و در عقب آدملر کیدوب طوتوب کیرو کتوردیلر و پادشاهک حضورینه کوتوردیلر وزیرک اول قوله غرض فاسدی واریدی سایر قوللاره سبب عبرت اولوب بردخی بویله ناهموار حرکت اتمامک ایچون بو بدبختی قتل اتمک مناسبدر دیو پادشاهه القا و درونده اولان مرض غرض مقتضاسنی اجرا ایلدی اول بنده بیچاره وزیرک صورت حقده بو کونه مکر و تزویری مشاهده ایدیجک پادشاهک اوکنده یره باش قیوب دیدیکه **بیت**

هر چه رود بر سرم چون تو پسندی رواست ٭ بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست ٭ **ترجمه**

هوایش که باشمه نه کلورسه خوشنود کبی سن اکر ٭ قوللر نه دعوی ایلیون حکمی افندیلرا به ره ٭

پادشاهم امر و فرمان سنکدر اما بو خاندانک پرورده نعمتی اولوب دولت نعمت اولدغمچون استمزم که بنم ناحق یره قانم دوکمکله روز قیامتده مظهر عقاب و کرفتار عذاب اوله سز اکر بو بنده کزی قتل اتمک مقرر ایسه باری صورت شرعه قریب بر اذن احسان ایلیه کورکه قتل ایدیکز تا که قیامتده مسئول اولمیه سز دیدی پادشاه دخی صورت شرع شریفه قومق نه وجهله قابلدر دیدکده غلام جواب ویروب پادشاهم اجازت ویریکز اولا بن وزیری قتل ایده یم اندن صکره بنی قصاص اتمکله فرمان ایدیکز تا که شرع شریف اوزره قتل اتمش اولیه سز و بو بیله بی شفقت مفسد وزیردن قورتولاسز دیدی پادشاهه غلامک جوابی غایت خوش کلدی و بی اختیار کلدی آندن وزیره خطاب ایدوب بس نه معقول کوررسن دیدکده وزیر معقول جانمه جواب ویروب دیدیکه مدد پادشاهم اتا کز روحیچون بو کستاخ بی ادبی آزاد ایدیکز تا که بنی دخی بلایه اوغراتمیه و اوزرمه بر یوق وجودی هیچه صاتمیه حقیقتده کناه بندهدر که حکمانک بو کلامله عمل اتمدم که دیمشلردر **قطعه**

چو کردی با کلوخ انداز پیکار ٭ سر خود را بنادانی شکستی ٭

چوتیر انداختی در روی دشمن ، حذرکن کاندر آماجش نشستی ،

ترجمه

چونکه سنک اندازبر ناساز ایله جنک ایلدک ، ایلدک نادانلغیله کندی باشک رخنه دار ،
دشمنه قارشو طوروب تیر آندغکدن قیل حذر ، سن داخی اکنک نشانکاهنده ایتمش سن قرار ،

حکایت

روزی بر پادشاهک بر نفسی کریم و اخلاقی سلیم و حلیم دفترداری وار ایدی
که هر کسک مواجهه‌سنده خدمتنی بتوروب رعایت ایلر ایدی و غیابنه ایلوکین سویلرایدی
اقوال و افعالندن صغیر و کبیر خشنود ایدی محصل کلام آنده اخلاق حمیده هپ
موجود ایدی اتفاق اول دفتردار دن نظر پادشاهیده نامقبول بر وضع نامعقول
صادر اولمغله پادشاه مصادره ایدی و جمله مال میری یه ضبط اولنوب کندیسی حبس
اولندی انک اوزرینه حواله و موکل اولان چاوشلر منصبده ایکن نیجه احسان والطاف
فراوانن مشاهده ایتمکله حقوق سابقه‌یی رعایت ایدوب انکا رفق و ملایمت ایدرلردی
وجفا و عقوبتی روا کورمزلردی و وجودینه برضرر ایرکورمزلردی

قطعه

صلح با دشمن اکر خواهی هر که تر ، در قفا عیب کند در نظرش تحسین کن ،
سخن آخر بدهن میکذرد موزی را ، سخنش تلخ نخواهی دهنش شیرین کن ،

ترجمه

اکر دشمنله صلح اتمک دیلرسک اول بنی هر کز ، که آردکدن غیبت ایدرسن کوردکده تحسین ایت ،
دهاندن چقر سوز عاقبت موذینک اوکسن ، سوزی تلخ اولمسون دیرسک دهانن امدی شیرین ایت ،

اول دفتردار معزول مطالبه اولنان بر مقدار میری یه ادا ایدوب باقیسن ادایه
اقتداری اولمامغله زندانده کرفتار و محبوس و منزل سلامته وصولدن مایوس قالدی
اول اطرافده اولان ملوکدن بریسی اکا نهانی مکتوب کوندروب اول جانبک ملوکی ایله
حسن سلوکه مالک و مسلک اعتداله سالک دولتلونک قدرین بلمدیلر و کما هو حقه
رعایت قلمدیلر بی جرم تملک ایدوب اهانت ودرلو درلو عقوبت اتدیلر اکر بو دیاری
تشریف اتمکی اختیار ایدرسه هر وجهله تعظیم و اکرام و رعایت خاطرکزده اهتمام تام اولنور
بو دیارک ارکانی و اکابر و اعیانی سزک دیدار بهجت آثارکز مشاهده‌سیله افتخار ایدوب
مکتوبک دلخواه اوزره جوابنه انتظارده درلر دیو انها و بو طریقله تحریک و اغوا اتدی

اول

اول بیچاره بو حاله واقف اولدقده درون سینه‌سی پاک و بصر بصیرتنده نور فراست
تابناک اولمغله ذکر اولنان معنایه مساعده دن ابا ایدوب عاقبتده اولان خطردن
اندیشه‌ناک اولدی فی الحال مناسب و معقول کوردکی اوزره عاقلانه بر جوابنامه اتدی
و اول کاغدک ظهرینه حق شناسلق اقتضا اتدوکی اسلوبه مفید و مختصر جواب یازوب
دوانه اتدی پادشاهک متعلقاتندن بریسی بو ماجرایه واقف اولوب دفتردار محبوس
اطرافده اولان ملوک ایله معامله و نهانی مکتوبلشوب مراسله اوزره در غمز ایلدکده
پادشاهک عرق غضبی جوشه و دریای حمیتی خروشه کلوب البته بو خبرک صحتی تجسس
والچی و مکتوب بولنمق کرکدر دیو فرمان اتدی پس الچی‌یی طوتوب مکتوب ایله بیله
حضور پادشاهی‌یه کتوردیلر اوقیوب کوردیلر دفتردار محبوس‌ینه اول کاغدک ظهرینه
شویله جواب یازمش که اول اصحاب سعادته بو بنده ناچیز حقنده اولان حسن ظنلری
بنم کندو مقدارمدن آرتقدر و بنده اول اشارت بیوریلان مرتبه لیاقت و تکلیف
اولنان خدمته اجابت اتمکه استطاعت یوقدر زیرا بو خاندانک نعمتیله پرورده اولمشم
و هر نه بولمش ایسم بو آستانه‌ده بولمشم جزئی تغیر خاطر سببیله قدیمی ولی نعمته بیوفالق
و کفران نعمت بولنمق عاقلانه روش و اولوراش دکلدر حکما بو معنایی ادا ایدوب دیمشلردر که

بیت

انرا که بجای تست هردم کرمی ، عذرش بنه ار کند بعمری ستمی ،

ترجمه

اول ولی نعمت که اندن سکا هر دمده کرم ، طوت آنی معذور عمرکده ایدرسه کر ستم ،

پادشاه انک حق شناسلغنی و وفادارلغنی استحسان و زنداندن اطلاق ایدوب
مظهر لطف و احسان ایلدی و بی کناه سکا بو مرتبه جفا اتمکله خطا اتدم دیو عذرلر
دیلدی اول دخی رفع خجالت ایچون حکیمانه جواب ویروب شویله دیدیکه پادشاهم بو خصوصده
سیزک کناهکز یوقدر بلکه تقدیر حق قدیرده بو فقیره بر تقصیر بر بلایه مبتلا اولمق مقرر ایمش
امدی اول معنا سیزک الکزدن ظهور اتدوکی اولادر اوزرمده نیجه حقوق نعمتکز و احسانکز
مشکور وارد حکما دیمشلردر که ، کرکزندت رسد ز خلق مرنج ، که نه راحت رسد ز خلق نه رنج ،
از خدادان خلاف دشمن و دوست ، که دل هر دو در تصرف اوست ،

اجابت قبول ایلمک وجواب ویرمک

کرچه تیر از کمان همی گذرد ، از کماندار بیند اهل خرد
ترجمه
خلقدن سکا اکر بر ضرر ایرسه جراحت ، خلقدن کمسه نه رنج ایرشورنه راحت
کمی دشمن کمیسی دوست اولورسه خلقک ، الکیسنک دخی کو کلنده تصرف حقک
ظاهرا کرچه بجه تیر کماندن اما ، اوق اتاندن کورر آنی نظر ایدوب عقلا

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه نقل ایدر عرب پادشاهلرندن برینه اشتدیکه متعلقاتی امر ایدوب فلان خدمتکارک وظیفه سنی اوزره بر اولقدر دخی ترقی ویرلسونکه اوزرمزه رعایتی لازمه درکه زیرا شب و روز درکاهمزه ملازم و امرمزه امتثال اقدام اوزره قایدر سایر خدمتکارلر لهو و لعبه اشتغال و اداء خدمته تقصیر و اهمال اوزره در لر دوکی اصحاب مجلسدن بر اهل دل مرد کامل پادشاهک بو کلامنی کوش ایتدوکی کبی بغره اوروب قلزم مواج کبی جوش و خروش ایتدی و بر دخی مجازاردندن کوریش جمال حقیقت آنی مدهوش ایتدی نه حال اولدی دیو اکا سؤال ایتدکلرنده جواب و جمال معنادن بو وجهله رفع نقاب ایتدی که حضرت رب الارباب عز شانه و جل سلطانه درکاهنده دخی قوللرک علو درجاتی و رفعت مراتب و مقاماتی بو مثال اوزره در

قطعه
دو بامداد کر آید کسی بخدمت شاه ، سوم هر آینه در وی کند بلطف نکاه
امید هست پرستندکان مخلص را ، که نا امید نکردند ز آستان اله
ترجمه
ایکی نوبت صباحک برکشی شه قاتنه کلسه ، او چنجیده اکا احسان ایدر البته پادشاه
خلوص اوزره عبادت ایلینلر حقه روز و شب ، اومارلر نا امید اولمیلر حق آستاننده

قطعه
مهتری در قبول فرمانست ، ترک فرمان دلیل حرمانست
هر که سیمای راستان دارد ، سر خدمت بر آستان دارد
ترجمه
تابع فرمان اولنلر عزت و حرمت بولور ، ترک فرمان ایلینلر مظهر حرمان اولور
طوغریلر سیماسنه هر کمکه سیماسی اوله ، آستان حقه خدمت باشنی لابد قویه

حکایت بر ظالم حاکمی شویله حکایت ایدرلرکه رنجبرلک ایدن اودن کتورن فقرانک اودونلرینی ظلمله اوجوز بهایه صاتون الوب اغنیانک اوزرینه اتاردی و هر برینه زیاده بهایه کسوب جبرله صاتاردی بر اهل دل صاحب نظر اول ظالمه برضرک اوزرینه کذار ایتدکه اکا

توجیه

توجیه خطاب ایدوب دیدیکه
بیت
ماری تو هر کرا بینی بزنی ، یا بوم هر کجا بنشینی بکنی
ترجمه
یلانسین بر یلان سن کم صوقرسین هر کمی کورسک ، یا بر بیقوشسین بکورسن بیقرسین قنده اوتورسک

قطعه
زورت ار پیش میرود با ما ، با خداوند غیب دان نرود
زورمندی مکن بر اهل زمین ، تا دعایی بر آسمان نرود
ترجمه
برکدایه کار ایدرمیش طوتالم ظالم کوچک ، عالم الغیب اول غنی مولامزه کار اتمیه
بریوزنده کمسه یه زور ایلیوب ظلم ایلمه ، تاکه بر مظلومک آهی آسمانه کتمیه

اول ظالم کثیر المظالم بو سوزدن بیحضورلق کوستروب یوزین کوزین بورتروب اول اهل دلک پند سودمندنی استمیوب و تکبر و تجبر مغرور اولمغله اخذته العزة بالاثم کلام شریفنه مظهر اولوب قبول نصیحت یولنه کتمدی و معتاد اولان ظلم و بیدادی ترک ایتمدی تاکه برکیجه اول ظالمک شرارهء شر قی سرایتی ایله مطبخندن اودون انبارینه آتش دوشوب جمله املاکنی یاقدی و بر آنده آنی بستر نرم اوزرندن خاکستر کرم اوزرینه براقدی حاصلی دوکلی اسبابی یانوب کل اولدی و سزای عملی اولان جزاسین بولدی اتفاقا نه اوکلکی اهل دل آنک اوزرینه کذر و جای عبرت اولان حال پر ملالنه نظر ایتدی اول ظالم کندی یارانه خطاب ایدوب بلمم بو آتش بنم سرایمه نره دن دوشدی دیو سوز دروش یانوب یاقلدوغن لشتدی اول اهل دل جواب صواب ویروب اول اودنلرین چکوب الدوغک فقیرلرک دود آهندن دوشدی و اول یارغک ایتدوکک ظلم آتشیله طوتشدی دیدی
قطعه
حذرکن ز دود درونهای ریش ، که ریش درون عاقبت سر کند
بهم بر مکن تا توانی دلی ، که آهی جهانی بهم برکند
ترجمه
درون سینه سی مجروح اولانک دود آهندن ، حذر قل باش ویرر اول عاقبت ماکه لرتر ایلر
صقن انجتمه قادر اولدوغنجه کمسه نک کوکلن ، که بر مظلومک آهی عالمی زیر و زبر ایلر

حکمت کیخسرو پادشاهک مدار ابتهاجی اولان مرصع تاجی اوزره بو مضمون عبرت نمون و فحوای حکمت مشحون قلم نصیحت ایله یازلمشیدی و فاتندن صکره باشنه کلجک حالتلرسکه عبرت ایله قازلمشیدی
قطعه

چه سالهای فراوان وعمرهای دراز ۰ که خلق بر سر ما بر زمین بخواهد رفت ۰

چنان که دست بدست آمدست ملک بما ۰ بدستهای دیگر همچنان بخواهد رفت ۰

نیجه بیللر نیجه اوزون عمرلر بر خاک اوله ۰ خلق عالم باشمزاوزره کذار ایتسه کرک ۰

اویله کم الدن اله کلدی بزه بو سلطنت ۰ بنم بزدن غیره الدن اله کتسه کرک ۰

حکایت بر پهلوان کشتی کیرلک یعنی کورشیجیلک صنعتنده باش چیقوب استاد وزور بازوده مشهور بلاد اولمشیدی اوچیوز التمش مقبول ومعتبر اویون بیلور ایدی بیلک اون ایکی آینده هرکون بر غیری کونه اویون ایله کورش طوتار ایدی بر کون کوسترد کی هنری بر کون دخی کوسترمز ایدی شاکردلرینک ایچنده بر تازه اوغلانه میل ومحبتی وآنی اثر خاص اتمکه زیاده همتی اولماغله سایر شاکردلرندن آنی تقدیم واوچیوز التی طقوز اویونی اکا تمام تعلیم اتدی انجق بر اویونی برای مصلحت اخفا وعاقبت اندیشلک مقتضاسنی اجرا ایلدی وبالجمله اوغلان کندیکه صنعتنده قوت ومهارت بولدی واستادندن غیری بر فرد انوکله مقاومته قادر اولماز اولدی تا بو طبقه یه واردی که بر کون حضور پادشاهده پهلوانلک غروری وتازه لک شروری ایله دعوا ایلدی ایروب استادمک بندن زیاده فضیلتی انجق استادم اولدوغی جهتدندر یوخسه زور بازوده بن اندن آشغی دکلم وکورش صنعتنده انوکله برابرم دیو لاف اوردی ودماغنده اولان باد غرور ایله چیلیغ اسوب صاوردی ومیدانده منم دیکرنیست دیو مردانه کوکس کروب طوردی اوغلانک داثره ادبدن تجاوز وتعدیسی وکستاخلق ایدوب استادینه قارشو قومغه تصدیسی اندوکی پادشاهه خوش کلمیوب امر ایتدی استادی ایله کورش طوتسون کوره لم دعواسنی اثبات وبو عرصه لجلاج کچیبن استادینی مات ایدرمی دیو فرمان اتدی بر واسع میدان تعیین اتدیلر جمله ارکان دولت واعیان حضرت حاضر واستاد وشاکرد مجادله یه ناظر اولدیلر اوغلان فیل مست کبی میدانه کردی وولوله صلابتی وغلغله مهابتی ایله زمین وزمانه ولوله ویردی بر حالت وجلادت ایله کلدی که دیمور دن طاغ اولسه بی تکلف یرندن قوپروب قالدرر ایدی وشیر غران آنی کورسه کندینی الدر ایدی استاد کوردیکه اوغلانک قوتی کندیدن زیاده

وزور بازوده وقوت نیروسی اسبابی اماده در ناچار اول اخفا ایدوب وقت ضرورت ایچون ادخار اتدوکی اویونی اله الدی اوغلان اول اویونک دفعنی بیلمکله عاجز قلدی پس استاد اول صنعت غریبه ومنصوبهٔ عجیبه قوتیله اوغلانی ایکی الیله یرندن کوتروب باشی اوزرینه قالدروب یره چالدی اول معرکه ده حاضر اولان صغیر وکبیردن وجوان وپیردن غریو پیدا اولوب هر بری تکبیر اتدیلر پادشاه امر اتدی استادی خلعت ونعمت فراوان ایله رعایت ایدوب توقیر اتدیلر شاکردی بر تقصیری زجر وملامت ایدوب استادکه قارشو قودک وکستاخانه میدانه اوقودک ینه ایشی باشه التمکه قادر اولمیوب مغلوب ومنکوب اولدک دیو تحقیر اتدیلر اوغلان غیرت جاهلیه ایله اعتذار ردو تکرار غرورنی اظهاره باشلیوب پادشاهم استاد بکا زور بازو ایله غلبه اتمدی بلکه کورش صنعتنده بر دقیقه جک قالمشیدی که آنی بندن دریغ اتمشیدی شمدی بکا اول دقیقه ایله غالب اولدی واول حیله وسیله سبیله اویون بکجوب ظفر بولدی استاد اشتدکده جواب ویروب دیدیکه بن دخی اول دقیقه یی بویله ضرورت محلی ایچون صاقلا میشدم زیرا حکما دیمشلر درکه دوست راچندان قوت مده که اکر دشمنی کند توان کردن یعنی دوستکه تا اول قدر قدرت وقوت ویرمه که بر کون سکا مخالفت ایدوب معارضه ومقابله وکفران نعمت طریقنه سالک اولوب بغض وعداوتله معامله اتمکه قصد ایدرسه مراده ظفر بولماغه وفرصت دوشوروب ساکه غالب اولمغه قادر اوله

اول قدر ویرمه صقن دوستکه قدرتی کم ۰ ساکه دشمنلک ایدرسه ضرره قادر اوله ۰

دور بر جورده بو قدر اثر مهر ووفا ۰ اکر اولورسه دخی غایت ایله نادر اوله ۰

کندی پرورده وتربیت کرده سندن حقیقت ووفا اومارکن خلاف اول اذیت وجفا مشاهده ایدن کمسنه بیوفالردن شکایت ودرددلن حکایت ایدوب اشتمدکمی نه دیمشدر **قطعه**

یا وفا خود نبود در عالم ۰ یا مکر کس درین زمانه نکرد ۰

کس نیاموخت علم تیر از من ۰ که مرا عاقبت نشانه نکرد ۰

ترجمه

یا وفا قالدی اول کم داخی بر نابود ایدی ۰ یا مکر شمدیلک اتمز کمسه یکمه وفا ۰

هر کیم اوکرندی ایسه بندن اوق اتمق علمنی ۰ عاقبت ایدوب نشان تیر جفا اتدی بکا ۰

حکایت بر درویش بر صحرا کوشه سنده مکان طوتمشیدی و عزلت کزین و خلوت نشینلک ایدوب ماسوای حقی اونوتمشیدی اتفاق بر پادشاه اول درویشك اوتنه اوغرادی درویش فراغت مسلکنه سالك و قناعت مملکتنه مالك اولدوغی جهتدن پادشاهك شوکت و عظمتندن الدرماوب مراقبه دن باشنی یوقاری قالدرمدی پادشاهك سلطنتی غیرتی حرکته کلوب درویشه رعایت مراسم آداب ایتمدوکیچون بیحضور اولوب بو خرقه پوشلر طائفه سی حیوان صفت اولورلر آدمیلك نه ایدوکن بلمزلر دیو وزیرینه خطاب ایتدی وزیر دخی درویشه کلوب عتاب ایتدی که ای درویش پادشاه روی زمین سنك اوزرکه اوغرادی نیچون یرکدن یوقاری طورمادك و شرائط ادبی یرینه کتورمدك درویش دیدی که پادشاهه سویله خدمتی شول کمسه دن توقع ایتسون که اول کمسه نعمتی پادشاهدن توقع ایلیه ای وزیر پادشاهلر رعیتی رعایت و حمایت ایتمکیچون خلق اولنمشلردر یوخسه رعیت پادشاهلره خدمت ایتمکیچون اولنمشدر **قطعه**

پادشه پاسبان درویش است ، کرچه نعمت بفر دولت اوست ،
کوسفند از برای چوبان نیست ، بلکه چوبان برای خدمت اوست ،

ترجمه

پاسبانلق خدمتن ایلر که ایه پادشه ، حوننعمت بولسه کرچه دولت شهدن بولور ،
بسلمز قیونی چوبان ایچون کم اولیه ، بلکه چوبان قیونی حفظ ایتمکیچون طوتلور ،

نظم

آن یکی امروز کامرانی بینی ، دیکری را دل ازمجاهده ریش ،
روزکی چند باش تا بخورد ، خاك مغز سر خیال اندیش ،
فرق شاهی و بندکی برخاست ، چون قضای نوشته آمد پیش ،
کر کسی خاك مرده باز کند ، نشناسد توانکر از درویش ،

ترجمه

شمدی بر شخصی کورسن کامرانلقلر ایدر ، غیریسین کورسک ریاضتدن جکر رنج و عنا ،
برایکی کون صبر قل تا بر هوسلك ایدنك ، کلّه یی دولتده ایچنده بیننی خاك اوله ،
اورتادن قالقدی کدالق شاهلق فرقی کیدر ، هر قچن کم نازل اوله باشه یازیلان قضا ،
آچسه کورستانی کیمسه ایتسه دقتله نظر ، ایده مز تشخیص آنی بای میدر یا کدا ،

پادشاه

پادشاهه درویشك کلماتی محکم تاثیر ایدوب بندن بر نسنه دیله دیدی درویش جواب ویروب سندن آنی دیلرم که بر دخی بکا بو یله زحمت ویرمیه سن دیدی پادشاه دونوب ایمدی بکا بر نصیحت ایله دیدی درویش بو بیت ایله نصیحت ایدوب دیدیکه **بیت**

دریاب کنون که نعمتت هست بدست ، کین دولت و ملك میرود دست بدست ، **ترجمه**
الکده شمدی نعمت وار ایکن بذل ایله فرصتدر ، که بو دولت کیدر الدن اله صوکی ندامتدر ،

حکایت وزرادن بری شیخ ذوالنون مصرینك قدس سره اللطیف حضور شریفلرینه واردی ور روز و شب پادشاهك خدمتنه مشغولم و لطف و احسانك امید ایدوب عقوبتندن خوف اوزره یم حضرت و دعا رجا ایلیوب بلواردی ذوالنون مصری حضرتلری اول پادشاهلر پادشاهنك عظمتنی فراموش ایدن وزیر خوف ایتدکك قدرین حضرت حقدن عز شانه خوف ایتسه ایدم صدیقلر زمره سندن اولوریدم **قطعه**

کر نبودی امید راحت و رنج ، پای درویش بر فلك بودی ،
کر وزیر از خدا بترسیدی ، همچنان کز ملك ملك بودی ، **ترجمه**

امین اولوب که اولماسه خوفیله رجا اوزره ، آیاغی یرلره باصمز چیقردی چرخ اعلایه ،
خدادن ایله خوف ایتسه نجکم شاهدن قورقر ، فلکلرده ملکلرله وزیر اولوردی همسایه ،

حکایت بر پادشاه بر بیچاره یی بی کناه قتل ایتمکه فرمان ایتدی اول بیچاره پادشاهه نصیحت ایدوب پادشاهم بکا خشم و عقوبت ایتمکله سن کندی نفسکه ضرر ایتمکی اختیار ایتمه دیوب کندی نفسکی خلاص ایتمکه درمان ایت دیدی پادشاه بکا نه وجهله ضرر کلور دیو سؤال ایتدکده جواب ویروب سنك ایده جکك عقوبت بنم اوزریمه بر نفسده کلور کچر اما انوك وبالی سنك اوزرکده باقی قالور و بیکناه که یجك باشك آخرته باقی کی آلور دیدی **قطعه**

دوران بقا چو باد صحرا بکذشت ، تلخی و خوشی و زشت و زیبا بکذشت ،
پنداشت ستمکر که ستم بر ما کرد ، در کردن او بماند و بر ما بکذشت **ترجمه**
بینا بانده اسن یللر کبی دور بقا کچدی ، کوزل چرکین آجی طتلو ایله شاه و کدا کچدی
پادشاهه اول بیچاره نك نصیحتی تاثیر ایتمکله ناحق یره قانینه دوکمکدن فراغت و عقوبتندن بر ینه

انکار رعایت ایلدی **حکایت** نوشیروان پادشاهک وزیرلری امور مملکتده بر مصلحت مهمه‌ده مشاوره ایدرلر ایدی هر بریسی کندی رایی اوزره بر جانبه کتمش ایدی نوشیروان بر باشقه رای و تدبیری اختیار ایلدی وزرا تنهاده بزرجمهره سؤال ایدوب بو قدر عقلانک رای و تدبیرلرندن زیاده پادشاهک تدبیرنده نه حالت مشاهده ایتدک دیگز بزرجمهر جواب ویروب هنوز عاقبت کار معلوم دکلدر جمله‌نک رای و تدبیری حق تعالی حضرتنک مشیت و ارادتنه تابع در احتمالدر که صواب اوله یا خطا اوله پس پادشاهک کندی راینه تابع اولمق اولادر تا که خطا واقع اولورسه پادشاهک عتابندن و غضب ایله خطابندن امین و سالم اولام دیدی **قطعه** خلاف رای سلطان رای جستن ‧ بخون خویش باشد دست شستن

اگر خود روز را گوید شب است این ‧ ببباید گفتن اینک ماه و پروین **ترجمه**

کشی بر تدبیرده قارشو قومق شاه جهان ایله ‧ حقا نا ال بو مقدار اول کمسنه کندی قانیله ‧

اگر کوندوزه دیرایسه کیجه در بو دکل کوندز ‧ دیمک لازمدر اوشته ماه و اولکر دنیلن یلدز ‧

بو مقررلر که خواجه بزرجمهرک بو نقل اولان کلماتی و شیخ سعدینک علیه الرحمه بو ایراد ایتدوکی ابیاتی ظلم و فساد لازم کلمدوکی سواده‌در و الا حاشا ظلم و جوره ناسزا اولان امره رضا قطعا جائز دکلدر مطلقا حکما نصیحت مقامنده اولانلره امر معروف و نهی منکر ایتمک فرض عین در العیاذ به سبحانه حقی قویوب باطله اویوب مزاجکرلک سبب خسران خدای در الا العالمین لطف و کرم قیله بزنی حق اوزره ثابت قدم قیله

حکایت بر شیاد خیله باف دعوی سیادت ایدوب حاجی سیدلرک اورلمش کیسولری کبی اوردی و قافلهٔ حجاز ایله طوغری حج شریفدن کلدوم دیوب پادشاهک حضورینه واروب طوردی و بر قصیده عرض ایدوب بو قصیده‌یی بن سویلدم دیو لاف اوردی اتفاق پادشاهک مصاحبلرندن بریسی اول ییل دریا سفرندن کلمشیدی پادشاهه عرض ایدوب بو شیاد بو کچن عید قربانده که حج شریف موسمیدر بصره ولایتنده کوردم پس نیجه حاجی اولوردی پادشاهک مجلسنده حاضر اولانلردن بری دخی بن بو شیادک باباسنی ملاطیه شهرنده کوردم بر نصرانی ایدی پس نیجه سید اولوردی و بن دخی دیو صوندوغی قصیدهٔ عینی ایله

انورینک دیوانده بولدیلر پادشاه امر ایتدی بو قدر یلان سویلدوکی ایچون آنی تادیب نفی بلد ایلیه‌لر شیاد حضور پادشاهیده فریاد ایدوب بر سوز دخی سویلیم اگر اول دخی یلان چقرسه هر نه عقوبت که فرمان اولنه مستحق اولایم و سزا اولان جزایی بولایم دیدی پادشاه رخصت ویروب اول سوزک ندر سویله دیو بیوردقده شیاد دیدیکه **قطعه**

غریبی گرت ماست پیش آورد ‧ دو پیمانه آبست یک چمچه دوغ ‧

گر از بنده لغوی شنیدی مرنج ‧ جهان دیده بسیار گوید دروغ · **ترجمه**

کتورسه ماست در دیو سکا بر یشلیش سیاح ‧ ایکی اولچک صویی بر چمچه ایران ایله خلط ایلر ‧

اگر بندن دخی بر یاوه استدک انجنمه ‧ جهان کورمش اولان کمسه مقرر چوق یلان سویلر ‧

پادشاه خنده ایدوب عمرکده بوندن کرچک بر سوز سویلمش سن دیوب امر ایتدی که شیادک مرادی هر نه ایسه مهیا ایده‌لر تا که کوکل خوشلغی ایله کیده و کتدوکی یرلرده پادشاهه دعا و ثنا ایده **حکایت** وزرادن بری تحت حکومتنده اولان رعایا و فقرایه شفقت و مرحمت اوزره اولوب هرکسک مصلحتن بتورر و لطفله کوکلن اله کتورر ایدی اتفاقا اول وزیردن بر تقصیر صادر اولمغله پادشاهک عتابنه مظهر اولوب حبس و عقوبت اولنمق امر ایتدی صغیر و کبیر ال بر ایدوب آنی خلاص ایتمکه چوق تدبیر ایتدیلر و اوزرینه موکل اولان حوالدار آنک احسان دیده‌لری اولمغله آنی رفق و ملایمت ایله طوتدیلر و جمله اکابر و اعیان حضور پادشاهیده انک سیرت حسنه و اخلاق مستحسنه‌سین بیان و مظهر عفو سلطانی اولمغه استحقاقن عیان ایتدیلر پادشاه وزیرک بو مرتبه محبوب القلوب و مسلوب العیوب ایدوکنی مشاهده ایتمکله خطاسین عفو ایلدی بر اهل دل مرد عارف بر معارف بو حاله واقف اولدقده خلق ایله حسن خلق اوزره معامله ایتمکه متعلق بو قطعه‌یی سویلدی **قطعه** تا دل دوستان بدست آری ‧

بوستان پدر فروخته به ‧ پختن دیگ نیکخواهان را ‧ هر چه رخت سراست سوخته به ‧

با بداندیش هم نکویی کن ‧ دهن سگ بلقمه دوخته به ‧ **ترجمه** اله آلمغیچون لطف و کرمله دوستلر کوکلن ‧

باباکدن سکا قالان بوستانی صاتمق اولادر ‧ طعام پشمک ایچون خیرخواه اولنلرک سکا ‧

او کذه هر نه وار ایسه صاتوب اگه قاتمق اولادر ‧ سکا هر کیم یمان صانورسه ایت اگه بخشیلق ‧

خلیفه‌نک

طوتوب کلیک وهعانی اکلرقه اتق لولاور **حکایت** هارون الرشید اولادندن بری باباسی قاتنه غمناک وغضبناک کلوب فلان چاوشک اوغلی بکا شتم ایلدی وانام حقنده حاشا بر ناسزا سوز سویلدی دیو شکایت ایلدی هارون الرشید ارکان دولته خطاب ایدوب بو مقوله قباحت وشناعت ایده نک جزاسی نه‌در دیو سؤال اتدی کمی قتل اولنمق کرک کمی دلی قطع اولنمق کرک دیدی کمی نفی بلد اولنوب جمله مالی بیری یه آلنمق کرک دیدی هارون الرشید اوغلنه نصیحت ایدوب کرم اولدر که آنک کناهن عفو ایده سین اکر نفس امّاره‌کی ضبط ایده میوب عفو اتمکه قادر دکل ایسک باری اول سکا نه مرتبه شتم اتدیسه سن دخی اول مرتبه شتم اتمکله انتقام آل اما حددن تجاوز ایلمه که سن ظالم اولوب اول مظلوم اولمق لازم کلمیه وسن دعوی ایدر ایکن اول دعواجی اولمیه دیدی **قطعه**

نه مرد است آن بنزدیک خردمند ٭ که با پیل دمان پیکار جوید

بلی مرد آنکس است از روی تحقیق ٭ که چون خشم آیدش باطل نگوید **ترجمه**

دکلدر مرد عاقللر قتنده اول توانا کم ٭ طوتشمق استیه قوتلی بر فیل مهیب ایله

حقیقتده صورارسک مرد اودر کم خشمناک اولسه ٭ تحمل ایلیوب نفس وزبانن ضبط ایده بیله

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه سیاحتلق عالمنده ایکن کوردکی حوادثدن برینی حکایت ایدوب دیمشدر که اکابردن بر جماعتله کمی یه سوار اولوب دریاده کیدر ایدک آز دن صکره بر صندل غرق اولدی ایچنده ایکی برادر وار ایدی ایکیسی داخی بر کرداب دوشدیلر بزم کمیده اولان اکابرک بریسی رئیسه خطاب ایدوب بو ایکی برادره فریاد رس اول ایدوب بو کردابدن خلاص ایدرسک سکا یوز فلوری ویره‌یم دیدی ملاح واروب بریسینی خلاص ایدنجه دک اول بریسی هلاک اولدی بن دیدم که اول غرق اولانک بقیهٔ عمری قالمامش ایمش اول جهتدن ملاح آنی خلاص ایده مدی ملاح بنم سوزمی اشتدکده خنده ایدوب دیدی که سز کندی سوزکز صحیحدر اما بو برادری خلاص اتمکه بنم خاطرمک میلی زیاده جه ایدی زیرا بر زمان بر بیابانده پیاده و درمانده اولوب درمانسز قالمش ایدیم بو خلاص اتدوکم برادر بنی دوه‌سنه سوار ایدوب حیاتمه سبب اولمش ایدی اول غرق اولان برادرک الندن دخی طفولیتده

عالمنده ایکن

عالمنده ایکن بر تازیانه یعنی قمچی یمش ایدیم دیدی بن دخی حق تعالی حضرتلرینک کلام شریفی صادقدر که قرآن عظیمده بیورمشدر من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها یعنی هر کمکه عمل صالح اشلیه منفعتی کندی نفسنه‌در وهر کمکه عمل قبیح اشلسه ضرری کندی نفسنه‌در **قطعه**

تا توانی درون کس مخراش ٭ کاندرین راه خارها باشد

کار درویش مستمند بر آر ٭ که ترا نیز کارها باشد **ترجمه**

درونن کمسه‌نک آزرده اتمه قادر اولدقجه ٭ که بو یولده دکنلر وار سکا اولده جفا ایلر

روا ایله فقیرک حاجتنی بر مراد ایله ٭ سنک داخی بنجه ایشنک دوشر یا کیم روا ایلر

حکایت ایکی برادر وار ایدی بری پادشاهه خدمت اتمکله توانکر ایدی بری ایکی آلکی ایله مجبور رنجبر ایدی برکون اول غنی برادر فقیر برادره لوم ایدوب نیچون سن دخی پادشاهه خدمت اتمزسین تا که رنجبرلکدن خلاص وبنم کبی دخی مجلس خاص اولاسن دیدی فقیر برادر دخی کذلک غنی برادره لوم ایدوب دیدیکه سن نیچون رنجبرلک اتمزسن تا که مخلوقه اوکنده قول کبی اتمک ذلتندن قورتولسین زیرا حکما دیمشلردر که کشی کندی الیله تحصیل نان خشکی یبوب حضورله کوشه سنده اوتورمق التون کمر والتون قلج قوشانوب مقام خدمتده ایاغن طوروغدن اولادر **بیت** بدست آهک تفته کردن خمیر ٭ به از دست بر سینه پیش امیر **ترجمه**

سنکه قزغون کرجی الوب الله یوغورسین ٭ یکدر اندن که بک اوکنده الک قاوشوروب طوره‌سین

الکله سونمش قزمش کرجی یوغرمق اولادر ٭ بک اوکنده الک قاوشدروب قول کبی طورمقدن

قطعه عمر کرانمایه درین صرف شد ٭ تا چه خورم صیف وچه پوشم شتا

ای شکم خیره بنانی بساز ٭ تا نکنی پشت بخدمت دوتا **ترجمه**

عجب یازق نه اکل ایدم قشک نه اورتنم دیو ٭ کچردک بو هوسله کرامی عمرکی خیفا

کچن بو نان خشک ایله قو حرصی ای شکم تا کم ٭ اکابر خدمتنده اولمیه ارقک کمان آسا

حکایت نوشروان پادشاهک حضورینه برکمسه کلوب حق تعالی حضرتی فلان دشمنکی یر یوزندن کتوردی دیو مژده کتوردی نوشروان دشمنی هلاک اولدوغنه مغرور وبوخبر

بشارتدن مسرور اولمیوب یا بنم مؤیدقلاجغمی کسه‌دن اشتدیکمی که بکا مژده کتوردیسین اول بو کون کتدیسه بز دخی بر ایکی کون صکره کیده‌رز و بو تاج و تختی عاقبت ترک ایده‌رز یا بونه سرور اولاجق یر در دیدی

بیت

مرا بمرک عدو جای شادمانی نیست ۰ که زندکانی ما جاودانی نیست **ترجمه**

عدوم اولدی دیو شادان و خندان اولاجق یر یوق ۰ بزوم ده عمرمز باقی دکلدر اولمدک ازیوق

حکایت نوشیروان پادشاهک بارکاهنده عاقل و دانا وزرادن بر جماعت بر خصوصده مشاوره ایلدیلر ایدی جمله‌نک اعلمی و اعقلی اولان خواجه بزرجمهر اول مجلسده سکوت اوزره ایدی سایر وزرا اکا سؤال ایدوب نیچون سن دخی بزوم‌له سوزه قاتشمزسن و مشاوره‌یه میداننده یارشمزسین دیدکده بزرجمهر سکوتنک وجهنی بیان ایدوب وزرا طبیبلر کبیدر طبیب ایسه شربتی علاجه محتاج اولان خسته‌دن غیریه ویرمز اکر سزک کلامکزده بر خطا و سقامت و عدم استقامت مشاهده اتسه ایدم دردکزه درمان و حقه نیایسه آنی بیان ایلر ایدم معقول سوزه مجنون دخی قایلدر کوردم رایکزده سلامت و تدبیرکزده استقامت وار در پس بو مجلسده بکا سوز سویلمک لایق و حکمته موافق دکلدر دیو جواب ویردی

قطعه

چو کاری بی فضول من برآید ۰ مرا در وی سخن کفتن نشاید ۰

اکر بینم که نابینا و چاهست ۰ اکر خاموش بنشینم کناهست **ترجمه**

قچن بر ایش که بن آنکا قرشمادین تمام اولور ۰ اول ایشده بکا سوز سویلمک غایتده خام اولور

ولی کورسم بر اعمایی که یولی اوغرامش چاهه ۰ سکوت اتسم کنهکار اولورم خوش کلمز الله

حکایت هارون الرشید خلیفه‌یه مصر مملکتی میسر اولدقده شویله عهد اتدیکه اول مصره سلطان اولمق غروری ایله طغیان ایدوب خاشا تکریلق دعواسین ایدن فرعون مقهور رک کورلکنه حکومتی قوللارک اک ادناسنه باغشلیه شویله روایت ایدرلرکه خلیفه‌نک بر سیاه قولی وار ایدی که نامی خصیب و باشدن ایاغه بر عیب ایدی خلیفه مصرک حکومتن عهده وفا ایچون اکا عطا ایلدی اول قره قولک کوکلکی و ناقبوللکی شول مرتبه‌ده ایدیکه مصرک

اکنجیلرندن

اکنجیلرندن بر جماعت اول ادراکدن بی بهره اولان دیو چهره‌نک دیوانینه واروب بو سیل نیل کنارنده پنبه اکمش ایدک وقتسز صو باصمغله تلف و زیان اولدی دیو شکایت و عذرلرین عفو اولنمق بابنده رجای عنایت در آوازه‌ دهقان بازور زبان طعن و ملامتی دراز ایدوب پنبه یرینه یوک اکمک کرک ایدیکز تا که تلف اولمیه ایدی دیوب زعم فاسدنجه اوزره کویا که اول شکایت ایدنلری الزام اتدی اتمایوکی دخی پنبه کبی اکیلور بیچیلور صانور و غیری اشعار و قره جاهل ایدوکن اظهار اتمکله کندوسین رسوای عام اتدی بر اهل دل بو کلامی اشتدکده دیدیکه

قطعه

اکر روزی بدانش برفزودی ۰ ز نادان تنک روزی تر نبودی ۰

بنادانان چنان روزی رساند ۰ که صد دانا در و حیران بماند **ترجمه**

رزق فلک افزون اولماسینه دانش اولیدی مدار ۰ کمسه‌نک ناداندن ارتق اولمزیدی رزقی دار

نیجه نادانه ولی حق ایله رزق ایلر عطا ۰ سرنی بلمکده آنک عاقلان حیران اولا

بخت و دولت بکاردانی نیست ۰ جز بتایید آسمانی نیست ۰ اتفاق افتاده است در جهان بسیار ۰ بی تمیز ارجمند عاقل خوار ۰

کیمیاکر بغصه مرده و رنج ۰ ابله اندر خرابه یافته کنج ۰ **ترجمه**

بخت و دولت حاصله کم علم ایله عرفان ایلدر ۰ اول دکل الا که حقک محض احسانیله در ۰

نیجه نیجه واقع اولمشدر بو دار المحنه‌ده ۰ خوار اولا دانا و نادان ایره عالی مسنده ۰

کیمیاجی جان چکوب سعیی اولور بی نال ۰ بر خرابه یرده بولور ناکه ابله کنزلو مال ۰

حکایت پادشاهلردن برینه چین ولایتندن بر جاریه کتورمشلر ایدی که غایتده خوب و نازنین و رشک نکارخانه چین ایدی پادشاه بر کیجه مستانه‌لک حالنده قصد جماع اتدکده جاریه امتناع ایدوب سؤال و یرمدی و در ابدارین الماس ایله دلدرمدی پادشاه اکا خشم ایدوب آنی قوللردن بر زنکی قوله باغشلدی که اوست دوداغی بینی سندن یوقاری چقدی و الت دوداغی اشاغی کریبانه صارقمشدی بر زشت صورت و بد قیافت هیکل مهیب و شکل عجیب ایدیکه صوجنی آنی کورسه نفرت ایدوب کلک یقادن بقردی و جرکین قولتوغی بوق معدنی کبی غایتده مردار قوقاردی کویا بر سیاه مشیمن ایدی که ایچندن زفت و قطران اقاردی

بیت توکوی تا قیامت زشت رویی ، بر و ختمست بر یوسف نیکویی **ترجمه**

سن دیرایدک حشره دک ختم اولمش انده رویی زشت ، نته کم ختم اولدی حسن یوسف نیکو سرشت

دیرایدک چهره سنده حشره دک ختم اولدی چرکینلک ، نته کم یوسفه ختم اولدی حسن و لطف و شیرینلک

قطعه شخصی نه چنان کریه منظر ، کز زشتی او خبر نتوان داد

وانکه بغلش نعوذ بالله ، مردار بآفتاب مرداد **ترجمه**

شکل قبیحی نا اوقدر بدره کلدی کم ، چرکینلکندن اوله خبر ویرمکه مجال

قولتوغی قوقوسی ایسه الله صقلسون ، کون اتی سنده یا یلور ایدی نجس مثال

اول سیاهک نفس خبیثی طالب و شهوتی غالب اولمغله مهر نفسانیسی حرکته کلوب خواه و ناخواه جاریه نک مهر بکارتنی الوب کان دلدی علی الصباح که پادشاهک کیفیتی زایل اولوب عقلی باشنه کلدی و جاریه یی استدی بولامادی کیجه واقع اولان حادثهٔ عظیمه یی سویلدیلر همان دم پادشاه غضبه کلوب امر ایتدی که اول سیاه بد نفسک جاریه ایله بیله اللرین و ایاقلرین محکم باغلیوب حصار برجنک اوزرندن خندقه براغلر و زرادن بر عاقل دانا وزیر مقام شفاعتده قیام و آستان بوسلک ایدوب شویله عرض مرام ایتدیکه پادشاهم بو خصوصده جاریه نک اصلا گناهی یوقدر کوزکوره فقیره یی هیبجه صاتدکز و بلکه سیاهه اوغرا تدکز سیاهک دخی گناهی یوقدر بلکه سایر قوللر افندیلرینک بخشش و احسانه معتاد اولمغله بونی دخی سایر بخششلره قیاس ایدوب مالکانه تصرف ایتدی و اولان اولدی وکیدن کیتدی دیدی پادشاه وزیره خطاب ایدوب اول روسیاهک نیچون گناهی یوقدر بر کیجه صبر اتسه و نفس خبیثنه جبر اتسه نه اولوردی وزیر دخی جواب ویروب دیدی که پادشاهم سمع شریفکزه واصل اولمدیمی عقلا بویله دیمشلردر که **قطعه**

تشنهٔ سوخته در چشمهٔ حیوان چو رسید ، تو مپندار که از پیل دمان اندیشد

ملحد گرسنه در خانهٔ خالی بر خوان ، عقل باور نکند کز رمضان اندیشد

ترجمه قتی یانغین صوصامش بوله اگر آب حیات ، صانمه انی که او دم فیل دماندن او شنه

آج ملحد که نفایس بوله تنها او ده ، عقل اینانمز اکا کم اول رمضاندن او شنه

پادشاهم

پادشاهم وزیرک بو لطیفه سی خوش کلوب سیاهی سکا باغشلدم اما جاریه یی نیلیم دیدی وزیر دخی پادشاهم جاریه یی سیاهه باغشله که انک فضله سی ینه اکا لایقدر پادشاهک نظر شریفنه ایرمکه و فراش لطیفنه کیرمکه لیاقت قالمشدر **قطعه**

هرگز اورا بدوستی مپسند ، که رود جای ناپسندیده

گرسنه کی خورد برغبت خویش ، نیم خورده دهان گندیده **ترجمه**

کوکلنی ویرمه صقین اول بیوفادن فارغ اول ، کم سنی قویوب اراذل مجلسنه واره اول

آغزنی قوقمش کمسه نک آغزندن ارتان لقمه یی ، آج آدم رغبت ایله هیچ ایلدمی قبول

بیت دست سلطان دگر کجا بیند ، چون بسرگین در اوفتاد ترنج **ترجمه**

دوشسه فشقی ایچنه آلوده اولسه بر ترنج ، پادشاهک پاک الینه بر دخی کیرمک محال

آغزی اغرقلی کشی ایچمیدی بر بارداق صوین ، تشنه میل اتمز او صویه اولسه صافی و زلال

حکایت اسکندر رومی یه سؤال ایدوب نه تدبیر اتدک که مشرق و مغربی و جمله عالمی تسخیر اتدک سندن اقدم کلن پادشاهلرک ایام سلطنتلری و خزینه و عسکرلری سندن زیاده ایکن ینه سکا میسر اولان فتح و فتوح انلره میسر اولمادی دد کلرنده اسکندر جواب ویروب حق تعالی حضرتنک عون و عنایتی ایله هر مملکتی که فتح ایلدم رعایاسنه رعایت ایدوب ظلم و بیداد اتمدم و بندن اول کچن پادشاهلرک نامنی ایلوکدن غیری ایله یاد اتمدم انوکیچون حق تعالی حضرتی انلارک جملهسنه احسان اتدوکی یا لکز بکا احسان اتدی و عالمی کیرکی کبی طرفه

بیت بزرگش نخوانند اهل خرد ، که نام بزرگان بزشتی برد **ترجمه**

کمکه کچمش اولولار نامینی کم لکله اکا ، اهل عقل اولان کشیلر اولو دیمزلر اکا

قطعه این همه صحبت چون می بگذرد ، بخت و تخت و امر و نهی و گیر و دار

نام نیکی رفتگان ضایع مکن ، تا بماند نام نیکت پایدار **ترجمه**

بو جهان کچمکده در بو قدر اکه هیچ اعتبار ، بخت و تختی امر و نهی اولمز انوکچون برقرار

ضایع اتمه نام نیکوسن صقین کچمشلرک ، تا قاله شاهم سنک ده نام نیکک پایدار

باب دوم در اخلاق درویشان

حکایت اکابردن بری بر زاهده سؤال ایدوب فلان عابدک حقنده غیرلر نیجه طعن آمیز سوزلر

سویلرسن نه دیرسین دد کده زاهد جواب ویروب ظاهرنده عیب کورمم و باطننده اولان عیبی ایسه بلمم یعنی شریعت ظاهره حکم ایدر دروننده اولانی تفتیش لازم دکل نحن نحکم بالظاهر والله یتولی السرایر ددی

قطعه

هر کرا جامه پارسا بینی ، پارسادان و نیک مرد انکار ،
ورندانی که در نهادش چیست ، محتسب را درون خانه چه کار

ترجمه

هر کیمکه صلحا هیئتی اوزره کوره سین ، ایو صالح کشی بیل ایله آنی انکار ،
باطننده نه صفت وار ایدوکین بلمزسک ، خانه ایچنده که محتسبک نه ایشی وار ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر درویشی لرینی کوردم کعبهء معظمه نک عتبهء علیه سنه باشین قویوب مناجات ایلردی ویوزین یره سوروب ناله و زاری ایله بویله سویلردی که یا غفور یا رحیم سن بلورسین که ظلوم و جهول صفتلریله موصوف یعنی ظلم و جهلی معروف اولان عبد ضعیفدن نه عمل کلور که سنک جناب عزتکه لایق اوله

قطعه

عذر تقصیر خدمت آورده ام ، که ندارم بطاعت استظهار ،
عاصیان از کناه توبه کنند ، عارفان از عبادت استغفار

ترجمه

کتوردم قاپوکه عذر اتدوکم تقصیر خدمتدن ، طیانم اتدوکم طاعتلر یا رب حجالتدن ،
معاصیدن ایدرلر توبه عاصیلر اتاکم ، ایدر عارفلر استغفاری تقصیر عبادتدن ،

عابدلر طاعت و عبادتلرینک جزاسین اوزلرلر و بازرکانلر متاع و بضاعتلرینک بهاسین کوزلرلر اما بو بنده افکنده سنک درکاهکه عجز و نیاز ایله امید وارلغه کلدم عوض طاعته کلمدم و فقر و فنا ایله جرارلغه کلدم علم ایله تجارته کلمدم

شعر

الهی اصنع بنا ما انت اهله ، ولا تفعل بنا ما نحن اهله

ترجمه

سا که لایق نه ایسه یا رب بزه احسان ایت آنی ، بز عقابه مستحق یا سنک عفوک قنی ،
کر کشی ور جرم بخشی روی و سر بر آستانم ، بنده را فرمان نباشد هر چه فرمایی بر آنم ،

ترجمه

اولدر رسک قهر ایله یا در کور رسک لطف ایله ، آستانکدن باشم قالدرمم تا زنده یم ،
قوللرک فرمانی اولمز قول سنک بویرق سنک ، هر نه فرمان ایلر ایسک بن آنک اوستنده یم ،

بیت بر در کعبه سائلی دیدم ، که همی کفت و می کریستی خوش ،
من نکویم که طاعتم بپذیر ، قلم عفو بر کناهم کش ،

ترجمه

بر کدا کعبه قپوسنده طوروب ، کوردم اغلرقن بویله دیه رک ، بن دیمم طاعتمی ایله قبول ، جرمم اوزره قلم عفوکی چک ،

حکایت قطب ربانی شیخ عبد القادر کیلانی قدس سره اللطیف کعبهء معظمه نک حرم محترمنده کوردیلر که یوزین یره قویوب درکاه حقه نیاز ایدردی و درد ایله شویله دردی که ای خداوند کریم بن قولوکه مرحمت ایدوب کناهم عفو ایله اکر عقوبته مظهر اولمق مقرر ایسه باری قیامتده بنی اعمی حشر ایله تا که سنک مقبول اولان قوللرک قارشوسنده شرمنده اولمیام

قطعه

روی بر خاک عجز میکویم ، هر سحر که که باد می آید ،
ای که هرکز فراشت نکنم ، هیچت از بنده یاد می آید

ترجمه

آستانه ک خاکنه عجز ایله یوز اوروب دیرم ، هر سحر اسدکجه اول درکاهدن باد صبا ،
بن سنی ذکر ایلیوب هرکز فراموش اتمزم ، سنده بر شویله قولم وار دیرمیسین باری خدا ،

ترجمه یوزم خاک عجز و نیازه قویوب ، دیرم هر سحر وقتی اسدکجه باد ،
سنی هرکز اتمم فراموش بن ، بنی سنده ایلرمیسین هیچ یاد ،

حکایت بر حرسز بر عابدک خانه سنه کردی اول قدر که جست و جو ایتدی بر او غورلمغه قابل نسنه اولمدی غایت بیحضور اولوب چیقوب کیتدی عابد خوابدن بیدار و حرسزک حالندن خبردار اولدکه کندو سنک فراشی اولان کلیمی که آنجق اکا مالک ایدی طشره حرسزک رهکذارنه اتدی تا که محروم و تهی دست کیتمیه

قطعه

شنیدم که مردان راه خدا ، دل دشمنانرا نکردند تنک ،
ترا کی میسر شود این مقام ، که با دوستانت خلافست و جنک

ترجمه

اشتدمکه ره خدا ارلری ، دلی دشمنی ایلمزلردی تنک ،
سکا قنده حاصل اولور بو مقام ، که احبابک ایله ایشک اوله جنک ،

اشتدم حق یولینک ارلری دشمنلرک کوکلن ، بریشان اتیوب بخش اولورلرحش ایمانلرله ،
سکا بو مرتبه قنده میسر اوله کم دایم ، ایدرسن جنک سا که دوستلق اوزره اولانلرله ،

صدق و صفایه مالک و راه وفایه سالک اولانلرک محبتی حضور و غیبده برابردر اولظاهری باطننه موافق اولمیان منافقلر کبی دکللردر که سنک غیبتکده عیبک طوتوب قدح و مذمت

ایره لر وحضور کره زیاده تملق کوستروب اظهار تعلق ومحبت ایده لر **بیت**

در برابر چو گوسفند سلیم ۰ در قفا همچو گرگ مردم خوار **ترجمه**

قارشودن کورسک قیون کبی سلیم وبی ضرر ۰ قورد کبی آدمی اما که اردکدن طلر

بیت هر که عیب دگران پیش تو آورد وشمرد ۰ بی گمان عیب تو پیش دگران خواهد برد **ترجمه**

ایلرک عیبنی هر کم سکا بر بر کتورر ۰ شبهه سوز غیره سنک عیبکی داخی کتورر ۰

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه نقل ایدر که برقاچ کسنه لر سیاح عالم اولمقده متفق ودرونلرک کرم وسردن وراحت ودردن بیله چکمکده بری برینه یار وموافق اولمشلر ایدی بن دخی انلر ایله هم طریق وسیاحلقده رفیق اولمق مراد ایدوب بنی یولداشلغه قبول ایتمیه بن دخی انلره اعتراض ایدوب ددمکه درویشلرک صحبتندن اعراض ایتمک عزیزلرک اخلاق کریمه سندن فتی غریبه در ومنفعتلرندن قوادن دریغ ایتمک امر عجیبدر زیرا بن کندیمی قوتمه (?) بو قدر قوت ورو چیمدن (?) اول مرتبه خفت مشاهده ایدرم که یارانک خدمتنده یار شاطر اولام بار خاطر اولمیام **شعر** ان لم اکن حد راکب المواشی ۰ اسعی لکم حامل الغواشی **ترجمه**

بن جک آنه الوم ایرمز ایسه یولده نغم ۰ اوکوکوزچه یوریوب یابوغکز کوتوردم

بیت گر دسته گل نیاید از ما ۰ هم هیزم دیگ را بشاییم **ترجمه**

کلمز ایسه الومزدن نوله کلدسته اشی ۰ قازان آلتنه اودون طاشیمغه حود یارارز

بنم بو مرتبه انکسارمی وعجز وافتقارمی مشاهده ایدیجک ایچلرندن بریسی آینه خاطر فاترن دفع غبار وبسط بساط اعتذار ایدوب دیدیکه بیحضور اولمه سنی یولداشلغه قبول ایتدوکمزک سببی بودر که بو ایامده برصورت اوغریسی کندوسنی صلحا هیئتنه قویوب بولده (?) بزه اویوب رفاقتمزه جان ودلدن مائل وصحبتمزه داخل اولدی **بیت**

چه دانند مردم که در جامه کیست ۰ نویسنده داند که در نامه چیست **ترجمه**

کم بیلور جامه ایچنده اولان آدم کیمدر ۰ نامه ده یازیلانه بینه یازان عالمدر ۰

نه بلسون کشی جامه ایچنده کیمی ۰ یازانلر بیلور نامه ایچنده کیمی ۰

احوان صفا صافی درون اولمغله اول سیرت ابلیسی اولان اهل تلبیسنک لباس

صلحاده

صلحاده اولماسنه مغرور اولوب حیله احتمالن ویرمدیلر وآنی یولداشلغه قبول ایدوب یانلرنه آلیرمدیلر **بیت** ظاهر حال عارفان دلق است ۰ این قدر بس که روی در خلق است

امتیاز اهل عرفان ظاهرا دلق ایله در ۰ بو یتر چون انلارک ظاهرلری خلق ایله در

قطعه در عمل کوش وهر چه خواهی پوش ۰ تاج بر سر نه وعلم بر دوش

زاهدی در پلاس پوشی نیست ۰ زاهد پاک باش واطلس پوش **ترجمه**

نه دیلرسک آنی کی ایله جهان حسن عمل ۰ تاجی باشه علمی اوموزه قورسکده کوزل ۰

زاهد اولمکیه دینمز که کیه شال وپلاس ۰ زاهد پاک اول دخی استرسک کی خوش لباس

مثنوی ترک دنیا شهوتست وهوس ۰ پارسایی نه ترک جامه وبس

هر کجا هست مرد باید بود ۰ بر مخنث سلاح جنگ چه سود **ترجمه**

ترک دنیا وهوا وهوسه طورمه چالش ۰ صوفیلق جامه یی ترک ایله جهان اولمز ایش

قنده ایسه کشی مرد ایلیه کورسون ذاتن ۰ کیتسه نه فائده نامرد صواشک آلاتن **ترجمه**

وبالجمله اول صورت اوغریسی ایله بیله برکون اخشامه دک یوریوب منزل الدق واخشام ایرشدکده برحصار دبنده یاتوب قالدق اول هم طریقمز اولان بی توفیق بنم رفیقلرمزدن بریننک ابریقنی کوتوروب تجدید وضو بهانه سیله کندی به طهارت ایکن اول ناپاک بی باک غارته خسارته کیدرمش **بیت** پارسا بین که خرقه در بر کرد ۰ جامه کعبه را جل خر کرد ۰

ترجمه کور اول سالوسی اکیننه کیوب خرقه ایدر دعوا ۰ لباس کعبه یی کویا جل خر ایلمش کویا ۰

همان بزدن ایراغ اولدوغی کبی حصار برجی اوزرینه چقوب بر درج اوغرلدی یعنی بر جوهر حقه سن چالدی صباح اولوب طاک یری آغرنجیه دک اول سیه درون کیجه قراکوسنده حیلی یول الدی ارته سی بزی حصارده بنده بولماغله تهمت وجمله مزی بیکناه قلعه یه واروب حبس وعقوبت ایتدیلر اول زماندن برو بلمدوکمز آدم ایله مصاحبت ایتمکدن فراغت واختیار طریق عزلت ایلدک که سلامت وحدتده وعزت عزلتده در

قطعه چو از قومی یکی بی دانشی کرد ۰ نه که را منزلت ماند نه مه را ۰

نمی بینی که گاوی در علف زار ۰ بیالاید همه گاوان ده را ۰

ترجمه
برجماعتدن ایدرسه بری برنا دانلوق • بچی واولوسنك حرمتی قالمز بوزولور •
برصغکور ممين اتسه زیان براكنه • كويده کی جمله صغرلر اوسبیدن اورولور •

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر آنلاردن بو حکایتی استماع اتدکده دوم که جناب خدایه عز وعلا شکر ومنت که درویشلرك فوايد وعوايد نصیحتلرندن محروم کالمادم اگرچه آنلرك شرف صحبتی ایله تشرف میسّر اولمایوب تك وتنها قالدم اما بو حکایت اولنان قصه‌دن حصه آلدم بزم کبیلره بو حکایت جای عبرت وهر زمان کرکلی نصیحتدر

مثنوی بیك ناتراشیده در مجلسی • بر نجد دل هوشمندان بسی •
اکر برکه پر کنند از کلاب • چو سك در وی افتد کند منجلاب •

ترجمه
برادبسزدن ایدر مجلسده بر کلك صدور • اول سبیدن نیجه عاقللر اولورلر بیحضور •
طولدررلرسه اکر بر برکیه صافی کلاب • دوشسه بر کلب ایچنه ناپاك اولور اول آب •

حکایت بر مرائی زاهد بر پادشاهه مهمان اولدی سفره‌یه او توروب طعامه شروع اتدکلرنده اشتهاسندن الکسك تناول ایدوب بلای ریا ایله بیچاره آچ قالدی صکره نمازه قیام اتدکلرنده معتاددن زیاده نمازلر قلدی تا که پادشاهك اکا حسن ظنی زیاده اوله اغلاق ابواب مرادی کشاده واسباب صفای خاطری آماده اوله شیخ سعدی علیه الرحمه زرق وریا سالکی کعبهٔ مقصوددن دور وقرب جناب حقدن مهجور ایدوکنه متعلق بو بیتی ایراد ایلمشدر

بیت ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی • کین ره که تو میروی بترکستانست • ترجمه
قورقرم ایرمیه‌سين کعبه‌یه ای اعرابی • کتدیکك راه چیقر جانب ترکستانه •

اول مرائی زاهد بارداجلق طورغونلغی وقلدوغی نمازلر یورغونلغی ایله خانه‌سنه کلدکده طعام استدی بر صاحب فراست واهل کیاست اوغلی واریدی بابا پادشاه دعوتنده طعام تناول اتمدکمی دیدی زاهد جواب ویروب پادشاه نظرنده اول قدر نسنه الدم که بکا منفعتی اوله دیدی اوغلی دخی امدی بابا اوراده قلدوغك نمازی دخی قضا ایله زیرا اوبله نماز قلمامش سین که آخر نکه منفعتی اوله

نظم ای هنرها نهاده بر کف دست • عیبها برگرفته زیر بغل •

تا چه خواهی خریدن ای مغرور • روز درماندگی بسیم دغل • ترجمه
کرچه کوستردك ال اوزره ظاهر انیجه هنر • قولتوغك آلتنده اما نیجه عیبك کیزلیدر •
وقت حاجتده نه صتون الملق استرسين عجب • بویله قلب اقچه‌یله کم صافیجه غل وغشلیدر •

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که هنوز دخی خاطرمده در که طفولیت عالمنده ایکن شب وروز عبادت وتهجده صرف همت وزهد وپرهیزه شیخ ایلکه رغبت اوزره ایدم بر کیجه پدر عزیزم حضورنده اوتوروب چشمیمه خواب راحتی حرام وصباحه دك تلاوت مصحف شریف ایله احیای لیل اتمکه التزام اتمشیدم بر جماعت بزم اطرافمزده خواب وارمشلاردی پدرمه خطاب ایدوب بو جماعتدن هیچ باشین قالدروب ایکی رکعت تهجد نمازین قلمز وقیام لیل فضیلتن بلمز خواب غفلت دریاسنه شویله طالمشلر که بونلری کورن مرده صانور بویله درلکدن آدم او صانوردقمده پدرم بکا نصیحت ایدوب ای جان پدر سن دخی بونلر کیبی خواب نوشینه واروب استراحت اتمك صبحه دك بیدارلق وشب زنده دارلك ایدوب خلقی غیبت اتمکدن اولی ایدی یوروب طریق حقه ارشاد وبنی غرور نفس الیمدن آزاد ایلدی

قطعه نه بیند مدعی جز خویشتن را • که دارد پردهٔ پندار در پیش •
کرش چشم خدا بینی ببخشند • نه بیند هیچکس عاجزتر از خویش •

ترجمه
غیری کورمز مدعی انجق همان کندن کورر • کم اوکندو پردهٔ زعم ایلمش خلق جهان •
اکر احسان اتسلردی بر خدابین چشم پاك • کورمیدی کمسه‌یی کندیدن آرتوق ناتوان •

حکایت عزیزلردن برینی بر مجلسده مواجهه‌سنده مدح وثنا واوصاف جمیله سنده مبالغه ایله اطرا ایدرلردی اول عزیز باشین قالدروب بن کندی نفسمی سزلردن اعلا بلورم سبکه قدرك دیو اول مدح ایدنلری قدح ایدوب تکذیب وآداب طریقت ایله تادیب ایلدی

شعر کفیت اذی یا من تعد محاسنی • علانیتی هذا ولم تدر باطنی • ترجمه
بیحصر کرچه بنم ایلکلرم تعداد ایدن • ظاهرمدر کوردکك بلمزسين اما باطنم •

قطعه شخصم بچشم عالمیان خوب منظرست • وزخبث باطنم سر خجلت فتاده پیش •
طاوس را بنقش ونکاری که هست خلق • تحسين کنند واو خجل از پای زشت خویش •

ترجمه

عالم كوزينه خوب كورينورسه ظاهرم • بن اولمشم بو تيره درون لكله منفعل •

طاوس نقشنى بكمز جمله كائنات • اول كندى چركين اياغنى كورمه دن خجل •

حكايت لبنان طاغنده قرار ايدن صلحادن بر عزيز كه ديار روميده مقاماتى مذكور وكراماتى مشهور ايدى بركون شام شريفه كلوب جامع بنى اميه يه كردى وحوض كنارنده آبدست الوركن ناكاه اياغى صاريلوب حوضه دوشدى هزار زحمت ايله غرق اولمدين خلاص اولدى نمازى ادا اودركاه بى نيازه دعا اتدكلرندن صكره شيخ مريدلرندن برى بنم بر مشكلم واردر ديدى شيخ دخى مشكلك نه در سويله ديدكده مريد ديديكه دخى خاطرمده در كه خوب دريانك اوزرنده كرامت ايله باد صبا كبى روان اولوريديكز واحتمال خطر اولمازايدى بلكه مبارك قدمكز بله تر اولمازايدى اول زمان درياى عظيمى كوزه صالمزدكز نسنه ديدى نه حال اولديكه بر آدم قامتى دكلو صوده غرق اوله يازدكز بوندن حكمت نه در ديدى شيخ مراقبه درياسنه مستغرق اولوب چوقجه تاملدن صكره باشين قالدروب جواب ويردى كه اشتمدكمى سرور عالم حضرت محمد مصطفى لى مع الله وقت لا يسعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل بيورمشدر يعني الله سبحانه وتعالى حضرتى ايله بنم بر مخصوص وقتم واردر كه اول وقتده هيچ بكا بر ملك مقرب وهيچ بر نبى مرسل حائل اولمز پس فخر الانام عليه السلام بو حالت على الدوام اولوربيورمدى اول بيوتوقارى وقت خاص ال ويردوكى زمان سعادت اختصاصده جبرائيل وميكائيل عليهما السلام ايله بيله تقيد اولماز جناب حق ايله معامله بيورلار ايدى وبر غيرى وقت دخى اولوراديكه بشريت مقتضاسنجه ازواج طاهراتدن حفصه وزينب ايله رضى الله عنهما مصاحبت ومجامله بيورلار ايدى مشاهدة الابرار بين التجلى والاستتار برقرار اوزره دكلدر كار روبار خفيا كه تجلى ابر شوركاه اولور اختفا

بيت ديدار مى نمايى وپرهيز ميكنى • بازار خويش وآتش ما تيز ميكنى •

ترجمه

هم كوسترب ديداركى هم ينه پرهيز ايلدك • بازار حسنك كرم ايدوب عشق اودنى تيز ايلدك

كوسترب ديداركى ايلدك ينه بزدن نهان • كرم ايدوب بازار حسنك عشقمز ايلدك عيان

اشاهد من اهوى بغير وسيلة • فيلحقني شأن اضل طريقا •

يؤجج نارا ثم يطفي برشة • لذاك تراني محرقا وغريقا •

بالكنزر مونور

ترجمه

آشكار اسير ايدوب محبوبمك ديدارنى • باكه بر حالت كلور كم ايده مهم كندمى فرق •

آتش عشقى فروزان ايدب انك طلعتى • جان ودل پروانه سين ايلر اوكرميتله حرق •

كزليوب صكره جمالن صو سپر اول آتشه • اشك چشمله وليكن جسمم المرصويه غرق •

هم يقر آتشله هم غرق ايدر صويه بنى • لطفه مستغرقم دلدارك ازباتا بفرق •

هم جمالن كوسترر هم كندوسن ايلر نهان • بو درر اهل تصوف ديدوكى جمع ايله فرق •

حكايت يكى پرسيد ازان كم كرده فرزند • كه اى روشن روان پير خردمند • زمصرش بوى پيراهن شنيدى • چرا در چاه كنعانش نديدى •

بكفت احوال ما برق جهانست • دمى پيدا ودم ديكر نهانست • كهى بر طارم اعلى نشينم • كهى بر پشت پاى خود نبينم •

بيت اكر درويش درحالى بماندى • سر دست از دو عالم برفشاندى • ترجمه

يوسفن كم ايلمش يعقوبدن اتدى سؤال • پيرى كاى قلبى منور پير پر فضل وكمال •

يوسفك پيراهنى بوين اشتدك مصردن • چاه كنعانده نچون آنى كورمك ايا ندن •

ديدى كم بلكز بزم احوالمز برقه جهان • برزمان ظاهر اولورسه غيرى وقت اولور نهان •

كاه افلاكه چقوب بر علم وعرفان اولورز • كورميوب كاه اياغ اوستنى حيران اولورز •

اهل حق بو بولده بر حال اوزره قلسيدى جهان • ايكى عالمدن اليں سلكوب اولوردى بى نشان •

حكايت شيخ سعدى عليه الرحمه حكايت ايلركه بركون بعلبك جامع شريفنده صورت عالمندن معنى عالمنه واصل اولماغه صورت برت وفهم واد راكلرى يث قلبلرى مرده بر جماعت افسرده يه پند ونصيحت ايدر ايدم كوردمكه نصيحتم انلرك درونلرنده بر اثر ونفس سوزناكم آتشى انلارك ياش اودون مانندى اولان بارد طبيعتلرينه تأثير اتمز ببين انسان صورتنده بر بلوك حيواناتى تربيت ايچون بر جوش وخروش اولمق وكورلر محله سنده آينه فروش اولمق بكا خفيف ودريغ كلدى لكن معنى قپوسى كشاده وباز وسلسلهٔ سخن دور ودراز اولماغله قطع كلام اتمك مقامنك تحملى بولغيدى وذوق وشوق ايله سوق اولنا جق كلمات چوغيدى قرآن مجيدده ونحن اقرب اليه من حبل الوريد آيت كريمه سين تفسير ايدر ايدم معناى شريفى حق تعالى حضرتى انسانه بو ينندن اول اشاه طمارندن دخى زياده يقيندر جمله اقوال وافعالندن ودروننده اولان احوالندن خبردار ودانای

لبنان طاغنده بر عزيز

لبنان عثمان وزير

نهان و آشکاره در دیمکدر بو محلده تحقیق کلام ایلیه‌یدم وشوق ایله بو ابیاتی سویلرایدم **قطعه**

دوست نزدیکتر از من بمنست • وین عجب تر که من از وی دورم •
چه کنم باکه توان گفت که او • در کنار من و من مهجورم •

ترجمه

دوست بندن بکا یاقن رقدر • بو عجبدر که بن آندن دورم • نیلیم کیمه دیمک ممکندر • دوست یانمده و بن مهجورم

بن بو سوز سویلرک نشئاسیله بر حالت و مست بادهٔ عشق و محبت ایکن اوزاقدن بر کسنه مجلس وعظ کنارندن کذر ایدی و بنم کیفیت و حالتم و جرعهٔ جام پر حرارتم مجلس آخرنده آنک درونده اثر ایدی هماندم شوقله شویله نعره اوردی که سایر حضار مجلس دخی آنک واسطه‌سیله خروشه کلدیلر و اول پخته‌نک حرارتی تاثیر اتمکله سایر خاملر دخی جوشه کلدیلر بو حالتی مشاهده ایتدکده تعجب ایدوب دیدم که سبحان الله بصر بصیرتی پر نور اولنلر مجلس نصیحتدن دور ایکن ینه مجلسده حاضردر و دیدهٔ قلبی کور اولانلر مجلس وعظ قرب ایکن ینه حقیقتده دور اولور فهم سخن مرتبه‌سنده قاصرلردر **قطعه**

فهم سخن چون نکند مستمع • قوت طبع از متکلم مجوی •
فسحت میدان ارادت بیار • تا بزند مرد سخن گوی گوی •

ترجمه

قرشوده سوز دکلین سوزا کلامز ایسه اکر • استمه سوز سویلیندن قوت طبعی حیله •
او لاحس ارادت برلرسن میدانی آچ • مرد میدان سخن تا کم سخن طوبن چله •

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که مکهٔ مکرمه بیابانده برکیجه غایت بی خوابلقدن و کثرت اقتدارم قالمدی بر مقدار خواب راحت وار مغیلون باشنه یره قویوب یاتدم و ساربانه یوری بندن ال چک دیو خطاب ایتدم **قطعه**

پای مسکین پیاده چند رود • کز تحمل ستوه شد بختی •
تا شود جسم فربهی لاغر • لاغری مرده باشد از سختی • **ترجمه**

پای مسکین نیجه‌یه دک یورویه یولده یایاق • که توانا دوه‌لرده دخی درمان قالمز •
بشرک بر سمز اشتر اریق اولنجیه دک • سخت لکدن حزه اولان کشتی جان قالمز •

ساربان بکا نصیحت ایدوب دیدیکه ای برادر حرم محترم او کوکده و حرامی ارد کده دراکر یول

الدکایه

آلدک ایسه کعبهٔ مقصوده ظفر بولدک اکر یاتوب قالدک ایسه هلاک اولدک **بیت**

خوشست زیر مغیلان براه بادیه خفت • شب رحیل ولی ترک جان بباید گفت •

ترجمه

مغیلان کتدی بنده خوش کلور کوچ کیجه‌سی یاتمق • ولی لازم کلور یابانه آدم جاننی آتمق •

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که سیاحت عالمنده ایکن عزیزلردن برینی دریا کنارنده کوردم بدننده قپلان زخمی واریدی هیچ بر علاج ایله یاره‌سی اوکولمز ایدی و نیجه مدت اول محلده خسته و مجروح یاتوب شفا بولمز ایدی بو حال ایله ینه دم بدم حق تعالی حضرتنه شکر ایدوب دیرایدی که الحمد لله بر مصیبت جسمانیه کرفتار اولدم معصیت روحانیه کرفتار اولمدم

قطعه

گرم آزار بکشتن دهد آن یار عزیز • تا نگویی که در آن دم غم جانم باشد •
گویم از بندهٔ مسکین چه گنه صادر شد • کو دل آزرده شد از من غم آنم باشد •

ترجمه

بنی اولدرمکه امر ایلسه اول یار عزیز • بنی اول دمده جکر جان اجیسن دیمه‌ین •
بو کدادن نه کناه اتدی صدور آیا کم • بندن انجندی دیرم ده جکرم اول غمی‌ین •

حکایت بر درویشه قتی فقر و ضرورت عارض اولماغله ضروری ینه درویشلردن بر دوستنک خانه‌سنه کیروب بر کلیم اوغورلادی حاکم امر اتدیکه انوک الن قطع ایده‌لر کلیم صاحبی بن حقمی اکا حلال اتدم دیو شفاعت اتدی حاکم قبول اتمیوب سنک شفاعتنک ایله شرع شریف موجبنجه لازم کلن حدی ترک اتمزم کلیم صاحبی جواب ویروب کرچک بیورر سز ملک اولان مالی اوغورلمقده حکم شرع شریف بیورد عکز کبی در اما هر کمکه وقف مالندن بر نسنه اوغورلایه اکا شرعا قطع ید لازم کلمز امدی درویشلر بر نسنه‌یه مالک اولمازلر هر نه‌لری وار ایسه محتاج اولان فقرایه وقف در بس اول بیچاره‌یه دستگیر اولوب حاکم الندن آنی قورتاردی و وجه مشروع و معقول ایله کلیمن صودن چیقاردی حاکم کلیم الان درویشه عقوبت اتمکه شرعا ظفر بولمایجق عتاب ایله خطاب ایدوب دار دنیا سکا طار می کلدی که غیرک خانه‌سندن سرقه اتمیوب بویله بر یار صادق و دوست موافق خانه‌سندن سرقه اترک ددی درویش جواب ویروب دیدیکه ای خداوند اشتمدکمزمی حکما بویله بیورمشلر که خانهٔ دوستان بروب و در دشمنان مکوب

قول الله دن غیره و یریک کوکل مناسب دکلدر مناب دکل

ترجمه سنل سو بر احباب اوین قل فقره انوکله علاج ۰ دق باب ایدوب عدوه اتمه عرض احتیاج

بیت چون فروماند بسختی تن بعجز اندر مده ۰ دشمنان را پوست بر کن دوستان را پوستین

کندوکی عجزه دوشورمه فقره دوشدکجه صقین ۰ دوستک صوی پوستینی دشمنک صوی پوستین

حکایت پادشاهلردن بری بر عابدی کوردکده کاهی بزی یاد اتمک واقع اولورمی دیو سؤال اتدی عابد جواب ویروب بلی حق تعالی حضرتنی فراموش اتدکوم زمانده سنی یاد ایدرم دیدی عابدک مرادی محاله حواله حق تعالی حضرتنی فراموش اتمک محالدر پس سنی یاد اتمک ده احتمالدر دیمکدر

بیت هر سو دود آنکش ز در خویش براند ۰ وانرا که بخواند بدر کس ننشاند

ترجمه حق سوردوکی آدم اولور محتاج ایل قاپوسنه ۰ آنی که حق دعوت ایده کوندرمز ایل قاپوسنه

حکایت صلحادن بری بکجش پادشاهلردن برنی واقعه سنده جنتده کوردی و بر صالحی آدمی جهنمده کوردی بو واقعه سنده سؤال ایدوب بو پادشاهک درجات جنته عروجی و او صالحک درکات جهنمه نزولنه سبب ندر بزم بونک عکسی واقع اوله ظن ایدردک دیدی واقعه سندن بری شبهه سین حل ایدوب بو پادشاه دنیاده درویشلره میل و محبت اوزره ایدی آنوکیچون درویشلر ایله بیله جنته کیروب سعادت ال ویردی اول صالح دیدکک آدم دنیاده پادشاهلره تقرب اوزره ایدی آنوکیچون جهنمه کردی دیدی

قطعه دلقت بچه کار آیدت تسبیح و مرقع ۰ خود را ز عملهای نکوهیده بری دار

ترجمه حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست ۰ درویش صفت باش و کلاه تتری دار

بوجوق و تسبیح و مرقع نه کرک یرار ۰ مذموم اولان اعمالدن ایت جمله فراغت

درویش کلاهن باشکه کیمه نه حاجت ۰ درویش صفت اول ده اوران تاج سعادت

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر باشی قبق و یالین ایاق پیاده درویش حج شریف آرزوسیله قافلهٔ حجاز ایله بیله کوفه شهرندن چیقوب بزم ایله همراه اولدی و کاهی خرامانی رفتار ایدردی و بو نظمی شوق و ذوق ایله تکرار ایدردی

نظم نه بر اشتر سوارم نه چو اشتر زیر بارم ۰ نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم

غم موجود و پریشانی معدوم ندارم ۰ نفسی میزنم آسوده و عمری بسر آرم

نزا التمده

ترجمه نه التمده دوم وار در نه مرکب کبی یوکلییم ۰ نه حنکارم نه حنکارک قولییم مرد آزادم

نه وار لقدن غمم وار در نه یوقلقدن پریشانم ۰ حضور اوزره بکجر عمرم کونم خوش دم و خوش دم

اکابردن بری بر شتره سوار اولوب درویش بی سر و پایه مرحمت طریقیله خطاب ایدوب ای درویش دلریش بو حال الله قنده کیدرسین کیرو یه دون که سن تعلق ایله یولده هلاک اولمیه سین دیدی درویش انک کلامنی اصغا اتمیوب البغار اتدی و بریه طوغری صدقله قدم باصوب کتدی نخلهٔ محمود دیدکلری منزله نزول اتدکده اول شتره سوار اولان حریفک ناکاه اجلی ایرشدی درویش انک باشی اوجنه کلوب بز پیاده و افتاده اولوب جفاده ایکن هلاک اولمدق سن شتره سوار اولوب صفاده ایکن هلاک اولدک دیدی

نظم شخصی همه شب بر سر بیمار گریست ۰ چون روز شد او بمرد و بیمار بزیست

ترجمه بتون کیجه بری بر خسته اوستنه فغان اتدی ۰ صباح اولدقده اول خسته درلدی اغلیان کتدی

نظم ای بسا اسب تیزرو که بماند ۰ که خر لنگ جان بمنزل برد

بس کد در خاک تن درستان را ۰ دفن کردند و زخم خورده نمرد

ترجمه نیجه اشکن و یورک آت زبون اولور قالور یولده ۰ نیجه اقسق سقط خرلر دوشه قالقه الور منزل

ایدرلر نیجه تن درستی دفن خاک ایچره ۰ نیجه مجروح مایوس ایکن اولور عافیت حاصل

حکایه بر مرائی عابدی بر پادشاه دعوت اتدی بو حیله جبال فاسد اتدی که بر قوی شربت استعمال ایدوب بکزنی صاری و بدننه ضعف طاری اولدقدن صکره اجابت دعوت ایلیه که پادشاه آنی عبادت و ریاضتدن ضعیف و نحیف اولدی صانماغله انکا حسن اعتقادی زیاده و باب لطف و احسانی کشاده اوله مکر استعمال اتدوکی دارو زهر قاتل و ستم هلاهل ایمش پس اول نیشی نوش اتدوکی کبی زهره تاک و ناپاک وجهله هلاک اولدی

نظم آنکه چون پسته دیدمش همه مغز ۰ پوست بر پوست بود همچو پیاز

پارسایان روی در مخلوق ۰ پشت بر قبله میکنند نماز

ترجمه آنی کم فستق ایچی کبی صنوردک هپ مغز ۰ ایچی یوق بر نیجه قات پوست ایش چانکه پیاز

یوزلرین جانب مخلوقه طوتان صوفیلر ۰ قلدیلر ارقه ویروب قبله یه معکوس نماز

بیت تا زاهد عمرو و بشر زیدی • اخلاص طلب مکن که شیدی •
ترجمه
سن ای زاهد مقید اولدوغکجه عمرو زید ایله • تو دعوای که مخلص اولامزسین اشبو قید ایله

بیت چون بنده خدای خویش خواند • باید که بجز خدا نداند •
ترجمه
نجنکم تکرینه قول دعا ایده‌ب نیاز ایده • کرکدر کم خدانک غیریسندن احتراز ایده •

حکایت زمین یونانده یعنی ولایت قرمانده بر کاروانی حرامیلر الدیلر و بی قیاس مال و نعمت کتوردیلر بازرکانلر تضرع و زارلق ایده کلدیلر والله تعالی حضرتنی و رسول اکرم علیه السلام شفیع کتوردیلر فائده ویرمدی و غارت اولنان مال اللریله کرمدی

بیت چو پیروز شد دزد تیره روان • چه غم دارد از گریهٔ کاروان •
ترجمه
سیه دل بر حرامی یول باصوب السه بجه رزقی • نه دردی وار ایدر سه زاریلقلر کاروان خلقی •

لقمان حکیم اول اورتاده بیله ایدی کاروان خلقندن بری انکا التجا ایده‌ب حرامیلره وعظ و نصیحت ایلکز و حکمته متعلق بر قاچ کلام سویلکز امید وار که الدقلری مالک بر مقدارین کرو ویره‌لر بر قدر مال فراوان ضایع اولمق حیفدر دیو عرض رجا اتدی لقمان حکیم جواب ویروب اویله تیره درون ظالملره کلام حکمتی سویلمک و جواهر نصیحتی نثار ایلمک حیفدر دیدی

قطعه آهنی را که موریانه بخورد • نتوان برد ازو به صیقل زنگ •
ترجمه
با سیه دل چه سود گفتن وعظ • نرود میخ آهنین در سنگ •

نجنکه یا نمق ایده تاثیر آهنک ایچنه • نه کلو اکه جلا سورسه‌لر آجلایه •
سیه درون اولانه نفعی وار می پند و عظک • کیرمی هیچ دمور میخ سنک خارایه •

قطعه بروزکار سلامت شکستگان دریاب • که جبر خاطر مسکین بلا بکرداند •
چو سائل از تو بزاری طلب کند چیزی • بده وگرنه ستمگر بزور بستاند •
ترجمه
سلامت کوننده شاد قل خسته کوکلن • کدالر خاطرین جبر ایلمک دفع بلا ایلر •
کدا زاریله بخیوب برنسنه سندن استدکده ویر • والا زوریله بر ظالم الورده جفا ایلر •

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر که هر چند که بنم شیخم ابو الفرج الجوزی قدس سره اللطیف بکا ترک صحبت و سماع ایله خلوته کیروب خلقدن انقطاع ایله امر و تکلیف

ایدردی

ایدردی وحی تازه لغم ایامی و یکت لکم حکمی اولمغله حظ نفسم غالب و هوا و هوسم صحبت و اختلاطه طالب ایدی شیخمک امرنه مخالف عزلتی بی اختیار ترک ایده‌ب خلوت خانه مدن طشره کیدردم و یاران ایله مجلسده ذوق و سماع ایدردم هر بار که شیخمک نصیحتنی یاد ایدردم تازه‌لک کیفیتی ایله بو بیتی انشاد ایدردم

بیت قاضی ار با ما نشیند بر فشاند دست را • محتسب گر می خورد معذور دارد مست را •
ترجمه
برزملا اوتورایدی رقص ایدردی قاضی بورا ده • طوتار سر خوشی معذور ایچسه محتسب باده •

بو حال اوزره سماع مجلسلرینه حاضر اولماقدن حالی دکل ایدم تا که بر کیجه بر جماعتک مجلسلرینه راست کلوب بیله اوتوردم اورتالرنده بر عجب ناساز و بد آواز مطرب کوردم

بیت گویی رگ جان میگسلد زخمهٔ سازش • ناخوشتر از آوازهٔ مرگ است آوازش •
ترجمه
قرار کویا که جان و دل طمارین زخمهٔ سازی • اولوم آوازه‌سندن دخی موحش‌ترکدر آوازی •

شویله بد آواز ایدی که صدای موحشنی اشتمک ایچون اهل مجلس بر مقدارینی کاهی قولقلرینه طقارلر ایدی کاهی دوده اقلری اوزرینه قویوب سکوت ایت موسیقی بینه تجرد بو اشارت اتمکله حریفی صقارلر ایدی اما قطعا مقید اولمایوب اول بی عار نه صقلیوب سکوت ایدردی نه مجلسدن منقلوب کیدردی

شعر تهاجُ الی صوتِ الاغانی لطیبها • وانت مُغنٍّ ان سکتَّ تَطیبُ •
ترجمه
مغنی به خوش آواز اولدوغیچون میل ایدر جوکس • سنک کیبی مغنی یه کوکل دکلدکده میل ایلر •

بیت نه بیند کسی در سماعت خوشی • مگر وقت رفتن که دم درکشی •
ترجمه
سنک آوازنی حظ ایلمز کمسه اشتمکدن • مگر آغزک طوتوب مجلسدن اول حالده کیتمکدن

قطعه چون در آواز آمد آن بربط سرای • کدخدارا گفتم از بهر خدا •
زیبقم در گوش کن تا نشنوم • یا درم بگشا که تا بیرون روم •
ترجمه
نغمه‌یه چون ابتدی اول ناساز مطرب ابتدا • کدخدایه سویلدم الله ایچون ای کدخدا •
کوشمه یا زیوه اقت تا آنی اشتمیم • یا قپو آچ تا که طشره کیدم آرام اتمیم •

محصل کلام اول مجلسده اولان یاران صفا خاطر ایچون هر نه حال ایسه صبر و قرار و اول ناسازه تحمل ایده‌ب نیجه زحمت و مجاهده ایله اول کیجه‌یی صباحه چیقاردم غنا اختیار ایلدم

مؤذن بانگ بی هنگام برداشت • نمی داند که چند از شب گذشت است •
درازی شب از مژگان من پرس • که یکدم خواب در چشمم نگشت است •

ترجمه
مؤذن بو گیجه قالقوب زمانسز باکلدی بر بانگ • نه بیلسون اول که چند دخی اخشام اولالدن آنی کمزاوه
گیجه اوزنلغنی صور بنم کبی کلرمدن کم • غمدن صبحه دک بر آن گوز یمه کمدی اوبیخو

صباح اولدقده باشمدن دستاری و کمرمدن دیناری چیقاروب اول ناساز مغنی یه اوکنه قویوب عطا اتدم و آنی در کنار ایدوب چوق شکر و ثنا اتدم مجلسده حاضر و بنم اوضاعمه ناظر اولان یاران صفا اول ناسازه عادته مخالف عطاء و بخششمی و ثنا و ستایشمی مشاهده اتدکلرنده بنم خفت عقلمه حمل ایدوب نهانی خنده اتدیلر ایچلرندن بری زبان طعنی دراز و بکا ملامت اتمکه آغاز ایدوب دیدی که عزیزک تاجنی بویله ناسازه ویرمک که کف دستنه عمرنده بر کسه بر درهم ویرمشدر و دخی ایچنه بر آلتون ریزه سی کرمشدر عاقلانه ایش و صوفیانه روش دکلدر

مثنوی
مطربی دور ازین خجسته سرای • کس دوبارش ندیده در یک جای •
راست چون بانگش از دهن برخاست • خلق را موی بر بدن برخاست •
مرغ ایوان ز هول او بپرید • مغز ما برد و حلق خود بدرید •

ترجمه
بر دولتخانه دن دایم ایراغ اولسون شو مطرب کم • ایکی کره آنی بر یرده کورمدی قلیم •
صدایی چیقدوغی ساعتده اغزندن اول بد خلقک • قیللری چیقدی هپ او بر خلقک •
چاغردقده صداسندن اوچار طاقده بیغوقوشلر • قومازنه باشمزده بیننمز هم بوغازین بیرتر •

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر اول اعتراض ایدن دوسته جواب ویروب معقول اولان بودر که زبان طعن دراز و در وازه ملامتی باز اتمیه سن زیرا بکا بو مطربک کرامتی ظاهر اولدی و دم اول دوست اندی لطف ایت مطربک کرامتی نه کیفیتله در بزی آگاه ایله که جملمز اکا رعایت ایدوب تقصیرمزدن اعتذار و خطا ایله صادر اولان لطیفه دن استغفار ایده لم بن دخی جواب ویروب دیدم که بنم شیخ عزیزم نیجه کره مجلس سماعی ترک ایدوب خلوت نشین و عزلت گزین اولمغله بکا امر اتمشیدی بن سمع قبول ایله استماع و ترک سماع اتمزایدم بر گیجه طالع سعدم مدد ایدوب بنی بو مجلسه کتوروب رهبر اولدی و بن بعد سماع اتمکه کل

مجلس

مجلس سماعک دائره سنه بیله اوغرامیم دیو مطرب ناسازدن توبه اتمک میسر اولدی

نظم
آواز خوش از کام و دهان و لب شیرین • گر نغمه کند ور نکند دل بفریبد •
ور پرده عشاق و صفاهان و حجازست • از حنجره مطرب مکروه نزیبد •

ترجمه
خوش آوازک دلی اغزندن و داغی او نیجه طتلو • صداسی نغمه یی یا نغمه سز اولسون کوکل الغر •
اگر آهنگ عشاق و صفاهان و حجاز اتسه • یا قتیمز مطربک اولسه صداسی خر کبی منکر •

حکمت لقمان حکیمه ادبی کیمدن اوکرندک دیو سؤال اتدیلر جواب ویروب دیدیکه بی ادبلردن اوکرندم اندرک اوضاعندن هرنه وضع که بنم نظرمده نامعقول و ناپسند کورندی آنی اشلمکدن احتراز اتدم

نظم
نگویند از سر بازیچه حرفی • کزان پندی نگیرد صاحب هوش •
وگر صد باب حکمت پیش نادان • بخوانند آیدش بازیچه در گوش •

ترجمه
نه سوز کم سویلنه و ادنی بازی و ظرافتدن • مقرر هر برنده عاقل اولان نصح و پند الور •
ولی یوز باب حکمت اتسه تقریر نادانه • قولاغنه قرمزان کلور هپ اکا او یونجق •

حکایت بر عابد هر گیجه اون بطمن طعام یرایدی و صباحه دک نماز قیلوب ختم قرآن عظیم ایدردی بر اهل دل بو حالی اشتدکه اگر یارم اتمک یه یدی و سایر صلالر کبی یاتوب اویویایدی دخی اهل فضل اولوردی و دخی زیاده ثواب بولوردی دیدی

نظم
اندرون از طعام خالی دار • تا درو نور معرفت بینی •
تهی از حکمتی بعلت آن • که پری از طعام تا بینی •

ترجمه
یمکدن معده کی خالیجه طوت تا کم درونکده • سکا روشن اوله اول نور عرفان کم صونلمشدر •
وجودک انوک ایچون علم و حکمتدن تهی در کم • طعام ایله درونک بورنکه وارنجه طولمشدر •

حکایت بخشایش الهی ظلمت مناهی و معاصیده گمراه اولمش بر گنهکاره چراغ توفیق به رفیق طریق اولدی تا که توبه و انابت ایله بر شیخه مرید اولوب درویشلر حلقه سنه داخل اولمغله سعادت بولدی و صلحانک برکتی ایله و نفس انفسلری میمنتی ایله انک اخلاق ذمیمه سی خصال حمیده یه مبدل اولوب هوا و هوسدن ال چکدی ینه خلق انوک حقنده بدگمان اولوب اقوالکی کبی شعار تقوی و دیانتدن عاری و زهد و صلاحی ظاهر اولور.

دیانت مسلکنه جاری در دیو زبان طعنی دراز و دهان تعریضی باز ایتمک حالی نه کلملر ایدی

بیت
بعذر توبه توان رستن از عذاب خدای ۰ ولیک می نتوان از زبان مردم رست ۰

ترجمه
کیشی توبه ایله قورتلمق اولور حقک عذابندن ۰ ولیکن خلقک اغزندن دلندن قورتلمش یوقدر ۰

بیت
نعوذ بالله اگر خلق غیب دان بودی ۰ کسی بحال خود از خویشتن نیاسودی ۰

ترجمه
حق تعالی صقلسون بلیدی غیبی خلق اگر ۰ اولمز ایدی کندی حالنده صفاده کمسه لر ۰

اول درویش توبه کار خلقک طعن و آزارنه تحمل ایده میوب شیخه وارب شکایت و درد دلن حکایت ایتدی بکا عارض اولوب دیدی که ای درویش بو نعمتک شکرینی نیجه ادا ایده بلورسین که هله سنک حالک خلقک ظن ایلدوکی طبقه ایر دمرتبه کرم دکلدر

قطعه
چند گویی که بداندیش و حسود ۰ عیب گویان من مسکین اند ۰
که بخون ریختنم برخیز اند ۰ که به بد خواستنم بنشینند ۰
نیک باشی و بدت گوید خلق ۰ به که بد باشی و نیکت بینند ۰

ترجمه
نیجه بر شکوی ایدوب دیرسین عدو ایله حسود ۰ بن کدانک نیجه بر عیبنده دقتلر ایدر ۰
گاه باکه بر یمان قصد ایتمکیچون اوتوره ۰ گاه قانم دوکمکه قالقر عزیمتلر ایدر ۰
سن ایی اولوب ایل سکا کم سویلیک اولا درر ۰ کم کم اولوب ایل سنی ایی بیله جرملو ایدر ۰

اما بنی گور که جمله خلق بکا حسن ظن اوزره اولوب بنی مرشد کامل و جبقه و اصل صنورلر بن ایسه کمال نقصان ایچنده قالمشم و دریای عصیانه طالمشم

بیت
گر آنها که می گفتمی کردمی ۰ نکو سیرت و پارسا مردمی ۰

ترجمه
علمیله عامل اولوب بولسایدم کر حسن حال ۰ زهد و تقوی ایله ایلردم جهاندن ارتحال ۰

شعر
انّی لمستتر من عین جیرانی ۰ والله یعلم اسراری و اعلانی ۰

ترجمه
اگرچه عیبمی همسایه لردن ایلدم اخفا ۰ ولیکن آشکار و گزلیمی جمیع بلور مولا ۰

قطعه
در بسته بروی خود زمردم ۰ تا عیب نگسترند ما را ۰
در بسته چه سود عالم الغیب ۰ دانای نهان و آشکارا ۰

ترجمه
قپویی اوستمه بند ایدوب اولدم خلقدن پنهان ۰ که تا خلق جهان عیب نهانم ایتمیه افشا ۰

قپویی بغلیق دن عاصیه اناکه یوق آچق ۰ نهان و آشکاری حمله بیلور غیبی بلن مولا ۰

حکایت
شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر مشایخدن بر نیک حضورینه واروب فلان کمسه بنم حقمده فساد اوزره در دیو شهادت ایدرمش دیو شکایت ایتدم اول شیخ بکا نصیحت ایدوب سن صلاح نفس اوزره اولماغله آنی خجالته دوشوروب شرمسار ایله و سوزلری افترای صریح ایدوکی خلقه آشکاره ایله دیدی

قطعه
تو نیکو روش باش تا بد سگال ۰ بنقص تو گفتن نیابد مجال ۰
چو آهنگ بربط بود مستقیم ۰ کی از دست مطرب خورد گوشمال ۰

ترجمه
سن همان نیکو خصال اول آیله تحصیل کمال ۰ بولمیه نقصانکی تا بولمیه دشمن مجال ۰
اولسه ساز آهنگ راه راست اوزره برقرار ۰ قنده لازم در اکا مطرب الندن گوشمال ۰

حکایت
شام شریف مشایخندن بر عزیز صاحب تصرفه حقیقت تصوف ندر دیو سؤال ایتدیلر اول عزیز جواب ویروب دیدی که اسکی زمانک صوفیلری بر جماعت ایدیلر که ظاهرلری پریشان و باطنلری معمور حقیقتده صوفی آنلر ایدی آما شمدیکی زمانک صوفیلری تمام انلرک عکسیدر بونلرک ظاهرلری معمور و باطنلری پریشاندر بونلر حقیقتده صوفی دکلدر همان اسملری صوفیدر

انلرکم ظاهری ویران اولوب قلبی اوله معمور ۰ تصوف صفه سنده صوفی صافی خدایی در ۰
انلرکم ظاهری معمور اولوب قلبی اوله ویران ۰ اکا صوفی دیمه بر صورت اوغریسی مرائی در ۰

قطعه
چو هر ساعت از تو بجایی رود دل ۰ بتنهایی اندر صفایی نبینی ۰
گرت مال و جاهست و زرع و تجارت ۰ چو دل با خدایست خلوت نشینی ۰

ترجمه
سنک گوکلک که هر ساعت پریشان اوله بر یره ۰ صفای قلبی گورمزسین اولورسک حق عزلتده ۰
اگر اولورسه مالک منصبک خیفک هان گوکلک ۰ که حقیله اوله دایم اولورسین عین خلوتده ۰

حکایت
شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر که بر کاروان ایله بیله بر گیجه صباحه دک یوریمکله یورولوب سحر وقتی بر بیشه کنارنده بر مقدار استراحت ایچون یاتمش ایدم اول اثناده بر شوریده مشرب درویش بزم ایله همراه اولمش ایدی هماندم بر نعره اوروب بیابان یولنی طوتوب گیتدی و بر نفس آرام ایتمیوب گیجه جوشش و خروشینی زیاده ایتدی گون طوغوب کندی حالنه گلدکده

سحر وقتنده اولان جذبه‌نك سببی نه ایدی دیو سؤال ایتدم جواب ویروب دیدیکه سحر وقتنده
کوردم که بلبللر درختلر اوزرنده غلغله انداز و ولوله پرداز اولوب درلو درلو آوازلر ایله
ناله و فغانه آغاز ایتمشلر ایدی و ککلکلر دخی طاغدن و قورباغه‌لر صودن و سایر حیوانات
میشه ایچنده جمله‌سی جوش و خروشه کلوب درگاه بی‌نیازه نیاز ایتمشلردی جمله حیوانات
حق تعالی حضرتنه تسبیح و عبادتده اولوب بن انسان ایکن خواب غفلتده اولمغی مروت کورمدم

قطعه
دوش مرغی بصبح می نالید ، عقل و صبرم ببرد و طاقت و هوش
یکی از دوستان مخلص را ، مگر آواز من رسید بگوش
گفت باور نداشتم که ترا ، بانگ مرغی چنین کند مدهوش
گفتم این شرط آدمیت نیست ، مرغ تسبیح خوان و من خاموش

ترجمه
صبحدم ناله ایلیوب بلبل ، قومدی بنده صبر و طاقت و هوش
دوستلردن بری مگر اول دم ، نعره و جوشم ایتمش ایمش گوش
دیدی آواز مرغ اینانمز ایدم ، که سنی بویله ایلیه مدهوش
دیدم اکا کلدر آدم ملک ، مرغ ذکر ایده بن اولام خاموش

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر ییل سفر حجازده بر بلوک مصاحبته قابل
اهل دل جوانلر بکا رفیق و همدم و هم اول طریقده یار و توفیق ده بنم ایله همقدم اولمشلر ایدی
دمبدم اول محبوبلر نفس خوب ایله زمزمه و ترنم ایدرلردی و توحیده متعلق عاشقانه ابیات
اوقیوب کیدرلردی اول یولده بر زاهد بارد و عابد معاند وار ایدی عارفلرک درد دلندن بیخبر
اولمغله کاروباری درویشلرک حالتی انکار ایدی بو حال ایله و صفای بالله کیدرک اولاد عرب
بنی هلال قبیله‌سنه ایرشدک اول قبیله‌دن بر سیاه عرب اوغلانجغی چیقوب و تشویره کلدی
و بر بلند آواز قوبردی که درو غمزه کار ایدوب یورکمز دلدی و اول نوای جانفزانک صفاسیله
هواده اوچان قوشلره بیله تأثیر ایتمکله قوشلری هوادن یره اندردی اول زاهد منکرک
سوار اولدوغی اشتری دخی کوردم که شوقندن رقصه کردی و زاهد سنکدلی قالدیروب جانلری
چیابان یولنه طوتوب کندی بو حالی مشاهده ایتدکده اول زاهده طعن ایله خطاب ایدوب که

شیخ نفس خوب حیوانه بیله تأثیر ایتدی سن انسان ایکن کجوز ایکن عجب در که سکا تأثیر ایتمز

نظم
دانی که چه گفت مرا آن بلبل سحری ، تو خود چه آدمی کز عشق بی‌خبری
اشتر بشعر عرب در حالتست و طرب ، گر ذوق نیست ترا کج طبع جانوری

ترجمه
نغمه ایتدی بر بلبل سحر وقتی بلورمیسن ، نیجه آدم کچورسن که عشقدن بیخبرسن سن
شتر شعر عرب ایله وجده کلدی بولدی بر حالت ، اگر ذوقک یوغیسه طبعی اکری جانورسن سن

بیت
شتر را چو شور و طرب در سرست ، اگر آدمی را نباشد خراست

ترجمه
صدای خوب ایله ایتدی شتر چو وجد و طرب ، سماعه گلمیین انسانه دینسه خر نه عجب

وعند هبوب الناشرات علی الحمی ، تمیل غصون البان لا الحجر الصلد

ترجمه
یلی اسدکجه خرام ایلر نهال بان لطافتدن ، قلمز بر بدن سنک خارالر کثافتدن

قطعه
بذکرش هر چه بینی در خروش است ، ولی داند درین معنی که گوش است
نه بلبل بر گلش تسبیح خوانیست ، که هر خاری بتسبیحش زبانیست

ترجمه
نیه قلمسک نظر ذکر خداده جوش و خروش وار ، ولی بو سری اول اکلر که جانی ایچره گوشی وار
همان گل اوزره بلبلمی صانورسین ذاکر اولا ، که تسبیحنده حقک هر دیکن بر دیلدر گویا

حکایت ملوک عربدن برینک مدت عمری انجامه و آفتاب سلطنتی هنگام شامه ایردی
تختنه محبوب جانشینی و ملکنه قابل بر وارثی یوغیدی عسکرینه شویله وصیت ایلدی
که وفات ایتدوکی کونک ارته‌سی علی الصباح شهرک قپوسندن ایچرو ابتدا هر کیم داخل اولورسه
آنی تختنه محبوب پادشاهلق تاجنی باشنه قویه‌لر و مملکتی اکا تسلیم ایدوب انک امر و فرمانینه
اویه‌لر اتفاقا شهر قپوسندن ایچرو ابتدا داخل اولان بر مرقع پوش کدا ایدی که عمری
آجلق و محتاجلق ایله کچمش بر بی‌نوا ایدی ارکان دولت و اعیان حضرت پادشاهلرینک وصیتی
شرایطنی تقدیم و تاج و تختی و قلاع و خزاینک مفتاحلرین اکا تسلیم ایتدیلر اول کدا بو اسلوب
اوزره بر مدت سلطنت سوردی و خزاینه بیله کوردوکی دولت دیدارینی بیدارلقده کوردی
آخر الامر امرانک بعضیسی اول کدایه سرفرو ایتمکله تنزل و بی‌مزه تکبر و تجبره تحمل ایده‌میوب
نزاع و جدال و دعوای استقلاله شروع ایتدیلر و اطرافده اولان ملوک دخی جدال و مقابله

وكدانك اوزرينه عسكر چكوب مقابله ايتمكه باشلادیلر سپاه و رعيت بری برينه كردی كدانك بعض ولايتی قبضهٔ تصرفندن چيقوب بينه شكسته خاطر لك ال ويردی اول حالده ملول و تدبيرينه مشغول ايكن كدالك ايامنده رفيق و دريوزه كنان دور ابواب التمكده همطريقی اولان قديم دوستلردن بر درويش سودن كلوب كدايی پادشاهلق مسندنده عز و نازده و سرافرازلق هواسنده پروازده كوردكده دست دعايی باز و حمد و ثنايه آغاز ايدوب ديديكه منت اول عزيز اللهه كه بخت عالی سكا يار و ياور و اقبال و دولت رهبر اولماغله ازار خار فقر و فاقه كل بيخار كبی نجات بولدك و خار كبی اياقده قالمش ذليل و خوار ايكن كل كبی باشه چيقوب خرم و خندان اولدك ان مع العسر يسرا آيت كريمه سنك مضمون شريف بشارت نماسی اوزره مشكلك آسان دردكه درمان اولدی و برنانه محتاج كدای ناتوان ايكن سلطان كامران اولوب عالم سنكا مطيع فرمان اولدی **بيت**

شكوفه كاه شكفته است كاه خوشيده ⁂ درخت وقت برهنه است وقت پوشيده

ترجمه شكوفه كاه صولار كاه اولور شكفته و تر ⁂ درخت كاه برهنه اولور كهی پر بر

پادشاه اولان كدا اول درويشه دونوب ای برادر تهنيت محلی دكل تعزيت محلی در انواع كوركك كدالك عالمنده ايكن باشم خوش ايدی آنجق بر نان غمی چكر ايدم شمديكی پادشاه اولدم جهان غمنی چكرم ايدی **مثنوی** اگر دنيا نباشد دردمنديم ⁂ وگر باشد بمهرش پای بنديم

بلائی زين جهان آشوبتر نيست ⁂ كه رنج خاطر است ار هست و ور نيست

ترجمه اگر دنيا مز اولمزسه كوكلده درد اولور افزون ⁂ اگر اولورسه اگه باغلنوب خوش اولور مفتون

فنا دنيادن ارتق بر بلای پر ضرر يوقدر ⁂ كوكل محنتده در آندن اگر وار در اگر يوقدر

قطعه مطلب گر توانگری خواهی ⁂ جز قناعت كه دولتيست هنی

گر غنی زر بدامن افشاند ⁂ تا نظر در ثواب او نكنی

كز بزرگان شنيده ام بسيار ⁂ صبر درويش به ز بذل غنی

ترجمه غنيلك استرسيك استمه الا قناعت كم ⁂ قناعت بر دوكنز دولت و مال مبارك در

اگر بای اولان التونی اتكلرله نثار اتسه ⁂ ثوابنه باقوب رشك اتمسون هر كمكه زيرك در

بنجه

بنجه كره اشتدم اولولردن كم ديمشلر در ⁂ غنينك بذل وجودندن فقيرك صبری يگ در

بيت اگر بريان كند بهرام گوری ⁂ نه چون پای ملخ باشد ز موری

ترجمه حمار وحشيی بهرام بريان اتسه هيچ ⁂ چكركه آياغی دكلو دكلدر موره شبتله

حكايت بركمسنه نك بر دوستی وار ايدی كه ديوان پادشاهی يه متعلق بر خدمت ايله مأمور ايدی بر مدت كچدی اول دوستی كورمك واقع اولمدی بری آنكا سؤال ايدوب چوق زمان اولدی كه فلان دوستكی كورمدك كوره جكك كلمديمی ديدكده جواب ويروب آنی كورمك استمزم ديدی اتفاقا اول اهل ديوان اولان دوستنك متعلقاتندن بری اول مجلسده حاضر ايدی اكا طعن ايدوب اول دوستكدن نه خطا صادر اولدی كه انوك ايله ملاقاتدن عار ايدرسين و مشاهده سندن ملوللك اظهار ايدرسين ديدكده اول كمسنه جواب ويروب حاشا انزن خطا صادر اولمش دكلدر اما اهل ديوان اولان دوستی اول زمان كورمك اولور كه معزول اوله شمدی اول مصالح ديوان ايله و خدمت سلطان ايله مشغول اولوب قديم آشنالردن غافل و حقوق صحبت قديمه رعايتندن ذاهل ايكن بزكندی راحتمز ايچون آنی رنجيده ايدوب اشغالنه مانع اولمق روا دكلدر ديدی **قطعه** در بزرگی و داركير و عمل ⁂ ز آشنايان فراغتی دارند

روز درماندگی و معزولی ⁂ درد دل پيش دوستان آرند

ترجمه طوتوب تا يمقده دولت سورمده يكن منصب اهلی ⁂ غرور ايدوب ايدرلر آشنالردن فراغتلر

ولی معزول اولدقده ويرر يارانه درد سر ⁂ ايدرلر عزل دردندن بنجه درلو شكايتلر

حكايت حضرت ابو هريره رضی الله عنه هر كون فخر عالم حضرت حبيب اكرمك صلی الله عليه و سلم رشك كلزار ارم اولان مجلس محترملرينه واروب صحبت شريفلريله مشرف و مغتنم و مشاهدهٔ ديدار بهجت آثارلری ايله شاد و خرم اولور دی بر كون حضرت نبی هم ابو هريره يه نصيحت ايدوب وارشاد بيوروب يا ابا هريره زرنی غبا تزدد حبا بيورديلر معنای شريفی يا ابا هريره كون آشوری زيارت ايله تا كه سكا محبت زياده اوله ديمكدر بر اهل دله سؤال ايدوب آفتاب عالمتابك حسن و جمالی تا بو مرتبه عالمگير ايكن بينه آفتابه عاشق اولوب كوكل باغلامش كر تبت مهر و محبتی ايله چكرداغلامش بر فرد اشتدك حكمتی ندر ديديلر اول اهل دل جمال كلامدن

رفع نقاب وبو اسلوب ایله افادهٔ جواب صواب ایدوب حکمتی بودر که آفتابی هرکون رایگان
کورمک میستر در عزیز الجمال دکلدر که محجوب اوله امّا فصل زمستانده کاهی مستور ومحجوب
اولوب کاهی رفع نقاب ایدوب عرض حال اتدوکیچون مقبول ومرغوب ومستغنی جوهر کبی
مجبوب ومطلوب اولوردی قطعه بدیدار مردم شدن عیب نیست ولیکن نه چندانکه کویند بس

اکر خویشتن را ملالت کنی ملامت نباید شنیدن ز کس

ترجمه
خلقی کوره وارمق کشی یه عیب دکل لیک اول دکلو دکل کم دیه لر ایلمه ثقلت
سن کندوکی لوم ایلیوب اظهار وقارایت تا کمسه دن اشتمیه سن طعن وملامت

حکایت اکابردن برینک شکمنده باد مخالف پیدا اولوب حیلی بورلدی امّا ضبطنه قادر اولمغله
بی اختیار بر حدث واقع اولدی مجلسده حاضر اولان یاراندن شرمنده اولوب کاه قیزاردی
وکاه بوزاردی وبویله اعتذار ایدوب ای دوستلر بو حالت اکرچه شعار عاردن عاری ایدی
امّا نه چاره که اختیاری دکل اضطراری ایدی بو خصوصده بکا کناه یازلمسون زیرا بو قضیه
وبکا خود راحت بدن حاصل اولدی امدی سزدخی کرم ایدک معذور طوتوک دیو اوزر دیلدی

قطعه شکم زندان باد است ای خردمند ندارد هیچ عاقل باد در بند

چو باد اندر شکم پیچد فرو هل که باد اندر شکم باریست مشکل

ترجمه
چون شکم اولمشدر زندان باد بادی عاقل باغلامز ایلر کشاد
چون کوبک بورمق ایدر جانه ضرر هرچه بادا باد بادی صالیور

بیت حریف ترش روی وناساز کار چو خواهد شدن دست پیشش مدار

ترجمه یانکدن اکشی صورتلو کشی چون استیه کتمک اوکینه ال طوتوب جائز دکلدر آنی منع اتمک

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه کندی سرکذشتن حکایت ایدوب ایدر که شام شریفده اولان یاراندن
بیحضور اولمغله آنلاردن دور اولوب ترک دیار اختیار اتمشیدم وقدس شریف بیابانینه
طوغری باشم آلوب کتمش ایدم وبنی آدم ایله اختلاطی ترک ایدوب حیوانات ایله انس طوتمشیدم
شول زمانه دک که فرنک کافرنه اسیر اولدم وطرابلس قلعه سنک خندقنی قزمقده جهودلر ایله
بیله ارغادلغه قوشلدم اتفاقا برکون حلب اکابرلرندن برکسه اول محلدن کذر ایدر ایدی اوزرمده

قریبی آشنالق اولمغله بنی تشخیص ایدوب ای سعدی بو نه حالدر ونه کونه ذلّ وابتلادر
دیو استفسار اتدی بن دخی جواب ویروب دیدمکه قطعه

همی کریختم از مردمان بکوه وبدشت که از خدای نبودم بدیکری پرداخت

قیاس کن که چه حالم بود درین ساعت که در طویلهٔ نامردمم بباید ساخت

ترجمه
قاچاردم خلق عالمدن کزردم کوه وصحرایی خدادن غیره میلم یوغیدی کوکلم اولوب آزاد
نه حالت اوزره یم شمدی قیاس ایله بنی کورکم بر زجیوانلر ایله اولمشم طاش حکمکه مقاد

بیت پای در زنجیر پیش دوستان به که با بیکانکان در بوستان

ترجمه
دوست یاننده طوروب اولمق آیاغم باغده یکدر آندن کم کزم بیکانه لر له باغده

حاصلی اول کمسه بنم حالمه مرحمت وشفقت ایدوب فرنک الندن اون التون ویروب
بنی خلاص وحلبه بیله التوب داخل حرم خاص اتدی وبنی اکرچه آزاد اتمکله شرمنده ایدی
امّا کندی دخترینی یوز التون کابین ایله عقد نکاح ایدوب معقیده بنی اکا بنده اتدی بر مدت بو
اسلوب اوزره کذرانتدی دختر بدخوی وستیزه روی ویاوه کوی اولمغله دائما ادبدن تجاوز
ایدوب ناساز لغه آغاز وزبان درازلک اتمکله عیشمی مکدر اتدی نته کم دیمشلردر نظم

زن بد در سرای مرد نکو هم درین عالمست دوزخ او

زینهار از قرین بد زینهار وقنا ربنا عذاب النار

ترجمه
اویخشی که کم اکا زن بدخوی محرم در بو عالمده اکا اول زن همان نفس جهنمدر
صاقن زنهار بدخو عورت المق ازکا بندن بزی سن صقله یارب آتش دوزخ عذابندن

برکون اول زن طعنه زنان زبان ملامتی دراز ودهان بر شناعت دروازه سنی باز ایدوب
بکا دیدی که سن اول آدم دکلمیسن که فرنک النده اسیر وبستهٔ زنجیر ایکن بابام سنی کندو
مالی ایله صاتون الوب آزاد اتدی بن دخی دیدم که بلی کافر الندن اون التونه صاتون الدی
امّا یوز التونه سنک کبی جال آزارک الندہ کرفتار اتمکله درد ومحنتمی زیاده وبکا احسان صورتنده ظلم بیداد

مثنوی بشنیدم کوسفندی را بزرکی رهانید از دهان ودست کرکی

شبانکه کارد بر حلقش بمالید روان کوسفند از وی بنالید

که از چنکال کرکم در ربودی ٭ چو دیدم عاقبت کرکم تو بودی ٭ **ترجمه**

اشتدم بر ترانالکه برقورد اوستنه صالدیا ٭ واروب بر کوسفندی قوردک آغزندن چکوب الدی

کیجیله آنی ذبح ایچون بوغازینه بچاق سوردی ٭ درونندن ناله ایدی چون قیون مسکین آنی کوردی

که قوردک پنجه سندن کرچه قورتردک بنی اما ٭ سن ایمش سن مکر کیم صوکی اوجی قوردم بنم حیفا ٭

حکایت پادشاهلردن بری بر عابده اقبال ایدوب اوقات عزیزیکزی نه ایله کچردیو سؤال ایتدی عابد جواب ویروب کیجه لر صباحه دک عبادت و مناجات ایله وسحر وقتنده درکاه حقه عرض حاجات ایله مرور ایدر اما کوندزلرده کار و بار ولوازم معاش تدارکنه مصروف اولماغله بو افکار بنی دلفکار و بیحضور ایدر دیدی پادشاه عابدک مرادینی و دلخواه فؤادینی معلوم ایدنمکله فرمان ایتدی که عابده واهل عیالنه کفایت ایده جک طبقه وظیفه ایده لر تاکه خاطرندن بو افکار بارینی قلقوب کیده و سبکبار اولوب لیل ونهار اوقاتنی عبادت باری به صرف ایده

مثنوی ای کرفتار پای بند عیال ٭ دکر آسوده کی مبند خیال ٭ غم فرزند و نان وجامه و قوت ٭

بازت آرد زسیر در ملکوت ٭ همه روز اتفاق میسازم ٭ که بشب با خدای پردازم ٭

شب چو عقد نماز می بندم ٭ چه خورد بامداد فرزندم ٭ **ترجمه**

اهل وعیالی قیدینه ای مبتلا اولان کشی ٭ بر داخی سن آسوده لک اومیه انوک اولدیغی ایشی ٭

فرزند ونان وجامه افکاری سکا حایل اولور ٭ سیر عالم معنایی سن سیر ایلمک مشکل اولور ٭

هر کون عزیمت ایلیوب خوش ایلرم بو همتی ٭ کم کیجه احلاصله بن مولامه ایدم خدمتی ٭

اما کیجه طور رسم نمازه نیتم اولمز ایو ٭ یارین نه یر اوله عجب اولادم نا شاد دیو ٭

حکایت شام شریف عابدلرندن بریسی طاغده بر بیشه ایچنده نیجه یللر عبادت ایدرکن وطعام یرینه برک درخت یر ایدی اول طرفک پادشاهی بر کون اول عابدی واروب زیارت ایدوب که اکر شهره کلمک جائز ایسه سزک ایچون بر مناسب مقام تدارک ایدهلم که فراغ بال وصفای خاطر ایله بوندن دخی اعلا عبادت اتمک قابل اوله وانفاس طیبه کزدن کامل اهلی نیجه مسلمانره منفعت حاصل اوله وهر بری سزک اعمال صالحه کزه اقتدا وطریقکزه توفیقه اقتدا اتمک سعادتنه نائل اوله عابد پادشاهک کلامنی قبول ایتدی وطاغی ترک ایدوب شهره نزول

ایتدی ارکان دولت عابده نصیحت ایدوب پادشاهک خاطرنی رعایت ایچون لایق اولان اولدر که بر قاچ کون شهری تشریف ایوردسز و مشغر بکزه موافق اولورسه اولمزسه کوره سز اکر صحبت اغیار ایله صفا کزه ذره قدر کدر کلورسه ینه زمام اختیار الکزده ودامن ارادت بیلکزده در دیدیلر پس عابد انلرک نصیحتنی قبول ایدوب شهره دخول ایتدی پادشاه کندو خاص باغچه سنی تعیین ایتمکله اول مقام دلکش وحدیقهٔ روح افزایه نزول ایتدی **بیت**

کل سرخش چو عارض خوبان ٭ سنبلش همچو زلف محبوبان ٭ همچنان از نهیب برد عجوز

ترجمه اوکلشنده رخ خوبانه بکزر قرمزی کللر ٭ دخی محبوبلر زلفینی اوخشر آنده سنبللر ٭

ایدوب بر دعجوز اطفال باغک جانینه تاثیر ٭ هنوز ابر بهارک دایه سندن امشدی شیر ٭

شعر وَأَفَانِينُ عَلَيْهَا جُلَّنَار ٭ عُلِّقَتْ بِالشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَار

انارک نخلنی کلنار له کورسک نیه بکزر ٭ درخت سبزه کویا کم یاپشدی نارلر یزیزیر

پادشاه فی الحال صدقات جاریه سندن اول عابده بر خوب سیما جاریه مقبوله انعام ایدوب ارسال ایتدی

نظم ازین مه پاره عابد فریبی ٭ ملائک صورتی طاوس زیبی ٭ که بعد از دیدنش صورت نبندد ٭ وجود پارسایان را شکیبی ٭

ترجمه بر ملک صورتلی شیخ الدایجی مه پاره کم ٭ باغده جولان ایدر دی نازله طاوس وار ٭

طلعتن سیر ایلیه کردن صکره صورت باغلمز ٭ شیخلرله صوفیلر کو کلنده صبر یله قرار ٭

پادشاه اول جاریه نک مثال اردنجه حسن للجمال ولطیف الاعتدال بر غلام دخی انعام وارسال ایلدی که زور بازوی جمالی عابدلرک نیجه تقوا سینی شکسته واهل دللرک دست تقوالرینی بسته ایدردی

ملمع فَهَلَكَ النَّاسُ حَوْلَهُ عَطَشًا ٭ وَهُوَ سَاقٍ يَرَى وَلَا يَسْقِي ٭ **بیت**

دیده از دیدنش نکشتی سیر ٭ همچنان کز فرات مستسقی ٭ **ترجمه**

صوسزلقدن هلاک اولدی یاننده نیجه عشاق ٭ زلال وصلنی هم کوسترر صونمز نه ساقی ٭

نکاه اتدکجه طویمزدی کوزانوک خوب رویینه ٭ فراتک طتلو صوینه نیجه قانمزسه مستسقی ٭

پس اول عابد لذیذ لقمه لر و کوناکون میوه لر یمکه ولطیف جامه لر کیمکه وروایح طیبه ایله استشمام ایدوب غلام وجاریه نک جمالنه نظر اتمکه باشلادی عقل کامل حاجب اولان حکما بیورمشلردر که خوبلرک زلفی پای عقلک زنجیری و باغیدر ومرغ زیرک کلک دوزاغیدر **بیت**

در سر کار تو کردم دل وجان با همه دانش ، مرغ زیرک بحقیقت منم امروز تو دامی

ترجمه
بیلورکسن بونکه صرف ایلدم قیدم دل وجانه ، بنم اول مرغ زیرک زلفه وخالک دام ایله دانه

وبالجمله عابدک اول کی ذوق وحالتی کندی حاصلی جمعیت خاطری ولیکن بیتدن نه کم حکما چنگلی دیرکر

قطعه
هرکه هست از فقیه وپیر ومرید ، وز زبان آوران پاک نفس
چون بدنیا دون فرود آمد بعسل در بماند مجو مکس

ترجمه
محصل هر کم اولورسه فقیه وشیخ وصوفیدن ، وخی شول پاکلردن کم اولا عیب سوزلری مقبول
جهان الجقلقی ایدوب بو دنی دنیایه کم طالدی ، مکس باله دوشوب بنجه قالورسه اویله قالور اول

کتاب گلستانک بعض نسخه لرنده بو محلده بو قطعه وخی مسطور در قطعه
گر شاهدان نه دینی ودین می برند عقل ، پس زاهدان برای چه خلوت گزیده اند
زنهار اگر بدانه خالش نظر کنی ، می دان به دام زلف بر وگستریده اند

ترجمه
خوب رولر آدمک نه عقل ودینن الماسه ، یا نه ایچون اهل تقوی عزلت وخلوت چکر
دانه خاله صقین حالی صاوب اتمه نظر ، دام زلف یارانک اوستنده دراینی بخبر

حکایت
برکون پادشاه اول عابدی زیارت اتمکه کلدی کوردی که عابد اول کی حیثیتدن چیقوب شکل آخره کرمش وحضور ورفاهیتدن قزلی قزل وآغی آغ اولوب سمزمش وبرزیبا دیبا یصدغه طیانمش حولت بی بقای دنیایه اعتقاد وعمر نامعموره استناد وجهان الوجود جاه ودکل ایکن کندی اعتقاد اولسون الدنمش باشی اوجنده اول غلام برپری پیکر وملک منظر آیاغ اوزره طوروب طاوس قنادندن یلپزه صالمقده عابد درد مندایسه صفاسندن حیرت الوپر مثلا یاقوب طالمقده پادشاه عابدی سلامت وحضورده کورمکله مسرور اولدی اوتوروب وآوادن مصاحبت اتدیلر آخر مجلسده پادشاه وزیرنه خطاب ایدوب بن عالمده جهان بوایکی طائفه یه محبت اوزره یم بری زمره علما وبری زمره زهاد وصلحادر ددی وزیر قتی عاقل اهل وقوف وحکمت شناسلق ایله موصوف فیلسوف ایدی پادشاهه جواب ویروب پادشاهم دوستلق شرطی بودر که بو ایکی طائفه یه دخی احسان ایده که علمایه احسان سیم وزر ویرمکدر تاکه آنلرک حضور ورفاهیتلری عزیزلر دخی کوروب تحصیل علمه کمال رغبت ایدهلر اما زاهدلره احسان قتی چوق نسنه ویرممکدر تاکه زهد ویرهیزلرین

بوزمایوب کوشه عزلتده ریاضت چکوب قناعت ایدهلر دیوب اول عابده حددن زیاده رعایت اتدوکیچون پادشاهه بو وجهله تعرض ایلدی

بیت
زاهد که درم گرفت ودینار ، زاهدتر از او کسی بدست آر

ترجمه
شو زاهدکم اکا التون واقچه ویرسک اول آله ، بول آندن ایگچه بر زاهدکه مایل اولیه ماله

قطعه
آنرا که سیرت خوش وسریست با خدای ، بی نان وقف وسفره دریوزه زاهدست
انگشت خوب روی بناگوش دلفریب ، بی گوشوار وخاتم فیروزه شاهدست

ترجمه
هر کیم ایله برگزلو بازاری اولوب خوش وکان ، زاهد اولور نان وقف وسفره دریوزه سز
خوب رویک کم گوزل اوله قولاغی برمغی ، خوش کورینور گوشوار وخاتم فیروزه سز
درویش نیک سیرت وفرخنده خوی را ، نقش نگار وخاتم فیروزه گو مباش
زاهدک اخلاقی خوب وعقلی کامل اولیجق ، نان وقف ولقمه دریوزه یه حاجتمی وار
بر نگارک شکلی خوب وخویی محبوب اولیجق ، بار مغنده خاتم فیروزه یه حاجتمی وار

حکایت
بوندن اقدم نقل اولنان حکایته مطابق شویله حکایت اولنمشدر که بر پادشاهک غایت ایله مهم بر مصلحتی واقع اولدی اگر بو مصلحت بنم مرادم اوزره میسر اولورسه زاهدلره شو قدر اقچه ویره یم دیو نذر ایلدی اول مرادی میسر ودلخواهی اوزره منظم اولوب عهده وفا ونذرین ادا اتمک لازم کلدکده مقرب وخاص قوللرندن برینه بر کیسه اقچه ویردی که زاهدلره توزیع ایلیه اول خدمتکار قتی عاقل وهشیار ونکته دان روزگار ایدی صباحدن اخشامه دک دولندی اخشام اولدقده کلوب اقچه یی کیسه سیله اوپوب پادشاهک اوکنه قودی واعتذار ایدوب پادشاهم زاهد بولمادیغمدن اول قدر که تک ویروب جستجو ایتدم بولمادم ددی پادشاه عتاب ایله خطاب ایدوب بو نه سوزدر بو شهرده یا لکز بنم بلدوکم درت یوز زاهد واردر دیدی خدمتکار جواب ویروب دیدیکه پادشاهم زاهد اولان کمسنه اقچه آلماز اقچه آلیسه الان زاهد اولماز

بیت
نه زاهد را درم باید نه دینار ، چو بستد زاهدی دیگر بدست آر

ترجمه
گرکمز زاهد اولان کمسنه یه نه اقچه نه التون ، الیجه غیری زاهد بول که ماله اولمیه مفتون

پادشاه حضرته ایدوب مجلسده اولان ندیملره خطاب ایدوب زاهدلره بنم اولقدر کرامتم
اقرارم یوق استاخلک عداوت وانکاری واردر آنا نه قیلیم کرینه حق آنک طرفندن دردی

بیت تا تراهست و دیکرت باید • کر نخوانند زاهدت شاید •
ترجمه الکده واریکن دخی کرک دیرسک خطادریک • بو حرص ایله سکا زاهد دیمزلرسه اولور کرچک •

حکایت علم علم وکمالی سربلند واقران اعتباری ارجمند اولان کبار علمانک بیرندن
سؤال ایدوب نان وقف حلالمیدر حراممیدر دیو استفسار اتدکلرنده اکر جمعیت خاطر
تحصیل ایدوب فراغ بال ایله عبادت حقه اقبال اتمکیچون آلورلرسه حلالدر اما تحصیل
نان ایچون جمعیت ایدوب خلوت نشین اولورلرسه الدقلری حرامدر دیو فتوی ویردی زیرا
بو اکنجی صورتده آنلار یزدان پرست اولمازلر نان پرست اولمش اولورلر

بیت نان ازبرای کنج عبادت کرفته اند • صاحبدلان نه کنج عبادت برای نان •
ترجمه بر عبادت کوشه سی طوتماغیچون نان استنورد • یوخسه جکمز خلوتی نان بولمغیچون اهل دل •

حکایت بر درویش صاحبدل سینا حلق عالمنده ایکن بر کریم النفس آدمک منزلنه نازل اولدی
فضل وبلاغت وعلم ومعرفت اصحابندن بر جماعت آنک مجلسنده اوتوروب صحبت وهر بری
حریفانه وظریفانه لطیفه لر سویلیوب ظرافت اتمکله مقید ایدیلر درویشک ایسه سفر یورغونلغی
وآجلق طورغونلغی درونده کار وجان خیر بیننده ن بیزار اتمشیدی اصحاب مجلسدن بری فتح
باب سؤال وجواب وانبساط طریقی ایله درویشه خطاب ایدوب سن دخی بو مجلسده بر سوز سویلیک
کرکسن دیو ابرام اتدی درویش دلریش جواب ویروب بنم غیریلر کبی فضیلت وبلاغتم واقوه
یازمقده مهارتم یوقدر بندن همان بر بیت ایله قناعت ایدکز دیو فتح کلام اتدی اصحاب
جمله سنک جمله سی درویشه رغبت ایله توجه تام واول بیتی انشاد ایت دیو ابرام اتدیلر درویش
دخی محله مناسب وتعریضی مشتمل بو بیتی انشاد ایدوب مجلسده حاضر اولنلری شاد وکرم وبرهان
دارلک طریقنه ارشاد ایلدی **بیت** من کرسنه در برابرم سفره نان • همچو عزبم بر در حمام زنان •
ترجمه بن آج وقارشومده طور سفره ایله نان خوش بکزرم • عوزتلرک حمامی قپوسنده کی آزکنلره
جمله یاران درویشک لطیفه سنی استحسان ایدوب آکا آفرین اوقودیلر واوکنه سفره ایله طعام

قودیلر صاحب خانه درویشه خطاب ایدوب کرم ایت بر آز زمان توقف ایله شتاب اتمه
که ایچروده جاریه لر کوفته کباب ایده یورلردی درویش حاضر جواب باشینی قالدروب
خیر الطعام ما حضر مقتضاسنی اضطراب ایدوب دیدیکه

بیت کوفته در سفره ما کو مباش • کرسنه را نان تهی کوفته است
ترجمه قوک سفره مزده اولمیون اتلی کوفته سی لازم دکل • کم آج اوله بر قورو اتمک مقتشر اکوفته در

حکایت بر مرید کندی شیخنه شکایت ایدوب خلق عالم بنی اولقدر زیارت ایدرلرکه کلوب
کتملری وکثرت وازدحاملری بنی بیحضور ایدر وعزلت وخلوته مانع اولوب صفای قلب
دائره سندن دور ایدر بوکا نه چاره ایلیم دیدی شیخ جواب ویروب اول زیارته کلنلرک فقرا سنه
بر مقدار قرض اقچه ویر وغنیلرندن قرض اقچه طلب ایله تا که هیچ بریسی بر دخی سنک یانکه
کلمک دکل اطرافنی بیله طولاشمیه لر زیرا قرض محبتک مقراضیدر دیدی

بیت کر کدا پیشرو لشکر اسلام بود • کافر از بیم توقع برود تا در چین •
ترجمه عسکر اسلامه بر جرار اولورسه پیشرو • کافر انوک جری خوفندن قاچار تا چینه دک •

حکایت بر فقیه طالب العلم پدرینه خطاب ایدوب تعجب بو وعظ ونصیحت ایدن علمانک دوا
عظلرک سویلدکلری کلام حق بکا تأثیر ودروغمده یر اتمز زیرا آنلرک قوللرینه موافق
وعمللرینه مطابق بر عمللرینی کورمدم دیدی

نظم عالم آنکس بود که بد نکند • نه بکوید بخلق وخود نکند •
ترک دنیا بمردم آموزد • خویشتن سیم وغله اندوزد •
عالمی را که کفت باشد وبس • هر چه کوید نکیرد اندر کس
ترجمه عالم اولدر که عملدن کندوسین اونوتمیه • اول دکل کم ایللره وعظ ایده کندو طوتمیه •
خلقه تعلیم ایلیوب دنیایی ترک ایله دیه • کندی وافر اقچه جمع ایدوب نفایسلر بیه •
اهل علم وواعظک کم قولی اوله بیعمل • هر نه دیرسه کمسنه یه تأثیری اولمز محتمل •
حق تعالی حضرتی قرآن عظیمده علمی ایله عامل اولمینلر حقنده اتأمرون الناس بالبر وتنسون
انفسکم بیورمشدر یعنی خلقه عمل صالح اشلمک ایله امر ایدوب کندی نفسکزی فراموش ایدرسز

بيت عالم كه كامرانى وتن پرورى كند • او خويشتن كمست كرا رهبرى كند • ترجمه
كامرانلقلر ايدوب عالم كوتن پرور اوله • كندوسى كمراه در اول ياكمه رهبر اوله •

حكايه
فقيهه پدرى نصيحت ايدوب ديدكه اى پسر مجرد بو فكر باطل وخيال عاطل ايله لايق دكلدر
كه واعظ وناصحلرك تربيتندن روكردان اولوب علمايى تضليل ايتمكله كندوكى ضلالت و
جهالت واديسنه صالاسين وعالم معصوم جست وجوسنده عمرڭى تجرد وب علمك فوائدندن
وعوائدندن محروم قالاسين اى پسر سنك حالك شول اعمايه بكزر كه بر كيجه بتاغه دوشوب
سيلابدن استمداد ايدردى وقارشوسنه بر چراغ طوتنك تاكه بورطه دن خلاص اولام ديو
فرياد ايدردى رجال ايله اختلاط اوزره اولان بر زن شوريده حال اول اعمانك كلامنى
كوش ايتدكده سنك طعن ايدوب سنكه چراغى كورمزسين چراغ ايله نه يى كورسك كركدر ديو مردانه
جواب ويردى امدى سن دخى خانه دل وجانى نور علم وعرفان ايله روشن ايدن علمايه حسن
ظن اوزره دكلسين پس انلرك چراغ علمندن نه وجهله نور وضيا تحصيل ايدرسين وخانه
قلبكده متمكن اولان ظلمت جهالتى نور عرفانه نه طريقله تبديل ايدرسين اى پسر مجلس وعظ
بزازستان كبى در آنده ماداميكه نقد انجه ويرميه سين بر متاع صتون الامازسين امدى مجلس
وعظده دخى ماداميكه ارادت صادق كتورميه سين علم سعادتندن بهره دار اولامازسين

قطعه
كفت عالم بكوش جان بشنو • ور نماند بكفتنش كردار • باطلست آنكه مدعى كويد •
خفته را خفته كى كند بيدار • مرد بايد كه كيرد اندر كوش • ور نوشتست پند بر ديوار •

ترجمه
جان قولاغيله ايشت عالم نه سويلرسه سكا • طونكه عامل اولميوب اطوارينا هموار ايده •
مدعى ناحق يره سوزلر سكا سويلرسه كم • قنده اولور خفته يى خفته بيدار ايده •
مرد اودركم حق سوزى دايم قولاغنده طوته • اكا ديوار اوزره يازلمش سه ده اقرار ايده •

مدعى عالم اولميوب عالم كچينن كمسنه ديو بو محلده شيخ سعدينك مرادى حكيم سنائى يه تعريض اولمق فهم اولنور زيرا خفته را خفته كى كند بيدار مصراعى حكيم سنائى عليه الرحمه بر قصيده سنده ايراد ايتمشدر

حكايت منظوم
صاحبدلى بمدرسه آمد زخانقاه • بشكست عهد صحبت اهل طريق را •
كفتم ميان عالم وعابد چه فرق بود • تا اختيار كردى ازان اين فريق را •
كفت آن كليم خويش بدر مى برد زموج • وين سعى ميكند كه بكيرد غريق را • ترجمه
طائفه دن ايدى ميل مدرسه بر اهل دل • صحبت اهل طريقت عهدين ايدى تار ومار •

عالم و

عالم وعابد ارا سنده ديدكم نيدى فرق • تاكه عابد اوزره ظاهر اهلين ايتدك اختيار •
ديدى اول كندى كليمن قورتر صودن همان • بو ايدر غريق اولانى تخليصه سعى بى شمار •
بو حكايتك حاصل معناسى بودر كه اهل عبادتك نفعى انجق كندى نفسنه در اما اهل علمك نفعى
هم كندى نفسنه هم غيريه در درياى جهالته غرق اولنلرى ساحل نجاته چقاروب خلاص ايدر حضرت
ابن عباس رضى الله عنه حبيب اكرمدن صلى الله تعالى عليه وسلم روايت ايدركه بيورمشلردركه
فقيه واحد اشد على الشيطان من الف عابد يعنى بر عالم ربانينك شيطانه اوزرينه شدتى
بيك عابددن زياده در زيرا شيطان خناس اضلال ناس ايچون هر چند كه القاء وسوس
ايده عالم انك مداخلنه واقف وكيد ومكرينك غوائلنه عارف اولمغله اضلال و
افسادينى بر باد ومريد سالكى طريق حقه ارشاد ايدوب شيطانى خائب وخاسر ايدر
اما عابد مجرد عبادتى نورى ايله بو مرتبه يه قادر دكلدر

حكايت
بر تازه كمسه بر يول باشنده مست ولا يعقل ياتمشيدى وزمام اختيارى اللدن كيتمشدى
بر عابد انك اوزرندن كذر ايلدى وفعل قبيحن كوروب اكا حقارت ايله نظر ايلدى
اول مست باشين قالدروب عابدك نظر انكارندن الدرب حق تعالى حضرت قرآن عظيمده
حلم ووقاره مالك وستر عيوب مسلكنه سالك اولان قوللارنى مدح بيوروب واذا
مروا باللغو مروا كراما بيورمشدر ردى يعنى حق تعالى حضرتنك مقبول قوللرى بر كناهكارك
يانندن كچه لر انك عيبى ايله مقيد اولميوب اغماض عين ايدوب كچرلر شعر
اذا رايت اثيما كن ساترا وحليما • يا من تقبح لغوى لم لا تمر كريما • ترجمه
بر كناهكارك كناهن كوردوكك وقتده صقن • ستر عيب ايدوب وقار حليله ايله عبور •
اى بنم بر ناسزا وضعم كوروب تقبيح ايدن • نيچون اغماض ايليوب لطفيله اتمزسن مرور •

قطعه
متاب اى پارسا روى از كنهكار • ببخشاينده كى در وى نظر كن • اكر من ناجوانمردم بكردار •
تو بر من چون جوانمردان كذر كن

ترجمه
كنهكار اولدم ايسه يوز چوره بندن اى زاهد • صوچم عفو ايليوب بلكه ترحمله نظر ايله •
جوانمرد اولميوب بن كم عمللر ايلدمسه • جوانمرد انه كچرن بكا اول يولدن كذر ايله •

حكايت بر بلوك رندلر بر درويشه انكارلريني اظهار وناسزا سوزلر سويليوب اول

دردمنده جفا و آزار ایدنلر درویش کندی پیرنه واروب شکایت و دردولن حکایت
ایلدی پیر اکا نصیحت ایدوب ای فرزند درویشلرک خرقه سی رضا و تسلیم کسوه سیدر
هر کمکه بو کسوه ده اولوب نامراد لغه تحمل ایتمیه درویش صادق اولماز مدعی ناتمام اولور
و کیدوکی خرقه اکا حرام اولور **قطعه** دریای فراوان نشود تیره بسنک . عارف که برنجد تنک آبست هنوز .
ترجمه بو کبیر بحر بی پایان نه کلوطاش اتر ایسه . جفادن دنک الان عارف دخی بو قده صو ایمش .
کر کزندت رسد تحمل کن که بعفو از کناه پاک شوی . ای برادر چون عاقبت خاکست خاک شو پیش از آن کر خاک شوی .
ترجمه صبر ایدوب عفو ایت نه آفت ایرسه سکا خلقدن . تاکه حق عفو ایدوب مولا اوله سن پاک زاد .
ای برادر چونکه خاک اولسک کرکر عاقبت . خاک اولمزدن مقدم باری اول خاکی نهاد .
حکایت پرده ایله سنجق مابینده لسان حال ایله جاری اولان مقال حکمت اشتمال در
که مطابق واقع در ناکی هر حالده تکبر مذموم اولوب تواضع ممدوح اولدوغنه راجع
این حکایت شنو که در بغداد . رایت و پرده را خلاف افتاد . رایت از کرد راه و رنج رکاب .
کفت با پرده از طریق عتاب . من و تو هر دو خواجه تاشانیم . بنده بارکاه سلطانیم .
من ز خدمت دمی نیاسودم . کاه و بی کاه در سفر بودم . تو نه رنج آزموده نه حصار .
نه بیابان و کوه و کرد و غبار . قدم من بسعی پیشتر است . پس چرا عزت تو بیشتر است .
که بر بندکان مه روئی . با کنیزان یاسمن بوئی . من فتاده بدست شاکردان .
بسفر پای بند و سر کردان . کفت من سر بر آستان دارم . نه چو تو سر بر آسمان دارم .
هر که بیهوده کردن افرازد . خویشتن را بکردن اندازد . **ترجمه**
بر حکایت دکله کم بغداد ده اولمش بو حال . سنجق ایله پرده مابینده اولمش خوش جدال
یول توزندن هم اوزنکی زحمتندن اضطراب . چکمکله سنجق ایتدی پرده یه بو یله عتاب
بز سنکله ایکیمز بر خواجه نک شاکردی یوز . بنده اولوب سور میشز درکاه سلطانی یوز
اولمیوب آسوده خدمتدن بغایت بز منم . کاه و بی که طور میوب دایم سفرده کز منم
سن نه زحمت چکدک ای پرده نه الدک بر حصار . کز مدک صحرایی طاغی قونمدی سکا غبار
سن او تورد ک بر یره کیروب میدانه خوش اتدم جهاد . پس نه ایچون عزتک اولدی سنک بندن زیاده

سن ایدرسین ماه رو قوللر له دایم صحبتی . یاسمن بو قار و اشلر له طوتار سین الفتی
بن سفرلرده دوشوب الدن اله خوار اولمشم . هم آیاغم باغلی سر کردان اولوب زار اولمشم
پرده دیدی باش قورم شاه اشکینه بنده وار . بن سنک کبی کوکه باش چکمم اتمم افتخار
کمکه بوینن قلدروب بیهوده ایلر افتخار . بوینی آلتنده قالور ده آخر اولور خاکسار
حکایت اهل دلکردن بری بر زور بازو صاحب بهادری کوردی که منقبض اولوب خشمناک
اولمش و شدت تندن آغزی کوپکلنمش بو کونه حال اولدی دیو سؤال اتدی بر کمسه جواب ویروب
فلان کمسه اکا دشنام ویرمشدر انک ایچون بو شکله کرمشدر دیدی اول اهل دل تعجب ایدوب
دیدی که بو نامرد بیک بطمن آغری طاشی برندن قالدرر نه عجب که بر سوزی کوتورمکه طاقت کتورمیوب
قطعه لاف سر پنجکی و دعوی مردی بکذار . عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زنی .
کرت از دست بر آید دهنی شیرین کن . مردی آن نیست که مشتی بزنی بر دهنی .
ترجمه مردلک دعواسنی قو لاف اورمه پنجه دن . نفس دوندن سن که عاجز سن نه ارسین نه زن .
قادر ایسک بر مسلمانک دهانن طتلو ایت . اول دکل ارلک دهان اوزره اوره سین مشت زن .
قطعه اکر خود بر درد پیشانی پیل . نه مرد است انکه در وی مردمی نیست . بنی آدم سرشت از خاک دارد .
اکر خاکی نباشد آدمی نیست . **ترجمه** فیلک الندن زور بازو سیله برتارسه اکر . کیم ادم [illegible] .
اولمیه ذلمز اکا مرد . آدم اوغلانجیر ادلمشدر ر چونکه طپراقدن . اولمسه خاکی طبیعت آدم اولمز هیچ فرد
حکایت کمل رجالدن برینه اولیاء اللهک قدس الله تعالی اسرارهم و افاض علینا انوارهم
سیر تیندن سؤال اتدیلر اول عزیز جواب ویروب ادنی مرتبه لری اولدر که یاران صفا و اقرانک
مرادنک مراد خاطرین کندی مصلحتلری اوزره تقدیم ایدرلر دیدی قرآن عظیمده و یؤثرون
علی انفسهم ولو کان بهم خصاصة کلام شریفنک دخی معناسی بودر و حکما بو یله دیمشلردر که
بیت برادر که در بند خویش است . نه برادر و نه خویش است **ترجمه** بر برادر کم جهان اوزنفسنک
قیدین کوره اول حقیقتده نه قرداشک نه خصمکدر سنک **بیت** همراه اکر شتاب کند همره
تو نیست . دل در کسی مبند که دل بسته تو نیست **ترجمه** یولده سندن تیز کیدن
یولداشی یولداش اکلامه . کم کوکل ویرمزسه سکا اکه کوکلک باغلامه

چون نبود خویش را دیانت وتقوی • قطع رحم بهتر از مودت قربی • **ترجمه**
سنك خصمك كه عاری اوله تقوی و دیانتدن • انی كله قطع پیوند اتمك اولادر قرابتدن

حكايت شیخ سعدی علیه الرحمه حكایت ایدر كه هنوز خاطرمده در كه مدعی بنم بو بیتمه
اعتراض ایدوب حق تبارك وتعالی حضرتی قرآن مجیده ده قطع رحمدن منهی بیوروب واصل القربا
حقده كلام شریفی ایله قرابتی اولنلره مودت ورعایت ایله امر اتمشدر سنك كلامك قرآن
عظیمه مخالفدر ددی بن دخی مدعی یه جواب ویروب ددم كه سؤال غلط اتدك بنم بیتمك مضمونی
قرآن عظیمه موافقدر زیرا حق تعالی حضرتی وان جاهداك علی ان تشرك بی ما لیس لك به علم
فلا تطعهما بیورمشدر یعنی والد و والده سكا حاشا مشرك اولمغی یعنی حق تعالینك
وحدانیتنی انكار ایدوب بلمدوكك نسنه یی الله حضرتنه شریك اتخاذ اتمكی تكلیف ایدوب
ابرام ایدرلرسه انلاره اطاعت ایلمه وحرام اولان ابرام لرینه رام اولمه **بيت**

هزار خویش كه بیگانه از خدا باشد • فدای یك تن بیگانه كاشنا باشد •
ترجمه اولسه بیك خصمك دخی چون یلو حقدن یاد اوله • آشنای حق اولان بر یاده اولسون هب فدا

حكايت
پیرمردی لطیف در بغداد • دخترش را بكفشدوز ج داد • مردك سنگدل چنان بگزید •
لب دختر كه خون ازو بچكید • بامدادان پدر چنان دیدش • پیش داماد رفت وپرسیدش •
كای فرومایه این چه دندانست • چند خایی لبش نه انبانست • بمزاحت نگفتم این گفتار •
هزل بگذار وجد ازو بردار • خوی بد در طبیعتی كه نشست • نرود جز بوقت مرگ از دست •
ترجمه بلده بغداده بر پیر خوش طبع اكسز حین • وردی بر باشمقچیه عقد نكاح ایله قیزینی •
اول حریف سنگدل بسی آنی ایله دشلدی • كم دوداغندن اوبیچاره قیزك قان طاملدی •
ارته سی چون پیر كوردی اول قیزك حالن خراب • واردی داماده اوكمه ایلدی بویله عتاب •
ای فرومایه بو نه دشدر نه اشدر سویلكل • نیچه بر چینیزسین آنكه دوداغی انبان دكل •
بو سوزی سكا لطیفه یله دیمم ای سخت رو • هزلنه ایسه قیزدن ال كاكمك ولیكن جدی قو •
بر طبیعتده كه خوی بد طوته جای قرار • اولمدین الدن قومز اول خوی ایلر آشكار •
حكايت بر رفیقك غایت بدشكل بر دختری واریدی حد بلوغه ایرشمش ایدی جهازی فراوان وطلا

لبابا

بی بابان ایكن ینه بر كمسه انكا طالب ونكاحنه راغب اولمازدی **بيت**
زشت باشد دبیقی و دیبا • كه بود بر عروس نازیبا • **ترجمه**
یا قنشماز اوستنه چركین كورینور جامه دیبا • عروسك اولمینجه وضع خوب وچهرهسی زیبا •
وبالجمله اول دختری ضروری بر حریر نابینایه عقد نكاح اتدیلر حكایت ایدرلر كه اول تاریخده
سرندیب جزیرهسندن بر حكیم حاذق كلمشدی كه اعمالره دوا واعمالری بینا ایدردی فقیهه
نیچون دامادكه علاج اتمزسین دیدیلر فقیه جواب ویروب ددی كه خوف ایدر كه كوزلری اچلدوغی كبی
دختری طلاق ویره **مصراع** شوی زن زشت روی نابینا به **ترجمه**
اره وارده شول عورت كه غایت اوله بد چهره • كركدر آنی الان اركه كوزدن اوله بهره

حكايت بر پادشاه درویشلردن بر طائفهیه چشم حقارت ایله نظر ایلدی ایچلرندن بر عارف
نور فراست ایله پادشاهك نظر انكارنه واقف اولوب دیدی كه ای پادشاه بز دنیاده عسكر
ومال جهتندن ادنی یوز وحضور قلب ایله معیشت جهتندن سندن اعلا یوز موت حالنده
سنكله برابر ویكسانز روز قیامتده خود سندن كامرانز **مثنوى**
اگر كشوركشایی كامرانست • وگر درویش حاجتمند نانست • دران ساعت كه خواهند این وآن مرد
نخواهند از جهان بیش از كفن برد • چو رخت از مملكت بربست خواهی • گدایی بهترست از پادشاهی •
ترجمه كركسه فاتح اقلیم شاه كامران اولسون • كرك بر اتمكه محتاج شخص ناتوان اولسون •
ایكیسی داخی اول ساعت كه عالمدن ایده رحلت • كفندن غیری مال التمكه اولمز انكا قدرت •
یوكینی بغلیوب اتركه عزم جانب عقبی • گدا اولمق كشی یه پادشاهلقدن اولور اولی •
درویشك ظاهر حالی جامه ژنده وموی ناستره در یعنی لباس بلاس وموی ناتراشیده در
وزیب وزینت ایله مقید اولمیوب تلاشی در اما حقیقتده باطنی دل زنده ونفس مرده در
یعنی قلبی محبت الله ایله حیات ابدیه وبقا بولمشدر وریاضت ومجاهده ایله نفس آثارسی فنا بولمشدر
خلاصه كلام بودر كه درویشك ظاهری ویران وباطنی معمور ولباسی تیره ودرونی پر نور در **قطعه**
نه انكه بر در دعوی نشیند از خلقی • وگر خلاف كنندش بجنگ برخیزد •
اگر زكوه فرو غلطد آسیا سنگی • نه عارفست كه از راه سنگ برخیزد •

ترجمه دکلدر زاهد اولکم خلقه قرشو ایلیوب دعوی ۰ اکا کم فارشو قورسه قالقا اولکسه لیله جنک ایده
یوار لانوب دوشرسه بر دکرمن طاشی برطاغدن ۰ دکلدر عارف اولکم طاش بولدن قالقه کبی
درویشلرک طریقی ذکر وشکره مشغول اولوب حق تعالی حضرتنه طاعت وعبادت وما ملکی فی سبیل
الله بذل ایدوب کندوسی قوت لایموت ایله قناعت اتمکه وتارک کل اولوب توحید وتوکل وهر
حالده قضایه رضا ویروب تسلیم وتحمل اتمکدر هر کمکه بو اوصاف حمیده واخلاق پسندیده ایله
موصوف اوله حقیقتده درویش خدا پرست رحمانی در اکر لطیف وزیبا قبالر دخی کیرسه اما
بر هرزه کوی وبی نماز وهوا پرست وهوس باز که کوندوزی اخشامه دک شهوت ایله وکیجه سی
صباحه دک خواب غفلت ایله کچه وحلال وحرام اورتایه هر نه کلورسه بی پروایه وزبانندن هر نه
جاری اولورسه بی باک سویلیه اولمقوله ناقبول واوضاعی نامعقول اولان کمسنه رند قلاش
شیطانی در اکر خرقه وعبالر دخی کیه

کم مؤمن فی قبا ۰ وکم کافر فی عبا

نیجه مؤمن وار که انک کیدوکی زیبا قبا ۰ نیجه کافر وار ولیکن کیدوکی کورسک عبا ۰

ای درونت برهنه از تقوی ۰ وز برون جامهٔ ریا داری ۰ پردهٔ هفت رنگ در مکذار ۰ تو که در خانه بوریا داری ۰

ترجمه بر هنه یکن درونک زهد له تقوی لباسندن ۰ ریا ایدوب کیرسن ارقه که بر خرقهٔ صوفی وار
بدی درلو منقش پرده آصمه قاپوکه جونکم ۰ دوشنمش خانهٔک ایچنده همان قورو حصیرک وار

حکایت دیدم کل تازه چند دسته ۰ بر کنبدی از کیاه بسته ۰ کفتم چه بود کیاه ناچیز ۰
تا در صف کل نشیند او نیز ۰ بکریست کیاه وکفت خاموش ۰ صحبت نکند کرم فراموش ۰
کر نیست جمال ورنک وبویم ۰ آخر نه کیاه باغ اویم ۰ من بندهٔ حضرت کریمم ۰
پرورده نعمت قدیمم ۰ با آنکه بضاعتی ندارم ۰ سرمایهٔ طاعتی ندارم ۰
کر بی هنرم وکر هنرمند ۰ لطفست امیدم از خداوند ۰ او چاره کار بنده داند ۰
چون هیچ وسیلتش نماند ۰ رسمیست که مالکان تحریر ۰ آزاد کنند بندهٔ پیر ۰
ای بار خدای عالم آرای ۰ بر بندهٔ خود ببخشای ۰ سعدی ره کعبهٔ رضا کیر ۰
ای مرد خدا ره خدا کیر ۰ بدبخت کسی که سر بتابد ۰ زین در که دری دیکر نیابد ۰

ترجمه باغده کورمشیدم بر نیچه دسته کل تر ۰ بر بغین اوزره دیزوب اوتلوغله صارمشلر ۰

دیدم

دیدم اوتلوق نه در انک بو قدر حدیمی وار ۰ که کل تازه ایله ایلیه بر صفده قرار ۰
آغلیوب جال دلیله ددی اوتلوق ایسم ۰ حق صحبت اولیجق لازم اولور لطف وکرم ۰
رنک وبو یکله جمالک یوغیدر سین بکا سن ۰ هله کل باغنک اوتلوغی دکلمی یم بن ۰
بن دخی اهل کرم ربمزک بنده سیم ۰ اسکیدن نعمتنک جانله بر ورده سیم ۰
کرچه کیم حقه براز بنده بضاعت یوقدر ۰ الده برزرجه سرمایهٔ طاعت یوقدر ۰
هنرم اولسون اکر اولمسون اول سلطانک ۰ لطفن امید ایدرم عفوین اومارم انک ۰
اول بیلور چاره سنی بندهٔ بیچاره لرک ۰ هیچ امیدی یری قالمیان آوارهلرک ۰
اسکیدن بویله جه در عادت ورسم معتاد ۰ پیر اولان قولن افندیلر ایدرلر آزاد ۰
ای جهانی بوغیکن وار ایدیجی بار خدا ۰ بنده بر پیر قولم صوچمی باغشله بکا ۰
سعدیا کعبهٔ تسلیم ورضا یولنی طوت ۰ یوری ای مرد خدا ینه خدا یولنی طوت ۰
نیکبخت اولمز اوکم یوز چویره بو قپودن ۰ بولامز غیری قپو حق قپوسن ترک ایدن ۰

حکایت شیخ سعدینک علیه الرحمه کیاه ایله بر اتدوکی مناظرهٔ لطیفه‌دن مرادی تمثیل در کلستان
صنع الهی ده کندی وجودینی بر کیاه ناچیز مقامنه تنزیل در

ترجمه
بر حکیمه سؤال ایدوب سخاوت وشجاعت صفتلرینک قنغیسی افضلدر دیدیلر حکیم جواب ویروب
سخی وقتی اولان کمسه شجاعته محتاج دکلدر پس سخاوت افضلدر ددی چونکه اخبار صحیحه ده مذکور که
یوم قیامتده کریوم یقوم الناس لرب الانام در ملائکهٔ کرام اهل جنته ادخلوها بسلام کلام
لطیفی ایله خطاب ایدوب هر بری دار السلامه داخل اولمغه شتاب اتدکده اولا اشرف الانام
اولان انبیای عظام علیهم الصلوة والسلام کمال تعظیم واحترام ایله داخل اولوب ثانیا
صدیقلر رضوان الله علیهم اجمعین داخل اولوب صکره ابتدا دخول بابنده علما وشهدا وغزات
واسخیا وسایر طوایف مؤمنین بیاننده منازعه واقع اولدقده حضرت حق جل جلاله انلرک
دعوالرینی فصل ایدوب قضا وهر برینی تمام ارضا اتمکیچون بر ملک مقرب ارسال ایدر اول ملک
طوائف مؤمنینک هر برینه فرادی فرادی سؤال ایدوب سز بو اندکلر عمل صالحی کیمدن تعلم اتدکز
دد کده جملهسی علمادن تعلم اتدک وفضیلت وثوابنی انلردن اشتدک دیو متفق اللسان

تنها عقده سخاوت ایکی ... سخاوت ... جومرد ...

اولدقلرنده اول ملک امدی علما جمله‌سی کزدن اول کرمک کرک زیرا شاکرد استاددن
تقدم اتمک ادب دکلدر دیو حکم اتدکده زمرهٔ علما دخی جواب ویروب امدی اسخیانک
دخی بزم اوزره و مزده حقوق نعمتلری واردر کنا بزن و ثنا بزن عیب آنزیدر ارک آنکله بز فارغ
البال صفای خاطر ایله تحصیل علم و کمال و افاده و استفاده‌یه اشتغال اتمیدک بس
اسخیا بزم ولی نعمتمز اولمشلر بز آنردن تقدم اتمکی اختیار اتمزز دیو کمال رضا ایله
اسخیانک تقدم و تصدرنی قبول اتمه‌لرکرکدر و اسخیا دخی جمله علمانک فتوا سیله
عمل ایدوب علمادن مقدم دخول اتسه‌لرکرکدر اللهم احشرنا مع هؤلاء العلماء السعداء
واسعدنا بنعمتک التی انعمت علی هؤلاء الاسخياء آمين

بیت

نوشتست بر کور بهرام کور ** که دست کرم به ز بازوی زور

ترجمه

بویله یازدی قبرنه بهرام کورک بر ولی ** بازوی پر زوردن یک بخشش و احسان الی

قطعه

نماند حاتم طایی ولیک تا به ابد ** بماند نام بلندش به نیکویی مشهور
زکوة مال بدر کن که فضلهٔ رز را ** چو باغبان ببرد بیشتر دهد انکور

جهانده حاتم طی قالمدی اما که قالمشدر ** آنک نام بلندی حشره دک ایلکله شهرتده
چیقر مالک زکاتن ویر کر اصم فضله‌سین زیرا ** کسنجه باغبان ارتق ویرر انکورین غایتده

حکایت بر قرا مغربی حلبده بزازلر چارسوسنده جز ایدرکن شویله دیر ایدی که مال
فراوان صاحبی اولان غنی‌لر اکر سزک انصافکز و بزم قناعتمز اولا ایدی رسم جر و
سؤال عالمدن قالقار کیدر ایدی

ای قناعت توانکرم کردان ** که ورای تو هیچ نعمت نیست
کنج صبر اختیار لقمانست ** هر کرا صبر نیست حکمت نیست

ای قناعت فقردن قیرتر بنی ایله سن ** زیرا افضل نعمت اولمز هم سلیم و هم نعیم
کنج صبری اختیار اتدی چو لقمان حکیم ** هر کیمک کم صبری اولمایه اکا دیمز حکیم

حکایت مصرده ایکی بکزاده وار ایدی بری تحصیل علم و کمال اتدی بری کسب و کاره مشغول
اولوب جمع مال اتدی اول علمه کوشش ایدن برادر کیدرک علامهٔ عصر اولدی دیو مال جمعنه
ورزش ایدن برادر قوتِ مالیه ایله سلطان مصر اولدی پس سلطان مصر اولان برادر
علامهٔ عصر اولان برادره چشم حقارت ایله نظر ایدوب بن سلطنت مرتبه‌سنه ایرشدم

سن هنوز فقر و مسکنت کوشه‌سنده قالدک دیدی علامهٔ عصر اولان برادر جواب ویروب ای برادر
حق حضرتنک جل جلاله و عم نواله نعمتنه شکر اتمک بکا سندن زیاده واجب اولمشدر العلماء
ورثة الانبياء مضمون شریفی اوزره پیغمبرلر علیهم السلام میراثنی بولدم که علم دولتیدر سن
فرعون و هامان میراثنه واصل اولدک که مصر حکومتیدر دیدی

قطعه

من آن مورم که در پایم بمالند ** نه زنبورم که از نیشم بنالند
کجا خود شکر این نعمت کذارم ** که زوری مردم آزاری ندارم

ترجمه

بن او مورم کم بنی پامال ایدر خلق جهان ** صانمه اول زنبور اولام کم ایده‌لر بندن فغان
قنده وار بو نعمتک شکرینه تاب و قدرتم ** حمد لله مردم آزار اولمغه یوق قدرتم

حکایت بر درویش دلریشی اشتدم که فقر و فاقه آتشنه یانوب قتی حرارت چکردی و خرقه‌سی
اوزره دل صد پاره‌سی کبی نیچه پاره‌لر دیکردی و خاطر ناشاده تسلی ویرمک ایچون دردلو بیتلر انشاد ایدردی

بیت

بنان خشک قناعت کنیم و جامهٔ دلق ** که بار محنت خود به ز بار منت خلق

خرقه و بر قوری نان ایله قناعت ایلیوب ** دار دنیانک قو یالم درلو درلو نعمتن
بارینی کندی فقرمز بارینی چکمک یکدرر ** چکمه‌یه دنشه ایلرک بار کران منتن

ترجمه

برکمسه اول درویشه نصیحت ایدوب ای درویش نیچون کوشهٔ فقر و فناده بویله بی توشه
اوتوروب تشویش چکرسن و درونکه تخم غم اکرسین بو شهرده فلان کمسه طبع کریم و کرم عمیمه
مالک و لطفله آزاده‌لرک خدمتنده دامن درمیان و درویشلرک قلوبنی تسخیر اتمکده
پهلواندر اکر سنک حالک بر ملالکه مطلع اولورسه سکا خدمت و خاطر عزیزکی رعایت اتمکی
جاننه منت بلوردی درویش جواب ویروب دیدیکه درویشلکده فقر و فنا ایله جان ویرمک
بیکره برکمسه‌نک اوکنه واروب عرض حاجت اتمکدن اولادر زیرا دیمشلرکه

قطعه

هم رقعه دوختن به و الزام کنج صبر ** کز بهر جامه رقعه بر خواجکان نوشت
حقا که با عقوبت دوزخ برابرست ** رفتن بپایمردی همسایه در بهشت

کسنی بر خواجکی‌یه جامه ایچون رقعه یازمقدن ** یماوب خرقه‌سین خرسند رفنا کنجنده صبر اتمک
جهنم محنتیله حق بودر کم باصی برابردر ** کشی همسایه‌سنک منتیله جنته کتمک

گر انجه می برم از رنج فاقه شرح دهم • کسان تفقد حالم کنند یا نکنند •
فقر الندن چکدوکم محنتلری شرح ایلسم • شاید ایل حالم تفقد ایده شاید اَمیه •

حکایت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک خدمت علیه لرینه عجم شاهلرندن بری بر طبیب حاذق گوندردی اول طبیب بر قچ ییل دیار عربده قرار ومتاع طبابته رواج ویرمکه سعی بی شمار ایتدی اما اصحاب کرامدن هیچ بری اکا مراجعت ایدوب عرض احتیاج و سوء مزاجدن شکایت ایدوب طلب علاج ایتمدی آخر درد انتظار جاننه کار ایتمکله برگون اول طبیب غریب عالمک دردورنه طبیب اولان حضرت حبیبک علیه السلام حضورعالیلرینه کلوب شکایت ایدوب یارسول الله بنی خدمت علیه کزایله ابتهاج و اصحاب کرامه علاج ایچون گوندردیلر اما بو قدر مدت درکه باکه هیچ کیمسه التفات ایتمدی و درده مبتلا بر فرد کلوب کتمدی تاکه بو بنده افکنده یه تعیین اولنان خدمتی بتورمک و عبودیت شرایطنی یرینه کتورمک میسر اولمایدی دیدی حضرت رسول ام طبیبی تطییب ایچون شویله خطاب بیوردیلر که بزم اصحابمزک بر طریقلری و بر عادتلری واردر تا اشتهالری غالب اولمینجه تناول طعام ایتمزلر و هنوز اشتهالری باقی ایکن طعامدن ال چکرلر بیچاره طبیب حضرت رسولک علیه السلام مرض جهالت علاجنه کافی اولان جواب شافیلرین استماع ایدوب بونلرک تندرستلکلرینه سبب بوایمش دیو زمین خدمتی بوس لیدوب و اجازت علیه نبویه ایله یینه کندی دیارینه کتدی **بیت**

سخن آنکه کند حکیم آغاز • یا سر انگشت سوی لقمه دراز • که ز ناگفتنش خلل زاید • یا ز ناخوردنش بجان آید •
لاجرم حکمتش بود گفتار • خوردنش تندرستی آرد بار •
سوزه اول وقتده آغاز ایدر ارباب هنر • یا ال اوجین اوزادوب لقمه یه اول دمده صونر •
که سوزین سویلمکده اوله بر جای حذر • یا طعامی یمکدن کله جاننه ضرر •
پس بهر حال نه سوز سویلرسه حکمت اولور • هر نه لقمه یرایسه عافیت و صحت اولور

حکایت بر مست هوا بر ست هر بار توبه ایدردی اما بینه آیینه توبه سین شیشه باده کبی سنگ هوا ایله شکست ایلردی و مرتبه بلند اولمشیکن یینه پست ایلردی مشایخدن بری آنی گوروب دیدی که شویله انگارم که حددن زیاده طعام تناول ایتمکه معتاد سین نفس اماره سنک ایله

بای بندی اولان توبه قیلن انجه در سنک نفسنک بو اسلوب اوزره که سن برورده ایدرسین قیل دکل زنجیر اولورسه دخی قرار ویرکون اولور که زنجیرین قرمش شیر نخجیر کبی سنی چاک ایدوب هلاک ایدر

بیت یکی بچه گرگ می پرورید • چو پرورده شد خواجه را بر درید •
بچه گرگی بسلدی چون اولدی بزرک • بسلین بیچاره یی آخر هلاک ایتدی او گرگ •

حکایت عجم پادشاهلرندن اردشیر بر عرب حکیمه سؤال ایدوب هر گون نه مقدار طعام تناول ایتمک گرک که هم سبب قوت هم باعث بقای صحت اوله دیدی حکیم یوز درهم طعام کفایت ایدر دیدی اردشیر حکیمک کلامندن اعراض و بو مقدار قلیل آدمک بدننه نه قدر قوت ویرر دیو اعتراض ایلدی حکیم جواب ویروب بو قدر طعام سنی کتورور و آیاغ اوزره طورغوزر اما بوندن زیاده تناول ایدرسک طعامی کتورمش اولورسین و طعام حمالی اولمغله زحمت چکرسین دیدی

بیت خوردن برای زیستن و ذکر کردنست • تو معتقد که زیستن از بهر خوردنست •
یمک یمک دیرلیوب حقی ذکر ایتمک ایچون در • یمکدن اوتوری صانورسین دیرلکی سن ایسه

حکایت خراسان ولایتنده ایکی درویش بری بریله همصحبت اولوب عالمی سیاحت ایدرلردی بری غایت نحیف و معده سی ضعیف ایدی هر ایکی کیجه ده انجق بر کره افطار ایدردی اول بری غایت قوی و تن پرور ایدی برگونده اوچ کره طعام یر ایدی اتفاقا بر شهرک قپوسنده جاسوسلق تهمتی ایله گرفتار اولدیلر ایکیسنی دخی بر خانه ده حبس ایدوب خانه نک قپوسنی یایوب دیوار ایلدیلر ایکی هفته بجد کدن صکره اول بیچاره لرک بی گناه ایدکلری معلوم اولدقده قپویی آچدیلر گوردیلر که قوی اولان هلاک اولمش ضعیف اولان جان قورتروب سلامت بولمش بو حالی مشاهده ایدنلر عجبه قالدیلر و حیرت دریاسنه طالدیلر بر حکیم بونک حکمتنی بیان و سرینی عیان ایدوب دیدیکه بونه جای تعجبدر بلکه بو حالک عکسی ظهور ایتسه ایدی تعجب محلی اولوردی اول بیری چون طعام کل ایتمکه معتاد ایمش کرآجلغه تحمل ایده میوب هلاک اولدی بو کندی جانی و حفظ صحتی ایله مقید اولوب طعامی قتی آز تناول ایدرمش که معتادی اوزره صبر ایدوب سلامت بولدی **قطعه**

چو کم خوردن طبیعت شد کسی را • چو سختی پیشش آید سهل گیرد •
و گر تن پرورست اندر فراخی • چو تنگی بیند از سختی بمیرد •

ترجمه
طعامی آز یمک برکسه نك اولسیدی معتادی ، اوکیمه سنجاق کلدکده آنی خوش طوتر آسان ،
ولی بو للقده تن یبر واولوب چوقچه یین کسه ، قچن بر طارلق کوره اوشندیرن اولور بیجان ،
حکایت حکمادن بری اوغلنه نصیحت ایدوب طعامی چوق تناول اتمکدن حذر ایله که طوقلوق
آدمی خسته ایدر دوی وکثرت طعام آدمك قلبنده اولان صفا ورقتی ازاله ایدر اوغل
جواب ویروب ای پدر اعلا طوقلق آدمی خسته ودردناك ایدر اما اچلق آدمی هلاك ایدر اشتمدکمی ظرفا بو یله دیرکه
بسیری مردن به که کرسنکی بردن ، دیدی ارباب ظرافت برلوند انه سخن
مصراع
یکدرر طوقلقدن اولمك جوع دردن چکه دن ، حکیم بو مصراعی ایلدا وغلنه تأدیب ایدوب
دیدیکه اندازه نکه دار که اندازه نکوست ترجمه نه اوزاطه نه تفریطه ایت تمی وزاتمس حددن کوزت اندازه
هر برده اندازه اولور احسن ، حق تعالی حضرتی قرآن عظیمده کلوا واشربوا ولاتسرفوا کلام شریفی ایله
عبادتی اکل وشربده طریق اعتداله ارشاد بیورمشدر بیت کرچه خدا دیدی کلوا واشربوا ،
دیدی عقبنده ولاتسرفوا ، نه چندان بخور کز دهانت برآید ، نه چند انکه از ضعف جانت برآید
ترجمه
نه قاتی چوق طعامی کل ایت چیقا تاکم دهاننذن ، نه قاتی آز یه ضعف ایله چیقه سن تاکه جانکدن
بیت مکن کر مردمی بسیار خواری ، که سك زین میکشد بسیار خواری ترجمه
اکر انسان ایسك کل چوق یمکدن نسن فراغت ایت ، چکر چوق خوارلق زیرا طعامی چوق یمکدن ایت
قطعه بانکه در وجود طعام است حظ النفس ، رنج آورد طعامکه بیش از قدر بود ،
کر کلشکر خواری بتکلف زیان کند ، ور نان خشك دیر خوری کلشکر بود ، ترجمه
حظ ایلر اکرچه کشینك نفسی یمکدن ، حددن آشری یرسه ولی عین ضرر در
زحمتله یسك کلشکر جانه زیان در ، لکن بر سك اکر بر قوری نان کلشکر در
حکایت بر بر یضه کوکلنه استر سؤال ایلدیلر جواب ویروب دیدیکه کوکلم آنی استر که هیچ نسنه استمیه
بیت معده چو پر کشت شکم درد خاست ، سود ندارد همه اسباب راست ترجمه
معده اولوب امتلا درد شکم ویرسه جفا ، نفعی یوق طونکم مهیا اولمش اسباب معاش
حکایت بر قصابك کوشت بهاسندن بر قاچ صوفیلر ذمتنده بر مقدار اقچه سی جمع اولمش ایدی
چوق کون کلوب تقاضی ایلردی وغلظت وخشونت ایدوب قتی زشت سوزلر سویلدی صوفیلر

[illegible marginal note]

انك

آنك جفاوا ذاسندن خاطر شکسته ایدیلر وادای دینه قادر اولمامغله صبر وتحملدن
اوزره چاره بولمیوب دبسته ایدیلر ایچلرندن بر اهل دل ایتدی که نفس اماره یه طعام ایله
وعده ویرمکدن آسانذر زیرا قصابك حزدالره صالمق اساءت در اما نفس امارهیی وعده ایله
الدامق نفسی اصانذر بیت ترك احسان خواجه اولیتر ، کاحتمال جفای بوابان ، بتمنای کوشت
مردن به ، که تقاضای زشت قصابان ، اکابردن عطا امیدنی ترك اتمك اولادر ،
جفاسنه تحمل اتمه دن بیغار بوابك ، فقرء ات تمناسیله آج اولمك اولادر ،
تقاضای قبیحن چکمه دن مردار قصابك حکایت بر جوانمرد تاتار جنکنده بر عظیم
جراحت اصابت اتدی برکسه اکا دلالت ایدوب فلان بازرگانده نوشدارو وار در شکست
جراحتکه نافع بر معجون کثیر المنافع در اکر طلب ایدرسك شایدکه بر مقدار ویره وآنی استعمال
اتمکله درد که درمان ایره ددی شویله روایت ایدرلرکه خاتم طی مرتبه سخا وکرم ایله موصوف
ایسه اول بازرگان تمام انك عکسی ایله معروف ایدی یعنی زیاده بخیل ایدی هرکز سفره سی
آچلمزدی وطعامی بیلنوب شربتی ایچلمزدی بیت
کر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب ، تا قیامت روز روشن کس ندیدی در جهان ،
سفره سنده نان یرینه اولسه قرص آفتاب ، حشره دك عالمده کمسه روز روشن کورمیه ،
اول جوانمرد مردانه جواب ویروب اول بخیلدن نوشدارو طلب ایدرسم شایدکه ویره یا ویرمیه
ویردوکی تقدیرجه احتمالدرکه بکا آندن منفعت ایره یا ایرمیه بهر حال اویله بخیلدن بر نسنه
قرا تمك اکر نوشدارو ایسه دخی زهر قاتل وستم هلاهل در دیدی
کمکه بر نامرددن قرا ایلیه نامرد در ، نوشدارو سی انك درمان دکلدر درد در ،
بیت هرچه از دونان بمنت خواستی ، در تن افزودی واز جان کاستی ، ترجمه
چکوب منت دنیلردن نکم جلب ایلدك آنی ، تنك ارتردك اما جانه ویردك جیلی نقصانی ،
ترجمه حکما دیمشلردرکه فرضا اکر آب حیات آب رودوکك مقابله سنده صاتلر ایسه عاقل و
دانا اولان کمسه لر صاتون الماغی اختیار اتمزلر و آب حیات ایچون آب رولرین آقتمزلر زیرا
عزت وحرمت ایله جان ویرمك ذلت ایله تنده کانی سورمکدن اولادر
بیت

اکر حنظل خوری از دست خوش خوی ، به از شیرینی از دست ترش روی **ترجمه**

حنظل یمک ایدر لب شیرینک الندن ، حلوا یمدن صورتی اکشینک الندن ،

حکایت علی ادن برینک اهل و عیالی قتی چوغیدی و آنلاره وفا ایده جک نفقه یه قدرتی یوغیدی کندی حقنده زیاده حسن ظنی اوزره اولان اکابردن برینه کمال ملال و کلال ایله عرض احوال براحوال واظهار فقر و فاقه ایله آب رو دوکوب ابتذال ایلدی اول دولتمند اول اهل علمک وضع ناپسندین مشاهده اتدکده اظهار انقباض ایلدی و ادب علم و کمال اقتضاسنجه اولان رجالدن عرض حال ضمننده جز و سؤال صورتی نمایان اولمق نظرنده قتی قبیح کورنمکله اول اهل علمه التفات اوزره ایکن اعراض ایلدی **نظم** زبخت روی ترش کرده پیش یار عزیز ، مرو که عیش برو نیز تلخ کردانی ، بحاجتی که روی تازه روی و خندان رو ، فرو نبندد کار کشاده پیشانی ، **ترجمه** وارمه یوزکی بورتارق یارک اوکینه ، تلخ ایدوب انوک عیشنی ده اتمه شکسته ، هر حاجته وارسک کولرک آچلارک وار ، کم آلنی آچق آدمک اولمز ایشی بسته ، شویله حکایت ایدرلرکه اول دولتمند اکرچه اول اهل علمک وظیفه سنی براز ارتردی اما انکا اولان حسن اعتقاد و ارادتنه چوقجه نقصان ویردی برقاچ کون نهکاه کوردی که اول دولتلونک کندی حقنده اولان محبت قدیمه سی بوزلمش و اعتقاد صمیمه سی نقصان پذیر اولمش بو بیتی انشاد ایدوب برکه

شعر بئس المطاعم حین الذل تکسبها ، القدر منتصب والقدر محفوض ،

نه عجب چرکین ایمش هر طعام اتمکله ، قدر زکی نصب ایده سین قدرکی کستر ایلیه سین ،

بیت نانم افزود و آب رویم کاست ، بی نوایی به از مذلت خواست ، **ترجمه**

نانمی آرتوردی اما دوکدی آب رویمی ، زلت منتدن اولی ایمش اولمق بی نوا

حکایت بر درویشک غایت ضرورتی و حرارت فقر ایله شمع کبی یانوب اوزرینه غم و غصه مرکبی اوشدی بر کمسنه انکا مرحمت و طریق سلامته دلالت ایدوب فلان دولتلونک بی قیاس مالی و بی نوالره احسان و نوالسی وار درسنک بو مرتبه احتیاجکه واقف اولورسه حاجتکی قضا و مرادکی روا اتمکده توقف اتمزدی درویش بن اول دولتلویی بلمم دیدکده اول کمسه بن سکا رهبرلک و یاروباور لک ایدهیم دیوب درویشک الن طوتوب اول دولتلینک منزلنه

التدی و کندی زعمی اوزره درویشه دستکیرلک اتدی درویش کوردیکه اول دولتلی دوداقلرین صارقتمش و قاشلرین چتمش و غضب ایله اوتورمش بر عبوس الوجه و زبانی صورت حریفدر هماندم بر حرف سویلمیوب کرو چکلدی اول دلیل اولان کمسه درویشه عتاب ایدوب نیچون بویله خفت اتدک دیدکده جواب ویروب ادیله عبوسک عطاسنی لقاسنه و مالنی جمالنه باغشلادم دیدی **ترجمه** اول عبوسک قالسن بکا عطاسی اولماسون ، تک جهان قرشومده انکبه لقاسی اولمسون ،

قطعه مبر حاجت بنزدیک ترش روی ، که از خوی بدش فرسوده کردی ،

اکر کویی غم دل باکسی کوی ، که از رویش بنقد آسوده کردی ، **ترجمه**

آکشی یوز کوسترنه حاجتکی عرض اتمه ، که انک خوی بدندن اولاسین فرسوده ،

درد دل سویله سیک سویله اوصاحب کرمه ، که کوروب طلعتنی نقد اولاسین آسوده ،

حکایت اسکندریه ده بر ییل غایت ایله قحط و غلا ظهور اتمشیدی شول مرتبه یه وارمشیدی که خلقک طاقتی طاق اولوب عنان اختیارلری اللرندن کتمشیدی و زمینه قطره باران دوشمیوب آسمانک قبولری بسته و اهل زمینک فریادی آسمانه پیوسته اولمشیدی **نظم**

نماند جانور از وحش و طیر و ماهی و مور ، که بر فلک نشد از بی نوایی افغانش ،

عجب که دود دل خلق جمع می نشود ، که ابر کردد و سیلاب دیده بارانش **ترجمه**

وحش و مرغ و مور و ماهی قالمدی بر جانور ، که سپهره آچلقدن چقمیه افغانلری ،

بو عجبدر جمله خلقک دود آهی جمع اولوب ، ابر اولوب یاغمیه سیل دیده کریانلری ،

بویله قحط و غلا اثناسنده و شدت بلا هنکامنده بر بد حال مشتمل الاعمال مخنث وار ایدی که انک شرع شریفه مخالف افعال شنیعه و اعمال شنیعه سنی ذکر اتمک ترک ادبدر بلای غلا ایله خلق عالم آچ و محتاج ایکن بو اول مخنث نعمت فراوان و مال بی پایانه مالک ایدی بو قدر سوء اعمالی ایله هله شو حالی وار ایدی که سخا و کرم و بذل درم مسلکنه سالک ایدی چونکه دست اولن فقرایه سیم و زر باغشلر ایدی و مسافرلک اوکنه طعام چکردی و درویشلردن بر جماعت بلای غلای غلبه مبتلا اولملغله بی طاقت اولوب اول مخنثک دعوت و ضیافتنه وارمغه عزیمت و بو خصوصده بنم ایله مشاوره ایدوب بنی دخی بیله دعوت اتدیلر بن اول مخنثه مراجعت

ایمکی اختیار اتمیوب انلاره مخالفت ایلدم ومقامه مناسب بو قطعه‌یی سویلدم

قطعه

نخورد شیر نیم خورده سک ‌ ور بسختی بمیرد اندر غار
تن به بیچاره کی و گرسنگی ‌ بنه و دست پیش سفله مدار
گر فریدون شود بنعمت و مال ‌ بی هنر را بهیچ کس مشمار
پرنیان و نسیج بر نااهل ‌ لاجورد و طلاست بر دیوار

ترجمه

سکدن آرتان لقمه‌دن شیر استنکاف ایدوب ‌ غار ایچنده آجلقدن اولسه اتمز اختیار
آجلق محتاجلق چکمک وار ایکن ال بغلیوب ‌ بر دنی‌نک قرشوسنده اتمه عرض افتقار
مال و نعمتده فریدون دکلو اولسیدی اگر ‌ بر هنرسز دونی آدم صایمه اتمه اعتبار
بی هنر اکننده دیبا صانکه دیوار اوستنه ‌ لاجورد ایله طلادر انده‌لر نقش و نگار

حکایت سخاوکرم وبذل دینار و درهمده علم وسلم عالم اولان خاتم طایی‌یه سؤال ایدوب عالمده کندیکدن زیاده بر صاحب همت کوردکمی یا اشتدکمی دیدیلر خاتم جواب ویروب دیدی نعم کوردم بر کون قرق دوه قربان اتمشیدم وامرای عربه عشیرتلری ایله ضیافت ایچون بر صحرایه چیقوب کتمشیدم بر فقیری کوردم که بر بغیم خار و خس جمع ایدوب زحمت چکر ایدی انکا سؤال ایدوب نیچون خاتمک دعوتنه وارمزسین که حالا انک خیمه ضیافتی قورلمشدر وسماط نعمتی اوزره وافر خلق جمع اولمشدر دیدم اول فقیر جواب ویروب دیدیکه

بیت

هر که نان از عمل خویش خورد ‌ منت خاتم طایی نبرد

ترجمه

کمک کسبی عملیله ایده تحصیل کفاف ‌ منت خاتم طایی‌دن اید استنکاف

خاتم ستوده اوصاف سینه صافلق مقتضاسنجه انصاف ایدوب اول فقیری همت وجوانمردلکده کندمدن زیاده کوردم دیو اقرار واعتراف ایلدی حکایت حضرت موسی کلیم علی نبینا وعلیه الصلوة والتسلیم بر درویشی کوردی که غایت برهنه وعریانلکدن قوم ایچنده پنهان اولمش حضرت موسی‌یی کوردکی کبی تضرع ونیازه آغاز ایدوب یا کلیم الله عریانلقدن کندومی قوم ایچنده نهان اتمشم وبی طاقتلقدن جانه یتمشم مرحمت ایدوب بنم حقمده بر دعا ایله تا که حق تعالی بنم دردمه درمان ویرمقدار کفاف لطف احسان ایده دیدی حضرت موسی علیه السلام مناجاته دونوب کیرو کلدکده کوردی اول کدا قید وبنده کرفتار اولمش وبی نهایه خلق جمع اولوب اطرافنی المشلر بو که نه حال اولدی دیو سؤال بیوردی وجواب ویروب دیدیلر که شرب خمر ایدوب

غوغا قوپردی وبر آدمی بی‌گناه قتل اتدی شمدی آنی دخی قصاص ایده‌یورلر

قطعه

گربه مسکین اگر پر داشتی ‌ تخم گنجشک از جهان برداشتی
شکم کاو ایکی مانند بهشت ‌ شاخ ایشان را اگر خر داشتی

کربه مسکینک قنادی اولسه ایدی بی‌امان ‌ یر یوزندن قالدرردی سرچه‌نک تخمن همان
کاو کبی بو ینوزی اولسه ایدی خر بیچاره‌نک ‌ کوردکی کاوک دنشردی قرنن ایلردی زبان

ترجمه

عاجز باشد که دست قدرت یابد ‌ بر خیزد و دست عاجزان برتابد

کاهی اولور که بنجه قدرت بولور فقیر ‌ فالقار ده قولکری بورر ناتوانلرک

حکایت حضرت موسی علی نبینا وعلیه السلام خلاق عالمک کمال حکمتنه اقرار ودعاده صادر اولان جرائت واستعجالدن استغفار اتدی حق تعالی حضرتی قرآن عظیمده ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض بیورمشدر یعنی اگر حق تعالی حضرتی قوللرینک رزقنی حد اعتدالدن زیاده وابواب نعمتی برادلرینه کشاده ایده ایدی غروره دوشوب ترک طاعت وانقیاد وروی زمینده بغی وفساد ایدرلردی

قطعه

سفله چو جاه آمد وسیم و زرش ‌ سیلی خواهد بحقیقت سرش
آن نشنیدی که حکیمی چه گفت ‌ مور همان به که نروید پرش

ترجمه

بردنی‌یه کلسه ایدی منصب ایله سیم و زر ‌ طفره‌لر ایلر باشی محتاج اولور سیلی‌یه
آنی سن اشتمدکمی کم نه دیدی بر حکیم ‌ مورک اولی اولان اولدر کم قنادی بتمیه

حکمت پدرک عسل بسیار دار اما پسر بیک مزاجی خار در مزاجی حرارت اوزره اولانلره عسلک ضرری وار در پس پسرینه کمال مرحمت وشفقتدن زیاده در جمله قوللرکی غنی اتمدوکی آنکیچون در که هر کس غنایه تحمل اتمز وغناده عافیت ملاحظه ایدر اما عاقبتی تأمل اتمز ذکر اولنان حکایتده حضرت موسی علیه السلام دعا اتدوکی کدا کبی پس آنک کبیلره فقر دولت عین دولت اولور وغنا دولت بر عظیم لت اولور امدی عاقل وکامل اولدر که الخیر ما اختاره الله مضموننده غافل اولمیه

بیت

آنکس که توانگرت نمی‌کرداند ‌ او مصلحت تو از تو بهتر داند

ترجمه

سنی بای ایلدی حق دیلدی مسکنتک ‌ سندن اعلا بیلور اول بینه سنک مصلحتک

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بصره شهرنده بر اعرابی کوردم جوهر فروشلر مجمعنده شویله حکایت ایدردی که بر زمان بیابانده یول یتوردم وزاد وزخیرهم دکندی

هلاک اولمغه مقرر بلمشیدم ناگاه برکیسه طلوم مروارید بولدم هرکز اول ذوق وصفایی فراموش
اتزم که بولدوغم حینده آنی قاورلمش بغدای ظن اتمشیدم وینه اول نا امیدلکی فراموش
اتزم که کیسه‌یی اچدقده کوردم که صافی مروارید ایمش اگرچه قابل بسنه دکل ایمش **ترجمه**
گندم بریان صنوردم بن آنی لؤلؤ ایمش **قطعه** دربیابان خشک وریگ روان
تشنه را در دهان چه در چه صدف مردبی توشه کوفتاد ازپای درکمربند او چه زر چه خزف
ترجمه برقوری یازیده کم صوبرینه قوملر آقه تیلسون تشنه دهاننده دُر اولمش یا صدف
زادی قالمیان مسافرکم دوشوب یوله قاله یا کمربندنده آنک آلتون ایمش یا خزف
حکایت اولاد عربدن بری بیابانده قالوب زیاده تشنه لکدن آرزوی آب ایله وحیرت واضطراب ایله
بویله دیر ایدی **شعر** یالیت قبل منیتی یوما افوز بمنیتی نهرا تلاطم رکبتی فاظل املأ قربتی
ترجمه نولایدی اولمدن اول مراده برکون ایرسیدم دیزه دک قربه طولدرمغیچون برنهره کرسیدم
حکایت برمسافر بروادی واسع حوادة کمراه اولمشیدی وقوت لایموتی دوکنوب قوتی قالمامغله
حالی تباه اولمشیدی کمرنده برمقدار مبلغی واریدی اول اطرافی واغر طولاندی آخر وادی
سلامته یول بولمایوب سختلق ایله هلاک اولدی ساحلردن برطائفه اول محلدن عبور ایدرکن کوردیلرکه
اول غریب کمرنده اولان مبلغی چیقاروب اوکنه قومش وبو التون حل ایله یازلمغه سزاوار
اولان قطعه خاک اوزره یازوب حیاتدن ال یومش **بیت** گرهمه زر جعفری دارد
مردبی توشه برنگیرد کام دربیابان فقیر کرسنه را شلغم پخته به که نقره خام
ترجمه گامه الامز بولده هیچ آزغی قالمایجق اول کشی کم یوکلری صافیجه آلتون اوله
برقوری یازیده کم آچ قاله برفقیر خام کومشدن ایو شلغم پخته اکا
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه کندی سرکذشتن حکایت ایدوب ایدرکه هرکز دور زمانک الندن
جور وجفا کورمشدم مکرشول وقت که برهنه پا قلدم ویاپوش صاتون المغه قدرتم یوغیدی
بو بی حضورلغله کوفه شهرینک جامعنه کردم آنده برفقیری کوردم که ایاغی یوغیدی پس حق تعالی حضرتینک
نعمتنه شکر ایلدم وآیاغم برهنه باصدوغی نعمتی ایله منسلی اولوب یاپوشسزلکه صبر ایلدم **بیت**
مرغ بریان بچشم مردم سیر کمتر ازبرگ تره برخوان است

قارنی

ترجمه قارنی طوق اولان کشی به مرغ بریان کورینور سفره اوزره تره برکندن دخی حور وحقیر
شلغم پخته ولیکن مرغ بریان کورینور اکه کم اوله بغایت آچ ومحتاج وفقیر
حکایت پادشاهلردن بری فصل زمستانده برقاچ خاص خدمتکاری ایله صید وشکاره چیقوب
شهردن اوزاق دوشدی واخشام اولوب ایرشدی قارشودن بردهقان خانه‌سی نمایان اولدی
پادشاه بوکیجه شو کورینن خانه‌یه نزول ایده‌لم تاکه سرمازحمتی چکلمیه دیدی وزرادن برفقیر و
حقیر دهقانک خانه‌سنه نزول اتمک پادشاهلرک قدر عالیسنه لایق دکلدر همان بوراده خیمه قوروب
آتش یاقمق مناسب دردیو پادشاهه عرض ایلدی وزیرک کلامنده القای تکبر وغرور اولمغله پادشاه
انک القاسن اصغا اتمیوب الغا وحسن خلق وتواضع مقتضاسنی اجرا اوزره ایکن دهقان کندی
خانه‌سنه پادشاهک مهمان اولمغه مائل اولوب وزیرک حائل اولدوغندن خبردار اولدقده
ماحضری طعام احضار ایدوب حضور پادشاهی‌یه ایلتدی وزمین خدمتی بوس ایدوب درویش
خانه‌سنه نازل اولمغله پادشاهک قدر بلندینه نقصان کلمدوکی مقرر ایدی همان فقیر دهقانک
قدری بلند اولدوغن ارباب حسد استمدیلر دیو بسط کلام وعرض مرام اتدی پادشاه دهقانک
اداسی وخوش طبعانه رجاسی خوش کلمکله رجاسنی قبول وخانه‌سنه نزول ایدوب اول کیجه
دهقانه مهمان اولدی وخانه دهقان برکلخن ویران ایکن یمن قدوم سلطان ایله کلشن خندان
اولدی ارته‌سی پادشاه خلعت نعمت فراوان ایله دهقانی سرافراز واقرانی میاننده بولنرازله
ممتاز اتدی شویله اشتدم که دهقان پادشاهی تشییع ایدوب رکاب کامیابی یاننجه سایه کبی دولن
اولوب کیدر ایدی وپادشاهه دعا وثنا ایدرک کندی حسب حالنی بوقطعه جانفزا ایله ایراد ایدی
قطعه زقدر وشوکت سلطان نگشت چیزی کم از التفات بمهمان سرای دهقانی
کلاه گوشه دهقان بآفتاب رسید که سایه برسرش افکند چون تو سلطانی
ترجمه شها اکسلدی برنسنه قدر وشوکتکدن هیچ تنزل ایلیوب دهقان فقیره اولمادن مهمان
کلاهی کوشه‌سی تا آفتابه ایردی اناکم انک باشنه سایه صالدی برسنکلین سلطان
حکایت برگدای بدحال جر وسؤال اتمکله وشب وروز آب رو دوکوب ابتذال اتمکله جمع مال ومنال
اتمشیدی پادشاهلردن بری اول کدایه خطاب ایدوب شویله اکلادرکه مال فراوانه مالک سن

حالا بزوم برمهم مصلحتمز واقع اولدی حاضر خزینه مز یوق اکر قرض طریقیله بزه برمقدار مال ویروب معاونت ایدرسک مملکتمزدن محصول حاصل اولوب خزینه واصل اولدقده بالتمام ادا ایدهلم دیدی کدا انک جهان دم عقلی باشندن کیدوب بنم کبی کدای حقیرک مالیله پادشاه عالم دست همتی آلوده اتمک روا دکلدر زیرا بن اول مالی هزار زار و زور ایله سورو انه جمع ایرکبی بردن ایکیدن جمع اتمشم دیدی پادشاه دخی جواب ویروب غم دکل بن دخی سندن الا جقم مال خبیثی بیه کافرلره ویرسم کرکدر که حق تعالی حضرتی قرآن عظیمده الخبیثات للخبیثین بیورمشدر یعنی خبیثه اولانلر بیه خبیث اولانلر ایچوندر

ترجمه ملوث مالی چرآرک بیه کفاره لایقدر　　که بر مردار اولان نسنه بیه مرداره لایقدر

شعر قالوا عجین الکلس لیس بطاهر　　قلنا نسدبه شقوق المبرز　ترجمه

دیدیلر بوغلین الچی پی برق پاک دکل　　بز دک آنی هلایه سوررز پاک دکل

بیت گر آب چاه نصرانی نه پاکست　　جهود مرده میشوییم چه باکست　ترجمه

اکر اولمازیسه نصرانیلرک قویوسی پاک　　بر یهودی اولوسی یورزا و صوکیله نه باک

بو مرتبه دن صکره اول کدای بی حیا پادشاهک فرمانینه انقیاد اتمیوب مجادله و عناده بعدلو درلو بهانه لر بولوب داد و فریاده باشلدی آخر پادشاه امر ایدوب کدا انک ضرورت مقداری مالنی خواه و ناخواه الندن چکوب آلدیلر

قطعه بلطافت چو بر نیاید کار　　سر به بی حرمتی کشد ناچار

هر که بر خویشتن نبخشاید　　گر نبخشد بر او کسی شاید　ترجمه

کشیدن خوش لطیفله کلمیه چونکم برکار　　کوج ایدرلرده کیدر حرمتی انک ناچار

کمکه اوز نفسنه رحم ایده میوب ایده جفا　　کمسه رحم ایلمیوب اتسه جفا اکه سزا

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدرکه بربازرکانی کوردم که یوز اللی دوه یوکلکی مقداری خواری و بی شمار تحف و یادکاری و قرق نفر عبد مشتری خدمت کذاری واریدی کیش جزیره سنده برکیجه بنی دعوت ایدوب حجره سنه الدی بتون کیجه آرام اتمیوب یاوه لک اتدی جمله دن بری بو ایدی سویلدی که فلان شریکم ترکستانده در و فلان متاعم هندستانده در و بو کاغد فلان محلده اولان عقارمک حجت زمینی در و فلان کمسه ده اولان خمک فلان کسه کفیل و ضمینی در کاه

دیر ایدیکه اسکندریه یه سفر اتمک خاطره ایدرم که لطیف هواسی وار در یینه دونوب دیر ایدیکه اسکندریه یه کتمکدن فراغت اتدم زیرا موزب جانبنک مخوف و خطرناک دریاسی واردر بو جمله دن صکره بکا خطاب ایدوب ای سعدی بو سفردن صکره برغیری سفرم دخی واردر اکر آنی تمام ایدرسم اندن صکره ترک تجارت ایدوب بقیهٔ عمرمی کوشه نشینلک ایله کچورمک استرم دیدی بن دخی سؤال ایدوب اول دیدوکک سفر قنغی سفردر دیدم جواب ویروب فارس ولایتندن کوکرد آلوب چین ولایتنه ایلتمک استرم زیرا اشتدم که چینده کوکردک عظیم قیمتی وارمش و اورادن کاسهٔ چینی آلوب روم ولایتنه کوتورمک و رومدن دیبا آلوب هند ولایتنه التمک و هنددن پولاد آلوب حلبه کتورمک و حلبدن صرچه آلوب یمنه التمک و یمندن برده آلوب ینه فارس ولایتنه کتوروب اندن صکره تجارتی ترک ایدوب دکان نشین اولمق استرم دیوب بو مقوله بیچه نامعقول مالیخولیالر سویلدی که ارتق کفتاره طاقتی قالمدی حونوب بکا خطاب ایدوب ای سعدی سن دخی کورد کلردن و اشتدکلردن بر سوز سویله دیدی بن داخی آنی طریق قناعته ارشاد ایچون بو نظم انشاد ایدوب دیدمکه

قطعه آن شنیدستی که در صحرای غور　　بار سالاری بیفتاد از ستور

گفت چشم تنگ دنیادار را　　یا قناعت پر کند یا خاک گور　ترجمه

آنی اشتدکمی بر زردار تاجر ناکهان　　غور صحراسنده آتندن دوشدی چکدی زار و زور

دیدی چشم دنیادار اولانک بر حرص بینه　　طولدررسه یا قناعت طولدرر یا خاک گور

حکایت برمالداری اشتدم که خاتم طی عالمده نه مرتبه سخی و کرم ایله موصوف ایسه اول دخی تا اول مرتبه بخل و خست ایله موصوف ایدی ظاهر حالی نعمت دنیا ایله آراسته و کردن آمالی زیور مال ایله پیراسته ایدی اما انک طبیعتنده خست نفس اول مرتبه ده متمکن ایدی که برجان مقابله سنده بر نان ویرمز ایدی و حضرت ابو هریره نک رضی الله عنه مایل اولدوغی کربه سنه بر لقمه اوزاتماز ایدی و اصحاب کهفک کلبنه بر استخوان اتمز ایدی و بالجمله هیچ برکمسه انک خانه قپوسین آچلمش و سفره سنی اورتاده یایلمش کورمش دکل ایدی

بیت درویش بجز بوی طعامش نشنیدی　　مرغ از پی نان خورده او ریزه نچیدی

طعامی قوخوسندن غیری طویمزدی کدا انک ، قوش ایچون دیزه سی و شمزوی یره بیدوکی نانکن
شویله استماع اتدمکه اول بخیل مالدار مغرب دریاسنده کشتی یه سوار اولوب مصر یولین
طوتوب کتمشیدی وغرور مال ومنال ایله سیر سوداذه سی فرعونلک خیالن اتمشیدی
قرآن عظیمده فرعون مغرور ومقهورک غرق اولماسی مذکور اولدوغی محلده وارد اولان
حتی اذا ادرکه الغرق کلام شریفنک مضمون عبرت نمونننه ماصدق اولوب ناکاه بر مخالف یوزکا
اسدی وکشتی نک بادبانن چاک ایدوب ریسمانلری کسدی نته کم دیمشلردر بیت
با طبع مخالف چه کند دل که بسازد ، شرطه همه وقتی نبود لایق کشتی ،
سنک طبع ملولکله کوکل آلشمیق اولورمی ، که کشتی یه موافق هر زمانده روزکار اسمز ،
اول بخیل بو حال پر اهوالی کوریجک فاذا رکبوا فی الفلک دعوا الله مخلصین له الدین کلام شریفی
مصداقنجه درکاه بی نیازه تضرع ونیاز دستنی باز وفریاد بی فائده اتمکه آغاز اتدی بیت
دست تضرع چه سود بنده محتاج را ، وقت دعا بر خدا وقت کرم در بغل ترجمه نفعی وارامی قول دعاده احدی عکس
کرم زماننده کلسیدی قولتوغنده طوتار ، قول نیاز اتدکنک نفعی نه در کرم الی ، وقت حاجتده آچوقت کرمده بغلر
قطعه از زر و سیم راحتی برسان ، خویشتن هم تمتعی بر کیر ، چونکه این خانه از تو خواهد ماند ، خشتی از سیم وخشتی از زر کیر ،
ترجمه آلتون واقچه دن براز انعام ایدوب سکینماره ، کندک دخی بر فائده بولماغیچون ایله برایش
چونکه بو اوسندن کوقالسه کرک طونکم دخی ، برکرپیجی آلتون اولوب برکرپیجی اوله کومش
آخر اول ماله غرق اولان بخیل دریایه غرق اولدی وغرورینک شرورین ظهور ایدوب درون سفینه سی
سفینه کبی آب شور ایله طولدی مصرده اول بخیلک فقیر الحال وکثیر العیال اقرباسی واریدی
باقی قالان مال ومنال آنلاره انتقال اتمکله هر بری غنی اولدیلر وکام آلتی سوروب بیوب آچه دیلر
وحصارلری اولان بخیلک موتی سببیله اکیلزنده اولان کهنه وبلاس لباسلرین پاره لیوب پرنیه
نفیس وفاخر قماشلردن جامه لر کسوب بیچدیلر اتفاقاً اول هفته ده اول وارثلرک برن کوردم
که بر سمند بادپایه سوار اولمش کیدر وبر غلام پری پیکر منظر سایه کبی پاینه دوشوب تکدیو
ایبردی بو حالی کوردکده تعجب ایلدم وفی الحال بو قطعه یی سویلدم قطعه
وه که کر مرده باز کردیدی ، بمیان قبیله وپیوند ، رد میراث سخت تر بودی ، وارثان را ز مرک خویشاوند ،

شرط شینک فتحی ایله بو بیت ... معناسنه در

آب شور اجی صو دیمکدر

حیفا که دونوب مرده بو دنیایه کلیدی ، وارثلری یاننه کلوب ده ویرلکیدی ،
وارثلرینه حصملرینک اولومندن ، میراثنی ویرمک دخی دشوار کلیدی ،
اول سوار اولان وارث ایله ما بینمزده قدیمی آشنالق اولمغله آستیننی طوتدم وانکا خطاب ایدوب
ایتدم که بیت بخور ای نیک سیرت و سره مرد ، کان نکون بخت جمع کرد و نخورد ،
صفا ایله بیوب بس ای نیکو سیرت یوری صالن ، که اول معکوس طالع جمع ایدوب اکل اتمدی مالن ،
حکایت بر قوی ماهی بر ضعیف صیادک دامنه دوشدی صیاد اول ماهی نیکما هی ضبط اتمکه
قادر اولمیوب ماهی غالب کلدی وصیادک النده دامی انداممی ایله چکوب الدی قطعه
شد غلامی که آب جوی آرد ، آب جوی آمد وغلام ببرد ،
دام هر بار ماهی آوردی ، ماهی این بار رفت ودام ببرد ، ترجمه
کتدی بر بکیت کم کتوره بر دره دن صو ، صو کلدی کوتوردی او غلامی بیله سنجه ،
هوکره بالق آولاریدی دام ولیکن ، بو کره بالق آولادی دامی بیله سنجه ،
سایر صیادلر اول صیاده ناشاده طعن وملامت ایدوب حیفا و دریغا که بویله بر عظیم شکاره الکه
دوشمش ایکن ضبط اتمکه قادر اولماوک دیدیلر صیاد فقیر جواب ویروب ای برادرلر نه چاره ایلک اولور
که اول ماهی بنم نصیبم دکل ایدی ماهینک الیه دریاده دخی نصیبی وارایمش بری بیت
صیاد بی روزی در دجله ماهی نکیرد ، وماهی بی اجل در خشک نمیرد ترجمه
صیادکه رزقنی خدا اتمیه تقدیر ، ماهی طوتمز دجله بغداده کیرر سه ،
ماهی طوتلوب قاره یه چقمیه اولمز ، خالق بیورر وب اکه اجل مهل ویررسه ،
حکایت الی وایاغی کسلمش بر کمسه زبان فارسیده هزار پای وزبان ترکیده قرق ایاقلی
دیدکلری جانوری اولدردی بر اهل دل اول محلدن کذر ایدوب بو حالی کوردی وتعجب ایدوب دیدی
که سبحان الله بو جانورک بو قدر ایاغی واریکن اجلی ایرشمکله بر السز ایاقسزدن قاچوب
خلاص اولمغه قادر اولمدی بیت چون آید ز پی دشمن جان ستان ، ببندد اجل پای مرد دوان ،
دران دم که دشمن به پایی رسید ، کمانی کیانی نشاید کشید ، ترجمه
سکردن آدمک آردندن ایرسه جان آلان یاغی ، براده م اوامز باغلر ایاغینی اجل باغی ،

بسیم نانی بعزت دهی   از آن به که نانی بمنت دهی

بری برینک آردنجه جو دشمن ایرشه اولام • کمان جکیوب حقه یوزن ویر ملک کرک آدم •
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر بمعز کوزل نامقبولی که اکننه بر قیمتلو دیبا
کیوب بر اسب تازی یه بنمش و باشنه بر نفیس دستار حریر مصری صارنمش ایدی بر کمسه
بکا خطاب ایدوب ای سعدی بو حیوان لا یعلم اوزره بو دیبای زیبای معلمی نیجه کورسین
ددی بن دخی جواب ویروب ددم که التون حل ایله یازلمش بر خط قبیحه بکزر حکما دیمشلردر
که خلقت زیبا هزار خلعت دیبادن اولادر **شعر** قد شابه بالوری حمار • عجلا جسدا له خوار •
ترجمه صورتا انسانه بکزر اول حمار بی هنر • سامرینک کوساله سی کبی طور رفریاد ایدر •
قطعه بآدمی نتوان گفت ماند این حیوان • مگر دراعه و دستار و نقش بیرونش •
نگر تو در همه اسباب و ملک هستی او • که هیچ چیز نه بینی حلال جز خونش •
ترجمه دیمک ممکن دکلدر کم بو حیوان بکزر انسانه • مگر کم جامه و دستاری ایله نقش بیرونی •
نظر ایله انک اسباب بیرون و درونینه • که هیچ بر شئ کورمزسین حلال الا آنک خونی •
قطعه شریف اگر متضعف شود خیال مبند • که پایگاه بلندش ضعیف خواهد شد •
ور آستانه سیمین بمیخ زر بزنند • گمان مبر که یهودی شریف خواهد شد •
ترجمه خیال اتمه آنی کم بر شریف آدم فقیر اولسه • انک قدر بلند و رتبه سی داخی ضعیف اوله •
قپوسی ایشکی اولسه کومشدن میخی آلتوندن • یهودینک بینه صنمه که اوز ذاتی شریف اوله •
حکایت بر حرسز بر جراره خطاب ایدوب بر آرپه مقداری سیم تحصیل ایچون الکی حرسیز
لیمک اوکنه اوزادوب جر اتمکدن اوتانمزمیسین ددی جراره دخی بو بیتی الزام ایچون حرسزک
طعن و ملامتی الن کسدی **بیت** دست دراز از پی یک حبه سیم • به که ببرند بدانگی و نیم
ترجمه ال اوزادوب دخی بر حبه کومش جر اتمک • یکدرر حرسز اولوبده الی کسدرمکدن •
حکایت بر زور باز و صاحب پهلوان مشت زن روزگار زورکارک اطوار ناهمواری
کندی ساعدینه مساعد اولمدوغندن و اشتهاسنی دفع ایدوب معده سنی بر ایده جک مقدار
طعام بولمدوغندن کمال اضطراب و پیچ و تاب ده دوشوب بر غازی بوللغندن و الی طارلغندن
جانه یتدی و پدری اوکنه واروب درد دلن حکایت و تنکدستلک الندن شکایت اتدی •

ونرک

وترک دیار اختیار ایدوب سفر اتمکه و باشنی آلوب کتمکه اجازت طلب ایلدی شاید کیم
سیاحت عالمنده زورباز و ایله دامن مرادی اله کتورم دیدی **بیت**
فضل و هنر ضایعست تا ننمایند • عود بر آتش نهند و مسک بسایند • **ترجمه**
کوسترمینجه کمسه فضل و هنر محجوب اولور • عودی یاقرلر آتشه مسکی ازرلر خوب اولور •
پدری نصیحت ایدوب دیدیکه ای پسر بو خیال محالی دماغکدن چیقاروب نفسکه جبر ایله
و پای قناعتی دامن سلامته چکوب صبر ایله زیرا عزیزلر دیمشلردر که دولت سعی و کوشش ایله
اولماز همان چاره سی مضطرب اولمایوب ناچار صبر و تحمل و قناعت و توکل اتمکدر **بیت**
کس نتوان گرفت دامن دولت بزور • کوشش بی فائده است وسمه بر ابروی کور •
دولت اتکن کمسه طوتوب زورله بولمز • کورک قاشنه راستق اور رسک کوزل اولمز •
اگر بهر سر موی تو صد هنر باشد • هنر بکار نیاید چو بخت بد باشد • **ترجمه**
اگر یوز هنر اولورسه هر قیلکده سنک • هنر ایشه یارامز چونکه طالعک کم اوله •
بیت چه کند زورمند وارون بخت • بازوی بخت به که بازوی سخت • **ترجمه**
زور بازوسی اولان نیتسون اولنجه نحس بخت • بختی پر زور اولمق ایدر اولمه دن بازوسی سخت
پهلوان دیدی که ای پدر سفرک فوایدی بسیار و منافعی بی شمار در جمله دن بری سیر و
سلوک ایله سرور قلب و صفای خاطر حاصل اولور و مسافر نیجه فوائد و عوائده نایل اولور
و نیجه غرایب و عجایب کوریلور و اشیدیلور و کورلدکی نیجه دیار تفرج اولنوب نیجه دوستلر ایله صحبت
ایدیلور و منصب و ادب تحصیل اولنور و کسب و تجارت ایله مال فراوان بولنور و نیجه اهالی ایله
بیکیدن آشنالق و روشنالق حاصل اولور و روزگارک کرم و سردن و صفا و دردن شاهد
اتمکله آدم مجرب کامل اولور نته کم طریقت سالکلری دیمشلردر **نظم**
تا به دکان و خانه در گروی • هرگز ای خام آدمی نشوی •
برو اندر جهان تفرج کن • پیش از آن روز کز جهان بروی • **ترجمه**
تا دکانکه و خانه که قالوب باغلانه سین • پخته آدم اولامزسین هله آخر ای خام •
سر بسر عالمی چق سیر و تفرج ایله • انذن اول کیدین که جهاندن کیده سن ناکام •

پدری جواب ویروب دیدی که ای پسر دیدکک اسلوب اوزره فی الحقیقه سفرینیجه منافع عظیمه یی مشتملدر اما هرکس حقنده دکلدر عالمده جهان سفرینه بش طائفه یه مسلمدر سایر حقنده محض جفا والمدر اولکس شول بازرکاندر که مال ونعمتی وقوت وقدرتی اوله وغلامی وآمادی نیجه پاکیزه ودلاویز غلام وکنیزکی ونیجه چابک ومصلحت کذار خدمتکار زیرکی صاحبی اولوب هرکون برصفا ایله برشهره واصل وهرکیجه حضور ایله برمنزله نازل اوله قطعه

منعم بکوه ودشت وبیابان غریب نیست • هرجا که رفت خیمه زد وخوابکاه ساخت •

وانکه بمراد جهان نیست دست رس • درزاد بوم خویش غریبست وناشناخت •

ترجمه

غریب اولمز غنی کزسه دی طاغ طاش صوایی • قورر هر قنده وارسه خیمه سن خوش کامران اولور •

وکردست رس بولمزسه عالمده مرادینه • طوغوب طوردغی یرده دخی بی نام ونشان اولور •

ایکنجی شول عالم صاحب الفضائل وکامل مرضی الخصائلدرکه کلام شیرین وتعبیر عنبرین ایله وقوت فصاحت لسانی ومایهٔ بلاغت بیانی ایله هرقنده که اقبال وتوجه ایده خلق عالم صفای بال ایله آنی استقبال ایدوب تعظیم واکرام ایدرلر وآنک خدمت لازمه سنی تمام اقدام اقدام اوزره قیام ایدرلر مثنوی

وجود مردم دانا مثال زرطلاست • که هرکجا که رود قدر وقیمتش دانند •

بزرکزادهٔ نادان بشهر واماند • که در دیار غریبش بهیچ نستانند ترجمه

اهل علم اولان اولور کامل عیار التون کبی • قنده وارسه قیمت وقدرن بلور جمع کائنات •

بر اکابر اوغلی جاهل شهر واکبی کجبر • دار غربتده یوزینه کیمسه اتمز التفات •

اوچنجی شول جوان خوب طلعتدر که محبوب قلوب اولمغه قابل واهل آلر آنوک شمائلنه مائل اولوب محبتنی کردن جانلرینه حمائل قیلەلر وصحبتنی غنیمت وخدمتنی جانلرینه منت بیلەلر زیرا حکما دیمشلردر که جمال ازلغی مال جوقلغندن کوزلدر وروی زیبا خسته کوکلرک شفاء صفاسی وشکسته خاطرلرک مرهم ودواسیدر وبسته قپولرک مفتاح عقده کشاسیدر قطعه

شاهد آنجا که رود عزت وحرمت بیند • وربرانند بقهرش پدر ومادر خویش •

پر طاوس در اوراق مصاحف دیدم • کفتم این منزلت از قدر تو می بینم بیش •

کفت خاموش که هرکس که جمالی دارد • هرکجا پای نهد دست ندارندش پیش ترجمه

برکوزل هر قنده کیتسه عزت وحرمت بولور • بولمسه کرآته سندن آنه سندن احترام •

بر پر طاوس کوردم مصحف ایچنده طورر • اکه دیدم مرتبه کدن آشری در بو مقام •

دیدی خاموش اول که هرکس کم اوله صاحب جمال • قنده وارسه کمسه منع اتمز ایدر اکرام تام •

چون در پسر موافقت ودلبری بود • اندیشه نیست کر پدر ازوی بری بود •

بیت

او کوهرست کو صدفش درمیان مباش • در یتیم را همه کس مشتری بود ترجمه

بر خوش اوغل که صاحب حسن وجمال اوله • غم یوق طوتالم آته سی اندن بری اولور •

اول بر کهردر اوتاده قوک اولمسون صدف • در یتیمه جمله جهان مشتری اولور •

دردنجیسی شول خوش آواز نغمه سازدرکه حضرت داود نبینک علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام صوت شریفندن وصدای لطیفندن حصه دار وبهره یاب اولمغله هرکاه که صوت بلند ونغمهٔ دلپسند ایله اوقویه آب روانی جریاندن ومرغ پرانی طیراندن الیقویه وبویله ادای جانفزایه وصدای غمزدایه مالک اولمغله استماع ایدن عشاق بی نوانک بزرک وکوچکنک کوکللرین مرغن شکار ایدوب حبس قفس نفس ایده وهرکس انوک نفس النفسنه رغبت ایدوب صحبتنه دست رس بولمغه هوس ایده شعر سمعی الی حسن الاغانی • من ذا الذی جس المثانی •

ترجمه سازی سوسم وکلیم صوت حسندن غیری بن • کمدر یا نمده قالقوب سازی جوقلدن چالان

قطعه چه خوش باشد آواز نرم حزین • بکوش حریفان مست صبوح •

به از روی زیباست آواز خوش • که آن حظ نفس است واین قوت روح ترجمه

سحر وقتنده مست عشق اولان عشاق کوشلرینه • حزین ونرم آواز غایت برلطافتدر •

جمال خوبدن آواز خوش احسندر زیرا • او حظ نفس در اما بو روحه قوت وقوتدر

بشنجیسی بر اهل صنعت رنجبردرکه کد یمینی وعرق جبینی ایله کندوسنه کفاف نفس تحصیل ایدوب نان ایچون کمسه یه عرض احتیاج اتمکله آب رویین دوکمیه والام وفقراالدین اکابر ایا غنه دوشوب قدرینی لام کبی بوکمیه نته کم حکما دیمشلردرکه قطعه

کر بغریبی رود از شهر خویش • سختی ومحنت نکشد پینه دوز •

ور بخرابی فتد از مملکت • کرسنه خفتد ملک نیم روز ترجمه

کتسه شهرندن دیار غربته براسکیجی ، صنعتیله خوش گچر جکمز طعامه احتیاج ،
ربع مسکون شاهی قالسه بر خراب آباده ، صنعتی اولمایجق ناچار یاتور شو یله آج ،

امدی ای پسر بو بش طائفه کی بیان ایلدم وهر برینک صنعتلرینی بر بر عیان ایلدم بو صنفلر که هر بریسی سفرده جمعیت خاطر تحصیلنه وسیله و صفا ایله زندکانی سورمکه دلیل جمیله در اما شول کمسلرکه بو اوصاف ایله بهره دار اولمیه آنلر سفر قتی مشکلدر و بو حال ایله ینه صفای بال و تحصیل مال و تکمیل آمال آرزوسین اتمک خیلی خیال باطلدر **لمؤلفه**

هنرسز بر مسافر صانمسون کم کامران اولور ، دیار غربته دوشدکده بی نام ونشان اولور ،
هوانکه کردش کیتی بکین او بر خاست ، بغیر مصلحتش رهبری کند ایام ،
کبوتری که دکر آشیان نخواهد دید ، قضا همی بردش تا بسوی دانه و دام **ترجمه**
هوکه دور فلک الیسه کینی کسکین ، هونه نافع دکل ایسه آنی سوق ایلر انکا ،
برکوکرجین که دخی کورمیه جکدر یووه سین ، طرف دانه و دامه ایلدر آنی قضا **قطعه**
انرا که نه حرفتست و بی فضل ، بی سیم که اصل زندگانیست ،
درکرد جهان دوید ن اورا ، از غایت خام قلتبانیست ، **ترجمه**
انوک کم اولیه بر حرفتی یا علمله فضلی ، نه خود اولمایه بر مالی که اصل کامرانلقدر ،
بو حال ایله چیقوب سیاح اولمق استرسه ، بغایت کول لک هم خاملق هم قلتبانلقدر ،

پهلوان مشت زن پدرندن بو کلمات پر حکمتی کوش اتدکده ددی که ای پدر سن حکما اتمک بو قولنه نیچه مخالفت ایده یم که دمشلر در هر کسک رزقی اگرچه روز ازلده مقسوم در لکن ینه رزق حاصل اولاجق اسبابه مباشرت اتمک شرط لازمدر و بلانک دخی اگرچه ازل ازلده تقدیر اولندوغی معلوم در اما ینه بلا داخل اولاجق ابوابدن احتراز ایدوکنه عقل جازمدر **قطعه**

رزق اگرچه بی گمان برسد ، شرط عقلست جستن از درها ،
ورچه کس بی اجل نخواهد مرد ، تو مرو در دهان اژدرها ، **ترجمه**
هرنه دکلیسه کلور انسانه رزقی شبهه سز ، ینه عاقل فارغ اولمز قصد اسباب اتمه دن ،
هیچ بر کمسه اجلسز اولمز اما کم صقین ، اژدرا غزینه کیدوب کندوکی پرتاب اتمه دن ،

ای پدر بوستن و ساله و شمدیکی الده بو زور بازو و مشت زنلک و دشمن افکن لک که بنده وار در فیل دمان ایله طوتشوب خرطومنه مشت اورماغه قادرم و شیر ژیان ایله جنک ایدوب پنجه سنه صالمغه مالک بهادرم مناسب و معقول اولان بودر که اختیار سفر و هر وارد عمر یرده اظهار هنر ایدم که بوندن ارتق فقر و فاقه چکمکه طاقتم قالمدی **قطعه**

چون مرد بر فتاد ز جای و مقام خویش ، دیکر چه غم خورد همه آفاق جای اوست ،
شب هر توانکری بسرای همی رود ، درویش هر کجا که شب آمد سرای اوست **ترجمه**
برکشی دار و دیارندن چیقوب چونکم کیده ، بر دخی انکا نه غم آفاق اولور هپ انکا جای ،
هر غنی کورسک کیجه کندی سراینه کیدر ، قنده اخشام اولسه درویش انکه اول اولور سرای ،

اول پهلوان بو سوزلری سویلیوب و پدرندن همت و دعا رجا ایلیوب همانندم وداع اتدی و فقر الندن قدم کوتوروب باشین الوب کتدی آنی اشتدیلر که طور مادین کدردی و بو بیتی در دایله اوقیوب حسب حالن ادا ایدردی **بیت**

هنرور چو بختش نباشد بکام ، بجایی رود کش ندانند نام **ترجمه**
طالعندن چونکه بر اهل هنر ناکام اوله ، باشین آلوب کیدر بر یره کم بی نام اوله ،

کیدرک بر هیبتلی نهر عظیم کنارنه کلدی که شدت جریانندن طاش طاشه اورزه یووارلانوب کلوردی و جوش و خروشی یعنی چاغلدیسی بر فرسنک مقداری یرده اشیدیلوردی **بیت**

سهمکین آبی که مرغ آبی در و ایمن نبود ، کمترین موج از کنارش سنکها را در ربود **ترجمه**
عجب هیبتلی صو کم اندن اوردک دخی قورقردی ، اک از موجی کنارندن بیوک طاشلر یوارلاردی ،

پهلوان مشت زن کوردی بر بلوک جماعت هر بری بر مقدار اجرت ایله کشتی بولمشلر و احمالی اثقاللرین باغلایوب کشتی یه طولمشلر مشت زن فقیرک عطاسی الی باغلی و آتش فقر ایله جگری داغلی ایدی اجرت کشتی یه مالک دکل ایدی ناچار ملاحه مدح و ثنا اتمکه باشلدی و آب روکوروب کشتی یه کیرمکه اجازت رجا ایلدی اولقدر که تضرع و زاری اتدی فائده ویرمدی و فریادینه کمسه قولاغینه کرمدی **بیت** بی زر نتواند که کند بر کس زور ، ور زر داری بزور محتاج نه **ترجمه**
اولمینجه سیم و زر زور اتمه اصلا کمسه یه ، وار ایسه سیم و زرک بس زوره قالمز احتیاج ،

اول ملاح بی مروت مشت زن فقیری استهزا ایدوب خنده ایدرک یوزین دوندردی
و بو بیتی سویلیوب آردندن طعن و ملالت اوقین کوندردی **بیت**

زر نداری نتوان رفت بزور از دریا ٭ زور ده مرده چه باشد زر یک مرده بیار ٭

ترجمه کچمک اولمز زورله دریادن اولمینجه زر ٭ اون کشینک زوری نه بر کشینک اقچه سی در ٭

مشت زن ملاحک بو طعن و ملامتندن غایتده قساوت چکوب قصد ایتدی که اندن
انتقام آله اما کشتی چکلوب کتمش ایدی پس ملاحه ندا ایدوب اکر اتمادمه اولان جامه ایله قناعت
ایدر ایسک دریغ دکلدر دیو آواز کوندردی ملاحه طمع غالب اولمغله کشتی یی کرو دوندردی

بیت بدوزد شره دیدهٔ هوشمند ٭ درآرد طمع مرغ و ماهی به بند **ترجمه**

اهل عقلک کوزینی ایکنه ایله حرص دیکر ٭ کتورر مرغله ماهییی طمع بنده چکر ٭

مشت زنک تیغ کینی کسکین و آتش غضبی بی تسکین اولمغله نفسنه جبر ایدوب اول قدر صبر ایتدی
که الی ملاحک یقاسنه و صقالنه ایرشمک ممکن اوله تا که مرادنجه انتقام المغله غضبی ساکن اوله
پس ملاح کناره کلدوکی کبی مشت زن ملاحی محکم دوتوب کندوسنه چکوب بی باک آشاغی الدی
و مشت زنلق صنعتن الوب یوموروق توموروق ایله برامان وزمان ویرمیوب بر مردانه مشت
درشت ایله آنی دخی یقدی عاقبت انی مصلحت کوردیلرکه حریف ایله مصالحه و اجرت کشتی یی مسامحه ایدلر

مثنوی چو بر خاش بینی تحمل بیار ٭ که سهلی ببندد در کارزار ٭

لطافت کن انجا که بینی ستیز ٭ نبرد قز نرم را تیغ تیز ٭

بشیرین زبانی و لطف و خوشی ٭ توانی که فیلی بمویی کشی ٭ **ترجمه**

خصمک جنک اوزره کورسک قیل تحمل جنکی قو ٭ جنک قاپوسنی باغلر خصمه اتمک سر فرو ٭

سن ملایم اول قچن کورسک عدو ایله ستیز ٭ کسمز حریر نرمی اور سه شمشیر تیز ٭

طتلو دیلله لطف ایدوب چون اوله سین خیرین سخن ٭ بر قیل ایله چکمکه قادر اوله سین فیلی سن ٭

پس ملاح بالضروره اختیار صلح و صلاح ایدوب رفیقلری ایله بر مشت زنک ایاغنه دوشوب اتکلرین
عذر و تقصیردن اعتذار و منافقانه یوزین کوزین بوس ایدوب خیلی محبت اظهار ایتدیلر و عزت و
حرمت ایله کشتی یه کتوروب سوار ایتدیلر و روان اولوب کیتدیلر کشتی کیدرک صو نک اورتاسنده

دکلش

دکلش بر عظیم دیرک یانینه واصل اولدی پس ملاح مشت زندن انتقام المغه فرصت
بولدی همان فریاد ایده باشلیوب مدد کشتی نک اصلاحه محتاج یری وار در ایچکزدن هر
قنغیکزک ارلکی و دلاورلکی زیاده ایسه البته بو دیرک اوزرینه چیقوب کشتی نک
ریسمانن بند اتمک کرک تا که کشتی یی اصلاح اتمکه مجال اوله و جملهکز ساحل سلامته یول
بوله دی مشت زن اسکیدن کندی دلاورلکنه مغرور اولمغله و ملاحک تحریکی ایله داغی
بادبان کبی یکیدن باد غرور ایله طولمغله حرکته کلوب کندیدن آزرده خاطر اولان دشمندن
اندیشه اتمدی و حکمانک بو نصیحتنی اشتمدی که دیمشلر در هر کیمک که رنجیده خاطر ایدرسین
اکر صد کنده انی تسلیت اتمکیچون یوز مرتبه احسان دخی ایدرسک ینه اول کیمسه رنجشکی
مجازاتندن زنهار امین اولمه که پیکان تیر و سنان بدن انساندن چیقوب جراحتی
اوکولور کیدر اما انوک رنج و المی درونده باقی قالوب یرا ایدر **بیت**

چه خوش کفت بکتاش با خیل تاش ٭ چو دشمن خراشیدی ایمن مباش ٭ **ترجمه**

بکتاش خیل تاشه نه خوش سویلدی ایشت ٭ چونکیم عدوکی انجیده سن احترازایت ٭

قطعه مشو ایمن که تنک دل کردی ٭ چون ز دست دلی بتنک آید ٭

سنک بارهٔ حصار مزن ٭ که بود کز حصار سنک آید ٭ **ترجمه**

سن دخی دلتنک اولورسین عاقبت اولمه امین ٭ هر قچنکیم جور کیله بر کشی دلتنک اوله ٭

بر حصارک برج و باروسنه زنهار آتمه سنک ٭ شاید اندن طوقینه سا که ینه سنک اوله ٭

مشت زن کشتی نک ریسمانن قولنه طولانوب ستون اوزره آتلدوغی کبی همان ملاح بی امان
ریسمانی کسوب کشتی یی یورتدی بیچاره مشت زن بر و بالی قرلمش قوتال کبی ستون اوزره
حیران قالوب صورتدی ایکی کون ایکی کیجه اول بلا و محنت ایله سختلک چکدی اوچنجی کون
آچلق و بیجو ایلق اول فقیری بی تاب ایتدی آخر خواب غلبه ایتمکله یاقه سین الوب آبه بر تاب
ایتدی در دکر مندن کرداب اضطرابه و پیچ و تابه دوشوب بر کون بر کیجه صو ایچنده دست و
پا اوردی آخر هزار زار و درد ایله کندوسین کناره یتوردی و حیاتندن انجق بر رمق قالوب
غایتده زبون اولمغله آغاجلرک یبراغنی و نباتاتک کوکلرنی چیقاروب یمکه باشلدی تا که بر

مقدار قوت وقوت وحرکت واستطاعت تحصیل اتدی پس بیابانه طوغری باشین
الوب کتدی تشنه وکرسنه لکله بی طاقت وتیر قاشتے کمان آسا ایکی قت اولارق برصو
قیوسنه ایرشدی کوردیکه بر جماعت قیو اوزرنده جمع اولوب هر بری بر بول ویروب برایچم
صو ایچرلر مشت زن فقیرک بر اقجه ویر بولی اولماغله آنی سیر آب اتمکدن ابا ویر ایچم صو ویرمیوب
جاننه جفا اتدیلر مشت زن کوردی که لطف وملایمت ایله مصلحت اولمز وعنف وشدتدن
غیر طریق ایله تشنه قورتولماز ناچار تعدی الن دراز وضرباً صو چکلکه اغاز ایلدی کوچکه لوکلم
دخی اولماز آخر اول جماعتدن برقاچن طوتوب آشاغی الدی وقلاچه چالدی وغی مشت درشتی انلی
دخی چالدی اول جماعت دخی بریره کلوب مشت زنک اوزرینه هجوم ایلدیلر جیب وکریباننی پاره پاره
ودوکه دوکه جسمنی پر پاره اتدیلر قطعه پشه چو پرشد بزند پیل را ❊ باهمه تندی وصلابت که اوست ❊
ترجمه مورچکان را چو بود اتفاق ❊ شیر ژیان را بدرانند پوست
اوشنه لر سوری سککلر فیله حرطوم صوقوب ❊ بویله تندوزورمند ایکن ایدرلر آنی موم ❊
اتفاق اتسه بنجه قاربنجه جقلر بر یره ❊ ارسلانک پوستنی پر تار لر اتدکده هجوم ❊
کرچه مشت زن آب وتاب ایله هجوم اما تهور مذموم آنی آب دن دخی محروم اتدی وآب عذبا
برینه عذابه اوغرادی وحرارت عطشدن غیری مرارت جراحت جکرین طوغرادی ناچار
خسته لك وشکستلك ایله کاروانک اردینه دوشوب دوان اولدی اخشام ایرشدکده
بر دربنده یتشدیلر که حرامیلردن بغایت خطرناك وجای بیم هلاك ایدی مشت زن کوردیکه
کاروان خلقنک اندامارینه لرزه دوشمش وهلاکلرین مقرر بلمکله باشلرینه زنبورلر
اوشمش هان ایلرو کلوب انلاری تسلیت وقلبلرینی تقویت ایدوب یالکزین الّتی حرامیه
جواب ویرمکه قادرم ومشت زن ودشمن افکن لکده نظیری نادر بها درم هان ایچکزده اولان
یکتلر بکا معاونت ایدوب قفادارلك اتسونلر دیدی کاروان خلقی انوک لاف باقلغیله قوتی
الجنان وانوک رفاقتی ایله شادمان اولدیلر هما اندم زاد ایله انی امداد واوکنه طعام وآب
کتوروب اول نامرادی برمراد اتدیلر مشت زنک اتش اشتهاسی فروزان ودرد دنی حرارت عطش ایله
سوزان اولماغله تمام اشتها ایله تناول طعام فراوان اتدی واوزرینه مرادنجه صو ایچوب

تشنه لکدن

بنه سوری سکلر اکثر با انفعالده بنه... خلقا بیله برابر ده ... وقفاکاً اکثر بازه والا... سرنک ایلدی ... [illegible]

تشنه لك

تشنه لك ودردنه درمان اتدی تاکه دیو نفسی میده ایکن آرمیده اولدی وخواب غلبه اتمکله
دیدۀ غم دیده سی یوموادی اول کاروانک ایجنده بر پیر پخته جهان دیده واردی رفیقلرینه
نصیحت ایدوب ای دوستلر بن بورفیق مشفق وبه رفقه طریق ظن اتدکز حریفدن خوف
اتدوکم کبی حرامیلردن خوف اتمزم زیرا که حکایت ایدرلرکه بر عرب غریب بر مقدار مال جمع اتمشیدی
اما تنها اولمغله اول مال انکا حضور ویرمزایدی وکیجه لر حسن خوفی ایله کوزینه اویخولر کرمزدی
دوستلردن برینی کمند ومنزلنه دعوت اتدی تاکه تنهالك وحشتنی انوک صحبتی ایله دفع ایلیه ومال
اندیشه سندن امین اولمغله خاطرین جمع ایلیه پس اول حریف برقاچ کیجه عربه رفاقت وتمام صحبت
الفت اتدی هان عربك صقلدوغی اقجه یه واقف اولدوغی کبی اقجه لری کتوروب فرار اتدی ایرته سی
عرب فقیری عریان وکریان کوردیلر آتش حالك دیو حالیدر ملالن صوردیلر یوخسه مالکی اوغریمی
الدی دیدیلر عرب لا والله اوغری المادی طوغری صاندوغم برقه چالدی دیو جواب ویردی
قطعه هرکز ایمن ز مار ننشستم ❊ تابدانستم انچه خصلت اوست ❊
زخم دندان دشمنی بترست ❊ که نماید بچشم مردم دوست ❊
ترجمه یلان صوقمسی خوفندن اولمدم ایمن هرکز ❊ انوک خوی بدی چون بیلدوکمه اولمشم عالم ❊
یلان دن یمانی دشمنک زخمی بتردرکم ❊ کوربنور ظاهرا خلقك کوزینه دوست اول ظالم ❊
اول پیر جهان دیده ایدر امدی سزدخی نه بلوبرشاید که بوحریف دخی حرامیلر زمره سندن اولوب
عیارلکله بزم ارامزه قارشمش اوله تاکه فرصت وقتنده یولداشلرینه خبر ایدوب بزه ظفر بوله
پس بنم معقول کوردکم بودرکه بوحریفی بوحال اوزره ترک ایده وز وخوابیده اولاندن فتنه یی
بیدار اتمیوب کیده یوز کاروان خلقنک صغیر وکبیری اول پیرک تدبیری صواب ودرست کلدی
ومشت زن دن درونلرینه حدن بیرون خوف وخشیت پولندی علی الفور اسبابلرین
یوکلتدیلر ومشت زنی غریبی خوابیده قیوب کتدیلر چشم بختی خفته اولان مشت زن اول
زمان بیدار وخوابیده بیله کورمدوکی واقعه دن اول وقت خبردار اولدی که پنجۀ آفتاب
عالمتاب کریبان افقده طلوع ایدوب سرانکشت شعاع تابداری مشت زنه نجه ویردی
وحرارتی بدننه تاثیر ایدوب ارقه سیین قزدردی پس باشین قالدروب کوردیکه

بوده نقد غفار وزنگا مرادوده ... [illegible]

لمؤلفه کاروانک یورنده یللر اسر • ایزلرندن ده قالمش برانر •

اول اطرافی چوق طولانوب کزدی آخر یول بولامیوب تشنه لک وکرسنه لک جانندن بزدی ویوزینی خاک اوزره قودی وهلاکن مقرر بیلوب بو شعری اوقودی شعر

من ذا یحدثنی ونزم العیس • ماللغریب سوی الغریب انیس • ترجمه

چکلدی کاروان کمدر که بکا ایلیه کارلا • بنه انجق غریب ایمش غریبک یار غمخواری •

بیت درشتی کند با غریبان کسی • که نابوده باشد بغربت بسی • ترجمه

غریب اولانه اول کمسه ایلر غلظت وشدت • که دار غربت ایچره چکمش اولا انجق کربت

اول بیچارهٔ تیره بخت بو حالده وآفتاب عمری قرب زوالده ایکن ناکاه غریب باشنه قونلکون طوغوب بنجهٔ آفتابه بکزر بر شهزادهٔ ملک منظر بر شکارک اردنجه بنه دوشوب سمند بادپاسنی ایلر وسور مکله تک وتنها ویانندن اولان عسکرکندن جدا دوشوب مشت زنک اوستنه اوغرایوب همای باشنه سایه انداز اولوب طوردی واول چارسز چارهسزلک ایچون سوز وکذار ایله سویلدوکی سوزلرینه قولاق اوردی وهیئتنه نظر اندی کوردیکه صورت ظاهرسی پاکیزه وکوزل اما حالی غایت پریشان ومختل پس حال پر ملالن سؤال ایله تقیید قنغی ولایتدن سیتن وبو بیابانه نه طریقله کلوب قالدیک دیو تفقد اندی مشت زن زبون اولمغله سرکذشتنک کوجلو بر مقدارین تقریر اندی پس اول افتادهنک دردی شهزادهٔ آزادهنک درونه تاثیر اندی همان آنی سیرانه کتوروب خلعت فاخره ونعمت وافره ویردی وبانته معتمد قوشوب صفای بال ایله وبنجه مال ومنال کندی وطننه کوندردی مشت زنک معتکف بیت الحزن اولان بدری اوغلنی صاغ اسن کوردکده چشمی روشن وقلب محزونی خوش اولوب کمال سرورندن تضرع وزاری ودرکاه حضرت باری یه عزشانه شکر کذاری اختام اولدقده جمله سرکذشتنی ابتداسندن انتهاسنه وارنجه پدرینه تقریر اندی خصوصا کشتی ملاح الذین چکدکی فلاکتی وقیوباشنده اولان ماجرای جراحتی وکاروان خلقنک بیوفالغندن مبتلا اولدوغی کربت غربتی نیقدر وقطع تصویر اندی پدری کوش اتدکده دونوب ای پسر بن سکا کتدوکک زمانده دیمدمی که تهی دست اولانلرک دلیری وه لاوری الی بسته وارلکی وشیر نرلکی بنجه سی شکسته در حضرته قدر بهادر

دخی اولسه بو نسنه یه قادر اولمز ومجرد زور ایله الذن زر حاصل اولاجق بر هنر صادر اولمز

بیت چه خوش کفت آن تهی دست سلحشور • جوی زر بهتر از بنجاه من زور • ترجمه

نه خوش بیند اندی اول مفلس سلحشور زبان آور • که یکدرم آلتی بطمن زوردن برابر دکلی زر

مشت زن جواب ویروب دیدیکه ای پدر بهر حال رنج چکلینجه کنج الده کیرمز وجانی خطر محلنه القا اتمینجه دشمن اوزره ظفر ال ویرمز وزمینه دانه چیچلمینجه خرمن قالدرمز کورمز میسین که بز آز رنج وزحمت چکمکله نقدر راحت ونعمته واصل اولدم وبر مقدار نیش تشویشه دوش اولمغله بونجه عیش ونوشه وصفا لذته نائل اولدم بیت کرچه بیرون ز رزق نتوان خورد • در طلب کاهلی نشاید کرد ترجمه

اکرچه رزق آدم یازیلاندن طشره اشنز هرکس • ولی رزقی طلبده کاهل اولمقده یراشمز هرکس •

بیت غواص اکر اندیشه کند کام نهنک • هرکز نکند در کرانمایه بچنک • ترجمه

اکر تمساح دن چکسیدی بر غواص اندیشه • کران قیمت بنجه در بولمق اولمزدی انکا بیشه •

حکمت دکرمنک الت طاشی یرندن حرکت اتمدکیچون لاجرم بارکرانه تحمل اتمکده در آسیانک صنک زیرنی قعلدن غم کورکز انوکیچون دایما بارکران چکمکده در • الحرکة مع البرکة بیورلمشدر •

لایق اولدر که کشتی ایلیه کاهی حرکت • حرکت اتمده وار در نیچه درلو برکت •

چه خورد شیر شرزه در بن غار • باز افتاده را چه قوت بود •

کر تو در خانه صید خواهی کرد • دست وپایت چو عنکبوت بود ترجمه

نه یر بر شیر نر غارک دبنده جقمسه صیده • یه بر دوشکون طوغان قالسه بولور می لقمه طوتیجه •

اکر سن خانهک ایچنده شکار اتمک مراد کسه • اورمجک کبی اولور اللرک آیقلرک انجه •

بو دفعه سکا فلک یاورلک واقبال وسعادت رهبرلک اتمکله کل بجنک خار نحوستدن چکوب شکفته وخندان اولدی وذلیل وخوارلک خاری پای صبر وقرارکدن چیقوب جانک صفا بولدی وبر عالی همت صاحب دولت حضرتلری ساکه فریادرسلک ایدوب شفقت ومرحمت ایله نظر وبنجه احسان فراوانه مظهر اتمکله قلب محزونک مسرور اندی وشکسته خاطرک مرهم نوازشنا ایله مجبور اندی بو مقوله حال قتی نادر واقع اولورنا دره ایسه حکم اتمز اولمز زیرا النادر کالمعدوم مقدمه سی هرکسه معلومدر زنهار بو طمع ایله بر دخی وادی حرصک اطرافنی طولانیه سین وبو اتفاق

صادر اولان حال نادری هر زمان واقع اولور صانمیه سین **بیت**

صیادنه هر بار شغال ابرد ، افتد که یکی روز پلنگش بدرد ، **ترجمه**

صانمه کم صیاد هر کون بر چقل صید ایلیه ، برکون اولور کیم آنی بر یر تحجی قپلان ییه ،

نته کم حکایت اولنمشدر که فارس شاهلرندن برینک خانمنده بر کران بها جوهر وار ایدی

برکون کندی مخصوص آدملری ایله سیر و تفرج طریقی ایله شیرازک مشهور سیرانکاهی اولان نمازکاهنه

چیقوب اول خاتمی وزیر عضد الدوله نک تربسی قبه سی اوزره نصب ایدروب هر کمکه تیر اندازلک

ایدوب خاتمک خلقه سندن کچوررسه خاتم آنک اولسون دیو فرمان ایتدی رکابی یانیجه درت یوز

تیر انداز وار ایدی که هر بری نشانه زنلکده نامدار ایدی جمله سی تیر اتدیلر اما خطا اتدیلر

اتفاق بر طفل نارسیده بر کاروان سرایک طامنه چیقوب هر طرفه اوق آتوب بازی ایدرکن

ناکاه دستنه وشستنه ساعد سعادت مساعد اولمغله باد صبا انوک اتدوغی اوقی خاتمک

خلقه سندن کچوردی پس خاتمی اکا ارزانی کوردیلر و بی قیاس مال و نعمت ویردیلر چوجق اندوکی

تیر و کمانی پاره لیوب یاقدی و اول کرتیت ایله آتشه یقدیلر نیچون بویله وضع اتدک

دیو سؤال ایدنلره بیراز و بحت جواب ویروب تا که اول کلی رونق یرنده قاله دیدی **لمؤلفه**

نشانه اوردی نا که برصبی تیره ، عطای شاهه خوش اولدی موفق ،

شکست اتدی همان تیر و کمانی ، یرنده تا قاله اول کلی رونق ،

قطعه که بود کز حکیم روشن رای ، بر نیاید درست تدبیری ،

کاه باشد که کودکی نادان ، بغلط بر هدف زند تیری ، **ترجمه**

کاه اولور فکری روشن بر حکیم کامل العقلک ، درست و راست کلمز بعض یرده رای و تدبیری

که اولور کند وسین بلمز بر اوغلانجق اوق اتدقده ، دوشر بلمز لکیله تا نشان اوزره آنک تیری ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر درویشی کوردم که مغارده اوتوروب قالمشدی

و خلق عالم ایله اختلاط قپوسین بر کیدوب ماسوای حقی ترک ایدوب دریای عباده طالمشدی

وکردن همتی بلند و کمند تعلق و پیوندی عالم بالا یه بند اولمغله ملوک و سلاطینی کوزینه

صالدرمزدی و انلارک شوکت و عظمتندن الدرمزدی **قطعه**

قطعه هر که بر خود در سؤال کشاد ، تا بمیرد نیازمند بود ،

از بکذار و پادشاهی کن ، کردن بی طمع بلند بود ، **ترجمه**

قناعت ایتیوب جر قپوسین فتح ایلین کمسه ، اولنجه ایلکره محتاج اولوب اهل نیاز اولور ،

قیوب حرصی قناعت عالمنده پادشاهلق ایت ، طمعسز اولان آدم سرور کردن فراز اولور ،

اول اطرافده اولان ملکلردن بری اول درویشک صحبتنه رغبت ایدوب اول عزیزه بر عذر ایله

بر سفره ده بیله جه نان و نمک یمک غایتده مرادمزدر دیو دعوت اتدی اجابت دعوت سنت

نبویه اولمغله اول عزیز دخی دعوته اجابت اتدی برکون دخی پادشاه اول عزیزه تعظیم و

رعایت و دعوتمزه اجابت اختیار بیوردکز دیو معذرت ایچون مغارده سنه واروب زیارت

اتدکده عزیز پادشاهی کوردکی کبی تعظیما قیام ایدوب قوجاقلادی و رفق و ملایمت ایله معانقت

ایلدی مجلس آخر اولوب پادشاه قلقوب کتدکده مصاحبلرندن بری عزیزه سؤال ایدوب پادشاهه

ملاطفت و ملایمت اتدکز که عادتکزه مخالف ایدی حکمتی ندر دیدیلر عزیز جواب ویروب دیدیکه اشتمدکمی

حکما دیمشلردر **مثنوی** هر کرا بر سماط بنشینی ، واجب آمد بخدمتش برخاست ،

چون مکافات فضل نتوان کرد ، عذر بیچاره کی بباید خواست ، **ترجمه**

کمک کم سفره سنده اوتوروب نان و نمک یرسک ، کرکدر قلقوب انوک خدمتنی اختیار اتمک ،

مکافات اتمکه قادر دکلسک لطفنه باری ، کرکدر عجز و تقصیر کدن اکا اعتذار اتمک ،

کوش تواند که همه عمر وی ، نشنود آواز دف و چنک و نی ، دیده شکیبد ز تماشای باغ ،

بی کل و نسرین بسر آرد دماغ ، ور نبود بالش آکنده پر ، خواب توان کرد حجر زیر سر ،

ور نبود دلبر هم خوابه پیش ، دست توان کرد در آغوش خویش ، وین شکم بی هنر پیچ پیچ

صبر ندارد که بسازد بهیچ **ترجمه** کوش قادر اکا عمرنده سماع اتمکه ،

دفله چنک و نی آوازنی اشتمکه ، سیر باغ اتمکه صبر ایده بیلور دیده ،

شاهباز نظرن صالمیوب ارام ایده ، کل و نسرین قوقوسن قوقلمه هیچ دماغ ،

کیچنور خوشلغله اولور سالم و صاغ ، قوش تویله طلو یوز یصدوغی اولمزسه نولور ،

باشنه التنه کشی طاش قویوب یاتوب اولور ، بیله یاتماغه اوکنده یوغسه بر جانان ،

شغالک شیک تعبیریله فارسیده چقالدرلر سوری

عضد الدوله خلفاء عباسیه دن برینک وزیری ایدی

کندوسنی ألی ایله کشی قوجیق آسان، بو هنر سزشکم اما که اولا بیجا بیچ،
یوقلغیله کچینور صبره رضا ویر فزهیچ

باب چهارم صمت وسکوتک فایده لری بیاننده در

شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که دوستلردن برینه خطاب ایدوب اکثر اوقاتده دمبسته اولوب سکوت اوزره اولماغی انوکیچون اختیار اتمشمدر که اکثریا لسانه کلن کلمات ایچنده نیک وبد واقع اولور دشمنلرک ایسه کوزلری کملکدن غیری یی کورمزددم اول دوست بنم کلامم کوش اتدکده ایهام لطیفی متضمن ظریفانه جواب ویروب ای برادر اول یکدر که دشمن ایلک یوزین کورمیه ددی **بیت**

هنر بچشم عدو چون بزرکتر عیب است، کلست سعدی ودرچشم دشمنان خارست،
چون هنر اعدا کوزینه کورینور عیب عظیم، کل کبیکن سعدی دشمنلر کوزینه خاردر،
بلبل کلزار علم وفضل ایکن اسعد حق، خار ازار عدودن زار اولوب بیزاردر،

شعر واخو العداوة لایمر بصالح، الا ویلمزه بکذاب اشر، **ترجمه**
هیچ برصالحه دشمن کذر اتمز که اکا، طعن ایدوب بغضیله کذاب اشردیمیه،

بیت نور کیتی فروز چشمهٔ خور، خوش نباید بچشم موشک کور، **ترجمه**
چشمهٔ خورشید نوری عالمه ویرجی ضیا، بویله ایکن چشم موش کوره کلمز خوشنما،

حکایت بربازرکانه خسارت واقع اولوب بیک فلوری فرراندی پسرینه نصیحت ایدوب زنهار بو خسارت وزیانی زبانکه کتوروب کمسیه فاش اتمیه سن ددی پسری دخی ای پدر علی الرأس والعین امرکه امتثال ایدهیم اما بو خصوصی پنهان ایدوب فاش اتمکده فائده باکه افاده ایله ددکده باباسی جواب ویروب تاکه مصیبت براکن ایکی اولمق لازم کلمیه که بری نقصان سرمایه وبری شماتت همسایه ددی **بیت**

مکو اندوه خویش بادشمنان، که لاحول کویند شادی کنان، **ترجمه**
غم واندوهکی دشمنلرکه اتمه بیان، آجیمق شکلن ایدرلرده اولورلر شادان،

حکایت فنون فضائلده کامل برعالم فاضل وار ایدی که هرفنده مصاحبت علمیه یه قادر ولطائف طبعده نظیری نادر ایدی سن وسال جهتندن تازه ایدی اما صیت وصدای

عالم

عالم وفضیلتی بلند آوازه ایدی اما هرچند که علما مجلسنه حاضر اولور ایدی برسوز سویلمزدی وبحثه قارشوب مصاحبت علمیه ایلمزدی برکون اکا پدری نصیحت ایدوب ای پسر سن دخی بنچون معلومک اولان مرتبه دن بحث اتمزسین ددکده جواب ویروب دیدیکه ای پدر آندن خوف ایدرم که بیلمدوکم مسئله دن سؤال ایدهلر وبن جوابه قادر اولمامغله علما مجلسنده خجالت بلکی اظهار جهالت لازم کله **قطعه**

آن شنیدی که صوفئی میکوفت، زیر نعلین خویش میخی چند،
آستینش کرفت سرهنکی، که بیا نعل بر ستورم بند، **ترجمه**
انی ایشتدکمی برقاچ میخی برصوفی بولوب، کندی نعلینکه التینه قاقوب چکمشیدی زور،
ناکهان طوتدی یکندن ددی چاوش اکا، کل بنم دوارمه نعلسز درنعل اور،

امدی اول صوفی کندی حالنده اوتوروب طورسه ونعلینه مسمار اورماغی قویوب ماسوی ترک ایدرسه ایدی اول چاوش انی نعلبندصانوب انجتمزدی وتکلیف مالایطاق اتمزدی

بیت نکفته ندارد کسی باتو کار، ولیکن چو کفتی دلیلش بیار **ترجمه**
کمسه نک یوق سنکله ایشی سوز سویلمدین، برسوزی سویلیجک باری کتور اکا دلیل،
سن تکلم اتمدین طعن ایلمز برجان سکا، برسوزی چون سویلدک امدی کتور برهان اکا،

حکایت علمای کباردن برعالم ربانی ایله برملحد شیطانی اراسنده دینه متعلق بحث وجدال واقع اولدی هرچند که ادلهٔ شرعیه وبراهین قطعیه ایله انوک شبههسنی ازاله وطریق حقه اماله اتمکه اقدام وانی الزام اتمکه اهتمام اتدی فائده ویرمدی وزبان عذب البیان حکمت فشانندن نثار اولنان درر کلمات اول ملحدک قولاغنه کرمدی عاقبت عاجز اولوب مباحثه دن فراغت اتدی واعراض ایدوب دونوب کتدی برکمسه اول عالمه خطاب ایدوب سن علم وفضیلتده اعلم وادب وحکمتده مسلم عالم اولوب بوقدر کمالک وار ایکن برملحد بی دینی اشکالات وکلامکی اثبات اتمکه قادر اولمدک دیو ملامت اتدکده اول عالم جواب ویروب بنم علمم قرآن عظیم وحدیث نبی کریم علیه الصلوة والتسلیم ده وائمه مجتهدینک وعلمای دینک کلمات حکمت سماتی در اول ملحد ایسه بونلرک هیچ برینه معتقد دکلدر قرآن وحدیثدن

بن جوابکم سویلیم اول اشخاص تسلیم قبول اتمزیاین انوک کفوبانتی استماع ایدوب تضییع اوقات ایتمک
لازم کوردی **بیت** آنکس که بقران وخبر زو نرهی — آنست جوابش که جوابش ندهی **ترجمه**
شوکم اولمیه ملزم هیچ قران وحدیث ایله — جواب اکا همان سویلیشمک در اول خبیث ایله
حکایت جالینوس حکیم بر ابله نادانی کوردی که بر دانشمندک یاقه‌سین الوب بی ادبانه
اوضاع ایله ایرشمکده و دست درازلک ایدوب کورشمکده ایدی بو حالتی کورب
دیدی که اکر بو حریف عاقل و دانا اولیدی بویله نادان ایله انوک بو مرتبه‌یه ایرشمزدی
دو عاقل را نباشد کین و پیکار — نه دانایی ستیزد با سبکسار ، اکر نادان بوحشت سخت کوید
خردمندش بنرمی دل بجوید — دو صاحبدل نکه دارند مویی ، همیدون سرکشی وآزرم جویی ،
اکر از هر دو جانب جاهلانند — وکر زنجیر باشد بکسلانند **ترجمه**
چکشمز ایکی عاقل بر بریزن کم سوز اتمز — بری نادان ایسه دانا اکا اویوبه جنک اتمز ،
اکر وحشت ایدوب نادان ایدرسه اکه بدکولک — حلایملک ایدوب دانا ایدر نادانه دلجولک ،
قوپمز بر سر مو ایکی صاحب دل میاننده ، — کذلک اولسه برحرمتلی بر کستاخ یاننده ،
ایکی جانبده کنادان بی تدبیر اولسیدی ، — ایکی پاره ایدرلر اورتاده زنجیر اولسیدی ،
قطعه یکی را زشت خویی داد دشنام ، — تحمل کرد و کفت ای نیک فرجام ،
بتر زانم که خواهی کفتن آنی ، — که دانم عیب من چون من ندانی **ترجمه**
بر بینه سوکدی بر اخلاق چرکین مهمل وبدکو ، — تحمل ایلیوب اول نکته دانی دیدی کای خوش خو ،
سنک دیدکلرندن بنده بدتر وار بلمزسین ، — که عیبم بیلورم بن بلدوکم مقدار بلمزسین ،
حکایت سحبان وائل که زمان اوائلده بر و فصاحت لسان و بلاغت بیان ایله
ممدوح اکابر و اصاغر و ابنای زمان لساننده شیرین زبانلغی مثل سایر کبی دایردر تا
بو مرتبه‌ده نامدار و کالشمس فی رابعة النهار صاحب اشتهار اولوب مسلم صغار و کبار
اولدوغی اول سببدندر که بر ییل شب و روز بر جماعته مجلس افروز و حکمت آموز اولوب نثر
جواهر زواهر کلمات حیات افزا و نظم لالی و غوالی نظم و انشا اتسیدی بر کره سویلدکی
لفظی بر دخی تکرار ایلمزدی و طوطی شکرشکن کبی تعبیر لطیف مانند سکر بکر ایکن نه مکرر

سویلمزدی فرضا بر مضمونی تکرار ادا اتمک لازم کلسیدی بر ادای غیر مکرر ایله تعبیر ایردی
وکوناکون جامهٔ دیباکیوب جلوه نما اولان محبوب دلارا کبی بر معنای دقیقه‌یه در لو در لو عبارات
انیقه لباس الباسن ایدوب احسن وجوه ایله تصویر ایدردی ملوک و سلاطینک ندیم و مصاحبی
دخی لازم اولان آداب لابدی بودر که بر مجلسده مکرر سوز سویلمکده احتراز و غیر
مکرر ادای غرر دالریله نشاط انکیزلک دروازه‌سنی باز ایلیه **مثنوی**
سخن کرچه دلبند و شیرین بود ، — سزاوار تصدیق و تحسین بود ،
چو یکبار کفتی مکو باز پس ، — که حلوا چو یکبار خوردند بس **ترجمه**
کو کلمه السه بر سوز نازک و شیرین دخی اولسه ، — قرین آفرین و لایق تحسین دخی اولسه ،
انی بر کره کم دیدک مکرر اتمه سوز بیتر ، — که بر کره یینلسیدی بکم حلوای تر بیتر ،
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که حکمانک بر بزن اشتدم بویله دیرایدی که هرکز
کمسنه کندی جهلنه اقرار ایلمز مکر شول قباحت نافهم که قرنشوده بیر سوز سویلمکده ایکن هنوز
کلامی تمام و مرادین اعلام و افهام اتمدین سوز سویلمکه جان اتر و خاملق ایدوب انوک سوزینه بزنا بجنه
سوز قاته **مثنوی** سخن را سرست ای خردمند و بن ، — میاور سخن در میان سخن ،
خداوند تدبیر و فرهنک و هوش ، — نکوید سخن تا نه بیند خموش **ترجمه**
هر سوزک اولی هم آخری وار در قائلان ، — بری سوز سویلیه دیکن آراده سویلیه سن ،
عقل و تدبیر و ادب صاحبی اولان آدم ، — کورمدین غیری خاموش سوزه اوز قزوم ،
حکایت سلطان محمود سبکتکینک خدامندن بر قاچی مقرب وزیری و مستشار و مشیری
اولان حسن میمندی یادشاه بکون سیزه فلان خصوصده نه سویلدی دیو سؤال اتدیلر حسن
میمندی جواب ویروب سزه دخی خفی و پوشیده قالمزدی اول خدام خام طلب قباحتلرین
فهم اتمیوب واننه کلری بی ادبلک غایه‌سندن و تمام اتمیوب سز یادشاهک وزیر نامداری
و محرم اسراری سز سیزه سویلدوکی کلامی بزم کبی ناچیزلره کشف اتمکی واکورمز دیو تکرار
رجای اعلامده اقدام اقدام اوزره قیام و بی ادبانه الحاح و ابرام اتدکلرنده حسن میمندی
آنلری الزام ایدوب پادشاه بنم کشف رازدن احتراز اتدوکم اعتقاد دیر قزده سویلیه جکه

عجب بی نوو جام ... / اولورسه فی اتمل معنده مکرر
مکرر کرچه سحر آمیز باشد
طبیعت را ملال انکیز باشد

اعتقاد اتمكله بكا نهانی سویلدوكی اسراری بنی نیچون سؤال ایدرسز دیو آنلاره عتاب و تعلیم مراسم ادب ایلدی

بیت چو گوید ملک با تو پنهان سخن ، بتر با سر خویش بازی مکن ، ترجمه

سلطان که سکا سویلیه بر راز نهانی ، باشکله صقن اونی ده کشف ایلمه آنی ،

نه هر سخن که بر اند بگوید اهل شناخت ، بتر شاه سر خویشتن نشاید باخت ، ترجمه

اهل دانش کیسه هر بلدوکینی سویلمیز ، ستر شاهی کشف ایدوب سر ویرمکه سعی ایلمیز ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که سکنایه قابل مسکن اولمامغله بر منزله طالب و اشتراسنه راغب اولمشیدم لکن هنوز عقد اتمکده و بهاسین نقد اتمکده تردد اوزره ایدم بو اثناده بر یهودی کلوب قدیمدن بو محله ساکنلرندنم بو منزلک تفاصیلی اوصافنی اصلح و فصلی ایله بندن سؤال ایله که بنم فرقم غیریلردن ارتوقدر امدی ترددی قیوب حقی صتون الکه هیچ بر عیبی یوقدر دیدی بن دخی جوابده ویروب سنک همسایه لکدن غیری عیبی یوقدر مؤلفه

المه زنهار اول اوی کم جاری ناهموار اوله ، اودن اول قوکنشی کور الجار قبل الدار در ،

خانه که چون تو همسایه است ، ده درم سیم کم عیار ارزد ،

لیکن امیدوار باید بود ، که پس از مرگ تو هزار ارزد ، ترجمه

بر خانه نک کم اوله بر سنجلین قوکنشوسی ، مغشوش و فاسد اقچه دن اون درهم انجق دکر ،

لیکن صابر اولوب الی شوله امید اتمک اولر ، که مرد اولورسه قوکنشی بیک اقچه یه الحق دکر ،

حکایت شعرادن بر شاعر بی عار شعار و ادب و ناموسدن عاری اولمغی اختیار ایدوب والشعراء یتبعهم الغاوون الم تر انهم فی کل واد یهیمون مضمون حکمت نمونی اوزره جمع مال حرام ایچون مدح لئامه مفتون و نفس لئیمه و طبع دنیه زبون اولوب حمقدن اولمغله بر حرامی باشینک اباغنه واروب الهی و انوک مدحنده ناحق یره سویلدوکی شعر بی رواجنی اوقیوب عرض رجا اتدکده حرامی باشی امر ایدوب جایزه یرینه انوک اکننده اولان جامه سنی صویدر عریان و کریان کویدن طشره سوردیلر کوپک کلبلری اردنه دوشوب اول دیار شاعر بیچاره نک کلبلری اوروب باشندن دفع اتمکیچون قصد اتدی که بر طاش قالدره ویش اولوب قار یغغله یر یوز باغلامشدی حرامی باشیدن بر طاش قوپارامدغی کبی یرون دخی بر طاش قوپارامدی

عاقبت

عاقبت عاجز و فرومانده اولوب بو حریفلر نه عجب حرام زاده لردر که کلبلری صالیویروب طاشلری باغلامشلر دیو حرامیلره دشنام اتمکه باشلادی و کمال حسنت لرینه اشارت ایدوب سنک طعن ایله آنلری شاعرانه طاشلدی حرامی باشی چارداقده اوتوردوغی یردن اشیدوب بو لطیفه غایت خوشنه کلدی و بی اختیار کلدی و یوقاریدن خطاب ایدوب ای حکیم بندن نه نسنه دیله دیدی شاعر فقیر اشاغیدن جواب ویروب کندی جامه جکمی استرم اکر احسان ایدرسک دیو

بیت امیدوار بود آدمی بخیر کسان ، مرا بخیر تو امید نیست شر مرسان ، ترجمه

کریم آدم اولنلردن امید خیر ایدر آدم ، حسان شرک طوقنماسن سنک چوک امید اتمم ،

مصراع رضینا من نوالک بالرحیل ترجمه سنک احسانک امید ایله الدنوق حماقتدر ، سلامتله الکدن قورتلوب کیتمک سعادتدر ،

پس حرامی باشی انکا مرحمت ایدوب کندی جامه سنی ویردوکندن ماعدا بر سمور خلعت ایله مقدار مبلغ ویردی حکایت بر منجم کندی خانه سنه کیردی کوردیکه بر بیکانه حریف کندی عورتیله اوتوروب صحبت و بی پروا عشرت ایدر بیچاره الی ایله دوکمکه قادر اولمیوب دیلی ایله سوکمکه باشلدی و دشنام ویروب مهملات سویلیکه بدنا ملغ دفع اتمکه سعی ایلدی اوت نالرنده حیل فتنه و غوغا قوپدی بر اهل دل مرد عارف بو حاله واقف اولوب دیکه

بیت تو بر اوج فلک چه دانی که چیست ، چون ندانی که در سرای تو کیست ، ترجمه

ای منجم نه بلورسین فلک اوستنده نه وار ، اوک ایچنده کی نامحرمی سن بلمیجک ،

بر خطیبک صوتی غایتله کریه و ناساز و نغمات موحشه سی جان گداز ایدی اما اینکندی خوش آواز صانوب بی مزه و بارد هرزاد ایله استماع ایدن مسلمانلره عذاب ایروب جانلرین خراشیده و جمعیتلرین پاشیده ایدردی نغمات غم فزاسی شامت ایله موصوف ایدی الاجم قارغه نک اوازنه بکزر ایدی و صدای فرخ زد اسی ان انکر الاصوات لصوت الحمیر کلام شریفنده مذکور اولان صدای خر کبی منکر ایدی مؤلفه

قارغه صداسی اکه کوره بر ترانه در ، صوت حمار انوک نفسندن نشانه در ،

وکلین اول بد صدای شول زمان کم چاغرور ، دیر که بو انسان دکل حاشا اشکدر آغزره ،

اذا نهق الخطیب ابو الفوارس ، له صوت یهد اصطخر فارس ،

ترجمه چاغرسه اول خطیب خر صدا اکر کم نلر ایلر

حصار شهر اصطحر پیغمبر زیر و زبر ایلر اول خطیب ساکن اولدوغی قریه خلقی خطیبلری
اولدوغی جهتندن هونه حال اینه ابتلاسین چکوب قولاق عذابن اختیار ایدرلردی واکا جفاو
اذا اتمکی برواکورمیوب ناچار صبر و قرار ایدرلردی اول دیارک خطباسندن بری اول خطیب
ناسازه نهانی عداوت اوزره ایدی برکون کلوب پرسش خاطر بهانه سیله انی زیارت ایلدی وفرصت
ایله ناسازلغنی یوزینه اورماغیچون بر واقعه اختراع ایدوب شویله سویلدی که سنک حقکده
بر واقعه کوردم چه اوله خطیب ناساز دخی نه کوردک دیدکده دیدی که شویله کوردم که سنک
اواز خوبک وصوت مرغوبک وار ایمش و خلق عالم سنک نفس نفیسکدن راحت اولمشلر
و ذوق وصفا بولمشلر خطیب ناساز بو واقعه مخالف معکوس واقعه یی کوش اتدکده بر مقدار
فکره واروب اعمال عقل و هوش اتدی هله قباحتن فهم ایدوب دیدیکه بو نه مبارک خواب خوب در که
کوردک زیرا بنم عیبمی بکا بلدردک معلوم اولدیکه بنم آوازم خوب وسنجیده دکل ایمش و خلق
عالم بنم نفسمدن رنجیده و رمیده ایمش آرمیده دکل ایمش امدی عهد اولسون که بن بعد خطبه یی
بلند آواز ایله اوقومایم و آهسته اوقیوب مسلمانلری زحمته قومایم دیدی **قطعه**

از صحبت دوستان برنجم ❊ کاخلاق بدم حسن نمایند ❊ عیبم هنر و کمال بینند ❊ خارم کل و یاسمن نمایند
کو دشمن شوخ چشم بی باک ❊ تا عیب مرا بمن نمایند ❊ **ترجمه** دوستلر صحبتی رنجیده ایدر کو کلمی کم
یارام خویلرم انلره اعلا کوریتور ❊ عیب و نقصانمی هب فضل و کمال اکارلسر ❊
دکنم یاسمن ایله کل رعنا کوریتور ❊ قنی اول کوزلری شاطر چه عدوی بی باک
عیبمی کوستروب اولدوستدن اولی کوریتور **دیکر** بیحضورم شول خوش امد سویلین احبابدن
کم یمان اخلاقمی کورد کده اعلا دیر ❊ عیبمی نقصانمی عین هنر عد ایلیوب ❊
خارمی کل یاسمن و [illegible] ایلیه ❊ قنده در اول دشمن کستاخ تاکم عیبمی ❊
پاک و پرواسز طوروب قارشومده بر بر سویلیه **بیت** هر انکس که عیبش نکویند پیش
هنر داند از جاهلی عیب خویش **ترجمه** کمکه عیبندن انک ویرمیه بر کمسه خبر
عیبنی جهلی بلاسیله صانور عین هنر **حکایت** بغداد اطرافنده سنجار قصبه سنک مسجد
شریفنده بر ناهموار مؤذن کلوب اجرتسز حسبی لله اذان اوقور ایدی وکندوسنی بی فائده زحمته قور ایدی

برصدای موحش ایله ادا ایدردی که کوش ایدن مسلمانلر نفرت ایدرلردی واوزاقدن کلنلر کیرو یه
چکیلوب کیدرلردی مسجد صاحبی بر نیکو سیرت امیر عادل ایدی آنی رد ایدوب آزرده دل اتمکه
قایل دکل ایدی برکون اکا خطاب ایدوب بو مسجدک قدیمی مؤذنلری واردر هر بر ینک وظیفه لری
بشر دینار در سکا اون دینار وظیفه تعیین ایدیم حسان صفای خاطر ایله بوراده دفع نقلت
و غیری یرده ادای خدمت ایله دیدی حریف دخی بو قولی اوزره قرار ایدوب حسن رضا ایله کتدی
و بر غیری محله نک جماعتنه قولاق عذابن اتمکه اغاز اتدی و آواز ناسازی ایله نیجه کمسه لری
بی نماز اتدی بر مدتدن صکره ینه کلوب امیرک حضورنده طوروب ای خداوند بکا بو حیفی
نیچون رواکوردک که اون دینار وظیفه ایله بنی مسجدکزدن سوردک شمدی مؤذنی اولدوغم
محله خلقی بنی اعزاز ایدوب کرم ایت بر غیری محله یه کت سکا یکرمی دینار وظیفه ویرهلم دیو رجا
و تمنا ایدرلر اما بن قبول اتمزم و سوزلرینه قولاق طوتمزم دیدی امیره بی اختیار خنده عارض
اولوب زنهار یکرمی دیناری المیه سین که انلر اللی دینار ویرمکه راضی اولورلردی **بیت**
بتیشه کس نخراشد ز روی خارا کل ❊ چنانکه بانک درشت تو میخراشد دل **ترجمه**
برکسه لکه طاشدن بالجغی اتمز تراش ❊ او یله کم صوت غلیظک کو کلمز ایلر خراش ❊
حکایت بر مجلسده بر ناساز حریف آواز بلند ایله قرآن شریف اوقور ایدی واستماع ایدن مسلمانلری
کناهه قور ایدی بر اهل دل مجلسدن کذر اتدی و طوروب انک قباحت نافهم لکنه نظر اتدی و شاعره
وظیفه ک نه مقداردر دیو سؤال اتدی حریف برحبه وظیفه م یوقدر دیدکده پس نیچون کندوکی
بیهوده زحمت ویرورسین دیدی حریف جواب ویروب الله ایچون اوقورم دیدکده اول اهل
دل بو ایهام لطیفی مشتمل ادا ایدوب الله ایچون اوقومه دیدی **[illegible]**
بزی هم کندوکی بیهوده عذاب ایچره قومه ❊ بو یله آواز ایله الله ایچون [illegible] اولسون اوقومه
بیت کر تو قران برین نمط خوانی ❊ ببری رونق از مسلمانی ❊ **ترجمه**
بو اسلوب ایله سن قران اوقورسین ❊ صفا سن مسلمانلکدا و [illegible] سین ❊

باب پنجم عاشقلق و معشوقلق بیاننده در

سلطان محمود سبکتکینک مقرب وزیری اولان حسن میمندی یه سؤال ایدوب پادشاهک صاحب

حسن وجمال بو قدر مقبول قوللری واردر که هر بری خوبلقده مستثنا ومحبوبلقده بی نظیر
ودبی عدیما در ایچلرنده خاص ایازک زیاده حسنی یوغیکن واندن کوزلی چوغیکن ینه پادشاهک
اکا اولان میل ومحبتی غیریلره بو قدر جمله نک ایچنده حسن نظره مظهر اولماغله سر افراز
وشب وروز اولماغله ممتاز اولان ینه خاص ایازدر بونک سببی نه در دیلر حسن میمندی جواب
ویروب دیدیکه هر نسنه ادمک کوکلنه کیره کوزینه دخی کوزل کورینور وعیب وقصوری دخی وار ایسه
ینه بی بدل کورینور خاص ایاز دخی پادشاهک کوکلنه کرمشدر انوکچون افنده اعتبار عالی حج
کماله ایرمشدر **مثنوی** هر که سلطان مرید او باشد، کرهمه بد کند نکو باشد،
وانکه را پادشه بیندازد، کسش از خیل خانه ننوازد **ترجمه**
هر کیمه سلطان ارادت کوستروب اته نظر، هرنه کملک ایلریسه کورینور عین هنر،
انی کم کوزدن براغوب شاه انعام اتمیه، جمله اهل بیتی دخی اکه اکرام اتمیه.
دیکر کمه کم پادشاه محبت ایدر، هرنه کم اشلیه رعایت ایدر،
کمی کم رد ایده قپوسندن، اهل بیتی دخی اهانت ایدر،
کسی بدیده انکار اکر نکاه کند، نشان صورت یوسف دهد بناخوبی،
وکر بچشم ارادت نکه کند بادیو، فرشته ایش نماید بچشم کروبی **ترجمه**
اکر انکار کوزیله نظر اتسیدی کشی، صورت یوسف ایله دخی کوردی محبوب،
دیوه باقسیدی ارادت کوزیله اما، ملک اسا کورینوردی کوزینه غایت خوب
حکایت بر خواجه نک حسن وجمالده نظیری نادر بر محبوب بنده سی وار ایدی که درون دلدن انک
شمائلنه مائل ایدی وانک عشق ومحبتی خواجه نک کردن جاننده حمائل ایدی اما میل وتعلق
پاک وروحانی ایدی نفسانی دکل ایدی بر کون خواجه دوستلردن بر ینه شکایت ودرد درونی
حکایت ایدوب دیدیکه حیف ودریغ اکر بو خدمتکار بو قدر حسن وجمال ایله زبان درازلق وبی ادب
اولماسیدی وخوب رو اولدوغی کبی خوش خو اولسیدی عالمده نظیری بولنمزدی اول دوست
جواب ویروب دیدیکه ای برادر چونکه اکا میل ومحبتک وار ایدکنه اقرار ایتدک امدی اندن خدمت
وحرمت توقع اتمه زیرا عاشقلق ومعشوقلق اورته یه کلنجه افندیلک وقوللق مراسمی قالقار کیدر بلکه ام

برعکس

برعکس اولور **قطعه** خواجه با بنده پری رخسار، چون در آید ببازی وخنده،
چه عجب کر چو خواجه حکم کند، وین کشد بار ناز چون بنده **ترجمه**
بر پری یوزلی کوزل قوللن افندیسی سوب، اوینایه انوکله لطفله اته خنده،
نه عجب اول قول افندی کبی حکم ایلر ایسه، نازنی چکسه افندی اکا اولسه بنده،
بت غلام ابکش باید وخشت زن، بود بنده نازنین مشت زن **قطعه**
قول کرکدر که اوله صو چکیجی خشت اوریجی، یوز بولوب نازلی اولان قول اولور مشت اوریجی
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که صلحادن برینی کوردم که بر محبوبک محبتنه کرفتار
اولوب درد عشقله سرکردان اولمشیدی وراز نهانی سی اشکار اولوب عالمده داستان
اولمشیدی هر چند که محبوبندن واحبابندن طعن وملامت ایشدردی ورقیبلردن
جفا وغرامت چکردی ینه عشق ومحبتی ترک اتمزدی **لمؤلفه**
سودوکندن فراغت اتمز ایدی، کمسه نک پندنی اشتمز ایدی،
هر کس اتدکجه هر نفس اکا پند، آتش عشقی اول ایدردی بلند،
هر کاه محبوبنک جمالنی، خیالنه کتوروب اکا خطاب ایدردی،
در دعشقله بویله دردی که **قطعه** کوته نکنم ز دامنت دست،
ور خود بزنی به تیغ تیزم، بعد از تو ملاذ وملجا م نیست،
هم در تو کریزم ار کریزم **ترجمه** فارغ اولوب اتکدن الومی چکلمم هیچ
بنی کسکین قلیج ایله اورور ایسک اکر، سندن اوزکه کوزلمم یوق باکه عالمده پناه،
قاچر ایسه قولک البته ینه سکا قاچر، برکون آنی طریق سلامته دلالت ایچون ملامت
ایدوب دیدم که عقل نفیسک نه اولدی که نفس خسیسک اکا غالب اولدی وصلاح وفلاح
شعارندن عاری اولوب بیعارلغه ورسوایلغه طالب اولدی بنم بو نصیحتمی کوش اتکده
بر زمان مدهوش اولوب فکره واردی پس تمام عشقی جوشه ومحبتی خروشه کلوب باشین قالدر
قطعه هر کجا سلطان عشق آمد نماند، قوت بازوی تقوی را محل،
پاک دامن چون زید بیچاره، کوفتاده تا کریبان در وحل،

حوره یرده کیم کلوب حکم ایلیه سلطان عشق ، قوت بازوی تقوی وار دیمک بیهوده در ،
باک دامن کچمکه قادر می اول بیچاره کم ، بالجمله دشمن نقیاسنه دکن آلوده در ،

حکایت بر افتادهٔ دلداده نک عنان صبر و قراری الدن کتمشیدی وراه جاناننده جان
ترکن اختیار اتمشیدی اکرچه عشقی پاک و کندوسی بی باک ایدی اما کوکل ویردوکی برغایتده
جای خطرناک اولوب ورطهٔ هلاک ایدی زیرا سودوکی بر شاهزادهٔ آزادهٔ عالی جناب ایدی
اول ذرهٔ ناچیز اول آفتاب عالمتابک کرفتهٔ مهر و محبتی ایله بی تاب اولوب حالی خراب
ایدی مطلوبی اویله نفیس لقمه دکل ایدی که دلداده لرک دهان کام ناکامنه کیرمک
متصور اوله و محبوب اویله شهباز بلند پرواز دکل ایدی که افتاده لرک دام بی اندامنه
دوشمک میسر اوله محصل کلام هیچ بر طریقله رام اولور دلارام دکل ایدی
وسیم و زر وسیلهٔ حصول مرام دکل ایدی

بیت

چو در چشم شاهد نیاید زرت ، زر و خاک یکسان نماید برت

ترجمه

محبوب کم التونه استغنا ایده جانان ، سنک یانکده ای عاشق اولور خاک ایله زر یکسان ،

اول بیچاره یه احبابی نصیحت ایدوب کوکل بو خیال محال و سودای خامدن واز کل که نیجه نامراد لر
سرو کبی آزاده ایکن بو سنک مبتلا اوله و غمک درده کرفتار اولوب اول شمس حسن و جماله
عالمگیر اولان شهزاده یه اسیر و سودای کاکل پریشانی ایله عقللرین باشلرن طاغیدوب
بستهٔ زنجیر اولمشلردر آه حنجر عشقله سینهٔ صد پاره لرین طوغرامشلردر و در لو در لو
فلاکتلره اوغرامشلردر دیدکلرنده اول ناتوان درون سینهٔ بریانندن چیقان آه سوزان
و دیدهٔ کریانندن اقان اشک روان ایله ناله و افغان ایدرک دیدیکه

قطعه

دوستان کو نصیحتم مکنید ، که مرادیده برارادت اوست ،
جنک جویان بزور پنجه و دست ، دشمنان راکشند و خوبان دوست ترجمه
دوستلر لطف ایدکز باکه نصیحت اتمک ، که کوزل حضرته دیلرسه ایدرم اکه نظر ،
زور پنجه ایله قیر جنک اری اعدایه نجه ، خوبلر نازله عاشقلرنه اویله قیر ،
عاشق دیداره تجلی اولمادین نه احتمالدر که بر حالله تسلی بوله و شرط محبت بودکلدر که اندیشهٔ جان ایله

ترک

ترک جانانه اختیار اولنه مثنوی تو که دربند خویشتن باشی ، عشق بازی دروغ زن باشی ،
کر نشاید بدوست ره بردن ، شرط یاریست در طلب مردن ، ترجمه
سنکه کندک مقید اولمسن ای عاشق ، عشقدن یوق یره لاف اورمه و کلمسن صادق ،
یوغیسه چاره که دلدارکه واصل اوله سن ، دوستلق شرطی بودرکانی طلبده اوله سین ،
ترجمه دیکر سنکه کندی صفاکه طالب سین ، دعوی عشق ایچنده کاذب سین ،
وصلت ال ویرمزایسه دلداره ، ره عشق ایچره اوله درچاره ، قطعه
خیزم چو نماند بیش ازین تدبیرم ، خصم ار رخنه شمشیر زند یا تیرم ،
کر دست رسد که آستینش کیرم ، ورنه بروم برآستانش میرم ، ترجمه
قالقیم چونکه بوندن ارتق بر علاجم قالمدی ، تیر و تیغ ایله تنم ایلرسه دشمن چاک چاک ،
آستین یاری طوتمغه الم ایرسه خوشکش ، ایرمز ایسه آستاننده اولایم باری خاک ،
اول بیچارهٔ دلفکارک متعلقاتی انوک کار و بار عشقله بیقرارلکن و هوای محبت ایله
سر سودازده سنک کاکل پریشان روزکارلکن مشاهده اتدکجه اکا مرحمت ایدوب حال
پرملالین تفقد و انی کوروب کوزدوب ضبط و ربطی ایله تقیید ایدرلر ایدی هر چند که نفع و
پند اتدیلر سودمند اولمدی کوردیلر که پندله اولماز و بنده بر طوتمق الزم اولدی انی طوتوب کمال شفقتلرندن قیده
بند ایلدکلرنده کوردیلرکم بند طوتمز بند آنی طوتمسون دیو ، قید بند اتدیلر اول آواره یی مجنون کبی ،
اما اول بستهٔ سلسلهٔ محبت زنجیر ایله دخی علاج پذیر اولمدی و دواء جسمانی ایله درد روحانی بیاد کولمادی

بیت درد اکر طبیب صبر می فرماید ، وین نفس حریص را شکر می باید ،
درد اکه صبر عشقه درمان دیمش اطبا ، یارک شکر لبنی اوزلر بو نفس اما ،
قطعه ان شنیدی که شاهدی بنهفت ، با دل ازدست رفته میکفت ،
تا ترا قدر خویشتن باشد ، پیش چشمت چه قدر من باشد ، ترجمه
انی کورش اتدکمی بر دلبر نهانی سویلیدی ، کوکلنی الدن یتورمش عاشقه بویله دیدی ،
تا که کندی جانکک یانکده اولا حرمتی ، پس نه در جانانک یانکده قدر و قیمتی ،
شهزادهٔ آزاده ناکاه آکاه ایدوب دیدیکه بر خوش طبع و شیرین زبان کمه حرزنان سنرکه

سر ایکن قار شوسنه کلوب بو میدانده جولان ایلر وکاه بیکاه ایشدرز محبت آمیز ونکته ایکز
پرسوز سوزلر سویلر شویله فهم اولنورکه باشنده بر شور وسوداسی ودردل سینه سنده
بر سوز جان فرسای واردر وبر چابک سوار تند عنانک بسته فتراکی وبرآفت زمان وفتنه
دورانک اسیر وهلاکی اولمشدر بر عجب شوریده مشرب شیدادر سیماوایماسنده دلداده لک
صورتی هویدا در شهزاده آزاده نور فراست ومزید ذکا وکیاست ایله اذعان ایدندی که
اول افتاده کمند بنک شوریده وغمدیده دلبسته سی وخسته عشقک ستم کشیده سی اولماغله خسته
خاطر شکسته سید رهاندم سمند پایه سوار اولوب خسته سی حالن جواب شافی ایله صورماغه
ودل شکسته سی خاطرین مرحم التفات ایله صارماغه کلور دروندلدن برکره آه ایدوب چشمه سار
چشمندن اشک خون آلود اقتدی بو بیت پرسوز جکردوز ایله حسب حالن عیان اتدی **بیت**

آنکس که مرا بکشت باز آمد بیش ، ماناکه دلش بسوخت برکشته خویش **ترجمه**

بنی اولدرمش ایکن یار اوکومه کلدی بیله ، صانکه یاندی یورکی کندوسی اولدردکنه

ملاینت وملاطفت ایله خطاب وفتح باب سؤال وجواب اتدی **لمؤلفه**

سؤال ایدوب ددی اکه نیردن سین ندر اودک ، ندر بیشه‌ک ندر دردک ندر یا بونجه فریادک

اول افتاده قعر دریای محبتده شویله غرق اولمشیدی که جواب ویرمک حالی وتکلم ایتمکه مجالی یوغیدی

بت اگر خود هفت سبع از بر بخوانی ، چو آشفتی الف بی تی ندانی **ترجمه**

یدی سبعی وحی ازبر اوقورسک جمله قرآنک ، دوشنجه عشقه فرقین اکلامزسین هیچ الف بانک

شهزاده افتاده سنه داخلم وانلارک صحبتنه جان ودلدن شویله مائلم که بنده خلقه بکوش اری
اولماغله قائلم دیدکده اول جیادن مایوس اولان افتاده دلداده سی اولدوغی شهزاده نک
دستیاری لذت گفتاری ایله بر مقدار مانوس اولماغله امواج دریای محبت اراسندن کندوسین
کوجله دوشوروب باغین بوقاری قالدروب عذر عجز ونیاز وسوز وکداز ایله دیدیکه **بیت**

عجب است با وجودت که وجود من بماند ، تو بگفتن اندر آیی ومرا سخن بماند **ترجمه**

عجبدر سود کمسن وار ایکن تنده قاله جانم ، سوزه باشلایه سین سنده قاله گفتاده درمانم

اول بیچاره همان بو سوزی سویلدی عشق مجازی دائره سندن خروج وعشق حقیقی مرتبه سنه

عروج اتمکله یرندن طوروب برکره نعره اوروب جانن معشوق حقیقی اولان حضرت حقه
تسلیم ایلدی **ع** رحمة الله علی عاشق حق صادق **بیت**

عجب از کشته نباشد بدر خیمه دوست ، عجب از زنده که چون جان بدر آورد سلیم

قرلسه خیمهٔ جانان اوکنده ظلمی عاشقلر ، نه وجهله بری جان قورتارر جای عجب اولدر

حکایت بر مکتبده تحصیل علم ادب ایدن متعلملردن برینک کمال حسن جمالی ولهجه سی
وطلعت ذات بهجه سنی وار ایدی معلم مکتب شعار عادوادبدن عاری بر شوریده مشرب
واشفته مذهب بر حریف ایدی حس بشریت اقتضاسیله اول شاکرد مقبولک حسن
بشره سنه دلداده ولطافت شمائلنه مائل وافتاده ایدی سایر صبیان مکتبه اتدوکی وجهله
اکا یوزین کوزین دورمز ایدی وغیریره اتدوکی خطاب عتاب آمیزی انوک حقنده روا
کورمز ایدی محصل بر ادای درشت ایله انک خاطر نازکنه کدر ایر کورمز ایدی اگرچه او قاتنه
غلبه سود ایله کندوسین کم ایدوب ترک مراسم تعلیم وتعلم ایلر ایدی وسبق دیکر قوروب
کتاب مهر ومشتریدن ورق دیکر اوقیوب اول گل خندان شوقیله بلبل نالان کبی ترنم وبو قطعه ایله
تکلم ایلر ایدی **قطعه** نه انچنان بتو مشغولم ای بهشتی روی ، که یاد خویشتنم در ضمیر می آید

زدیدنت نتوانم که دیده بر دوزم ، اگر مقابله بینم که تیر می آید **ترجمه**

شویله مشغولم سنک عشقکله ای حوری جمال ، کندی فکرم کوکلومه کلمز وجودم یوق کلور

ساکه بقمقدن کوزم یومماغه یوق قدرتم ، عینمه کلمز کورسم قارشودن بر اوق کلور

بر کون اول شاکرد ساده دل تحصیل کمال وتکمیل نفسه مائل اولماغله استاددن رجا و
نیاز ایدوب باکه تعلیم اداب درسده اقدام اتدوکک کبی تعلیم اداب نفسده دخی اهتمام
ایدوب بکا اول یوزدن نکاه ایله اگر بنم نظر مده مقبول وسنجیده کورینور بر وضع ناپسندیده
وار ایسه بنی ارشاد ایدوب اکاه ایله تاکه اخلاق ردیه‌می خصال حمیده یه تبدیل اتمکه مشغول اولام
وتحصیل ادب نفس اتمکله من کل الوجوه اولام ددی استاد کج نظر جواب ویروب دیدیکه ای پسر
برنی عیبی شؤال ایله زیرا بنم سکا اولان حسن نظرم بر مرتبه در که سندن هیچ بر اذر کرسنه کورزم

قطعه چشم بداندیش که بر کنده باد ، عیب نماید هنرش در نظر

ترجمه ورهنری داری وهفتاد عیب، دوست نبیند بجز آن یک هنر

کمکه کم صاتوب باقرسه جقسون انک کوزلری، کم هنرا کا کوریبوز عیب اتدکده نظر،

برهنر یانجه یتمش عیبک اولسیدی ولی، دوستک کلمز کوزینه جقیج الا برهنر،

تذییل جمیل اداب تعلیم وتعلمدن برسی دخی بودر که شاکرد ساده رو یک حسن جمالی اولدوغی صورتده خواجه اکا نکاه اتمکدن صاقنه ویوزینه طوغری باقمیوب جانب آخره بقمه حتی روایت اولنور که سلطان سریر اجتهاد حجة الحق علی کافة العباد امر دینده معادی وپیشوامز ومذهبده امام مقتدامز اولان حضرت امام اعظم رضی الله عنه الرب الاکرم تلمیذ خاصلری اولان عالم ربانی امام محمد بن الحسن الشیبانی علیه الرحمة من منزل السبع المثانی حسن وجمالده یوسف ثانی اولدوغیچون تعلیم وافادهٔ علوم دین وافاضهٔ نور یقین بیوردقلری اثناده یوزینه طوغری نکاه اتمیوب کمال احتیاطلرندن مبارک وجه نورانیلرین جویره لردی وبو وجهله یوزندن میوب اولان طهارت اولان امام همام امام محمده ارقه ویررلردی رضی الله عنه ربنا ونفعنا به وجعلنا من المتادبین بادابه کما اسعدنا بالانتساب الی کریم جنابه واکتساب النصیب من کامل نعما؟ آمین

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که دخی خاطرمده درکه بر کیجه بنم یار عزیزم خلوتخانمه کلوب قابودن ایچرو کردی وشمع فروزان جمالی ایله خانهٔ دل وجانمه ضیا ویردی اول عالی کوکبهٔ بلند مرتبه نک نعمت غیر مترقبه کبی اقبال اتدوکن مشاهده اتدکده فی الحال استقبال اتدوکده استعجال ادن ومزید ذوق صفادن بالمره بی اختیار یرمدن قیام اتدم که ناکاه آستینم چراغه طوقندی وخطا ایله چراغم سوینده **بیت**

سری طیف من یجلو بطلعته الدجی، شگفت آمد از بختم که این دولت از کجا،

ترجمه کیجه طیف خیال یار کلدی لمعه کوستردی، جمالیله جهانی روشن ایدن آفتاب بمدن،

بودولت بکا قندن کلدی دیو حیرت الویردی، تعجب کلدی باکه طالع ظلمت نابمدن،

پس اول یار عزیز کلوب یانمه اوتوروب عتاب آمیز خطاب اتمکه آغاز اتدی وبنی کوردکک کبی فی الحال چراغی سوندرمکه سبب نه ایدی دیو خیلی ناز اتدی بن دخی ظریفانه جواب ایله تسکین عتاب یار عالی جناب ایدوب دیدم که سن طلوع اتدوکک کبی آفتاب عالمتاب طوغدی صاندم

[margin: ... مصراع ... صباح ... شکفت ... عجب ... شیخ سعدی علیه الرحمه ... بالذات کلمه ... استبعاد ...]

اونکیون چراغی دکلندردم **مصراع** صباح اولنجه مصباحه نه حاجت

لمؤلفه شمعی دکلندرمنک وجهی بودرکم قرشودن، طلعتک کوردکده صاندم کم کونش طوغدی عیان

حصوصا کم ظرفا بویله دیمشلردر که **قطعه** کرکرانی بپیش شمع آید،

خیزش اندرمیان جمع بکش، ورشکر خنده ایست وشیرین لب،

آستینش بکیر وشمع بکش، **ترجمه** شمع اوکنده بر ثقیل آدم کورنسه قرشودن،

اورته دن دفع ایده کور قالق اول کران جانی دخی، بر لب شیرین کولر یوزلی کوزل کلسه ولی،

طوت یکن انوکده سوندر شمع سوزانی همان **حکایت** بر عاشق بیقرار معشوق غمکسارینی بنجه روزکار کورمش ایدی ولذت دیدار ایله صفا سورممیشدی برکون ملاقات میسر اولدقده سؤال ایدوب قنده ایدک چوق زماندر کورمدک دیدارکی اشتیاق حددن اشدی ومحبت درباسی طاشدی ددی اول محبوب جواب ویروب مشتاق اولمق ملول اولمقدن یکدر ددی **مثنوی**

دیر آمدی ای نکار سرمست، زودت ندهیم دامن از دست،

معشوقه که دیر دیر بینند، آخر کم ازان که سیر بینند، **ترجمه**

جیلی کیجه کلدک بره ای مست نازلو نکار، ترقومازز دامنک الدن بزوملا قل قرار،

طلعت جانانه بی عشاق کورسه کیج کیج، آنی طوینجه کوروب اوصانمدن قالورمی هیچ،

شکایت بر محبوب که عاشقنن زیارته کلدکده تنها کلمیوب رفقیلر ایله یعنی رقیب بی توفیقلر ایله بیله کله حقیقتده اول بر صفا وفایه کلمش اولماز بلکه جفایه کلمش اولور زیرا اول کلک یانجه کلمی یار ناهموارلرک هر بری جنجوکبی عاشقک بغرین دلمش اولور بهرحال اول مجلس بر کذرو شقاقدن ومخالفت اغیار وعشاقدن خالی اولمز **لمؤلفه**

شو مجلس کم کله اغیار ایله یار اندهٔ عشاقه، دونر شول حقه یه کم قاتله زهر انده تریاقه،

رقیب خر بقرکن کوزکوره بیچاره عاشقلر، نه وجهله کوز آچوب دلبرک دیدارنه باقه،

یار شاطر کلدی اما بار خاطر در رقیب، لذت دیداردن اولسون اودخی بی نصیب،

اذا جئتنی فی رفقة لتنزورنی، وان جئت فی صلح فانت محارب،

بکا کلسیدک یانکجه بر جماعت ادیروب، صلح ایچون کلسک دخی بن جنکه کلدک صانرم،

[margin: ... عبارتندن ... مستعملدر ... آخر ... لفظ ... زیاده ... مستعمل ... فارسی ... زبان ترکیده استعمال ... عبارتده ...]

[margin: ... رفیقا ... جماعة ...]

بیک نفس که برآمیخت یار با اغیار ، بسی نماند که غیرت وجود من بکشد

بخنده گفت که من شمع جمعم ای سعدی ، مرا ازان چه که پروانه خویشتن بکشد

ترجمه برنفس کم ایلدی اغیار له یار امتزاج ، چوق زمان قالمادی کم غیرت بنی ایده هلاک

کولدی اول دلبر دیدی بن شمع جمعم سعدیا ، اولدیسه کندو سین پروانه یانه باک

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که دخی خاطرمده در که تازه لک عالمنده ایکین بر دوست ایله بر پوست ایجنده ایکی بادام ایجی کبی بر پرده ده همدم و بر میوزه توأم کبی شب و روز محرم ایدک قضای ناکهانی سفره کتمک اقتضا اتمکله بری بریمزدن دور و لذت وصلتدن مهجور اولمق لازم کلدی بر مدتدن صکره دینه دورانده صورت وصلت جلوه کر اولوب ملاقات میسر اولدقده اول یار طناز بکا نازیله عتاب اتمکه اغاز ایدوب بو قدر مدتده بکا بر قاصد کوندرمکدن مقصود نه ایدی بیت دلمدک بر سلامکه برکون ، ساکا ای بی وفا سلام اولسون

دیدی بن دخی اعتذار ایدوب دیدم که بکا حیف و دریغ کلدی که چشم قاصدسنک جمالک نوریله روشن اولوب بن اول دولتدن محروم اولام و اول لذت وصال ایله بهره ور اولوب بن حرقت فرقت ایله مغموم اولام مثنوی یار دیرینه مرا کو بزبان توبه مده ، که مرا توبه بشمشیر نخواهد بودن

رشکم اید که کسی سیر نکه در تو کند ، بازکویم نه که کس سیر نخواهد بودن ترجمه

بکا دلدن توبه ویرما اسکیدن چوق سودکم ، کم قیلیج جکسه ده باکه توبه یه یوق مجال

سکا طویمجه باقر ایل دیو قسقنمق کلور ، سویلرم ینه طویمجه یوزوکه نیجون محال

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر دانشمندی کوردم که بر شخصک محبتنه کرفتار ایدی و عشق نفسانی ایله آلوده اولمایوب جهان مائل صحبت و کفتار و عاشق دیدار ایدی حددن زیاده جور و جفا چکردی و چوق قیجه طعن و ملامته تحمل ایدردی برکون اکا نصیحت طریقی ایله دیدم که بیلورم که سنک بو محبت و تعلقک بر غرض و فساده و خبث نهاده مبنی دکلدر و عشقک روحانی در نفسانی دکلدر که کندی نفسک بیهوده تهمت محلنه القا ایدرسین و مقتضای علمک ایله عمل ایدوب بوهوا ایله روا دکلدر که علما حضباریده سین لطفا بر دخی بویله ایش اتمه و بلا سبب نیجه بی ادبلر ناسزا سوزلر اشتمه بیت خلق ایجنده سنک اوک جکلمه ، علما قدرنه لایق دکله

اول دانشمند نامنده مستمند بنم بو نصح و پندم کوش اتدکده جوشه کلدی و بکا خطاب ایدوب دیدی که بنی بی فائده عتاب ایله آزرده اتمه و کر نیت محبتم بو بار و اد الولیه افسرده اتمه بیت

ملامتله بنی آزرده اتمه ، محبت آتشین افسرده اتمه

زیرا بو سویلدککی خصوصده بنیجه کره فکر و اندیشه ایلدیم اما دلدارک جفاسنه صبر اتمک آنی ترک اتمک بلاسنه صبر ایدوب لعنتنه جبر اتمکدن آسان کوریبور زیرا ترک جانان ترک جان ایله یکسان کوریبور حکما دیمشلردر قلب قلاب عشق ایله مجاهده یه قویوب وصلت دوستی مشاهده جمال یاردن کوزیو مقدن آساندر مثنوی هر که بی او بسر نشاید برد ، کر جفایی کند ببایدبرد

ریش حرد تست دیکر چاره ، آهوی پالهنک در کردن

نتواند بخویشتن رفتن ، انکه بی او بسر نشاید برد

روزی از دست کفتمش زنهار ، چند ازان روز کردم استغفار ، نکند دوست زینهار از دوست

دل نهادم بر آنچه خاطر اوست ، کر بلطفم بنزد خود خواند ، ور بقهرم براند او داند ترجمه

کلمکه کوکلن باغلیوب عشقه ایده میل جوان ، غیر الینه ویرمش اولور اول صقالینی همان

ایب کبیجه بوینه آهوی وحشی رام اولور ، باشن آلوب کیده مز مسکین اسیر دام اولور

شول کوزل کیم انسز اولمز باشنه الیمک لشی ، بر جفا اتسه انی جلکلک کرک عاشق کشی

داد الندن دیو برکون دلبری انجتمشم ، دخی اول کوندن بری بیک کره توبه اتمشم

عاشق اولان کسه معشوقندن انمز اجتناب ، قائل اولدم هر نکم استرسه اول عالی جناب

لطفله دعوت ایدرسه یاننه احسان اتوک ، یا که قهر ایله سوررسه اول بیلور فرمان انوک

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که تازه لک ایامنده و هوس بازلک هنکامنده نه کم لطف طبعه مالک اولان ارباب دله معلومدر و نقش و نکار محبت یاران صفانک لوح سینه لرنده مرقوم در بر تازه جوانه میل و علاقم وار ایدی و مرغ دل شیدا انوک دام عشقنه کرفتار ایدی زیرا غایتده خوب نفس خوش آواز ایدی و ایوکلاون دردی کبی حسن جمالده سرآمد و سرفراز ایدی

بیت انکه نبات عارضش آب حیات میخورد ، در شکرش نکه کند آنکه نبات میخورد ترجمه

سبزه خط عذار یار ایجر آب حیات ، اول لب شیرینه بقسون لکه بیر قند نبات

اتفاقا اول جوانده طبعه مخالف بر وضع ناپسند مشاهده اتمکله انده روکردان و دامن

كش اولوب مهر ومحبت مهره سنی دوکشوردم وبساط انبساط واختلاطی دوردم ودلبسته لک رشته سنی
کسسته ایتمکله بیدرد اولدم واتش عشق سوییندروب دلسرد اولدم وانزناع لهو وفراغت صورتن
کوستروب دوه‌که بیت بروهرچه می بایدت پیش کیر سرمانداری سر خویش کیر ترجمه
نه کورکه سکا انی طوت بزی اونوت یوری جون بیزه میلک یوغیمش کندی باشک طوت یوری
بن بردخی جابی جاک ایدوب بی باک بو وجهله خطاب ایدوکم کبی استدم کر اول تندخوی
جفا جوی طور میوب کدر ایدی وحرارت خجالت ایله بیکاغی کل کل اولوب بلبل کبی بو بیت بلا ترنم
ایدردی بیت شب برو کر وصل آفتاب بخواهد رونق بازار آفتاب نکاهد ترجمه
آفتابک طلعتنی استرسه شب بره رونق اکسلمز انوک یا یلور عالمره
اول آفتاب مطلع حسن وجمال کمال حرارت وانفعال ایله بو مطلع جانسوزی اوقیوب
وبنی شب بره کبی کوزچشم بریله قویوب کوزمدن طولو نوب چشمه کبی کندی وسفره کیدوب ترک بار
اختیار ایتمکله فرقتنک حرقتی جانه اثر ایتدی وشب تار هجران حسرت دیدار جانان ایله خانه مولا
جانی تاریک ایتدی وسوداء زلف سیه‌کار دلدار میانمی هو میانی کبی باریک ایتدی شعر
فقدتُ زمانَ الوصلِ والمرءُ جاهلٌ بقدرِ لذيذِ العيشِ قبلَ المصائبِ ترجمه
یتردم حیفکم بلمزلکیله وصلت ایامن مصیبت کورمدین بلمزمش آدم عافیت قدرین
بیت باز آی مرا بکش که پیشت مردن بهتر که پس از تو زندکانی خوردن ترجمه
رضاویردم ینه کل ده بنم عمرم بنی اولدر که سندن صکره دیرلکدن او کلدره اولمک اولادر
اما درکاه باری یه هزار شکر ومنت کم بر مدتدن صکره سفردن عودت ایدوب کلدکده اول اوکلکی نفس
داودی تغیر اولمشیدی وحسن یوسفی خلل پذیر اولوب کل جمالی صولمش ایدی ورونق بازاری
حسنی شکسته اولوب لطافتی کتمشیدی وکلستان رخساریره کل یرینه خار بتمشیدی وسیب
زنخدانته ضرر وآسیب طوقنوب آیینه کبی غبار الوده درون سینه عشاق کبی یره ودیعنی سواد
ریشی بیاضی جیقوب چهره سنه سیاه قالم نقشنی طرح ایتمشیدی وحسنک صقالی بتمشیدی بو حال ایله
ینه امیدوار که اوکلکی استقبال وصفای بال ایله اقبال ایدوب انی درکنار ودر اغوش ایدم
اما درکنار ایتمک دکل کناره چکلدم وبکا ایدوکی جور وجفالردن انتقام المغه فرصت بولوب

برابیات ابله

بو ابیات ابله جاننه جفالر ایدوب ریشه متعلق طویل وعریض تعریضلر قلدم مثنوی
تازه بهارا ورقت زرد شد دیک منه کاتش ما سرد شد
چند خرامی وتکبر کنی دولت پارینه تصور کنی
پیش کسی رو که طلبکار تست ناز بر آن کن که خریدار تست ترجمه
خوش صارار دی نوبهار حسنک ایردی زوال آتش عشق ایله سوندی جو ملکک قومه جمان
نیچه بر ایدوب تکبر صالنور خوش قامتک سن تصور می ایدرسن اسکی حسن صورتک
اول کشی یه وار که جانله سکا طالب اوله نازکی اول کمسه یه صاتکم سکا راغب اوله
قطعه ان روز که خط شاهدت بود صاحب نظر از نظر براندی
امروز بیامدی بصلحش کش فتحه وضمه بر فشاندی ترجمه
اول کونکه عذار کده وار ایدی خط خوبک رد ایتمشیدک هب نظر اهلن نظر کردن
عشاقکله شمدی که بارشمغه کلدک حسنک صقالی بتدی چقان مویلر کردن
مثنوی سبزه در باغ کفته اند خوش است داند آنکس که این سخن کوید
یعنی از روی نیکوان خط سبز دل عشاق بیشتر جوید
باغ روی تو کند نازارست بس که بر میکنی همی روید ترجمه
باغده خوش کورینور خوش دیلر سبزه تر ینه اکلر بو سوزی سویلین ارباب نظر
یعنی محبوبلرک سبزه خط خوبن کوکلی عاشقلرینک داخی زیاده استر
کند نا تارله سنه بکزه دی چهره ک اما اولقدر کم قوپارسین ینه اولدکلو بتر
قطعه تو یار بر فتنه چو آهو امسال بیامدی چو یوزی
سعدی خط سبز دوست دارد نی هر الف جو الدوزی ترجمه
کچن ییل کتدکندو خوب ایدک آهو کبی اما بو ییل کلدکده چهره‌ک پارس کبی بد قیافتدر
سور سعدی ملایم سبزه کبی خط محبوبی کرکمز اول صقل کم هر قلی روحه جراحتدر
قطعه کر صبر کنی ور بکنی موی بنا کوش این دولت ایام نکویی بسر آید
کر دست بجان داشتی همچو تو بر ریش نکذاشتمی تا بقیامت که بر آید

قونی ویرنسک ویشکی یاخود یولار سکده ان، بو کوزللک دولتی ییتر کورنمز عاشقه،
سن صقالک صاقلد وغک کبی بنده جانی، صاقلییدم حشره دک جانی قومزدم کم چقه،

قطعه سؤال کردم وکفتم جمال روی ترا، چه شد که مورچکان کرد ماه جوشیدست
بخنده کفت ندانم چه بود رویم را، مکر بماتم حسنم سیاه پوشیدست ترجمه
سؤال اتدم ددم جانانه اولدی روی زیباکه، که ایک چوره سنده طورییوب قارنجه لر قینز،
کولوب دیدیکه بلم حسنمه ناکه نه حال اولدی، سیه لر کیدی جهره م حسنم ایچون یا سرایر،

حکایت بغدادعیارندن برینه ساده رولر حقنده نه درسین دیو سؤال اتدکلرنده غایتده لطیف وخوش طبعانه جواب ویروب لاخیر فیهم ما دام احدهم لعیلفا یتحا فتش فاذا اخشن تیل طف دیدی یعنی ساده رولرده قطعا خیر یوقدر زیرا حسن وجمال ولطافتلری حدکمالده اولوب محبوب القلوب وهروجهله خوب ومرغوب ایکن عشاقه حدت وشدت واظهار خشونت ایدوب جبیک درلو ناز ایدرلر اما تازه لکلری ایامی فصل کل کبی منتهی وکیفیت قدر وقیمتلری نقود اعتبار دن تهی اولوب بر برک باغ لطافتلری اوراق کل کبی پوشیده وجهره لری خار ریش ایله خراشیده اولوب ناتراشیده اولدقلری زمانده اول جهره درشتلکلرینه لطف وملایمت کوستروب نازیرینه اتمکه آغاز ایدرلر

قطعه امرد آنکه که خوب روی بود، تلخ کفتار وتند خوی بود،
چو عذارش آمد وبلعنت شد، مردم آمیز ومهر جوی بود، ترجمه
ساده رو اول وقتکم شیرین وخوب صورت اوله، آجی سوزله انجیدر عاشقلری بد خو اولور،
چون صقاللندقده کم منفور خاص وعام اوله، قار شوب خلقه اووقتن یالوارر دلجو اولور،

حکایت علمادن برینه سؤال ایدوب برکمسه برماه رو دلبر ملک منظر ایله برخلوتده تنها اوتوروب صحبت عشرت اتمکه دسترس بولسه وقبولر دینجه لر باغلی اولوب رقیبلرک دخی منفذ چشملری دیده بخت تیره لری کبی نقاب خواب ایله بسته اولسه وانزک نفس اماره سی طالب وبر پنجه شهوتی غالب اولسه نته کم اولادعوب بو بیله محلده بر کوزل ضرب مثل ایدوب التمر یانع والناطور غیر مانع درلر یعنی خرما تمام اولمش وکمال حلاوت بولمش وباغبان ایسه مانع دکل نفس ایسه کمال اشتها ایله تناولدن غیره قانع دکلدر محصل عاشق صادق ایله جانان موافق اوتورمقده

برحالی

بر حالی اولیوب بو بیله فرصت ال ویرمش ایکن ومراد دلخواه اوزره اله کیرمش ایکن اول کمسه زور بازوی زهد وپرهیز قوتی ایله اول ورطه دن خلاص اولوب سلامت بولمق وحضرت یوسف صدیق علی نبینا وعلیه السلام کمال طهارت ذیل ایله زلیخای پرحیل الندن قورتلدیغی کبی کریبان عصمتی چاک اولمادین ودامن عفتی الایش هوای نفس بی باک ایله ناپاک اولمادین نفس اماره مکاره الندن قورتلمق هیچ میسر میدر دیدیلر اول عالم کامل جواب ویروب دیدیکه اول ماء والندن یمن برکت نور صلاح ایله سلامت وفلاح بولمق احتمالدر اما عدوی بدکو ودشمن بهانه جو دیلندن خلاص بولمق محالدر

شعر
وان سلم الانسان من سوء نفسه، فمن سوء ظن المدعی لیس یسلم،
اکر نفسک بد اعمالندن اولسه برکشی سالم، عدوی سوء ظننده ن سلامت بولمق اولمز هیچ،

شاید پس کار خویشتن نشستن، لیکن نتوان زبان مردم رستن ترجمه
کشی وار کند وکاریله مقید اولمغه امکان، ولی خلقک دیلن طوتماغه یوقدر هیچ بر درمان،
مستخر اولسه ممکندر کشی یه نفس اماره، ولی خلقک دیلن طوتماغه یوقدر هیچ بر درمان،

حکایت بر طوطی یی باغده بر زاغ ایله باغلیوب همدم وهمنفس ویر برده حبس قفس اتدیلر طوطی کویا زاغ بدلقانک مشاهده سندن زحمت ومجاهده چکوب هرگاه آه ایدردی وزاغک روی سیاهنه نگاه ایدوب دردله شویله دردیکه بونه مکروه وبدنما طلعت وقیافت درونه بیسمج خبیث هیئاتی بی لطافتدر وبو منظر منکر وپیکر بداختر ندر وبو خصائل ملعون وشمائل ناموزون ندر یا غراب البین یالیت بینی وبینک بعد المشرقین یعنی ای زاغ منحوس وای غماز ناموس نه اولیدی سنوکله بر یرده محبوس اولمایوب بابینمز مشرق ومغرب اورتاسی قدر اراق اولیدی وبیانمزده وصال اولمیوب فراق اولیدی زاغ دخی طوطینک یانندهبر منحوس زاغ اوله مناسب اوکا اوله ردکم اوزاغ اندن اوزاغ اوله

قطعه علی الصباح بروی تو هر که برخیزد، صباح روز سلامت بر و مسا باشد،
براختری چو تو در صحبت تو بایستی، ولی چنانکه توئی در جهان کجا باشد ترجمه
چین سحر هر کم قالقوب شکلک باقه سنک، اول صباح الخیر اولمز اکه بر اخشام اولور،
بر سنک کبی بداختر لازم ایدی سکا لیک، یریوزنده سکا بکزر قنده بر بدنام اولور،

اما بو قتی عجیب وغریب در که زاغ نکبت اثار دخی طوطی شیرین کفتارک مجاوره ومحاوره سندن
ملول اولوب جانندن بیزار اولمشیدی وده اید دنیا باشنه قفص کبی دار اولمشیدی وچرخ
فلک دوآر و اطوار ناهموارندن صدای موحش ایله ناله وافغان ایلردی وزیاده مغبون‌لغندن
الن النه اوروب بویله سویلردی که بو نه کونه بخت سرنکون وطالع دون زبون دروزنه معکوس
دور بوقلمون عبرت نمون درکه انک دور پر جوری الندن حالم دکرکون در وقفص ایچنده
بر ناجنس همنفس صحبتی ایله بوغوم خون در بنم قدر و حالمه وبتر و بالمه لایق وسزاوار اولان
بو ایدیکه بر زاغ ایله همزبان اولایدم وبر باغ دیواری اوزره رفتاره کلوب اول زاغ ایله
بیله خرامان اولایدم ویار موافق ایله سیر باغ وراغ ایدرک فراغ بال بولایدم

بیت پارسا را بس این قدر زندان، که بود در طویلهٔ رندان **ترجمه**

حبس زندان بو بیتر زاهده کم، ایده رندانله صحبت دایم،

بو سیه روی تیره بخت دن عجبا نه کناه صادر اولدی که روزکار زورکار شناعتی ایله بکا
عقوبت ایدوب طالعم بویله معکوس ایلدی وبنی بویله برخود پسند خودرای ویاوه کوی
وهرزه درای ایله ناجنس ایله بر قفصده محبوس ایلدی وبویله عظیم بلایه مبتلا ایدوب
انوک عذاب روح اولان صحبتی ایله ناچار مانوس ایلدی **قطعه**

کس نیاید بپای دیواری، که بران صورتت نکار کنند،

کر ترا در بهشت باشد جای، دیکران دوزخ اختیار کنند **ترجمه**

هیچ کلمزکمسه شول دیوارک التنه کانوک، اوستنه شکل قبیحک ایده لر نقش ونکار،

جنتک ایچنده اولسیدی سنک فضا یرک، غیریلر دوزخ عذابن ایلر ایدی اختیار،

شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر که طوطی شیرین کفتار ایله زاغ کج رفتار میاننده لسان حال ایله
جاری اولان قیل وقال ومناظرهٔ حکمت اشتمال انوکیچون کتوردم که تا که بو کتابه نظر ایدن ارباب
طبعه معلوم اوله ولوح ضمیرنه بو معنی مرسوم اوله که دانانک ناداندن نفرتی وار ایسه نادانک
دخی داناندن یوز اول قدر وحشتی واردر **قطعه** زاهدی در سماع رندان بود، زان میان کفت شاهد بلخی،

کر ملول زما ترش منشین، که توهم درمیان ما تلخی **ترجمه**

مجلس

مجلس رندان ایچنده قالدی بر صوفی مکر، ایچلرندن دوندی دیدی اکه بر بلخی جوان،
اکشی صورتله او تورمه بزدن اولدکسه ملول، تلخ سن سندخی بزم ارتامزده همچنان،

قطعه جمعی چو کل ولاله بهم پیوسته، تو هیزم خشک درمیانشان رسته،
چون باد مخالف وچو سرما ناخوش، چون برف نشسته وچون یخ بسته **ترجمه**

لاله وکل کبی بر یرده اوتورمش رندلر، اورتاده سن بر قوری اودون کبی بتدک حریف،
بادوسرما کبی وحشتله برودت کوستروب، قار کبی اوتوروب بوز کبی بغلندک ظریف،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایلر که بر یار صادق ودوست موافقم وار ایدی که سوزاده
خاطر یقم وهر یرده رفیق شفیقم ایدی نیچه ماه وسال علی الاتصال بیله جه صوغاتمش ایدک
بر سفره ده نان ونمک ییمش ایدک میانمزده وقتی چوق حقوق صحبت وکلی محبت ومودت واریدی
عاقبت بر جزئی منفعته مائل اولمغه مائل اولمغله بیوفالق مسلکنه سالک اولوب بنی آزرده
خاطر اتمکی روا کوردی ودوستلغی تمام ایدوب متاع محبتک رواجنه خیلی نقصان کتوردی
اکرچه آیینهٔ خاطر بو کدورات ایله پرغبار ایدی اما مع هذا اینه ایکی طرفدن تعلق وارتباط قلب اثاری
وار ایدی زیرا شویله استماع اتدمکه برکون بر مجلس سماعده بنم ابیاتمدن بو دو بیتی کوزل نغمه ایله اوقورلرمش

بیت نکار من چو در آید بخنده نمکین، نمک زیاده کند بر جراحت ریشان **ترجمه**
نمکین خنده یه چون باشلیه اول یار ملیح، طوز اکر یاره بسنه نیچه دلریشک،
نه اولا ایدی اولومه کیرسه ایدی زلفی اوجی، کر مانک یکی کبی الینه درویشک،

بو مقامده شیخ سعدی علیه الرحمه تواضع وهضم نفس مسلکنه سالک اولوب ایدر که اول مجلس
سماعده حاضر اولان یاران صفا بنم بو کلماتمک لطافتنه بناء دکل بلکه کندیلرک لطف
طبع وحسن سیرتلرینه بناء بنم فصاحت وبلاغتمه وسخنم آفرین لکده مهارتمه شهادت حسنه
ایدوب خیلی مدح وثنا واخلاق حمیده مقتضاسنی ادا اتمشلر اول طریق جفایه سالک اولان
رفیق بی وفا دخی اول اثناده بنم حقمده چوقچه ثنا ایدوب اجرای مراسم انصاف اتمش واوزاده
اولان کرمیت صحبتمز قدیمی برودته منقلب اولدوغنه تاسفلر چکوب کندی خطاسنه اقرار واعتراف
اتمش ایمش انوک صحبتنه بنم رغبتم اولدوغی کبی انوک دخی بنم صحبتمه رغبتی اولدوغی معلوم اولمغله

اشتقاق آج بالکسر آیاج یا روغی وعدآو ... ومخالفة ایلمک احری

عنان ارادتی جانب اشتقاقدن سمت صلح ووفاقه دوندردم واکا بو ابیات لطافت انکیزی یازوب
کوندردم قطعه نه مارا در میان عهد وفا بود جفا کردی و بدعهدی نمودی بیکبار از جهان دل در تو بستم
ندانستم که برگردی بزودی هنوزت گر سر صلحست باز آی کز آن مقبولتر باشی که بودی
ترجمه اوزنا مزده یوقمیدی ایدی دوستم عهد وفا کوستروب بدعهدلک اندک بکا آخر جفا
جمله عالمدن چکوب ال باغلادم سکا کوکل بلمدم کم تیز دونوب باقمایه سین بندن یکا
شمدی بکا ینه میلک وار ایسه لطف ایله کل دوستم مقبول سین اولکیدن ارتق بکا
حکایت برکسنه نک برحوری جمال وفرشته خصال خاتونی وفات ایتدی وانک درد فراقی اول
فقیرک طاقتن طاق ایدوب تیر قامتن کمان کبی لیکی قات ایتدی اول ملک طلعتک یرینه بدل بر
منظر ودیو پیکر فرتوت مادری قالدی که غایتده ترش روی ودلآزار وبدخوی ایدی اما اول
غایتده فقیر اولوب خاتونک کابیننی ادایه قادر اولمامغله اول پیره زنک مدیونی وبر زبانلغنه
تحمل ایدوب مغلوب وزبونی ایدی ناچار اول کنه پیری کندی خانه سنده ساکن اتمکله تسکین
لکین تسکین ایدردی وخانه بهانه سیله بر مقدار تاخر اداسی کابین ایدردی اما اول آکثر صورتیله
باجی نک اجی سوزی حریفی جاندن بیزار اتمشیدی واول عجوزک مجاوره دلدوزی ومحاوره
جکرسوزی درونه کار اتمشیدی خاتونلریک مفتونی وزن دوستلک زبونی اولان طائفه دن
بری اول کسه نک حال پر ملالن تفقد ایله تعقید ایدوب فراق جانانه ایله نه حالده سین دیو سؤال
اتدکده جواب ویروب جانانه نک جمال ملیحی کورمکدن انوک انه سنک شکل قبیحنی کورمک
بکا دخی زیاده دشوار کلوردی مثنوی گل بتاراج رفت وخار بماند گنج بر داشتند ومار بماند
دیده بر تارک سنان دیدن خوشتر از روی دشمنان دیدن واجبست از هزار دوست برید
تا یکی دشمنت نباید دید ترجمه یعنی یغمایه کتدی برک کل ایلشدی قلدی خار قالدی بیلان دفینه قلدی یرنده مار
کوندز باشنده چشمنی کورمک کشی طوررز دشمنلرک لقاسنی کورمکدن آیدر رز
بیک دوستدن کسلمک اولور آدمه ایو بر دشمنک یوزنی صدد کورمیم دیو
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که دخی خاطرمده در که تازه لک ایامنده وهوا وهوس
هنکامنده ایکن بر سروبلند ازاده یه بنده افکنده دلداده وسایه کبی یولنده افتاده اولمشیدم

روز وشب اول ماه رویک کوینی زیارت ایدوب کشت وکذار ایلردم وجمال باکمالنه کاه
کاه نگاه اتمکله دل بیقراری اکلردم برکون تموز فصلنده که کیجه ایلا اتش اتشی بیل
آدمک دهانی خشک ایدوب زبانی قورودوردی وکوندز لرده اسن باد سموم تا استخوان
ایچنه اولن ایلکلری جوشه کتوروب آدمک قانن قورودوردی بنه معتاد اوزره اول
آفتاب برج لطافتنک کویی نی زیارته واردقده نصف النهار آفتابنک تاب وحرارتنه طاقت
بشریه تحمل اتمکله تاب وتوانم قالمدی وبر دیوار سایه سنه التجا اتمکدن غیری درمانم
قالمادی آخر کمال ضعفمدن صورت دیوار کبی بر دیواره طیانوب منتظر اولدم که بر اهل کرم
بنم آب سز بی تابلغمی کوروب مرحمت ایده وبر ایچیم آب سرد ایله سوز درونمه صو سپوب تسکین
حرارت ایده ناکاه برخانه نک دهلیزی قرانکولغندن بر ضیاء روشنالوق کوردم یعنی جمالی
نورانی برماه پیشانی محبوب مشاهده ایتدم که زبان بلاغت وفصاحت انوک صباحتی
ملاحتنی تعبیر اتمکده عاجز ودمبسته ایدی وقلم زبان انک نقش ونگار حسنی تصویر اتمکده
شکسته ایدی شب تاریکده صبح صادق طلوع ایدر کبی قارشودن نمایان اولدی وظلمتدن چشمه
آب حیات چیقار کبی بندن یکا آب وتاب ایله روان اولدی کندیسی بر ایچیم صو ایکن بنه اله
بر کاسه بوزلی شکر شربتی صوندی که لبالب ایدی وبوی گلاب ایله مطیب ایدی اما بلمزم
که حقیقتده اکا گلاب دوکلمشیدی یوخسه کثرت حیا ایله گل جمالندن بر قاچ قطره عرق
می ناب دوکلمشیدی وبالجمله اول شربت بر حلاوتی اول آفت بر لطافتنک بللور اللرندن الوب
نوش اتدم وتازه حیات کسب اتدم حرارت عطش ایله اولان افسرده لکی وتاب آفتاب ایله اولان پژمرده لکی
فراموش اتدم اگرچه دلتشنه یه اول روح روان ساقی ایدی اما درون سینه ده کثرت عشق ایله اولان حرارته باعث
ایدی لمؤلفه بر ایچیم صو ایله دفع حرارت اتدک ای ساقی ولی کثرت عشقنک درون سینه ده باقی
شعر ظماء بقلبی لا یکاد یسیغه رشف الزلال ولو شربت بحورا ترجمه
یورکده بر عطش وار در که آنی ایده مز تسکین بر ایچیم صو دکل فرضا ایچرسم نیچه دریالر
قطعه خرم آن فرخنده طالع را که چشم بر چنین روی اوفتد هر بامداد
مست می بیدار گردد نیم شب مست ساقی روز محشر بامداد

جرّم و شاد اولسون اول فرخنده طالع کم کوزی ، هر صباحن دوش اوله بو یله مبارک طلعته
باده دن سرمست اولان دون باریسنده آیلور ، مست ساقی نک ایلمایه قالورنا ساعته

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه سلطان محمود خوارزم شاهک خواجه سی لو لماغله شویله حکایت ایدر که بر ییل سلطان محمود خوارزمشاه خطا و ختن ولایتینک حاکمی اولان کافر ایله برابر صلح و صلاح اختیار اتدی بن دخی امر سلطانی ایله اتمام مصالح صلح و صلاح ده و مابینی اصلاح ده اقدام اوزره ایدم بو اثناده برکون کاشغر شهرینک جامعنه کیردم انده تحصیل علوم کماله مشغول بر پسر مقبول کوردم که حسن و جمالی حد کمالده و قد و قامت و اندامی غایت اعتدالده ایدی نته کم انوک مثالی بی مثالده و حسب حال فرخنده فالنده شعرا دیمشلر در

قطعه
معلمت همه شوخی و دلبری آموخت ، جفا و ناز و عتاب و ستمگری آموخت ،
من آدمی بچنین شکل و خوی خوب و روش ، ندیده ام مگر این شیوه از پری آموخت

ترجمه
همان سکا معلم شوخلق دلبرلک اوکرتمش ، جفا و شیوه و ناز و ستم پرورلک اوکرتمش

اول تازه پسر کمسه نک یوزینه طوغری نظر ایتیوب علامه زمخشرینک علم نحوده تالیف اتدوکی مقدمه سی الدنده طوتوب درسنی ازبرلردی و طوروب دین ضرب زید عمروا و کان المتعدی عمروا دیو قرات ایدردی یعنی زید ضارب اولوب عمرو مضروب اولدی و زیدک زیاده تعدیسی ایله عمرو ضربی مغلوب اولدی کوردم که درسدن باشنی قالدرمز و معلمدن غیریه سر فرو ایتمیوب شاهد و زیردن الدرمز بنم کبی چه و یشی خوب و جهله کوزینه صالدرمز ناچار در وازۀ مکالمه و مصاحبتی باز و اول ناز پروری قلاب ظرافت ایله کندویه مائل اتمکیچون ظریفانه و خوش طبعانه کلمات اتمکه ابتدا و الندہ کی مقدمه یه مقابل و اوقودغی درسه جواب اولمغه قابل بر مقدمه لطیفه پیدا ایدوب دیدم که ای پسر ناز پرور خوارزم عسکری ایله خطا و ختن عسکری اورتاسنده اولان رزم بزم دونوب الصلح خیر آیتن اوقودیلر و ایکی طرفدن شمشیر جنگ و جدالی صلح و آشتی غلافنه قویدیلر و حتی بزم ایله عمرو اورتاسنده تعدی و مضاربه و خصومت و محاربه باقی سیدر فتنه و غوغادن دخی بو ایکی حریف اوصانمزلرمی و ایکی عسکرک صلحن کوروب تعدی و تصدی دن اوتانمزلرمی اول پسر زیبنده بنم بو کلمات خوشاینده می کوش اتدوکی کبی اختیار خنده ایدوب درسنی برقدری و باکه توجه ایدوب

نظر لطفله بقدی و حالمی تفقد ایله تقید ایدوب قنغی ولایتدن سین دیو سؤال اتدی و بنم اله معاشنه صفای بال ایله اقبال اتدی بن دخی شیرازولایتندم خدمت ندرده دیدکده شیخ سعدی شیرازینک کلماتندن ههیچ خاطرکده وارمیدر بن دخی کندومی اخفا ایدوب محله ملایم و مقامه موافق و علم نحو اصطلاحنه متعلق بو عربی قطعه یی بالبداهه ایجاد و فی الحال انشا و انشاد اتدم

قطعه عربی
بلیت بنحوی یصول مغاضبا ، علی کزید فی مقابلة العمر
علی جر ذیل لیس یرفع راسه ، وهل یستقیم الترفع من عامل الجر

ترجمه
برکوزل نحوی یه دوش اولدم هجوم ایلر بکا ، حانکه عمروه حمله ایدوب زید ایدر ضرب الیم
دامنن ناز ایله جر ایلر باشین رفع ایلمز ، عامل جردن بیلورسین رفع اولمز مستقیم

اول پسر نوآموز بندن بو شعر عربی یی استماع اتدکده معناسی و قیقنه اطلاع ایچون بر مقدار فکر و اندیشه یه واردی صکره باشین قالدروب دیدی که اکرچه شیخ سعدی هر فنده ماهر و هر لساننده شعر سویلمکه قادر در اما زبان فارسی سیداننک مرد فارسی و سایر السنه دن زیاده لسان عجمینک ممارسی اولماغله بو دیارده شایع اولان اشعارینک اکثری زبان فارسی اوزره در کلّم الناس علی قدر عقولهم مضمون حکمت نمونی اوزره شیخ سعدینک اشعار فارسیه سندن اوقوسک فهمه قریب اولوردی و غایت ایله نشاط انکیز و دلفریب اولوردی

لمؤلفه
هر مخاطب بر دکلدر کیمی خاص و کیمی عام ، عقلی مقدارینجه سویله هرکسه امدی کلام

بن دخی علی الفور بنه محلنه مناسب و ایهام لطیفی مشتمل بو نظم فارسی یی پیدا و بو تقریب ایله اظهار تعلق دل شیدا ایدوب دیدمکه

مثنوی
طبع ترا تا هوس نحو کرد ، صورت عقل از دل ما محو کرد
ای دل عشاق بدام تو صید ، ما بتو مشغول تو با عمرو زید

ترجمه
ای نکلدن دلبرا طبعک هوای علم نحو ، کوکلمزدن صورت ادراک و عقلی اتدی محو
دامنه صید اولدی عجب عاشقلرک بر قیدله ، بز سنک قیدکده بن مشغول عمرو زیدله

ارته سی که سفر عزیمتی مقرر اتدم و اسبابمی بغلیوب یوکلندم مکر کاروان خلقندن بریله اول پسر ماه رخساری آگاه ایدوب دون جامع شریفده سنک مصاحبت و اشعاریر لطافت ایله ظرافت ایله و اشعار محبت ایدن کمسنه شیخ سعدی ایمش دیو خبر ویرمش کوردم که با دصبا کبی یلیرک

زموخت لازم ایله متعدی اوزرینه
شخرکه زیبت اولدی متعدی در تعلیم
اتدی معناسنه بیت ثانیده لازم
تعلم اتدی معناسنه در

زمخشری خوارزم نواحیسندن بر قصبه در
مقدمه دن مراد متن انموذج در

وکان المتعدی عمروا یا متعدی شاله
و متعدی لفظی کسر دال ایله
و متعدی و تعدی و تجاوز ایدیجی
یعنی عمرو تعدی ایدیجی در متعدی فتح
مضروب اولدی دیمکدر متعدی فتح
دال ایله ضبط ایدوب مضروب
معناسنه شرح ایلین مناسب
سویلمش در

یانمه کلوب سلام ویردی ولطف وملایمت صورتن کوستردی وداع ایده‌جکمز تأسف چکوب بوقدر
کونلردر که بو شهری تشریف ویروب صحبت لطیفکز ایله تلطیف ایتدکز نیچون کیتدکزی تعریف
ایتمدکز تا که قدوم شریفکزک شکرینی ادا ایدوب کمر خدمتی میان خدمته بند و ربقهٔ ارادتی کردن دل و جانه
بیوند ایدیدک دیدکده جواب ویروب دیدیکه ع باوجود تو زمن آواز نیامد که منم ترجمه سنی کوردکده بنم دیمکه
اولمیز نازبر و ربوکره نازدن واز کلوب نیازه آغاز ایتدی و بو کاره دوبر قاچ کون آرام ایدوب آسایش و
حضورتسکرنه وار ایدی بزوقتی شرف حضورکز ایله ارجمند و منجح و بینکز و صحبت دلبندکز برکتی ایله بهره‌مند اولورق
دیدکده اعتذار ایدوب دیدیکه ساده رولر ایله اختلاط و بسط بساط نشاط انبساط فائده کلمز بو حکایت منظومه بناءً

مثنوی
بزرگی دیدم اندر کوهساری، قناعت کرده از دنیا بغاری،
چرا گفتم بشهر اندر نیایی، که باری بند از دل بر کشایی،
بگفت آنجا پری رویان نغزند، چو گل بسیار شد پیلان بلغزند،

ترجمه
بر طاغ ایچنده کوردم بر صاحب ریاضت، دل جهاندن آتمش بر غار ایله قناعت،
دیدم که شهره نیچون کلمزسکز افندی، کاهیجه کوکلوکزدن تا آچه سز بو بندی،
دیدی اوراده واردر خوش روی نیچه دلبر، بالچوق زیاده اولسه البته فیل سورچر،

امدی نفسی اصلاح ایچون وادی صلاحده تک و پو اولان درویش ساده رولر صحبتدن ازوده
اولمیجق بر نه قدر پاک دامن لجینه بینه بهرحال آلوده اولور و چکدوکی تعب و ریاضتلر بیهوده اولور

مؤلفه
اولمسون دیرسک اگر تقوی هبا، ساده رولرله اوزاقدن مرحبا،

بو یله دیو بری بریمزه معانقه و وداع ایتدک

قطعه
بوسه دادن بروی دوست چه سود، هم دران لحظه کردنش بدرود،
سیب گویی وداع یاران کرد، روی ازین نیمه سرخ وزان سو زرد،

ترجمه
نه نفع اولور عجب یارک یوزینی بوس ایتمکده، ینه اول لحظه انوکله وداع ایدوب ده کیتمکده،
ایده‌ور کویا آلما وداع یارله زاری، یوزینک یاریسی سرخ اولمش انوک یاریسی صاری،

شعر
ان لم امت یوم الوداع تأسفا، لا تحسبونی فی المودة منصفا

ترجمه
وداع ایتدکده جانا نمله اولمازسم اگر جانسز، محبتده بنی انصافله موصوف صانمک سیز،
وداع ایتدکده دلدار ایله اولمزسم تأسفدن، محبتده بنی صانمه که انصاف ایلمش اولام،

حکایه

حکایه بر درویش خرقه پوش کاروان حجاز ایله همطریق اولدی و اول طریقده بر توفیقده بنم ایله
رفیق اولدی امرای عربدن بری انوک کمال فقر و مجاهده سین مشاهده ایتمکله اهل و عیالنه
نفقه ایچون اکی یوز آلتون صدقه ویرمشیدی ناگاه خفاجه قبیله سنک حرامیلری کاروانک
یولن اوردیلر و مال و منال قسمندن هرنه وار ایسه پاک و بی باک کتوردیلر بازرکانلر کریه و
زاری و بی فائده فریاد و فغانه باشلادیلر و مال و احمالدن چیقوب تهی دست قالماغله صبر و سکونلری
قالمیوب سینه‌لرین سنک کینه ایله طاشلادیلر آما تضرع و فریادلری اصلا فائده
ویرمدی و غارت و خسارت اولنان مالدن بر حبه الگرینه کرمدی

بیت
گر تضرع کنی وگر فریاد، دزد زر باز پس نخواهد داد

ترجمه
هرنه دکلو یالواروب فریادله ایتسک بکا، چالدوغی التونی حرسز کیرو ویرمک یوق سکا

و بالجمله اول ستم دیده‌لرک جمله‌سی مار دمبریده کبی پیچ و تابده و حسرت مال ایله
کمال حیرت و اضطرابده ایدیلر آما اول درویش جزع و فزع ایتمک دکل اوکلی صبر و قراری
اوزره برقرار ایدی و بشره سنده هیچ بر وجهله تغیر کلمیوب کمال ثبات و وقاری وار ایدی
بکزی مالی کتمش آدم بکزینه بکزمه‌مک ایله اکا سؤال ایدوب حقه سنک اول معهود اولان نقودی
چالمادیلر اولا دیدکده جواب ویروب دیدیکه بلی چالدیلر ولیکن اول ماله الفت ایله اول قدر
آلفته و دلبسته دکل ایدم که اندن مفارقت ایتمکله دل خسته و خاطر شکسته اولام

بیت
نباید بستن اندر چیز و کس دل، که دل بر داشتن کاریست مشکل،

ترجمه
باغلامه بر فرده و بر نسنه‌یه کوکلک دلا، صکره اندن کوکلوکی الماق اولور مشکل بلا

اول ماله مائل اولماغله بی تشویش اولان درویش صفاکیشک اوج استغناده پرواز
ایدوکین و ماسوای حقه کوکل باغلامیوب آزاده و بی نیاز ایدوکین مشاهده ایتدکده انک فراغ
حال و صفای بالده بنم ایله دمساز و همصحبت و همراز اولماغه لایق بر یار صادق بولماغله
اکا اقبال ایدوب دیدمکه سنک بو حال و فالک تمام بنم حالمه موافقدر که بر کون تا ز ملک علائقدن شا
هباز دل حقی ترک هوای عشق مجاز و اوج عشق حقیقی‌یه پرواز المقدیم بر جوان صاحب جمالک
شمائلنه مائل ایدم انوک ایله اختلاط و صحبتم و صدق عشق محبتم شو مرتبه‌ده ایدی که مردم چشمک

خفاجه فتح خا و تخفیف فا ایله بنی عامردن بر قبیله‌نک اسمیدر

قبله‌سی اونک کعبهٔ جمالی ایدی و عمر عزیزنک سرمایه‌سی اونک لذت وصالی ایدی و بو قطعهٔ دلاویز حسب حالی و خنده فالی ایدی **قطعه** مگر ملک که بر آسمان و گرنه بشر ، بحسن صورت او در جهان نخواهد بود ،
بدوستی که حرامست بعد از و صحبت ، که هیچ نطفه چو او آدمی نخواهد بود ،
ترجمه مگر کوکده ملکلر اوله یوخسه آدم اوغلانی ، انوک حسن و جمالی کبی بولنمز بو عالمده ،
بکا صحبت حرام اولسدر اول دلداردن صکره ، که انک کبی بر مردم بولنمز نوع آدمده ،
اول جوان دلستان ایله عیش و صفاده و اسباب طرب حاضر و آماده ایکن ناگاه گلزار عمرنه
باد خزان اخزان وزان اولدی و برگ و بار صفای خاطر اوراق گل کبی ریزان و پریشان
اولدی یعنی قضای آسمانی و بلای ناگهانی ایله اول رشک شمشاد اولان سرو آزادک پای
وجود نازنینی اجل تباغنه باتدی و سفینهٔ حیاتی روزگار زورکار الندن قاره‌یه آتدی
و دود ماتمندن چیقان دود فراق آسمانی کبود و داغدی و یاران و عشاق دلخسته‌نک
دود آهلری ابر سیاه کبی برر برر بیوسته اولوب اشک چشملری باران کبی روی زمینه
یاغدی بن دخی هزار آه و واه ایله و ناله جان آگاه ایله نیجه کونلر انوک مزارنه ملازمت ایلدم
و حرقت فرقتی ایله نیجه جگر سوز سوزلر سویلدم اول حرارت ایله سویلدوکم مرثیه‌لردن
بعضیسی بو قطعه‌لر ایدی که درون سینه‌منده حرارتی و اولانزک جگرین قطعه قطعه ایدر
قطعه کاش آن روز که در پای تو شد خار اجل ، دست گیتی بزدی تیغ هلاکم بر سر ،
تا درین روز جهان بی تو ندیدی چشمم ، این منم بر سر خاک تو که خاکم بر سر **ترجمه**
کاش اول کونکم ایلشدی پایکه خار اجل ، باشمه اورمش اولایدی بو جهان تیغ هلاک ،
تا بو کون دنیایی سنسز کورمیدی کوزلوم ، خاکک اوزره طورمیدم صاچلیدی باشمه خاک ،
قطعه اگر قرارش نکرفتی و خواب ، تا گل و نسرین نفشاندی نخست ،
گردش گیتی گل رویش بریخت ، خاربنان بر سر خاکش برست **ترجمه**
صاچیمیجه بستر بینه ابتدا نسرین و گل ، خواب نازه وارمین یازی فلک تندی کورک ،
گل جمالینک دوکوب اوراقینی دور زمان ، شمدی انوک خاکی اوزره خار حسن بتدی کورک ،
سبو در یا نیک بودی گر نبودی بیم موج ، صحبت گل خوش بدی گر نیستی تشویش خار ،

دوشن

دوش چون طاوس می نازیدم اندر باغ وصل ، دیگر امروز از فراق یار می پیچم چو مار **ترجمه**
نفع دریا خوب ایدی اولماسه ایدی خوف موج ، سیر گل زیبا ایدی اولمسیدی جور خار ،
باغ وصلنده گزردم دون کبی طاوس وش ، شمدی هجر یار ایله قات قات بوکلدم صانکه مار ،
اول یار شیرینک حرارت فراقی ایله نیجه ایام مرارت صبرینی تلخکام اتدکدنصکره توفیق الهی ایله
گمراه سیاحتدن ملاهی و مناهیدن ناهی و بر رقه طریق آگاهی اولوب ساقی عالم باقی بزم عشق
حقیقیدن بکا بر طلو جام صفا انجام صوندی جهان اول شراب طهوری نوش اتدوکم کبی رو یمده
افروخته اولان عشق مجازک آتشی سیوندی و درون دل و جان اتی وجهت وجهی للذی
فطر السموات والارض حنیفا مضمون شریفی اوزره خلاقی ذو الجلاله توجه ایدوب طریق باطلدن
طریق حقه دوندی پس نیت خالصه ایله عزیمت صادقه اتدم که بقیهٔ عمرمی خلوت و عزلت ایله کچوروب
هوا و هوس بساطنی دوروب دوشوردم و من بعد محبوبلر ایله صحبت و اختلاطدن که دکل انلره
بیله اوغرامیوب ترک هوای ماسوا ایله صفای جاودانی سوردم **حکایت** امرای عربدن برینه مجنون
عامرینک خیال جمال لیلی الفتی ایله الفته لکن و سودای عشقله موی ژولیده‌سی کبی پریشانه
آشفته لکن و کمال فضل و بلاغتی وار ایکن ترک نام و ناموس ایدوب بیابانه طوغری باشین الوب
کتدوکین و عنان اختیارین الدن چیقاروب کتدوسین رسوای خاص و عام اتدوکین تقریر
و صورت حال بر ملا انی تقریر و تطهیر تصویر اتدیلر امیر امر اتدی که اول بستهٔ زنجیر عشق اولان مجنون
فقیری سوروب رکت شهره کتوردیلر و حضور امیره کتوردیلر امیر انی ملامت اتمکه آغاز ایدوب انسرف
مخلوقات اولان انسانک شرفنده نه قصور کوردک که حیوانات وحشیه آرمیده اولدک و بنی آدم ایله
صحبتدن قاچوب غول بیابان کبی وحشی و رمیده اولدک بو نه نادانلق بلکه حیوانلقدر دیدی
مجنون بو کلام بر ملامتی کوش و زهر زجر و قهری نوش اتدکده یا دلیلا ایله مدهوش اولوب یا لیلا
و اویلا دیو ناله و فریاد اتدی و درون ناشادندن در دیله واه سرد ایله بو شعرلری انشاد اتدی
شعر وَرُبَّ صَدِيقٍ لَامَنِي فِي وِدَادِهَا ، أَلَمْ يَرَهَا يَوْمًا فَيُوضِحَ لِي عُذْرِي **ترجمه**
لیلی بی سومکده لوم اتدی بنی نیجه دوست ، کورمدیلر می جمالن تا که عذرم اکلانه ،
قطعه کاش آنان که عیب من کردند ، رویت ای دلستان بدیدندی ،

تا بجای ترنج در نظرت ، بیخبر دستها برید بدن ، ترجمه

کورسلردی طلعتنک ای دلستان بویله کوزل ، هر برینه حیرت ال ورسیدی ساکه بیچه دل ،
کسته لردی اللرین ناکاه تورنجه بدل ، ای امیر صافی ضمیر حقیقت حاله مطلع اولمدین

بنی ملامت ایدنلر جمال دلارای لیلایی برکره مشاهده اتسلردی انک طلعتنده اولان حسن ولطافت
بنم دعوی اتدوکم عشق ومحبته تمام شهادت ایدردی وهر بری فتنه دورانک مفتونی وبنم کبی
شیدا ومجنونی اولوب بنی ملامت اتمکدن کل کندی نفسنی ملامت ایدردی نته کم احسن الخالقین
اولان رب العزة عمّ نواله وجلّ جلاله حضرتی احسن قصص اولان قصه دافع الغصه حضرت
یوسف صدیقده علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام فلما راینه اکبرنه وقطعن ایدیهن
وقلن حاش لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملک کریم فذلکن الذی لمتننی فیه بیوردی تفسیر
شریفی بودرکه مصر خاتونلرین برجماعت عزیز مصرک خاتونی اولان زلیخای تعییب ایدوب کندی عبری
کنعانی سنه درون دلدن مفتون واونک سودای عشقی ایله بی صبر وسکون اولمشدر دیو غیبت و
ملامت اتدکلری زلیخانک سمعنه اولدقده تا بو مرتبه بی اختیار وهوای عشقله بی صبر وقرار اولدیغنک
وجهی وار ایدوکین اظهار اتمک ایچون اول ملامت ایدن خاتونلری سایر خواتین مصر ایله
دعوت ویر لطیف مجلس ترتیب ایدوب جمله سنی ضیافت ایلدی وهر برینه نازکانه زنک ویرمکیچون
اللرینه برر ترنج بورکسکین سکین ویردی ودرون سینه سنده اولان کینه سنه بو طریق ایله
تسکین ویردی وحضرت یوسف علیه السلام تکلیف زلیخا ایله جیقوب انلره کورینوب
عرض جمال اتدکده جبین مبیننده برق اوران انوار آیک اون دردی کبی سرایک در ودیوارینه
پرتو صالدی واول جمال بی مثالده اولان حسن ولطافتی وآن وملاحتی خاتونلر کوردکلری کبی
هر بری تعظیم ایدوب عجبه قالدی وتاب جمال یوسفی ایله کوزلری قماشدی وکمال حیرت ودهشت
ال ویرمکله هر بری شاشدی وترنجه بدل اللرین کسوب خون آلود اتمکله ترنج کبی زنکین اتدیلر
وحاشالله بو بشر دکلدر ملک کریمدر فتبارک الله احسن الخالقین دیو صد هزار تحسین اتدیلر
زلیخا اول طعنه زنلری الزام وابکات ومدعاسنی مرادی اوزره اثبات ایدوب اشته سیزی
تا بویله واله وحیران ایدن جمال فرخنده فال بنی عشق ومحبتی ایله لوم ایدوب وعبد کنعانی دیدککز

ذات

ذات شریفی ملکی الخصال درکه مصر ول وجانک سلطانی اولمغه لایق وجمله خلایق میاننده
من جمیع الوجوه فایق در اکرانک حسن وایتی بو صورت ایله تصور اتمش اولە بر کزینی معذور
طوتوب ملامت اتمزایدکز دیوب صفا سندن شکرخنده اتدی واول طعنه زنلری سایر
خواتین اراسنده بو وجهله شرمنده اتدی امیر عرب مجنون شوریده حالک بو مقوله کلماتی
ومحققانه مقدماتی کوش اتدکده ملامتدن فراغت ایدوب خاطرینه کلدی که جمال لیلایی کوروب
مطالعه قیله تا که مجنونک بو مرتبه مفتون اولماسنک وجهی وارمیدر بس قمامنه امر اتدی لیلایی
طلب ایدنک ویر وقبائل عرب ایچنده جست وجوایلر عاقبت اله کتوروب امیرک سراینه کوتوردیلر
امیر لیلانک هیئاتنه دقت ایله نظر اتدکده کوردکه سیه فام وضعیف اندام بر شخص در مجمل
کلام اول مشهور انام حسن وملاحتده بنام اولان لیلا امیرک کوزینه غایتده خوار وحقیر کورندی
ونظر احتساب ایله اکا نکاه اتمکین اولانجه لطافتی دخی زلف شب آسا کبی کوزینه بیوروندی
زیرا امیرک حرم سراینده نیجه خوب روی وخوش اندام جواری دلارام وار ایدی که انک کمینه سی
حسن وجمالده لیلادن اعلا وزیب وزینتده اندن زیبا ایدی امیرک لیلایه چشم حقارت ایله
نکاه اتدوکندن مجنون روشن ضمیر نور فراست ایله آکاه اولوب دیدیکه امیر جمال لیلایه منظره
چشم مجنوندن نظر اتمک کرکدر تا که انک حسن فراوانی وملاحت وانی نمایان اوله
وانک مشاهده سنک سری وحقیقتی سکا عیان اوله مثنوی

ترا بر درد من رحمت نیاید ، رفیق من یکی همدرد باید ،
که با او قصه میکویم شب وروز ، دو هیزم را بهم خوشتر بود سوز ترجمه
سویلیسم درد درونم مرحمت کلمز سکا ، باکه بر همدرد لازم درکه یولداشم اوله ،
کیجه کوندز حالم اکا سویلیدیم سربسر ، ایکی اودون بر یرده یانسه خوش ایلی بینر ،
مامر من ذکر الحمی بمسمعی ، لو سمعت ورق الحمی صاحت معی ،
یا معشر الخلان قولوا للمعافی ، لست تدری ما یقلب الموجع ترجمه
بنم کوش اتدوکم اوصاف کوی یاری کوش اتسه ، بنمله اول کبوترلر بیله فریاد ایدرلردی
وارک ای دوستلر بیدرد اولانه سویلکز بنون ، کرسن اکلایه مزسین قلب مجروحمه کی دردی

مثنوی تن درستان را نباشد درد ریش ، جز بهم دردی نگویم درد خویش ،
گفتن از زنبور بی حاصل بود ، با یکی در عمر خود ناخورده نیش ، تا ترا حالی نباشد همچو ما ،
حال ما باشد ترا افسانه پیش ، سوز من با دیگری نسبت مکن ، او نمک بر دست و من بر عضو ریش ،
ترجمه تن درست اولان نه بلسون یاره دردی نیدوکین ، باکه همدرد اولیانه کندی دردم سویلیهیم ،
نفعی یوقدر آری دن بحث ایلمک آنکله کم ، هرگز آری صوقمه سندن کورمش اوله ستم ،
تا بزم کبی سنکده اولمیجه حالتک ، حالمز سکا همان افسانه اولور لاجرم ،
غیره نسبت ایتمه دردم ایل طوزی الده طوتر ، یارم اوزره طوز اکلمشدر بنم اولدر المم ،
حکایت قاضی همدانی حکایت ایدرلرکه بر خوب و دلکش نعلبند اوغلانی ایله باشی خوش ایدی
و نعل دلی آتش عشق ایچنده افروخته اولماغه درونی پر آتش ایدی و سینه سنه نیچه نعل
کسوب میخ محبت درونه تأثیر ایتمکله ظاهرا و باطنا حالی مشوش ایدی نیچه روزگار اول
حریفی ایله طلب وادیسنده تک و پو اوزره ایدی و سوز درونکی طوریادین یانوب
یاقلقده ایدی و حسب حالی بر ملالی بوراغی ایله عیان ایدوب رازنهانی آشکار قلمقده ایدی باعی
در چشم من آمدان سهای سرو بلند ، بربود دلم ز دست و در پا افکند ،
این دیده شوخ میکشد دل بکمند ، خواهی که بکس دل ندهی دیده ببند ترجمه
چشممه دوش اولدوغی لحظه او سرو سربلند ، قاپدی الدن کوکلم اتدی پایمال و مستمند ،
آدمک کوکلن بو ظالم کوز ایدر بند کمند ، کوکلوکی ضبط ایتمک استرسک کوزوکی ایله بند ،
شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر شو بله استماع ایتدمکه اول نعلبند اوغلانی برکون نار غضب ایله
رخسار تابداری نعل افروخته کبی آتشین و میخ نعل کبی تیزلک و حدت و برستیزلک ایله
ابرولرین برچین ایدوب قاضی نک رهگذارینه کلوب طوردی و کوکل عالمنده رهزنلک ایتدوکی
کبی اشکارا دخی کلوب یولن اوردی و اول قاضی بی عار کندویه عاشق ایدوکین اشعار
ایدر بعض اوضاع و اطوارین و کفتار و اشعار و اشعارینی استماع ایتمکله غیرتندن بی حضور
اولوب قاضی نک یوزینه بی پروا نیچه شتوم غلیظه اتدی و چوقچه ناسزا سوزلر سویلیوب قاضی
عمرنده اشتمدوکی اشتدی اول طاش یورکلینک شتم آتش کبی قتی کین اولماغله بو

مرتبه ایله

بومرتبه ایله تسکین بولمایوب بوردلا بر طاش قالدردی که قاضی درد مندک باشنه چالوب یوزی
باشی کبی قانی روان ایده و چشم جلادنک کوزکوره خونی ابره وکین اعیان خلق میاننده
عیان ایده محصل کلام قادر اولدوغی اهانتی ایدوب اشاعه قومدی اما قاضی تقاضای عشق
ایله بو دلازارلکه راضی اولوب اوغلانک کستاخانه هجومنی و بی ادبانه شتومنی اصلا
قوماغه قوماد ی بلکه نیش جفا ایله نوش و لذت کفتاری ایله زهر قهرینی فراموش ایدوب علمای
کبارک یانیجه همنا اولان بو عالم کامله خطا ایدوب اول آفتاب طلعتک عتابی وصفنده آب و تاب ایله دیدیکه
بیت شاهدی و خشم کرفتن بنیش ، وان عقده بر ابروی ترش شیرنش ترجمه
کوراول یارک غضبله باقشین عشاقه ن یکا ، قاشین چاتوب یوزین اکشتدکی شیرین کلور بکا ،
دیار عربده مشهور مثل در ضرب الحبیب زبیب درلر
زبیب آسا حبیبک ضربی غایت پر حلاوت در ، دکلدر عاشقک باشنه کتک بر تاج دولتدر ،
از دست تو مشت بر دهانم خوردن ، خوشتر که بدست خویش نانم خوردن ترجمه
اوتورب کندی الو ایله یمدن خوش ایتمک ، خوش کلور یارم الدن بکا بر مشت یمک ،
اول نازنین تندخونک کسکین الکندن و بو بله بی حیالق ایدوب جور و جفا ایله برکین الکندن
مشام جانه بوی لطف و وفا کلور زیرا پادشاهلر مقابله خصمده کلاملرینی ظاهرا شدت و
صلابت اوزره سویلیوب اظهار قوت قلب ایدرلر اما آگاه اولورکه بینهما تحصیل طالب اولوب اول شدتی
ملایمت قلب ایدرلر بیت انکور نو آورده ترش طعم بود ، روزی دوسه صبر کن که شیرین بود ترجمه
اکشی اولور طعمی تازه چیقمش انکور کرچی ، بر کوچک ایکی اوچ دخی و ار صبر ایله تا شیرین اوله ،
قاضی مزبوردن کرتیت عشق ایله منظوم و منثور بو مقوله کلمات بر قصور صدور ایتدکدن صکره
ادب و عرض و وقاری ایله بینه محکمه سنه کلوب مسند قضاده قرار اتدی اما رسوالیغی و بی عارلغی
دخی اختیار اتدی شب و روز خدمتنه ملازمت اوزره اولوب صلاح و عدالت صاحبی اولان
مصاحبلرندن بر قاچی قاضی نک حضورنه کلوب طوردیلر و تعظیم و تکریم شرایطنی یرینه کتوردیلر و بر سوزم
وار اجازتکز ایله حضرتکزه عرض ایلیلم دیدیلر اگرچه سیزک کبی عظیم الشان ایله محبت ایتمک ترک ادبدر و عزیزلر
دیمشلردر که بیت نه در هر سخن بحث کردن رواست ، خطا بر بزرگان کرفتن خطاست ،

کنش هر سوزده بحث اتمک دلوسه ناسزا ایلر کبارک کم خطاسین طوتوب استرسه خطا ایلر
اما هو بر بیز تمام عمر مزده حقوق نعمت واحسانکزک محجوبی واوز مزده اولان بار گران الطاف
بیکرانکزک مغلوبی اولدغمز جهتدن مناسب ومعقول کوردکمز مصلحتی حضرتکزه اعلام
اتمزایسک نوعا خیانت اتمش اولورز وکفران نعمت مسلکنه کتمش اولورز صواب وشاهراه
اولدر که من بعد بو طمع اندیشه اطرافن طولانموب تک طوره سز ومسند قضاده عرض ووقارکزله
اوتوره سز وبو حرص وآزدن واز کلوب هوا وهوس باطلی دور ذوب دوشوره سز وکمال عفت
طهارت ایله قضا مصالحنی کوره سز زیرا منصب قضانک پایه سی قتی رفیع در واول مقام منیعی
بو مقوله کناه شنیع ایله ملوث اتمک غایتده شنیع در وخواص وعوام قاتنده سبب طعن ولعن و
تشنیع در لمؤلفه نعلبند ایله سکا ایل قتی کم نام طاقار، کیمی نعلینه قاقار سه کیمی میخینه قاقا،
حکومت مسندنده ایلیوب اوضاع بیهوده، قضا سجاده سین لایق دکلدر اتمک آلوده،
هوا اهلینی ضبط وربطه مأمورکن قاضی، روا میدر که نامشروع اشه کندی اوله راضی،
ظریف صانه غکز حریف نه مقوله سخت روی وبی حیادر رای العین مشاهده اتدکز
وکلمات بنجه درشت وناسزادر کندی قولاغکز ایله استدکز مثنوی

بکی کرده بی آب رویی بسی،	چه غم دارد از آب رویی کسی،
بسا نام نیکویی پنجاه سال،	که یک نام زشتش کند پایمال، ترجمه
بر کشی کم دوکمش اوله کندوسی چوق آب رو،	آب رویین دوکدن بر کسه نک غم چکمز او،
چوغ اولور کم اللی ییلده حاصل اولنا نام نیک،	پایمال ایلر انی بر آنده بر وضع رکیک،

نکته شناس وعهدان کچینی قاضی عهدان اول لسان وجنانلری متفق ودرونلری بیرونلرینه
موافق اولان یاران صفا واخوان وفانک اتدکلری نصیحتی استحسان وانلارک رای وتدبیرلرینه
ومراسم وفا وحقیقت رعایتنده عدم تقصیرلرینه تحسین فراوان ایدوب دیدیکه سز عزیزلرک
بنم صلاح حالمه متعلق اولان کلامی عین صواب در وایراد اتدکلکز سؤال وارد وبی جوابدر
لکن خلوتخانهٔ دل وجانده خیال جمال جانان اول وجهله متمکن دکلدر که نصح وپند ایله ویا
قید وبند ایله انده ن قطع پیوند اتمک ممکن اوله ودروننده اولان خفقان قلب ساکن اوله

شعر

نسخه
بیک ~~کیسی~~ اللی ییلده قلیق نام نیکی ایله
برقباحت اتکله جلبی اندری سیبه

شعر ولو ان حبا بالملام یزول، لسمعت افکا لیفتریه عذول، ترجمه

ملامتله محبت زائل اولق اولسه کر ممکن،	بنی لوم ایده نک جایز اولوردی دکلمک کذبین،
ملامتله کسلمک ممکن اولسیدی محبتدن،	بنی لوم ایده نک کذب ودروغن دکلر ایدم بن،
بیت ملامت کن مرا چندان که خواهی،	که نتوان شستن از زنکی سیاهی ترجمه
بنی لوم ایت نه دکلو استریسک ییند طوتولمز،	سیاهی رنکی زنکی نک یوندن یا یقوق اولمز،
از یاد تو غافل نتوان کرد به هیچم،	سر کوفته مارم نتوانم که نه پیچم ترجمه
جانا سنی یاد اتمدن بر وجهله ایرلمایم،	باشی ازلمش مار کیبی یا نیجه قیورلمایم،

قاضی بی عار بو اشعار ایله اعتذار ایدوب وبی صبر وقرار ایدوکن اشعار ایدوب کیسه
امالنی هوای نفس ایله پر اتمکیچون خزینه سن اچدی وکیسه کیسه مال فراوان دوکوب صاچدی
ومتعلقاتندن نیجه مهماز وکارکذار حریفلری حواله ایلدی که سود وکیده لارام سیم
سیما سنک نقرهٔ خام ایله خام اولوب رمیده ایکن رام ایدهلر ودانه برینه زر دوکوب اول
هوای همای زور وزر ایله بستهٔ دام ایده لر زیرا حکما دیمشلردر که هر کرا زر در ترازوست
زور در بازوست وانکه بر دینار ودرم دست رس ندارد در همه عالم کس نزارد لمؤلفه
هر کیمک کم بی نهایت زر ترازوسنده در، غیره حاجت یوق زر ایله زور بازوسنده در،
مال دنیایه ولی کم بولمز ایسه دست رس، عالمی کشت اتسه اکه رغبت اتمز هیچ کس،

بیت هر که زر دید سر فرو آورد،	ور ترازوی آهنین دوش است، ترجمه
کیمکه التون کوره باشین اکر،	دمور اوموزلی ترازو ایسه کر دیکر
هر کیم التون کوره مفتون اولوب اکه باش اکر،	سر فرو ایلر دمور قوللی ترازو ایسه کر،

وبالجمله اول حواله اولان حریفلر اوغلانی مال ایله اماله ایدوب آل ایله الکتوردیلر وقاضی
بر تقاضی نک مرادین بتوردیلر قاضی به اکرچه معشوقی ایله بر کیجه خلوت ونهانی عیش وعشرت
اتمک میسر اولدی اما غیرت حق ظهور ایدوب فی الحال شهرک صوباشی سنه قضیه دن خبر اولدی
قاضی ایسه نشاهٔ شراب ایله مست وخراب اولوب کلدی کرم اولمشیدی ونعلبند اوغلانی ایله
طابق النعل بالنعل هم پهلو اولوب بی حیا وشرم اولمشیدی بترن کیجه ذوق وصفا سندن

اوپمازدی ودامن وصال یاردن قومازدی وترنمات ونغمات ایله بی پروا ابیاتی اوقوردی

نظم امشب مگر بوقت نمی خواند این خروس ، عشاق بس نکرده هنوز از کنار وبوس

بستان یار درخم زلفین تابدار ، چون گوی عاج درخم چوکان آبنوس

یکدم که چشم فتنه بخوابست زینهار ، بیدار باش تا نرود عمر برفسوس

تا نشنوی زمسجد آدینه بانگ صبح ، یا از در سرای اتابک غریو کوس

لب از لب چو چشم خروس ابلهی بود ، برداشتن بگفتن بیهوده خروس

ترجمه

بی وقت اوترز مگر وارایسه بوگیجه خروس ، عاشق طویمیجه ایتمدی دخی کنار وبوس

کوکسنده دلبرک ممه سی گوی عاج در ، یاننده ایکی زلف اکی چوکان آبنوس

بردم فتنه اویخوده یار الده در صقن ، بیدار او لکی اولمیه تا عمرکه فسوس

ایشتمینجه صبح اذانینی جمعه دن ، یا خود سرای شاهده چالنمینجه کوس

یارک کوزل دوداغنی اوپمکدن الچکوب ، ابلهلک ایتمه اوتدی دیو وقتسز خروس

نشاء باده وکیفیت نغلبند زاده ایله بیهوش اولان قاضی طورمادین عیش ونوشده وبوس ودر آغوشده ایله جوش وخروشده ایکن ناگاه متعلقاتندن بری قاپودن ایچرو کیروب صوباشینک خبردار اولدوغندن خبر ویروب دیدیکه بیاجق زمان دگل قالق وقاچه بلدوکک قدر قاچ وآب رویک دوکلمدین لازم اولان یرلره سیم وزرکی صلاح زیرا ارباب حسد فرصت بولوب سنی غمز ایلمشلر وافترا دگل بلکه حق سوز سویلمشلر بو فتنه آتشی دخی آز ایکن همان بوگیجه آب تدبیر ایله آنی قوزنی سوییدرمکه واعدانک درونی داغ حرمان ایله کویندرمکه همت ایده لم مبادا که بورسوایلق صباحه قاله وآتش فتنه منتشر اولماغله عالمگیر اولوب جهانه ولوله صاله قاضی مدهوش بو گوش هوشه منکوش اولماغه لایق اولان کلماتی کوش اندکده اصلا قولاغنه اصمیوب ووادئ ضلالتده قالوب شاهراه توبه وندامته قدم باصمادی واول خیرخواهلوق یوزندن سویلین آدمه چشم استهزا ایله نگاه ایدوب تبسم وسرود نشاط غرور ایله بی پروا تکلم ایدوب دیدیکه

نظم پنجه در صید برده ضیغم را ، چه تفاوت کند که سگ لاید

روی در روی کن و بگذار ، تا عدو پشت دست می خاید **ترجمه**

ارسلان چونکه شکارین اله کچورمش پنجه سنه ، نه غمم آغزین آچوب اوستنه اورسه برایت

روی جانانه یوزک قرشو طوت آینه گبی ، دشلینجه النک آرقه سن اعدا صبر ایت

قاضینک راز نهانی سی قضای ناگهانی ایله عیان وحکایت بیر شناعتی دیللرده داستان اولوب همان اول گیجه بالذات پادشاهی آگاه ایدوب سزک مملکتکزده بر بویله وضع منکر پیدا اولمشدر وحاکم شریعت اولاجق حریفک خانه سنده فسق وفجور آثاری هویدا اولمشدر امر وفرمانکز ندر دیو عرض ایلدیلر پادشاه جواب ویروب اول فضلای روزگارک فرزانه سی وعلمای کبارک یگانه سی بیلورم شاید که انک حقنده اعدا وحسادغرض فاسد وافترای کاسد ایله ایقاع نائره فساد ایتمش اوله لر بن بو مقوله کلام نامعقولی سمع قبول ایله اشتمم وجود بومرتبه ایله براشش اتمم مگر که رأی العین مشاهده ایدم زیرا حکما دیمشلردر **بیت**

بتندی سبک دست بردن بتیغ ، بدندان برد پشت دست دریغ **ترجمه**

غضبله کمک اوروب تیغه ال اتراش ایلر ، دریغ دیو الی ارقه سنی اول دشلر

شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر شویله استماع اتدمکه پادشاه خواصندن برقاچ کمسه ایله دخی کون طوغمادین سحر وقتنده قاضینک خانه سنه گلوب باشی اوزرینه کون گبی طوغوب طوردی شمع اوتاده دیکلمش طورر ودلبری کنار مجلسده اوتورر وقدحی قرلمش وشرابی دوکلمش وپرده حیا وحجابی سوکولمش کوردی قاضی ایسه مست لا یعقل وعالمدن غافل وزاهل یاتوریدی پادشاه اول مست خرابی خوابدن لطفله بیدار ایدوب قالق آفتاب طلوع اتدی دیدکده اتدی قاضی نه حاله اوغرادوغن بیلوب علم وسوفت قوتی ایله کندوسین اول ورطه دن خلاص اتمکه شتاب اتدی همان نه آفتاب قنغی طرفدن طلوع اتدی دیو علی الفور رد جواب اتدی پادشاه مشرق جانبندن طلوع اتدی دیدکده حمد وثنایه آغاز ودروازه توبه واستغفاری باز ایدوب دیدیکه الحمد لله که دخی توبه نصوح قاپوسی مفتوح ایمش زیرا عرصات قیامتده عصاة امتک درد درونلرینه شفای شفاعتی برء الساعت وانبیای عظام علیهم السلام نفسی نفسی دیدکلری هنگامده شفیع رفیع مقبول الشفاعة اولان سرور عالم وبهتر ومهتری

بنی آدم حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری احادیث شریفه لرنده لا یغلق باب التوبة
علی العباد حتی تطلع الشمس من مغربها بیورمشلردر یعنی اشراط ساعت و قیام قیامت
علامتلرندن بری بودر که برکون آفتاب ناکاه عادتہ مخالف مغرب جانبندن طلوع ایدر
پس اول علامت عظیم ظهور ایدنجیه دک امت حضرت رسالت پناه اوزره علیه صلوات
الله توبه قپوسی قپانماز و اول زمانه دک عاصیلرک توبه لری مقبول و جرم و کناهلری نامهٔ
سیاهلری دریای عفو و رحمت الهی ایله مغسولدر پس قاضی پرکناه روی سیاه ایله واه
واه ایله استغفر الله واتوب الیه دیو استغفار ایدوب و بسط بساط اعتذار ایدوب دیدیکه

قطعه این دو جرم درکناه انکیختند، بخت نافرجام و عقل ناتمام،
کر کرفتارم کنی مستوجبم، ور ببخشی عفو بهتر ز انتقام ترجمه
بنی بو نجه کناهه ایکی نسنه مبتلا اتدی، برسی بخت بی دولت برسی عقل شیدادر،
عقوبت ایلرایسک مستحقم کرچه جرمم وار، ولیکن عفو ایدرسک انتقام اتمکدن اولادر،

پادشاه قاضی یه خطاب ایدوب بو حالتده که هلاک اولاجغکه واقف اولدوک سویلدوک
کلمات و ترشحات ایسه دخی قولاغمه کرمز و توبه و استغفارک اصلا فائده اتمز زیرا حق
سبحانه و تعالی عذابی مشاهده ایدوب مایوس اولدقلری حالده ایمانه کلن کافر حقنده
فلم یک ینفعهم ایمانهم لما راو بأسنا بیورمشدر یعنی وقتاکه اول کافرلر بزم شدت عذابمزی
مشاهده اتدیلر اول حالده ایمانه کلمه لری انلاره نافع اولمق احتمالی کلدر امدی حال یأسده
ایمان یأس مقبول اولمادوغی کبی سنک دخی بو حالده توبه و انابتک مقبول دکلدر و عذرک کناهک
کبی معقول دکلدر قطعه چه سود از دزدی انکه توبه کردن، که نتوانی کمند انداخت بر کاخ،
بلند از میوه کو کوتاه کن دست، که کوته خود ندارد دست بر شاخ ترجمه
بو جه کوشکه کمند اتماغه قادر اولمیوب چرسز، او وقتن توبه اتسه اکر توبه اصلی ویرمک یوق
الینی میوه دن بالابلندہ سویله کم چکسون، درختک دالنه یوخسه الی کوتاهک ایرمک یوق،
امدی سن امر معروف و نهی منکر مقامنده قائم و صغیر و کبیره امر شرع شریف ایله حاکم ایکن سندن
بو یله نامشروع بر وضع منکر و کبیرهٔ فاحشه یه خطر صادر اولمجق سکا بو ورطه دن خلاص

اولمق

اولمق احتمالی آیینهٔ عالمده بر وجهله صورت بغلاز و کندی دوشن اغلماز دیوب جلادلره
فرمان اتدی جان امان زمان ویرمیوب حریفه یاپشوب جوهری تیغ بی دریغن بیلدی بیچاره
حول جان ایله فغان ایدوب حضور پادشاهیده بیویله جک بر سوزم قلدی انی دخی سویلیهیم
دیو امان دیلدی پادشاه سوزنر سویله دیو مساعده کوستردی قاضینک مثلی شنا سلقده
نظیری نادر و مزید فضیلتلی باهر ایکن و ایمان و توبه نک فرقی اولمدوغنه بناء اکرچه ایمان
یأس مقبول دکلدر دیو جواب صواب ویرمکه قادر ایکن پادشاهک حدت و شدتی حدکمالده
و آتش غضبنی اشتغالده کورمکله پادشاهی خلق اورتاسنده تخطئه ایدوب الزام
اتمکی مقتضای مقامه مناسب کورمیوب لطیفه کولک و رضا جولک مسلکنه سالک اولوب
عفو سلطان جهانه بهانه و سمند لطف و احسانه تازیانه اولمق امیدی ایله شاعرانه و خوش
طبعانه بو قطعه یی لطیفه یی ادا و مظهر عفو اولماغی رجا ایلیوب دیدیکه قطعه
باستین ملال که بر من افشانی، روا مدار که از دامنت بدارم دست،
اکر خلاص محالست ازین کنه که مراست، بدان کرم که تو داری امیدواری هست ترجمه
ملالت آستینن بنا که صالوب رد ایدرسکده، روا کورمه انی کم ال چکم دامانک اوجندن،
قاضی بو قطعه یی سویلیوب بو سوز و کداز ایله جکرین داغلدقده و نفسی کبی کوز اولاجق
چشمی صراحی کبی ناحق یره قان اغلدقده پادشاه ینه عنف ایله جواب ویروب دیدی که بو
لطیفه یی عجب اعلا سویلدک و بو نکته یی غریب بیدا ایلدک اما محال عقل و خلاف شرع و نقلدر که
بو فضل و بلاغت سنی بو کون بیم پنجهٔ عقوبتدن خلاص ایلیه انی مصلحت کوردم که غیرلره
جای عبرت اولماغیچون سنی قلعه نک برج و بارو سندن اشاغی قعر جهنم نمونه سی اولان
خندقه اتام و سنک وجودی سود خباثت آلودک متاعنی بازار سیاسته صیحه صیا تام قاضی
بو عتاب پر عقابی کوش ایدوب دریای غضب سلطانی قلزم تمواج کبی جوش و خروشده و اول
غریق بحر سیاه کناه اولان تیره روزکاری مدهوش اتدکده ینه بیم جان ایله دست و پا اوروب
و زورق وجودنی اول کرداب بلادن خلاص اتمکه بر مقدمه قوروب دیدی که سلطان عالم و ای
پادشاه پر کرم بن بو خاندانک بندهٔ تربیت کرده سی و نعمتنک قدیمی پرورده سی یم اکرچه

آلایش نفس اماره ایله یاد کلم اما بوکناهی عمان بن یالکز اتمشم کلم بنی ایللره عبرت نما ایده جکک بوعقوبتی بر غیری کنهکاره ایله تا کیم آنی کوروب عبرت الام پادشاه بوتقدمه لطیفه یی کوش ایتدوکی کبی بی اختیار خنده ایدوب اقلیم لطف وطبعه مالک ومسلک عفو ومرحمته سالک اولماغله اول کنهکارک خطاسندن کچوب عفو ایلدی وآنی هلاک ایتمکی بلکقین و القا ایدن حسودی سوزلره عتاب ایله خطاب ایدوب دیدیکه **بیت**

همه حمّال عیب خویشتنید، طعنه بر عیب دیگران مزنید **ترجمه**

جمله کز حمّال عیب اولدوغکزی بیلورسکز، پس لیلک عیبنی کوروب طعن ایتمکزکم عیبدر،

جوانی پاک بازو پاک رو بود، که با پاکیزه رویی در گرو بود، چنین خواندم که در دریای اعظم

بگردابی در افتادند با هم، چو ملّاح آمدش تا دست گیرد، مبادا کاندران حالت بمیرد،

همی گفت از میان موج و تشویر، مرا بگذار و دست یار من گیر، دران ساعت جهان بروی بر آشفت،

شنیدندش که جان میداد و میگفت، حدیث عشق ازان بطّال منیوش، که در سختی کند یاری فراموش،

چنین کردند یاران زندگانی، ز کار افتاده بشنو تا بدانی، که سعدی راه و رسم عشق بازی،

چنان داند که در بغداد تازی، دل آرامی که داری دل درو بند، دگر چشم از همه عالم فرو بند،

اگر لیلی و مجنون زنده گشتی، حدیث عشق ازین دفتر نوشتی **ترجمه**

برجوان وار ایدی کم پاک ایدی هر کاری انوک، وار ایدی برکوکلنی بند ایلمش یاری انوک،

دیدیلر بحر محیط ایچره کیدرکن اول ایکی جوان، سودوکی یار ایله برکردابه دوشدی ناکهان،

کلدی کیم ملّاح انک دستن طوتوب تخلیص ایده، اولمیا کیم یوق یره اول حالت ایچنده کیده،

موجک اورتاسنده اول بی باک دردی کیم، قوبنی طوت یارمک دستن بکا اولدر مهم،

اول نفس کیم غرق اکا دنیایی زندان ایلدی، جان ویررکن آنی خوش اشتدیلرکیم سویلدی،

قصهٔ عشقی صقین اول بیوفادن اشتمه کوش، سختلک وقتنده یارین اونودوب اوله خموش،

بربریله بویله ایتدی زندکانی دوستلر، اشی کورن آدم دن ایشت بلمک استرسن اگر،

راه عشقک شیخ سعدی خوش بیلور اطوارنی، نیته کیم بغدادلی بیلور عرب گفتارینی،

سوکلی جانانکه سن کوکلکی باغله همانی، جمله عالمدن کوزک یوم آچله تا چشم جانی،

اولسلردی فی المثل لیلا ایله مجنون دیری، قصهٔ عشقی بو دفتردن یازاردی حریری،

التنجی باب پیرلک وضعیفلک بیاننده در حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت

ایدرکه شام شریفده جامع بنی امیه ده دانشمندلردن بر جماعت ایله مصاحبت علمیه ایدرکن ناکاه برتازه جوان جامع شریف قپوسندن ایچرو کردی وکلوب بزه سلام ویردی ارالرزده زبان فارسی بیلور بر آدم وارمیدر دیدی او مجلسده حاضر اولانلر بنی کوستروب اشته اول ایدیکم مردمیدانی وفارسی سخندانی بودر دیدیلر بن دخی خیر میدر حضرت نه دیدکده جواب ویروب یوز الّلی یاشنده بر پیر حالت نزعده در زبان فارسی ایله طورمادن بر سوز سویلیور مرادی نه ایدکین بلمزز وکلامنک معناسین اکلامازز اگر لطف وکرم ایدوب قدم رنجه ایدرسک اجرو ثواب بولورسین بلکه مالندن دخی بهره یاب اولورسین اولا که بر وصیت ایلیه وآخرته نافع بر سوز سویلیه دیدی همان اجر وثواب ایچون احبابدن برقاچی ایله عمر مستعجل کبی شتاب ایتدم وبالینی اوزرینه واروب کلامینه قولاق طوتدم اشتدم آه وانین ایله وصوت حزین ایله بو قطعه‌یی اوقودی

قطعه

دمی چند گفتم برآرم بکام، دریغا که بگرفت راه نفس،

دریغا که بر خوان الوان عمر، دمی خورده بودیم گفتند بس، **ترجمه**

عمردن دیردم مرادمجه سورم برنیچه دم، ای دریغا کیم طوتلدی بند اولوب راه نفس،

دورلو دورلو نعمت عمر ایله بر بر سفره دن، بر نفس اکل ایتمش ایدک دیدیلر حیفا که بس،

بو کلامک معناسنی رفیقلرم اولان شامیلره لسان عربی ایله تفهیم ایتدکده جمله سی عجبه قالدیلر وبو قدر عمر دراز سوروش ایکن ینه حیات دنیایه بویله تأسف چکه‌ور ودین مشاهده ایتمکله دریای حیرته طالدیلر بن دخی دونوب اول پیر خسته نک حالن صوروب بو حالده نیجه سین دیدم برآه ییره دوب نفس وپیرلمزین سویلیم دیوب دیدیکه **قطعه**

ندیدهٔ که چه سختی همی رسد بکسی، که از دهانش بدر میکنند دندانی،

قیاس کن که چه حالش بود دران ساعت، که از وجود عزیزش بدر رود جانی، **ترجمه**

نه زحمتلر چکر کورمزمیسن آدم دهانندن، چکلسه بر دیشی انوک طوریلورمی اینیندن،

قیاس ایت یا نیجه اولسه کرک حالی او وقتی کم، چیقه جان عزیزی اول وجود نازنیننندن،

بن آنی تسلیت وکمال ضعفن کورمکله قلبنی تقویت ایدوب هلاک احتمالنی خیالکدن چقار

بردخی بویله سوز سویلمه وطبیعتکه قوت واعضه یه مستول ایلمه زیرا کمال حکمت ایله موصوف و
فیلسوف زمان اولماغله معروف اولان حکما دیمشلردر که برقاچ کونلک حیات ایله ابتهاج ایدن
انسانک مزاج ضعیف امتزاجی هر نه قدر استقامت وصحت وسلامت اوزره اولورسه دخی بنه بقاسنه
اعتقاد اتمکه صالح دکل بر ظل زائلدر و درخت عمر دراز وسر افراز دخی اولورسه بنه پا
درکلدر و مرض هر نه قدر مخوف وخطرناک اولورسه بنه بهر حال صحتا که دلالتی متعین دکلدر

لمؤلفه هر نند کلو مرض اولورسه شدیدا ۔ چیقمدن جانده وار بنه امید

اکر بیور رایسک بر طبیب حاذق دعوت ایده لم تاکم سکا علاج وتقید اصلاح مزاج اتمکله بو
عارضدن نجات بولاسین وکورمش کبی اولاسین دیدکده هیهات هیهات دیو بنم کلامی استبعاد و ان
اجل الله لآت مضمون شریفنی یاد ایدوب بنای وجودی فنایه مشرف ایدرکن واقف اولاغه دیدکه

مثنوی خواجه در بند نقش ایوانست ۔ خانه از پای بست ویرانست
دست بر هم زند طبیب ظریف ۔ چون خرف بیند افتاده حریف
پیر مردی زنزع می نالید ۔ پیره زن صندلش همی مالید
چون مخبط شد اعتدال مزاج ۔ نه عزیمت اثر کند نه علاج

ترجمه
خواجه ایوانی نقش اتمه ده حیران اولمش ۔ آنک اتا تملندن اوی ویران اولمش
الن اورور بری برینه ظرافتله طبیب ۔ بوناموشی کورسه یاتان خسته یی اتمز تعذیب
بر قوجه ناله ایردی اکه ایرشدی اجل ۔ قوجه قاری اکه طورمزدی سوردی صندل
برکشی اولوب کلسه ایدی سوء مزاج ۔ فائده ویرمز اکا نه افسون نه علاج

حکایت رجولیتی ضعیف بر پیر نحیف شویله حکایت ایدردی پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد
مضمونی اوزره بر لک عالمنده یکتلک آرزوسی حرکته کلوب بر تازه حیز دیلمش ایدم واکه عقد نکاح
ایدوب شکرینی چقارمغه دندان طمع بیلمش ایدم وحلوتخانه می کل تازه ایله اراسته ودرلو درلو
زیب وزینت ایله پیراسته ایدوب آنوک ایله تن تنها اوتوروردم وچشمم آینه کبی جمال آینه
تارشو طوتوب طوررردم وکوکلمی زنار کبی نازک میانه بند وقولومی حمائل زرین کبی کردن سیمینه
پیوند ایدوب اوزون کیجه لر صباحه دک اویومازایدم وصفا آمیز وطرب انکیز لطیفه لری الدن
قومازایدم بویله امید ایدرایدم که آهوی وحشی کبی بندن رمیده اولمایوب آرمیده اوله و باکه

ایبرد

انیس ومونس اولوب مصاحبتمدن صفا ولذت بوله جمله دن بری بر کیجه نصیحت یوزندن اکا شویله
سویلر ایدم که بنم روح روانم وآرزوی دل وجانم بخت بلند سکا یار ایمش وچشم طالع دولت
مدارک بیدار ایمش که روزکارک کرم وسردن طاتمش ونیک وبدن ودرمان ودردن تجربه
اتمش صحبت حقوقن بیلجی ومحبت ومودت شرطن رعایت قیلیجی مشفق ومهربان وخوش طبع و
شیرین زبان صاحب اخلاق حمید بر پیر پخته جهان دیده نک صحبتنه نائل وتحت نکاحنه داخل اولدک

مثنوی تا توانم دلت بدست آرم ۔ کر بیازاریم نیازارم
ور چو طوطی شکر بود خورشت ۔ جان شیرین فدای پرورشت

ترجمه
سنک کوکلک اله المقده مقدورم دریغ اتمم ۔ بنی سن انجدرسکده سنی بن جانم انجتمم
اکر طوطی کبی دایم شکر یرسک بنم جانم ۔ فدا اولسون سکا سکر کبی شیرین اوله جانم

نوله شکر ایله که بر متکبر ومعجب وخود رای وتند خوی وخفیف وسبک پا هر نفس بر هوا و هوس
یکه هوایی وهر لحظه بر فکر واندیشه ایله سودایی وهر کیجه ماه سبک رو کبی بر یرده یاتر وهر روز
باد صبا کبی بر تازه یار ایله طولاشر هرجایی جوانک النه کرفتار اولمدک

قطعه
جوانان خوب رخسارند ودلبند ۔ ولیکن در وفا باکس نپایند
وفاداری مدار از بلبلان چشم ۔ که هر دم بر کلی دیکر سرایند

ترجمه
یکتلر کرچه کم خوش صورت ودیر شوق اولورلر هب ۔ ولی کیسه ایله اولمزلر وفاده پایدار آنلر
وفادار اولمق اوممه کلشنک بلبللرندن کم ۔ اولورلر هر نفس بر غیری کل شوقنه زار آنلر

اکا پیرلر طائفه سی عقل وادب ایله زندکانی ایدوب بیوفالق طریقنه کتمزلر ومقتضای جهل وجوانی ایله
عمل اتمزلر **بیت** زخود بهتری جوی وفرصت شمار ۔ که با چون خودی کم کنی روزکار

ترجمه
یکجوره فرصتی کندکزدن ایی بولده عمر اوکرن ۔ که کندک کیبی لرله عمروکی ضایع ایدرسین سن

اول قاره دهانندن باروی دندانلری دوکیلن وقامتی یای کبی بوکیلن پیر شویله تقریر اتدی که بو
اسلوب اوزره پیر ترک محاسنی تصویرده ویکتلرک بیوفالقلرندن تخویف وتحذیرده نیجه حوقه
سوز سویلدم وشویله نطق ایلدم که بنم کلماتم تاثیر ایدوب اول دخترک درون سینه سنده جای کیر
اولماغله بکا کوکل باغلیوب بدامه دوشمش صید کبی ام ره رام اوله وصحبتمدن صفا ایدوب

سكون و آرام بوله ناكاه دردايله و نفس سرد ايله بر كره آه ايدوب ديدى كه دوز رو دراز بوقدر
سوزلركه سويلدك بنم طبعمه پسنديده كلمدى و طفوليت عالمنده ايكن ابه مدن اشتدوكم
وكوكلم خوش اولان سوزلرى قلم ايله يازيلاجق و مرمرده دكل جوهرده قازيلاجق بر نصيحت ايدى
شويله سويلديكه برزن تازه نك بهلوسنده بر تير صاپلنوب اوقدمق بر عمل ماندۀ پير ايله ياتوب
طورماقدن اولادر و بر تازه يارك زخم بازو ايله اوردوغى ياره بر الى دستر قوجه نك صاردوغى مرهمدن
اعلادر **شعر** لما رأت بين يدى بعلها شيئا كارخى شفة الصايم
تقول هذا معه ميت و انما الرقية للنايم
ترجمه
كوروب عورت اوكنده قوجه سينك بر ياتر نسنه كه صايم دوداغى كبى بوشمش هم ملايمدر
وكوى ياتان بوره همشن آنى بن آنى بن اويورصاندم دريغا نيليم افسون ياتان نايمده لازمدر
زن كز تر دكى رضا برخيزد بس فتنه و جنك از آن سر برخيزد بيرى كه زجاى خويش نتواند خاست الا بعصا كيش عصا برخيزد
ترجمه ارنده كه بر عورت رضاسز قالقه بيربندن اول اوده او رته يرده بنجه غوغا لر قوباردايم
بيربندن بر عصاسز قالقامايين بير فرتوتنك نه ممكندر عصاسى كندو باشنه اولا قايم
وبالجمله اول بيرى تدبير دن بيچاره دختر غايت ايله دلكير اولوب زندكانى به امكان اولمدى بيرقاچ
لقلقه حنك ايله اول ترمزاج نسلى بولمدى عاقبت اورتالرنده مفارقت واقع اولوب
مدت عدت تمام اولدقدن صكره اى بر تند خوى و ترش روى فقير و تهى دست مغرور و بد زبان
و بد مست جوان توانايه عقد نكاح اتديلر شب و روز اول جوانك جور و جفاسين جكردى
و نيشنى نوش ايدوب زهر قهرنى حلوا اسكرى كبى اشتها ايله يرايدى و حضرت حقك نعمتنه
دايما شكر ايدوب ديرايدى كه الحمد لله اول عذاب اليمدن قورتلدم و بو يله نعيم مقيمه واصل اولدم
قطعه روى زيبا و جامۀ ديبا عرق و عود و رنك و بوى و هوس
اين همه زينت زنان باشد مرد را قوتش ز زينت بس
ترجمه
كوزل يوز جامۀ ديبا هوسله بوى و رنك رو كلاب و مسك و عود ايله عبير و عنبر اشهب
بو جمله عورت اوغلان زينتى در ارلرك اما يتر ارلكلرى زينت قواللرى غيرتى هب
بيت با اين همه جور و تند خويى نازت بكشم كه خوب رويى

باكه بو دكلو جفالر ايدرسن شدت ينه نازك جكرم چونكه كوزل سين آفت
اكرچه بكا بى حد جور ايدرسين تند خو سين سن ينه نازك جكرم سين يريرم خوبرو سين سن
قطعه با تو مرا سوختن اندر عذاب به كه شدن با دكرى در بهشت
بوى پياز از دهن خوب روى نيك ترآيد كه كل از دست زشت
ترجمه
سنك كبى جوان ايله جهنمده بيله ياتمق بيله اولمقدن ايدر يا كه غيرى ايله جنتده
شو كلدن كم صوتى آنى الندن بر قبيح آدم كوزل آغزنده كى بوى پياز ايدر لطافتده
حكايت شيخ سعدى عليه الرحمه ايدر ديار بكرده بر پيرك خانه سنده مهمان اولدم مال فراوانى و بر تازه
خوبرو فرزندى دلستانى وار ايدى بر كيجه شويله حكايت اتدى كه عمرمده بو فرزنددن غيره
بر اوغلم بوغيدى تك و تنها لكدن دردى جانمه كار اتمشيدى و جانشينم اولماغه بر خلف صالح
وجوده كلمه سى دار و روز روشن چشمه شب تار اتمشيدى بو واديده بر درخت وار در
كه صغير و كبيرك و جوان و پيرك زيارتكاهى و حاجتمند اولان نامرادلرك پناهى در اول درخت
ديبنده ديكيلن دعا نافذ اثرى ميوه دار و درخت اميد بر برك و بار اولورى دخى واروب
اول درختى زيارت واتوك ديبنده بنجه كيجه لر عبادت ايدوب تضرع و نياز ايله و شمع فروزان
كبى سوز وكداز ايله صباحه دك احيا و رب لا تذرنى فردا وانت خير الوارثين ديو دعا اتمكله
درخت وجودم شاخ بيد كبى ميوه دن نا اميد ايكن نخل خرما كبى بار ويردى و دبانم آجان
صدف آرزو به نيسان احسان الهى ايله بر در شهوار كردى يعنى حق جل و علا حضرتى دعامى
قرين اجابت و بكا بو فرزندى دلپسندى بخشايش و عنايت ايلدى اول پير بو وجهله
سركذشتنى تقرير و فرزندنك عالم وجوده قدم باصمسنه دعا و نيازى سبب اولدوغنى
تصوير ايتدكده اشتدم كه اول فرزند ناخلف كندى يارنده اولان رفيقلرينه خطاب ايدوب بدر
پيريمى اشتيه جك مرتبه آهسته آهسته شويله سويلردى كه نه اوليدى بن اول درختك قنده
ايدوكين بليدم و آنى زيارت ايدوب بدرمك وفاتى ايجون دعا قليدم تا كه انك تعلقندن
قورتلايدم و مال و منالنه وارث اولايدم شيخ سعدى عليه الرحمه ايدر عجب حكمتدر كه بدر عاقل فرزندم
عاقلدر ديو فرح و شادينى اظهار و پسر جاهل انيسه بدرم فرتوت و عمل مانده در ديو سبب حياتنك و وفاتنه

انتظارده **قطعه** سالها بر تو بگذرد که گذر ، نکنی سوی تربت پدرت ،

تو بجای پدر چه کردی خیر ، که همان چشم داری از پسرت **ترجمه**

نیجه یللر کچه کم اتمیه سین هیچ گذر ، بابا کك تربه سنه مصلحت و شغلکدن ،

عجبا آتا باکك جاننه نه خیر اتدك ، که همان آنی امید ایلیه سین اوغلکدن ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که سیاحت عالمنده ایکن برکون تازه لك غرورایله و یکیتلك قوت و زوری ایله یولده بکچه یوریمکله یورلمشیدم و غایتده فرومانده اولمشیدم اخشام ایرشدکده تاب و توانم و حرکت اتمکه درمانم قالمیا غله ناچار کاروانلن ایریلوب بر دپه نك دیبنده یاتوب قالدم و دریای حیرت و اضطرابه طالدم کاروانك اردنجه بر پیر ضعیف افتان و خیزان کلمکده و کاروانه ایرشمك ایچون قدرتی یتدکچه یلمکده ایدی بنی اول حالده کوردکده خطاب ایدوب یتاجق یر دکل نه یاتورسین قالق دیو عتاب اتدی بن دخی جواب ویروب بیاق نیجه کیده یم کیده جك یاق یوق و بکا ایلقداش اولور بر طیاق یوق دیدکده بول پیر جهاندیده بکا بر نصیحت سنجیده ددی اشتمدکمی که حکما دیمشلردر که رفتن و نشستن به که دویدن و گسستن

ترجمه مساوکه کیدوب کامنی اوتوریق یولده دکلنمك ، براو غوردن سکردوب داخی یولده قالمدن یکدر ،

قطعه ای که مشتاق منزلی مشتاب ، پند من کاربند و صبر آموز ،

اسب تازی دو تك رود بشتاب ، اشتر آهسته میرود شب و روز **ترجمه**

منزلا یرمکه مشتاق ایسك اتمه عجله ، صبر ایت پندمی طوت کندینی آدم یورمز ،

عربی آت قوشار ایکی سکردم اما ، دوه آهسته کیدر کیجه و کوندز طورمز ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که چابك و چالاك و فهم و ادراکی پاك بر جوان خوش طبع خنده رو و مصاحب شیرین زبان لطیفه کو بزوم داخل مجلسمز و شب و روز انیس و مونسمز ایدی صحبت صفابخش و جانفزا و ادای لطیفی دلکش و عمزه ایدی کمال طرب و سرورندن خاطرینه ذره جه حزن و غم یولمزدی و لطایف سویلیوب خنده اتمکدن دوداقلری بربره کلمز ایدی انوك صحبت لطیفه سیله صفاده ولب خندانی ایله کل کبی شکفته اولوب طبعمز کشاده ایکن ناکاه جدالك ال ویردی و روزکار زورکار کزیت صحبتمزه چشم زخم ایرکزدی اورتاده بر مدت

بکدی

کچدی که انوك ایله ملاقات اتمك واقع اولمدی نیجه روزکاردن صکره آنی کوردم که تجرد و آزاده ایکن تاهل قیدینه بند اولماغله شکسته حال اولمش و نیجه اولاد پیدا ایدوب اهل عیال اولمغله بیمجال اولمش و درخت نشاطنك بیخی سخت ایکن بریده و ادام خاطری مرغ وحشی کبی رمیده اولوب چهره سنك طراوتی یوزلمش و اوکلی شوق و ذوقی کیدوب نوبهار هوا و هوسی کل خندان کبی شکفته ایکن باد خزان افزان ایله پژمرده اولوب صولمش بونه حالدر دیو سؤال اتدکده جواب ویروب دیدیکه عالم وجوده اطفال کتورلدن بر و طفولیت اوضاعنی ترك اتدم و نیز موت و سفید قوت اولدی پیرلك موی سیاهی سفید اتمکله بالق طریقنه سالك اولوب تازه لك دروازه سنی برکتدم **شعر** ما ذا الصبا والشیب غیر لمتی ، وکفی بتغییر الزمان نذیرا **ترجمه**

براو غلانلق نزاع اتمشیکن پیرلك صاچمه ، یترقور قتمغه انسانی دورك درلو اطواری ،

بت چون پیر شدی زکودکی دست بدار ، بازی و جوانی به جوانان بگذار ،

الك جك توهوسلکدن جواولدکای قوجه قاتی ، جوانلق عالمندلکی قوسورسون تازه لر آنی ،

قطعه طرب نوجوان زپیر مجوی ، که دکر نایذ آب رفته بجوی ،

زرع را چون رسید وقت درو ، نخرامد چنانکه سبزه نو **ترجمه**

صقن براخی اومه قوجه لردن تازه لر شوقن ، که ایرمقدن آقان صو بر دخی دونمك دکل ممکن ،

ایرشدکده بچم وقتی اکین یاتر قیام اتمز ، بچلمش تازه سبزه صالنور اویله خرام اتمز ،

مثنوی دور جوانی بشد از دست من ، آه دریغ آن زمن دلفروز ،

قوت سر پنجه شیری برفت ، راضیم اکنون به پنیری چو یوز ،

پیره زنی موی سیه کرده بود ، راست نخواهد شدن این پشت کوز **ترجمه**

تازه لك دوری المدن کتدی کلدی پیرلك ، ای دریغا قنده کتدك ای زمان دلستان ،

شیرلك سرپنجه سینك زایل اولدی قوتی ، یارسی کبی بر پنیره قانعم شمدی جهان ،

بر قاری آق صاچنی رنکیله اتشدی سیاه ، دیدم اکا ای عجوز کهنه آخر زمان ،

اق صاچك بکبیله طوتکم سیاه اتدك ولی ، اوق کبی طوغرو لمز ارقه ك بو یلا اولمشکن کمان ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که تازه لك عالمنده ایکن رعایت و اکرام والدین

ذمت اهل دینه دیْن اولوب انلاره حاشا عنف اتمک دکل اوف دیمک بله حرام ایدوکنه
ناطق اولان ولاتقل لهما اف ولاتنهرهما وقل لهما قولا کریما کریمه سنک مضموننه نزفندن
غافل وحملته امه کرها ووضعته کرها وحمله وفصاله ثلثون کلام لطیفنده مذکور اولان
حقوق والده رعایتنده تازه لک بلاسیله جاهل اولماغله برکون والدهٔ عزیزه م عنف ایله
خطاب ایدم وکستاخلق ایدوب خاطرجغنی انجتدم بنم دلازارلغمدن آزرده اولوب
برکوشه یه چکیلوب اوتوردی واغلایارق بکا ملامت ایدوب مکر اوغلانجق لغک عالمن
فراموش ایتدککمی شمدی بنم نصیحتمی اشتمزسن وبکا خشونت ودلازارلق ایدوب عزت وحرمت اتمزسین
دیدی **قطعه** چه خوش کفت زالی بفرزند خویش، چو دیدش پلنک افکن وشیرتن،
کر از عهد خردیت یاد آمدی، که بیچاره بودی در اغوش من،
نکردی درین روز بر من جفا، که تو شیر مردی ومن پیره زن **ترجمه**
خوش نصیحت ایتدی اوغلنه دلا بر پیره زن، چونکه کوردی انی اولمش بر توانا پهلوان،
فکره کلسیدی اوغلانجغلغک وقتی سنی، ناتوان ایکن قوجاغمده طوتاردم اول زمان،
اتمزایدک باکه بوکونده عتاب ایله خطاب، شمدیکم سن بر قوی سین بن ضعیف وناتوان،
حکایت بر مالدار بخیلک اوغلی خسته وکندیسی شفقت ابوت اقتضاسیله خاطر شکسته ایدی
اکا خیرخواه اولان دوستلری نصیحت ایدوب مصلحت اولدرکه وننزل من القران ما هو شفاء
ورحمة للمؤمنین شفاخانه سندن استمداد ایدوب حصول شفانیتنه ختم قران ایدرسن
یاخود دفدیناه بذبح عظیم کلام کریمنده اولان قصه دن حصه الوب فداور قضا
نیتنه بر سمیز قربان ایده سین اولاکه خدای شافی وملک معافی اوغلوکه شفای عاجل
ودوای کافی احسان ایده دیدکلرنده اول بخیل حیرت الوب وباشنی اشاغی صالوب
دریای فکر واندیشه یه طالدی بر زمان دمبسته قالدی صکره باشنی قالدروب ختم قران
اتمک اولی واسان در زیرا مصحف شریف دایما نظرده آماقیون سوریسی اوزاق یرده در
دیدی بر اهل دل مرد کامل بو مصاحبتی کوش ایتدکده دیدکه حریفک ختم مصحف شریفی ترجیح
ایتدوکی اکا بنادر که قران عظیم زبان او جنده در اما زر وسیم جان ایچنده در **لمؤلفه**

ختم

ختم قران چون زبان او جنده در آسان کلور، سیم وزر اما میان جانده غایت صافکدر،
قطعه دریغا کردن طاعت نهادن، کرش همراه بودی دست دادن،
بدیناری چو خر در کل بماند، ور الحمدی بخواهی صد بخواند، **ترجمه**
زمینه قور عبادت یو کنینی ممسک ولی حیفا، سخا دستی اکا اونیشیدی خلقه باشلیوب نفعه،
بر التون ویرمکه کلسه قالور خر کبی باکلده، ولی بر فاتحه استرسک اوقور آنی یوز دفعه
حکایت بر اهل تجرید پیره سؤال ایدوب نیچون تأهل اتمزسین دیدکلرنده جواب ویروب
پیره زنلر ایله الفتم وانلار ایله صحبته رغبتم یوقدر دیدی تکرار سؤال ایدوب چونکه
رجولیتک وتازه عورت ایله معامله اتمکه قدرت وتمکنتک واردر امدی بر تازه عورت الل
مانع نه دردکلرنده اول پیر سینه صاف ستوده اوصاف مقتضای انصافی اوزره جواب دیدیکه بن پیرم
بنم پیره زنلر صحبتندن دلکیرم یا اول الا جغم تازه خاتون بنم کبی پیری نیلر وبکا نیجه محبت وعلاقه ایلر
حکایت منظومه شنیدم که درین روزکهن پیری، خیال بست به پیرانه که کیرد جفت،
بخواست دختری خوب روی وکوهر نام، چو درج کوهرش از چشم مردمان بنهفت،
چنانکه رسم عروس بود تماشا شد، ولی بحملهٔ اول عصای شیخ بخفت،
کمان کشید ونزد بهدف که نتوان دوخت، مکر بسوزن پولاد جامهٔ هنکفت،
بدوستان کله آغاز کرد وحجت ساخت، که خانمان من آن شوخ دیده پاک برفت،
میان شوهر وزن فتنه ان چنان برخاست، که سر بشحنه وقاضی کشید وسعدی کفت،
پس از خلافت وشنعت کناه دختر چیست، ترا که دست بلرزد کهر چه دانی سفت،
ترجمه اشتدم که بو ایام ایچره بر قرتوت بی طاقت، عزیمت ایلدی پیرانه سرکم آله بر عورت،
وارو به بر کوهر ادلو خوبرو قز الدی کم خلقک، نهان ایدی کوزندن درج کوهر کبی اول آفت،
دوکون الاتی حسب یرلی یرنده یدی ولی شیخک، عصاسی حملهٔ اولده یاتدی اولدی ایکی قت،
کمانی چکدی اما کم نشانه وارمدی زیرا، کرک پولاددن ایکنه اولنجه جامه ده قوت،
چیاسندن قوجه شکوی یه چقدی ذکر ایدوب حجت، که اول کستاخ اوم بر قم سلوب سوبردی بی منت،
ارایله عورت اوزتا سنده اویله فتنه قوپدیکم، چقلدی شحنه وقاضی یه سعدی دیدی بر حکمت،

قیرک صوچی مذهب صوچ سنکدیر نا بالغ   الک دختر یوغیدی سنده کوهر دلمکه قدرت
اول دخترک اسمی کوهر اولماغله مصراع اخرده ایهام لطیف واردر **باب**

هفتم در تأثیر تربیت

وزرادن برینک برکوذک وکوڵ ونادان وناقبول اوغلی واریدی آنی براهل دانش وبینش استاد کامل حضورینه کوندروب
رجای تربیه ایلدی وبونی تأدیب وتعلیم ایله اولاکه تربیته قابل اولوب حماقت وجهالتی
زائل وفهم وفراست مرتبه سنه واصل اوله دیو سفارش وتوجیه ایلدی استاد دخی آنی
تأدیب وتربیتده صرف قدرت ایدوب بنچه مدت زحمت چکدی وشوره زمین درونده علم
موفت تخمی اکدی اما نهادنده استعداد وطبعنده رشد وسداد اولماغله تأدیب ادیب
سود منداولمیوب ذره قدر اثر اتمدی واول زمین شوره ماننده اولان طبیعت یابه دن
نسنه بتمدی آخر عاجز وفرومانده اولوب وزیره خبر کوندردی که بونا قابل اوغلنی عاقل ایدهمم
اما اول بنی دیوانه ایلدی وبو لطیفه ایله اول دیوانه یی تربیتدن خلاص اولمغه برهانه ایلدی **قطعه**

چو بود اصل جوهری قابل ، تربیت را درو اثر باشد ، هیچ صیقل نکو نداند کرد ،
آهنی را که بد کوهر باشد ، سک بدریای هفتگانه مشوی ، که چو تر شد پلید تر باشد ،
خر عیسی اکر بمکه رود ، چون بیاید هنوز خر باشد ، **ترجمه**

قابل فیض اولورسه بر جوهر ، تربیت آنده اولوراندہ اثر ، ایلمز هیچ بر جلا تأثیر ،
دمورک اصلی اولسه بدکوهر ، یدی دریاده یایقامه کلبی ، که تر اولدقچه کملکی ارتر ،
مکه یه وارسه کر خر عیسی ، کیرو دوندکده ینه خردر خر ، **حکایت** حکمادن برحکیم ادجمند
فرزندلرینه نصح دلپسند وپند سودمند ایدوب شویله دیر ایدی که ای پدرک جانلری هنر اوکرنمکه
سعی وکوشش وعلم وکمال تحصیلنه ورزش ایلکز که دنیایی بی بقانک ملک ودولتی
ظل زائل دربو جهتله اعتماده لایق دکلدر وجاه ومنصب شهرک دروازه سندن طشره تجاوز
اتمز صاحبی قنده کتسه یا نیچه یله کتمز سیم وزر ایسه کرک حضرده کرک سفرده محل خوف وخطردر
یا بر اوغوردن آنی حرامی تالان ایدوب صاحبنی تالان ایدر یا خود صاحبی تدریج ایله خرج ایدوب جمله سی برنشان اولور
لمؤلفه اما هنر بر چشمه در کم متصل زاینده در ، علم وکمالک دولتی زایل دکل پاینده در ،

چشمهٔ عرفان آب روان کبی اقار کسلمز ودولت علم برقرار در صاحبندن بر نفس ایرلماز
اکر اهل هنر دولتدن دوشرسه غم دکل زیرا هنر نفسنده بر عظیم دولتدر عزت
منصب اکا نسبت ایله ذلتدر اهل هنر قنده کیدرسه عزت وحرمت کورر وواردوغی
یرده صدر مجلسده اوتورر حاصل کلام معزز ومحترم اولور وارباب کرمدن دلخواهی اوزره
دینار ودرم بولور اما بی هنر قنده کیدرسه دربدر اولوب جر وسؤال وکمال ابتذال ایله
لقمهٔ دوشنور وروزکار زورکارالندن سختلک کورر **بیت**

سخت است پس از جاه تحکم بردن ، خو کرده بناز جور مردم بردن **ترجمه**
حاکم ایکن خیلی مشکلدر کشی محکوم اوله ، نازه معتاد اولمشیکن خلقدن ذلت یوله
مثنوی وقتی افتاد فتنهٔ در شام ، هر کس از کوشهٔ فرا رفتند ، پسران وزیر ناقص عقل ،
بکدایی بروستا رفتند ، روستا زادکان دانشمند ، بوزیری پادشا رفتند ،
ترجمه شام ایلنده برزمان برفتنه اتمشدی ظهور ، بوجاقدن هرکس اولدم بر تیتیی الوب کتدیلر ،
شول وزیر اوغللری کم جاهل ونادان ایدی ، کویلره طاغلدیلر دخی کدالک اتدیلر ،
چفتجی اوغللری کم عاقل ودانا ایدی ، شاه یاننده وزارت پایه سینه یتدیلر ،
بیت میراث پدر خواهی علم پدر آموز ، کین مال پدر خرج توان کرد بده روز **ترجمه**
علمین اوکرن اتهٔ کلسه میراثن استرسک اکر ، یوخسه آته کیدن قالان مال اون کونه قالمز کیدر ،
مثنوی لمؤلفه سیم وزر دیر سک بش اون کونده کیدر ، بردو کنز مال در اما هنر ،

مال قارون اولسه یانکده اکر ، اژدها کبی بیر آخر انی بیر ، جاودان در دولت علم وکمال ،
ظل زائل در بکم بو جاه ومال ، مال ودولت که کلور کاهی کیدر ، عقل کامل صاحبی آنی نیدر ،
افتخار ایلرسه جاهل جاه ایله ، قالمز اما جاه دایم جاهله ، جاهل معزول اولور بی اعتبار ،
اهل علمک قدری اولور برقرار ، علم وعرفان دولتی پاینده در ، چشمهٔ فضل وهنر زاینده در ،
عالم معزولک ارتر عزتی ، خلق ایدر جانیله اکا حرمتی ، صورت عزلتده چون عزت بولور ،
انوکیچون مایل عزلت اولور ، قنده وارسه صدر عالی قدر اولور ، آسمان قدره روشن بدر اولور ،
اختیار ایلرسه کر صف نعال ، بوس ایدر نعلن انوک کوکه جلال ، غم دکلدر کیسه سی اولسه تهی ،

عالم معنی نك اولدر چون شهی ، کندی اولمش زرکبی کامل عیار
جمله عالم ایلر اکا اعتبار ، قنده احتشام ایله بر شمع اولور
یاننه ارباب مجلس جمع اولور ، نور علمندن ایدرلر اقتباس
لطف طبعندن ایدرلر التماس ، خلقه امر خالقی تعلیم ایدر
هرکس اکا لاجرم تعظیم ایدر ، حمد لله داور فرخنده فر
شهریار اعظم نیکو سیر ، سایهٔ حق پادشاه بحر و بر
یعنی سلطان احمد روشن گهر ، سایه سنده خوش کچر ارباب علم
عالمه مفتوح در ابواب علم ، عالم ایله جاهلی خوش فرق ایدر
عالمی دریای لطفه غرق ایدر ، مستقیم ایله سقیمی آیرر
علم دینک حرمتنی قایرر ، اهل علم اولنلری توقیر ایدر
اهل جهل اولانلری تحقیر ایدر ، اهل فضل و دانشه اقبال ایدر
هر برین اکرام ایله خوشحال ایدر ، دست خطی دامن شرعی طوتار
امر شرعی دایما مرعی طوتار ، دولتنده اهل اولانلر شاد در
کشور علم و هنر آباد در ، کیمکه نام پاکنه تالیف ایدر
قلبنی انوک لطفلر تلطیف ایدر ، ایلر اول سلطان محمود الصفات
زمرهٔ عرفانه دایم التفات ، اسعد انوک صدقله اعیندر
هر تحفی میدانک شاهسی در ، گلشن وصفنده تازه گل کبی
دفتر مدحن اوقور بلبل کبی ، شوق لطفیله کوکلی پر شوق اولور
سکر وصفیله دلی پر ذوق اولور ، اهل طبع اولور اسیر التفات
التفاتی بکا ویرمشدر حیات ، لذت الطاف سلطانیله بن
اولمشم طوطی کبی شکر شکن ، مدحی کلمزایدی ایدوب غلغله
اولمشم غالب هزاران بلبله ، چرخ انوک دلخواهی اوزره دور ایدر
نور عدل دفع ظلم و جور ایدر ، نامی دایم خیرله مذکور اوله
دولتنده علم دین معمور اوله ، سایه سنده بنیجه تالیف لطیف
یازیلوب اکلسون اول نام شریف ، تخت بخت اوزره سورب عمر دراز
حق ایکی عالمده ایتسون سرفراز ، امین بجاه النبی الامین
صلی علیه رب العالمین ، وعلی آله وصحبه اجمعین

حکایت فضلادن بری بر شهزادهٔ تعلیم ایدردی و تادیبده افراط ایدوب بی پروا ضرب ولت اوررردی و حددن افزون جور و جفایی روا کوررردی شهزادهٔ فرخنده نژاد نازو نعیمه معتاد اولماغله تادیب استاده طاقت کتوره میوب الندن آزاد اولماغیچون اتاسی پادشاهک حضورینه واروب استادینک مرحمت الندن داد و فریاد ایلدی و آکننده اولان جامه سین چیقاروب تن نازپرورنده اولان چوق برالرینی بر بر کوستروب تعداد ایلدی شهزاده نك سینه

چاکی

وتن دردناکی مشاهده سی و جگر دوکی مجاهده سی پادشاهی اضطرابه و شوره بی تاب ایلدی عازم استادی دعوت ایدوب عتاب ایتمکه شتاب ایلدی و احاد رعیتک اولادی حقنده روا کورمیه جکک جور و جفایی و ضرب و اذایی بنم نور دیده م حقنده روا کوررسین بوکا سبب ندر دیو خطاب ایلدی استاد جواب ویروب ددکه هر سوزی فکر و اندیشه ایله سویلمک و وضع خام ایلمیوب حرکت پسندیده ایلمک هرکسه مهم خصوصا پادشاهلره و شهزادهلره فتی لازمدر زیرا پادشاهلرک الکلرندن و دللرندن هرنه صادر اولورسه البته دیللرده داستان اولور و اطراف و اکنافده منتشر اولوب خلق عالم میاننده شیوع بولور اما سایر ناسک اقوال و افعاللرینه چندان مدار اعتبار دکلدر و صلاح و فسادلری منظور انظار صغار و کبار دکلدر

قطعه

اگر ناپسند آید ز درویش ، رفیقانش یکی از صد ندانند
وگر یک ناپسند آید ز سلطان ، ز اقلیمی به اقلیمی رسانند

ترجمه

برکدادن صادر اولسیدی اگر یوز در لو عیب ، بلمیه یولداشلری اصلا انک برین بیله
پادشهدن صادر اولسیدی ولی بر دانه عیب ، داستان اولور کیدر دیلدن دیله ایلدن ایله

پس وارث تخت سلطنت اولان شهزادهٔ جوانبخت لری ابقاهم الله تعالی بنا تا حسنا تربیت و تادیبده و اخلاقلرین تهذیبده سایر ناسک اولادندن زیاده سعی و اقدام و دقت و اهتمام کرکدر که کمال آداب و حسن اخلاق ایله مشهور آفاق اولورلر و سریر سلطنته جلوس ایدوب فرمان فرما اولماغه استحقاق بولورلر و اخلاق حمیده و اطوار پسندیده ایله عالمده علم اولوب صلاح حاللری و سداد اقوال و افعاللری سبب اصلاح عالم اوله

قطعه

هرکه در خردیش ادب نکنند ، در بزرگی صلاح ازو برخاست
چوب تر را چنانکه خواهی پیچ ، نشود خشک جز بآتش راست

ترجمه

شو کم طفل ایکن آنی کمسه تادیب اتمامش اوله ، بیوکلک عالمنده آنی اصلاح ایلمک اولمز
یجه استرسک اویله طوغریلور تازه چبق اتا ، آغاچ قوری اولنجه یاقمه دن غیری طوغرولمز

شعر

ان الغصون اذا قومتها اعتدلت ، ولیس ینفعک التقویم للخشب

ترجمه

طوغرولدریک تازه قدان طوغریلور آسان ، طوغرولمسنه یوق قوری اغاجلرک امکان

(حاشیه: خشب جادوندنک طورلری ایله صنعت ایله / جهد ایله قوری بندی اغاجلر عیفندر)

استاد ادیبک حسن تدبیرن وتقریر دلپذیرن پادشاه غایتده پسند واستحسان ایدوب خلعت ونعم فراوان
احسان ایلدی وپایه‌سنی اولکی طبقه‌دن اعلی ایدوب نظر والتفاتنی صدچندان ایلدی **بیت**

هر آن طفل کو جور آموزگار ، نه بیند جفا بیند از روزگار **ترجمه**

شول اوغلانجق که کورمش اولیه بر خواجه‌نک جورن ، کورر اول روزگار زورکارک عاقبت قهرن ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که دیار مغربده بر مکتب معلمن کوردم که غایتده ترش
روی وتلخ گفتار وبدخوی ایدی وکدا طبع وطمعکار ومردم آزار وشعار تقوی و
پرهیزدن عاری بر شخص ناهموار بیعار منظر کریهی شکل قبیحه نکاه ایدن مسلمانلرک
عیش وصفاسنی تباه ایدردی و آواز ناسازچان کدازایله قراتن دم اورماسی آدمک
قلبنی تیره وسیاه ایدردی بر بلوک پاکیزه اوغلانجقلر ودوشیزه قزلر اول جفاکار مردم آزارک
النده کرفتار ایدی قارشوسنده نه خنده اتمکه جانلری ونه بر کلام سویلمکه درمانلری وار ایدی
کاهی بریک عارض سیمننه محکم طپانجه اوروب سربنجه سیله نازک خاطرنی رنجه ایدردی وکاه
بریک ساق بلورینی فلقه ثادیبه چکوب چوب پای کوب ایله اشکنجه ایدردی شویله استماع
اتدمکه اول معلمک خباثت وخیانتی وقلت دیانت وامانتی فی الجمله معلوم اولمغله اکابر محکم
کوتک چالوب مکتبدن سوردیلر وانک یرینه سلیم وحلیم وپرهیزکار ومستقیم نیک نفس سینه
صاف زاهد عابد پاکیزه اوصاف بر اهل صلاح واصلاح معلم کتوردیلر که ضرورت اندوکی قدردن
زیاده سوز سویلمزدی ولساننی حفظ ایدوب کمسه‌یه آزار لک ایلمزدی صبیان مکتب معلم اولک
مهابت وصلابتنی فراموش اتمکله بی ادبلکه آغاز اتدیلر ومعلم ثانینک اخلاق ملکیه‌سنه
مالک ایدوکین کوروب مغرور اولمغله بربرینی اغوایه باشلایوب شیطنت دروازه‌سنی باز
اتدیلر واستاد جدیدک حلمنه اعتماد اتمکله تحصیل علم وکمالدن قالدیلر وآهوی وحشی کبی
کندیلرین جهالت وبطالت صحراسنه صالدیلر اکثر اوقاتده اویون اوینامغیچون بربرده اوتوروب
بربرین طورر لردی وسبق لرین بتورمازلر ایدی درس لوحن بر بربریک باشنه اوروب اوفادرلردی
بیت استاد ومعلم چو بود بی آزار ، خرسک بازند کودکان در بازار **ترجمه**
خواجه اهمال اتسه اوغلانجقلره آزارده ، خرسک اویون اوینارلر جمله‌سی بازارده ،

شیخ

شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر که ایکی هفته‌دن صکره اول مکتب اولان مسجدک قپوسی اوکندن
کذر ومکتبده اولان ملک منظرلره نظر ایلدم کوردم که معلم جدیده ضابط ورابط اولمادوغیچون اجازت ویریلوب ینه اولکی معلم شدیده جدیدی آسکی مقامنه کتورمشلر واسکی عیبی ایله
قبول ایدوب ناچار انی خوش کورمشلر بو حالی مشاهده اتدکده بغیر تمدن بیحضور اولوب
اظهار انکار ایلدم وکمال تعجبدن لاحول ولاقوة الا بالله ابلیس پرتلبیس مردود ومطرود
ملایکه‌یه نکرار نیچون معلم ایلدیلر دیو استفسار ایلدم بر پیر جهان دیده بنم بو کلامی کورشن
اتدکده خنده ایدوب ددی اشتمدکمی که دیمشلردر **مثنوی**

پادشاهی پسر بمکتب داد ، لوح سیمینش در کنار نهاد ،
بر سر لوح او نوشته بزر ، جور استاد به که مهر پدر **ترجمه**
اوغلنی بر پادشه تعلیمه ویردی خواجه‌یه ، بانته بر لوح سیمین ویردی تا حفظ الیه ،
زرله یازلمشدی اول لوح اوستنه اشبو مثل ، آتنک مهرندن ایه خواجه‌نک جوری کوزل ،

زیرا استادک سرزنشی وکوشمال شاگرد قابلی مرد کامل ایدر اما پدرک مهر ومحبتی پسری
نازپرور ایدوب تحصیل علم وکمالده کاهل وشعار شعور وهنردن عاری بر ابتر جاهل ایدر

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر عابد زاهدک اوغلنه عمک ترکه‌سندن
مال بی قیاس انتقال ایلدی اما کثرت مال آنی آتاسی مسلکی اولان طریق صلاح وفلاحدن انحلال
ایلدی وشب وروز فسق وفجوره آغاز ودروازه اسراف واتلافی باز ایدوب الندهاولان بضاعتی
اضاعت ایدوب هوای نفس ایله چوقچه قباحت وشناعت ایلدی ومعاصی ومنکراتدن مرتکب
اولمادوغی ومسکراتدن اغذیه الما دوغی بر نسنه قالمدی وطریق توفیقدن بدرا اولمغله بدر بنک
سیر تنک مسلکنه سالک اولیوب انه لیس من اهلک کلام شریفی عبرت نمونندن حقه المادی بر کون
اکا نصیحت ایدوب دیدم کهای پسر کشی نک الندکی مال ومنال آب روان کبی سریع الجریاندر
المال غاد ورایح مضمونی اوزره کلور کیدر واسباب عیش وعشرت آسیاب کردان کبی دیانی
یولدوغن اوکودر هب عبثا ایدر یعنی خرج فراوان عالمده اول کمسه‌یه مسلمدر که مصارفنه وفا
ایده‌جک بر معین ایرادی وخلقنک روزمره خرجنه مساعده وامدادی اوله **قطعه**

چو دخلت نیست خرج آهسته ترکن ، که میکویند ملاحان سرودی ،
اکر باران بکوهستان نبارد ، بسالی دجله کردد خشک رودی ترجمه
کلور مالک یوغیسه خرجکی آهسته رک ایله ، که ایرلرکن کمیجیلر بو بیتی اتمشیدم یاد ،
اکر کیم طاغلرده یاغمسه بر قطرهٔ باران ، قوری وادی اولور بر ییل ایچنده دجلهٔ بغداد ،
ای بسر عقل و ادب یولن طوتوب کت و عاقبت اندیشلک ایدوب بولهو و لعبی ترک ایت زیرا
اللنده کی مال و نعمت دوکنده که ، زحمت چکرسین و عیش و نوش بر ینه پشیمانلق چکرسین دیدم اول
مالنی بیهوده تلف ایدن فرزند ناخلف عیش و نوش لذتی و ساز و سوز کرمیتی ایله بنم بند دلپسندمه
قولاق اصمادی و کندو کی راه خطادن دونوب بر خطوه صوب صوابه قدم باصمادی و خق سوزدن
اعراض ایله انقباض دیبدراه و مشفقانه سویلدوکم کلام نصیحت انجامه اعتراض ایدوب دیدی
که شمدیکی حضور و راحتی و عیش و عشرتی کلجک رنج و محنتک تشویشی ایله مکدر اتمک لایق
دکلدر و حاضری قویوب بر امر موهومه وجود ویرمک عقلانک رای دلاراسنه موافق دکلدر
مثنوی خداوندان کام و نیک بختی ، چرا سختی خورند از بیم سختی ،
برو شادی کن ای یار دلفروز ، غم فردا نشاید خوردن امروز ترجمه
شو اصحاب صفاکم بولدیلر خوش بختله کامی ، عجب نیچون چکرلر سختلق خوفندن آلامی ،
بنم یار دلفروزم یوری شاد اول المه چکمه ، صفاده ایکن بوکون فردا ایچون زنهار غم چکمه
بو مضمون ایله عامل اولمق هر عاقله مناسب در خصوصا بنم کبی جوانمرده لازم و واجب در که صدر
مروتده قرار اتمشم و سخا و فتوت عقدین آشکار ایدوب دام انعام ایله نیچه کوکلر صیدن
شکار اتمشم و احسان فراوانمک و انعام عام بی پایانمک ذکر جمیلی افواه عوامه دوشمشدر
و عطا و بخشش دروازه سنی باز اتمکله اوزره صغیر و کبیر و جوان و پیر اوشمشدر سخا و
کرمده خاتم کبی علم وبذل دینار و درم ایله مسلم عالم اولمشم مثنوی
هر که علم شد بسخا و کرم ، بند نشاید که زند بر درم ،
نام نکویی چو برون شد بکوی ، در نتوانی که ببندی بروی ترجمه
هر کمسه که عالمده علم اولدی کرمله ، لایق دکل امساکه اکر اولسه او سالک ،

اطرافه

اطرافه یایلدقده سخینک ایو آدی ، اولمز قاپوسین اوستنه بند اتمکه مالک
حضرت شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر کوردم که اول فرزند بنم نصح و پندمی سمع قبول ایله
اشتمز و نفس کرمم انوک آهن سرد ماننده اولان سینهٔ سنکیننه اثر اتمز اکا بیهوده
نصیحت ایدوب تضییع اوقات اتمکدن فراغت و انوکله مصاحبت و محاوره دن رو
کردان اولوب اختیار کنج سلامت اتدم و حکمانک بو کلام حکمت انتظامی ایله عمل اتدم که دیمشلردر
بلغ ما علیک فان لم یقبلوا فما علیک یعنی سن سنک اوزرک اولانی محلنه تبلیغ ایله والدین
النصیحه مقتضاسی اوزره نصح جمیلده تبلیغکی بی دریغ ایله اکر نصیحتکی قبول اتمزلر ایسه
سکا ضرر یوق زیرا قران عظیمده نصح جمیل ایدنلر حقنده اذا نصحوا لله و رسوله ما علی المحسنین
من سبیل قطعه کرچه دانی که نشنوند بکوی ، هر چه دانی تو از نصیحت و پند ،
زود باشد که خیره سر بینی ، بدو پای اوفتاده اندر بند ،
دست بر دست میزند که دریغ ، نشنیدم حدیث دانشمند ، ترجمه
کمسه نک طوتمه چاغینی بلورسکده اکر ، بلدوکک نصح جمیلی ایده کور لعله خموش ،
تیز زمانده کوره جکسن اوسوزک طوتمینی ، قید بنده چوب ابقلوی اولمه حوش ،
حسرت ایله دیه چکدر الن اوروب النه ، اهل علمک سوزنی ایلمدم حیفا کوش ،
بر مدتدن صکره انوک سوء حالی و ابتذالنی و اتلاف مال ایله نکبت مالنی متقدما فکر و اندیشه
اتدوکم اوزره عالم ظاهرده دخی مشاهده ایدوب کوردم که نعوذ بالله من الحور بعد الکور باره لقه
جانب ادباره دونوب پای ایکن کدا و اموال زاخره و البسهٔ فاخره سی وار ایکن بر فقیر مرقع
پوش بی نوا اولوب اکننده اولان کهنه جامه سنه یمه اوزره دکر دی و دربدر اولوب خلقدن
بر لقمه جر اتمکله ذلت و ابتذال چکردی انوک بو بلایه طار لغنی و برکشته روزکارلغنی مشاهده
اتمکله بیحضور اولدم و کل کلشنی خس و خار درونده و شنی شب تار اولوب بو بلیه ذلیل و خوار
و فقر و فاقه یه کرفتار اولمشیکن درونده اولان جراحتی ناخن ملامت ایله خراشیده و دل صد
پاره سنده اولان یاره سی اوزره نمک طعنی پاشیده اتمکی مروت کورمیوب کندی کندیمکه دیدکه
مثنوی حریف سفله در پایان مستی ، بیندیشد ز روز تنکدستی ،

درخت اندر بهاران بر فشاند ، زمستان لاجرم بی برگ ماند **ترجمه**

غرورت ذاتی با ذیله بردنی آدم ، فقیرلک کوشن اندیشه ایلمز بر آن ،
بهار وقتی آغجله دوکر صاچر واری ، قشین انوکیون اولور جمله مفلس و عریان ،

حکایت بر پادشاه اوغلنی تحصیل علم و کمال ایچون بر استاد ادیبه ویروب بونی کندی اوغلنک بیل و صلبی اولادکی بنیجه تربیت ایدرسک بونی دخی ایله تربیت قیل دیو سفارش و بنیجه لطف و احسان ایله نوازش ایلدی اول استاد بر دانش دخی شهزاده نک تعلیم تربیتنده ورزش و تمام بر بیل مقداری مقدار بنجه سعی و کوشش ایلدی اما معهذا سعی فائده ویرمدی و نثر اندوکی لالی شهوار معارف شهزاده نک کوش هوشنه کیرمدی و بر نسنه حاصل ایده میوب شویله جاهل و افسر قدر و اعتباری جواهر زواهر علم و معرفتدن عاری و عاطل قالدی استادک اولادی ایسه فضل و بلاغتده حد کماله واصل و هر بری علم و دانشده بر مرد کامل اولدی **لمؤلفه** سو فتده خواجه نک اولادی اولدی منتهی ، قالدی اول شهزاده اما علم و عرفاندن تهی ،
پادشاه بو حالی مشاهده اتدکده استادی مؤاخذه ایدوب دیدیکه مقدما لاف و کزاف ایدوب آغز اتدوکک وعده یه خلاف اتدک و شرط وفایی برینه کتورمیکله ترک مراسم انصاف اتدک
لمؤلفه ایلدک شهزاده نک تعلیمنی خواسنده لاف ، بیو فالک ایلیوب اول وعده یه اتدک خلاف ،
استاد خطاب عتاب آمیز سلطانی یه مظهر و تغیر خاطر عاطر پادشاهی ایله مرآت طبعی مغبر و مکدر اولدقده جواب باصواب ویروب دیدیکه تادیب و تربیت یکسان و برابردر اما هر کسک نهادنده اولان استعداد و قابلیت تفاوت اوزره ایدوکی امر مقرردر شهزاده یی تعلیمده ذره قدر قصور قونلمامشدر اما نه چاره که بزم عالم الستدن اکا جام استعداد صونلمامشدر
لمؤلفه جمله اهل جهلی تعلیم اتمک امر سهلدر ، بلیلم اما کمی اهل و کمی نا اهلدر ،

کرچه سیم و زر زسنک آید همی ، در همه سنکی نباشد زر و سیم ،
بر همه عالم همی تابد سهیل ، جایی انبان میکند جایی ادیم **ترجمه**

کرچه کیم سیم ایله زر پیدا اولوب هپ طاشدن ، لیک هر طاشک ایچندن حاصل اولمز سیم و زر ،
کیمسنی سختیان ایلر کمی میشین ایدر ، کورسهیلک هر یره یکسان صالارکن پرتوین ، **حکایت**

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که سجاده ٔ ارشادده قرار ایدن مشایخ کباردن برینی اشتدم مریدلرندن برینه خطاب ایدوب دیر ایدی که اکر آدمی زادک رزقه اولان میل و تعلق خاطری قدر خلاق و اهب الارزاق حضرتنه محبت و تعلقی اولایدی مرتبه و مقامده ملائکه ٔ مقربیندن اکبر و کوب دخی زیاده مقرب و واصل جناب حضرت رب اولور ایدی **قطعه**

فراموشت نکرد ایزد دران حال ، که بودی نطفه ٔ مدفون و مدهوش ،
روانت داد و طبع و عقل و ادراک ، جمال و نطق و رای و فکرت و هوش ،
ده انکشت مرتب کرد بر دست ، دو بازویت مرکب ساخت بر دوش ،
کنون پنداری ای ناچیز همت ، که خواهد کردنت روزی فراموش **ترجمه**

فراموش اتدی خالق سنی اول وقتنکم ، آنک قرننده سن بر نطفه ایرک یوغیدی جانک ،
خدا ویردی سکا روح ایله عقل و طبع و ادراکی ، دخی ویردی جمال و نطق و رای و علم و عرفانک ،
کف دسته اون برمق اوموزلرده ایکی بازو ، بو خلعت سانکه هب احساننده باری تعالینک ،
ای بی همت عجب صانور میسین شمدی ، سنک رزقک فراموش ایلیه حاشا او سبحانک ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر اعرابی یی کوردم که کندی اوغلنه نصیحت ایدوب دیر ایدی یا بنی انک مسؤل یوم القیامة ماذا اکتسبت ولا یقال بمن انتسبت یعنی ای اوغل سکا یوم قیامتده نه مقوله عمل اکتساب اتدک دیو سؤال اولنور یوخسه کیمه انتساب ایدک دیو سؤال اولنماز حاصل نسبت حسبیه دن یعنی عمل خیر و شردن صورلور نسبت نسبیه دن یعنی پدر و مادردن صورلمز **قطعه**

جامه ٔ کعبه را که می بوسند ، او نه از کرم پیله نامی شد ،
با عزیزی نشست روزی چند ، لاجرم همچو او کرامی شد

ترجمه لباس کعبه کم خلق او پرلر ،
ایبک قوردندن اولدی جامه نامی ، اوتوردی کعبه ایله بنجه کونلر ، انکچون اولدی تا او یله کرامی ،

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه نقل ایدر که حکمای متقدمینک تصنیفلرنده شویله مسطوردر که عقربک ولادتی سایر حیواناتده معهود اولان اسلوب اوزره دکلدر بلکه انارینک باغرسقلرینی ییوب و قرنین یرتوب هلاک ایدرلر و بر اوغوردن چیقوب صحرا یولنی طوتوب کیدرلر اکثریا خانه ٔ عقربده دوکوب قلان دریلر عقرب مادرینک خشانه سیدر و هر بر قرنی برشکم دریده عقرب

حکایت

انه سیدر بر کون بو نکته یی عزیزلردن برینک حضورنده تقریر و بو حکمت غریبه یی تصویر ایتمش ایدم اول عزیز جواب ویروب بنم قلبم بو کلامک صحتنه شهادت ایدر و طبیعت عقربیه ده اولان خباثت البته بو منوال اوزره ایدوکنه تمام دلالت ایدر زیرا اوخی انالرینی قرینه ایکن پدر و مادرلریله بو کونه معامله اندکلری ایچون بزرک اولدقلرنده تا بو مرتبه محجوب و مقبول اولورلر یعنی کل موذی یقتل حدیث شریفنک مقتضاسنه مصداق اولوب اول موذی کشتنی لر بولونه قلری یرده بلا توقف مقتول اولورلر

قطعه بسر را پدر وصیت کرد ، کای جوانمرد یاد کیر این پند ،
هر که با اصل خود وفا نکند ، نشود دوست روی و دولتمند

ترجمه وصیت ایلدی بر اته دیدی اوغلینه ، بو پند ایله عمل ایله ای اوغل لطف ایت ،
کیم اتمزایسه وفا اننه سینه اتنه سینه ، نه اکه دوست بولینور نه اول بولور دولت ،

دیکر براتا اوغلینه وصیت ایدوب ، دیدیکم خاطرکده طورسه بو پند ،
کمکه اوز اصلنه وفا اتمز ، اولمز اول دوست یوزلی دولتمند ،

لطیفه عقربه سؤال ایدوب نیچون قیشن ایامسد خانه کذن طشره چقمزسن دیدیلر لسان حال ایله جواب ویروب یاز فصلنده طشره چقدقده نه حرمتم واردر که قیش ایامنده دخی چیقوب طولانم وصالنوب بولانام دیدی حکایت بر درویشک خاتونی حامل و مدت حملی کامل اولمشیدی درویشک مدت عمرنده بر فرزندی وجود کلمه مکله حرص زیاده ونفسنک دهان آرزوسی زیاده کشاده ایدی اکر حضرت خدا عز وعلا بکا بر پسر احسان ایدرسه ارقمده کیدوکم خرقه دن ماعدا هر نه مالک ایسم فقرایه بذل وایثار وحق یولنه نثار ایدرم دیو نذر وایمان وعقد عهد و پیمان اتمشیدی نذر ودعاسی مقبول ودرجاسی قرین حصول اولوب خاتونی بر ارکک اوغلان طوغردقده درویش شاد وخرم اولوب وحیات تازه وسرور بی اندازه بولوب وکلیوفوانده ورسم مضمون شریفنی اجرایه وعهدینه وفایه مباشرت وخرقه سندن غیری نسی وارایسه صرف ایدوب یارانی اولان فرقه فقرای فقرایه ضیافت ایلدی شیخ سعدی علیه الرحمه ایدر اراده بر قاچ ییل مرور اتدکدن صکره شام شریف سفرندن دونوب کلدکده اول درویشک محله سندن کذر ایلدم واتوک کیفیت حالندن استفسار ایلدم صوباشینک زندانینده محبوس وخلاص اتیدندن نا پرس در دیو جواب ویردیلر سبب نه در

دیو

جوانمرد ای یکیت ومحسن ادم معنی ده در

دیو سؤال اتدکمده جواب ویروب دیدیلر که اول فرزند مقبول اولاجق نا قبول شراب ایچوب آدابی حیاسنی از سین سوکدی وغز ایدوب وغوغا قوپروب ناحق یره قان دوکدی وقصاص قتل توسیله شهردن طشره چیقوب قاچدی وپدر فقیرنه جور وستم درواز سین آچدی واول سببدن اتوک یرینه باباسی فقیری طوتوب بیکناه بوینه دمور زنجیر طوقدیلر وایاغنه آغر بوقاغی اوروب زندانه قویدیلر بن دخی دیدم که اول بو بلایی خدادن جل وعلا کندی دعاسیله بولمشدر آنوکیچون بو یله درد بی دوایه مبتلا اولمشدر

قطعه زنان باردار ای مرد هشیار ، اکر وقت ولادت مار زایند ، ازان بهتر بنزدیک خردمند ، که فرزندان ناهموار زایند ،

ترجمه کبه خاتونلر ای فرزند هشیار ، ولادتده اکر طوغورسه لر مار ، خردمندک قتنده یکدر اول ، طوغورمقدنسه اولاد زیان کار ، زیرا مارک جز محض ایدوکی محسوس اولمغله تربیت دکل بلکه تولد اتدوکی دمده آدم رفعی واتوک دفعی ایله تقید ایدوب کندیچه افعی اولماسون دیو بی توقف آنی هلاک ایلر ، اما فرزندک مآل حالی وعاقبت اعمالی نیجه اولاجغی نامعلوم اولمغله پدر ومادر تربیه سنده جان اریدوب جمله وارن بولنده خاک ایلر حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که دخی طفل نا بالغ ایکن کبار علمادن برینه حد بلوغدن سؤال جواب ویروب دیدیکه کتب فقهیه ده مسطوردر که بلوغک اوچ نشانی واردر بری اون بش یاشنی تکمیل اتمک دخی اکنجیسی احتلام اوچنجیسی عانه ده قیل بتمکدر

لمؤلفه بلوغک ظاهرا صورتک نشان بردکل اوچدر ، حقیقتده هوا رسکه بردر اماکم قتی کوچدر

لمؤلفه هوای نفسی مغلوب اتمین حقک رضاسینه ، اکا بالغ دیمزلر ایرسه کر حد ثمانینه ، یعنی حقیقتده بلوغک نشانی بودر که حضرت حقک عز شانه رضای شریفی ایله تقیدی کندی حظ نفسی ایله تقیددن زیاده وهر حالده سلوک طریق رضاده اولمقدر که بو صفت موجود اولمیه اهل تحقیق اکا بالغ اسمن اطلاق ایلمز وهشتاد ساله پیر منحنی دخی اولورسه آنی زمره رجاله الحاق ایلمز

تذییل کتب فقهیه حنفیه نک مشهورلرنده مسطور اولان بودر که بلوغ غلامک اوچ علامتی واردر بری حضرت امام اعظم رضی الله عنه قاتنده سکز یاشنی بر روایتده اون طقوز یاشنی تکمیل اتمکدر اکنجی علامت احتلامدر اوچنجی علامت جماع اتمکده انزال در بلوغ جاریه نک

ادم

جوانمرد ومحسن ادم معنی ده در

بش علامتی وار در بری حضرت امام اعظم رضی الله عنه قاتنده اون یدی یاشنی تکمیل اتمکدر
امامین همامین علیهما الرحمه قاتنده اون بش یاشنی تکمیل اتمکدر النجی علامت احتلامدر
اوجنجی علامت جماع اتدکده انزال در دردنجیسی حیضدر بشنجیسی حامل اولمقدر امام ابو
یوسفدن علیه الرحمه بر روایتده محل معهوده قیل بتمک دخی علامت بلوغدن عد اولنمشدر امام مالک
رضی الله عنه قول بودر **قطعه** بصورت آدمی شد قطرهٔ آب ، که چل روزش قرار اندر رحم ماند

وکر چل ساله را عقل و ادب نیست ، بتحقیقش نشاید آدمی خواند **ترجمه**
آنه رحمنده بر قطره منی چون اربعین چکدی ، ریاضت اتمکله آدم اولدی شکل و صورتده
شو کم قرقن بکوب عقل ادبدن بولمیه بهره ، اکا اطلاق اولنمز آدمی اسمی حقیقتده
مثنوی جوانمردی و لطف است آدمیت ، همین نقش هیولایی مپندار هنر باید که صورت میتوان کرد
بایوانها در از شنکرف و زنکار ، چو انسان را نباشد فضل و احسان ، چه فرق از آدمی تا نقش دیوار
بدست آوردن دنیا هنر نیست ، یکی را کر توانی دل بدست آر **ترجمه**
آدمیلک لطف و احسان ایلمکدر هرکسه ، صانمه آنی کیم همان بو جسم و بر هیئات اوله
بر هنر کسب ایت کر ایوانده هب قابلدر ، درلو درلو نقشلر له نیجه خوش صورت اوله
صورت دیواردن انسانی تشخیص اتمکه ، فضل و احسان اولمینجه یا نه خیثیت اوله
دولت دنیایی تحصیل اتمکی صانمه هنر ، آدمک کوکلن اله آلسنده قدرت اوله
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که بر سبیل سفر حجازده پیاده لری اراسنده بر حصوصده
نزاع و جدال واقع اولدی بن دخی اول سفر مبارکده پیاده و راه فقر و فناده افتاده و کثیر و
استر قیدندن آزاده ایدم اورتاده آشوب و غوغا حددن اشوب و شطرنج پیاده سی کبی
جمله مز بری بریمزه دوشوب باعث شر و شور اولدق فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج
کلام شریفنه امتثالدن صد مرحله دور اولدق بر محفه نشینی اشتدم قار شوسنده اولان
همنشیننه خطاب ایدوب شویله دیر ایدی که بو قدر جای عجب در که شطرنج لجلاج عرصه سنک عاج دن
یا بلمش پیاده لری مسافه نطعی قطع ایدوب باشه چقدقده فرزین بلند مقدار اولورلر یعنی
پیاده لك مرتبه سندن ترقی ایدوب شهسوار عرصه کیر و دار اولورلر قافلهٔ حجاج پیاده لرینی کور که

عرصهٔ بادیه یی حضر ار و زور و زاز ایله طی ایدوب کعبهٔ مقصوده وصول میسر اولدوغی هنکام
هنکامه قوپروب اوتلکیدن بتر جفا و مردم ازار و کل کبی باشه چیقاجق محلده خار کبی تنزل ایدوب
ذلیل و خوار اولدیلر **قطعه** از من بکوی حاجی مردم کزای را ، کو پوستین خلق بازار می درد ،
حاجی تو نیستی شترست از برای آنکه ، بیچاره خار میخورد و بار می برد **ترجمه**
سویله بندن خلقه اول موذیلک ایدن حاجیه ، کم چکوب کورکینی بر تر اتالرک آزارله ،
سن دکلسن حاجی اول بیچاره اشتردر که هم ، کوتورر خلقک یوکن هم کچینور بر خارله
حکایت بر هندینک ساکن اولدوغی مسکنی ساز و قمشدن ایکن نفط اندازلق یعنی قمبره جبلک
صنعتنی تعلیم اتمکه هوس ایدردی حکمادن بری آنی کورد کده دیدیکه تر اکه خانه
نیین است بازی نه اینست **ترجمه** سنک اوینک کلدر بویله نفط اندازلق اتمک
قمشدن خانه نک ایچنده آتش بازلق اتمک ، تا ندانی که سخن عین صوابست مکوی ،
وانچه دانی که نه نیکوش جوابست مکوی ، سوزک صواب ایدوکین بلمینجه بر کلمه سن
کلام بداشیدر سنک جوابه اچمه دهن **حکایت** برابله تیره روزکار درد چشمه
کرفتار اولوب روز روشن دیده سنه شب تار اولمشیدی آخر کار بیطار دکاننه واروب
التجا اتدی و نعلبنده لطف ایت چشمیمه بر دارو اک و کحل جلا چک دیو رجا اتدی
نعلبند دخی چارپایلرک کوزینه چکلمکه معتاد اولدوغی دارودن انک دیده عمیده سنه
چکدی یعنی اول درد مندک کوزلرینه شب یمنی اکدی طرفة العین ایچره ابله مزبورک چشمی
کور و بصری بی نور اولدوغی کبی نعلبند ایله مجادله و مخاصمه و مجلس حاکمه واروب محاکمه
اتدی نعلبندک کوز کوره تعدیسنه بناء اوزرینه دیت عین ایله حکم اتمک شرع شریف
موجبنجه لازم ایدی و قاضی دخی حکم مزبوره عازم ایدی لکن قاضی زمان دیده خوش طبع و
نکته دان اولوب مزاجنه مزاح غالب اولمغله لطیفه آمیز و صفا انکیز خطاب ایدوب بر کیمسه
بو خصوصده نعلبنده ضمان دیت لازم دکلدر زیرا بو بقر بصیرتی کور اولمیا حریف
اکر خر اولمیدی نعلبنده مراجعت قلمزدی و کحال ایله نعلبندی بر بلمزایدی **لمؤلفه**
کودمزیدی بوکشی المتعدی اعز اکر ، ضرر عینه دوا استر ایکن عین ضرر ،

بو مقدمه دن مقصود بودر كه خدمتنده فايق وصنعتنده حاذق اولميوب تجربه وامتحان اولنمامش
برنا بخته يه هر كمكه بر خدمت عظيمه سفارش ايده عاقبت پشيمان اولور وانزن ماعدا
اهل دانش وبينش قاتنده خفت عقل ايله موصوف اولوب نادانلغله شهرۀ جهان اولور

قطعه
ندهد هوشمند روشن راى — بفرومايه كارهاى خطير
بوريا باف اگرچه بافندست — نبرندش بكارگاه حرير

ترجمه
عظيم اشلرى نا اهله اصمارلمز شو كم — اولوب عاقل كامل اوله فكرى روشنى
حصير اشلين بافنده دركرچه ظاهرا — التمزلر اما كم حرير ايشنه آنى

ترجمۀ ديگر
شو عاقلكم چراغ عقل وتدبيرى اوله روشن — كوچ اولان اشلرى نابخته اولانه اصمارلامز
دوز بافنده اگر كم حصير اشلر ولى انى — حرير اشلنديكى دزگاهه قطعا كلمه آلكتمز

حكايت اكابردن بر فرزند دلپسند مقبولى وفات اتدى ونور ديده سنك نظرندن دور اولماسى
عالمى چشمنه ظلمات اتدى انوك مقبره سى صندوقچه سنه نه يازالم ديو احبابى سؤال اتدكلرنده
جواب ويروب ديديكه قران عظيمك عزت وحرمتى اول مرتبه دن زياده دركه بو مقوله يرلره يازلمق
وسنك مزاره قازلمق روا كوريله زيرا مرور ايام وشهور واعوام ايله سوده وفرسوده ورهگذار
خلايق وحيوانات آلوده اولمق احتمالى جاى بيم در وتعظيم قران كريم مراسمنده اهمال
اتمك وبال عظيم در اهل ايمانك لوح قلبنده قلم تقدير حق قدير ايله كالنقش فى الحجر
منقش اولان شهادت كلمه لرى سنك مزار اوزره نقش اتمكدن مقنع در اكر عادته
بناء بر نسنه يازلمق لازم ايسه معان بو ايكى بيت كافيدر

قطعه
وه كه هر گه كه سبزه در بوستان — بدميدى چه خوش شدى دل من
بگذر اى دوست تا بوقت بهار — سبزه بينى دميده از گل من

ترجمه
آه كم هر گاه بستانلرده بيتدكجه چمن — سير باغ وراغ ايدوب كوكلم اولوردى شادمان
نو بهار اولدقده شمدى عبرت الماغه گلك — سبزۀ خاك مزارم سير ايدك اى دوستان

حكايت بر عابد زاهد مال ونعمت صاحبى ودولت صاحبى اولان اكابردن بريك
يانندن كذار ايلدى كوردى كه بر بندۀ خرم خريده سنى طوتوب الن واياغن محكم بنده چكمش
طورباديو

طورباديو عقوبت ايدر عابد بو وضع منكرى مشاهده اتدكده غايتده انكار اتدى وديدى كه
اى پسر حضرت خدا عز وعلا بر سنجلين مخلوقى سكا مسخر وحكمك التنده اسير اتمشدر وسنى
اندن بنجه وجهله افضل وهر حالده انوك اوستنه موكل اتمشدر امدى حق تعالى حضرتنك بو نعمت
جليله سنى شكرينى برينه كتور وتا بو مرتبه جور وجفايى روا كورميوب بو قيد وبندى كوتور اولكه
يارين قيامت كوننده بو عبد عاجزك مرتبه سى سندن اعلى اولوب سن شرمنده اولماسين واول عقوبت
عقبادن آزاد اولوب باغلى وجگرى داغلى بندۀ سرفكنده اولماسين

مثنوى
بر بنده مگير خشم بسيار — جورش مكن ودلش ميازار — اورا تو بده درم خريدى
آخر نه بقدرت آفريدى — اين حكم وغرور وخشم تا چند — هست از تو بزرگتر خداوند
اى خواجۀ ارسلان وآغوش — فرمان ده خود مكن فراموش — **ترجمه** عبد مملوككه چوق خشم اتمه
جور ايدوب خاطرنى انجتمه — آنى اون اقچه يه اتدك شرا — سن يارتمادوك انى بيچون وچرا
نيچه بر تا بو قدر خشم وغرور — وار در سندن اولو رب غفور — قوللرك جور وجفايه طوتمه
اول اولو تكريى زنهار اونتمه — قوللكه مدرديو اتمه بيداد — قل افندلر افندسينى ياد

حديث شريفنده سيد ولد آدم وباعث ايجاد عالم حبيب اعظم ورسول اكرم صلى الله عليه
وسلم حضرتلرندن روايت اولنمشدر بيورمشلر كه قيامت كوننده حسرتك اعظمى اولدر كه عبد
صالحى جنت نعيمه وانك دنياده افندسى اولان فاسقى نار جحيمه قويالر

لمؤلفه
روز محشرده جاى عبرت در — سبب حسرت وندامتدر — عبد صالح مقام قربه ايره
مالك فاسق جحيمه كيره — بنده جنتده شاد وخرم اوله — حرم قرب حقه محرم اوله
مالكى مالك جهنم اله — هيزم خشك كبى ناره صاله — جنته لايق اولا قولى انوك
قو ناره اوله نزولى انك — اوله انوك تصورى معكوس — باشى منكوس وكندى بى ناموس
صد قلى سكا اولمشم بنده — بزى يا رب اتمه شرمنده — بزى ياقمه بو نار حسرتله
نظرات عين لطف ورحمتله — محض فضلكله ايليوب امداد — ايكى عالمده قيل بزى آزاد
سكا اتدك توكل اى مولا — حسبنا انت ربنا الاعلى — بر غلامى كه طوق خدمت تست
خشم بيحد مران وطيره مگير — كه فضيحت بود بروز شمار — بنده آزاد وخواجه در زنجير

ترجمه شو قولکیم خدمتنک ایدوب اولور مانکه منقاد ، انی خوش طوت اور انسز انده الا خشمله ایداد
که زیرا روز محشرده قتی رسوا ایلمقدر کم ، افندی بند اولوب زنجیره اوله بنده سی آزاد

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که شیا قلق عالمنده بر بیل بلخ شهرندن کذر وسرحد هنده واقع اولان شامیان مملکتنه سفر اتمشیدم بر حرامیسی چوق راه مخوف و خطرناک ایدی بر بازو ناوک انداز وسلحشور لقده و زور بازلقده سر آمد وممتاز بر تازه جوان بکا بدرقهٔ طریق اولدی که غایتده بی باک ایدی زور بازوسی شو مرتبه ایدی که قوللنه وغی کمان کیانینی اون توانا کشی کوج ایله قورارلردی وروی زمینک زور آور دلاورلری انوک ارقه سینی یره کتورمیوب ال ارقه سی یرده دیو عجز و قصورلرینه اعتراف ایدرلردی اما نازونعیمه معتاد بر سایه پرور ایدی وروزکارک کرم وسردن و وژلو دورلو دردن کورمیوب سفر احوالندن بیخبر ایدی مردانه لک هواسنده ابرجهان پیما کبی دوار اولان دلاورلرک رعدمثال بر صیت وصدا اولان کوسلری آوازه سی دخی انوک کوشنه ایرمشدی وسمند تند رفتار شجاعتنه سوار اولان بهادرلرک نمودار برق خاطف اولان شعشعهٔ شمشیر آتشبارلری دخی انوک کوزینه کیرمشدی عمرنده قانسندن طغره چیقوب سفره کتمشدی ومرد نبردآ اولان کردن برفرد ایله جنک اتمشدی

بیت

نیفتاده در دست دشمن اسیر ، بکردش نباریده باران تیر
ترجمه
اولمامش دشمن النده اول اسیر ، یاغمامش اطرافنه باران تیر

بن اول جوان زور باز ایله روان واول راه پر خطرده بری بری برینک اردنجه دوان اولوب اول زور بازک اوکنه شدادی بنالی دیواردن هرنه که کلوردی یان ویرمیوب زور بازوسی شدتیله ییقاردی وهر درخت سخته که راست کلوردی انوک سر پنجه سی قوتیله زمینه بنجه صالانی کوکیله بر یردن چقاردی ورزور بازوسنه وقوت پهلوسنه مغرور اولوب تفاخر ایدرک بو بیله دیردیکه

ترجمه
پیل کوتا کتف وبازوی کردان بیند ، شیر کوتا کف وسر پنجهٔ مردان بیند
فیل کلسون کتف وبازو وقوتن کورسون اول ، ارلرک سر پنجه سین سیر ایلسون شیرژیان
قنده در فیل که تا بازی کردان کوره ، قنده در شیر که سرپنجهٔ مردانی کوره

اتفاقا

اتفاقا بز بو حال اوزره کیدرکن واول جوان بر زور بویله اظهار غرور ایدرکن ناکاه ایکی هندی برطاشک اردندن مار سیاه کبی باش قالدروب بزم ایله جنک اتمکه آهنک اتدیلر الکرنده آلتی چار چوبوغیدی انجق برینک النده بر چوب واول برینک قولتوغنده بر کلوخ کوب وار ایدی رفیقم وبو بدرقهٔ طریقم اولان زور بازه خطاب ایدوب ددم که مردانه لکدن بو قدر لاف اوردیغین پس نیچون شویله یاقوب ظهور ایتمین تمام ارلک ودلاورلک که شو جنک یرده وهر وجهله محل اظهاریدر

بیت بیا آنچه داری ز مردی و زور ، که دشمن بپای خود آمد بکور
ترجمه
کتور الکده نک وار سه میانه ، که دشمن اولمکه استر بهانه
چو کندی آیاغیله کلدی کوره ، همان طورمه بولشدر آنی زوره

همان کوردم که زور بازک الندکی تیر وکمانی یره دوشوب کندی باشی فکرنه دوشدی

نه هرکه موی شکافد بتیر جوشن خای ، بروز حملهٔ جنک آوران بدارد پای
تیر جوشن خایله هر کیمکه اوله موشکاف ، جنک ارینه صانمه کم قرشو طوره روز مصاف
انمینجه دشمن ایله پنجه کره کارزار ، هرنه دکلو زور باز اولورسه اولمز پایدار

آخر اول ایکی هندی ایله جنک اتمکه قادر اولمدق ورخت وسلاح وجامه مزی فدا ایدوب سلامت ایله جان وباش قورترمقدن غیری چاره بولمدق

قطعه
بکارهای کران مرد کار دیده فرست ، که شیر شرزه در آرد بزیر خم کمند
جوان اکر چه قوی بال وپیل تن باشد ، بجنک دشمنش از هول بکسلد پیوند
نبرد پیش مصاف آزموده معلومست ، چنانکه مسئلهٔ شرع پیش دانشمند
کار سخته کوندر ایش کورمش دلاور بختیه کر ، تا کمندی حلقه سینه بند اوله شیر ژیان
برجوان نه دکلو اولسه زور بازو وفیل تن ، جنک کلسه هول دشمندن فرار ایلر همان
جنک کورمش کیمسه رزمنک حالنی اعلا بیلور ، اهل علم نیته کم شرعی مسائلده عیان

حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که اغنیادن برینک اوغلنی کوردمکه یوم لا ینفع مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم مضمون کریمی اوزره آخرتده قلب سلیم اولمینجه مال واولادک نفعی اولمادوغنه واقف اولمدوغندن وروزقیامتده

اغنیانک اذهبتم طیباتکم فی حیاتکم الدنیا کلام عبرت نماسی ایله فی طب و حرام ایله معاقب
اولوب حلال ایله محاسب اولاجقلرینه عارف اولمدوغندن بیدرینک مزاری اوزرنده
اوتوروب بر درویشک اوغلی ایله طور مادین مناظره و بیهوده مباحثه و مفاخره مقدماتن تقریب
شویله سویلردی که بنم پدریمک صندوقهٔ مزاری سنکین و اوزرنده یازیلان کتابه سی طلا و لاجورد ایله
رنکین در و فرشی زمینی سیم خام مانندی اولان رخام ایله آراسته و قبرینک الواحی خشتپیروزه ایله
پیراسته در سنک پدرکک تیره و تار اولان مزارینه نیجه بکزر که برایکی کرپیج بربره چاتلمش
و اوزرینه برایکی اوچ طپراق صاچلمش برخرابه و ویرانه و بایقوشلره آشیانه اولمش جایی
پرقساوت و مقرّ دهشت و وحشت در درویش زاده غنی زاده نک بو کلام خامنی و مقالهٔ
ناتمامنی کوش ایتدکده دیدی که خاموش اول که زمان ظهور خیر و شر اولان روز محشرده سنک
پدر مالدارک بو قدر بار کرانک و سنک دکرانک التندن طار و انوب قیام و عز و ناز ایله
خرام ایدنجیه دک بنم پدرم بی قید سبکبار ام لطف حقله مقامن بولور و بغیر حساب فردوس اعلایه
واصل اولور حدیث شریفده فقر ایله افتخار و تواضعی زیور فقر قدر و اعتبار ایدن سرور
کائنات و بهتر و مهتر موجودات حضرتلرندن صلی الله علیه و سلم روایت اولنمشدر بیورمشلر که
موت الفقراء راحة یعنی فقرانک دار بلا و عنا اولان دنیای بی بقادن انتقال و درجات
جنات نعیمه و جوار رحمت رب کریمه اتصالی محض راحت و استراحت در اما دنیا پرست و نشاهٔ
جام غروره سرمست اولان اغنیانک مال و منالندن و احمال و اثقالدن افتراقی و نار عذاب و حساب ایله احتراقی
عین جراحت در **لمؤلفه** فقرا موتی محض راحت در، اغنیایه ولی جراحت در،
فقرا موتله صفا ایدر، وصلت حضرت خدا ایدر، کوز بیورد و الجلال عز و جل، فالقیجق اورتادن حجاب اجل،
بو غم آبادن اید سیر وار، رب باقی ایله اولور دمساز، اغنیانک ولی یوکی چوقدر،
هیچ برنده صفای دل یوقدر، اولمشیکن بو دو کلو آلوده، موتله هیچ اولور می آسوده،
هر حرامک جکر عذابنی اول، هر حلالک ویر حسابنی اول، بزنی آنلردن ایله یارب دور،
فقرا زمرهٔ سیله قل محشور، فقرله اندی چونکه نبی فخری، سوه رز بز ده زمرهٔ فقری،
خر که کمتر نهند بر وی بار، بر آسوده تر کند رفتار، حفیف اوله خرک اوستنده کر بار

ایدر

ایدر یولده قتی آسوده رفتار **قطعه** مرد درویش که بار ستم فاقه کشید، بدر مرک همانا که سبکبار آید
وانکه در نعمت و در راحت و آسایش زیست، مردنش زین همه شک نیست که دشوار آید،
بهمه حال اسیری که زبندی برهد، بهترش دان ز امیری که کرفتار آید **ترجمه**
جفای فقر بارن چکمکه معتاد اولان درویش، اولوم با بنده خوش اولور سبکبار و شتابنده
ولیکن دولت و نعمتده آسایش ایدن منعم، مقرر کوچ کلور اولمک اکا کلمز خوش آینده،
اسیر بند ایکن بر بنده کم آزاد اوله آنی، بکم بیک بل شو بکدن کم کرفتار اوله بر بنده
حکایت شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که اعدی عدوک نفسک التی بین جنبیک حدیث
شریفنک معناسی سکا عداوت اوزده اولان اعدانک ایچنده اک زیاده دشمن و طریق
حقده رهزن اولان ایکی پهلوک اورتاسنده ساکن یعنی درون سینکده متمکن اولوب
سالک مسلک هدی و سندن بر نفس جدا اولمیان کندی نفس اماره کدر دیمکدر بو معنانک
سرندن و حقیقتدن چشم و دل و جانی مکشوف و عارف تصوف اولمغله موصوف اولان
اعزهٔ کباردن برینه سؤال اتدم اول عزیز صاحب تمیز بنم بو خاطریمی دفع جهال اجمال
کلامدن نقاب احتجابی رفع ایدوب دیدیکه بونک سری بودر که هر دشمنه که احسان ایدرسین
سکا دوست اولور اما نفس اماره بویله دکلدر زیرا اکا هر نقدر مدارات ایدوب مرادنجه
حرکت و ارخای عنان ایدوب استدوکی یوله کتسک اول بد ذات بر باشی بیک آت کبی
کتدکجه سرکشلکن زیاده ایدر عاقبت صاحبنی طریق حقدن شاشروب و خذلان ضلالته دوشورور
و زمانده پیاده افتاده ایدر **قطعه** فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن، وکر خورد چو بهایم بیفتد چو جماد
مراد هر که بر آری مطیع امر تو شد، خلاف نفس که کردن کشد چو یافت مراد **ترجمه**
از یمکدن آدمی با غلر فرشته خصلتی، چوق یرسه حیوان صفت طاش کبی عزه دوشر،
هو کمک ویرسک مرادن امرکه منقاد اولور، نفس اماره ولی یوز بولدوغنجه باش چکر،
لمؤلفه تیغ کین نفس اماره قتی کسکین ایمش، آتش افسادی عالمکیر و بی تسکین ایمش،
حکایت بو حکایت بهجت افزای دلنواز و بو قصهٔ پر حصهٔ نصیحت انداز غنی لک و درویشلک
بیاننه متعلق بلبل خوش آواز کلستان حکمت و کلشن راز و سرو سرافراز چمن شیراز

اولان شیخ سعدی شیرین سخن ایله برمدعی طعنه زن میاننده جاری اولان مجادله دور
دراز در شیخ سعدی علیه الرحمه نقل ایدر که حقیقتده درویشلرک سیرت حمیده
واخلاق پسندیده لری شعارندن عاری وظاهرا خرقه پوشلقده انلری تقلید ایدر
ریا مسلکنه جاری برمدعی خودبین برجماعت اوزنه نشسته اوتوروب متصل عیوب
ناسدن بحث ایدوب غیبت وملامت ونیجه کلمات پرشناعت اشاعت ایدوب زبان طعنی
دراز وروزگاردن شکایت دفترینی باز ایدوب اکابر واغنیای عالمی ذمه آغاز
اتمشیدی واول مجلسده کلام خامنی ومقالهٔ ناتمامنی شو محله کتوردی که درویشلرک
دست قدرتلری بسته در اغنیانک ایسه پای ارادت واعتقادلری شکسته در دیدی **بیت**

کریمان را بدست اندر درم نیست ، درم داران عالم را کرم نیست **ترجمه**

کریم الطبع اولانلرده درم یوق ، درم صاحبلرنده یسه کرم یوق ،

بوفقیر اکابر واعیان زمانک عوائد لطف واحسانی وموائد نعمت فراوانی ایله پرورده
اولوب کریمانک ذاکر کرملری ومنعملرک شاکر نعملری اولماغله عرق غیرت جوشه دریای
حمیت خروشه کلوب اول مدعینک سویلدوکی کلام نادرست بکا پسندیده ومیزان
طبع مستقیمده سنجیده کلمدی انکار بنجیده اولوب دیدمکه اکابر واغنیا خاک راه فقر و
فنا اولان مسکینلرک سرمایهٔ ایرادلری وکوشه نشین عزلت کزینلرک ذخیره وزادلری
وارام خاطر ناشادلری در ودرهم ودینارسز درهم اولانلرک سبب انتعاشلری ووسیلهٔ
حصول اسباب معاشلری در واطراف واکنافدن کلوب عرض رجا ایدن زایرلرک زیارتکاهلری
وبابکر علریته التجا ایدن مسافرلرک کهف امان وپناهلری در سایر خلقک حضور وراحتی ایچون
تحمل بار کران ایدیجیلر در واطعام فقرای جیعان ایچون بسط سماط احسان ونشر
خوان پر الوان ایدیجیلر در سفره قونلدقده تناول طعامه آغاز وسیر انکشتلرین لقمه یه
اول زمانده دراز ایدرلرکه توابع ولواحقلرینک صغیر وکبیری وجوان وپیری بهره دار
ونواله کیرا اولالر وموائد احسان فیض رسانلرینک فضله سیله نیجه بیوه زن وپیرلر
واطرافده اولان اقاربلری ایله همسایه لری اولان فقرلر سیر اولالر **قطعه**

توانکرا وقفست ونذر ومهمانی ، زکوة وفطره واعتاق وهدی وقربانی ،
توکی بدولت ایشان رسی که نتوانی ، جز این دو رکعت وآن هم بصد پریشانی ،

ترجمه اغنیانک وقف ونذر وخانهٔ مهمانی وار ، عتق وهدی وهم زکوة وفطره وقربانی وار ،
سن قچان نائل اولورسین آنلرک عنوانینه ، هر بریک بنجه دلو ظرزی یا یانی وار ،
ایکی رکعت در سنان مقدار مقدورک سنک ، فکر در دفقرله انوکده یوز نقصانی وار ،

اکر قدرت سخا وجوده در واکر قوت رکوع وسجوده در ایکیسی ده اغنیاده فقرادن زیاده
موجوده در زیرا زکوتی وپرلش مال طیب طاهرلری وجامهٔ پاک فاخرلری جرو سؤال ایله
ابتذالدن مبرا وارتکاب حرام ایله اختلاطدن معرا عرض کاملری وقیود امر معاشدن
ازاده اولماغله فراغ بال وصفای دللری واردر وقوت طاعت لقمهٔ لطیفه ده وصحت
عبادت کسوهٔ نظیفه ده بولنور بو خصه طعامدن خالی اولان معده دن نه قوت کلیجکی
وسیم وزردن تهی اولان دست پر افلاسدن نه مروت کلیجکی پیدا وهویدادر وقید معاش ایله مقید
پای بسته دن نه سیر کلیجکی وقوت لایموته مالک اولمیان شکم کرسنه دن نه خیر کلیجکی ظاهر واشکاردر

مثنوی شب پراکنده خسبد آنکه بدید ، نبود وجه بامداد انش ،
مور کرد آورد بتابستان ، تا فراغت بود زمستانش **ترجمه**

صبحه دک خاطر پریشان یاتور اول بیچاره کم ، اولمیان یارنکی کون چرچ ایده جک نقدینه لک
دانه دانه جمع ایدر یازین قریجه توشه سین ، تا قیشین راحت اولوب قالمایه برفندینه لک

فراغ بال وصفای حال فقر وفاقه ایله جمع اولمق محال در وتنکدستلک عالمنده جمعیت
خاطر صورت باغلق نه احتمالدر مرد غنی اذا احضر العشاء والعشاء فابدؤا بالعشاء
حدیث شریفی ایله عمل ایدوب اختتام طعامدن تناول اتدکدن صکره فراغت خاطر واتحاد
ظاهر وباطن ایله صلوته مؤبه شروع ایدوب ال باغلامقده مرد فقیر دخی نمازه آغاز اتمیوب
عجبا اختتام طعامی قندن پیدا اولور دیو انتظار چکوب شدت جوعدن دلی پرخون ایله
قان اغلامقده وحسرت کباب ایله جکر داغلامقده هیچ بو سوز وکدازده اولان فقیر محتاج
اول فراغ خاطر ایله ادای نمازده اولان غنی صاحب ابتهاجه بکزر می **بیت**

ترجمه خداوند روزی بحق مشتغل، پراکنده روزی پراکنده دل،

دیگر رزقی اولان شو قله حقه اولور مشتغل، فقری اولان نر اولور غمله پراکنده دل

رزقی اولان ادمک طاعتی آسان اولور، فقری اولان نکه نک کوکلی پریشان اولور

پس اغنیانک طاعت و عبادتلری درگاه رب العزتده مقبول اولماغه اقرب در زیرا

قلبلرینک غایب اولمیوب حاضر و خاطرلرینک پریشان اولمیوب جمعیت ایله حقه ناظر

عبادتلرینک قرین قبول اولماسنه سبب در اسباب معیشتلری دلخواهی اوزره منتظم

اولماغله سجاده طاعتده قدم صدق اوزره قایم و شب و روز اوراد اذکارلرینه مداوم

اولورلر فقر و فاقه انسانی عدم الطاقه ایدوکی جهتدن استعاذه اولنه کلمشدر اعوذ

بالله من الفقر المکب و مجاورة من لا احب دعاسی لسان عربده مذکور و صفحات ایام

لیالی اوزره مسطور در و لسان ظفرده الفقر سواد الوجه فی الدارین حدیث شریفی

مشهور در معناسی فقر و فاقه دنیا و عقباده روسیاه لقدر دیمکدر بن مقدماتی ایراد

و غنانک فضایلنی تعداد ایدوب اغنیانک دروننی شاد و فقرانک مجلسی ارشاد ایتدیکم

اول مدعی ناکس زعم فاسد اوزره بنی الزام ایتمکه هوس ایدوب دیدیکه اشتمدکمی سرور عالم

صلی الله علیه وسلم الفقر فخری بیورمشلردر **ترجمه** بنم فقر و فنا عالمده جای افتخار مدر

غنی لایزال الیجون بنم پرورد کار مدر بن دخی مدعایی اثبات و اول مدعی یی اسکات

ایدوب دیدم کیم خاموش اول که خواجه کاینات و فخر موجودات علیه افضل الصلوات

حضرتلرینک افتخار بیوردقلری فقر مرد میدان تسلیم و رضا و هدف تیر قضا اولوب مردانه

میدانه کیرن و تیر تقدیر حقی غفیره سپر کبی کوکس کرن ازلرک فقریدر که عین سعادت و دولت

بی بقا دنیا الا نسبت ایله ذلت در یوخسه زمره ابراره تقلید ایله خرقه پوش و ترک توکل و

اسبابه توسل ایله وظیفه خور و لقمه فروش اولان طایفه خایفه نک فقرینه اشارت دکلدر **رباعی**

ای طبل بلند بانک در باطن هیچ، بی توشه چه تدبیر کنی وقت بسیچ،

روی طمع از خلق بپیچ ار مردی، تسبیح هزار دانه بر دست مپیچ **ترجمه**

ای طبل کبی باطنی بوش ظاهری پرلاف، بر توشه قایر بویله الی بوش یوله کیدرمه دونمه مرتبه

مرد ایسک اکر دوی نیازی چویر ایلدن بیک دانه لی تسبیحی صاروب قوله چویرمه

موفت رزاقدن بی خبر اولان درویش بی هنر که نفسی حریصنه جبر ایتمکه و نحن قسمنا

بینهم معیشتهم فی الحیوة الدنیا کریمه سنده اولان قسمت ازلیه یه حسن رضا ایله صبر

ایتمکه قادر اولمیه انوک فقری العیاذ بالله سبحانه کیدرک ورک کفره منتهی و طریق حقدن

اعراضه و حاشا ملک رزاق حضرتنه اعتراضه باشلایوب کیسه اعتقادی نقد ایماندن

تهی اولور زیرا حدیث شریفده کاد الفقر ان یکون کفرا بیورلمشدر یعنی کفر اولماغه قریب در

امدی منکار فقری شمار اولدوغی کبی فضایل غنا دخی بسیار در جمله دن بری بودر که

الله نعمت اولمایجه بر فقیر برهنه یی الباس ایدوب خاطری ناشادی شاد ایتمک یا زیربار دیون

اولان مدیون نایوسی یا کرفتار بند کفار اولان اسیر محبوسی خلاص و ازاد ایتمک میسر اولماز

و سیم و زر اولمایجه مجرد سعی و کوشش کارکر اولماز بزم ابنای جنسمز اولان فقرا اول اغنیای

اسخیا طبقه سنه قنده و اصل اولورلار و عطا و بذل معروف ایله معروف اولان ید علیا

ضرورت و احتیاج ایله موصوف اولان ید سفلایه نیجه مماثل اولور **لمؤلفه**

کرم اصحابی ارباب نیازه بکره مز الحق وین ال دایم اوستون آلان الدن انی ال الحق

کورمز میسین که حق جل و علا حضرتی قران عظیمده اهل جنته احسان ایتدوکی نعم فراوانی

والطاف بی پایانی بیان اولئک لهم رزق معلوم فواکه وهم مکرمون فی جنات النعیم

علی سرر متقابلین یطاف علیهم بکاس من معین بیضاء لذة للشاربین لا فیها غول

ولا هم عنها ینزفون، بیورمشدر معنای شریفی بودر که هدایت و ایمان ایله مخلص اولان

عباد الله ایچون رزق معلوم واردر که کوناکون فواکه طیبه لطافت موسوم درو انلر

اکرام اولنمشلردر جنات نعیمده عالی سریر اوزره بری برینه مقابل و سرور جاودانی

و نعیم غیر فانی یه نایل اولدقلری حالده آنلر اوزره جنتده جاری اولان شراب طهوردن

کاسه لر وار دور اولنور که آق و دیکر آق و نوش ایدن اهل ایمانه لذت بخش مذاق در

نه آنده بر غایله و خمار واردر و نه آنی نوش ایدنلر مست و لایعقل اولورلار امدی حق جل

جلاله و عم نواله حضرتی اهل جنانک فراغ بال و صفای حالنی بیان محلنده بر کلام بشارت

اشمالی آنوکیچون بیورمشدرکه تا ذوق سلیمه مالک اولانلره معلوم ولوح ضمیرلرنده
قلم اذعان ایله مرسوم اوله که ملک فراغت واقلیم حضور وراحت زیرنکین رزق
معلوم ده در وکفاف نفس تحصیلنه مشغول اولوب یحسبهم الجاهل اغنیاء من التعفف
تعرفهم بسیماهم لا یسألون الناس الحافا کلام شریفنه ماصدق اولانلرک مسلکنه سالک
اولمیان ارباب احتیاج استغنا وعفاف دولتدن محروم اولماغله غموم وهموم ده در
وهر بری روز وشب تحصیل امور معاشه مشعوف وتنها بیدار لعقده وکل خوابده وخی خیالاری
اکا مصروفدر **بیت** تشنکانرا نماید اندر خواب • همه عالم بچشم چشمۀ آب **ترجمه**
خوابه وارسه تشنه حوضه یا که اتسه التفات • چشمنه عالم کورینور چشمۀ آب حیات •
بار الام فقر ایله الف قامتی لام اولمش واجلق ومحتاجلق اجیلغن کورب زهر قهر
روزکار ایله تلخکام اولمش فقیر عاجزی هر قنده کوررسین بلای استیلای حرص ایله کندی
نفسنی نیجه مخوف وخطرناک اشلره آتار واکا مترتب اولاجق ضرری کوردن ذره قدر
پرهیز واندیشه اتمیوب سودای سود دنیا ایله وجود عمر فرسودینی بازار اعتبارده هیچه صاتار
وعقوبت روز جزادن خوف وهراس اتمیوب کار وبارنده احتیاط وپرهیز اتمز وحلالی حرامدن تشخیص
وتمییز اتمز **قطعه** سکی را اکر کلوخی بسر آید • ز شادی بر جهد کین استخوانست •
وکر نعشی دو کس بر دوش کیرند • لئیم الطبع پندارد که خوانست **ترجمه**
آتلسه بر کسکه باشنه غایت اج اولنا کلبک • آنی بر استخوان ظن ایلیوب چیچر صفا سندن •
اکی کسه اموزده طوتسه بر نعشی حریص آدم • آنی بر خوان بر نعمت صانور حرصی بلاسندن •
اما مال ونعمت صاحبی ودولت صاحبی اولان اغنیا عین عنایت الهیه ایله منظور
وملحوظلر وحالا قدرت وتمکنتلری اولماغله حرامه ارتکاب ومناهی وملاهی یه مباشرتدن ایله
حرقی پردۀ حجاب اتمکدن مصون ومحفوظلر دراین مدعی شویله فرض ایله که بن بو کلماتی
سویلمشم ودعوی اتدم وکم مدعامی اثبات ایچون اقامت دلیل وبرهان ایلمشم
اما سندن توقع ایدرم که نظر انصاف ایله نظر وعناد ومکابره سمتنه کذر اتمکدن حذر ایلیه سین
لمؤلفه سوزمی صدقله کوش ات وکلی صاف ایله • الکی کورکسوکه قورسن دخی انصاف ایله •

عالمده

عالمده فقر واحتیاج علتندن غیری بر سبب ایله هیچ بر عیار حیله بازک الی ارده بندا اولوب
وبسته اولدوغی یا بر مفلس بینوانک زندانده محبوس اولوب خاطر شکسته اولدوغی
یا بر اهل عرضک پردۀ ناموسی یرتلوب عالمه رسوای اولدوغی ویا بر سارقک الی بیلکندن
ویا بر ایاغی طبوغندن کسلوب بی دست وپای اولدوغی کوردکک وارمی **لمؤلفه**
بو نیجه محنتلر که عجب سکا دیدم طلسم عجب • وارمیدر فقر وفنادن که اکه بر سبب •
بلکه مرد روز نبرد اولان نیجه دلیران روبینه جنکده وغاده دشمن افکن ونخجیر کیر اولان
شیر نرلر ضرورت فقر اقتضاسیله ناچار جوسزلغی اختیار ایدوب اولره کرمکده ودیوارلره لکد
طوتلمشدر ونیجه مدت اسیر بند اولوب دلکی اکلنده کلری دیوارلرکبی نا شر زنجیر ایله طبوقلری لنوب
رخنه دار اولمشدر ومحتملدرکه درویش تشویش فقر ایله دلریش اولدوغندن ما عدا معقدۀ
براشتهاسی کبی نفس اماره سی دخی تقاضا ایدوب قوت حصان وتزوج یا تسری اتمکه درمانی
اولماسغله کوراولاجق نفسنی بربراد ونائرۀ فساد ایقا اتمک ایچون شب دیجور فسق وفجورده
حاشا نادر زنانی جیقق وکندی وجودینی سرایا او دلره یاقمق لازم کله زیرا بطن وفرج برر
برلیه همدم وهمعقد مادر شکمدن تولد اتمش توأم لردر ما دامکه بطن کرسنه اولمایوب سیرلکده
برقرار اوله فرج دخی حرکته کلوب دلیرلکده پایدار اولور بر کون اشتدم که بر درویش ضرورت
فقره صبر ونفس اماره سنه جبر اتمکه قادر اولماسغله اخبث منکرات وافحش سیئات اولان زناده
اخذ اتدیلر واکا کلی عقوبت ایدوب حددن زیاده انجتدیلر اول نفس اماره مارینک کزیدۀ سی
اولان بیچارۀ غمدیده بو وضع قبیح شنیع وکناه عظیم شنیع ایله میان صغار وکبارده
شرمسار اولدوغندن ما عدا اسناد احصان ایله سنکسار اولمق احتمالی اولوب خیلی بیم
جان چکدی وتریاق توبه واستغفار ایله مار نفسک زخم بیم آری ایله بیمار اولان وجودینه
تیمار وبسط بساط اعتذار ایدوب شویله دیدی ای مسلمانلر نیلیم قنده کیده یم دیو نفس اماره مکاره
نه چاره ایده یم حال ومنالم بو قدرکه تا نقل اتمکه درمانم اوله وقوت نفسانیه یه غالب بر قوت
روحانیه م بو قدرکه صبر اتمکه تاب وتوانم اوله خلقدن بالکلیه انقطاع ونسا ایله معاملهدن
ابدی امتناع ایسه رخصت یوقدر زیرا حضرت فخر الانام علیه الصلوة والسلام

لا رهبانية ولا تبتل في الاسلام بيورمشلر در يعني دين اسلامده رهبان نصارايه
تقليد واتباع اتمك ونا ايله اجتماع وجماعدن بالكلية انقطاع اتمك يوقدر **مؤلفه**
طبعمده نا صحبتنه ميل وكشش وار دايم عجب اولمقده كشانه روش وار
اي مدعي اغنيا واصحاب دولتك سكون قلب صفا مقرونلريني وجمعيت درون حسرت
مشحونلريني موجب اولان اسبابدن بري دخي بودركه **بيت**
هر شب صنمي چو ماه در بر گيرند هر روز جواني از نو سر گيرند **ترجمه**
چكر پهلويه هر شب بر نگاري سيمبر آنلر يه هر كون يكي باشدن جوانلق كسب ايدر انلر
هر شب سپهر كبي كوكس كروب شويله ماهپاره لري سينه يه چكرلر كه صبح صادق
صباحت رخسارلرين كوردوكي كبي عاشق صادق اولوب حركات بر شيوه لرين كوردكجه خفقان
قلبه مبتلا اولوب يوره كي اوزره طوتار وكرميت مهر جماللري ايله شفق كلكونك
يوزي اولوب قانه قانه عاشقانه قانلر يوتار وسرو سرافراز انلارك نازيله خراماني
خراماني رفتارلرين مشاهده اتدكجه هواي محبتلري ايله جان ودلدن مايل بلكه جمالتدن يادركل
اولور **بيت** بخون عزيزان فرو برده چنك سر انكشتها كرده عناب رنك **ترجمه**
خون عشاقه باتورمش پنجه سيمين خوش چنكي وار صانمكم بر مقلري اوجنده حنا رنكي وار
پس بو مقوله انكشت نما هلال ابروي ماه لقالره مالك اولان اغنيا محالدر كه انلرك
مشاهدهٔ جمال باكمالني ودامن وصال فرخنده فالني الدن قويوب نامحرملره باقوب ارتكاب
مناهي ايدهلر يا زلال حلالدن ال يويوب بادهٔ نابه قاتيلان صو كبي حرامه آقوب حا
للرين تباه اتمكه اختيار روسياهي ايدهلر **بيت**
دلي كه حور بهشتي ربود ويغما كرد كي التفات كند بر بتان يغمايي **ترجمه**
كوكلكم آني يغما ايلدي حور بهشت ايلمك معشوق اولانلر كوريتور اكا زشت
شعر من كان بين يديه ما اشتهى رطب يغنيه ذلك عن رجم العناقيد **ترجمه**
تازه خرما استديكجه كمكه يانندهٔ بوله نخل خرمايه نيچون طاش اتمغه محتاج اوله
اما مفلس حضرت وسنك عيش تنك ايله لنك اولوب پاي اقتدارلري شكست اولان فقرالي

بي سروپا ودرويشان دلريشان بي نوانك اكثرينك دامن عصمتلري آلايش معصيت ايله
آلوده وپاي صبر وقرارلري راه كناهده تك وپو اتمكله فرسوده اولور وزياده آجلق ومحتاجلقلرندن ترك شعار عرض ووقار وخوان نعماده يغما كروزكه بندلكي اختيار ايدرلر
بيت چو سك درنده كوشت يافت نپرسد كين شتر صالح است يا خر دجال **ترجمه**
برتجي كلب عقور اتي بولسه صورمازاني كم اشتر صالح ميدر بو يا خر دجالمي
بلكه نيجه مستور الحال اولان پرهيزكارلر زور پنجهٔ فقره طاقت كتورميوب بالضروره مغلوب
وروزكار ذوركارك لكدكوبي ايله منكوب اولوب شرع شريف شاهراهندن چيقوب
ودنيالري كبي آخرتلرين دخي ييقوب نيجه درلو فساد اتمشلردر وباد حزان هواي نفس وزان
اولماغله عرض ونيك نامي ودين كراميلري اوراقن پريشان ايدوب برباد اتمشلردركه
بيت با كرسنكي قوت پرهيز نماند افلاس عنان از كف تقوي بستاند **ترجمه**
كشي آج اولنجق پرهيز اولور ناچار بي طاقه عنان اختياري دست تقوادن چكر فاقه
حكايت شيخ سعدي عليه الرحمه ايدربن كلمات حكمت سمات ايله سخن برداز اولدوغم كبي اول
درويش متدعينك عنان طاقت واختياري الدن كتدي هماندم غضبه كلوب صل سيف لسانن
اندي وتوسن نفس سركشني ضبط ايده ميوب وقاحت وكستاخلق ميداننده اسب فصاحت
يرينه فضاحت مركبني قالغندي وبنم اوزرومه هجوم ايدوب ايتدي كه اكابر واغنيانك
صافنده اولقدر مبالغه ايلدك وشودكلو كلمات پريشان سويلدك كه كوشن ايدنلرك قوتتم
واهمه سي شويله تصور ايدركه اهل سخا وجود اولان اغنيانك وجودي فقر وفاقه زهرينه
ترياق ويا مفتاح خزينهٔ ارزاق اوله اول اغنيا ديو افلاكه چيقاردوغك طائفه بر آوج
خاكدن پيدا اولمش وباد غرور وهواي نفس ايله زق منفوخ كبي طولمش بربلوك متكبر ومغرورلر
وخلقدن نفرت ايدجي برالاي خودبين ودلكورلردر ومال ونعمت دنيايه ونك زبونلري وجاه
منصبه دوزه نك مفتونلري دربرخسيسلر الا سفاهت ايله دكمه يه نظر اتمزلر الا كراهت ايله
علمايي حاشا كه الروجرارلردر ديو تحقير ايدرلر وفقرايي برالاي بي سروپالردر بي نوالردر ديو
تعييب وتعيير ايدرلر سرمايهٔ غرور واستكبارلري اولان مال بي مآللرينه ومدار زعم وپندارلري

نعم المال الصالح للرجل الصالح

اولان جاه و جلال لریله مجالسده جمله خلقدن یوقاری اوتورلر وکندی نفس قاصرلرین
زمرهٔ فضل و کمالدن یک کورورلر سرسوداز ده لرندر اول غرور و تکبر واول تعظیم و
تجبر یوقدرکه برفرده باشلرین قالدروب التفات ایدلر قنده قالدی که اداء زکات و صدقات
ایده لر حکایتک بوقولندن بیخبردرکه دیمشلردر هرکه بطاعت ازدیگران کمتست و بنعمت بیش
بصورت توانگرست وبمعنی درویش هرکمک کم طاعت و حقه نیازی از اولوب
غیریدن افزون اوله مال و منال و نعمتی عالم ظاهرده اول آدم توانگردر ولی
عالم باطنده بتر گفقیرچونکبستی بیت گرچه حقیر بحال کمند بخرچکیم کوزن چش شمار اگر کاو عنبرست
ترجمه بی معز اهل کماله مال ایله سه فخر کاو عنبر ده اولورسه انی طوت حزونچ کوتی
بن دخی اول مدعی زنامه دیدم که اغنیایه مذمت ایتمکی رواکورمه که درم مالکلری اولدقلری کبی
کرم دخی مالکلردر و مسلک لطف و احسانه سالکلردر عماندم کلامی ردایدوب ددی که قطعا
اندک خاشا انلر خداوندکرم دکللر بلکه درمک بندهٔ درم خریده و عبد مملوکلریدر و عالم
ظاهرک غنیلری بسه عالم معنینک مفلس مفلوکلریدر ابرآزدره کبی آبدار اولدقلرینک
فایده سی یوقدرکه کمسنه نک تارلاسنه یاغوب چاره ساز و سایه کستر اولمزلر و چشمهٔ آفتاب
کبی تابدار اولدقلرینک نفعی یوقدرکه کمسنه نک باشنه طوغوب پرتو انداز و ذره پرور اولمازلر
و توسن استطاعته سوارلردر اما جوانمردلک میدانند سورمزلر و رضای مولی ایچون برقدم ایلرو
قومغی رواکورمزلر و بردرم ویرمک لازم کلسه منت و جفاسز عطا اتمزلر و لا تبطلوا صدقاتکم
بالمن و الاذی خطابی ستطابی اشتمزلر و هزار زار و زور ایله جمع مال ایدرلر و کمال حسرت ایله
جانلری کبی صقلیوب عاقبت حسرت و ندامت ایله قویوب کیدرلر حکما دیمشلردرکه
ترجمه سیم بخیل وقتی از خاک بر آید که وی بخاک رود یعنی اولمه
بخیلک سیمی اول وقت چیقار زیر زمیندن کم تن سیمینی اول سیمک یرینه خوش کیره خاکه
بیت برنج و سعی کسی نعمتی بچنک آرد دگرکس آید و بی رنج و سعی بردارد ترجمه
رنج و سعی ایله حاصل اتدی بری بی مشقت خوش الدی کتدی بری
بریسی سعی ایله بر نعمتی ایدر حاصل بریسی اکا امکسز کلور اولور واصل

بن دخی ددم که اغنیانک بخل ایله موصوف ایدوکلوینه وقوفک یوغیکندی طمعکارلغک
وجرارلغک سبیلدر بوجهه هرکمکه حرص و طمع بربایه قویه وخلقه آب روده و کمکدن ال
یویه اکا کریم و بخیل یکسان کورینور و سخی و خسیس انوک نظرنده برده استغنا ایله
بو رینور سیم و زرک عیاری ینده وکین ینه محک بلور و عالمده ممسک کم ایدوکین
کدا اولانلر بیلور سیم و زرک عیاری همان محک بلور ممسک اولان کم ایدوکین
اهل نیاز بیک بیلورپس اول مدعی دونوب ددی که اغنیانک بخل و حسنی و طبیعتلرینک
دناءتنی تجربه اتمشم که قپولرنده نیچه غلیظ و شدید و تند و حدید شکل و هیکللری
سرهنکلرین و وجه عبوسلری کبی ابرولری برچین زبانی صوت نیچه دربانلر و درشت ادار
کریه اللقا عوانلر قومشلردرتاکه زیارته کلن عزیزلره رخصت ویرمیوب مقصدلرینه
صد ورد ایله و باب قبول و اقبالی سد ایله خاطر عاطرلرینه ایردلر و اهل فضل و تمیز
اولانلرک سینه سنه ال قیوب اوده برکس یوق دیو جواب عنیف ویره لر فی الواقع اول
دربانلرک سوزلری کرچکدرزیرا اوبله صاحب خانه کس دکل ناکس در و انوک ناکس ایدوکنه
اعلای صوت ایله منادی اولماقده قاپوسنده کی دربانِ بدزبان بس در بیت
انرا که عقل و حکمت و تدبیر و رای نیست خوش گفت برده دار که کس در سرای نیست
ترجمه کمکه یوقدر عقل و رای و لطف و احسانی انک اوده برکس یوق دیو خوش دیدی دربانی انک
کمده کم اولمایه عقل و حکمت و رای و وقار اوده برکس یوق دیو اعلی دیمشدر پرده دار
بن دخی ددم که انلارک بو بابده عذرلری مقبول و قاپولرینده اویله عبوس الوجه دربانلر
استخدام اتدکلرینک عقلا قاتنده وجهی معقولدر زیرا دهان حرص و آزلری باز اولمش
نیچه جرار طمعکارک جر و سؤاللرندن و میانلرندن اولان انبان نان و بیارلری بر نیاز اولمش
نیچه مرقع پوش گدای بی عارک رقعه و عرض حاللرندن عاجز و فرومانده اولوب جان عزیزلرندن
بیزار اولمشلردر انونکیچون ناچار بو وجهله تسترّی اختیار اتمشلردر لمؤلفه
ننه کلوب بذل مال اتسه غنیلر کدا اولانلره کلمز قناعت
انکیچون هر بری ایدوب تستر بزور اتمکدن ایدلر فراغت

اكر ريك بيابان شعير وتبر اولمق وكل صافى دُرّ اولسه بنه كه اكرك چشم حرص
طمعى بر اولمق محال وخارج دائره وهم وخيال در **بيت**

ترجمه ديدهٔ اهل طمع بنعمت دنيا ، پر نشود همچنان كه چاه بشبنم
پر اولمز نعمت دنيا ايله چشم طمع هركز ، كه شبنم چاهى طولدرمق اولور ميبيج عالمده

كثرت انعام وانفاقده مشهور آفاق اولوب منازل جود وسخايى طى ايدن حاتم طى كبى صحرا
نشين وباديه كزين ايدى اكر شهره كلوب قرار ايديدى ورفع رقعهٔ ايدن جرارلرى ارضايه نصب
نفس ايدوب فتح باب كرم وبذل دينار ودرم اتمكده جمله وارنى نثار وبسط سماط بر نعم و
اعلاى عَلَم عُلو همم اتمكده مقدار مقدورين ايثار ايديدى بنه اول عسكر جرارك قلزم زخار
كبى جوش وخروشندن عاجز وفرومانده اولوب ناچار كروراه برتيه به طوغرى فرار ايدوب بيچاره
آواره اولوردى وكدالرى اغنا ملاحظه سيله جمله ماملكنى افنا وكندوسنه فقر وفنا استيلا
اتمكله آكننده اولان لباس فاخرى مرقع پوش كدالرك پلاسى كبى پاره پاره اولوردى بنه اول
مدعى دوتوب بن اغنيانك جانلرينه مرحمت ايدرم زيرا الكرنده سرمايهٔ آخرت ايدهجك مالرى
وار اما جلب ثوابده كمال مرتبه اهماللرى واردر ديدى بن دخى ديدم كه انلرك حاللرينه مرحمت اتمك
دكل بلكه مالرينه حسرت چكرسين **لوالد** اى كدا اهل غنانك قايروب احوالن ديرايمش سين كه قيامتده پنجه زنوردل
حسرتك مالنه در اهل غنانك يوخسه ، حالنه رحم ايدر ايسك او قدر رحمت بول

وبالجمله اول مدعى ايله برى بريمزه دوشوب بو منوال اوزره محاوره ودور ودراز مجادله و
مناظره اوزره ايدك عرصهٔ شطرنج منازعه ده هر نه طرفدن كه پياده سوروردى دفعى اتوك
دفعى ايله مقيد اولوب اسب همتى ميدانه سوروب پياده لرين پريشان ومشوش ايدردم
وهر نه يوزدن شاهنه كيشت ايدردى هماندم فرزين كتوروب دوكرشى ايدردم وفيل كبى آغزين
آچوب اوزره هجوم اتدكجه فى الحال ادلهٔ قاطعه وبراهين ساطعه سلاحلريله خرطوم همتين
شكسته ودم وطعن ايله بر اولان دهان منحوسين بسته ايدردم واول فرزين كبى كجرولك
ايدوب وادى ضلالته كتدكجه بن دخى رخ كبى راست روكك ايدوب شاهراه حقه كيدردم تاكه بنه
قدرت وطاقتنده نه قدر نقدى وار ايسه اويناندى ومناظره تيرك شنده نه دكلو دليل وحجت تيرى

وارايه

وارايه نشانهٔ اصابت اتميوب جمله سين بيانه اتدى عاقبت بن مدعامى اثبات ايدوب انى مسكات
وعرصهٔ شطرنج عناد ولجلاج ده لجلاج كچينوركن بنچه مقدمات حكمت سمات منصوبه لريله انى
مات ايلدم **ق** پان تاسير نيفكنى از حملهٔ فصيح ، كو را جز اين مبالغهٔ مستعار نيست
دين ورز ومعرفت كه سخن دان سجع كوى ، بر در سلاح دارد وكس در حصار نيست
ترجمه معرفتدن بهره سى يوق بر زبان آور سكا ، حمله ايلرسه نه غم زيرا اولور جاهل جرى
قاچمه اندن قارشو طور مردانه الزام ايلكم ، لفظ بى معنى در انك سوزلرينك اكثرى
سن همان تحصيل علم ومعرفت قل حالى كور ، قيل وقال ايله قالوب ظاهرده كزر مسخرى
كم سخن پرداز بكزر شو حصاره كم انك ، جمله آلاتى مكمل ليك يوق برجنك ارى
بر زبان آور هجوم اتسه سكا قاچمه صقن ، انده معنى يوق همان وار بر اداى مستعار
دين وعرفان كبينه سوايت كه انك صورتى ، جمله آلاتى مكمل جنك ارى يوق بر حصار

پس اول مدعينك سوبليه جك قيل وقال وتمسك واحتجاج ايده جك بر دليلى قالمامغله كنى
حضار مجلس ميانننده ذليل وخوار ايلدم وبى حيالكى وخليع العذارلكى واريكن بنه ناچار
رسواى وشرمسار ايلدم همانم مكالمه يى قويوب مشاتمه يه ومجادبه يى مضاربه ومحاربه يه
باشلايوب بكا تعدى دستش دراز وبيهوده دشنام اتمكه آغاز اتدى زيرا جاهللرك
عادتى بودر كه علما ايله مباحثه ومناظره ايدوب فرومانده وملزم ومبهوت اولوب لال وابكم
اولدقده دلتنك اولوب سلسلهٔ جنك وغوغايى تحريك اتمكه آغاز وبد زبانلق ودست درازلق
دروازه سنى باز ايدرلر نته كم لا ابى حكه مخلت رب جليل حضرت ابرهيم خليل صلوات
الله تعالى على نبينا وعليه وعلى سائر الانبياء والمرسلين اتاسى آزر بت تراش ايله امر دينده
كفت وشنيد وكلمهٔ توحيد رب مجيده دعوت مقدماتنى تمهيد ايدوب يا ابت لم تعبد ما لا يسمع
ولا يبصر ولا يغنى عنك شيئا كلام شريفين سوبلدكده اى اتا سميع وبصيرى وحيات وشعورى
اولمايوب سنون دفع بلايا بر حاجتكى روا اتمكه ذره قدر قدرتى اولميان جماداته نيچون عبادت
ايدرسين ديو خطاب ايلدكده آزر بت پرست سوبليه جك سوزى قالمامغله مبهوت ودهبسته
وسراپا شكسته اولاجق اصنامى بر ناحق كبى خاطر شكسته اولمغن حميت جاهليت ايله عرق

ضلالتی حركته كلوب وبت پرست لك پیشه سی كبی زبردست لك پیشه سن الوب اراغب انت عن الهتی یا ابرهیم لئن لم تنته لارجمنك دیو تهدید وتشدید ایلدی یعنی یا ابرهیم سن بنم بونجه زماندن برو عبادت اتدوكم معبودلرمدن اعراض وبكا مخالفت ایدوب اعتراض می ایدرسین اكر بو مخالفتدن فراغت اتمزسك البته البته سنی رجم ایدوب عقوبت ایدرم دیو وعید سنی یمین ایله تاكید ایلدی پس اول مدعی بی بی هنر دخی آزر طاغیه كذا ایلیوب بكا شتم ودشنام ایلدی بن معارضه بالمثل ایدوب رد كلام ایلدم اول بنم كریبانمی طوتوب دریده اتدی بن دخی انك ریشنه یاپشوب مانند خرد م ببریده اتدم

اودر من ومن در وفتاده	خلق از پی ما دوان وخندان
انكشت تعجب جهانی	از كفت وشنید ما بدندان
اول بكا بن اكا دوشوب كولرك	اردمزدن كلوردی خلق جهان
كفت وكومز كوروب تعجب ایدوب	هر بری برمغ ایصردی جهان

حاصل كلام اول مدعی بدنام بر دشنام ایله مجادله ومدافعه ایدرك مجلس شرع شریفه مشارعه وقاضی حضورنه واروب مرافعه اتدك وما بینمزده واقع اولان نزاع وجدالی تصویر وجاری اولان قیل وقال نقیر وقطمیر تقریر اتدك ومرتبه كشاكشه قریب اولان خصومت كشاكشی حكومت عدل ایله فصل ایدوب حق ایله قضا واغنیا ایله فقرا میاننده اولان مراتب فرقی حق ادا ایله اتمك ایچون اول حاكمی حاسمی رضامز ایله تحكیم وزمام كلاممزی دست رد وقبولنه تسلیم اتدك قاضی بزم صورت وهیئتمزه نظر دقت ایله نظر اتدكده وتفاصیل قیل وقالمزی سراپا اشتدكده باشنی كریبان تفكره چكوب خیلی ملاحظه وتامل اتدی نیجه زماندن صكره باشین قالدروب بكا خطاب ایدوب ایتدیكه سنكه اغنیا حقنده ثنا وستایشی حد كماله یتوردك وفقرا ودرویشلر حقنده جفایی روا كوردك امدی معلوم اولاكه هر یرده كه كل وار دیدند خار دخی واردر وهر یرده كه نشاء خمر وار صو كندن خمار دخی واردر وهر محلده كه دفینه بی شمار وار انك اوزرنده مار دخی واردر وهر دیارده كه در شهوار وار یاننده نهنك مردم خوار دخی واردر دنیانك لذت عیش وصفاسی قفاسنده نیش اجل پر تشویش جفاسی ایله نیجه

اكدار

اكدار واردر وفردوس اعلانك نعیم جاودانی اوكنده مكاره دنیویه وشداید اخرویه دن قت قت چكلمش نیجه دیوار واردرکه حدیث شریفده حُفَّتِ الجَنَّةُ بالمَكارِهِ بیورلمشدر یعنی جنت كه جای سرور وشادمانی ودار حضور جاودانیدر كرك دنیاده كرك عقباده كونه كونه ریاضت ومشقت ایله محفوفدر یعنی جنتك جمله اطرافنی دورلو دورلو زحمت وشدت احاطه اتمكله طریقی غایتده مخوفدر طالب حق اولان سالك صادق اول دربندلری بر بر كچدیكن بودار غرور دن اول سرای سروره وجای حضوره داخل اولامز واول زهرلری كاسه كاسه اچمدیكجه بو جنت فانه برخوردن اول عشرت خانه حور اولان قصوره ولذت شراب طهوره واصل اولامز حاصل كلام بودركه هر نوشك بر نیشی وهر عیشك بر تشویشی وهر جدوارك بر بیشی واردر

جور دشمن چه كند كر نكشد طالب دوست	كنج وماروكل وخار وغم وشادی بهمند
چكیلوب نیلیه اغیار المن طالب یار	چونكه بر یرده اولور كنجله مار وكل وخار
هر سرورك غمی یانینجه مقرر بیله در	دایما بویله دور ایده در لیل ونهار

باغ وبستانه نظر اتمزمیسین كه ایچنده بید مشكی وار ایسه چوب خشكی دخی واردر امدی زمره اغنیا ایچنده دخی شكر نعمت ایدن وار ایسه كفران نعمت ایدن دخی واردر وخلقه فقرا ایچنده دخی شدت فقره صبر ایدوب طاقت كتورر وار ایسه تحمل ایدمیوب اظهار ضجرت ایدن دخی واردر اغنیانك سخاوكریم اولانلری ثنا ومدحه لایقلر در اما خسیس ولئیم اولانلری ذم وقدحه مستحقلر در كذلك فقرانك صابر وقناعته جابر اولانلری عالم معنانك سلطان عالیشانلری اما توكل وتحمل شعارندن عاری ونهر سائل كبی طریق جزع وسؤالده جاری اولانلری ایكی عالمك مفلس صاحب حسرتلریدر

اكر ژاله هر قطره دُر شدی	چو خرمهره بازار ازو پر شدی
اكر كم ژاله نك هر قطره سی اولسیدی بر لؤلؤ	اولوردی انجودن خرمهره وش بازارلر مملو

پس حضرت حقك جل وعلا درگاه عزتنه مقرب اوللر درویش پیرتلی اولان اغنیا واغنیا همتلی اولان فقرادر اغنیانك افضلی اولدركه درویشلر غمن چكوب واحسن كما احسن الله الیك امر شریفن اونوتمیه وفقرانك اكملی اولدركه اغنیادن مستغنی اولوب غنای قلبه مالك

ومن يتوكل على الله فهو حسبه شاهد اهنه سالك اولوب توكلدن بعيد بر مخالف يول طوتيه
بس حكمى تير قضا و قدركبى ماضى اولان قاضى بكا بو وجهله خطاب ايدوب بيان وجوه
وكلام حقه تنبيه ايتدكدن صكره دونوب روى خطاب عتابى اول درويش مدعى جانبنه توجيه
ايدوب ديديكه سنك اغنيا حقنده مشغول مناهى و مست باده ملاهى بر الاى متكبر و مغرورلر
و حمقت و بخل ايله منفورلردر ديو زبان درازلق ايتدك امدى سكا دخى معلوم اولدكه جمله اغنيايه
بر كوروب سوء ظن ايلمك ان بعض الظن اثم مقتضاسنجه فاسددر و سلب كلى متعذر ناقى
بازار اعتبارده متاع فاسد كبى كاسددر اكرچه زمرهٔ اغنيا ميانندن سنك ديدككى اوصاف
ذميمه ايله موصوف بر طائفه واردر كه قصور همت و كفران نعمت ايله موصوف در جمع مال و منال ايدوب
خزينه لرينه قويلر و دفينه بى شمار اوزرنده كى مار كبى هميان لرى يانن بكليوب اوتورورلر
و كندى هوا و هوسلرينه صرف ايدوب كيسه يه درم لر و بر فقير محتاجه زكوة و صدقه ويرمزلر
اكر قضا ده زمينه بر قطره باران ياغماىوب بلاى قحط و غلا عالمه استيلا ايتمكله خلق
جهان حسرت نان ايله ناتوان اولسه يا خود ناودان آسمان برشاىوب دريالر طاشوب
طاغلر باشنه اشوب بر عظيم طوفان اولسه ينه كندى مال و نعمتلرينه اعتماد و قوتلرينه
استناد ايتمكله فقرا و ضعفانك چكدكلرى بلا و محنتى بر سيش ايتمزلر و حق تعالى
حضرتندن خوف ايتميوب و اطعموا الطعام على حبه مسكينا ويتيما واسيرا خطاب مستطابنى
اشتمزلر و دنيا و آخرتلرينه نافع بر ايش ايتمزلر و دخى باك و بى پروا بو مضمونى ادا ايدرلر

كر از نيستى ديكرى شد هلاك / مرا هست بط را ز طوفان چه باك
ورا كبات نياقا فى صفواء جرها / لم يلتفتن الى من غاص فى الكثب
ناقه اوزره هودجه بخشنده زنلر كيدر / ريك صحرايه باتان افتاده يه ايتمز نظر
دونان چو كليم خويش بيرون برند / كويند چه غم كر همه عالم مردند
قورتارنجه كليمنى نامرد / ديركه خلق جهان اولرسه نه درد

اما بو زمرهٔ اغنياده بر طائفهٔ عليه دخى واردر كه خوان بى الوان نعمتى و سماط احسانى
بى منت بساط زمينه بسط ايدوب فقرا و ضعفايى اول نعمايى يغما ايتمك ايچون اوتورتشلر

وسخاو

وسخاو كرم و بذل دينار و درم صلاسن اوزنايه صالوب آفاقه ولوله دوشورمشلردر و علما و
صلحا خدمتنه ميان همتى بنداىدوب اطعام و انفاقده تشمير ساق و خلقه خنده رولك و كشاده
ابرولك كوستروب تواضع و اشواق و محاسن اخلاق ايله تسخير آفاق ايتمشلردر و اجعل لى لسان
صدق فى الآخرين مصداقنجه دنياده ذكر جميل طالبلرى و اغفر لنا وارحمنا انت مولانا دعاسيله
عقباده مغفرت رب جليل راغبلرى و سعادت دنيا و آخرت صاحبلرى در پادشاه عالم
مظفر اللواء منصور العلم مظهر تأييد رب مجيد الغالب على كل جبار عنيد مالك زمام
خافق ثغور اسلام وارث ملك سليمانى افضل ملوك زمان مظفر الدين ابو بكر بن سعد اسعد الله تعالى ايامه و نصر بالنصر العزيز
اعلامه حضرتلرى كبى كه اصل لطف و احسانه سالك و اخلاق ستوده يى احراز ايله اقرار خلق ملوكى ايتمكه مالكدر

پدر بجاى پسر هرگز اين كرم نكند / كه دست جود تو با خاندان آدم كرد
خداى خواست كه بر عالمى ببخشايد / ترا برحمت خود پادشاه عالم كرد
ايتمكه قادر دكلدر اوغلنه هركز پدر / دست جودك ايتدوكى الطاف نوع آدمه
استدى حق عالمه بخشايش و احسان ايده / رحمتندن پادشاه ايتدى سنى بو عالمه
لله الحمد شاه دين پرور / داور اكرم ستوده سير

آسمان دركه سكندر در / معدلت كستر مظفر فر / حافظ الدين ناصر الاسلام
شهريار مظفر الاعلام / لابس افسر سليمانى / وارث خاندان عثمانى
ملكى الخصال والاخلاق / مايهٔ لطف و رحمت و اشفاق / جمله سرورلرك سر افرازى
يعنى سلطان احمد غازى / رفع الله قدره الاكبر / شرح الله صدره الانور
خلد الله ملكه ابدا / دام للخلق سيدا اسندا / لطف حقيله اولدى اول اودر
بو صفات حميده يه مظهر / ذات پاكى جهانه رحمتدر / سايه انداز فرق امتدر
سدره مانند سايه كستردر / برك اقبالى تازه و تردر / سايه سنده صفاده در عالم
استراحتده در بنى آدم / سبب انتظام عالمدر / پادشه لق اكا مسلمدر
لطف شهبازين آشكارايلر / نيجه دل مرغنى شكار ايلر / كوستررتا شود كلو احسانى
كنديه قول ايلر انسانى / لطف و احسانى كم بيانىدر / طى كن نام خاتمى طى در

ایتدی اجرا اول شه آفاق   حسن اخلاقی ایله استرقاق   بر شهنشاه حال نشان در اول
مهر افلاک عز و شان در اول   قدری افلاکه حصر اولمقده   ینه کون کبی کوکلی الچقده
شاه عالی ایکن تر فعدن   ینه حالی دکل تواضعدن   یر یوزنده چو سایهٔ حقدر
خیر محض ایدوکی محقق در   اولدی عالمده شمدی اول سرور   کثرت ماثر و سینه سر دفتر
طلعت صورت ملک کبیدر   تخت پاینده سی فلک کبیدر   رهبر اوکنده دعا ایدر جاوش
مه آکابر غلام خلقه بکوش   یدی اقلیمه اتسه شوق جوش   صان ایدر هفت بحر خوش و خروش
کندی بر پادشاه عالیشان   خلقی آنا که خلق درویشان   تاج و تخت ایله افتخار ایتمز
عسکر و مال اعتبار ایتمز   صورتا بر شه معظم در   لیک معنیده ابن ادهم در
مطلبی حق رضاسیدر انک   قدری بو قدر یانده دنیانک   کیجه کوندز خدایه عابد در
صد جلوه عامر المساجد در   نور حق طلعتنده لامع در   نامی آرایش جوامع در
جمله انواع خیری جامعدر   بری دخی بنای جامع در   دولتنده یتوب او خیر اباد
قیلنه نیجه جمعه و اعیاد   نیجه ییللر او صاحب خیرات   ایده آنده اقامت جمعات
نام نامینی اکوبن خطبا   ایده لر منبر اوزره بویله دعا   ابد الله ظل اقباله
حصل الله کل آماله   دایما میلی خیره در انک   اوله عمری دراز و سلطانک
ایدر اجرای امر شرع شریف   امرینی که ایده مز تحریف   قلبی کنجینهٔ معارف در
بر کرم کانی شاه عارف در   شیخ سعدی بو عصره قاله ایدی   نعمتندن نوال اله ایدی
کورسه ایدی بو داور دورانی   بلسه ایدی بو وضع و بو طوری   کندی سلطانن ایلمزدی یاد
ایتمز ایدی مناقبن ایراد   بلکه بو شاه نیک اوصافی   مدح ایدوب خوش اولوردی قصافی
کتبنده ایدردی اکا ثنا   ایلر ایدی مناقبن انشا   کورمدیسه نه غم بو دورانی
بر بنی طوغدی سعدی ثانی   یعنی استاد و والد ماجد   جامع مجد و طارف و تالد
ربنا بالنعیم اکرمه   فی ریاض الجنان نعمه   فی سریر السعود اقعده
بسرور الشهود اسعده   اولدی مداح آل عثمانک   اول سلاطین معدلت دانک
ایتدی تا شو بله محمدت خوانلق   یاراشور نه ایتدی حسان لق   یازدی اوصافنی او شاهلرک

اول خواقین دین پناهلرک   عالمه نشر ایدوب سفرلرینی   کوستروب صورت ظفرلرینی
خوش بیان ایلدی سیرلرینی   نظمه چکدی هنر کهرلرینی   هر برین یازدی بچه دفترده
سکهٔ مدحی قازدی مرمرده   عرض ایدوب عجب جواهرلرین   بلکه جوهرده قازدی تکرلرین
قایلادی عالمی فتاواسی   نیجه کم حسن نظم و انشاسی   فاضل کامل الفضایل ایدی
کاشف عقدهٔ مسائل ایدی   قلمی کم مجیب سایل ایدی   چشمه ساد علوم سائل ایدی
لطف تعبیری ظاهر ایدی انک   یمن تدبیری باهر ایدی انک   ایلدی دین و دولته خدمت
حق رضاسیچون ایتدی چوق همت   هم بولندی غزای اکبرده   طرف حقده ایدی هر یرده
سوق خیر ایتدی اول سلاطینه   تقویت ویردی دولت و دینه   ایلیوب آنلرک ثنالرینی
خیر له الدی چوق دعالرینی   منت الله اسعد داعی   شمدی اولدی بو خدمته ساعی
اول شهنشاهه انتساب ایتدی   شرف و دولت اکتساب ایتدی   وضع میدانی اجره دلدلر
کلشن مدحی ایچره بلبلدر   بو کلستانده ایلیوب آنی یاد   مدحی اوصافنی ایدر تعداد
نعت ابیاتنی ایدوب انشاد   روح سعدیی دایم ایدر شاد   اول شهنشاه مکرمت آثار
تخت بخت اوزره دایم ایده قرار   لطف حق دایما اولوب واقی   حفظ ایده اول فرشته اخلاقی
خیر ایله ذکرن ایلیه باقی   طوته ذکر جمیلی آفاقی

آمین بجاه سیدنا محمد النبی العربی الامین صلی علیه مالک یوم الدین وعلی آله
الطیبین واصحابه الطاهرین اجمعین

شیخ سعدی علیه الرحمه

نقل ایدر که چونکه اول قاضی حکومت انداز نصیحت پرداز کلامنی بو مقامه ایرشدروب
سلسلهٔ سخنی دور و دراز ایتدی و فصاحت و بلاغت میداننده سمند مبالغهی بینزم
قیاس ایتدی و کمز مرتبه دن ایلرو کچروب یمین و یساره خیلی ترکتاز ایتدی لاجرم انوک حکم قضاسی
مقتضاسنه رضا ویرملکه اختیار ایتدک و مضی ما مضی دیوب اورتامزده اولان ماجرادن اعتذار
ایتدک و مدارات و حسن معامله مسلکنه سلوک ایدوب الصلح خیر آیتن اوقودق و طرفیندن صدور
ایدن قصوری تدارک ایچون تنزل ایدوب بر بیر بیرک اباغنه باش قودق و صفا یوزندن بربرمزک
بر بیرینی بوس و کنار ایدوب دوستلق و دستمال ایله رخسارهٔ مصافاته قونان کرد کدورتی سیلدک

وطناب اطناب طی اولنوب بو دو بیت ایله ختم کلام قیلندی

مکن زکردش کیتی شکایت ای درویش — که تیره بختی اگر هم برین نسق مردی

توانکرا چو دل و دست کامرانت هست — بخور ببخش که دنیا و آخرت بردی

جرخ کجرو کردشندن شکوه اتمه ای فقیر — کم بو حال اوزره اولرسه تیره بخت اولورسقن

چون الک بول هم درونک شادمان در ای غنی — هم یه هم باغشله بول دنیا و عقبا دولتن

باب هشتم در اداب صحبت

دنیاده مال و منال کسبی عمر عزیزین خوش کچروب حضور و آسایش اتمک ایچون در یوخسه عمر عزیز جمع مال و منال ایدوب اظهار آرایش و نمایش اتمک ایچون دکلدر چشم بصیرت بینا بر عاقل دانایه سؤال ایدوب عالمده نیک بخت و بدبخت کمدر دیدیلر جواب ویروب دیدیکه نیک بخت اولکمه خورد و کشت وبدبخت اولکه مرد و هشت نیکبخت اولدر که دنیاده بیوب ایچوب اکر آخرته ایچمک ایچون ایلیه نعمتنی زاد لیک بدبخت اولدر کیم بیمیوب بیدر ییوب کندیسی مفلس کیدوب وارثلرینی ایده شاد بو نظمده الدنیا مزرعة الآخرة حدیث شریفنه اشارت واردر

آخرت تحصیلن اتمکدر بو دنیادن مراد — غافل اولمه کیم بونده کورمیه زاد معاد

ایلدی عقبا ایچون دنیایی حق بر مزرعه — بونده هر نه اکسک اند آنی ایلرسین حصاد

مکن نماز بران هیچکس که هیچ نکرد — که عمر در سر تحصیل مال کرد و نخورد

نماز قلمه هیچ خیر اتمین بر ناکسه صاقن — که عمرن ماله صرف اتدی ولیکن کورمدی نفعن

حضرت موسی کلیم علی نبینا و علیه الصلوة والتسلیم کندیلره قرابتی و کمال فقر و فاقه‌سی اولدوغی جهتدن ترحما تعلیم اتدکلری علم کیمیا برکتی ایله خزاین اموالی حد عدد و شماردن افزون اولوب لکن مظهر عدایت اولمماغله جاه ضلالتده سرنکون و بخت برکشته کبی دنیاده و عقباده وارون اولان قارونه حق سبحانه و تعالی حضرت سوره قصصده حکایت بیوردوغی اوزره احسن کما احسن الله الیک دیو خطاب ایدوب بنی اسرائیله فرض اولنان زکوة اداسیله امر اتدکده کلام حضرت کلیمی سمع قبول ایله اشتمدی و حقه یار ارایش اتمدی بلکه کندیه بولن اتدی و فتنه و فساد دروازه‌سن باز اتدی و حضرت کلیم علی نبینا

ولیه

وعلیه الصلوة والتسلیم حقنده افترایه اجترا ایدوب حاشا ناسزا سوز سویلمکه آغاز اتدی عاقبت فخسفنا به وبداره الارض مضمون عبرت نمونینه مظهر اولدی و مدار تکبر و غروری و باعث شر و شروری اولان مال و منالی و احمال و اثقال ایله بیله یرلره کیروب سزا اولدیغی جزاسن بولدی اتدی قارونه نصیحتله کلیم الله کلام تا که شکر نعمت ایدوب مالنک نفعن بوله

جان قولاغله آنی اشتمدی لعل ناقبول — عاقبت بولدو غنی قرآنده اشتدک اوله

اتمدی قارون وارون بخته اصغی سیم و زر — امر حق ایله آنی مالیله طوتدی بوتدی یر

سن دخی کفران نعمت اتمه شکر ات ای غنی — کم بیور مشدر خدا قرآننده تجزی من شکر

کوردی قارون غرور ماله دوشوب — بغی و عصیان طریقنی طوتدی

پند موسی کلیمی طوتمدی اول — عاقبت یر آنی طوتوب بوتدی

آن کس که بدینار و درم خیر نیندوخت — سر عاقبت اندر سر دینار و درم کرد

خواهی متمتع شوی از نعمت دنیا — با خلق کرم کن که خدا با تو کرم کرد

درهم و دینار ایله خیر اتمینلر عاقبت — مال سوداسیله سردن کجدی خسران ایلدی

لسان عربده جود ولاتمنن فان الفائدة الیک عایده کلام منثوری مذکور و مثل سایر کبی دائر و مشهوردر

لطف و احسان ایله اما وضع منت ایلمه — کم انک نفعی سنه اوز نفعکه عاید اولور

بس شو مالک کم سکا راجع اوله نفعی سنه — انوکیله غیره منت ایلمک بارد اولور

درخت کرم هر کجا بیخ کرد — کذشت از فلک شاخ بالای او

کر امید واری کز و بر خوری — بمنت منه اره بر پای او

نخل احسان و کرم هر یرده کم کوک بغلیه — شاخ و بالاسی انک چرخ معلادن کچر

میوه سندن بهره استرسک قو وضع منت — کم دبندن آنی منت دستره‌سی بجر

بو مضمونه ولاتمنن تستکثر کلام شریفی ایله یا ایها الذین امنوا لا تبطلوا صدقاتکم بالمن والاذی خطاب منیفی ناطق در

شکر خدای کن که موفق شدی بخیر — ز انعام و فضل او نه معطل کذاشتت

منت منه که خدمت سلطان همی کنی — منت شناس ازو که بخدمت بداشتت

سنی خیره موفق ایلین مولایه شکر ایله	کمال فضل و جودندن سنی چون اتمدی تعطیل
صقن سلطانه خدمت اتمک ایله ایلمه منت	اوساکه امر اتدوکینی بلکه الله منت بیل

عالمده ایکی کسه رنج بی عائده وسعی بی فائده ایله چکدکلری امکی هبا هبا و جانلرینه
بیهوده جفا اتدیلر بیری اولدر که جمع مال و منال اتدی اما انونک ایله دنیوی و اخروی بر منفعت
واصل اولمدی بری دخی بودر که تحصیل علم و کمال اتدی اما مقتضای علم ایله عامل اولمدی

علم چندانکه بیشتر خوانی	چون عمل در تو نیست نادانی
نه محقق بود نه دانشمند	چار پایی برو کتابی چند
آن تهی مغز را چه علم و خبر	که برو هیزم است یا دفتر
چونکه علم اوقومقده کامل ایمش	عملک اولمینجه جاهل ایمش
صورتا بقلر انسان ایمش	لیک معنی یوزندن حیوان ایمش
بویله انسان اولور مثال حمار	که اوله وصفی یحمل الاسفار
اهل دانشه کل برابردر	کتب علمی یوکلنور خردر
عقل و ادراکی یوق نه بیلور اوخر	جلدوکی یوک اودکی یا دفتر
علم و کمال و دین بیمین تربیت و تقویت

ایدوب تکمیل نفس ایله تحصیل رضای خدا ایچوندر جل و علا یوخسه تحصیل دنیای بی بقا ایچون دکلدر
علمی دین پرورلک ایچون کسب ایدر اهل نظر	انی تن پرورلک ایچون صاتمه سن ای بی خبر

خوکه پرهیز و علم و زهد فروخت	خرمنی گرد کرد و پاک بسوخت
لکه علم و پرهیز و تقوایی ایلیه منصب دنیایه سبب	بکزر اول ابلهه کم خرمنی جمع ایدوب دخی یاقه آتشه

علم و پرهیز و زهدی لکه صاتر	خرمنی جمع ایدرده ناره آتر

شعار تقوی و پرهیزدن عاری اولوب علمیله عامل اولمیان عالم بر مشعله دار
نابینایه بکزر که خلقه رهنمالک ایدر اما کندیسی کورمز

عالم اولان عامل اولماینجه بولمز مقصدی	خلقه هادی اولمق استر کندی اولمز مهتدی

بی فائده هر که عمر در باخت	چیزی نخرید و زر بینداخت
لکه بی فائده صرف ایلیه نقد عمرین	عامل اولمایه ولی علمی ایله ایلیه لاف
بکزر اول تاجره کم نسنه صاتون الدی هیچ	چوروب الده کی سرمایه سین اتدی تلاف

عقلانک رای عالم آراسیله رخساره مملکت حسن و جمال و اهل صلاح و فلاحک

انوار زهد و تقواسیله دین اسلام کمال بولور ملوک و سلاطین اکر صاحب تخت و تاج لردر
اما ینه عقلانک پند و نصیحت لرینه محتاج لردر عقلانک تقرب سلاطینه
چندان احتیاجلری یوقدر سلاطینک نصیحت عقلایه احتیاجلری ارتوقدر

پندم اکر بشنوی ای پادشاه	در همه دفتر به ازین پند نیست
جز بخردمند مفرما عمل	کرچه عمل کار خردمند نیست
دکلر ایسک پندمی ای پادشاه کامیاب	بولنمز ابری پندی یازمشدر هر کتاب
منصبی نادانه تفویض اتمه عهده اناویر	عاقل اولان کرچه کم منصبدن ایلر اجتناب

عالمده اوچ نسنه اوچ نسنه سز پایدار اولمز مال تجارتسز و علم بحث و مناظره سز
و ملک و سلطنت سیاستسز برقرار اولمز لا یقوم الملک الا بالسیاسة مضمون شریفی اوزره سلطنتک
مداری سیاستدر یعنی عباد و بلادی مراسم شرع شریف اجراسیله ضبط و حراستدر

وقتی بلطف کوی و مدارا و مردمی	باشد که در کمند قبول آوری دلی
وقتی بقهر کوی که صد کوزه نبات	که که چنان بکار نیاید که حنظلی
کاه لطف ایله مدارا ایله سویله سوزکی	اوله کیم بنجه کوکل صید ایده سین رفقله کل
که سوزک شدتیله سویله که یوز کوزه نبات	که مزاجه یارامز نافع اولور بر حنظل

یارامزلره مرحمت اتمک وقتی کم در زیرا حقیقتده ایولره جفا و ستمدر
و ظالملری عفو اتمک غایتده خطادر زیرا مظلوم اولان فقرایه جور و جفادر

خبیث را چو تعهد کنی و بنوازی	بدولت تو کنه میکند بانبازی

رعایت ایلیوب شاها قورایسک جاهل ظالمده	شریک اولورسکا اتدکلری جور و مظالمده
ظالمی کورزلسک رعایتله	ظلم ایدر دولتکده شرکتله

پادشاهلرک کاه کاه نظر محبت ایله نکاه ایدوب اتدکلری التفاتلرینه اعتماد اتمک کرک اطفالک
خوب و دلپسند آواز بلندلرینه مغرور اولوب انی باقی اعتقاد اتمک کرک زیرا پادشاهلرک
التفاتی بر وهم و خیال ایله متبدل اولور و اطفالک نفس خوبی و نغمه مرغوبی بر خواب
احتلام ایله متغیر اولوب لطافتی زائل اولور

صانمه کم اولمیه زایل اول حال ‌ ‌ ایکیسی داخی اولور خواب و خیال
معشوق عزادر دوست راحل تنرهی ‌ ‌ ورمیدهی آن دل بجدایی بنهی
ویرمه عشاقی چوغ اولان پاره دل ‌ ‌ کم جکرسین درد هجریی متصل

درون سینه کده اولان هر راز نهانی دوستلرکه بیان ایدوب عیان اتمه نه بلورسین شاید برزمان دشمن اولوب سنی مغلوب ایده، و دشمنکه قادر اولدیغک قدر ضرر ایدرد انجمه احتمالدرکه برزمان دوست اولوب تقریر بالاحسان ایله سنی محجوب ایده

دوسته هوسترکی اتمه عیان ‌ ‌ دشمن اولورسه سکا ایلر زیان
دشمنکه داخی چوق اتمه جفا ‌ ‌ شاید اوله دوست صاحب وفا

درون سینه‌ده اولان راز نهانی برفرده آفریده یه سویلمه و هر نه قدر دوست مخلص دخی اولورسه یه احتراز ایدوب حقه سربسته رازیی باز ایلمه زیرا اول دوستک دخی نیجه خالص مخلص دوستلری و همرازی و همپوستلری واردر انلرک دخی کذلک نیجه یارغارلری و احباب وفادارلری واردر بس بو سلسلهٔ احباب قتی دور و دراز اولور یا بو قدر آدمک سمعنه واصل اولان راز نیجه راز اولور عالمده سنک سترکی بینه سندن زیاده کیم صاقلامز رازکی سن صاقلامینجه یا غیرلر صاقلامق احتمالیدر

رازوکه واقف اولانلر نیجه پنهان ایلسون ‌ ‌ انی سن فاش ایلینجه غیرلر پنهان ایلسون
کل سر جاوز الاثنین شاع ‌ ‌ کلام زبان زدهٔ عالمیان در و ایکی قاتنلی عابد نتوره

اول شفتین دطشره چیقان سرک عالمه فاش اولوب دیللرده داستان اولدوغی کونکبی عیان در

صاقله رازک درون سینکده ‌ ‌ راز جان کبی آشکار اولمز
کمه نک کنج رازنه هرکز ‌ ‌ غیری کمسه خزینه دار اولمز
خامشی به که ضمیر دل خویش ‌ ‌ باکسی کفتن و کفتن که مکوی
ای سلیم آب زسرچشمه ببند ‌ ‌ که چو پر شد نتوان بستن جوی
ابسم اولمق یکدرر راز نهانی یارکه ‌ ‌ کشف ایدوب اغیاره فاش اتمه دیو بند اتمه‌دن
آبی تا سرچشمه‌دن سد ایده کورای ساده دل ‌ ‌ یوخسه طاشقین سیل اولدقده قالور بند اتمه‌دن
چشمهٔ حیوان کبی درده کی راز نهان ‌ ‌ صاقله بس انی درون سینه‌کده جان کبی

شویله‌کم

شویله کم طاشوب دریا نکرن چقارسه طشره یه ‌ ‌ ضبط اولنمز عالمی قابلار کیده رطوفان کبی
بر سخن در نهان نبابدکفت ‌ ‌ که بهر انجمن نشاید کفت
شو سوز کم اشکار اسویلک جایز دکل آنی ‌ ‌ نهانی کمسه یه آچمه که زیرا فاش اولور آنی

بر ضعیف دشمن که سکا اطاعت صورتن کوستروب تملق و اظهار محبت و تعلق ایده انک مرادی همان اولدرکه حیله‌سی وسیله‌سیله عداوتی قوت بوله و سنی اغفال انمکله فرصت بوله حکما دیمشلردرکه وکه بر دوستک صداقت و محبتنه اعتماد اولنمز یا دشمنلرک تملقنه و صورتا دوستلر اخلاقی ایله تخلقنه نیجه اعتقاد اولنور هرکمکه بر کوچک دشمنی حقیر و حقیر عد ایلیوب و ضرا ایله تعبیر اتمیه همان اکا بکزرکه بر جزء آتشی سوندرمکه اهمال قیله عاقبت اول آتش فروزان عالمکیر اولمغله تدبیردن قالوب یانه یا قیله دشمن هر نه قدر بی زور اولورسه احتیاط و اندیشه کوزلدر زیرا سنزمدکک طاش باش یاردمشلردر

امروز بکش که می توان کشت ‌ ‌ کاتش چو بلند شد جهان بسوخت
مکذار که زه کند کما نرا ‌ ‌ دشمن که به تیر میتوان دوخت
آتشی اطفایه قدرت وار ایکن سوندر همان ‌ ‌ یوخسه عالمکیر اولوب ایلر جهانه چوق زیان
قابل ایکن دشمنک بغزینی دلمک تیر ایله ‌ ‌ یاینی قوروب اوق اتماغه اکا ویرمه امان
ایکی دشمن میاننده واسطه اولدقده کلامکی

شویله سویله که اگر عداوتلری زایل و شقاقلری وفاقه متبدل اولوب بری بری ایله دوست اولورلرسه اورتاده سن شرمنده و خجل و اقوال و افعالکدن منفعل اولمیاسین

میان دو کس جنک چون آتش است ‌ ‌ سخن چین بدبخت هیزم کش است
کنند این و آن خوش دکر باره دل ‌ ‌ وی اندر میان کوربخت و خجل
میان دو تن آتش افروختن ‌ ‌ نه عقل است خود در میان سوختن
ایکی آدم آراسنده اولدی جنک آتش کبی ‌ ‌ اورتاده غماز بدبخت اولدی هیزم کش کبی
ایکی دشمن بربریله آخر اولور صاف دل ‌ ‌ اورتاده غماز مفسد یوق یره اولور خجل
ایکی آدم اورتاسنده ایلیوب ایقاد نار ‌ ‌ عاقل اولان کندوسین یقماغه اتمز اختیار
درسخن با دوستان آهسته باش ‌ ‌ تا ندارد دشمن خونخوار کوش

یعنی یاره بکره سویله

بیش دیوار آنچه کویی هوش دار　　تا نباشد در پس دیوار کوش

سوزلرک آهسته سویله دایما احبابکه　　شاید آنی اشیدر بر دشمن خونخوار اوله

بر سوزی دیوار اوکنده سویلیک اکاه اول　　شاید اردنده انک بر دکلر آدم وار اوله

سوزک سویله مخفی جه احبابکه　　که تا طوتمیه سکا دشمن قولاق

جدارک اوکنده دیسک بر سوزی　　قولاق وار میدر انک آردینه باق

هر کمکه دوستلرینک دشمنلر ایله صلح و آشتی ایلمه مرادی کندی دوستلرینی آزرده و کرتیتی محبت ویردوکی افسرده ایلکدر　　احبابک دشمنلر ایله ایلمه الفت　　اوچ اندیش اولنا یارانکی ایتمه دل آزرده

ازلدن واریکن مهر و وفا بزمنده کرتیت　　روا میدر بو وضع بار د ایله اوله افسرده

بشوای خردمند از ان دوست دست　　که با دشمنانت بود هم نشست

ال یو اول یارک و فاسندن همین　　کم اوله دشمنلر کله همنشین

هر قچنکه بر خصوصده تفکر وانی اشلنیوب اشلمکده تردد و تحیر اوزره اوله ایمین قنغی جانبده زحمت دن سلامت زیاده ایسه آنی اختیار ایله کربی سبب رنج و تعب لازم کلمیه

بر خصوصی اتمده هر کاه کم حیرت اوله　　آنی اتکم انده زحمت اولمیه رحمت اوله

با مردم سهل کوی دشوار مکوی　　با انکه در صلح زند جنگ مجوی

لطفله سوز سویلین مردمله یک سویلمه　　کم باب صلح ایدنله جنکه آهنک ایلمه

مادامکه بر مصلحت سیم و زر صرف اتمکله حاصل اولمق قابل اوله آنی زور بازو و محاربه عدوی کینه جو ایله تحصیل ایدوب کشی کندو جان عزیزینی نیجه خطرناک یرلرده اتمق و سیم و زری قیوب بو متاع حیاتی هیچه صاتمق عاقله دوشر اش و حکمته موافق روش دکلدر

الده چون وار سیم و زر کبی بلایه بر سپر　　انی روکش ایلسک آسان ایدر دفع ضرر

عاقل اولان یاقیوب انی قیارمی جانه　　بی سپر کوکس کروب بی باک ایدرمی تیر که سر

اما سیم و زر ایله دفع ضرر میسر اولمدوغی صورتده جان و باشه قالمایوب مردانه لک میداننده شمشیر زنلک و پیشه جنگ و وغاده شیر نر کبی دشمن افکن لک لازمدر

چو دست از همه حیلتی در گسست　　حلال است بردن بشمشیر دست

صرف

صرف مال ایله چو الدن کلمیه دفع ملال　　قبضه شمشیره ال اورمق اولور اولدم حلال

کسله جمله حیله دن چون ال　　تیغه صونمق الک اوده محل

زیرا آخر الحیل السیف دیمشلر در　　حیله لرک آخری چون سیف اولور

سیفه الک صونمز ایسک خیف اولور　　دشمنک زبون و ناتوان اولدیسه

مرحمت ایدوب اهمال و حقندن کلمکده اهمال اتمه زیرا اکر اول قوت و قدرت بولورسه سکا ترحم اتمز و سن تکرم اتدوکک کبی اول تکرم اتمز

ناتوان اولدقده دشمن مرحمت اتمه اکا　　بر نفس قدرت بولورسه شفقت اتمز اول سکا

دشمن چو بینی ناتوان لاف از بروت خود مزن　　مغز نیست در هر استخوان مردیست در هر پیرهن

اور مه ارلک لافنی کورسک عدوینی ناتوان　　هر کمکده مغز وار هر پیرهن ده پهلوان

دشمنی ظاهرده کورسک زبون و ناتوان　　لاف اوروب ارلک غروریله بیق بورمه همان

عالمی خالی خیال اتمه بعمان کندک کورب　　هر کمکده مغز وار هر پیرهن ده پهلوان

هر کمکه بر ظالم بی رحم مردم آزار و بد بخت تیره درون سیه روز کادک وجود خبیثنی ازاله ایده هم خلق عالمی انک مضرتندن و هم آنی حضرت حقک جل جلاله عذاب عقوبتندن خلاص اتمش اولور زیرا اول پادشاهیه چوق پادشاهچه ویسعون فی الارض فسادا مصداقنه ماصدق اولوب یریوزنده فساد و شناعتی و عقباده کرفتار اولاجق عقوبتی اضعاف مضاعفه اولور پس وجود خبیثی صفحه عالمدن حک اولنجه هم کندی و هم خلق عالم ضررندن قورتلور

شول خبیث النفس کم غایته اوله بدنهاد　　یریوزنده اوله طغیان ایله ساعی بالفساد

آنی قتل ات تا عذاب آخرتدن قورتوله　　هم الندن قورتله انک عباد ایله بلاد

پسندیدست بخشایش ولیکن　　منه بر ریش خلق آزار مرهم

ندانست آنکه رحمت کرد بر مار　　که آن ظلمست بر فرزند آدم

کوزلدر کرچه بخشایش ولیکن　　قومه ظالملرک زخمینه مرهم

یلانه رحم ایدوب بلمزمی آنی　　انک زخمن جکر اولاد آدم

دشمن بدخواهک نصح و پندنی قبول اتمک خطادر اما موجبیله برایش اتمیوب

نجه واشتمک روادر تا مکر وحیله سندن جزدار اولمغله کلامنک خلافن ایده سین
والقا اتدوکی خطا مهلکه سنه وضع قدم اتمیوب صوب صوابه طوغری کیده سین

حذر کن زانچه دشمن گوید آن کن ... که بر زانو زنی دست تغابن
گرت راهی نماید راست چون تیر ... ازو برگرد و راه دست چپ گیر

هرنه دیرسه طوتمه اوبه دشمن خونریز که ... یوخه حسرت دستنی چکره اورسن دیز که
صاغنکه طوغری یول اوقکبی کت دیرسه اگر ... سن همان دون صولکه صاغلقدن استرسک اگر
سکا بند ایلیوب دشمن نه دیرسه ... صقین رنک اتمک استر غافل اولمه
سوزن دکله خلافن اتمکیچون ... همان مضمونی ایله عاسل اولمه
صانمه دشمن سکا نصح وبند ایدر ... بند شکلن کوسترده بند ایدر
دشمنک هرکم طوترسه بندنی ... اوغرادر کندیله مکره کندینی
سکا دشمن هرگز اولمز سینه صاف ... هرنه یرده پس اکا ایله خلاف
صولکت دیرسه همان دون صاغه کت ... طاغه چیق دیرسه همان این باغه کت
عدو پندن قبول اتمک خطادر ... ولی اکا قولق دوتمق روادر
نه دیرسه سکا اول عکسیله عامل ... اوله تا کیم انک اعمالی باطل
سکا پند اتمه ده بر مکری واردر ... اوکا‌ت فکرات که یکلش فکری واردر
یمین ایدرسه ده اکا اینانمه ... صدیق چیز خواهک اولدی صانمه
صفاده یکن صفی الله آدم ... گزرکن گلشن جنتده خرم
ایدوب حوا ایله خوش زندگانی ... سورر کن ذوق وشوق جاودانی
نیوزدن انکره رنک اتدی ابلیس ... نصیحت صورتنده اتدی تلبیس
قسم یاد ایلیوب ویردی غروری ... انکیچون چکدیلر دوری ضروری
قصور رفعته کلدی تنزل ... دوشوب تا ارضه بولدیلر تنزل
یتر سکا بو حالت جای عبرت ... قبول اتمه عدودن بر نصیحت
مکر کم قدلی آنک اوله شرعی ... طریق شرعی طوت هر یرده مرعی

غرور

غرور انداز اولان شیطان انسه ... اولور ابلیس ایله هم جنس دنسه
اعذنا ربنا من کل شیطان. ... اتی من جنس انس او من الجان

حکمت حد اعتدالدن زیاده خشم وغضب وحشت گتورر وبی وقت لطف وتنزل ایتمک مهابت وصلابتی گوتورر نه اولقدر خشونت وغلظت ایله که خلق عالم سندن دلسرد اولوب اوصانه لر ونه اولقدر رفق وملایمت ایله که اوزرکه تجرم ایدوب سنی مغلوب مطلق صانه لر زبان ترکیده مثلدر زیاده اولان اصل نه یاوش اول باصلیدیرلر والحاصل هر حالده اعتداله مایل خیر الامور اوسطها مضمونی ایله عامل اولمق گرکدر **مثنوی**

درشتی ونرمی بهم در به است ... چو فاصد که جراح ومرهم نه است
درشتی نگیرد خردمند پیش ... نه سستی که ناقص کند قدر خویش
نه مر خویشتن را فزونی نهد ... نه یکبارهٔ تن در مذلت نهد

ترجمه

رفق وشدت ایکسی بر یرده اولمق خوشدر ... نشتری فصاد اور رحم مرهمین قو چکره گور
تند خو لک پیشه سین طوتمز اوکم عاقل اوله ... اویله رفق اتمز که قدر وحرمتی زایل اوله
نه تعظم ایلیوب اوز نفسنی تفضیل ایدر ... نه بر او غوردن دناءت ایلیوب تذلیل ایدر

مثنوی شبانی با پدر گفت ای خردمند ... مرا تعلیم ده پیرانه یک پند
بگفتا نیک مردی کن نه چندان ... که گردد چیره گرگ تیز دندان

ترجمه

دیدی بر چوبان اتاسندن نصیحت استیوب ... ای پدر گل بکا تعلیم ایله بر پیرانه پند
دیدی کم رفق اوزره اول اما شو دکلو اتمه کم ... یوز بولوب قورد اوره تا الفدن ضایع اوله گوسفند

حکمت عالمده ایکی کسه ملک ودینک دشمنیدر بری حلم اولمیان پادشاه غضبناک دیگری تقوی استیلاسیله درخت تحت ونجنک بیخ کنی دیگری دخی علمی اولمیان زاهد بی ادراک که جاهلی بکا یلمه دین مبینک رهزنیدر **لمؤلفه** اختلال ملک ودینه هرکم اولورسه سبب آخرنده کندوسین ایلر گرفتار غضب
لمؤلفه پادشه بی رحم اولوب غایت غضبناک اولیجق ... هم رعیت طاغیلور هم مملکت خالی قالور
بی رعیت مملکت طورمز فنایه یوز طوتار ... پس ولایت قالمینجه پادشه والی قالور

بیت بر سر ملک مباد آن ملک فرمان ده ... که خدا را نبود بنده فرمان بردار **ترجمه**

مملکتده بویرق اتنی اولسون اول شاه کم ، اتمیه فرمان حق ذو الجلاله امتثال ،

حکمت پادشاه دشمنلرینه خشم و غضب ایدکده تا شو مرتبه اتمک کرکدر که اول وجهله حدت و غضب دوستلرینک دخی اعتمادلرین قالمایوب رمیده و روکردان اولملرینه سبب اوله و متوبلری دخی خطر غضب خاطرینه هوا ان پریشان خاطر اولوب معذب اوله زیرا آتش غضب اول مرتبه ده کندی صاحبنک اوجاغنه اصابت ایدر اندن صکره زبانه سی اقبالکر خصمنه سرایت ایده یا اتمیه حاصلی نار غضبک شرری کندی صاحبنه ضرر اتمک مقرردر **مثنوی**

نشاید بنی آدم خاک زاد ، که در سر کند کبر و تندی و باد ،

ترا با چنین کرمی و سرکشی ، نپندارم از خاکی از آتشی ، **ترجمه**

آدم اوغلانی بر اوج خاکدن مخلوق ایکن ، باد کبر و خشمیله بر کله اولماسون ایکن

بویله کرمیتله سرکشلک که سنده واردر ، خاکدن صانمم سنی شیطان وش اصلک ناردر

قطعه در خاک بیلقان برسیدم بعابدی ، کفتم مرا بتربیت از جهل پاک کن

کفتا برو چو خاک تحمل کن ای فقیه ، یا هر چه خوانده همه در زیر خاک کن

بیلقان خاکنده بر پیری زیارت ایلوب ، دیدم اکا تربیتله جهلدن پاک ایت بنی

دیدی وار ایله تحمل خاک مانند ای فقیه ، یوخسه حب بلدکلرک کم ایت کرکم ایتزنی

ارشدم بیلقان خاکنده بر پیره دیدم اکا ، جهالتدن بنی قورتار ده واقف ایله احواله

ددی وار امدی خاک آسا تحمل ایله هر جوره ، غرور ایدوب طیانمه او قودوغک قیل ایله قاله

غرور علم اکر مانع اولورسه سکا ای مسکین ، فراموش ایت همان بلدکلرک تبدیل قیل حاله

رواجی عالم دهره که اولدی علمله شهره ، لدنیدن المیوب بهره علوم قال الله قاله

لطیفه بدخوی و مردم آزار اولان کمسه عالمده بر دشمن النه کرفتار در که هر قنده کیدرسه انوک پنجه عقوبتندن و وخامت عاقبتندن خلاص اولمز **بیت**

اکر ز دست بلا بر فلک رود بدخوی ، ز دست خوی بد خویش در بلا باشد **ترجمه**

قچوب دست بلادن کوکلره چیقسه اکر بدخو ، ینه عین بلا ایچره اولور خوی بدندن او

هر کاه که دشمن بدخواهک سپاهنه تفرقه و شقاق دوشوب پراکنده اولدقلرین مشاهده

ایدسین

ایدسین جمعیت خاطر و صفای باطن و ظاهر او وزره اولوب بسط بساط نشاط و انبساط ایله اما عسکر دشمن بر یره جمع اولدیلر دیو قرع سمع ایدرسه هانم پریشانلقدن خوف و اندیشه ایدوب زیاده احتیاط ایلیه **قطعه** برو با دوستان آسوده بنشین ، چو بینی در میان دشمنان جنک ،

و کر بینی که با هم یک زبانند ، کمان را زه کن و بر باره بر سنک **ترجمه**

یوری فارغ او تور احبا بکیله ، چو اعدا اورتاسنده کوره سین جنک ،

ولیکن یک زبان اولورسه دشمن ، کمانک قور ده باروه چیقار سنک ،

تنبیه دشمن مکار بدسکال زبون و ضعیف الحال اولوب کمال مرتبه بیچاره اولدقده ناچار دوستلق سلسله سنی تحریک ایدوب دامن صلح و صلاحه تشبث اتمکه باشلر اما اندن صکره دوستلق صورتنده نیجه اشلر که انی آشکاره دشمن اولنلر اتمکه قادر دکلدر **پند سودمند** مارک باشنی دشمن الیله ازیس اورته ده ایمن و فارغ البال کز زیرا ایکی غائله جلیله و خصمه جمیله نک بریندن خالی دکلدر اکر دشمن غالب کلورسه مارک شرندن قورتلمش اولورسین اکر مار غالب کلورسه دشمنک خطرندن خلاص اولمش اولورسین **لمؤلفه**

کرکدر کرچی اولدرمک یلانی ، ولی دشمن الیله اولدر آنی ،

کرک غالب عدو اولسون کرک مار ، بهر تقدیر ایکی نفعک بری واردر **بیت**

بروز معرکه ایمن مشو ز خصم ضعیف ، که مغز شیر بر آرد چو دل ز جان بر داشت **ترجمه**

صواشدقده ایمن اولمه ضعیف اولورسه دشمن ، چقارر مغز شیری نا امید اولنجه جاندن ،

پند سودمند باعث سرور و شادی اولان خبر خیره بادی اول اما بر خبر بد که خفتار مجلس درونی پریشان خاطر و دل آزرده و شکوفه شکفته کلزار امیدی پژمرده ایلیه زنهار او یله خبره بادی اولمه خاموش اول و زبان آورلکی قویوب همان کوش اول تا که انی لطیف و ظریفلکدن خبردار اولمیان بر غلیظ حریف سویلسون **لمؤلفه** خوش لقا اولمز اوکم اخبار پر غم سویلیه ، ساکت اول سن تا انی بر غیر بد آدم سویلیه ،

بیت بلبلا مژده بهار بیار ، خبر بد ببوم باز کذار

ترجمه

نو بهارک مژده سین ویرسن بزه بلبل همان ، بوم شومه یار سن قو وصف ایام خزان ،

تنبیه پادشاهلرک حضورنده کمسه نک جنایتنی تقریر اتمه و وزد آفرینه نک جرم و کناهندن

آگاه اتمکله خاطر عاطرلرین تنفیر اتمه ملکه کلامک تمام تاثیر ایده جکنه اعتقادک حضور باشادعید
هر وجهله مقبول ومسلّم اولاجغنه اعتقادک اوله والا زبانکدن چقان زبانه ایله کندی
وجودکه بیهوده زیان اتمکه سعی وکوشش وغیرلرین اصلاح امیدیله کندکی نا امید ایدوب
غایتده جاهلانه اش اتمش اولورسین بیت بیهیچ سخن کفتن انکاه کس کردانکه در کارکیرد سخن
بر سوزی سویلیه ده ایله شود کلو تاخیر بیله سین تا که ایدر اول دیه جک سوز تاثیر
تشبیه هرکه که بر خودرای وخودپسنده نصح وپند ایلیه اول کندوسی بر ناصح محتاج در
که نیچون بویله مغرور خودپسنده جواهر زواهر حکمت ونصیحتی نثار ایدوب ضایع
ایدرسین دیو عتاب وتعلیم مراسم اداب ایلیه لمؤلفه
شول کشی کم ایلیه بر معجب خودرایه پند نصح وپنده کندیسی محتاجدر اول خردمند
لطیفه دشمن خیلی کارک غریب وخدعه سنه زنهار الدانمه ومداح یاوه کونک متاع دروغ
بی فروغنه مغرور ومفتون اولوب آنی کرچک صانمه زیرا دشمن بر نفاق صورت وفاقده زرکی
لک دامنی قوروب سنی کرفتار وآل ایله صید وشکار ایلمک ایچون اغفال ایلمک ایستر ومداح
غور انداز دهان حرص وطمعی باز ایدوب ظرافت ایله سندن جائزه نامنه جلب مال اتمک ایستر
احمق وکول اولنلا ناقبول ستایش وریش خند خوش کلمکله شیشوب قباروب کندیده اولان
عیوب بیرده حماقت ایله بوریبورنته کم قصابلر دریسین صویاجغیچون ایاغنه باش قویوب
اوفوردکلری لاشه لاغر سمیز کوریبور امدی اول شاعر کذابلر دخی قصابلر کبی قصابلردر
مراحلقدن دم اورمغله آدمک دریسین صویق واولوسینی دریسین وصف اتمکه اشباع ایدوب
باش قوماغله کندیلری طریق استر قطعه الا تا نشنوی مدح سخن کوی که اندک مایه نفعی از تو دارد
ترجمه اکر روزی مرادش بر نیاری دوصد چندان عیوبت بر شمارد
صقین حقکده کوش اتمه او مداحک اکاذیبین کرجزئی منفعت امیدین ایدوب مدحک ایلراو
اکر برکون مراد نجه عطا وبخشش اتمزسک اومدحک نیجه اضعافی قدر قدح ایلر اول بدکو
حکمت مادامکه زبان آفرینلغه وسخن پردازلغه هوس ایدن آدمک کمسه عیبن طوتمیه آنک
کلامی صلاح پذیر اولماز وخاملقدن خلاص اولوب پخته لک ومتانت بولماز بیت

منه

مثنوی غره بر حسن کفتار خویش بتحسین نادان وپندار خویش ترجمه
دیمه مغرور اولوب باکه ویرلدی صنعت کفتار صقن نادانلرک تحسینی ایله کلمه پندار
دیکر حسن کفتار وکه مغرور اولمه مدح نادانله مغرور اولمه نسخه
مثنوی غره بر حسن کفتار خویش نکوکن چو کفتار کردار خویش ترجمه
غره اولمه خوش کوروب کفتار کی ای بی عمل ایله کفتارک کبی اعمالکی داخی کوزل
لطیفه هرکس کندی عقلی کمال اوزره وکندی فرزندی حسن وجمال اوزره کوریبور مصراع
هرکسی بر غرو بر فرزند خود مفتون بود قطعه یکی جهود ومسلمان نزاع میکردند
چنانکه خنده کرفت از جدال ایشانم بطیره کفت مسلمان کراین قباله من
درست نیست خدایا جهود کر دانم جهود کفت بتوراة میخورم سوکند
اکر خلاف کنم همچو تو مسلمانم کراز بسیط زمین عقل منعدم کردد
بخود کمان نبرد هیچکس که نادانم ترجمه نزاع وبحث ایدردی بر مسلمان بر یهودیله
آنی کوش ایلدکده باکه کلدی خنده بسیار مسلمان دیدی حقده که صحیح اولمزسه بو حجت
یهودیلرله حشر اتسون بو حجت صاحبن قهار یهودی دیدی امدی بن دخی توراة حقیچون
خلافم وارسه اسلام دینن اتمیم انکار اکر روی زمیندن عقل ودانش نابدید اوله
ینه عالمده برکس ایلمز نادانلغه اقرار خلاصه کلام کل حزب بما لدیهم فرحون
مضمون حکمت مشحونی اوزره هر طائفه دامن حقی کندی الندن وکوهر صوابی بلنده بلور حکمت
اون آدم بر سفره ده اوتوروب غوغا ونزاعسز تناول طعام ایدوب بر بریله الشرلر اما ایکی
کلب ناپاک بر جیفه نک اوستنده باشه چقامیوب بیری بریله صواشوب والاشرلر لمؤلفه
اون آدم اوتورر بر سفره ده غوغا وجنک اتمز صواشور ایکی کلب اما که بر مردارک اوستنده حال اهل
دنیا داخی بو منوال اوزره در دهان حرص وآزی باز اولان کمسه نعمت دنیایه نائل اولسه ینه
آچلقدن ومحتاجلقدن خلاص اولوب سیر اولماز اما کنجینه قناعته واصل اولان آدم
بر نان خشک ایله سیر اولور ینجه فقر وفلاکته دوشوب اسیر اولماز حکما دیمشلردرکه
درویشی بقناعت به از توانکری به بضاعت ترجمه فقیر اولوب قناعت کوشه سنه منزوی اولق

غنی اولموق دخی ماله حریص اولمقدن اولادر **لمؤلفه** دویمز آدم نعمت دنیایه حرص و آزله
سیر اولور بر نان ایله قانغ اولنلر آزله

بیت روده تنک بیک نان تهی بر کردد ٭ نعمت روی زمین پر نکند دیدهٔ تنک **ترجمه**
طولار بر نان خشک ایله کشینک معدهٔ تنکی ٭ حریصک چشم تنکی نعمت دنیا ایله طولمز ٭
پدر چون دور عمرش منقضی کشت ٭ مرا این یک نصیحت کرد و بکذشت ٭
که شهوت آتش است از وی بپرهیز ٭ بخود بر آتش دوزخ مکن تیز ٭
دران آتش نداری طاقت سوز ٭ بصبر آبی برین آتش زن امروز ٭
عالم عقبایه قلدقده سفر ٭ بر نصیحت ایلدی بکا پدر ٭
دیدی غافل اولمه ای جان پدر ٭ شهوت آتش در کرک اندن حذر ٭
نار شهوتله شوکم پرسوز اولور ٭ هیزم نار جحیم افروز اولور ٭
امدی شهوت آتشندن ایت کریز ٭ اولمیه تا نار دوزخ ساکه تیز ٭
چونکه یوق نار جحیمه طاقتک ٭ پس فروزان اتمه نار شهوتک ٭
بلکه سوندر آنی آب صبر له ٭ نفسنی بند ایله کمند جبر ایله ٭
بطن و فرجک شهوتن مضبوط قل ٭ دیو نفسی بند ایدوب مربوط قل ٭
ضبط ایدرسک بونده نفس سرکشی ٭ انده دخی سوندررسن آتشی ٭

حکمت هرکیکه قوت و قدرت ایامنده کمسنه یه لطف احسان اتمیه و سرمایهٔ نعمتی محتاجاره راحت
رسان اتمیه ناتوانلق هنکامنده کندیسی دخی کمسه دن روی احسان کورمیوب شدت و محنت
کورر سزا اولان جزاسن بولوب کندی جاننه زیان ایرکورور **لمؤلفه**
ایدهٔ کور لطفی فرصت الده ایکن ٭ دامن اقتدار بلده ایکن ٭ هرکه ایلمدی ایما احسان ٭
اولمز احسانی اولمین انسان ٭ درمه تابع اولدی صانمه کرم ٭ کرمه تابع اولدی بلکه درم ٭
کمکه لطف اوله دایما کاری ٭ قول ایدرکند سینه احراری ٭ قازانور بو جهانده ذکر جمیل ٭
هم بولور آخرتده قدر جلیل ٭ برکات کرم فزاو اندر ٭ یته احسان جزاسی احساندر ٭
با تو کفتم محاسن احسان ٭ پس تو دانی کمانه بین تو آن ٭ بدآختر تر از مردم آزار نیست ٭

که روز

که روز مصیبت کسش یار نیست ٭ جهانده کمسه لر موزیدن ارتوق خاکسار اولماز ٭ که ایام مصیبتده اکابرکیمسه یار اولماز
حکمت حیات آدم بر آن و بر دم حمایتنده در که جهان ایکی نفس در روح روان بر برغ بران
درکه بر ایکی کون حبس قفس در و عالم بر الم ایکی عدم اورته سنده بر وجود بی بقادر چشم
بصیرت ایله نکاه اولنسه جهان عین فنادر **لمؤلفه** فوت فرصت ایتوب عالمده ایلدم قدم
عاقللک یاننده عالمکو قدر واردر او دم **لمؤلفه** دینی دنیایه صاتانلر و فانی یی آلوب باقی یی
بیباها اتانلر انلق اتز حیوانلق ایدرلر و یوسف کنعانی متاع فانی یه بیع ایدنلر بو وضع
معکوس ایله جنبیر درونلرین بر عیب ایدوب قتی نادانلق ایدرلر **لمؤلفه**
دینی دنیایه صاتوب دمسوده سودا سین ایدن ٭ آدمیلک ایلمز حقا که بیک خرلک ایدر ٭
یوسف کنعانی بر فانی متاعه بیع ایدن ٭ جوهر نایابی صرف ایدوب خزف خرلک ایدر

الم اعهد الیکم یا بنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین مصداقنجه عالم
الست ده عقد اولنان عهد و پیمانی شکست ایدنلر ترک عبادت رحمان ایله متابعت
شیطان و العیاذ بالله تعالی خسر الدنیا والآخرة وعید شدیدینه مظهر اولوب ایکی عالمده خسران اتمش اولورلر
بیت بقول دشمن پیمان دوست بشکستی ٭ ببین که از که بریدی و با که پیوستی **ترجمه**
اولوب دشمن سوزینه دوست پیمانن شکست اندک کورده کمدن کسلدک و ده کمکله آشنا اولدک
حکمت شیطان با مخلصان بر نمی آید و سلطان با مفلسان یعنی جناب حقه اختصاص
تحصیل ایدن اهل خلاص شیطانی کوزینه صالدرمز و کیسهٔ اقتداری تهی اولان اهل افلاس
سلطاندن الدرمز و بو محلده شیخ سعدینک علیه الرحمه کلامنده اولان مخلصان عبارتی
مفلسان عبارتنه لفظا موافق اولمایچون کسر لام ایله اولمق ظاهر کوریسور اما والمخلصون
علی خطر عظیم حدیث شریفینه نوعا مخالفتدن خالی اولماز زیرا مخلصلر دخی اعاذنا ربنا
سبحانه اضلال شیطان لعیندن بالکلیة خلاص اولمازلر و فتح لام ایله مخلص اولوب الا عبادک
منهم المخلصین زمره سندن اولان اخص خواص مخلص مناص بولمازلر مکرکه شیخ سعدینک
علیه الرحمه مراد لری سهولت ایله ظفر بولاماز دیمک اوله
مثنوی
واحش مده آنکه بی نماز است ٭ ور خود دهنش ز فاقه باز است ٭

کو فرض خدا نمی کزارد ، از قرض تو نیز غم ندارد **ترجمه**

بی نمازه ویرمه هرکز اقجه قرض ، شدّة فقرن ایدرسه ساکه عرض

فرض حقی اتمز ایکن اول ادا ، فرض غیری یا بلورمی عین فرض **ترجمهٔ دیکر**

بی نمازه رحم ایدوب برحبه ویرمه اکر قرض ، آغزن آچوب فقردن افلاسدن تا داخی عرض

فرض مولایی ادا اتمز انک یوقدر غمی ، یاسنک قرضک ادا سیله تقید ایده می

حکمت هر شنه که سرعت و شتاب ایله پیدا اوله چوقلق پایدار اولمز و آب روان و برق درخشان کبی برقرار اولماز ، ع تز بتن تز بتر دیمشلر در **قطعه**

خاک مشرق شنیده ام که کنند ، بچهل سال کاسهٔ چینی

صد بروزی کنند در بغداد ، لاجرم قیمتش همی بینی **ترجمه**

اشتدم قرق ییل تخمیر ایدر خاکی مشرقده ، یا پرلر صکره اندن کاسهٔ فغفور چینی

یا پارلر غیری یرده کونده یوز دانه چنق چولک ، انکیچون قدری یوقدر کم اولور آسانجه تهجینی

مثنوی مرغک از بیضه برون آید و روزی طلبد ، آدمی زاده ندارد خبر از عقل و تمیز ،

آنکه ناکاه کسی گشت بجایی نرسید ، وین بتمکین و فضیلت بگذشت از همه چیز ،

آبگینه همه جا هست از آن بی قدرش ، لعل دشوار بدست آید از انست عزیز ،

ترجمه بیضه دن چقدیغی دم رزقن آرر مرغ بچه ، آدمی زاده ایده مز آنی تمییز ،

مرغ ناکاه چیقوب ایرمدی بر مرتبه یه ، بنجه تز بتدی ایسه بتدی ینه اوقیله تیز ،

آدمی زاده تأنّیله بولوب فضل و کمال ، غیری مخلوقلر اولدی اکه نسبت ناچیز ،

صرچه چوق کوشه ده چوق انوکیچون رغبتی یوق ، لعل مشکل بولنور انوکیچون اولدی عزیز ،

حکمت کارها بصبر برآید ، و مستعجل بسر درآید ، **ترجمه**

صبر له باشه چقار اشی اهل وقار ، بیقلور باشنک او سیته مجول آخر کار **مثنوی**

بچشم خویش دیدم در بیابان ، که آهسته سبق برد از شتابان

سمند باد پا از تک فرو ماند ، شتربان همچنان آهسته می راند **ترجمه**

سفرلرده کوزمله کوردم انی کم بیابانده ، آلوب آهسته لر منزل شتابان اولدی در مانده ،

صبا

صبا کبی سکردن اسب تازیلر زبون اولدی ، شتربان شویله آهسته سوردی منزلن بولدی ،

بند سودمند نادانه هیچ خاموشلقدن کوزل نسنه اولماز اکر بو معنایی فهم و ادراک ایدیدی حقدانتنده نادان اولماز ایدی **قطعه**

چون نداری کمال و فضل آن به ، که زبان در دهان نگه داری ،

آدمی را زبان فضیحه کند ، جوز بی مغز را سبکساری **ترجمه**

اولمینجه سنده زیب و زیور فضل و کمال طوت دهانکده زبان بی زیانک ایت سکوت

آدمی رسوای ایلین دلدر همان جوز بی مغز آنلوریا بانه چون یوق انده قوت

حدیث شریفده وهل یکبّ الناس فی النار علی وجوههم الّا حصائد السنتهم وارد اولمشدر یعنی انسانی نار جحیمده حصائد السنه سندن غیری نسنه یوزی اوزرینه دوشورمز محصّل کلام اتانه مضرت رسان اولان همان کندی لسانی در **مثنوی**

خری را ابلهی تعلیم میداد ، برو بر صرف کرده عمر دایم ، حکیمی گفت ای نادان چه کوشی ،

درین سودا بترس از لوم لایم ، نیاموزد بهایم از تو گفتار ، تو خاموشی بیاموز از بهایم ،

ترجمه برابله بر خره تعلیم ایدردی ، اکا صرف ایلیوب عمرینی دایم ،

عتاب ایدوب اکا بر مرد دانا ، دیدی کم ای بهایم کبی نعایم ،

نیچون بیهوده سعی و کوشش ایدوب ، ایدرسین اختیار لوم لایم ،

سکوت اوکرن بهایمدن همان سن ، که سندن بر سوز اوکرنمز بهایم ،

مثنوی هر که تأمّل نکند در جواب ، بیشتر آید سخنش ناصواب ،

یا سخن آرای چو مردم بهوش ، یا بنشین همچو بهایم خموش ، **ترجمه**

بی تأمّل هر کم ایلرسه جوابنده شتاب ، اکثر یا سوزلری اولور خطا و ناصواب

یا سوزک بر خوشیجه سویله فکر ایدوب انسان کبی ، یا برکره ساکت اولوب داخی طور حیوان کبی

دیکر کمکه تأمّل نسز ایدر ایسه جواب ، اکثری اولور سوزینک ناصواب ،

سویله سوزک مردم عالم کبی ، یوحسه سکوت ایله بهایم کبی ،

کمکه فهم و دانشده کندیدن زیاده اولان کمسه ایله مباحثه و مجادله و مخاصمه ایله تا که عالم

ودانا بلسونلر دیو کندیدن اعلم ایله مقابله ایلیه حقیقتده نادان قباحت نافهم ایدوکین فلقه

افاده ایتمش اولور **بیت** چون در آید به از تو یی بسخن، کرچه به دانی اعتراض مکن **ترجمه**

سندن افضل برکشی کم ایلیه شوق سخن، اول سوزی اعلا بلورسنده اکا دخل ایتمه سن

هر کمکه یرامزلر ایله همنشین، اوله ایلک یوزین کورمز،

لمؤلفه کمکه دایم کملر ایله اوتورر، بر دخی ایلک یوزین قنده کورر،

کر نشیند فرشته با دیو، وحشت آموزد و خیانت و ریو،

از بدان نیکویی نیاموزی، نکند کرک پوستین دوزی، **ترجمه**

برملک شیطان ایله وضا اولورسه همنشین، وحشت و مکر و خیانت اوکرنور اندن همین،

اوکرنلمز هیچ ایلک دشمن بدذاتدن، پوستین دوز اولمیز عالمده کرک پوست کن،

پند سودمند کسه ارک صورتا عیبه، اولان عیب نهانن آشکار و عیان اتمکه همت انلاری سوای

خاص و عام و کندیکی معتمد و مؤتمن اولمامغله بین الانام بدنام ایدرسین **حکمت** هر کمکه تحصیل

علم و کمال اتدی اما مقتضای علم ایله عمل ده اهمال اتدی شول رنجبره بکزر که جفت قوشوب

صبان سوردی اما بره بر دانه تخم صاچمیوب محصول زماننده زیان کوردی حاصل کلام

بیهوده یره زحمت چکدی آخر دست افلاسدن درون سینه سی مزرعه سنه غم تخمن اکدی

عبرت قلب انسان پریشان اولوب یرنده آسوده اولمایجه مجرد قالب فرسوده دن قبوله

قابل طاعت و عبادت کلمز و لبی اولمیان قشر و مغزی اولمیان پوست بضاعت و متاع

سرمایهٔ انتفاع اولمغه صالح اولماز **تنبیه** نیجه آدم ظاهرا مجادله ده جبت و چالاک اولور

اما درونی معامله ده درست پاک اولماز و نیجه حریف دعوای صدق و صفا ایله مهر و وفادن

لاف اوروب ضراف اولور اما سینه صاف اهل انصاف اولماز خلاصهٔ کلام اعتبار

ظاهره دکل باطنه و صورته دکل سیرته در **بیت**

بس قامت خوش که زیر چادر باشد، چون باز کنی مادر مادر باشد **ترجمه**

کورسین چادرک التنده نیجه خوش قد و رفتاری، اچارسین چادری اما بولورسین برابه قاری

حکمت اکر هر کیجه لیلهٔ قدر اولایدی لیلهٔ قدر بی قدر اولوردی و هر ماه نو بدر اولایدی لیالی بدر

عذر اولوردی **بیت** کر همه سنک لعل بدخشان بودی، پس قیمت لعل و سنک یکسان بودی **ترجمه**

اکر لعل بدخشان کبی اولسه هر حجر رخشان، اولوردی سنک خارا ایله لعلک قیمتی یکسان **دیکر**

اولیدی هر حجر لعل بدخشان، اولوردی سنک لعلک قدری یکسان،

حکمت هر کسک صورتی خوب اولماغله سیرتی محبوب اولماز و ظاهری مقبول اولماغله

باطنی مرغوب اولماز و هر کسک قیافتی قبیح و زشت اولماغله اخلاقی قباحت سرشت

اولماز نیجه آفتاب طلعت واردر که درونده نکاه اولنسه شب تار کبی تیره اولوب و نیجه

بد قیافت واردر که صفای قلبنه نظر اولنسه بصر بصیرت حیرتدن خیره اولور خلاصهٔ کلام

هر حالده مدار اعتبار صورت نغز دکل همان معنی و مغزدر اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه

کلامی ایله الظاهر عنوان الباطن کلامی کلیت اوزره دکل بلکه غالب حال بو منوال اوزره اولدوغنه

بنا در **قطعه** توان شناخت بیک روز از شمایل مرد، که تا کجاش رسیده ست پایکاه علوم

ولی ز باطنش ایمن مباش و غره مشو، که خبث نفس نکردد بسالها معلوم **ترجمه**

ظاهرندن آدمک برکونده فهم اتمک اولور، تا نه حده بالغ اولدی علم و فضل و دانشی،

باطنندن لیک غافل اولمه زیرا کم آنک، نیجه سللرده بلنمز خبث نفس کیشی **پند سودمند**

کمکه مقدوری مقدارندن تعدی و کندیدن اعلی اولانلر ایله جنک اتمکه تصدی ایده تیر قدن کمان کبی ایکی بوکرو بوقیر

قانن دوکر **ق** خویشتن را بزرک می بینی، راست کفتند یک دو بیند لوچ،

زود بینی شکسته پیشانی، تو که بازی کنی بسر با قوچ **ترجمه**

کندکی ایلدن بیوک کورسک نولا ای کج نظر، کم دمشلردر که احوللر بری ایکی کورر

قاچ باشک وار قوچ ایله طوقوشمغه ای کلترلرم، قاچ که الک حرد اولوب خون روان جهرک یورور

پند سودمند شیر ژیان ایله پنجه کیرلک اتمک و شمشیر برانه قارشو مشت اوروب دلیرلک اتمک عاقللر

اشی و دانالر روشی دکلدر **بیت** جنک د زور آوری مکن با مست

پیش سر پنجه در بغل نه دست **ترجمه** زور بازو کوستروب بد مستله جنک اتمه سن

چک الک قولتوغکه سرپنجه کورسک قرشودن **پند سودمند** بر ضعیف آدم که بر توانا حریف ایله برابر

طوروب اکه دلاورلک و بهادرلک صاتار حقیقتده دشمنه معین اولوب کندی نفسنی کندی ایله

قطعه سایه پرورده را چه طاقت آن، که رود با مبارزان بقتال،
سست بازو بجهل میفکند، پنجه با مرد آهنین چنگال
ترجمه سایه پرور اهل هنرک وارمی تاب و طاقتی، کم بهادرلر ایله ایده جنک و دار و کیر،
جهل محضدن اولور بازوسی پر زور اولمیان، آهنین چنگال دشمنله اولورسه پنجه کیر،

نصیحت و توبیخ یعنی کمه دن نصیحت استمین آدم خلق عالمدن ملامت اشتمک استر و سنک طعن و تشنیعه کندینی نشانه اتمک استر بیت

چون نیاید نصیحتت در گوش، اگرت سرزنش کنم خاموش،
ترجمه بندمی چونکه ایلمزسین کوش، سرزنش ایلرسیم اول خاموش

بی هنرلر هنرمندلری کوروب دلکشمکه و زوبرو سویلشمکه قادر دکللردر حمله و بازار اتیلری کبی که کلب معلم شکارنی کوردکده کندی شکارکری سکلر ایله بر یره کلوب غوغا و غوغو قوپاررلر اما یانینه یاقلشه مزلر و جمله سی حمله ایدوب انوک ایله طالاشه مزلر

تحذیر بردنی و ناکس که بر کسه ایله هنر و معرفتده رو برو مقابله اتمکه قادر اولمیه درواژه خباثتنی باز و غیبتده عیب اتمکه آغاز ایدر بیت

کند هرآینه غیبت حسود کوته دست، که در مقابله گنگش بود زبان مقال،
حسودبی هنر البته غیبت اتمکه باشلر، سنکله روبرو اولدقده چونکم طوتیلور نطق،

نکات اگر جور شکم نیستی هیچ مرغ در دام نیفتادی بلکه صیاد دام ننهادی مثنوی

اولمیدی اگر بلای شکم، هیچ بر مرغ دامه دوشمزیدی،
بلکه صیاد قورمیوب دامن، طمع ناتمامه دوشمزیدی عبرت

حکیملر طعامی کچ کچ برلر یعنی تمام هضم اولنجه توقف ایدرلر و عابدلر طویننجه یمزلر بلکه بقیهٔ اشتها واریکن طعامدن ال چکرلر و زاهدلر سدّ رمق ایده جک قوت لایموت ایله اکتفا یعنی اولمیه جک مقدار ایله قناعت ایدرلر و جوانلر او کلرینه اولان طبق قالقنجه یرلر و پیرلر یوزلرینه عرق کلنجه یرلر اما قلندرلر اولقدر یرلر که معده لرینه بر نفس آلاجق یر قالمیه و سفره اوزرینه طعام قسمندن اثر قالمیه بیت

اسیر بند شکم را دو شب نگیرد خواب، شبی ز معدهٔ سنگی شبی ز دلتنگی،

ترجمه جوع کلبه مبتلا اولان اکول بر طمع، اوینخوکرم جشمنه ایکی کیجه غمکین اولور،
قارنی آج یاتدوغی کیجه طاریلور دلتنکا اولور، قارنی طوق یاتدوغی کیجه معده سی سنکین اولور،

پند سودمند عقل و دینی ناقص اولان عورتلر ایله مشاوره ایدوب سوزلرینه تابع اولانلرک حال تباه درو مساعدهٔ امداد کورد کجه فساد و افسادن زیاده ایدن خیانت نهادلره و سخا و عطا اتمک خطا و کناه در

بیت ترحم بر پلنگ تیز دندان، ستمکاری بود بر گوسفندان ترجمه
یرتجی قپلانه کر شفقت ایلرسک اکر، کوسفند ناتوان جاننه ایلرسین ضرر

پند سودمند هر کمک که دشمن دست و کردن بسته او کنده حاضر و دوستلر دلخواهی اوزره حقندن کلمکه هنر و جهله قادر ایکن شفقت و مرحمت ایدوب فرصتی فوت ایلیه حقیقتده کندی نفسنه دشمنلک و درخت وجودینه شاخ شکنلک و بیخ کنلک اتمش اولور زیرا چرخ فلک عکسنه دور ایدوب دشمن اکا ظفر بولورسه مقدورن دریغ اتمز و احسان ایله مجازات طریقنه کتمز بیت سنگ در دست و مار بر سر سنگ، خیره رایی بود قیاس و درنگ ترجمه
یلان طاش اوزره قورلمشکن ال ده طاش حاضر کن، تردد ایلین اولدرمه ده او کور کوردن

عقلادن بر جماعت بو صفات بو مقوله امورده فی التاخیر آفات دیوب عجله و شتاب اتمکی اختیار اتمشلردر اما اصحاب رد و قبول اولان فحول ارباب عقولدن بر جماعت دخی بو مسلکک خلافنه سالک اولوب شویله رای اتمشلردر که اسیر بند و کرفتار کمند اولان دشمنلره عقوبتده عجله اتمکدن تأنی و تأمل اتمک و نفس اماره یی ارامکاه زمام اولمیه بر مقدار صبر و تحمل اتمک اولادر زیرا عنان اختیار الده و دامن رای و تدبیر بکده در صکره مصلحت اقتضا اتدوکنه کوره حرکت ایدوب بنیاد وجودین برباد ایلمک دخی قابلدر و طوق عفو و احسان ایله بر بوینی بغلی قول اتمک ایچون دخی آزاد ایلمک قابل اما فکر و تأمل انتقام و کام نفس بی آرام الینورسه احتماللر که بر مصلحت عظیمه فوت اولا که انی صکره بر حال ایله تدارک ایلمک محال بو مذهب آخرکه مسلک توقف و تأخیردر العجلة من الشیطان والتؤدة من الرحمن حدیث شریفنه موافق و بنجه وجهله مقبول قلوب خلایق اولمغه لایقدر

مثنوی نیک سهلست زنده بی جان کرد، کشته را باز زنده نتوان کرد،
شرط عقلست صبر تیر انداز، که چو رفت از کمان نیاید باز
ترجمه قتی آسان کوریتور زنده یی اتمک بی جان، جانسزی ینه دیری اتمکه یوقدر امکان،
عقلا اولان کشی اوق آتمه ده صبر ایلر چوق، که کماندن آتیلان اوق کروبه دونمک یوق،

نصیحت بر عاقل کامل که جاهللر ایله مقابله و مباحثه و مجادله اتمکه تنزل ایدوب ترک وقار ایدر کبرکدر عزت و حرمت توقعن ایدوب ذلت و دناءتی اختیار ایده و بر جاهل بی حیا کرم افلقده و زبان آورلکده بر حکیم دانایه غالب کله جای عجب دکلدر زیرا سنک خارا جوهر گران بهانی شکسته اتمک امر مستقرب دکلدر

بیت چه عجب گر فرو رود نفسش، عندلیبی غراب هم قفسش
ترجمه شو بلبلک که اوله زاغ شوم هم قفسی، عجبمیدر نفسی طوتیلوب کسلسه سسی،
قطعه گو هنرمند ز اوباش جفایی بیند، تا دل خویش نیازارد و درهم نشود،
سنک بدگوهر اگر کاسه زرین شکند، قیمت سنک نیفزاید و زر کم نشود
ترجمه بر جفا کوره اراذلدن اگر اهل هنر، قومسون خاطره ذره قدر کرد کدر
سنک بد کوهر اگر کاسه زرینی صیه، نه انوک قیمتی ارتر نه کیدر قیمت زر

لطیفه بر عاقل کاملک ادانی و اراذل اراسنده سویلدوکی کلام حکمت انتظام صورت پذیر اولمز ایسه و رونق و اعتبار بولمز ایسه جای عجب دکلدر زیرا قوبوزک آوازی لبینده طبل و نقاره نک صدای درشت بلندی یاننده بی نام و نشان اولور و رایحهٔ طیبهٔ عنبر و عبیر رایحهٔ کریههٔ پیاز و سیر یاننده نهان اولور

مثنوی بلند آواز نادان گردن افراخت، که دانا را به بی شرمی بینداخت،
نمیداند که آهنگ حجازی، فرو ماند ز بانک طبل غازی
ترجمه بی حیالقلر ایدوب جاهل که بک بک چاغرر، بحث ایدوب دانالری باصدرم دیو سست ایلر،
بلمز اول نادان که آهنگ حجاز دلنواز، طبل بی معنای غازینک یاننده پست اولور

حکمت بر جوهر نایاب چرکابه دخی دوشرسه ینه نفیس و عزیزدر و غبار بی اعتبار

افلاك

افلاکه دخی چیقارسه ینه خسیس ناچیزدر

لمؤلفه اگر خاکیله آلوده اولورسه زرینه زردر، حزف اقفسار زرین دخی اورسیدک ینه حزفدر

تربیته مقارن اولمیان استعداد و قابلیته خیف اولور و استعدادی اولمیان ناقابلی تربیت اتمک ضایع و لغو اولور اگرکه اخگر جوهری پاک و تابناک و طبیعی عالی و مرتبه سی موازی افلاک اولان آتشه مقارن اولور جوهر ناری اکا ساری اولمغله اول دخی فروزان و شعله گستر اولور اما نفسنده بی هنر اولمغله صحبت نار گرمیتی صاوورلر کبی خاکه برابر خاکستر اولور شکرک قدر و قیمتی و لذت حلاوتی شکر قامشندن کلدیگی بلکه اول حالت و حلاوت کندیدن اننک خاصیتی و لازمهٔ ماهیتی در محصل هر حالده مدار اعتبار نسب دکل حسب در و محسوب اولان شرف موروث دکل شرف مکتسبدر

شعر ولا الشرف الموروث و لا ارد دره، بمحتسب الا باخر مکتسب
ترجمه شرف کلمز شرف اصحابنه اولماغله منسوب، هنر کسب ایت که بازار عایته اودر محسوب

مثنوی چو کنعان را طبیعت بی هنر بود، پیمبرزاده کی قدرش نیفزود،
هنر بنمای اگر داری نه گوهر، گل از خارست و ابراهیم از آزر
ترجمه هنردن چونکه خالی اولمشیدی طبع کنعانک، پیمبرزاده لکدن قدری عالی اولمدی انک،
غرور کبرله طرماشدی فرق کوه عصیانه، انوکچون زمرهٔ کبر انله غرق اولدی طوفانه
نسبله افتخار اتمه هنر کوستر جهان اهلی، که ابرهیم آزردن طوغوب گل خاردن کلدی

لطیفه مسک از فرمشای عطار ایدن بوی ایله معتبر اولور یوخسه تعریف عطار بمبالغه کوی ایله دکل
لمؤلفه مسک اکه دیرلر که بوی کندوسین تعریف ایده، یوخسه دیمز اکا کم عطار انی توصیف ایده

لطیفه عالم عالم و دانا طبلهٔ عطار کبیدر که هم خاموش و هم هنرنما در یعنی خود فروشلق اتمکزین سیماسندن و اداسندن فضل و کمالی و حسن خصالی هویدادر اما جاهل نادان طبل غازی کبیدر که ظاهری بلند آوازه و بر خروشدر اما باطنی هنردن تهی و بوشدر

قطعه عالم اندر میان جاهل را، مثلی گفته اند صدیقان،
شاهدی در میان کورانست، مصحفی در میان زندیقان،

ترجمه اهل علمک کم اله اطرافنی ارباب جهل، دیدیلر حقنده بر زیبا مثل صد نقلز،
بر جوانک جوره سین المش اوتورمش کورلر، یا که آلمش مصحفک اطرافنی زندیقلر،

نصیحت کان صدق وصفاده تاثیر کرمیت مهر ووفا ایله پرورش بولوب مدت مدید
وطلب ورغبتلر ایله الده کتورلین دوست صافی دل کران قیمتی دوادکلدر که نفعده
سنکِ جفا ایله خاطر شکسته وآزرده وکرمیت مهر ومحبت قدیمی بر نفس بارد ایله افسرده ایدر لر

بیت سنکی بچند سال شود لعل پاره، زنهار تا بیک نفسش نشکنی بسنک ترجمه
دوستلر قدرین بیلور جوهرشناس وآکشی، ایلمز هرکز قدیمی عهد وپیمانی شکست
سنک خارا نیجه یللر طور معدنده لعل اولور، حیفدر بر دمده اتمک سنک ایله آنی شکست

حکمت قوت وقدرته مقارن اولمیان رأی وتدبیر مکر وافسوندر ورأی وتدبیردن ناشی اولمیان قوت وقدرت
جهل وجنوندر بیت تمیز باید وتدبیر وعقل آنکه ملک، که ملک ودولت نادان سلاح جنک خداست

پادشاهلرده کرکدر اولا تدبیر وعقل، تا بوله ملکی صلاح وکندیسی فوز وفلاح،
پادشه نادان اولورسه دولتی انوک اولور، حضرت یزدان ایله جنک اتکیچون بر سلاح،
ظلمت جهلیله قاپلار عالمی دیجور ظلم، اول ولایتلرده ظاهر اولمز انوار صلاح

تربیت برجوانمرد سخی کرم کندیسی تناول ایدوب هم مستحقلره انفاق ایدر، شول عابد
بخیلدن یکدر که دایم صایم اولوب غیره دخی بیر مبوب جمع اموال وارزاق ایدر لطیفه
شول مرایی مقبول قلوب خلق اولماغیچون وتقوی وپرهیز ایله شهرت بولماغیچون شهوت و
لذت دنیایی ترک ایدر شهوت حلال بامسدن شهوت حرام دامنه اندامیله دوشمش اولور
ودوزخ شرک خفیده بوریای ریا ایله طوتوشمش اولور

بیت
عابد که از بهر خدا گوشه نشیند، بیچاره در آیینه تاریک چه بیند ترجمه
عابدک کم عزلتی مولاسی ایچون اولمیه، بانه سیر ایلر عجب آیینهٔ تاریکده،
نور توحید ایله ویر آیینهٔ قلبه جلا، که خطا وار ماسوای حقله تشریکده، ترجمهٔ دیکر
حقیچون اولمزایسه عابد اکر گوشه نشین، قارکو آیینه ده یا نه کورر اول مسکین،

لطیفه اندک اندک جمع مال اولنجه خیلی فراوان اولور بو قطره قطره ایر کلنجه سیل روان اولور

بعض

یعنی زور بازوسی ودشمنه ظفر بولاجق نیروسی اولمایوب ظالم الندن زخم خورده اولان فقرا
سنک خرده لرین دانه دانه جمع ایدوب صاقلامق کرک تا که فرصت ال ویردکده اول سنک خرده لریله
ظالمک باشنی خرده ایده لر ومراد لرین اوزره انتقام الوب اول نامردی مرده ایده لر شعر
وقطر علی قطر اذا اتفقت نهر، ونهر علی نهر اذا اجتمعت بحر ترجمه
قطره قطره جمع اولنجه نهر اولور، نهر نهره قاتلنجه بحر اولور ترجمهٔ دیکر
قطره قطره جمع اولنجه نهر پر طغیان اولور، نهر نهره قاتلنجه بحر بی پایان اولور،
بیت اندک اندک بهم شود بسیار، دانه دانه است غله در انبار ترجمه
از ایله آز جمع اولورده چکره دن بسیار اولور، دانه دانه غله لردن بر طولی انبار اولور،

حکمت فضل وکمال ایله عالمده علم اولان عالم عامله لایق دکلدر که جهله عوامک خفت و
سفاهتلرینه هر بار تحمل ایدوب اظهار وقار وحلم ونهی منکرده اجمال امهال کسر عرض
علم ایده زیرا اومقوله فرح روکستاخلری تادیب وزجر سبب اجراز اجرا اولدوغندن ماعدا
سکوت وتغافللک ایکی جانبه دخی ضرری وخطا وخطری وارد رهم عالمک اعینی ناسده حرمت و
مهابتی نقصان پذیر اولوب حلم مذموم ایله بین الانام بدنام اولور هم جاهل عالمینک پرده
حیاسی اچیلوب جهالت وسفاهتی استحکام بولور

بیت چو با سفله کویی بلطف وخوشی، فزون کردد ش کبر وکردن کشی ترجمه
بردنی یه لطفیل اتسک خطاب مستطاب، کبر وکردن کشلکی آرتر سکا ایلر عیان

پند سودمند فسق وفجور وشرع شریفه مخالف اولان سایر امور هرکمدن صدور ایدرسه نا پسند
وقبیح وخطای فاحش وو بال طرحدر اما علمادن صادر اولورسه فساد وقباحتی
زیاده وشناعت وفضاحتی فوق العاده اولور زیرا علم دین مؤمنین وموحدینک رئیس
متمردین شیطان لعین ایله جنک ایده جک سلاحی وسرمایهٔ صلاح وباعث فلاحی در علما جمله
عوام اللرینه سلاحلری اولماغله بستهٔ زنجیر تلبیس ابلیس اولسه لر جای عجب دکلدر اما
اهل علمک الده وبلنده سلاحی مرتب ومکمل وزور بازوی روحانیسی برجلل ایکن سرپنجهٔ
شیطان ایله مغلوب ولکدکوب اغوا واضلال ایله منکوب اولوب میدان دار وکیرده کندو تقصیر

سببیله اسیر اولورسه دنیاده نه مرتبه شرمنده و آخرتده نیجه سرافکنده اولاجاغی عیان و رسوای خاص و عام اولاجاغی نمایاندر **مثنوی** عاقلی نادان پریشان روزکار ، به ز دانشمند ناپرهیزکار

کان به نابینایی از راه اوفتاد ، وین دو چشمش بود در چاه اوفتاد **ترجمه**

جاهل عامی که حالی اولیه اوزاردن ، یکدر اول علمیله عامل اولمیان بی عاردن

اول هله کور ایدی دوشدی مسلک حقدن جدا ، بو کوررکن دوشدی چاهه کوز کوره اندی خطا

لطیفه هر کمک که حال حیاتنده کمسه بر دیلم نان بیمیه وفات اتدکده کمسه انک نامین دخی یاد ایمیه **لمؤلفه** حیاتنده شو کیم بر نان ایله بر فردی شاد اتمز ، وفات اتدکده انک نامنی بر کمسه یاد اتمز

حکمت حضرت یوسف صدیق علی نبینا و علیه الصلوة والسلام دیار مصرده خلق عالم قحط و غلا بلاسنه مبتلا اولدوغی ایامده آج و محتاج اولان فقرانک حال پر ملاللرین فراموش اتمک ایچون طوینجه تناول طعام اتمزلر ایدی **لمؤلفه**

نه محتاج اولانلر فهم ایدر محتاجلر حالن ، بوم همانخانه‌ده آج اولان اکلر اجلر حالن

انکورک لذت و حلاوتن و لطافت و طراوتن زن بیوه بیلور یوخسه صاحب میوه بلمز **مثنوی**

آنکه در راحت تنعم زیست ، او چه داند که حال کرسنه چیست

حال درمانده کان کسی داند ، که به احوال خود فرو ماند **ترجمه**

ناز و نعمتله سوروب عمرن کورن آماللنی ، نیجه بلسون آج اولوب محتاج اولانک حاللنی

عاجز و درمانده‌لر احوالن اول کمسه بلور ، کم اولوب درمانده بی درمان کوره احوالنی

ق ای که بر مرکب تازنده سواری هش دار ، که خر خارکش مسکین در آب و کلست

آتش از خانهٔ همسایهٔ درویش مخواه ، کانچه بر روزن او میکذرد دود دلست **ترجمه**

ای یکیت آته بنن عقللی دوشوز باشکه ، کلده قالدی خر بیچاره یه شفقت ایدر

وارمه اود المغه همسایهٔ مسکین اوینه ، که چقان اول باجه‌دن دود دل پر غم ایدر

بند سودمند بر درویش فقیر الحال شکسته بالک قحط و غلاده مبادا که احوال پر ملاللنی صوراسین مکر اول شرطله که دل صد پاره سینک یاره سنه مرهم اوراسین و جکر سوزنه اولان حرارتنه و دهاننده اولان مرارتنه شراب دیناری ایله علاج و احسان نقد ایله دفع احتیاج

ایده

ایده سین یوخسه اول بیحصول فقیره سؤال خشک لا یسمن ولا یغنی من جوع اولور و اولنده بیهوده اطماع ایدوب صو کنده محروم اتمک غایتده وضع نامطبوع اولور **قطعه**

خری که بینی و باری بکل در افتاده ، بدل بر و شفقت کن ولی مرو بسرش

کنون که رفتی و پرسیدیش که چون افتاد ، میان ببند چو مردان بکیر دم خرش **ترجمه**

کوردکده بر خری باریله دوشمش بالجغه ، اکه رحم ایله کوکلدن لیک وارمه یاننه

چون واروب صوردک نیجه دشدوکن اول بیچاره‌نک ، ادکی بل بغلیوب چالش انک درماننه

بند سودمند عالمده ایکی نسنه محال عقل و مخالف صریح نقلدر بری ازل ازلده مقرر اولان رزق مقسومدن زیاده تناول اتمک و بری اجل مسمی و وقت معلومدن مقدم آخرت عالمنه کتمک

بیت لمؤلفه رزق مقسومدن ارتق کشی بر شی دیه مز ، وقت معلومدن اول کشی جاننی ویرمز

مثنوی قضا دکر نشود کر هزار ناله و آه ، بشکر یا بشکایت بر آید از دهنی

فرشته‌ای که وکیلست بر خزینهٔ باد ، چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی **ترجمه**

قضای حق کر دونمز اولورسه بیک کره ، جناب عزته شکر ک شکایتکده سنک

یل اوستنه شو ملک کم موکل اولمشدر ، نه غم چکر سونورسه چراغی بیوه زنک

نصیحت ای طالب روزی تحصیل امر معاش ایچون سوبسو جست و جو و طرف طرف تک و پو اتمیوب کندو حالنده اوتور که روز ازلده مقدر و لوح محفوظده تقدیر ایله محرر اولان رزق مقسوم البته سنی ارار سن انی ارامازسین و ای اجلک مطلوبی اولان فقیر بیهوده فرار اتمیوب صبر و قرار ایله که اینما تکونوا یدرککم الموت ولو کنتم فی بروج مشیدة مضمون شریفی اوزره بروج افلاکه دخی عروج بلکه عالم لامکانه خروج ایدرسک ینه اجل الذن جان قورتارمزسین **بیت** جهد رزق ار کنی و ر نکنی ، برساند خدای عز و جل **ترجمه**

رزقه سعی ایت کرک سعی اتمه ، ایرکورر اول خدای عز و جل **ترجمه**

شیر و بر آغزه کیرر سکده ، یبه مز ایر مینجه روز اجل

روز ازلده مقدر اولمیان نسنه‌یه ال ایرمک محال و مقدر اولان نسنه‌ده قندیسه ایرمک ناچار

بیت شنیدم که سکندر برفت تا ظلمات ، بچند محنت خورد انکه خورد آب حیات

ترجمه سکندر بونجه محنتلر چکوب ظلماته دک کیتدی ؛ ولی آب حیاتی یا الکز خضر نوش ایتدی ؛
دیکر سکندر واردی تا ظلماته دک دربندلر کچدی ؛ ولی آب حیاتی بولدی انی اچین اچدی ؛
دیکر اشتدک ایتدی سکندر عزیمت ظلمات ؛ او چکدی محنتی خضره صونلدی آب حیات ؛
حکت نفیس قالمیانا صیاد دجله بغداده دخی کیرسه ینه الندن ماهی کیرمز و اجلی کلمیین ماهی قاره یه دوشسه دخی ینه جانویرمز بیت مسکین حریص در همه عالم همی رود ؛ او در قفای رزق و اجل در قفای او ؛
ترجمه حریصی کورکه رزقک اردنه دوشمش یلر دایم ؛ اجل اما که اول غافل فقیرک اکسه سین المش ؛
دیکر رزقک اردنجه کزوب یلمه ده مرد حریص ؛ اجل اما که انک اکسه سن المش بلمز
توانکر فاسق کلوخ زر اندوده بکزر که ظاهری مقبول و باطنی مردوددر اما فقیر صالح برجوان خاک آلوده بکزر که صورتا مذموم و حقیقتده محمود در حلیه صلاح و سداد ایله محلی اولان فقیر حضرت موسی کلیمک علی نبینا وعلیه الصلوة والتسلیم خرقه مرقعی کبیدر اما باد غرور فساد ایله بر هوا اولان غنی فرعون لئیمک ریش مرصعی کبیدر هر حال اوزره اولانلرک چکلدکلری مجاهده و شدت فرج و فرجه مبدل اولوب یخرجهم من الظلمات الی النور نوید سعیدی ایله مبشر اولورلار اما بد حال اولنلرک دولت و رفعتی ذلت و نکبته متحول اولوب یخرجهم من النور الی الظلمات وعید شدیدینه مظهر اولورلار منظوم حسن حال اوزره اولانک شدتی بولور فرج ؛ کون بکون اقبال الله قدری فزون اولمقده در ؛
سوء حال اوزره اولانک قصر جاه و دولتی ؛ جاه ادبار و زواله سرنکون اولمقده در ؛
قطعه هر که را جاه و دولتست بدان ؛ خاطر خسته در نخواهد یافت ؛
خبرش ده که هیچ دولت و جاه ؛ در سرای دکر نخواهد یافت ترجمه
هر کمک کم وار ایکن دنیاده جاه و دولتی ؛ خسته دللر خاطرن شاد اتمیه احسان ایله ؛
اکه بلدرکم سرای آخرتده بر دخی ؛ جاه و دولت بولمیوب قاله کرک خسران ایله ؛
لطیفه حسودی سودام یحسدون الناس علی ما آتیهم الله من فضله کریمه سی مصداقنجه حق تعالی حضرتنک عمیم نوال نعم جمیله و آلاء جلیله سنه بخل و ضنت ایدروبی کناه اولان منعملرک زوال نعمتلرینه سعی ایدوب بی سبب بغض و عداوت ایدر قطعه

مردکی

مردکی خشک مغز را دیدم ؛ رفته در پوستین صاحب جاه
کفتم ای خواجه کر تو بد بختی ؛ مردم نیک بخت را چه کناه ترجمه
بر خفیف العقل بر افساد فاسد حاسدی ؛ بر غنی حقنده کوردم غیبت ایتدی بی سبب
دیدم اکه سن اکر بد طالع ایسک ای حسود ؛ نیک بخت اولان کشینک یا ندر جرمی عجب
قطعه الا تا نخواهی بلا بر حسود ؛ که آن بخت برکشته خود در بلاست
چه حاجت که با وی کنی دشمنی ؛ که اورا چنان دشمنی در قفاست ترجمه
بلاسن استمه حقدن حسود ظالمک زیرا ؛ حسد دردیله اول بد بخت بولنمقدر بلاسنده ؛
نه حاجت کم سن دشمنلک ایدوب بد دعا اتمک ؛ حسد کبی انک بر دشمنی وار در قفاسنده
تشبیه استاده اعتقاد و ارادتی اولمیان شاکرد عاشق بی زر کبیدر و هنر و معرفتدن وایه و سرمایه سی اولمیان سیاح مرغ بی پر کبیدر و کردن حالی حلیه عملدن حالی اولان عالم درخت بی برکبیدر و نصاب علم دیندن نصیبی اولمیان زاهد خانه بی در کبیدر نکته قرآن عظیم و فرقان کریم نزولندن مراد وقرآنا فرقناه لتقراه علی الناس علی مکث ونزلناه تنزیلا کریمه سی و تخلقوا باخلاق الله حدیث شریفی ایله کان خلقه القرآن حدیث لطیفی مصداقنجه سیرت خوب و خلق مرغوب تحصیلی و نفس قاطره انسانیه نک تکمیلیدر یوخسه مجرد سوره مکتوب تجوید و ترتیلی دکلدر عبادته مشغول اولان عابد جاهل اکرچه طریق حقده پیاده ور اجلدر اما ینه منزله واصل اولمغیچون شتابده در علمیله عمل ده کاهل لک ایدن عالم غیر عامل اکرچه پیاده دکل سوار در وطی مسافه ایتمکه قدرتی وار در اما نه فائده که خوابده در درکاه خدای نیاز ده تضرع و نیاز و سوزجان کداز ایله ال قالدروب جرمنه اعتراف ایدن عاصی توبه کار سر سود از ده پسندیده در با دکبر و غرور او طاغلا آتش کبی سرکشلک ایدن عابد جبار دن یکدر
بیت سر هنک لطیف خوی دلدار ؛ بهتر ز فقیه مردم آزار ترجمه
بر بکک رفیق اولوب اولیجق اخلاقی کوزل ؛ یکدر اول خلقی دل آزرده ایدن عالمدن ؛
لطیفه اهل عملدن برینه سؤال اولنوب عالم بی عمل نیه بکزر دد کلرنده جواب ویروب دیرلکه

بیت زنبور بی عسل بکبززکه نوشی یوق نیشی وار و صفاسی یوق تشویشی وار

زنبور درشت بی مروت راکوی ، بادی چو عسل نمیدهی نیش مزن ترجمه

سویله زنبور جفاکاره که ظالم آری ، چونکه یوقدر عسلک آدمی صوقمه باری

بیت عالم بی عمل چو سوزن دان ، که بدوزد لباس و خود عریان ترجمه

عملسز عالمی بر سوزنه بکزندی بر پرزدان ، دیکر خوش ایلکرک اسبابن آنا کندیسی عریان

تشبیه مرد بی مروت نابکار زن کبیدر ، و زاهد طمع کار حرامی رهزن کبیدر

قطعه ای بناموس کرده جامه سپید ، بهر پندار خلق و نامه سیاه

دست کوتاه باید از دنیا ، آستین چه دراز و چه کوتاه

ترجمه خلقه ناموس ایچون جامه کی آغ ایدکسه ، ایلدک نامهٔ اعمالکی آناکه سیاه

میل دنیادن الک کندیسی کوتاه کرک ، نه عمل کم ییکک اولمش یا اوزون یا کوتاه

لطیفه عالمده ایکی کسه نک دردینی حسرت و ندامتدن قورتولماز و مغبونلق و ادیسنده یادرکل اولمقدن خلاص اولمز بری دریاده کشتی سی شکسته اولوب مفلس عریان اولان تاجر بر تلف و بری قلندرلرله همنشین اولوب مال موروثنی بادهوایه ویرن وارث ناخلفدر

قطعه بیش درویشان بود خوشتر مباح ، گر نباشد در میان مالت سبیل

یا مرو با یار ازرق پیرهن ، یا بکش بر خانمان انگشت نیل

ترجمه یا مکن با پیلبانان دوستی ، یا بناکن خانهٔ درخورد پیل

اعتقاد ایله قلندرلرسنک قتلک مباح ، اتمز ایسک اورته ده اموال وارزاقک سبیل

یار فاقت اتمه کوک کوملک کین اوباشیله ، یا ایدرسک خانمانک اوزره چک انگشت نیل

آشنالق ایلمه یا فیل باننمرله صقین ، یا بنا و یاب کم بیت اوله کرمک که فیل

هر کیمله آشنالق ایدرسک حاصلی ، اکر هنرنک اولمز ایسک راحتک اولور قلیل

پند سودمند پادشاهلرک کران بها خلعتی اگرچه عزیز و شریف در اما کشی نک کندی کهنه لباسی بی منت اولماغله دخی لطیف در و اکابرک خوان برالوان نعمتی اگرچه لذیذ و شیرین در اما فقیرک انبانده اولان نان و پنیر پاره سی داخی نمکین در بیت

شهر کر از دست رنج خویش وتره ، بهتر از نان دخترخوان خواجه و بره ترجمه

کندی کسب یدیله بر آدم سیه تنهاده سرکه ایله تره ، یکدر اندن که بر غنی کابدره منت ایله نان و بره

حکمت تجربه اولنمیان شبههلی دار و یی ظن و گمان ایله استعمال ایدن و کور مدوکی یوله کاروان سز اولوب کیدن صوب صوابه مخالفت ایدوب خطا طریقنه کتمش اولور و اصحاب الباب عقد اندوکی عهدی شکست اتمش اولور زیرا جایزدر که اول دار و جدوار اولمیوب بیش اوله و توش اولمیوب نیش اوله و اول سلوک اولنان یول بر طریق خطرناک پر تشویش اوله هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون مضمون حکمت نمونی اوزره عالم کامله مراجعت ایتمین جاهلک جهلی زایل و بو راه پرخطرده منزل مقصوده واصل اولماز صاحب احیاء العلوم عالم معالم المنطوق والمفهوم مرشد العلماء الاعلام حجة الاسلام امام محمد غزالی قدس سره العالی یه شاکردلری سؤال ایدوب تکمیل علوم دینیه و تحصیل کمالات یقینیه ده بو مرتبه عالی و منزل معلایه وصول و احاطهٔ فروع و اصول نه طریق ایله قرین حصول اولدی دیدکلرنده جواب صواب ویروب فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون نص شریفنه امتثال اتمکله و ذل سؤال و استفاده دن استنکاف ایتمیوب بلمدکلری اهلندن سؤال اتمکله واصل اولدم دیدیلر شعر

الجهل داء والسؤال دواؤه ، فاسئل عن العلماء ما لم تعلم

قطعه امید عافیت آنگه بود موافق عقل ، که نبض را بطبیعت شناس بنمایی

بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن ، دلیل راه تو باشد بعز دانایی

ترجمه امید عافیت اولدم اولور عقله ملایم کم ، کوره ای خسته نبضکی بر طبیب حاذق صادق

نکم بلمزسن اهلندن سؤال اتکم انک ذلی ، دلیل راه عز تر اولور سنی عالم فایق

حکمت هرنسنه که البتده سنک معلومک و جزئی توقف اتمکله سؤال اتمدین مفهومک اولمجغنه واقف اولاکین و تأخیر سؤالده ضرر احتمالی اولمدوغن بیله سین زنهار ترک شعار و وقار ایلدوب انک حکمتنی سؤالده استعجال اتمه که تبرعا اظهار جهله و قصور فهم و خفت عقله دلالت و بین الناس اسناد جهالت ایله سنی مبتلای خجالت ایدر

قطعه چو لقمان دید اندر دست داود ، همی آهن بمعجز موم کرده

ترجمه نه برسیدنش چه می سازی که دانست ، که بی برسیدنش معلوم کردد

حضرت داود النده جونکه کوردیکم ، قوت اعجاز ایله فی الحال آهن موم اولور
صوردی اندن نه اشلرسین دیو زیرا که اول ، بلدی کم صورمزدن اول حکمتی معلوم اولور

عمر واوددن النده جونکه لقمان کوردیکم

ادب لوازم صحبت وآداب الفتدن بری اولی بودرکه یا کندک ایچون بر مستقل خانه تخلیه ایدوب مهیا ایده سین یاخود صاحب خانه ایله حسن امتزاج اوزره اولوب حرکات وسکناتنده انی ارضا ایده سین قطعه حکایت بر مزاج مستمع کوی ، اکر دانی که دارد با تو میلی

هر آن عاقل که با مجنون نشیند ، نکوید جز حدیث روی لیلی ترجمه
کلامک مستمع طبعنجه سویله هر نه سویلرسک ، بلورسک کم سکا مایل اولوبلر سوزک اصغا
شو عاقل کم ایره مجنون سرکرداننه صحبت ، انک هرکز کلامی اولمز الا قصه لیلا

دیکر مستمع طبعنجه سویله هر سوزی ، بوجهه سکا میل واصغا ایلمز
همدم مجنون اولان عاقل کشی ، قصه لیلادن اوزکه سویلمز

لطیفه هر کمکه سوء اعمالی اولان بدحاللر ایله صحبت واختلاط وبسط بساط الفت وانبساط ایده اکرچه دردنی آنلره میل وتعلق واخلاق قبیحه واوضاع فضیحه لری ایله تخلق ایلمزسه دخی ینه انلرک طریق شقاوت رفیقلریله متهم وبین الانام بیکنام ایکن کم اولور فرضا بر شخص اداء نماز ایچون میخانه یه طوغری کتسه وشرب خمردن وشرع شریفه مخالف اولان امردن امتناع واجتناب داخی اتسه ینه کمسه اکا مصلی دیمز بلکه شارب الخمر اعتقاد اتمکله بین الناس معیوب ومنفور قلوب اولور بو معنایه بناء کشی کندی نفسین تهمت محلنه القا اتمکدن احتیاط واتقا اتمکله امر اولنوب اتقوا مواضع التهم بیورلمشدر

قطعه رقم بر خود بنادانی کشیدی ، که نادان را بصحبت برکزیدی
طلب کردم ز دانایی یکی پند ، مرا کفتا که با نادان میپیوند
که کر دانای عصری خر بباشی ، وکر نادانی ابله تر بباشی ترجمه
سن اتدک جهلکه کویا که تصریح ، چو اتدک صحبت نادانی ترجیح
ددم بر عاقله ایت باکه بر پند ، ددی جاهللر ایله اتمه پیوند

اکر

اکر علامه ایسک خر اولورسین ، اکر نادان ایسک بدتر اولورسین

عبرت شترک حلمی که معلومدر تا شو مرتبه درکه اکر بر طفل انک زمامن طوتوب یدرسه دیو زنجیرک یر آلوب کدرسه اکا اطاعت وانقیاددن کردن پیچ ورو کردان اولماز وسمت مطاوعت وموافقتدن کریزان اولماز اما اوکه موجب هلاکی اولور بر دره هولناک کلسه واول ناد انلق مقتضاسیله دره یه طوغری کتمک استسه فی الحال الندن زمامنی چکوب الور وبر دخی اکا مطاوعت اتمکدن قالور زیرا شدت وخشونت هنکامنده لطف وملایمت مذمومدر وحکما دیمشلردرکه لطف وملایمت اتمکله دشمن دوست اولماز بلکه طمعی دخی زیاده دروازه فساد وافسادی کشاده اولور قطعه

کسی که با تو لطف کند خاک پایش باش ، وکر خلاف کند در دو چشمش اکن خاک
سخن بلطف وکرم با درشت خوی مکوی ، که زنک خورده نکردد بنرم سوهان پاک
ترجمه کمکه سکا لطف ایدرسه خاک پایی اول آنوک ، کور لک ایدرسه همان طولدر ایکی چشمنه خاک
لطف ایله سوز سویله عنف ایلین بدخویه کم ، نرم اکیله پاص طوتان آهن اولور می هیچ پاک

ادب هر کمکه بغیر یر کلامی هنوز تمام اتمدین سرمایه فضل وبلاغتی معلوم اولماغیچون خاطرن وسوز آراسنه کیروب ناتمام ملق ایده حضار مجلسه بایه جهالت نمایان ودایه حماقتی بنا اتمش اولور قطعه نه هد مرد هوشمند جواب ، مکر آنکه کز وسؤال کنند
کرچه بر حق بود مزاج سخن ، حمل دعویش بر محال کنند ترجمه
عاقل اولان کمسه ویرمز بر جواب ، اتمینجه کمسه اندن بر سؤال
کرچه حق اولورسه دخی انک سوزی ، دکلین دعواسنی صانور محال

ادب شیخ سعدی علیه الرحمه حکایت ایدر که جامع الشده بر موضع مستورده بر جبانم وار ایدی شرف خدمت ایله مشرف اولدوغم بیر طریقم وباعث توفیقم قدس الله سره الاصفی انس الله روحه الازکی هر کون پرسش حال ایدوب جراحتک نیجه در دیو صورار ایدی وددوم کبی ظاهر مده اولان یاره می داخی حددن بیرون مرهم الطاف ایله صارارلردی اما نه محلده در دیو اصلا سؤال اتمزلر ایدی آنی معلوم ایدندم که هر عضوی ذکر اتمک مناسب اولمدوغنه

ورده لفظ شتر کمر فارسیله
ترکی لسانه
...

بناءً احتراز ایدرلر زیرا مر یدسخنک سؤالنه مطابق جواب ورمکله مأمور در ذکری قبیح اولان عضو مستور ایسه
مذکور اولمق واثره ادبدن دوردر وعقلا دیمشلردرکه هرکه سخن نسنجد از جوابش برنجد
سؤال ایدن کشینک اولمسی گفتاری سنجیده عجب میدر اشتدکده جوابن اولسه رنجیده

ق تا نیک ندانی که سخن عین صوابست، باید که بگفتن دهن از هم نکشایی،
گر راست سخن گویی و در بند بمانی، به زانکه دروغت دهد از بند رهایی ترجمه
تا سوزک عین صواب اولدوغنی بلمیسن، کتوروب انی زبانه دهنک اتمه کشاد،
راست گوی اولماغله حبسده قالمق یکدر، کذب ایدوب اولمه دن انکله بلادن آزاد،

شیخ سعدی نک علیه الرحمه بو بیت ثانیده افاده اتدوکی معنا ظاهر بودر که هر کسک کندو نفسنه راجع اولان احوالده در بو حصه غیر یره متعلق اولان امورده دروغ مصلحت آمیز راست فتنه انگیزدن اولی ایدوکنه گلستانک باب اولنده تصریح اتمشدر پس بو ایکی کلام اورتسنده منافات **تنبیه** کذب ایلمک و دروغ سوز سویلمک بر زخم عظیمه بکزر که جراحتی اوکولورسه داخی نشانی یرنده قالور حضرت یوسف صدیقک علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام برادرلری گبی که اول ماه پاره آفتاب کلاهی عکس ماه گبی چاهه القا اتمشکن فاکله الذئب دیوب ارتکاب کذب ایله معیوب و دروغ بی فروغه منسوب اولماغله طوغری سوزلرینه دخی اعتماد قالمامغین حکر بنیامین سویلدکلری یا ابانا ان ابنک سرق کلامی ظاهر حالده مصدق وانلارک اول حصوصده گناهلری یوغیدوکی محقق ایکن ینه والد ماجدلری حضرت یعقوب علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام بل سولت لکم انفسکم امرا فصبر جمیل کلام شریفی ایله انلاری حیله وتسویله نسبت ایدوب تجهیل و دروغ ایله اتصافلرین تسجیل اتدیلر

قطعه
کسی را که عادت بود راستی، خطا گر کند در گذارند ازو،
وگر نامور شد بنا راستی، دگر راست باور ندارند ازو، ترجمه
طوغریلق عادتی اولان کشینک، عفو ایدرلر خطاسی اولسه اگر،
اولمسه مشهور کذب ایله اما، اینانمز دیسه طوغری خبر،

براِدم

انکَسه

دیگر برادم کم اولا معتادی راست گو اولمق، اگر کم بر خطا اتسه آنی کذاب صانمزلر
ولی نامی اولورسه کذب ایله مشهور عالمده، اگر بر طوغری سوز سویلسه ده اکا اینانمزلر،

قطعه دروغی نگیرند صاحب دلان، بر آنکس که پیوسته گفتست راست،
وگر مشتهر شد بنا راستی، اگر راست گوید تو گویی خطاست، ترجمه
اهل دللر طوتمز کذبنی هرگز انک، که اوله صدق کلام ایله انام ایچره بنام،
کشینک نامی ولی کذب ایله مشهور اوله، سوزی تکذیب اولنور سویلیه بر طوغری کلام،

لطیفه جمله مخلوقاتک اشرف و افضلی ظاهرا بنی آدمدر و جمله موجوداتک اذلّ و ارذلی کلب ایدوکی معلوم عالمدر اکنه بو حال ایله کلب حق شناس کفران نعمت ایدن آدمی ناسپاسدن راجح ایدوکی جمله عقلا قائلدر مسلّمدر قطعه

سگی را لقمهٔ هرگز فراموش، نگردد گر زنی صد نوبتش سنگ،
وگر عمری نوازی سفله را، بکمتر چیزی آید با تو در جنگ، ترجمه
اونوتمز کلب هرگز لقمه حقن، اگر یوز کرّه اورسیدک اکا سنک،
بنیجه احسانلر اتسک بر دنییه، سنکله آز نسنه ایله ایدر جنک،

لطیفه تن پرور اولان ادمدن هنرور لک کلمز، وبی هنر اولان آدم سرورلکه لایق اولمز،
مثنوی مکن رحم بر گاو بسیار خوار، که بسیار خسبست و بسیار خوار،
چو گاو ار همی بایدت فربهی، چو خر تن بجور کسان در دهی، ترجمه
چوق ییین کاوه ترحّم ایلمه، چوق یاتور هر کمکه یرسه چوق یمک،
اولور ایسک کاو وش بسیار خوار، خر گیبی وار خوارلق باری چکک،
کاو گیبی فربه اولمق استیین، جور خلقی خر گیبی چکمک گرک،

تربیت انجیل شریفده جناب رب الارباب دن بو یله خطاب مستطاب وارد اولمشدر که ای فرزند آدم اگر سکا دولت وغنا ویررسم بنی فراموش ایدوب ماسوایه مشتغل اولورسین واگر سنی فقیر وگدا ایدرسم مضطرب و تنکدل اولورسین پس فکر شریفم حلاوتنی قنده بولورسین و بکا عبادت اتمکه قچن شتابنده اولورسین قطعه

پیوسته دایم ویکدرته
دروغی دیا حرف تنکیر
حرف وحدت ونیلر
حکا سعدی بیت شد
مشتهر وسم فاعلدر اشتعال یا بیلندی
حضرت شیخک تنکیر قصد ایدوب
سابقده ناموروبونده مشتهر
بیردی بر معنا به اولدقلری
تو گویی خطاب عام در

بسیار دیر
بعض نسخه ده بسیار خوار یرینه بسیار خسپ
واقع اولمشدر بو تقدیرجه بیت ده قافیه
اولدوغی مقرردر بسیار خوار نسخه
دخی اولسه قافیه سی بیلمز درکلری بر ابر مصراع
بسیار خوار جوق قافیه بیلمی معناسنه در بعضیلر
تانیده زیاده حقیر وخوار معناسنه در بعض
ایکی مصراع اعده بیله بسیار خوار قافیه بیلمی معنا
طوتوب بینه قافیه به ضرر ویررادی دینلر
اوّا اصابت اتمشلردر

بیت

قطعه
گه اندر نعمتی مغرور و غافل، گه اندر تنگی دستی خسته و ریش،
چو در سرا و ضرا حالت اینست، ندانم کی بحق پردازی از خویش،
ترجمه
که اولدک مال‌له مغرور و حرم، که اولدک فقر له مجروح و در هم،
مشغول اولورسین سرور و غمده حالک چونکه بودر، قچن دونسک کرکدر حقه بلمم،

عبرت خالق بیچون تعالی عما یصفون حضرتنک ارادت علیه‌سی کیمنی ابرهیم بن ادهم کبی عالمه ظاهر و تخت سلطنتدن اندرب عالمه معنیده پادشاه ایدر و کیمنه حضرت یونس علی نبینا و علیه السلام کبی ماهی قورسغنده عین عنایتله نکاه ایدربت
وقتت خوش انرا که بود ذکر تو مونس، ورخود بود اندر شکم حوت چو یونس،
انوک وقتی خوش اولورکم اوله ذکرک کا مونس، الهی بطن ماهیده سنی تسبیح ایدر یونس،
حکمت اکر خدای متعال تیغ قهر و جلال چکرسه عموما انبیا و اولیا خوف و خشیت ایله جیب خرقه‌یه چکوب تاب انوار جلال انلاری لال ایدر و اکر کوشهٔ چشم جمال ایله نکاه ایدرسه فی الحال اشقیای سعدا درجاتنه ایصال ایدر
قطعه
کر بحشر خطاب قهر کند، انبیا را چه جای معذرتست،
پرده از روی لطف کو بردار، کاشقیا را امید مغفرتست
ترجمه
روز محشرده خدا قهر ایله ایدرسه خطاب، اعتذاره قادر اولمز انبیا و اولیا،
پردهٔ قالدر جمالکدن الهی لطف‌له، کم سنک غفرانک امیدنده در بعض اشقیا،
بند سوم حق ملکه تادیب دنیوی ایله مؤدب و راه خطادن دونوب صوب صوابه سلوک ایله مهذب اولمیه تعذیب اخروی‌یه کرفتار و دنیاده کوردکی احوال بر اعوالدن زیاده مظهر رضا اولور نتکیم حضرت حق عز شانه قران عظیمده ولنذیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب الاکبر بیورمشدر معنای شریفی بز اول فاسقلره عذاب اکبر اخرویدن مقدم عذاب ادنای دنیوی چاشنی‌سنی البته ذوق اتدررز
بیت پنداست خطاب مهتران آنکه بند، چون پند دهند و نشنوی بند نهند
ترجمه اوّلده بند ایدر اشراف اندن صکره بند، بند ایدرلر سکا اول بنده اولمزسه سودمند،

دیگر بند ایدر اشراف اندن صکره بند، بند ایدرلر سودمند اولمزسه پند
عبرت اهل سعادت و بختیار اولنلر انی اختیار ایدرلر که فاعتبروا یا اولی الابصار امر شریفنه استثمار ایله کندیلردن اوّل کلوب کچنلرک حکایات و امثالارندن عبرت آلوب نصیحت پذیر لکله ذکر جمیل بولهلر بوحف آنی رواکورمزلر که کندیلردن صکره کلنجکلر انلرک سوء اعمالن و تقصیر و اهمالن ضرب مثل اتمکله فجعلناهم سلفا و مثلا للاخرین مضمونی عبرت نمونه‌نه مظهر اوله‌لر
قطعه
نرود مرغ سوی دانه فراز، چون دکر مرغ بیند اندر بند،
پند گیر از مصائب دگران، تا نگیرند دیگران ز تو پند،
ترجمه
مرغ زیرک ایدرمی دانه‌یه میل، کوریجک غیری دامده بند،
سن ایلک محنتن کورب پند ال، غیریلر تا که سندن المیه پند
حکمت روز ازلده شول کمسنه‌نک که بصر بصیرتی کور و کوش اراده‌تی پردهٔ غفلت ایله مستور خلق اولنمش اوله کورمکه و ایشتمکه نیجه مالک اوله‌بیلور و شول کمسنه که کمند سعادت و قلاب هدایت ایله جانب علایه و بارکاه قرب مولی جل و علایه جذب اتمش اوله‌لر صواب صوابه کیتمیوب وادی ضلاله نیجه سالک اوله‌بیلور نتکم حدیث شریفده الشقی شقی فی بطن امه والسعید سعید فی بطن امه بیورلمشدر
قطعه
شب تاریک دوستان خدای، می بتابد چو روز رخشنده،
وین سعادت بزور بازو نیست، تا نبخشد خدای بخشنده،
ترجمه
اولیای حضرت حقک قرانکو کیجه‌سی، روز روشن کبی خوش رخشان و نور افشان اولور،
بو سعادت قوّت بازو ایله کرمز اله، لطفی چوق مولا مز احسان ایدیجک آسان اولور،
رباعی
از تو بکه نالم که دگر داور نیست، وز دست تو هیچ دست بالاتر نیست،
انرا که تو رهبری کم نشود، وان را که تو کم کنی کسش رهبر نیست
ترجمه
کمه فریاد ایدم یارب که سندن غیری داور یوق، الک وستنده الی یوق سندن اوزکه ربّا کبر یوق،
کمه رهبر اولورسک کمسنه کمراه ایده مزانی، کمی کمراه ایدرسک اکه هرکز غیری رهبر یوق،
بو رباعی‌نک مصراع ثانیسنده یدالله فوق ایدیهم کریمه‌سنه و بیت ثانیسنده ومن یضلل الله فما له من هاد و من یهدی الله فما له من مضل کلام شریفنه اشارت وارد
عبرت

عاقبتی محمود ومسعود اولان کدای بی نشان مدت سلطنتی ممدود اولوب
آخرتی خیر اولیان پادشاه عالیشاندن یکدر
بیت
غمی کز پیش شادمانی بری • به از شادی کز پسش غم خوری
ترجمه
شو غمک کم آخرنده جان ودل خرم اوله • اول فرحدن یکدرر کم آخرنده غم اوله
لطیفه آسماندن زمینه نازل اولان نثار باران ونیسان احسان فیض
رساندر که صافی لطافتدر اما زمیندن آسمانه صعود ایدن غبار ودخان درکه محض
کثافتدر **لمؤلفه** آسمان روی زمینه وارن ایرکن نثار • ینه کور آیینه‌سی اولور زمیندن پر غبار
نثر کل انا یترشح بما فیه
ترجمه
ایچنده هر انانک حزنه وار ایسه طشندن ده • ترشح ایلین اولدر اکر ماء اکر حلدر
بیت کرت خوی من آمد ناسزاوار • تو خوی نیک خویش از دست مکذار
ترجمه
بیسرتم کلمز ایسه سکا حسن • حسن اخلاقکی الدن قومه سن
ادب حضرت حق عز شانه عالم الغیوب ایکن ینه ستر عیوب ایدر اما همسایه‌یی کورکه
درون خانه‌ده اولان عیب نهانه واقف دکل ایکن ینه آدمی دورلی دورلی عیبه منسوب ایدر
لمؤلفه آشکاره عیب کوررکن قوللرینک عیبنی • ستر ایدر استار الطافله علام الغیوب
کور هله انصافسز همسایه‌یی کم کورمدن • عیبکی اسناد ایدر سکا نیجه دورلی عیوب
حمد لله خلق عالم عالم غیب اولمش • یوخسه راحت بولمز ایدی کمسه بر عالمده هیچ
واقف اولسیدی اکر عیبه بو خلق عالم • کندی حالنده حضور اتمز ایدی هیچ آدم
حکمت معدندن سیم وزر کان دمله اکر کیر ورا اما بخیل الندن حقیق اقچه جان الغله الا ویرر
قطعه
زر از معدن بکان کندن بر آید • ز دست دون بجان کندن بر آید
دونان نخورند وکوشش دارند • کویند امید به که خورده
روزی بینی بکام دشمن • زر مانده و خاکسار مرده
ترجمه
حسیس ودون اولانلر مالن یرجانی کبی صاقلر • تناولدن امید خشکی ترجیح ایلر اول مذموم
ولی بر کون کورسین آنی کم دشمن مرادنجه • قویوب مالنی خاکیله اولوب یکسان کیدر محروم

ادب

شول کیمسه

آنا ظرف مغنا سنه درکه

بعض نسخه‌لرده بو محلده نعوذ بالله
اکر خلق غیب دان بودی کسی بحال
خود از دست کس نیاسودی بیتی
سطوردر اما بزم نسخه‌مزده بو بیت
آنجق بابک اواسطنده درج اولنمغله
بو محلده مذکور دکلدر اکا بناء
اعاده اولنمدی تمت

کوشش دارند عبارتی فقط ادیلر معناسنه
بیتی عبارتنده اوقوکان پایدار سکته واردر
بر حرکت ایله وزنه سلامت کلور
تمت

ادب هر کمکه الی التنده اولان ضعفایه ترحم اتمیوب جفاکار ودل آزار اوله زبردست اولان
اقویانک پنجهٔ جور وشکنجهٔ قهرنه کرفتار وکندی عملنک سزا اولان جزاسنی مشاهده اتمکله جاندن
بیزار اولور **مثنوی** زهی بازو که در وی قوتی هست • بمردی عاجزان ابشکند دست
ضعیفان را مکن بر دل کزندی • که درمانی بجور زورمندی
ترجمه
زور بازوسی اولنلر انی ظلم اتمیه کم • فقرا دستنی قیره دقره قالور یانلرنه
کر ایدنلر ضعفا قلبنی اوغور آخر • بر زبردست الینه اولره قیارد جانلرینه
حکمت عاقل اولان کمسه بر محلده غوغا وشقاق کورسه ارام اتمیوب فی الحال اول معرکه‌دن
سیچرادوب بر کنار اختیار ایدر اما صلح ووفاق کوردکده هعان لنکر براغوب قرار
اختیار ایدر زیرا هنکام رزمده سلامت کنار میدانده در وایام بزمده لذت وحلاوت
میان مجلس یاراننده در **حکمت** قمار بازه سه وشش کرکایکن سه ویک کلور ودوباره
شش استریکن تنک کلور وششدر عالمده نقش مراد کورمکله زار ورویکشاد
مشاهده اتمکله بیزار اولور حاصلی روزکار زورکار دایماکشینک مرادی اوزره
اولمز وهر کس هر زمان استدوکین بولمز
بیت
هزار بار چراکاه خوشتر از میدان • ولیکن اسب ندارد بدست خویش عنان
ترجمه
چمنزاری ایدر ترجیح بیک کرچه میداندن • عنانی کندی دستنده دکلدر ایسک اماکم
اکرچه نسبتی یوقدر چمن زاریله یازینک • دکلدر الده اماکم عنانی اسب تازینک
تضرع ونیاز بر درویش حضرت قاضی الحاجات عز شانه درکاهنه مناجاتده دست دعایی باز
وسوز وکداز ایله تضرع ونیاز ایدوب بویله دیر ایدی که ای خدای بی انباز وای رحیم چاره ساز
بو حال وتیره روزکار اولان عاصی وکنهکارلری رحمتکدن محروم ایله زیرا صلاح وفلاح ایله
محلی وفایز فتح مغلق اولان قوللرکه خود تمام انعام ورحمت اتمش سین زیرا انلری ابتدای
آفرینشده نیک بخت واهل سعادت اتمش سین **حکمت** ابتدا جامه وضع علم والده استعمال
انکشترین وخاتم عجم شاهلرنه جمشید ایدی اکا سؤال ایدوب هر یره فضیلت واستنک
ایکن نیچون جمله زینت وارایشی صول اله ویروب دست راستی معطل اتدک وراه

علم ووضع جامه وضع ایله کلمدن مراد اولان
زمانده قفتانک یوزینه بعض نسخه‌لرده نقش
ایکی ناز ترتن نا بدالردن اولد جامه پیدا
معلوم دیرلر ایدی تمت

راستی قوییوب طرف خلافه کتدک دیدکلرینه جواب صواب ویروب دیدیکه دست راستک
زیب وزینته احتیاجی یوقدر زیرا اکا راستلق کافیدر **لمؤلفه**

غم دکل انکشترین دن اولسه خالی دست راست ، چونکه اولدی راستلق انکشترین اکا راست

لمؤلفه خاتمی صول الینک بار مغنه طاقمقده ، خلق عالم دیمه کم ایلدی وضع معکوس ،
صاغ الک عزتی وار زینته محتاج دکل ، صولی زینتله ایدرلر اوجهتدن مانوس ،

قطعه فریدون کفت نقاشان چین را ، که پیرامون خرگاهش بدوزند ،
بدان را نیک دار ای مرد هشیار ، که نیکان خود بزرگ و نیک روزند **ترجمه**
فریدون شاه نقاشان چینه ایلیوب فرمان ، دیدی خرگاهم اطرافنه نقش ایلک بو عنوانی ،
کوزل طوت عاقل ایسک طبع بد اولانلری زیرا ، که ایلر کندیلر اهل سعادتدر بولور شانی ،

دیکر فریدون دیدی نقاشان چینه ، ایدک خرگاهمه بویله کتابت ،
کوزل طوت کمکری سن ای خردمند ، که ایکو کندیلر بولور سعادت ،

عزیزلردن برینه سؤال ایدوب دست راستک فضیلتی بی کم وکاست و خاتم زیب وزینت
تمام اکا راست ایکن خلق عالم خاتمی نیچون صول الده استعمال ایدوب وضع معکوسین
ایدرلر دیدکلرینه جواب ویروب دیدیکه آنی بلمزمیسین که اهل فضل و کمال اولانلر همیشه محروم اولور
بیت انکه حظ آفرید وروزی سخت ، یا فضیلت همی دهد یا بخت ، **ترجمه**
هر کسک رزق و نصیبین یارادن رب مجید ، یا فضیلت ویرر انسانه یا خود بخت سعید
ازلده هر قولک رزق و نصیبن بخش ایدن حضرت ، یا انسانه کمال احسان ایدر یا خود ویرر دولت
حکمت عالمده پادشاهلره نصیحت اتمک شول عاقل یکانه و کامل فرزانه یه مسلمدر که درو
ننده بیم جان وسر و امید سیم وزر اولیوب بی پروا و بی باک اوله و توحید افعال حقیقه
واصل اولوب مخلوقات ایله معامله ده آلایش خوف و رجادن پاک اوله **مثنوی**
موحد چه در پای ریزی زرش ، چه شمشیر هندی نهی بر سرش ،
امید و هراسش نباشد ز کس ، بر اینست بنیاد توحید و بس **ترجمه**
برابر در موحده آیغینه زر دوکرسکده ، یا باشی اوزره تیغ هندی قوسن آنی چکرسکده ،

خدانك

خدانک غیرسندن هیچ بو قدر خوف و امیدی ، بو حال اوزره قومش وضع ایلین بنیاد توحیدی
حکمت پادشاه عالم پناه ستمکار و مردم آزار اولانلردن ظلمی دفع ایدوب عالمه نظام
ویرمکله تأیید دین اسلام اتمکیچون در و قاضی شرع شریف سید الانام علیه السلام احکامنی
اجرا اتمکله اصلاح مصالح خواص و عوام اتمکیچون در و شحنه بغیر حق قتل نفس ایدن
حرامیلردن اخذ انتقام اتمکیچوندر ایکی خصمک هر بری حقه راضی اولیجق هرگز قاضی حضورینه
مرافعه و محاصمه و منازعه اتمزلر ورضای لطفله ادای حق قابل ایکن طریق جبر و عنفه کتمزلر
قطعه چو حق معاینه دانی که می بباید داد ، بلطف به که بجنک آوری و دلتنگی
خراج اگر نگذارد کسی بطیبت نفس ، بقهر از و بستانند مرد سرهنگی **ترجمه**
بلورسین کوز کوره ویرمک کرک چونکه ایلک حقی ، انی لطفله ویر تا عنفله اولمیسن دلتنک
خراجی طیب خاطرله ادا اتمزسه بر دفتی ، کلور انک الندن ضرب وقهر ایله چکر سرهنک
لطیفه هر کسک دندان اکشی یمکله کند اولور اما دندان طمعی تند اولوب حقه راضی اولیانک
قاضینک طتلو یمکله قاماشور و رشوتی حلوا کبی چالماغله دودقلری برو بر بینه یاپشوب دعوی صارمغه
بیت قاضی که برشوت بخورد پنج خیار ، ثابت کند از بهر تو ده خربزه زار ، **ترجمه**
رشوت ایله قاضی شهر اکل ایدرسه بش خیار ، سکا اون بستانی ناحق حکم ایدر اخیار
لطیفه قحبه پیر نابکار لکدن و شحنه معزول مردم آزار لکدن توبه ایتیوب نیلسه قادر در
زیرا اول عمل مانده نک یوزینه برفرد نظر اتمز و بو معزول مخذول کمسه آدم
یرینه قویوب حذر اتمز پس ناچار توبه کار اولورلر **بیت**
جوان کوشه نشین شیر مرد راه خداست ، که پیر خود نتواند ز کوشه برخاست ،
شیر مرد راه حقدر عزلت ایدن نوجوان ، کوشه سندن قالقمز زیرا که پیر ناتوان ،
جوان سخت می باید که از شهوت بپرهیزد ، که پیر سست رغبت را خود آلت بر نمی خیزد
حضر پیر شهوت اولان تازه نک پرهیزی ، قوای اولمیان پیرک سکونی اضطراریدر ،
مرد اودر کم نفسنه برشهوت ایکن جبر ایدر ، یوخسه پیرک جنبش یوق اضطراری صبر ایدر ،
حکمت بر حکیمه سؤال ایدوب حضرت پروردگار عز شانه بو قدر بلند و میوه دار اشجار که

خلق اتمشدر هیچ بر ینک ازاده لک صفتیله موصوف اولمیوب میوه دکلدر اما سرو میوه دار دکل ایکن ینه آزادهلک صفتیله سرافراز وسایر اشجاردن بیانندە سرو آزاد عنوانیله ممتازدر بونده حکمت ندر دیدیلر حکیم مستقیم الطبع عالی نژاد قامت بااستقامت سرو آزاد جواب راست ویروب دیدیکه سایر اشجارک هر برینک بر حاصل معیّنی و وقت معلوم مقنّنی واردر کاهی اول وقت موجود اولمغله سرسبز سیراب اولور وکاهی اول حالت مفقود اولمغله پژمرده وبی تاب اولور اما سرو سربلند بو احوال و اطوارک جمله سندن مبرّادر کرک فصل بهار و خزانده کرک تابستان زمستانده هردم تازه و مطرّادر بو حالت ایله آزاده لر صفتیدر که روزکار زورکارک اطوار ناهموار یله تغیّر بولماز وبرک وبار اشجار اعمارلری ریزان ایدن باد خزان اخزان وزان اولمغله صارارب صولمازلر قطعه

بر آنچه میکذرد دل منه که دجله بسی ؛ پس از خلیفه بخواهد کذشت در بغداد
کرت زدست برآید چو نخل باش کریم ؛ ورت زدست نیاید چو سرو باش آزاد

ترجمه کوکل ویرمه بقاسز روزکاره عبرت ال کورکم ؛ خلیفه کندی ینه طورمز اقر دجله بغداد
الکدن اشه کلورسه نخل خرما کبی بخشش ایت ؛ الکدن کلمز ایسه سرو کبی بارسز اول آزاد

پند سودمند دنیاده ایکی کمسه عمر عزیزنی بیهوده تلف ایتدی و آخرته حسرت وندامتله کیتدی بری شول جمع مال ایدن نامرددر که نامرادلک ایله کیدوب ترک ایتدوکی مالدن دنیوی واخروی بر منفعت بولمادی وبری داخی شول عالم کجه بین غافلدر که مقتضای علمیله عامل اولمدی قطعه کس نبیند بخیل فاضل را ؛ که نه در عیب کفتنش کوشد
ور کریمی دو صد کنه دارد ؛ کرمش عیبها فرو پوشد ترجمه
فاضل کامل اولان کمسه اکر اولسه بخیل ؛ آنی ذم ایلمکه کوشش ایدر خلق جهان
هر کریمک ایکی یوز عیبی دخی اولسه ینه ؛ کرمی ایدر انک جمله عیوبن پنهان

خاتمة الکتاب بعون الله الملک العلام بو محلده کتاب کلستان تمام اولوب حسن اختتام بولدی ونفحات انفاس قدسیه ایله مسکی الختام اولدی بلبل نغمه سرای

کلشن

خلیفه دن مراد بونده مستعصم بالله در که آخر خلفای عباسیه در

کلشن رازاولان شیخ سعدی شیرازی علیه الرحمه بو محلده سخن سازلک ونادره پردازلک ایدوب بویله دیمشدر که بو تالیف لطیفده سراپا تحریر واستعارات وکنایات ایله تصویر اولنان نظم ونثر جمله کندی کفتارم وزادهٔ طبع کهربارم ونتیجهٔ افکارمدر سایر مصنفلر اتدوکی کبی متقدمینک اشعارندن استعاره یه تنزّل اولنمشدر وشعار استعاره دن عار ایدوب کتابه لباس عاریت الباس اتمکله اختیار تذلل اولنمشدر بیت

کهن خرقهٔ خویش پیراستن ؛ به از جامهٔ عاریت خواستن ترجمه
کندی کهنه خرقه کی اصلاح ایدوب کیمک ینه ؛ یکدر ایلدن جامهٔ عاریتی جرّ اتمه دن

سعدی شیرازینک اکثر کفتار بهجت آثاری واشعار لطافت شعاری حسن ادا شعارندن عاری اولمیوب طرب انکیز وظرافت آمیز اولدوغی جهتدن کج نظر وکوته بین اولان حسود بی سودلر زبان طعنی دراز ایدوب مغز دماغ آسوده لکن افکارده تخیلات کوناکون ایله بیهوده فرسوده اتمک نشئهٔ تا سحر اشغاب نفس ایدوب مجازیه نقل النفس دود چراغ ایله بی فائده آلوده اتمک وحواس باطنه لری فانوس خیال کبی دوده ایله اندوده اتمک عاقللر ایشی وخردمندلر روشی دکلدر دیو بی مزه دخل اتمکدن خالی دکللردر اما بصر بصیرتلری روشن وطبع لطیفلری نو دار کلشن اولان اهل دللر که بو بهجت افزای ارباب الباب وکان جواهر زواهر نصایح و آداب اولان کتابده توجیه خطاب انلاره درخفی وپوشیده اولمیه که سبب شفا وصفای قلوب وباعث انشراح کروب اولوب تحفة الاحرار وسبحة الابرار اولمغه سزاوار اولان لآلی غوالی مواعظ جلیله یی سلک عبارات جمیله یه چکوب دار الضرب بلاغتده زر خالص العیار معنایی قالب حسن ادا ولطف اناشیه ریخته ایتدوکم ومذاق اهل دنیای الحق مرّ مصداقنجه تلخ ایدن داروی نصیحتی شهد ظرافت وکل انکبین لطافت ایله آمیخته ایتدوکم انونکیچوندر که تا مخاطب اولان اهل دللرک طبعی ملول اولمیه وقبول نصیحت دولتندن محروم قالمیه

مثنوی ما نصیحت بجای خود کردیم ؛ روزکاری درین بسر بردیم

که نیاید بگوش رغبت کس ‌‌ ‌ بر رسولان پیام باشد و بس **ترجمه**

بز محلنده نصیحت ایلدک اهل دله ‌ ‌ نیجه مدت عمر مز کچدی بو نصح و پندله

غم دکلدر دکلمزسه کسه صد قیله کلام ‌ ‌ کم رسولک شانی تبلیغ خبردر والسلام

نته کم قران عظیم و فرقان کریمده ما علی الرسول الا البلاغ بیورلمشدر

یا ناظرا فیه سل بالله مرحمة ‌ ‌ علی المصنف واستغفر لکاتبه

واطلب لنفسک من خیر تریده ‌ ‌ من بعد ذلک غفرانا لصاحبه

ای گلستانه نظر ایلین اخوان ایدکز ‌ ‌ رحم الله لمن صنفه دیو دعا

باز انک اوقیانک دخی کناهن دیلیوب ‌ ‌ روح سعدی کبی ارواحنی ایلیک احیا

خیر حاجتلریکز جونه ایله کندیکزک ‌ ‌ صدقله حضرت مولادن ایدک انی رجا

بو گلستانی دخی ترجمه باعث اولان ‌ ‌ داور دورک ایدک خیر دعاسینی ادا

یعنی خاقان جهان حضرت سلطان احمد ‌ ‌ تخت بخت اوزره آنی پیر کمال ایده خدا

نام نامیسنه انک نیجه تالیف اولنوب ‌ ‌ ایلیه مدح و ثناسن علما و صلحا

گلشن سلطنت و بختی اولوب تازه و تر ‌ ‌ بلبل آسا انی وصف ایلیه دایم شعرا

لطف ایدوب اسعد بیچارهیی ده یاد ایلک ‌ ‌ سویلک اسعده الهی مع جمع السعدا

آخرن عاقبتن خیر ایده حق جمله مزک

ختم الله لنا قاطبة بالحسنی

کتبه العبد المعروف بالتقصیر [illegible] اواسط ذی الحجه السنه [illegible] خمس وعشرین والف

٩٠١٠٥٥

[illegible] اسعد افندی شیخ الاسلام اولدی [illegible] محمود افندی [illegible] ایکی فلک [illegible] خلق جهان [illegible] خامه [illegible] کلشن کلام [illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم [illegible]

[illegible] بالله [illegible] عطا [illegible]

۱

شهر سرای سکاننددن الحاج ملقوچ زاده مرحوم احمد رشان افندی هشبو کتاب گلستانی ترجمه ایدن مرحوم شیخ الاسلام اسعد افندی حضرتلرینک وفاتنه دیدکی تاریخ در

شیخ الاسلام و اعلم العلما ‌ ‌ اسعد الروم اول آسمان پایه

حینه صرف ایلمشدی اوقاتن ‌ ‌ شبهی حیایه روزی افنایه

نایل سیر قصر اولوب هرکز ‌ ‌ باتمدی عز و جاه دنیایه

رشک ایدردی فلکده کورسه انی ‌ ‌ نجم کبری و نجم دیمدایه

کتدی عزت سرای عالمدن ‌ ‌ الوداع ایلیوب احبایه

سال فوتینی قیلدم استفتا ‌ ‌ رحلت ایتدکده قرب مولایه

یازدی هاتف جواب ایله تاریخ

اسعد الروم کتدی عقبایه

سنه ۱۰۳۴

تاریخ عونی افندی برای شیخ الاسلام یحیی افندی

جسم لطیف منلا دوشدی زمینه ناکاه ‌ ‌ اولدی فلکده مغبر آیینهٔ رخ ماه

سلطان ملک معنی اسعد افندی یعنی ‌ ‌ خلق ایتدی آه و ناله بو حالته و اکاه

بر مرد فاضل ایدی علمیله عامل ایدی ‌ ‌ انسان کامل ایدی یحیی انده زره ایدر هرکاه

مهر سپهر رفعت خاقان تخت دولت ‌ ‌ جان جهان عزت سلطان مراد جمجاه

کوردی که صدر فتوی قلدی یحیی وتنها ‌ ‌ لطف ایدوب باقری عطا اهل فضله اولشاه

باغ فضلت ایچره کلزار بهجت ایچره ‌ ‌ طوبی قد بلند قدری یاننده کوتاه

خاکینه یوز سورنلر رفعتله ایردی چرخه ‌ ‌ اولمز فلکده حتی بر بویله اولو درکاه

دستنده شمع خامه محو ایتدی نار ظلمی ‌ ‌ بولدی طریق حقی عمرنده نیجه کمراه

عونی دیدم دعای خیر ایدوب اکا تاریخ

یحیی افندی الدی فتوایی بارک الله

سنه ۱۰۳۴

[illegible] بالله دعاکی [illegible] اولاد [illegible] بعض [illegible] برده [illegible] تربیه [illegible]

ازان نرگسی افندی

سوپیدایی دولتک امیدی قند لعل دلبردر / مکسن کیبی که دایم آرزوسی شهد و شکردر

قوسون قند مکرر بخشی لعل یاریله زیرا / بونک کلمز نظیری عالمه غیر مکرردر

حذر قیل عاشقک سیلاب اشک و سوز آهندن / که سکر آب و آتشدن فنا بولموق مقرردر

دخلکه للبرک سویلیدی سینه طبع شیدائی / بیلورسین سویلیدن طوطی آیینه یلکه شکردر

دوشلدن نرگسی عصارهٔ عشق جوانانه

صفدری جیلی پامال اولدی غایتده مکدردر

زبورد آری دزدی دزد دیدر دزدی / نهی دزدی که دزد دزد دزد دزدار

[illegible]

نه سعادتلو درتو بر انسان / علمک انواعنه اوله قادر

نه قدر ذوق اولاقتی کاه حصول / اوله بونلرده حاصلی ماهر

الکلیه کوکلی معاف ایله

کاه منشی اوله کهی شاعر

موجی ذوق من سیم از هر دیده طوفان غمی / میرسد در کوشم از هر لب صدای ماتمی

کار عالم را نمی دانم چه کار افتاده است / این قدر دانم که در هم رفته کار عالمی

لو طفت فی تلک المعاهد کلها / و سیرت طرفی بین تلک المعالم

فلم ار الا واضعا کف حائر / علی ذقن او قارعا سن نادم

اول سکر بیکک عالمی سرتا قدم کزدم دده / حاصل راه خدادن غیرینی بزدم دده

جان و تن اغازیدوب ملک عدم صحراسنه / تکیهٔ دل هجر بنک غم باغنی چیزدم دده

ملک ولده سیر ایدرکن اوکرنک عالمی / بحر عمان عالمک گرد ابنی یوزدم دده

کوردم اول سیمابری صاحب برشیان ایلمش / صحن گلشن ایچره باغک مجلسن دوزدم دده

صورتا ظاهرده کرچه سیرهٔ زن دنیا ایتمش / دیدهٔ سحر جهانک نقشنی بوزدم دده

عاقبت سکر دخی کج بوهوایی نایدن / سکهٔ نظم وصالک عمره قزدم دده

کاشف اسرار هدایت نسخه سن دوزدم تمام / دفتر عالمه التون حلقه یازدم دده

یعنی نور شیشه دن تجلی فارغ البالم دده

منلا جامی نکدر / شهر حکمت بولینه لاریب فیه اردم دده

بحر مواج غم و غصه چو بی پایانست / لاجرم هر سر مو از سیل ستم طوفانست

درد دل است فراوان و دوا ممکن نیست / باکه کویم غم این درد که بی درمانست

بیش ازین طاقت این غم نماند / بیم جانی داشتیم آن هم نماند

از وجود ما دمی بی درد و غم / بر نمی آید که یک محرم نماند

ما زمادر داغ بر دل خاک بر سر زاده ایم / همچو طفل غنچه در دامان نشتر زاده ایم

نام ما مرد دو عالم روزی ما خون غم / ماو غم کویا بیک طالع زیک مادر زاده ایم

1

خلقه ادناکورسن عارفه دانایوزبز
زرده کرکوکنش قطره ده دریایوزبز

قطره شبنم عشقیله بولوب نشو ونما
زره وش بر تو مهر ایله هویدا یوزبز

بیلنور جوهر عرفان ایله جوهر درون
اچلورهرکسه بر تیغ مجلا یوزبز

بکلرز خانقه حضرت مولانایی
نفس پیر ایله کمربسته اولان نایوزبز

هرکیبی ادحتش عالم وداناییوزبز
درلودرلو دلمز وار اولو دریایوزبز

هرکلن دست دعا خوددن الی یوش کیتمز
بسبر اصحاب صفا طور تمنا یوزبز

کوتکلمز نیل وار کبی جهانه اقمز
کوثر ارماغی کبی تارک دنیایوزبز

غم و درد ایله ضعیفه دم سرد ایله خفیف
معنی ده قوت تقوا ایله اقوایوزبز

9

نیجه لربوشنرلی جای اقامت صندلر
اشبوخارستان دهری باغ جنت صندلر

دولت سرمد دن عمر جاودان کوز یوب
اشبونایی دولتی باقی سعادت صندلر

نعمت بیلوب صفره قالعدقدن صکره
تشکر ایچون جمله ایله بوقطعه او قنورلر

یا الهنا ان خوان احسانیم
ای توفیقاتش و اهب البرکات

شکر نعمت مزید جمعیت
خواجه کائنات را صلوات

بیوك عددی ۳ ۷ سا ۱۰

كوچك ایشه ۲۹ م یكرمی التنجی جمعه ایرتسی كوننده كلنجه

اشبو جهاندن كدیجا